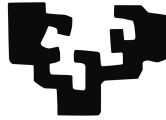

eman ta zabal zazu

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

UPV/EHU
Euskal Hizkuntza eta Komunikazioa Saila

Doktore Tesia

**Hiztegigintza Elebiduna:
Euskara-Alemana**

Euskarazko Bertsioa

David Lindemann

alemanezko bertsioarekin batera
2015eko urrian aurkeztua

Izenburua: Hiztegitza Elebiduna: Euskara-Alemana

Egilea: David Lindemann

Zuzendaria: Miren Azkarate Villar, Euskal Hizkuntza eta Komunikazioa Saila

Doktorego Programa: Hizkuntzaren Azterketa eta Prozesamendua

2015eko urrian euskaraz eta, aldi berean, alemanez aurkeztua

Doktore tesi hau Eusko Jaurlaritzaren BFI-2011 beka programaren laguntzaz egin da

Aurkibidea

0 Sarrera.....	1
1 Hurbilketa Diakronikoa: Aurrekariak.....	7
1.1 Sarrera.....	7
1.2 XIX. mendeko lanak.....	8
1.2.1 Humboldt 1817.....	9
1.2.1.1 Humboldt alemanezko euskalaritzan aurrekaria.....	9
1.2.1.2 Humboldten hiztegegintza.....	10
1.2.2 Mahn (ms.).....	14
1.2.2.1 C.A.F. Mahn euskalaria.....	14
1.2.2.2 Eskuizkribua.....	17
1.2.2.3 Eskuizkribua editatzeko prolegomena.....	23
1.2.3 Charpentierren eskuizkribua.....	26
1.2.3.1 Charpentier geologoa euskalari.....	26
1.2.3.2 Eskuizkribua.....	26
1.3 1968 geroztik argitaratutako lanak.....	29
1.3.1 Löpelmann 1968.....	29
1.3.1.1 Martin Löpelmann III. Reich-en.....	29
1.3.1.2 Löpelmannen "Hiztegi Etimologikoa".....	30
1.3.2 Kühnel 1999.....	35
1.3.3 2007ko Euskara-Alemana Hiztegia.....	39
1.4 Ondorioak.....	46
2 Hiztegegintza Elebiduna gaur egun.....	48
2.1 Sarrera: Aro elektronikoaren ataria.....	48
2.1.1 Zenbait oinarritzko kontzeptu.....	51
2.1.1.1 Makroegitura: hiztegiaren antolamendua.....	52
2.1.1.2 Mikroegitura: Sarrerren barruko antolamendua.....	56
2.1.2 Iturburu irekiko hiztegegintza.....	60
2.2 Alemanarekiko hiztegi elebidun elektronikoak.....	62
2.3 Euskarazko hiztegi elektronikoak.....	65
2.4 Euskarazko hainbat hiztegiaren egituraren konparaketa.....	68

2.5 L2-Ikasjeentzako hiztegitntza elebiduna.....	76
2.5.1 DaF ikasjeentzako hiztegitntza elebidunerako desiderata edo irizpideak.....	76
2.5.1.1 Makroegitura eta marko-egitura.....	77
2.5.1.2 Mikroegitura.....	77
2.5.2 Hiztegiaren funtzio komunikatiboak eta hiztegien erabilpena.....	78
2.6 Ondorioak.....	82
3 EuDeLex hiztegiaren egitura.....	85
3.1 Sarrera.....	85
3.2 Makroegitura: Maiztasunean oinarritutako lemategia.....	86
3.2.1 Alemanezko maiztasun-lemategia.....	87
3.2.2 Euskarazko maiztasun lemategia: proposamen berria.....	90
3.2.2.1 Aurrekariak.....	90
3.2.2.2 Euskarazko corpusetatik erauzitako maiztasun-zerrendak.....	92
3.2.2.3 Maiztasun-lemategien prozesamendua.....	93
3.2.2.4 Hiztegi-lemategiak.....	95
3.2.3 Euskarazko maiztasun-lemategia: emaitzak.....	96
3.2.3.1 Maiztasun-zerrenden arteko antzekotasuna.....	96
3.2.3.2 Hiztegi-lemategiak corpusetan.....	99
3.2.3.3 Oinarritzko hiztegi-lemategia.....	100
3.2.3.3.1 Hitz bakarreko unitateak.....	100
3.2.3.3.2 Bigramak.....	105
3.2.4 Euskarazko maiztasun-lemategia: ondorioak eta gerorako errokkak.....	106
3.3 Mikroegitura.....	107
3.3.1 Hiztegiaren xml egitura.....	109
3.3.2 Alemanezko lemari buruzko argibideak.....	114
3.3.2.1 Etimologia.....	114
3.3.2.2 Flexio morfologia.....	114
3.3.2.3 Sinonimoak.....	114
3.3.2.4 Domeinua edo jakintza-arloa.....	115
3.3.2.5 Zehaztapen semantikoak.....	115
3.3.2.6 Polisemia: Adieren zerrenda zenbakitua.....	116
3.3.2.7 Itzulpen-ordainak eta baliokidetasuna indartzeko osagaiak.....	117
3.3.2.8 Erabilera-adibideak.....	119
3.3.3 Alemanezko izena hiztegi-sarreran.....	120

3.3.4 Alemanezko aditza entitate sintaktiko gisa.....	121
3.3.4.1 Mikroegiturako elementuen hierarkia: ordena sintaktikoa.....	121
3.3.4.2 Balentzia edo argumentu-egituraren gauzatzearen inguruko argibideak.....	123
3.3.5 Alemanezko adjektiboa eta adberbioa hiztegi-sarreran.....	124
3.3.6 Gainontzeko kategoria gramatikalak.....	126
3.4 Euskara-alemanezko sarreraren egitura.....	126
3.5 Erabiltzaile-interfazearen egitura.....	131
3.6 Ondorioak.....	135
4 Aleman-euskarazko ordainen definizioa.....	137
4.1 Glosario elebidunen zirriborratze automatikoa.....	137
4.1.1 Dentsitatea.....	138
4.1.2 Corpus paralelo eskuragarriak.....	140
4.1.3 Metodoak.....	142
4.1.3.1 Corpus paraleloen ustiaketa: hitzaren eremuko lerrotzea.....	142
4.1.3.2 Corpus konparagarrien ustiaketa: Elhuyar Pibolex hiztegiak.....	145
4.1.3.3 Wiktionary eta Wikipedia.....	146
4.1.3.4 WordNet sare semantikoak.....	147
4.1.4 Ebaluazioa.....	147
4.1.5 Emaitzak.....	150
4.1.5.1 Alemanezko erreferentzia-lemategiaren estaldura.....	150
4.1.5.2 Glosarioen egokitasuna.....	152
4.1.6 Glosario elebidunak zirriborratzea: Ondorioak.....	155
4.1.7 Glosario elebidunak zirriborratzea: Gerorako erronkak.....	157
4.2 Bi arazo pisutsu: Polisemia eta Lexikalizatzeko Asimetrikoa.....	158
4.2.1 Arazoaren deskribapena.....	158
4.2.2 Polisemiaren desanbiguatzea: Metodo erdi-automatikoak.....	163
4.3 Eskuzko lana.....	171
4.3.1 Ebazpen zailak.....	175
4.4 Corpus paraleloen ustiaketa.....	177
4.4.1 Konkordantzia paraleloak hiztegi elektronikoetan: artearen egoera.....	180
4.4.1.1 Corpus paraleloak hiztegi gintzan: zenbait ondorio.....	184
5 Ondorioak.....	186

6 Erreferentzia Bibliografikoak.....	190
7 Eranskinak.....	212
7.1 MAH1840 eskuizkribuko laginaren transkribapena.....	212
7.2 Euskarazko hiztegietako laginak.....	227
7.2.1 Aizquibel 1883 (AIZ1883).....	227
7.2.2 Azkue 1984 [1905-06] (AZK1905).....	228
7.2.3 Bera-Mendizabal 1909, 1916, 1962 (BERA1909, MEND1926).....	229
7.2.4 Lhande 1926 (LHA1926).....	232
7.2.5 Diccionario “IKAS” 1976 (IKAS1976).....	234
7.2.6 Diccionario Retana de autoridades 1976 (RET1976).....	235
7.2.7 Kintana 1977 (MOD1977).....	236
7.2.8 Barandiaran & Etxeberria 2000 (MOD2000).....	237
7.2.9 Etxeberria 2001 (ETX2001).....	238
7.2.10 Adorez/Bostak Bat 1980 - 2013 (ADO).....	239
7.2.11 Múgica 1981 (MUG1981).....	243
7.2.12 Aulestia & White 1992 (AUWH1992).....	244
7.2.13 Morris 1998 (MORR1998).....	245
7.2.14 Martínez Rubio 2007 (EAH2007).....	247
7.2.15 Arratibel, Atela & Navarro 2000 (LUR2000).....	248
7.2.16 Mitxelena & Sarasola (OEH1988).....	248
7.2.17 Sarasola (SHLH 1994, SEIH1999, SEH2007).....	262
7.2.18 Elhuyar 1996, 2000 2013 (EEG).....	265
7.2.19 Euskaltzaindia 2000, 2010, 2012 (HB2000, HB2010, EHA2012).....	270
7.3 Maiztasun lemategiak.....	272
7.4 EuDeLex hiztegia.....	278
7.4.1 EuDeLex laginaren inguruko estatistikak.....	278
7.4.2 Lagina a-beschleichen.....	285
7.5 Curriculum Vitae.....	500

Hiztegi-laginen Aurkibidea

1.1 Lagina: HUM1817:33.....	11
1.2 Lagina: HUM1817:25.....	12
1.3 Lagina: LAR1745:I,303.....	13
1.4 Lagina: HUM1817:24.....	13
1.5 Lagina: MAH1840:55.....	18
1.6 Lagina: MAH1840:66.....	22
1.7 Lagina: MAH1840:338.....	22
1.8 Lagina: MAH1840:287,339.....	22
1.9 Lagina: Eys 1867:8;2.....	23
1.10 Lagina: MAH1840:373.....	24
1.11 Lagina: CHA2002 laneko laginak.....	28
1.12 Lagina: CHA2002:161.....	28
1.13 Lagina: LÖP1968:750.....	32
1.14 Lagina: Lhande 1926:642h.....	33
1.15 Lagina: LÖP1968: s.v. 'hel'.....	34
1.16 Lagina: KÜH1999: s.v. 'heldu'.....	35
1.17 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'.....	36
1.18 Lagina: KÜH1999:124.....	37
1.19 Lagina: EAH2007: s.v. 'fahren'.....	39
1.20 Lagina: EAH2007: s.v. 'Fahrer(in)'.....	39
1.21 Lagina: EAH2007: s.v. 'joan'.....	41
1.22 Lagina: EAH2007: s.v. 'ausscheiden'.....	42
1.23 Lagina: EAH2007: s.v. 'scheiden'.....	42
1.24 Lagina: EAH2007:179.....	43
2.1 Lagina: AUG2009:578.....	53
2.2 Lagina: CEDO: s.v. 'bake'.....	56
2.3 Lagina: Duden online: s.v. 'backen'.....	57
2.4 Lagina: PONS DE-ES: s.v. 'backen'.....	58
2.5 Lagina: SLGR1932: s.v. 'fahren'.....	59
2.6 Lagina: LEO DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'.....	62
2.7 Lagina: dict.cc DE-ES online hiztegia: s.v. 'Kiefer'.....	63
2.8 Lagina: PONS DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'.....	63
2.9 Lagina: PONS Bildwörterbuch online: s.v. 'Kiefer'.....	64
2.10 Lagina: DWDS: s.v. 'Kiefer'.....	65
3.1 Lagina: EuDeLex: s.v. 'abdecken', 'Absatz', 'Abstufung'.....	108

3.2 Lagina: EuDeLex: s.v. 'beißen'.....	116
3.3 Lagina: EuDeLex: s.v. 'abschlagen'.....	117
3.4 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Ausdruck'.....	120
3.5 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Anhänger', 'Anhängerin'.....	121
3.6 Lagina: EuDeLex: s.v. 'abstimmen'.....	122
3.7 Lagina: EuDeLex: s.v. 'bedanken' (aberastua).....	123
3.8 Lagina: EuDeLex: s.v. 'ausleihen'.....	124
3.9 Lagina: EuDeLex, s.v. 'anständig', 'anteilig', 'arg'.....	125
3.10 Lagina: EuDeLex: s.v. 'anders'.....	125
3.11 Lagina: EuDeLex: 'heldu' eta 'irakin' sarrerak (lehenengo proposamena).....	128
3.12 Lagina: EuDeLex: 'baso' sarrera (lehenengo proposamena).....	128
3.13 Lagina: EuDeLex: 'sakon' sarrera (lehenengo proposamena).....	130
4.1 Lagina: EuDeLex: s.v. 'ausleihen'.....	161
4.2 Lagina: de.wiktionary.org: s.v. 'Begriff'.....	172
4.3 Lagina: DGW2011: s.v. 'Begriff'.....	173
4.4 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Begriff', corpus paraleloetako adibideekin.....	175
4.5 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Achterbahn', 'Achterbahnfahrt', 'Aktionismus', 'alleinerziehend', 'Altersteilzeit'.....	176
4.6 Lagina: EuDeLex, azalpen entziklopedikoa duten zenbait sarrera.....	177
4.7 Lagina: Linguee EN-ES: s.v. 'falda'.....	181
4.8 Lagina: Linguee ES-EN: s.v. 'en cuanto a'.....	183
7.1 Lagina: AIZ1883: s.v. 'baso'.....	227
7.2 Lagina: AIZ1883: s.v. 'heldu'.....	227
7.3 Lagina: AZK1905: s.v. 'heldu'.....	228
7.4 Lagina: AZK1905: s.v. 'baso'.....	228
7.5 Lagina: BERA1909: s.v. 'baso'.....	229
7.6 Lagina: BERA1909: s.v. 'heldu'.....	229
7.7 Lagina: BEME1916: s.v. 'baso'.....	230
7.8 Lagina: BEME1916: s.v. 'heldu'.....	230
7.9 Lagina: MEND1962: s.v. 'baso'.....	231
7.10 Lagina: MEND1962: s.v. 'heldu'.....	231
7.11 Lagina: LHA1926: s.v. 'baso'.....	232
7.12 Lagina: LHA1926: s,v, 'heldu'.....	233
7.13 Lagina: IKAS1976: s.v. 'baso'.....	234
7.14 Lagina: IKAS1976: s.v. 'heldu'.....	234
7.15. Lagina: RET1976: s.v. 'baso'.....	235
7.16 Lagina: RET1976: s.v. 'heldu'.....	235

7.17 Lagina: MOD1977: s.v. 'baso'.....	236
7.18 Lagina: MOD1977: s.v. 'heldu'.....	236
7.19 Lagina: MOD2000: s.v. 'baso'.....	237
7.20 Lagina: MOD2000: s.v. 'heldu'.....	237
7.21 Lagina: ETX2001: s.v. 'baso'.....	238
7.22 Lagina: ETX2001: s.v. 'heldu'.....	238
7.23 Lagina: ADO1980: s.v. 'baso'.....	239
7.24 Lagina: ADO1984: s.v. 'baso'.....	239
7.25 Lagina: ADO1986: s.v. 'baso'.....	239
7.26 Lagina: ADO1993: s.v. 'baso'.....	239
7.27 Lagina: ADO1996: s.v. 'baso'.....	239
7.28 Lagina: ADO2013: s.v. 'baso'.....	239
7.29 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'.....	240
7.30 Lagina: ADO1980: s.v. 'heldu'.....	240
7.31 Lagina: ADO1986: s.v. 'heldu'.....	240
7.32 Lagina: ADO1993: s.v. 'heldu'.....	241
7.33 Lagina: ADO1996: s.v. 'heldu'.....	241
7.34 Lagina: ADO2013: s.v. 'heldu'.....	242
7.35 Lagina: MUG1981: s.v. 'heldu'.....	243
7.36 Lagina: MUG1981: s.v. 'baso'.....	243
7.37 Lagina: AUWH1992: s.v. 'baso'.....	244
7.38 Lagina: AUWH1992: s.v. 'heldu'.....	244
7.39 Lagina: MORR1998: s.v. 'baso'.....	245
7.40 Lagina: MORR1998: s.v. 'heldu'.....	246
7.41 Lagina: EAH2007: s.v. 'baso'.....	247
7.42 Lagina: EAH2007: 'heldu'.....	247
7.43 Lagina: LUR2000: s.v. 'baso'.....	248
7.44 Lagina: LUR2000: s.v. 'heldu'.....	248
7.45 Lagina: OEH1988: s.v. 'baso'.....	248
7.46 Lagina: OEH1988: s.v. 'heldu'.....	253
7.47 Lagina: SHLH1994: s.v. 'heldu'.....	263
7.48 Lagina: SHLH1994: s.v. 'baso'.....	262
7.49 Lagina: SEIH1999: s.v. 'baso'.....	262
7.50 Lagina: SEH2007: s.v. 'baso'.....	262
7.51 Lagina: SEIH1999: s.v. 'heldu'.....	263
7.52 Lagina: SEH2007: s.v. 'heldu'.....	264
7.53 Lagina: EEG1996: s.v. 'baso'.....	265

7.54 Lagina: EEG2000: s.v. 'baso'.....	265
7.55 Lagina: EEG2006: s.v. 'baso'.....	265
7.56 Lagina: EEG2013: s.v. 'baso'.....	266
7.57 Lagina: EEG2000: s.v. 'heldu'.....	267
7.58 Lagina: EEG1996: s.v. 'heldu'.....	267
7.59 Lagina: EEG2006: s.v. 'heldu'.....	268
7.60 Lagina: EEG2013: s.v. 'heldu'.....	269
7.61 Lagina: HB2000: s.v. 'baso'.....	270
7.62 Lagina: HB2010: s.v. 'baso'.....	270
7.63 Lagina: EHA2012: s.v. 'baso'.....	270
7.64 Lagina: HB2000: s.v. 'heldu'.....	270
7.65 Lagina: HB2010: s.v. 'heldu'.....	271
7.66 Lagina: EHA2012: s.v. 'heldu'.....	271

Taulen Aurkibidea

0.1 Taula: 'heiß', 'Blut', 'heißblütig' eta itzulpen-ordainak.....	3
0.2 Taula: Zubi-hizkuntzatik eta buelta.....	4
1.1 Taula: Humboldten iturriak: Laburdurak.....	19
1.2 Taula: Humboldt/Mahn: Iturriak.....	21
1.3 Taula: Euskal atzizkiak eta itzulpenak (KÚH1999:79hh).....	38
1.4 Taula: 'scheiden' eta 'ausscheiden' aditzak: alemanezko ordainak.....	42
1.5 Taula: EAH2007: ordainak eta proposamenak.....	45
2.1 Taula: Hiztegiaren egitura deskribatzeko kontzeptuak.....	51
2.2 Taula: DIN 5007:1991, alemanerazko hizki bereziak.....	54
2.3 Taula: Kategoria gramatikal ezberdineko entitate bati baino gehiagori dagozkion lemak.....	55
2.4 Taula: Sareko euskarazko hiztegien zenbait ezaugarri.....	66
2.5 Taula: Zenbait hiztegi elebidun eta elebakarren euskarazko lemategiak.....	68
2.6 Taula: 'baso' lema-ikurra hainbat hiztegitan.....	71
2.7 Taula: 'heldu' lema-ikurra hainbat hiztegitan.....	75
2.8 Taula: Funtzioak eta hiztegiak EU-DE konbinazioan.....	80
3.1 Taula: DeReWo zerrendaren egokitzapena zenbakietan (A hizkia).....	89
3.2 Taula: Entitate sintaktikoen kategoriak: Banaketa alemanezko lemategian.....	90
3.3 Taula: Maiztasun-lemategien 500 hitz ohikoenen arteko alderaketa Spearman ranking korrelazio neurriaren bitartez.....	97
3.4 Taula: Estaldura-datuak.....	99
3.5 Taula: Aberaste-datuak.....	99
3.6 Taula: Elh200 corpusetik erauzitako maiztasun-datuak, 'alegia' lema- ikurrarentzat.....	101
3.7 Taula: EDBLtik kanpoko corpusetako lemen banaketa.....	103
3.8 Taula: SEH1996: EDBL datu-basean ez, baina corpusetan bai agertzen diren lema kopuru batzuk.....	103
3.9 Taula: Alemanezko 'brennen' aditza eta preposiziozko aurrizkia duten hiponimoak.....	119
4.1 Taula: Dentsitatearen zenbait adierazle, alemanari eta euskarari begira.....	139
4.2 Taula: DE-EU corpus paraleloak.....	143
4.3 Taula: POS-estekak TreeTagger (Alemanera) eta EusTagger.....	144
4.4 Taula: Alemanezko baliabide lexikoen eta DeReWo zerrendaren elkarrekiko estaldura.....	150
4.5 Taula: Alemanezko baliabide lexikoetatik erauzitako glosarioen elkarrekiko estaldura (3.406 lematako gold standard, A hizkia).....	151

4.6 Taula: Giza++ tresnak erauzitako glosarioen, DeReWo zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura.....	152
4.7 Taula: Bifid tresnak erauzitako glosarioen, Pibolex hiztegien, DeReWo zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura.....	152
4.8 Taula: Glosario elebidunen ebaluazioa: Emaitzak.....	154
4.9 Taula: Metodoen sailkapena, ebaluazio kualitatiboaren arabera.....	155
4.10 Taula: Alemanezko 'Holz' izena eta hiponimoak, euskarazko ordainekin.....	161
4.11 Taula: 'egur' izena EusWN datu-basean eta sinonimo interlingualak.....	162
4.12 Taula: Adieren eta itzulpen-ordainen klusterrak ingelesezko 'pot' izenarentzat (Levefer 2012: 87-tik hartua).....	165
4.13 Taula: Alemanezko 'Absatz' izena GermaNet datu-basean.....	166
4.14 Taula: Alemanezko 'aufgeben' aditza GermaNet datu-basean.....	167
4.15 Taula: 'Absatz, Schuhabsatz' synset-aren zenbait erlazio semantiko WordNet sareetan.....	167
4.16 Taula: 3 WordNet saretatik erauzitako datuak 'adar' izenerako.....	169
4.17 Taula: WordNet sareak munduan zehar (Bond & Paik (2012:66) lanetik hartua). 170	
4.18 Taula: 'Begriff' izenaren ordainak konkordantzia elebidunean.....	173
4.19 Taula: 'Begriff' izena duten hitz anitzeko unitateak eta ordainak.....	174
4.20 Taula: Corpus paralelotik erauzitako alemanezko 'Ärger' lemaren konkordantziak.....	179
7.1 Tabelle: MAH1840: Lagineko euskarazko formak.....	226
7.2 Taula: 5 hiztegi-tako EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....	273
7.3 Taula: HB2010: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....	274
7.4 Taula: OEH: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....	275
7.5 Tabelle: Taula: EusWN: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....	276
7.6 Taula: EEG2013: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....	277
7.7 Tabelle: Taula: SEH1996: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak.....	278
7.8 Taula: xml elementu eta atributuak.....	280
7.9 Taula: Adieraren jakintza-arloa.....	281
7.10 Taula: Adieraren erregistroa.....	282
7.11 Taula: Balentzia-formulak.....	284

Irudien Aurkibidea

1.1 Irudia: Mahn eskuizkribuaren "hodei" le mari dagozkion sarrerak, TEI xml formatuan.....	25
3.1 Irudia: 'alegia' lema-ikurra datu-base bateratuan.....	96
3.2 Irudia: Hiztegi-lemategiak corpusetan.....	100
3.3 Irudia: Oinarrizko xml hiztegi-sarrera: 'alegia'.....	102
3.4 Irudia: EuDeLex xml, 'Abstufung'.....	109
3.5 Irudia: Oinarrizko xml hiztegi sarrera.....	110
3.6 Irudia: SEH1996 lemei lotutako datetan oinarritutako grafikoa (Azkarate & Lindemann (2015) lanetik hartua).....	111
3.7 Irudia: TshwaneLex (TLex) aplikazioaren interfazea.....	112
3.8 Irudia: EuDeLex xml: s.v. 'abschlagen'.....	119
3.9 Irudia: EuDeLex erabiltzaile-interfazea eta glosak.....	132
3.10 Irudia: 'Häusern' formaren analisi morfologikoa EuDeLex hiztegian.....	133
3.11 irudia: Argitaratze prozesuan erabilitako tresna eta scriptak.....	135
4.1 Irudia: Pibotatzea eta anbiguotasuna, Saralegi et al. (2012:1443) lanetik hartua....	145
4.2 Irudia: Hiru WordNet saretako datu bateratuak.....	147
4.3 Irudia: TLex aplikazioko argazkia: eskuzko ebaluazioa.....	150
4.4 Irudia: Lexikalizatze asimetrikoa.....	160
4.5 Irudia: Linguee ES: ikustaldi-maiztasun zerrenda.....	183

Oharra:

Lanaren atalak, hiztegi-tako laginak, irudiak eta taulak adierazten dituzten zenbakizko erreferentziak pdf-bertsioan lasterbide automatikoak dira, hots, saguaz gainean klik eginez, dagokion tokira eramaten dute.

Laburtzapenak: Lehen Iturriak

Jarraian ematen dugun zerrendako hiztegi eta bestelako baliabide lexikoen erreferentzia osoak erreferentzia bibliografikoen atalean aurkitzen dira, egileen arabera ordenaturik.

ADO1980	Kintana et al. (1980): <i>Hiztegia 80: euskara-espainiera, espainiera-euskara, vasco-español, español-vasco</i>
ADO1984	Kintana et al. (1984): <i>Hiztegia bi mila: euskara-espainiera espainiera-euskara, vasco-español español-vasco</i>
ADO1986	Uribarren et al. (1986): <i>Euskararako Hiztegia</i>
ADO1993	Uribarren et al. (1993): <i>Europa hiztegia: eskola berrirakoa</i>
ADO1996	Uribarren et al. (1996): <i>3000 Hiztegia</i>
ADO2009	Adorez Taldea (2009): <i>Adorez 5000 Hiztegia</i>
ADO2013	Bostak Bat Kultur Elkartea (2013): <i>5000 Hiztegia</i> (sarean) http://www.azkuefundazioa.eus/euskara-sarean-josten/baliabideak/hiztegiak/5000-hiztegia
AIZ1883	Aizquibel (1883). <i>Diccionario basco-español titulado euskeratik erderara biurtzeco itz-tegia</i>
AUG2009	Augst (2009): <i>Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache</i>
AUWH1992	Aulestia & White (1992): <i>Euskara-Ingelesa Ingelesa-Euskara Hiztegia</i> . Donostia: Elkar
AZK1905	Azkue (1984 [1905-06]). <i>Diccionario vasco-español-francés</i> . Bilbo: Euskaltzaindia [1905-06ko lehenengo argitalpenaren faksimilea]
BEME1916	Bera & Mendizabal (1916). <i>Diccionario castellano-euzkera / Bera'tar Erroman Mirena aba, buruñurduna. Euzkel-erdel iztegia / López Mendizabal'dar Ixaka</i>
BERA1909	Bera (1909). <i>Euzkel-iztegitxua / Bera'tar Erroman Aba</i>
CHA2002	Charpentier (Charpentier 2002 [1823]): <i>Wörterverzeichnis, „in der zu Saint Etienne (Donostij) Hauptdorf des Thales von Baigorri bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart“</i>
CEDO	<i>Cambridge English Dictionary Online</i> (sarean) http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/
dict.cc	dict.cc sareko hiztegiak http://dict.cc
DGW2001	<i>Duden - Das große Wörterbuch der Deutschen Sprache</i> , 4. arg. (DUDEN 2011)
DUE2007	Moliner (2007): <i>Diccionario de Uso del Español</i> , 3. arg.
DWB	Grimm & Grimm (2001 [1854-60]): <i>Deutsches Wörterbuch</i> (sarean) http://woerterbuchnetz.de/DWB/

EAH2007	Martínez Rubio (2007): <i>Euskara-Alemana Hiztegia</i> .
EDBL	Aldezabal et al. (2001) <i>Euskarazko Datu-Base Lexikala</i>
EEF2012	Elhuyar Hiztegiak: <i>Euskara-Frantsesa</i> , 2. arg. (Pikabea et al. 2007) (sarean) http://hiztegiak.elhuyar.org
EEG1996	Elhuyar Hiztegiak: <i>Euskara-Gaztelaina</i> , 1. arg. (Azkarate et al. 1996)
EEG2000	Elhuyar Hiztegiak: <i>Euskara-Gaztelaina</i> , 2. arg. (Azkarate et al. 2000)
EEG2006	Elhuyar Hiztegiak: <i>Euskara-Gaztelaina</i> , 3. arg. (Azkarate et al. 2006)
EEG2013	Elhuyar Hiztegiak: <i>Euskara-Gaztelaina</i> , 4. arg. (Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak 2013) (sarean) http://hiztegiak.elhuyar.org
EEN2007	Elhuyar Hiztegiak: <i>Euskara-Ingelesa</i> , 2. arg. (Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak 2007) (sarean) http://hiztegiak.elhuyar.org
EER1997	Elhuyar Hiztegiak: <i>Euskara-Errusiera</i> , 1. arg. (Serrano et al. 1997)
EHA2012	Euskaltzaindia (2012): <i>Euskaltzaindiaren hiztegia: Adierak eta adibideak</i>
EM1987	Etxebarria, J.M. & Mujika, J.A. (1987). <i>Euskararen oinarriko hiztegia: maiztasun eta prestasun azterketa</i> .
ETX2001	Etxebarria (2001): <i>Ikaslearen Hiztegia</i>
EUNL1996	Jansen, W.H. (1996): <i>Baskisch-Nederlands, Nederlands-Baskisch = Euskara-nederlandera, nederlandera-euskara</i>
EusWN	<i>Euskal WordNet</i> (Pociello 2007; Pociello et al. 2011)
HB2000	Euskaltzaindia (2000): <i>Hiztegi Batua</i>
HB2010	Euskaltzaindia (2010): <i>Hiztegi Batua</i>
HUM1817	Humboldt (1817): <i>Berichtigungen und Zusätze...</i>
IATE	<i>Interactive Terminology for Europe</i> (lehen: EURODICAUTOM, sarean): http://iate.europa.eu
IKAS1976	Montiano & Urquijo (1976): <i>Diccionario "IKAS" Euskera-Castellano Castellano-Euskara. Dialectos vizcaíno y guipuzcoano</i>
KÜH1999	Kühnel (1999): <i>Wörterbuch des Baskischen</i>
LAR1745	Larramendi (1745): <i>Diccionario Trilingüe</i>
LEO	LEO sareko hiztegiak. http://www.leo.org
LHA1926	Lhande (1926). <i>Dictionnaire basque-français et français-basque: dialectes Labourdin, Bas-Navarrais et Souletin</i>
LÖP1968	Löpeltmann (1968): <i>Ethymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache</i>
LUR1996	Arratibel, Atela & Navarro (1996): <i>LUR Eskolarako Hiztegi Entziklopedikoa</i>
MAH1840	Mahn (1840): <i>Baskisches Wörterbuch I & II (ms.)</i>

MEND1962	López-Mendizabal (1962). <i>Diccionario vasco-español</i> , 4. arg.
MOD1977	Kintana (1977): <i>Euskal Hiztegi Modernoa</i>
MOD2000	Barandiaran & Etxeberria (2000): <i>Euskal Hiztegi Modernoa</i> , 2. arg. berritua
MORR1998	Morris (1998): Morris Student Plus. Euskara-Ingelesa, English-Basque
MUG1981	Múgica Berrondo (1981): <i>Diccionario vasco-castellano</i>
OEH1988	Euskaltzaindia (Mitxelena & Sarasola 1988): <i>Orotariko Euskal Hiztegia</i>
PONS	PONS sareko hiztegiak. http://www.pons.eu
PONS2011	Wolski & Cyffka (2011): <i>PONS Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache</i>
RET1976	Sota, Lafitte & Akesolo (1976): <i>Diccionario Retana de autoridades de la lengua vasca: con cientos de miles de nuevas voces y acepciones, antiguas y modernas</i>
SEH1996	Sarasola (1996): <i>Euskal Hiztegia</i>
SEH2007	Sarasola (2007): <i>Euskal Hiztegia</i>
SEIH1999	Sarasola (1999): <i>Euskara Ikaslearen Hiztegia</i>
SHLH1994	Sarasola (1994): <i>Hauta-lanerako Euskal Hiztegia</i> . (sarean) http://www.euskara.euskadi.net/r59-sarasola/eu/sarasola/sarasola.apl
SMH1982	Sarasola (1982). <i>Gaurko euskara idatziaren maiztasun-hiztegia: 1977ko corpus batean oinarritua</i>
SLGR1932	Slabý & Grossmann (1932), <i>Wörterbuch der deutschen und spanischen Sprache in zwei Bänden, Band II. Deutsch-Spanisch</i>
UZEI1987	<i>Euskalterm</i> (UZEI 1987, sarean) http://www.euskara.euskadi.net/r59-euskalte/eu/q91Eus-TermWar/kontsultaJSP/q91aAction.do
UZEI2004	UZEI (2004): <i>Maiztasun Hiztegia</i>
UZEI2006	UZEI (2006): <i>Atzekoz aurrera. Hitz-bukaeren hiztegia</i>
WDG	Klappenbach & Steinitz (1985): <i>Wörterbuch der Gegenwartssprache</i> (sarean). http://www.dwds.de
ZEH2005	Sarasola (2005): <i>Zehazki: gaztelania-euskara hiztegia</i> . (sarean) http://www.ehu.es/ehg/cgi/zehazki

0 Sarrera

Euskarazko hizkuntza-baliabideak gero eta gehiago eta anitzagoak dira azken hamarkadotan. Hiztegiak elebakarrean nahiz Hizkuntza Azterketa eta Prozesamenduaren arloko tresnerian, aurrerapauso garrantzitsuak gauzatu ahal izan dira normalizazio batera eta europar hizkuntza handiagoetako artearen egoerara. Euskararekiko hiztegiak elebidunari dagokionez, antzeko baieztapen bat egin daiteke: aspalditik eta ohikoak ditugun gaztelania eta frantsesarekiko hiztegiez gain, ingelesarekiko zenbait hiztegi garrantzitsu ditugu orain, paperezko argitalpen zein hiztegi elektronikoko gisa, eta, egun arte, bestelako zenbait hizkuntza bikote ere landu izan dira maila profesional batean, errusiera, esaterako.

Bestalde, hainbat eta hainbat hizkuntza bikotetarako, ez dugu behar eta irizpide profesionaleri erantzungo liekeen argitalpenik: zenbaitetarako, poltsikoko paperezko hiztegia edota glosario arrunta eta laburra besterik ez dugu eskuragarri, eta beste asko erabat landu gabe izan dira egun arte. Egoera hori gainditzeko ekimenak urriak dira oraindik. Hiztegiak Elebidunetan prestakuntza zientifikoa eta dagozkion hizkuntzetako prestakuntza dituzten euskal hizkuntzalarien kopurua murriztua izatea eta argitaletxe komertzial batek horrelako hiztegien salmentatik espero beharko lukeen errentagarritasuna ez lortzea izan daitezke arrazoi batzuk. Bi arrazoi horiekin lotuta, hirugarren batek ere garrantzia du, zalantzarik gabe: gaztelania edo frantsesa zubi-hizkuntza gisa erabiltzeko ohitura, alegia; hau da: euskarazko edo kanpo-erdara bateko hitz baten ordaina bilatzean, barne-erdararekiko hiztegi elebidun bat erabiltzea. Alemanaren kasuan, esaterako, puntako baliabideak ditugunez gaztelaniatik edo gaztelaniara itzultzeko, hizkuntza-ikasle euskalduna alemana ikastea, itzultzaile euskalduna alemanetik itzultzean, eta baliabide egokirik ezean beste edozein hiztegi-erabiltzaile ere, zubi-erdara batera jotzeko premiaren aurrean aurkitzen da.

Hizkuntza-irakaskuntzan, dilema ezaguna dugu hori; kanpo-erdarak barne-erdara batetik (eta ez euskaratik bertatik) irakasteko eta ikasteko ohiturarekin apurtuz eta irtenbideak eskainiz euskararen normalizaziorako bidean beste urrats bat emateko asmoa dago horrekin lotuta. Alemana euskaratik ikasteko lehenengo testuliburua, adibidez,

2007an argitaratu zen (Reuter & Wolff 2007). Hurrengo urteetan, alemana euskaldunei irakasteari buruzko zenbait ikerlan burutu ziren (Braun 2010; Reuter 2010; Wolff 2010). Horietan ematen diren zenbakien arabera, urtero euskara L1 duten 1330 bat ikaslek hasten dituzte aleman-ikasketak bigarren hezkuntzako esparruan, eta beste 1.000 batek unibertsitateetan eta Hizkuntza Eskola Ofizialetan. Ikasleentzako hiztegi elebidunerako balizko erabiltzaile kopurua, beraz, aintzat hartzekoa da. Beste kanpo-erdara batzuen ikasle kopuruak txikiagoak badira ere, hizkuntza-pedagogia eta hizkuntza-eskubideekin lotutako irizpideak berberak dira.

Euskara-alemana bikoteari begira, egun ez dugu beste hainbat konbinaziotako hiztegien mailarekin konpara daitekeen lanik, ez tamainaren, ez kalitatearen aldetik, nahiz eta hizkuntza bikote horren lanketak hiztegi-gintzan bi mendeko historia izan.

XIX. mendean, hiru lan zenbatzen ditugu, eta XX. mendeko hasieratik gaur arte, beste horrenbeste. Lan honen lehenengo atalean, gaur arte euskara eta alemanaren artean buruturiko hiztegi-gintza-lanak ikusiko ditugu. Euskara eta alemanaren arteko sei lan horiek aztertuko ditugu metodo deskriptiboez baliatuta, eta lan berriagoei begira, baita hiztegi-gintza-kritika baten ikuspegitik, lanak euren garaiko testuinguruan jarritz. Hemen ezin izango dugu azterketa osorik eskaini, baina lan horien edukia gaurko erabiltzaile zein aurretik landutako hiztegi-tako datu-bildumak erabili nahi dituen hiztegi-arentzat noraino izan daitekeen interesgarria galdetuko dugu, lan horietako bat ere formatu elektronikoan eskuragarri ez izan gorabehera.¹ Horietako bati, C.A.F. Mahnen eskuizkribu argitaratu gabeari (MAH1840), arreta berezia eskainiko diogu: haren edukien jatorria zehazteko saiakera bat egingo dugu, baita eduki horiek formatu digital batean editatzeko proposamena egin ere, edizioa euskararen Hiztegi-gintza Historikoan baliotsua izan daitekeelakoan.

Lan honen bigarren atalean, metalexikografiaren zenbait oinarritzko kontzeptu ikusiko ditugu, erabiltzailearen ikuspegiari lehentasuna emanez: gaurko hiztegi-gintza elebidunak, lanabes elektronikoez baliatzen den eta argitalpen elektronikoak egiten dituen horrek, zer eskaintzen digun ikusiko dugu.

¹ Charpentierren hiztegia (CHA2002 [1823]) B. Hurchek, eskuizkribua editatu duenak, eskuragarri jarri dit testu-fitxategi gisa. Alabaina, hiztegi hau beste arraozi batzuegatik horrelako erabilpen baterako ez da egokia, XIX. mendeko Behe-Nafarroko formak ditu-eta, kasu askotan gaurko Euskara Batutik urrun gelditzen direnak.

Aro digitalaren aurreko hiztegi elebidunean garrantzia zuten arazo filologikoez, noski, eta ez dute gaurkotasunik galdu, ondorengo gogoetak erakusten digun bezala: hiztegi elebidunak hizkuntza bikote bakoitzari egokiturik garatu behar dira, bikoteko kideen berezitasunak behar bezala kontuan hartu eta bigarren hizkuntza batean modu egoki batean islatu ahal izateko. Hirugarren zubi-hizkuntza batetik abiatzeko beharrak, hiztegi-erabiltzaile euskaldunari, esan bezala, ezaguna zaion oztopo horrek bide luzeagoa eta deserosoagoa ibili behar izatea esan nahi du, eta, gainera, kasu askotan ez du emaitza zuzenera eramaten.

Aipa dezagun adibide esanguratsu bat. Demagun alemanezko testu batean *heißblütig* adjektiboa aurkitzen dugula; *odolbero* da horren euskarazko ordain bat, hitz-elkarte zatitzean ikus daitekeenez, eta ez bakarrik semantikoki, hitz-eraketari begira ere oso antzekoa baita (ikus 0.1 taula). *Odolbero-heißblütig* bikotearen zentzu metaforikoa, hitzaren bi zatien batuketa hutsa (*odol beroa*) baino gehiago da, irudi bat ematen du, eta hori itzulpenean gordetzea interesatu beharko zaio itzultzaileari.

DE	EU ²	ES ³
heiß	(oso) bero	caliente, caluroso, adusto, ávido, tórrido
Blut	odol	sangre
heißblütig	odolbero	fogoso, vehemente, ardiente

0.1 Taula: 'heiß', 'Blut', 'heißblütig' eta itzulpen-ordainak

Orain, gaztelaniazko hiztegietara joz, nekez helduko ginen emaitza horretara. Euskaraz eta alemanez oso modu antzekoan erabiltzen den hitz-elkarte horren gaztelerazko kalkoa, hots, *de/con sangre caliente*, odol beroko animaliak odol hotzekoetatik bereizteko bakarrik erabiltzen da (alemanez *Warmblütler*, euskaraz *odol beroko [animalia]*). Hiztegiak *heißblütig* terminoaren ordain gisa ematen dituen gaztelaniazko proposamenek (*fogoso, vehemente, ardiente*) sei adjektibotara bideratzen gaituzte, ES-EU hiztegian begiratuta, eta ES-DE hiztegian, berriz, 7 adjektibotara, horien artean *heißblütig* dagoelarik. Gure alemanezko testua gaztelaniaren bidez

² EAH2007 hiztegiaren araberako ordainak (s.v.)

³ LEO hiztegiaren araberako ordainak (s.v.)

euskaratuz gero, euskarazko ordainik egokiena bidean galtzeko arrisku handia dago, beraz, eta kontrako norabidean, ere bai.

ES	EU
fogoso, vehemente, ardiente	suhar, kartsu, gogotsu, susper, jorantsu, sutsu ⁴
ES	DE
fogoso, vehemente, ardiente	feurig, hitzig, heftig, sehnlich, vehement, ungestüm, heißblütig ⁵
EU	ES
odolbero	impulsivo, calenturiento ⁶

0.2 Taula: Zubi-hizkuntzatik eta buelta

Beste kasu batzuetan, aldiz, hiru hizkuntzotako metaforak antz handia dute, modu berdinean lexikalizatuta daude, eta itzultzaileari ez zaio zail gertatuko ordainak ezartzea, hala nola *astakeria – burrada – Eselei*, edo goiko gure adibidearen kontrako zuzena: gaztelaniazko *a sangre fría* eta euskarazko *odol hotzean*, biak *kaltblütig* lexemaren ordain egokiak dira. Erabiltzaileak espero dezake haren hiztegiak horrelako erlazioak argitzea.

Homonimiak eta polisemiak hiztegi-erabiltzaileari sortzen dizkion arazoak eta gaizki-ulertzeak – gogora ditzagun *El Corte Inglés* etxeko ”gizonezko jantziak bigarren landarean“ edo alemana ikasle batek aurten aurkeztu zidan “*am Wochenende fahre ich in mein Volk*”⁷ bezalakoak – korapilatsuak izan daitezke bi hizkuntzen artean, eta zubi-hizkuntza erabiltzeko beharra izanez gero, areagotzen direla onar dezakegu. Homonimia eta polisemia modu egoki batean islatzea hiztegi-gilearen arazo nagusietako bat da, eta hiztegi-gintza elebidunean modu berezi batean, iturri-hizkuntzako polisemia beste hizkuntza batean islatzeko bi era baitira: batetik, iturri-hizkuntzaren egituraren araberakoa, hizkuntza horretako hiztegi elebakar batean aurkituko genukeen adiera-

⁴ ADO1996: s.v. *fogoso, vehemente, ardiente*

⁵ LEO: s.v. *fogoso, vehemente, ardiente*

⁶ ADO1996: s.v.

⁷ Gaztelaniazko *pueblo* izenak, euskarazko *herri* izenak bezala, alemanez *Volk* izenaz itzul daiteke, *populus/people* adierazten badu; *pueblo/herri (village)* itzultzeko, aldiz, *Dorf* da egokia. Ikaslea ez zen ohartu sareko hiztegiak eman zion ordainen zerrendatik ezin izango zuela edozein hautatu, ez zen ohartu jatorrizko polisemia alemanez modu simetrikotan ematen ote den egiaztatu beharko zuela, gaztelaniaz zein euskaraz, hots, bere L1 hizkuntzetan, izen horrek bi adierok elkarrekin dutelako, beharbada.

sailkapena mantenduz, eta, bigarrenik, helburu-hizkuntzako itzulpen-ordainen araberakoa, itzulpen-ordain bera duten adierak batuz. Iturri-hizkuntzako adiera bat helburu hizkuntzan zatitzeko beharra ere ager daiteke, gaztelaniazko *planta* eta *pueblo* adibideetan ikusi dugun bezala. Horri buruz hitz egingo dugu, eta homografiaren, homonimiaren eta polisemiaren arazoa adibide hartuko dugu lan honetan zehar zenbait aldiz, hiztegi ezberdinen proposamenak aztertzean.

Doktore-tesi honentzako ikerketan, hizkuntzalari konputazional batzuen laguntza eskatu eta jaso egin dugu, eta testuan zehar, hala badagokio, aipatuko ditugu. Hiztegi-gintza konputazionalaren ezaugarria diziplinartekotasuna da: alde batetik, Hizkuntzalaritza arloko ezagutzak, eta, bestetik, Hizkuntzaren Azterketa eta Prozesamenduaren (HAP, edo NLP, ingelesez) alorreko gaitasunak eskuratu behar du hiztegi-gintza konputazional batean jardun nahi duenak. Bi mundu horietan ikerlariak, literatura eta metodo berezituak ditugu, eta bi munduak uztartzeko ahaleginetan aurkitzen dira HAP alorrera hurbildu nahi duten hiztegi-gileak, eta alderantziz.⁸ Lan-erreportaia gisa ulertzen dugun tesi honen bitartez, diziplinak uztartzea erraztuko duen ekarpena egin nahi dugu. Filologiatik datorren hiztegi-gintza klasiko batean aritu den irakurleari, tesi honetako bigarren eta hirugarren ataletan aurkezten ditugun gogoetak ezagunak izango zaizkio, beharbada; informatikaren arloko azalpenak, ordea, aberasgarriak. HAP alorrean jantzita dagoenari, berriz, arazo eta azalpen filologikoak interesatuko zaizkio, batez ere.

Lanaren hirugarren eta laugarren ataletan, hiztegi-gintza aplikatura igaro, eta hiztegi elektronikoko berri baten ezaugarri eta eduki batzuk zehazten saiatuko gara. Hiztegi berriak zein funtzio bete beharko lituzkeen galdetuko dugu ezer baino lehen: Alemana ikasten duen euskaldunarentzako tresna lagungarria garatzeko asmoa dugu. Funtzio horretarako bete beharko liratekeen irizpideak eta horietan oinarritutako urrats praktikoak aurkeztuko ditugu. Hirugarren atala hiztegi berriaren egiturari eskaintzen diogu, eta laugarrena, berriz, alemana-euskarazko itzulpen-ordain bikoteak definitzeko metodoei, bereziki. Bi atal horietan, metodo automatikoak edo automatiza litezkeenak zein eskuzko lanak izango ditugu hizpide.

⁸ A. Kilgarriff († 2015) eta M. Rundellek urtero antolatutako *Lexicom* jardunaldiak bi munduak uztartzeko ahaleginaren adibide bikaina dira, bertan bi diziplinako ikerlariak bilduta, elkarren ezagutzatik ikasten baitute. 2013. urtean horrelako *workshop* batean parte hartzeko aukera izan nuen.

Azkenik, doktoretzarako ikerketak burutu ditugun urte hauetan eskuz editaturiko hiztegi-edukiak aurkezten ditugu lan honen eranskinetan.

1 Hurbilketa Diakronikoa: Aurrekariak

1.1 Sarrera

Erdi Aroko bidaiariak eta latinaren eta herri-hizkuntzen arteko itzultzaileek egindako hitz-zerrendak eta glosarioak hiztegiaren hastapentzat har daitezke. Aztergai dugun euskara-alemana konbinazioan, 1500. urteko Arnold von Harff bidaiariaren hitz-zerrenda dugu, zenbait euskal hitzen alemanezko ordainak ematen dituen (Mitxelena (1964) bilduman editatua; zerrendari buruz Meyer-Lübke (1900)). Tankera horretako hitz-zerrendek komunikatzeko premiari eta helburu didaktikoei erantzuten zieten, kasu gehienetan garaiko herri-hizkuntza baten hitzei latinezko ordainak emanez, latina nazioarteko kultura-hizkuntza baitzen mendebaldeko Europan.

Schlaefferrek proposatutako alemanezko hiztegiaren periodizazioaren arabera (2009: 128hh), XV. eta XVI. mendeetako *Dictionaria Germanicolatina* deritzen lanek lehenengo garai horri bukaera eman zioten. Hortik aurrerako hiztegiak haien funtzioaren arabera diseinatzen ziren sistematikoki, latinaren eta alemanaren arteko itzulpen-ganabes gisa balio izateko, adibidez. Hiztegiari buruzko gogoeta sistematikoa, gaur lexikologia deitzen duguna, garai horretan hasten da garatzen. Alemana, erromantzeak eta euskara bezalako Europako "herri-hizkuntzak" garrantzia irabazi, eta latinarekin batera, "kultura-hizkuntza" izaera partekatzen hasiak ziren. Hizkuntza horien gramatika idatziak eta latinetik edota latinera itzultzeko tresna profesionalagoak sortu ziren leku guztietan (Malkiel 2003: 59) Euskara kultura-hizkuntza bihurtzeko bidean aurrerapen handia izan zen Larramendiren *Hiztegi Hirukoitza* (1745).

Herri-hizkuntzak kultura-hizkuntza gisa erabiltzen – eta latinaren lekua pixkanaka hartzen – hastearekin bat, Europan zehar hiztegi elebakarrak sortzeko beharra sortu zen. Alemanerako, Grimm anaiek 1837an garatzen hasi ziren *Deutsches Wörterbuch* (Grimm & Grimm 2001 [1854-61]) dugu lan garrantzizkoena. Lan horrek garai berri bati hasiera eman zion hiztegiaren, eta herri xehearen hizkuntza zenak kultura-hizkuntza estatusa lortzeko pausotzat har daiteke, hiztegiaren bitartez "helburu nazionalak eta kultural-patriotikoak lortzeko" pausotzat, alegia (Schlaefer 2009: 130).

Alemana bera aztertzen eta bizkortzen zuen hiztegi-gintza elebazarrez gainera, alemanezko hizkuntzalaritzatik abiatutako hiztegi-gintza elebidunak edo eleanitzak ere XIX. mendearan hasieran garapen-urrats handiak egin zituen. Horren haritik, alemanaren eta gaztelaniaren arteko hiztegi-gintzan XIX. mendeko lehenengo hamarkadetan argitalpen garrantzitsuak izan ziren (ik. Corvo Sánchez 2008). Thiabaut, Motin eta Sachs ziren frantsesaren eta alemanaren arteko aurrekaririk gabeko XIX. mendeko lan handiak egin zituztenak (ik. Rettig 1991), eta ingelesa-alemana konbinazioan, Ludwigek 1717an jadanik argitaratu zuen lehendabiziko hiztegia (ik. Hartmann 1989), Baileyk, Klausengek & Arnoldek 1770eko hamarkadan eta gero Wagner eta Hilpert (ik. Pätzold 1991) autoreen lanek jarraituta. Baina Europako hizkuntza nagusiez gainerako hizkuntza marjinal edo "exotikoak" ere, interesgune bihurtu ziren. Haenschek (1991: 2917) aipatzen dituen XIX. mendeko hiztegi eleanitzen artean, alemana-errusiera [1802] eta alemana-greziera modernoa [1837] aurkitzen dira. Alemanaren eta portugesearen arteko lehenengo hiztegia 1811koa da (Welker 2003: 6), eta alemanaren eta hungariararen arteko lehena, 1856koa (Fejér 1995).

1.2 XIX. mendeko lanak

Jarraian, XIX. mendeko hiru alemanezko lan aztertuko ditugu, eta bereziki, horietan ditugun euskarazko datu lexikoak.⁹

Aurretik agertu ziren hitz zerrendatxoetatik abiatuta, Wilhelm von Humboldt izan zen lehendabiziko ekarpen aipagarria egin zuena haren *Mithridateserako zuzenketak eta eransketak* (1817, itzulp. Gárate (Humboldt 1933a)) lanean aurkitzen dugun alemanez glosaturiko euskal hiztegiarekin, euskara-alemanezko hiztegi-gintza elebidunari hasiera-puntu nabarmena emanez.

Bigarrenik, Humboldten lanari jarraipena eman nahian, C.A.F. Mahnek hiztegi-gintza-egitasmo askoz hedatuago bat proposatu zion bere buruari. Haren aurrekari famatuak jadanik erabilitako eta haren ondarean utzitako lanabesez aparte, garaiko beste hainbat iturri ugari baliatu zen 1840an dataturiko eskuizkribua osatzeko. Mahnek euskal

⁹ XIX. mendeko lan horiei buruzko gure ikerketaren lehenengo emaitza batzuk Lindemann (2011; 2012) artikuluetan aurkeztu ditugu; tesi honetako 1. atala oinarri horretatik abiatzen den garapen bat da.

hiztegiarik argitaratu ez arren, berak utzitako eskuzko materialak aintzat hartuko ditugu garaiko hiztegiaren lekuko gisa.

Aztertuko dugun hirugarren lana Johann von Charpentier-i dagokio. 1820an dataturiko haren eskuizkribuan aurkitzen diren datuak Charpentierrek berak bildu zituen, bost urtez Pirinioetan lan geologikoak burutu bitartean. Eskuizkribua Hurchek & Kerejetak 2002an egindako edizioan dugu eskuragarri.

Humboldten eta Mahnen euskarazko ekoizpen lexikografikoen funtzioa jakin-min filologikoa asetzen zen, neurri handi batean. Europako unibertsitateetan nagusi zen joerarekin bat, hizkuntza guztien katalogorako eta azterketa tipologikorako ekarpen gisa ulertzen dute Humboldtek (Rousseau 2001: 2417) eta Mahnek haien lana; baina lan horiek ez ziren erabilpen praktikorik gabe gelditu: Humboldtek argitaratutako lan nagusiari esker, Charpentier natura-zientzialariak Euskal Herrian bertan burutu zuen ikerketak alemanezko literaturarekin prestatzeko aukera izan zuen. Horrela, ongi jantzita ekin ahal izan zion bere proiektu filologikoari.

Charpentierren jardura lexikografikoa beste mota batekoa da, hark datuak bere aurrekarien lanetatik bildu beharrean, Baigorri bildu baitzituen, herriz herri eta hitzunez hitzun. Bilketa horiek bere garaian ez ziren argitaratu, baina lanabes garrantzitsu ditu geroko euskal dialektologia diakronikoak.

1.2.1 Humboldt 1817

1.2.1.1 Humboldt alemanezko euskalaritzan aurrekaria

Johann Christoph Adelung (1732-1806), Saxoniako gortearen aholkularia eta liburuzaina zen. *Mithridates edo hizkuntzen azterketa orokorra eta Aita Gurea ia bostehun hizkuntzatan hizkuntza-adibide gisa* lan erraldoia Adelungen heriotza baino lehen bukatu ez zegoenez, Johann Severin Vater (1771-1826) teologoa eta hizkuntzalaria izan zen *Mithridates* 1806tik aurrera editatu eta argitaratu zuena, Adelungen *Cantabrisch oder Baskisch* artikulua (Adelung 1809) eta bost euskarazko *Aita Gurea* barne. *Mithridates*en 1809ko bigarren bolumena argitaratzeko orduan, Vaterrek jadanik bazuen Adelungek utzitako euskarari buruzko artikulua hobetzeko asmoa; baina ondorengo edizio batean ekin nahi izan zion hura hobetzeari. Larramendiren lanak ezagutzen zituen berak; baina, ororen gainetik, Humboldten

euskararen gaineko jarduera aprobetxatu nahi zuen (Urquijo, Humboldt (1933b) lanaren hitzaurrean. 13. or.), eta haren 1817ko *Mithridateserako zuzenketa eta eransketak* monografia da eskaera haren erantzuna, *Mithridates* lanaz arduratu zen argitaletxe berak argitaratu zuena. 1809ko *Mithridatesek* alemanaz glosatutako hitz solteak ditu testuan, eta Humboldték bere lanean erakutsiko zuenez, akatsez josita daude, eta ez dira azterketa lexikografiko baterako aintzat hartzeko multzora iristen.

Wilhelm von Humboldt (1767-1835) bere garaiko hizkuntzalaririk gailena dugu. Lan honetarako, hark euskararen gainean egindako jarduera interesatzen zaigu, eta, bereziki, hiztegi-intzari dagokiona. Gramatikaren arloan, euskarari dagozkion zenbait ekarpen garrantzitsu harenak dira, hainbatetan aztertu izan direnak (Gómez 1996; Gómez 2006; Hurch 2003a; Hurch 2003b; Perlick 1992; Vollmann 2000). Antropologian kokatuko genituzkeen testu batzuk ere utzi dizkigu (horietatik osatuena Humboldt 1909). Euskal hizkuntzari eta nazioari buruzko haren ikerketak bilduko zituen idazlan luze bat argitaratu gabe geratu zen (egitasmoaz ik. Humboldt 1812; Mahn 1857a: IX), eta hiztegi-intzari dagokionez, 1817ko lanean duguna baino luzeagorik ez zuen argitara eramana.

Goiz piztu zitzaion Humboldti euskararen gaineko interesa. 1799an, 32 urte zituela, ditugu lehenengo aipamen idatziak, Goethe eta Schiller idazleenganako gutun-harremanetan aurkitzen direnak. Hona hemen, adibide gisa, 1799an idatzitako pasartea:

”Puntu txikia baina bitxia da Baskonia: berezko hizkuntza primitiboa gordetzen duen Europako herrialde bakarra da, hizkuntza berri oro baino zaharragoa dena, eta beste hizkuntzekin inolako analogia hurbilik ez duena.“ (*apud* Gárate 1933: 8, itzulp. DL).

1.2.1.2 Humboldten hiztegi-intza

Alexander, Wilhelmen anaia, Madrilén zegoela aprobetxatuz, urte horretan iberiar penintsulan zehar bidaiatu zuen, eta handik Alemaniara itzuli baino lehen, euskararen gainean azterketa sakonagoak hastea erabaki zuen:

”Parisera itzulita, 1800. urteko udan, euskara aztertzen aritu nintzen berriz ere, etenaldi baten ondoren. Beharrezko lanabesez hornitu nintzen: hiztegi inprimatuaz [Larramendi], eta eskuz idatzitako eta Pariseko Liburutegi Nazionaleko bildumetan aurkitzen den beste batez [Pouvreau], eta bertako askorekin hasi nintzen harremanetan [Astarloarekin, besteak beste].“ (Humboldt 1933c: 215, itzulp. DL)

Aztergai dugun 1817ko lanean, Humboldték haren jarduera lexikografikoak bete beharreko duen hutsunea eta haren metodoa azaltzen ditu:

”Larramendiren hiztegia espainol-euskarazkoa da soilik. Hurrenkera horrek hizkuntzalariari laguntza gutxi eskaintzen diolako, nire lehendabiziko arduraz zera izan zen: Larramendiren hiztegitik abiatuta beste bat egitea, euskara-espainolezkoa, lehenengoaren erregistro gisa. Hiztegi hori, ondoren, bestelako iturriekin osatu nuen, eta euskarari buruzko nire lanean beti erabiltzen dut.“ (Humboldt 1817: 61, itzulp. DL)

Haren lanabes pertsonalez gain, Humboldték berak argitara eraman zuen lan lexikografiko bakarra *Zuzenketa eta eransketak* lana dugu (1817: 15–34). Ikus ditzagun adibide batzuk (1.1 lagina):

Usoa, die Taube.
Uste (mit dem Hülfsverbo *izan*), scheinen.
Utsa, hohl, leer; *utsunea*, die Grube; *blofs*, *ogui*
utsa, bloßes Brot; *utsitu*, *ustu*, ausleeren. *Utsa*,
auch figürl. Mangel, Fehler.
Uzcaldu, binden, anbinden.
Uzquia, *eperdia*, *epurdia*, der Hintere.
Uzta, die Ernte.
Yelosgotu, wetteifern, nacheifern.
Yotorra, der Wiederhall, nämlich der wirklich wie-
derhohlte Laut. Der Ort des Wiederhalls heißt
oyarzuna, *arribicia* (lebender Stein).
Zabala, weit, ausgedehnt.
Zabarra, langsam.
Zabaya, das Gerüst, die Bühne.
Zagueitu, vegetiren, (ein Pflanzenleben führen).
Zailla, hart, stark.
Zaina, *zaya*, *zaitzallea*, *zaitzaria*, der Wächter,
Hüter. Die beyden ersten werden gewöhnlich
den Substantiven hinten angehängt. *Arzaya* (von
Ardia), der Schäfer.

1.1 Lagina: HUM1817:33

Euskal hitzak letra etzanean datoz; hori da bereizketa tipografiko bakarra, paratestuak zein alemanezko ordainek eta azalpenek letra arrunta konpartitzen baitute. Hiztegiaren 600 bat sarrerak alfabetoaren arabera antolatuak dira, erroka: *Utsa* (adjektiboa), *utsunea*, *utsitu*, *ustu* eta *utsa* (izena, ”hutsegite“) ”huts“ erroa konpartitzen duten hitzak sarrera berean datoz. Erro baten inguruan kokatuko ildo semantikoa osorik agerrarazi eta bidenabar euskal hitz-eraketari eta etimologiari buruz zerbait adierazteko asmotan, ondorengo adibideen tankerakoak ematen dira:

Iracurri sarreran ematen den informazioa, aditzaren esanahi historiko estuagoa (‘[laborea] ’fisikoki‘ aletu, garautu‘ eta geroko esanahi hedatuak, ’hautatu, irakurri‘,

Iracurri, auskörnēn, aber im physischen Sinn; auslesen, lesen.
Iragoa, vergāngen. Dembora iragana, vergangene Zeit.
Iratzea, Farrenkraut. Irailla, (Farrenkraut-Monat). Burulla, September.

1.2 Lagina: HUM1817:25

alegia, Larramendiren *desgranar* (LAR1745: I, 278) eta *leer* (II, 38) sarreretan aurkitzen ditugu. *Iratzea* sarreran, *Irailla* 'iratze-hilea' glosatzen du alemanez.

Kasu askotan, Larramendirengandik hartutako euskarazko sinonimoak agertzen dira sarrera-buru baten ondoren. Izenkiak absolutibozko forma mugatuan ematen dira, eta aditzak, partizipioan. Inoiz bestelako adierak datoz, *uste* aditza "mit dem Hilfsverbo *izan*" [*izan* aditz laguntzailearekin batera] agertzearen argibide sintaktikoa, adibidez.

Sarreraren gorputzean ematen diren alemanezko ordainen ortografiak garaiko ohiturei jarraitzen die, eta gaurko ikuspegitik arkaismotzat joko genukeen zenbait grafia agertzen zaizkigu, adibidez: *nähmlich* ['alegia']¹⁰ *blosz* ['soilik']¹¹ eta *Hülfsverbum*¹² ['aditz laguntzaile']. Izenek genero gramatikala adierazten duen nominatibozko artikulua daramate¹³. Kasu batzuetan, hitz-elkartek glosatzen (*arzaya* < ardia + zaina), edota literalki itzultzen dira, irakurle alemanak hitzaren eraketa esanahiarekin lotu ahal izateko (*arribicia* (lebender Stein [harri bizia])¹⁴. Semantikoki oso hurbil dauden euskarazko hitzak inoiz gorputzean datoz, eranskin gisa. Horrela, adibidez, *oyarzuna* eta *arribicia*, Larramendiren arabera "yotorra dagoen lekua" adierazten duten hitzak. *Arribicia* hitz-elkartearen alemanerazko glosa salbu, kasu honetan gehitutako adierak ere Larramendiren lanetik hartuak dira, ondorengo faksimile zatiak erakusten digun bezala:

Larramendi, hiztegi honen iturri nagusia, sakonki aztertu du Humboldték, inolako zalantzarik gabe¹⁴. Bere bigarren iturritik, hots: Pouvreauren lanetik¹⁵ hartutako adierek

¹⁰ *h* idaztea lehenengo silabaren bokalaren luzetasuna adierazteko Grimmdarrek (DWB s.v. *nämlich*) jadanik arkaismotzat hartzen dute.

¹¹ *sz* txistukaria, gaur bokal luzeen ondoren *ß* idazten dena, Grimmdarren (DWB) hiztegian, esaterako, oraindik *sz* idazten da oro har.

¹² Grimm (DWB: s.v.): *Hilfe / Hülfe* [laguntza]. Gaur onartutako forma bakarra: *Hilfe*.

¹³ Izenak generoa adierazten duen artikuluaekin batera emateak alemanezko hiztegi gintzaren ohitura orokorrari erantzuten dio. Sorterriko alemanak ez direnentzat ezinbesteko argibidea izateaz gain, genero gramatikala adierazteak anbiguetatea saihesten du zenbait homonimoren kasuetan (der Kiefer *m.* ('masailezur') ≠ die Kiefer *f.* ('pinu'); der Zoll *m.* ('aduana') ≠ das Zoll *n.* ('hazbete'); etab.)

¹⁴ Larramendiren hiztegiari buruz, ikus Lakarra (1993), Urgell (2004), besteak beste.

¹⁵ Pouvreau, Sylvain [1665]: *Euskara-frantses(-latin-gaztelaniazko) hiztegia*. Bibliothèque Nationale, Fond Basque-Celte: MS 7-8, Paris. Ikus hiztegiaren azterketa Lakarra (1995) lanean. Ikus Urquijo

**Ēco , lugar , ò paraje donde se haze , *oyar* ,
zuna , *arribicia*. Lat. Locus echonem
gignens.
Eco , la misma voz , ò fonido repetido ,
yotorria. Lat. Echo , us ; echo , onis.**

1.3 Lagina: LAR1745:I,303

”Nach der Pariser Handschrift [Pariseko eskuizkribuaren arabera]“ oharra dakarte, ondorengo adibidean, esaterako: ”adjektibo gisa ere bai, *bigun*“.

***Guria*, die Butter. Nach der Par. Handschrift auch
als Adject. weich.**

1.4 Lagina: HUM1817:24

Era berean, Astarloa-ren *Apologia*-ra edota Harrieten hiztegiara eramaten gaituzten aipamenak agertzen zaizkigu dagozkion lekuetan. Aipagarria da *abendua* hila izenaren etimologiari buruzko ohar bat: ”*Abendua*, Astarloaren Apologiaren arabera (394) euskal jatorrizkoa, baina nire ustez ’Advent’-etik endekatua“.

Euskarazko grafiari dagokionez ere, esan daiteke Humboldték erabiltzen dituen iturrietan aurkitzen duena islatzen dela. Hasperenaz hasten diren bost lema baino ez dira agertzen: *Haguna*, *Halsarrac*, *Haztatu*, *Hiru*, *Hitza*; *una(tu)* lexemaren ”lapurterazko“ *huna* aldaera hasperenduna ere agertzen da (HUM1817:27).

Humboldték ematen duena haren iturri nagusian aurkitzen dugunarekin bat dator. Horren haritik, Larramendirengandik hartutako lexemei dagokienez, hitzen euskalki-eremu ezberdinetan duten erabilera, hots, informazio dialektala, ez dator, haren lanean bezalaxe. Halaber, horren berri izanez gero, Humboldték informazio dialektala ematen du. *Mamia*, *muna*, *muña*, *una* sarreran, esaterako (HUM1817:27-28), ondorengo glosak datozkigu:

(*unatu*, ermüden, abarbeiten) (Labort. *huna*), das Mark. Im Lab. Dial. wird *muina* für Mark, *mamia* aber für Brotkrume [ogi-apurra] gebraucht. Die letztere heißt dagegen im Guipuzc. Dial. *apurra*, *papurra*, *liperra*, *pantala*.

Aipagarria da Humboldték alemanez ordainik ez daukan lexema baten kasuan egiten duena: *Laya* sarreran, ordaina eman beharrean, azalpen entziklopedikoa ematen dio

irakurleari, eta sarrerari erantsitako oin-ohar batean *laia* izenaren gaineko ohar etimologikoak gehitu:

”*Laya*, lurra lantzeko tresna, sardeak bezala bi adar duena, lurra hedatzeko. *Layatu*, tresna horrekin lan egin. Lan hori elkarren ondoan dauden langileek batera egiten dute. Hortik datoz espainolezko esapideak: Son de la misma laya, klase berekoak dira, esto es de otra laya, hau beste jite batekoa da. Espainolera iragan den hitzaren azalpenek, espainolezko hiztegieta agertzen direnek, metafora deskribatzen dute, eta [etimologia] horren bidez azaldu behar da.“ (HUM1817: 26h, itzulp. DL))

Hiztegi hau Humboldték bere buruarentzat prestatu zituen lanabes lexikografikoen zati txikia baino ez da. Humboldték berak idazten duenez (1933c: 215), LAR1745 hiztegi kopia bat aurkitu zuen, eta, horretaz gain, 1800. urteko udan, Parisen Pouvreauren eskuizkributik datuak kopiatzeari ekin zion. Hortik kopiatutako datu-bildumak gaur Krakoviako liburutegian gorderik daude, Aizpitarteren euskara-gaztelainazko hiztegitik¹⁶ eta euskaraz-frantsesezko lan anonimo batetik kopiatutakoarekin batera. Kerejetaren zenbakien arabera (1997: 4), Larramendirengandik 6.000 bat sarrera kopiatu zituen, baina kopia horiek Humboldtén ondasunetatik desagertu ziren, beste zenbait dokumentu bezala (Kerejeta 1997; Hurch 2006). Bestalde, C.A.F. Mahnek eskuizkribu gisan eskuragarri zituen Humboldtén lanabes lexikografikoak, eta ondorengo urteetan erabili zituen haren asmoa aurrera eramateko, euskara-alemanezko hiztegia, alegia. Iturri gehiagoren datu lexikografikoak biltzen jardun zuela ikusiko dugu.

1.2.2 Mahn (ms.)

1.2.2.1 C.A.F. Mahn euskalaria

Carl August Friedrich Mahn (1801-1887) hizkuntzalaria eta hizkuntza irakaslea zen Berlinen. Frantsesa, ingelesa, italiara, latina eta grekoa ikasteko metodoen egilea da. Ikerkuntzari dagokionez, etimologia izan zen hark landutako gai nagusia. Besteak beste, 1864ko ingelesezko *Webster's* hiztegian (Webster et al. 1864) bildu dira hark proposatuko hainbat etimologia. Euskararen gainean zenbait jardueratan ibili zen, Humboldt baino belaunaldi-erdi geroago, eta hiru argitalpenetan eman zituen haren ikerketen emaitzak (Mahn 1857a; Mahn 1857b; Mahn 1863). Mahn bera euskaldun

¹⁶ 1782 inguruan sortua, Hurch (2002a) lanean editatu eta aztertua.

aktiboa zenaren ebidentziarik ez dago, baina euskararen oinarriak ondo ezagutzen zituen.¹⁷ Alemanezko hizkuntzalaritzan, hamarkada horietako euskalari bakarra zen. Humboldtten hastapenei jarraitzea izan zen Mahnen asmoa. Bere kaxa, Berlingo bere bulegotik, eskuragarri zituen material guztiak bildu zituen, eta haren aurretik beste hainbatek bezala, euskararen gramatika eta hiztegia garatzea proposatu zion bere buruari, kasu honetan, alemanez.

"C.A.F. Mahn salbuespentzat har dezakegu, hark euskarazko hiztegia egiteko asmoa erakutsi baitzuen. Horrez gain, "Denkmäler der Baskischen Sprache" liburuan (Berlin 1857a) eta haren erromantzeari buruzko ikerketa etimologikoetan (1863), ekarpen aipagarriak egin zituen euskararen azterketarako. Bestela, Humboldtten ikerketen ondorengo mende-erdian, Alemanian inor gutxi aritu zen hizkuntza hori ikertzen." (Pott 1876, itzulp. DL)

Denkmaeler der baskischen Sprache (1857a) haren lanaren lehenengo zazpi orrialdeak Vinsonek frantsesera itzuli zituen¹⁸ (Mahn 1922) eta Mahnen euskalaritzari buruzko iruzkinaz osatu (Vinson 1922). *Denkmaeler* lanaren lehenengo hamar orrialdeetan, euskaldunen historia, euskalaritzaren garaiko egoera eta euskarazko testu zahar eskuragarrien berri ematen du. Jarraian, Humboldtten *Ankündigung einer Schrift* ["idazlan baten iragarpena"] (lehenik argit.: Humboldt (1812), gaztelaniaz Garate (1933) bilduman) ematen du hitzez hitz, haren ustez ordura arte testu horri behar bezalako arreta eskaini ez zitzaioelako. Testu horretan, Humboldttek euskalaritzan egin nahi izan zituen pausoak deskribatzen ditu, gero bukatu gabe geratu ziren Euskal Herriari eta euskarari buruzko monografiaren edukiak izango zirenak, alegia. Mahnek bukatu gabeko egitasmo horren jarraipen gisa ulertzen du bere ekarpena. XX. orrialdetik aurrera, euskararen kokapen tipologikoari buruzko gogoetak ematen dira, alemanaren hizkuntzalaritzako lanak aipatuz (Steinthal 1850, bereziki), eta, ondoren, izen- eta aditz-morfologiaren deskribapena. Sintaxiari eta fonetikari ere kapitulu labur bana eskaintzen die. Euskal erroa arreta bereziaz aztertzen du: hainbat erro mono- eta bisilabikoren adibideak ematen ditu, alemanerako itzulpenarekin batera. Hitz-eraketari dagokionez, faktitiboaren *-ra-* morfema hautatzen du adibide, eta Astarloaren (1805) lanean agertzen diren azalpenak ematen ditu laburbilduta.

¹⁷ Coseriu-ren arabera, Mahn Steinthal-en "euskara-irakaslea" zen (Coseriu 2002: 30).

¹⁸ Vinsonek 1922an *RIEV*-en argitaratutako itzulpenak "a suivre" oharrarekin amaitzen du, baina jarraipenik ez du izan.

Egun arte horren itzulpenik eskuragarri ez dagoenez, hemen *Denkmaeler* lanaren gramatika ataleko izenburuak euskaraz ematen ditugu, Mahnek ezarritako paragrafo-zenbakien arabera (Mahn 1857a: XXIII–LVI):

1. Forma semantikoaren eta forma fonetikoaren harremana
2. Eransletasuna eta flexioa: konparaketa tipologikoak
3. Erroa, izenaren eta aditzaren deribazioa
4. Izenaren eta izenordainaren "flexio eranslea"
5. Aditz-flexioa
6. Fonetika
7. Azentua
8. Erro mono- eta polisilabikoa, konparaketa tipologikoak
9. Hitz-eraketa, deribazioa
10. Atzizkiak
11. Hitz-elkarteak
12. Sinonimo-kutxaren aberastasuna
13. Genero gramatikalaren eza izenean
14. Genero gramatikalaren eza adjektiboan
15. Singularra eta plurala izenean
16. Dualaren eza
17. Konparatiboa eta superlatiboa
18. Artikulu mugatua "-a" eta "bat" zenbatzailea artikulu gisa
19. Izenordain erlatiboak
20. Hitz-hurrenkera
21. Euskarazko etimologiak erromantzeetan
22. Konparaketa tipologikoa euskara-sanskritoa
23. Aditza II: zenbait aditz sintetiko ("era zaharra") eta aditz perifrastikoa ("berriagoa")

Zenbaki arabiarrek daramatzaten 80 orrialdeak euskarazko testuen edizioari dagozkio. Mahnek hainbat iturritatik biltzen ditu, "Testamentu Berria, Rochellon, Pierre Hautin 1571" eta "The Bonaparte Polyglott, London 1857" erreferentzia bibliografikoak daramatzatenak, besteak beste. Latinezko eta grekozko testu klasiko batzuen itzulpenak

ere badatoz, Garibairen errefrauak 1etatik 63ra, Oihenarten "Atsotizac eta Refraüac" [1657] 541. zenbakiraino, eta, azkenik, hainbat kantu eta bertso.

1.2.2.2 Eskuizkribua

Mahn 1887an zendu zen. Aztergai dugun eskuizkribua 1889. urtean Prusiako Liburutegi Errealera (gaurko "Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz") iritsi zen, "aus Mahn's Nachlaß (Steglitz)", hots, Berlingo Steglitz auzoko Mahnen etxean gordeta zeuden ondasunetatik. Liburutegian, 1840. urtearekin dataturik gordetzen da. Data hori, ikusiko dugunez, ez da egokia, beranduago argitaratutako iturri bat aipatzen baita bertan, van Eysen *Essai de grammaire de la langue basque*, alegia (1. arg. 1867). Garatek bazuen eskuizkribuaren berri:

"Del lingüista Mahn hay en la "Collectánea lingüística de Berlín" un diccionario manuscrito de la lengua vasca, con numerosas adiciones de otras fuentes; es muy considerable y lleva la fecha de 1840 (Quart, 79)." (Garate 1936: 54)

Eskuizkribuari dagokionez, ikerketa sakonenak M. J. Kerejetari zor dizkiogu. Humboldtten desagertutako lanabesen, eskuetan daukagun eskuizkribuaren iturri direnen gainean eta Mahnen ondarean aurkitutako eskuizkribu honen historiari buruz, honela dio Kerejetak:

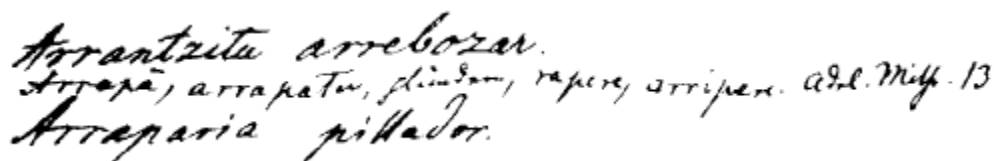
"Humboldt cita repetidas veces una copia-inversión del diccionario de Larramendi llevada a cabo por él, por ejemplo en *Berichtigungen* y en *Quellen*, entre otras. Y da incluso el número exacto de páginas que contenía: 'auf 177 Quartseiten ungefähr 6000. Wörter enthält' (Quellen.: 18, Gárate (1933): 138). Desgraciadamente parece haberse perdido sin remedio de su legado. Esta inversión del diccionario de Larramendi aparece sin embargo también citada en una enumeración de materiales utilizados en la confección de un voluminoso diccionario (ms.) vasco (lengua original de la fuente utilizada) hallado recientemente en Berlin en el legado de Mahn, cuya autoría no está aún establecida. Lo que sí es patente es que el autor o autores utilizaron profusamente los materiales y trabajos manuscritos inéditos de Humboldt, entre otros, esta inversión del diccionario de Larramendi que ya no se encuentra por ninguna parte y de cuyo extravío fueron seguramente causantes." (Kerejeta 1997: 4)

Izenburu honetaz hasten da eskuizkribuaren lehenengo orrialdea, eta, bertan, jadanik lehenengo argibidea aurkitzen dugu, eskuizkribuaren oinarria noren lana den, hain zuzen ere:

"Diccionario Bascuence-Castellano para servir de Indice al Diccionario trilingüe Castellano-Bascuence y Latin del Padre Manuel de Larramendi. Dialecto Guipuzcoano. Acabado en Paris el mes de Julio 1801." (MAH1840:1)

Humboldték hiztegi-gintzaren arloan egin zituen urratsak aurkitzen ditugu bertan. Antza denez, eskuizkribuaren 461. orrialdetan zehar, Mahnek¹⁹ Humboldték 1801. urtean Parisen egindako apunteak kopia-tu zituen: Pouvreauren eta Larramendiren hiztegi-etatik hartutakoa, aldatutako hurrenkeran, euskaratik abiatutako hiztegia sortzeko asmoari erantzunez. Aurreko kapitulu-an aipatu dugun bezala, Larramendiren lana kopia-tu izanaren eta erabiltzen zituen bestelako lanabesen berri dugu, Humboldték berak zenbait aldiz aipatzen dituelako; baina haren ondarean hiztegi-gintza-jarduera horren emaitzarik ez da agertu, eta galdutzat ematen zuten ikertzaileek (Hurch 2006: 6; Kerejeta 1997). Alabaina, badirudi Humboldtén lanabes galduen parte bat eskuetan daukagun Mahnen lanaren funtsa dela, hain zuzen ere.

Goian aipatutako gaztelaniazko izenburupean, Humboldtén hitz-zerrenda agertzen da, beste hainbat iturritako hitzekin osatuta. Badirudi Mahnek Humboldték berak idatzitako hitz-zerrenda baten gainean lan egiten zuela, hots, Humboldtén idazkuna hartu eta bestelako iturrietako hitzak tartekatu zituela. Eskuizkribua osorik Mahnek idatzi izanaren ebidentziatzat ondorengo-a hartzen dugu: alde batetik, eskuizkribu guztian zehar, grafia berbera dela ematen du. Bestetik, hitz-zerrendan aurkitzen dugun lerroarte-neurri handiak eta alfabetoaren hizki bakoitzak amaitu ondoren utzitako tarte zuriek pentsarazten digute egileak Humboldtén zerrenda hasiera batetik oinarri gisa ulertu, eta, bigarren pauso batean, bestelako iturrietako hitzekin osatu zuela. Hona hemen (1.5 lagina) zentzu horretan esanguratsua den zati baten faksimilea.

Arrantzitu arrebozar.
Arrapā, arrapatu, flindun, rapen, arripen. Adel. Mithr. 13
Arraparia pihador.

1.5 Lagina: MAH1840:55

Iturriaren aipamenik ez duten gaztelaniaz glosaturiko *Arrantzitu* eta *Arraparia* sarreren artean, *Arrapa*, *arrapatu* sarrera agertzen da txertaturik, alemaneko ordainarekin, latinezko etimologiarekin eta iturriaren aipamenarekin batera: "Adel. Mithr. 13", hau da, Adelung (1809: 13). *Mithridates* lanean, *arrapa*, *arrapatu* sarrera era

¹⁹ Kerejetak (1997) eta Hurchek (kom. perts.) Mahnen egiletasuna zalantzan jartzen dute. Eskuetan daukagun eskuizkribuaren egile(ak) zehazteko, beharrezkoa izango litzateke ikerketa grafologikoak egitea.

berean ematen da, aipatutako lekuan. Larramendiren hiztegian begiraturik, espero genitzakeen sarrerak aurkitzen ditugu: ”arrebozar manjares *arrantzitu*, *arrantzindu*. Lat. Gibos ovis, ac farini incrustare“ (LAR1745:I,98), eta ”pillador *pillazalea*, *arraparia*, *lapurra*, *ohorna*. Lat. Prædator.“ (LAR1745:II,172).

Ustez Humboldttena den zerrendan, Larramendiren eta Pouvrearen lanetik hartutakoak baino hitz gehiago agertzen dira. Hitz-zerrendaren hasieran, iturri horien aipuak datozkigu, laburdura-indize gisa. Eta iturri horiek guztiak Humboldtnek erabiltzen zituela badakigu (ik. Humboldt 1933b). Beraz, eskuizkribuaren 1. eta 2. orrialdeetan agertzen zaizkigun eta oraintxe aipatuko ditugun iturri-laburdurekin glosatutakoa ere Humboldtten beraren lana dela uste dugu, eta hipotesi berari jarraitzen dio Kerejetak. 1.1 taulan, Humboldtten iturri-aipu horiek ematen ditugu:

<i>Laburd.</i>	<i>Erreferentzia</i>
I.	Humboldtten beraren ”Vaskische handschriftliche Wörterbücher“ [eskuz idatzitako euskal hiztegiak]
II.	Humboldtten beraren ”Vaskische Collectanea I. S. 1-290“ [Euskal bilduma I.]
A.	”Mein aus Larramendi gemachtes W.B.“ [Larramendirengandik egindako nire hiztegia]
C.	”Harriets Grammatik“ (Harriet 1741) ²⁰
D.	”der [...] Manuskript“ [irakurgaitza] ²¹
E.	<i>Règle de déclinaison de la langue Basque</i> (Anonymus), (ed. Hurch 2002) ²²
B.	<i>Dictionnaire de la langue Basque expliqué en Français</i> (Pouvreau)

1.1 Taula: Humboldtten iturriak: Laburdurak

Mahnek, bere aldetik, 1801 baino lehenago zein geroko bestelako iturri batzuetatik hartutako hitzak gehitzen ditu, iturri-laburdurak glosatu gabe. Ondorengo 1.2 taulan,

²⁰ Harrieten gramatikarekin batera argitaratutako hiztegia 1995ean editatu zen (Lakarra 1995a).

²¹ ”algo que cita como ’der biscayische Manuscript’, probablemente el vocabulario ms. de Astarloa“ (Kerejeta 1997: 4)

²² *Règle de la déclinaison Basque* eskuizkribua, Humboldtnek erabiltzen zituen iturrietako bat, haren lanetan zenbait aldiz aipatzen da, honako izen honen pean: *Table des choses les plus usuelles en guise de Dictionnaire François & Basque pour un François commençant à apprendre le Basque. Quellen und Hilfsmittel zum Erlernen der baskischen Sprache* lanean (ms. 1815, itzulp. Garate [Humboldt 1933c]), Humboldtnek aipatzen du, norbaitek, ez duela gogoratzen nork, Euskal Herrian bertan eman ziola. Lanean dioenez, eskuz idatzitako frantses-euskarazko hiztegiaren edukiak haren hitz zerrendetan jaso zituen noizbehinka, apala eta bukatu gabea izan arren, ”hainbat hitz beste inon agertu eta beste batzuk beste inon baino hobeto azaltzen direlako“ (*apud* Hurch 2002: 216-17, itzulp. DL). Hurchek eskuizkribua editatu zuen lehenik, (2002c) bilduman.

erabiltzen dituenetatik deszifratu ahal izan ditugunak ageri dira, horietako zenbait guk geuk glosaturik. Humboldttek jadanik erabilitako Larramendi eta Harriet iturriak hemen ere agertzen zaizkigu. Horrek bi hipotesi ahalbidetzen ditu: Mahnek Humboldten zerrendan agertzen zitzaiona haren laburduraz glosatu izana, edota Humboldten zerrendan ez zeuden hitz batzuk aipatutako iturrietatik Mahnek hartu izana. Mahnek hitz bera hainbat iturriren aipuen bitartez jasotzen du kasu askotan.

<i>Laburdura</i>	<i>Erreferentzia</i>
(Ast.) Apol. / Ap.	Astarloa 1802 ("Apologia")
Adel. Mithr.	Adelung 1809 ("Mithridates")
Bullet. / Bull.	Bullet 1754-60 ²³
Drg	Darrigol 1827 ²⁴
Erro mund.	Erro 1815
Et.	
Eys	Eys 1867 [1865]
Faur. / Fauriel	*Claude Fauriel (1772-1844) ²⁵
Gb. Mult.	
Gb. unlf.	
Gr.	
Harr.	Harriet 1741
Larr.	Larramendi 1745 (Hiztegia)
Larr. Prol.	Larramendi 1745 (Hitzaurrea)
Lecl.	Lecluse 1826 ²⁶
Mithr.	Humboldt 1817 ("Mithridateserako zuzenketak")
Oih. prov.	Oihenart 1657 ("Atsotizac eta Refraüac") ²⁷
prov. voc.	
Ramos.	
Voss etym.	Vossius 1662

1.2 Taula: Humboldt/Mahn: Iturriak

Eskuizkributik hartutako adibide horretan (1.6 lagina) agertzen zaigun aipua Darrigolen lanean era berean agertzen da (Darrigol 1827: 20).

²³ *Dictionnaire Celtique* atalean (II. lib., 1-5. or.) euskarazko hitzak daude, Bulletin ustez euskara hizkuntza zeltikoa zelako (ikus Igartua 2009).

²⁴ Darrigolen gramatikaz ikus Gómez (2008).

²⁵ Euskara zenbait aldiz aipatzen duen Faurielen lan nagusia (1846) *post mortem* eta eskuetan daukagun eskuizkribuaren dataren ondoren argitaratu zen. Ezin izan dugu zehaztu Mahnen aipuak zein lanari dagozkion.

²⁶ *ASJU* aldizkariko *separatum* batean editatua (Lakarra & Urgell 1988).

²⁷ Ohienarten lanari dagokionez, ikus Urkizu (1994).

Luçatcea alonger, prolonger. N.
 Luça da il est long. Lecl.
 Lucecunra longitude. Lecl.
 Luzamendua retard. Lecl.
 Luratcea prolonger, différer. Lecl. alonger. N. Lecl.
 Luratugabe sans délai. Lecl. rallonger. Lecl. 201.

1.7 Lagina: MAH1840:338

Lécluseren hiztegitik Mahnek hitz asko eta asko hartzen ditu, batzuetan bakarrik eta beste batzuetan taldeka dagokion orrialdean txertatuz. 1.7 laginean haren metodoari jarrai diezaiokegu: Harrietengandik hitz bat kopiatu eta gero (*luçatcea*), hitz horren familia-edo beste iturriarekin osatzen du beste iturriak baliatuz, kasu honetan Harriet eta Lécluse. Lécluseren hiztegian begiratuta (Lakarra & Urgell 1988: 140), hitz horiek aurkitzen ditugu zehazki.

Ezäs antano gr. 331. Eys 8. ^{el año pasado.}
 Luratu estirar. crever. Eys 2

1.8 Lagina: MAH1840:287,339

Willem J. van Eys autorearen *Essai de grammaire de la langue basque* (1. arg. 1865, 2. arg. 1867) lanetik hartutako hitz batzuk agertzen dira eskuizkribu honetan. Beraz, eskuizkribuak 1840 baino beranduagoko idatzaldiak izan ditu, eta horren data, dagozkion aipuetan eta Berlingo liburutegiko katalogoan orain arte 1840 izan dena, 25 urte beranduago ezarri beharko litzateke, gutxienez. Ikus ditzagun bi adibide, Mahnen eskuizkribuan (1.8) eta Eysen lanaren 1867ko bigarren edizioan (1.9). Iturriaren edukiak eskuizkribuko oharrekin bat datozela ikus daiteke. Kasu batean, Mahnek frantseseko ordaina (*l'année dernière*) gaztelaniaz jaso du (*el año pasado*), beste kasuan, aldiz, bere horretan kopiatu du.

Igaz, l'année dernière

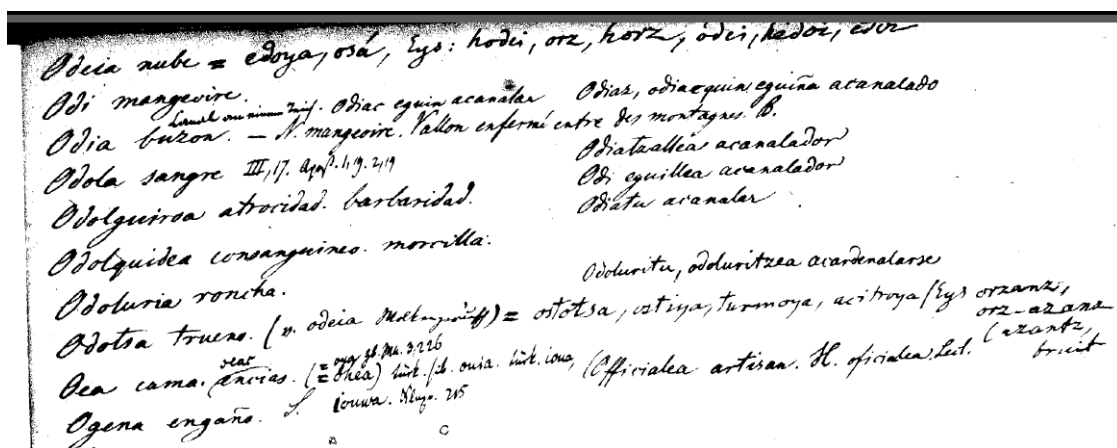
luzatu, élargi

1.9 Lagina: Eys 1867:8;2

Eskuetan daukagun eskuizkribuak zirriborro baten ezaugarriak ditu oro har. Zuriz geratutako tarteak, behin eta berriz antolatutako sarrerak eta urratu asko eta asko aurkitzen ditugu. Argi dago Mahnek garaiko euskalaritzako literatura ondo ezagutu eta sakonki aztertu zuela. Eskuizkribuaren kopurua ikusita, 461 orrialdeetan antolatutako milaka sarrera, Mahnek hiztegegintza-proiektu handia prestatzen zuela ematen du, haren aurrekarien edukiak bilduz ordura arteko lanak kopuruz gaindituko zituzkeena.

1.2.2.3 Eskuizkribua editatzeko prolegomena

Eskuizkribua era digitalean editatzeko lanetan abiatzeko proposamena aurkezten dugu. Azken urteotan *Digital Humanities* izenpean zabaldu den diziplinan, garai batean eskuizkribu edo inprimatutako testu gisa aurkeztu ziren dokumentuak anotazio semantikoak dituen formatu elektronikoetan editatzen dihardute. Horretarako, TEI *xml* formatua erabiltzen da batik bat, edizio digitalak gauzatu eta mundu akademikoan trukatzeko aldera, editorea bera ez den beste edozeinek ulertu eta lanabes gisa hartu ahal izateko, egun arte garatu den proposamen egokiena eta hedatuena baita (Pierazzo 2011: 473). TEI P5 formatua (ikus TEI Consortium 2015) testu arrunta *xml* elementu eta argumentu gisa islatu eta elementu horiek hierarkia batean elkarrekin erlazionatzeko modu zehatza da.

1.10 Lagina: MAH1840:373

Jarraian, MAH1840 eskuizkribuaren lagin bat ikusiko dugu TEI P5 *xml* formatuan islaturik (1.1 irudia), Euskara Batuko *hodei* lehari dagozkion eskuizkribuaren sarrerak dituen: *hodea* eta *hodeia* (eskuizkribuaren H letrari dagokion 275. orrialdekoak), eta *odeia*, *edoya*, *hodei*, *orz*, *horz*, *odei*, *hedoi* eta *edoi* (O letrari dagokion 373. orrialdekoak, ikus 1.10 lagina). Elementuen eta argumentuen izenak TEI P5 estandarreko ingelesezko laburdurak dira. Eskuizkribuko sarrerak Euskara Batuko lema banarekin lotzea proposatzen dugu, 1.1 irudian islatzen dugun legez: aipatutako forma guztiak *hodei* <*superEntry*> batean baturik datoz. Horrela, eskuizkribuko datuetan Euskara Batuko lema araberako bilaketak egiteko gauza izango ginateke, baita eskuizkribu horren edukiak euskarazko beste hainbat baliabide lexikoren edukiakin lotzeko ere. Jokabide hori *hiztegi-corpus* (*corpus lexicográfico*²⁸) izenpean ezagutzen dugun hiztegien sarea eraikitzeko metodoa dugu, hain zuzen ere: gaurko estandarra den *super-lema* baten azpian hiztegi ezberdinetako sarrera-buruak (eta horien azpian, sarrera horien edukiak) batzea.

Ikusten denez, bi sarrera mota ezberdintzea erabaki dugu proposamen honetarako: ezkerrean datozen sarrera arruntak, ustez lehenengo idatzaldi bati dagozkionak (*entry type*="main"), eta ustez geroago gehitu direnak (*entry type*="supplemental"). Sarrera motarekin batera, horren kokapena orrialdean adieraztea erabaki dugu (*ezk/ezk-erd/esk-*

²⁸ Vigoko unibertsitatean landu duten galegozko hiztegi-corpusa, esaterako, honako helbide honetan eskuragarri dago, eta galegozko hainbat hiztegiaren edukiak ikus daitezke bilaketa bakarra eginez: <http://sli.uvigo.es/DdD/>. Alemanari dagokionez, Triereko Unibertsitatean garatzen duten *Wörterbuchnetz* ataria ("hiztegien sarea") antzeko ekimena dugu, garai ezberdinetako hainbat hiztegiaren edukiak lotzen eta bilaketa-emaizta bateratuak eskaintzen dituen: <http://woerterbuchnetz.de/>.


```

<superEntry>
  <form><orth type="Hiztegi_Batua">hodei</orth></form>
  <entry type="main" facs="275">
    <form type="ms_sarrera" location="ezk"><orth type="ms">Hodea</orth></form>
    <cit type="translation" xml:lang="fr"><orth type="ms">nuée</orth></cit>
  </entry>

  <entry type="supplemental" facs="275">
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">Hodeia</orth></form>
    <cit type="translation" xml:lang="es"><orth type="ms">nubes</orth>
      <bibl>Halku.Ag.<biblScope>1, 9</biblScope></bibl>
    </cit>
    <note>Larr. Odeia</note>
  </entry>

  <entry type="main" facs="373">
    <form type="ms_sarrera" location="ezk"><orth type="ms">Odeia</orth></form>
    <cit type="translation" xml:lang="es"><orth type="ms">nube</orth></cit>
  </entry>

  <entry type="supplemental" facs="373">
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">edoya</orth></form>
    <cit><orth type="ms">osá</orth></cit>
  </entry>

  <entry type="supplemental" facs="373">
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">hodei</orth><bibl>Eys</bibl></form>
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">orz</orth><bibl>Eys</bibl></form>
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">horz</orth><bibl>Eys</bibl></form>
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">odei</orth><bibl>Eys</bibl></form>
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">hedoi</orth><bibl>Eys</bibl></form>
    <form type="ms_sarrera" location="ezk-erd"><orth type="ms">edoi</orth><bibl>Eys</bibl></form>
  </entry>
</superEntry>

```

1.1 Irudia: Mahn eskuizkribuaren "hodei" lehari dagozkion sarrerak, TEI *xml* formatuan

erd/esk). Horrela, eskuizkribuan aurkitzen ditugun sarrerak motaren edota kokapenaren arabera sailka daitezke, beste zenbait lematagirekin konparatu ahal izateko, ezkerreko zutabeko sarrera “arrunt” horiek LAR1745 hiztegiko euskarazko lemategiarekin konparatzeko, adibidez. Bestetik, erreferentzia bibliografikoen araberrako zerrendak erauzi ahalko ditugu banan-banan –Wilhelm van Eys autoreari lotzen zaizkionak, esaterako–, erreferentziok *<bibl>* elementu bati esleitzen dizkiogueta.

Proposamen honekin digitalizatzeko hastapen bat besterik ez dugu eskaintzen, datuak era digitalean islatzeko aukerak eztabaidatu, eta, ondoren, edizio-lanari ekin ahal izateko.

Bestetik, eskuizkribuko lagin batean aurkitzen diren euskarazko formak transkribatzeko saioa egin dugu. 372. orrialdetik 378. orrialdera, hauek dira O hizkiari dagozkion lehenengo zazpi orrialdeetan aurkitzen diren euskarazko formak zerrendatu ditugu, eskuizkribuan bildutako formen aberastasuna irudikatuzeko. Formak dituen 7.1 taula eranskinetan aurkitzen da.

1.2.3 Charpentierren eskuizkribua

1.2.3.1 Charpentier geologoa euskalari

Johann von Charpentier (1786, Saxonia - 1855, Suitza) geologoa zen berez, eta diziplina horretan hainbat lan garrantzitsu egin zituen, Pleistozenoko glaziarren eraketaren gainean bereziki (Grapes et al. 2008: 118). Bost urteko egonaldi baten bitartean Pirinio mendikateaz egin zuen lanaren emaitzak ondoren frantsesez argitaratutako Pirinioen geologiari buruzko monografia luzean bildu zituen (Charpentier 1823a). Euskararen gaineko jakin-mina piztu zitzaion, eta Humboldtten *Zuzenketak* (1817) lana irakurri zuen. Pirinioetako iparraldean burutu zuen euskarari buruzko idazlan bat, orain aztergai daukagun 1823ko eskuizkribua, honako izenburu luze hau daramana: *Paradigmen Baskischer Declinationen und Conjugationen, nebst einem kleinen Wörterverzeichnis, in der zu Saint Etienne (Donosti) Hauptdorf des Thales von Baigorri bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart*. [Euskal deklinazio eta konjugazio-paradigmak, eta hiztegi laburra, Done Sebastiane (Donosti) herrian, Donibane Garazitik gertu dagoen Baigorri ibarreko herri nagusian, ohikoa den dialektoan].

Euskarari buruzko lanak filologiari dagozkion bakarrak dira, Charpentier diziplina horretan bestela aritu ez baitzen (Hurch 2002b: 119).

Humboldttek Charpentierren eskuizkribua jaso zuen, baina beranduegi haren lanetan kontuan hartu ahal izateko. Humboldtten ondarean aurkitu zen eskuizkribuaren kopia Bernhard Hurch-ek eta Mari Jose Kerejetak egindako edizioaren oinarria da (Charpentier 2002). Genevako liburutegian beste kopia bat dago, guk Ricardo Gomezek daukan kopian ikusten dugunez eta Hurchek (kom. perts.) egiaztatzen duenez, editatuko bertsioaren berdina hitzez hitz. Genevako liburutegiko kopiak *Premier Dictionnaire de la langue basque par le géologue Jean de Charpentier, vers 1820* titulua darama, ustez liburutegiak ezarria.

1.2.3.2 Eskuizkribua

Eskuizkribuaren lehenengo atala gramatikari dagokio. Euskal fonetikaren berri eman ostean, deklinazio-paradigmak ematen ditu Charpentierrek. "Artikulu mugatuaren deklinazioa" kapituluetan nominatiboa (gaurko ergatibo eta absolutibo kasuak

adierazteko Humboldték lanean erabilitako "nominatibo egile" eta "nominatibo jasaile" terminoak aurkitzen ditugu bertaen), genitiboa, datiboa, akusatiboa, bokatiboa eta ablatiboa biltzen ditu. Charpentier ez da ohartzen *nominatibo jasaile* eta *akusatiboa* eta *bokatiboren* berdintasun funtzional eta formalaz, eta hiru izenpeetan ematen ditu dagozkion formak. Partitiboa nominatibo gehi artikulua mugagabe gisa interpretatzen du, hots, latinezko kasu-sistema du oinarri, aurreko eta garaiko gramatikariek izan ohi zuten bezalaxe, Humboldt (1817) barne. "Postposizioak" atalean, deklinabidearen gainerako paradigma batzuk ematen ditu, alemanez glosatua: *-an/-etan; baithan; -at, -rat, -tara; -eco; -quin; -gaindi*. Zenbatzaileak eta izenordainak zerrenda gisa ematen ditu kapitulu banatan, erabilerari buruzko oharrekin eta alemanezko itzulpenekin batera. Berriz ere Humboldtén laneko terminologia²⁹ erabiliz, aditzaren "konjugazio erregularra" (perifrastikoa) eta "irregularra" (sintetikoa) deskribatzen ditu. Charpentierrek Baigorri ibarrean erabilitako adizkiak haren kabuz bildu eta aditzaren gaineko kapituluan ematen ditu, zerrendetan.³⁰

1.400 bat sarreratako corpusean, izenena da talde osatuena. Adjektibo gisa interpreta daitezkeen izenkiak gehienetan adjektibo gisa (*ciquina*, schmutzig, Charpentier 2002:161; *erguela*, einfältig, 162), batzuetan izen gisa (*hilla*, der Todte, 166) eta inoiz bi gisatan glosatzen dira (*ecin hilla*, das was nicht sterben kann, unsterblich, 161). Zenbait adizlagun agertzen dira (*gaisqui*, 164), eta zenbait izenki, adjektibo gisa azaldu ondoren, adizlagunaren *-qui* atzizkiarekin agertzen dira, alemanez adizlagun gisa glosatuta (*emea*, *emequi*, 162).

Tankera ezberdinetako hitz-elkarteak agertzen dira (*Biscarmakhurra*, 159; *Guiçonhilçaila*, der Mörder, 165; *Iguzquihaicia*, der Ostwind, 168, *Cembaitaldiz*, 160), eta hainbat atzizki ere bai, 1.11 laginean islatzen den eretan:

²⁹ Termino horiek Larramendirengandik hartu zituen Humboldték.

³⁰ Eskuizkribuaren gramatika-atalaren azterketa sakonago baterako, ikus Hurchen (2002b) kapitulua (edizioaren hitzaurrea).

-çaila: *Ferraçaila*, 163, *Guiçonhilçaila*, 165
-çaina: *Baratçaina*, 157
-daria: *Gueçurdaria*, 165
-tassuna: *Eritassuna*, 163, *Handitassuna*, 165
-mena: *Goçamena*, 164
-dura: *Çoladura*, 161
-goa: *Cilhequigoa*, 160
-(k)eria: *Ciquinera*, 161
-aria, *Edaria*, 161
-gaya: *Emaztegaya*, 162
-bidea: *Eguinbidea*, 162

1.11 Lagina: CHA2002 laneko laginak

Charpentier natura-zientzialaria zela corpusean islatzen dela esan daiteke; animaliei, landareei eta naturari oro har dagozkien hitzek pisuko garrantzia dute corpusaren barruan. Oro har, natura-zientziaren eta antropologiaren oinarritzko corpus orekatua aurkitzen dugu, XIX. mendeko bizitzaren alderdi batzuen oinarritzko zereginiei erantzuten diena, hala nola senitartekoari, lanbideei, kristautasunari eta ohitura herrikoiei.

Çorci, acht.
Çoria, die Laus.
Çoroa, eine Art Sack von Leder.
Çorra, das was man zu thun oder zu geben schuldig ist; die Schuld.
Çoriçaita, schuldig seyn.
Corroa, streng, genau.
Çucena, ist so viel als *Chuchença*.
Cucussoa, der Floh
Çubia, die Brücke.
Çuhurcia, die Weisheit.
Çura, das Holz, z.B. *Udareçoçura*, Birnbaumholz.
Çurgatcea, saugen.
Çurguina, der Zimmermann, gebräuchlicher ist *maistria*.
Çurubia, die Leiter (wahrscheinlich von *çura* und *bidea*;
auch *çubia* kann vielleicht eine gleiche Ethymologie haben).
Çuruminoac, die Stechfliegen, auch die Blattern (*la petite verole*).
Cussia, der Vetter.

1.12 Lagina: CHA2002:161

Erakuskari gisa ematen dugun 1.12 laginean ikusten dugunez, euskarazko hitzei alemanezko ordain batek jarraitzen die (aldaera grafiko baterako erreferentzia baino ez da adierazten kasu batzuetan: *Çucena* = *Chuchença*), gehienetan ordain bakarria hitz

bakarrean, eta inoiz esaldi batean. Alemanezko izenak forma artikuludunean ematen dira, bidenabar generoa adieraziz; euskarazko izenak, berriz, absolutibozko forma mugatuan agertzen dira beti. Aditz-izena ematen da euskal aditzari dagokion lema gisa, iparraldeko ohiturari jarraituz, eta infinitiboan alemanezkoa. Zenbait kasutan, frantsesezko ordaina ere datorkigu (*Blattern = veróle, der folgende Tag = le lendemain*).

Ordain hutsaz aparte, sarrera batzuetan erabilerari buruzko oharra aurkitzen ditugu (*maistria* "maizago erabilia" *çurguina* baino). Charpentierrek haren gogoetak gehitzen ditu zenbait hitzen "etimologiaren" (hitz-eraketaren) gainean (*çurubia* < *çura* + *bidea*; eta, "beharbada", *çubia* < *çura* + *bidea*).

Euskarazko hitzen grafian ere, haren garaiko iparraldeko usadioa islaturik dago, Charpentierrek gaurko *z* txistukaria *ç* idazten baitu. Gaurko *x, ch* gisa (*Churia*, 160) eta gaurko *tx, ch* gisa idazten ditu (*Jatxa*, 167). Gaurko *ki/ke qui/que* eran agertzen dira, eta gaurko *ka/ko/ku*, berriz, *ca/co/cu*. Hasperenaz hasten diren 130 bat sarrera zenbatzen ditugu. Hitz barruko hasperen dezente idazten ditu Charpentierrek, adibidez: *Chinauria*, 160; *Chehea*, 160; *Çuhurcia*, 161.

1.3 1968 geroztik argitaratutako lanak

Ehun urte baino gehiagoko tartea igaro eta-gero, 1968an, Arantzazuko bileraren urtean, XX. mendeko lehenengo argitalpena agertzen da euskara-alemanezko hiztegi gintza elebidunean. Martin Löpelmannen lana, bitxikeriatzat eta astakeriatzat jo daitekeen arren, ez dugu gure ikusbidetik baztertuko, bi bolumeneko lan erraldoia baita, eta euskara eta alemanaren artean dabilenari liburutegian agertuko baitzaio.

Mende horretan bigarren goa Kühnelen lana dugu. 1999. urtean, aurrekoek eskura ez zeuzkaten lanabesez baliatu zen autore alemana. Lan hori bi norabideei dagozkien atalak dakartzana da: 75 orrialdeko euskara-alemanezko atalak, 19 orrialdeko euskarazko gramatikari buruzko gehigarriak eta 113 orrialdeko aleman-euskarazko atalak osatzen dute hiztegia, lehendabiziko aldiz alemanetik itzultzeari lehentasuna emanez.

1.3.1 Löpelmann 1968

1.3.1.1 Martin Löpelmann III. Reich-en

Franz Martin Wilhelm Löpelmann (Berlin, 1891-1981) irakaslea, NSDAP alderdiaren kidea eta hezkuntza-politikaria zen. NSDAP 1933an boterera iritsi baino lehen,

Löpeltmann auzipetua izan zen zenbait aldiz, errepublikaren kontrako aldarrikapenak eta jarrera antisemita izatea leporaturik. 1933tik aurrera, nazien hezkuntza-ministerioan maila altuko kargua izan zuen, eta hezkuntza-sistemaren iraultza nazional-sozialista zuen xede. 1936an galdu zuen haren postua, ez zuelako bere horretan onartzen haren alderdiaren jarrera³¹ haur elbarrienganako.

Löpeltmannen erretiro goiztiar behartua haren filologia-jardueren abiapuntua izan zen. Haren 64 argitalpenen artean, ezagunenak ipuin zeltikoez egindako itzulpenak eta edizioak dira, eta berrargitaratuak izan ziren 2000tik aurrera. Euskara ere haren interesgunea izan zen.³²

1.3.1.2 Löpeltmannen "Hiztegi Etimologikoa"

Löpeltmannek 1968an de Gruyter argitaletxean argitaratzen duen *Ethymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache* hiztegi elebidunak (Löpeltmann 1968, LÖP1968) iruzkin txarrak baino okerragoak jaso ditu oro har. Ikus ditzagun bi adibide:

"Liburu hau fantasia hutsa besterik ez da, eta inolaz ere ez litzateke hartu behar informazio-iturri errespetagarri gisa. Eta autorearen fantasiarik gogokoena sumerieraren eta euskararen arteko lotura da, aukera duen bakoitzean jarraitzen duena. Halako aukerak ez dira berez gehiegi; izan ere, sumerierak, bere erro monosilabiko ugariekin, ez du hain monosilabiko gutxi dituen euskararen antzik, eta Löpeltmannek egin dezakeen hoberena ustekabeko antzekotasun saihestezinak seinalatzea da." (Trask 1998: 94)

"[...] this work is unreliable and downright fanciful. On the one hand, its author shows a peculiar inclination to derive Basque words from Portuguese; on the other, he frequently suggests absurd connections with Sumerian and other improbably remote languages. His fantasies are punctuated by the odd plausible etymology, but the author provides no sources for any of his etymologies, rendering the word almost useless even when it is sober. In short, this volume, in spite of its reassuring title, cannot be trusted and should not be taken seriously." (Trask 1997: 74)

"Zer azal ederra, zer paper ederra, zer argitalpen garestia horrelako astakeria metarentzat. Aitortu behar zaigu, alemanek eman dizkigutela euskalari hoberenak eta txarrenak." (Peillen 2008: 82)

Lan horri ekiteko, Löpeltmann egilearen motibazioa ondorengoa da:

³¹ Alderdiak haur elbarrituak "bizitzea merezi ez dutenen" artean kokatzen zituen; kontzentrazio-esparruetan eta bestelako lekuetan, milaka eta milaka erailak izan ziren.

³² Löpeltmann ez da jarrera baskofilo azaltzen zuen nazi bakarra, Herbert Briegerrek 1944an egindako "Im Land der Basken" filmak, besteak beste, erakusten duen bezala. Gai horren inguruan, ikus Niebelen tesia (2014).

”Euskararen tasuna Europako hizkuntza eransle bakar gisa zuzenki kokatzea, bere historia argitzea, eta, horren bitartez, hizkuntza bitxi horren gaineko misterioa. Aldi berean, uste nuen hutsune hori itxiz hizkuntzalaritzaren beste adar batzuei mesede bat egin niezaiekeela“ (LÖP1968: VII [itzulp. DL])

Tovar autorearen (1959) lanetik abiatutik, Löpelmannek euskararen hizkuntza hamitikoekiko ahaidetasunean sinesten du (*ibid.*: VIII), eta euskal hitzak, maileguak ez direnak eta euskararen berezko ”aitzin-substratuari“ (*Urbaskische Grundschrift*) dagozkionak, jatorri hamitikoak eta ”Afrikatik ekarritakoak“ direla (*ibid.*:XV). Euskara eta iberikoaren arteko ahaidetasunik, ordea, ez du ikusten (*ibid.*:XI); hainbat alemanezko autorek, Humboldték barne, bai, ordea. Lafonen (1951) eta Boudaren (1948; 1949) lanak aipatzen ditu Löpelmannek, baina autore haiek aldarrikatutako euskararen eta hizkuntza kaukasikoen arteko ahaidetasun teoriak haren ustez ”porrot egin du erabat“ (*ibid.*:XIX). Bergerrek proposatzen duen euskararen eta burušaskiaren arteko ahaidetasuna ere ”ez da konbentzigarria“ (*ibid.*:XX).

Ondorengo orrialdeetan, Löpelmannek euskal fonologiari eta gramatikari buruzko oharra ematen ditu. Fonologiari dagokionez, gaurko euskaran agertzen diren fonemen berri ematen du, eta atala Mitxelenaren (1961) lana aintzat hartu edota aipatu gabe bukatu³³; beraz, 1968an eskuragarri zuen literatura klasikoa ez du kontuan hartzen.

Gramatikaren atalean, pasarte batzuk aipagarriak dira, euskarazko hiztegi ororen erabiltzaileari lagungarri gerta dakizkiokeenak:

”Hiztegian ematen diren hitz-kategorien adierazleak, hots, substantiboa, aditza, adjektiboa, adizlaguna, etab., ezin dira Europako hizkuntza flexiboen edo hizkuntza semitikoen hiztegietan bezala ulertu, hitz-eraketaren lehengaia modu ezberdin batean erabiltzen baita. Adierazle horiek erabiltzeko aukerak besterik ez dituzte adierazten. Euskara hizkuntza eranslea denez, hemen hitza [*Wort*] edo erroa [*Wortstamm*] (termino hori inguru honetan erabiltzea zilegi baldin bada) era batean zein bestean erabil daiteke, eta, beraz, perpausean substantibo, adjektibo, aditz edo adizlagun baten funtzioa izan dezake. Atzizkiek eta perpausaren esanahiak erabakitzen dute hitza zein kategoriakotzat har daitekeen.“ (*ibid.*: XXIV, [itzulp. DL])

Baina ikus dezagun orain Löpelmannen lan lexikografikoaren lagin bat (1.13).

Lagin honetan ikusten denez, hiztegia erroka antolatua da. Bertan, adibidez, *lagun* sarrera-burupean, hitz beraz gainera, *lagun-* hasten diren hitz-elkarteak agertzen dira.

³³ XXIX. orrialdean, Löpelmannek zera aldarrikatzen du: ”Hitzen aldaera historikoak ezin dira euskaran bertan eratu“. Mitxelenak (1961) kontrakoa erakutsi zuen, Löpelmannek haren lanari ekin baino dezente lehenago.

Aldaera fonetikoak (*lagiin*) ematen dira, eta hitzaren eta hitz horrekiko elkarteen ordainak ere bai, zenbait kasutan etimologia-proposamenez osaturik. Kasu honetan, Löpelmannek ematen duen etimologia itzulita jasotzen dugu:

Jatorri ziurtasungabekoa; ustez arabiarra, erlaziodun: laġina, vulg. lagina (Afrik.)

lagun, lagin Gefährte, Begleiter, Kamerad, Gesellschafter, seines Gleichen; Gatte, Gattin (gew. letzteres), Partner, Gehilfe, der Nächste (als Mensch): -arte Gesellschaft; -di Gemeinschaft, Gesellschaft; -du begleiten, geleiten, dienen, helfen, (übtr.) begleiten (musik.), wolanstehen, zu Hilfe kommen, zusammen einen Weg gehn; -garri geeignet od. fähig zu begleiten od. zu helfen, begleitbar, wem man helfen kann; -go Begleitung, Verzierung, alles was begleitet, vervollständigt, Hilfe, Beistand, Gesellschaft; -kari gesellschaftsliebend, Geselligkeit suchend; -kida Kompanie (Soldaten); -kide Gesellschafter, Partner, Mitarbeiter, der Nächste (relig.); -kin gesellig, sympathisch, kameradschaftlich; -pide Hilfe, Beistand; -tari Beschützer, Kompagnon, Hilfsarbeiter; -taşun Gesellschaft, Vereinigung, Syndikat; -tşu reich an Freunden; -tsa, -tşa Beistand, Hilfe, Begleitung, Gesellschaft; -tsabide Hilfe; -tsadun mit Hilfe versehen; -tsagabe hilflos; -tsaile, -tsale, -sale Helfer, Gefährte, Führer; -tse Inf. zu lagundu (s.o.), Hilfe; -skatu sich zusammentun, sich vereinigen (zu gemeinsamer Tat, welche die Kraft eines einzelnen übersteigt), anspannen od. einem Gespann helfen. § Hkft. unsich.; vmtl. arb., zu laġina haften, anhängen, kleben an, vulg. lagina (Afrik.), dazu laġne Ausschuss, Kommission, Komitee, vulg. liġne (Syr.). Zwf. ist Identität mit über. lagun (inschr. l'a.gun auf dem Eleitafelchen von Ampurias) und Bezieh. zu etr. lacane, denn in beiden Fällen steht die Bed. nicht fest. Fern bleiben ahd. dēgan Diener, mir. laech Held, Laie, lat. lāicus Laie.

lagunbat 1. Sonnabend, s. larunbat

lagunbat 2. ein Gefährte, s. lagun, bat

lahapoka Adv. auf vier Pfoten: -tu auf vier Pfoten gehn, sich auf die vier Pfoten niederlassen; s. larrapoka

lahar Dornranke, Dornbusch: -de, -di Dorngestrüpp; -dekatu, -deki, -dekitu die Haut abreißen od. abziehen, abhäuten, schinden, sich die Haut abreißen; -dekasale Gerber; -mahats Stachelbeere; -pe Dornbusch, Rankengewirr; -tegi, -tei Ort mit reichlich viel Dornengerank; -tşu dornig, voller Dornenranken, Sb. Dorngestrüpp; -tu sich mit Dornbüschen bedecken (Land); -s toi = -tegi (s.o.); — laharr (vor Vok.) Dornranke, Dornbusch, Brombeerstrauch: -aga Dorngestrüpp; -arants Weiss- od. Rotdorn (Crataegus); -esi Dornhecke; -eta Dorngestrüpp; -esko aus Dornenranken gemacht, Dornen. § Var. zu elhorri. — s. auch laparr, kaparr, naharr.

laharrok(a)s Adv. auf vier Pfoten, im Galopp; s. larrapoka

lahatşa Krapp (Rubia tinctorum). Nbf. laatş. § wohl kontam. aus *garantsa zu fz. garance, sp. granza Krapp (Et. unsich.) und vikset, verknüpft mit larrantsa Dorn wegen der hakenförmigen Stacheln des Krapps, bei Ausfall des intervok. r. — s. auch latşa 1.

lahiña leichte Schneedecke. Nbf. lahiña. § aus lahi- für *lani- (vgl. bearn. laniu flach) zu sp. llano flach, platt, eben (vgl. die dazu gehörigen dim. Formen: llanito, llanico, llanillo ein wenig flach) + dim. Suff. -ña, bzw. -şa.

lahişa dünne Schneedecke, (übtr.) Schluck (ardolahişa ein Schluck Wein); s. lahiña

lai 1. Hacke, Grabhacke: -an Adv. grabend, mit der Hacke umgrabend; -ari Arbeiter, der mit der Grabhacke arbeitet. § arb., zu lajj Biegung, lajja Krümmung, Biegung (: lawā drehen, krümmen, biegen). Aus dem Bask.: sp. lava Spaten. Vgl. laia 3.

lai 2. Zweiglein, Sträusschen, Rebe. § arb.; Grdf. *lain zu arb. lāna weich, zart, biegsam sein od. werden, lajjin weich, zart, schmiegsam, biegsam; ebdah. som. lán Zweig, lánto Zweiglein.

1.13 Lagina: LÖP1968:750

Bereizketa tipografiko hirukoitza dugu: sarrera-buru diren euskarazko lexemak, hizkien arteko espazio handia utziz, eta azpisarrerak direnak, berriz, azpimarratuta. Alemanezko glosak letra arruntean datoz, eta etimologiaren atalak, aldiz, ”§“ ikurra darama aurretik.

Löpelmannek aitortzen duenez (LÖP1968:VII), Pierre Lhanderen hiztegiaren (LHA1926) 1938ko bigarren edizioa zen haren iturri nagusia. Ikus dezagun lagina bera Lhanderen lanean (1.14):

1.14 Lagina: Lhande 1926:642h

Bistakoa denez, Löpelmannen metodoa ondorengoa da: Lhanderen hiztegitik sarrera oro hartu, eta frantsesezko ordainak alemaneratzea. Hitzaren erabilera argitzen duten Lhanden esapideak eta adibideak, ordea, ez ditu aintzat hartzen, ezta bertan maiz emandako informazio dialektala ere. Horren partez, sarrera-gorputzaren amaieran, haren berezko etimologia-proposamenak gehitzen ditu Löpelmannek, inolako iturri-aipamenik gabe.

Trasken, Peillenen eta besteen iruzkinek gaitzesten duten etimologiari buruzko ahoberokeriak baztertuta ere, Löpelmannen lan honen balioa murriztuta gelditzen da gaur egungo ikuspegitik. Lan hau denez errokatiko antolakuntzaren euskara-alemana bikoteko adibide bakarra, alemaneik abiatzen den euskaldun berriak honen bitartez erro bakoitzaren inguruko hitz-eraketaren aberastasuna ikus dezake. *Hel-* sarrera, adibidez, zentzu horretan adierazkor gertatzen da (ikus 1.15 lagina).

hel 1. Intj. herbei!: -a Ruf beim Eintritt in ein Haus; -bide, -dura, -pide, -tura Hilfe, Zuflucht; -egin zu Hilfe rufen; -heles Adv. in Not; -ka Hilfe herbeirufend; -tari Retter; -tura egin helfen, zu Hilfe eilen; -du ds. Nbf. el. § aus hei- Intj. (s. hei 2) + Suff. -la, vgl. hela, hola 1.

hel - 2. (kommen, ankommen, dazwischen kommen od. treten, eingreifen, erreichen, gelangen, kommen lassen): -antsa Ereignis, Erfolg (glücklicher od. unglücklicher), Epidemie; -arasi, -erasi (an)kommen od. gelangen lassen, hinüberschaffen; -arantsa Ankunft, Bewirkung; -arte Umstand; -atu zielen, schießen; -bide, -pide Ziel, Weg od. Mittel zum Ziel; -bidian Adv. in Reichweite; -buru Ziel, erstrebter Endpunkt; -de Gelegenheit, Begegnung, Umstand, Fall; -du ankommen, erreichen, erreichen lassen, richten auf, ergreifen, begreifen, treffen, verletzen; -dura Möglichkeit, Chance, Glücksfall, Fortschritt; -gabe unreif; -gaits Unglück; -garai Empfang; -gia Zugang; -gune breite Strasse, Ufer; -kaits Unglück; -kaisti Unglücklicher, unglücklich; -kari Ereignis; -men Entfernung (vom Ziel); -oin Grund, Ursache, Entschuldigung, auf die man sich verlassen kann; -tasun Reife; -tarsun Beendigung, Mündung, Dazwischenkunft, Eingriff, geschlechtliche Reife; -tse Ankunft; -de Gelegenheit; -bürü Ende. § Hkft. unsich.;

vmtl. zu verb. ili sein (Imper. lli/a, intens. aor. ttili), dazu tili sich begehen, il Fluss (Zenag.), som. il Quelle, eig. wohl das Entgegenkommende; zur Bed. vgl. äg. ij iw sein, kommen, ij, iwt gekommen, iw-j ich bin, ij-tij sei willkommen, usw. Kaum zu sum. il herausgehen, hinaufkommen, ausgehen. Nicht wrschl. ist Entl. aus kelt. ell- gehn (vgl. air. ad-ellaim ich gehe hin, besuche, t-ella lässt mitgehen, stiehlt, a n-adall ocus a tadall zu Besuch gehn und kommen, korn. yllyf dass ich gehe (1. p. sg. pr. conj.) zu idg. *elā- treiben, sich in Bewegung setzen, gehn).

hel - 3. (krank): -antsa, -arantsa eingewurzelte, veraltete Krankheit; -dajo von einer Krankheit od. Seuche befallen; (übtr.) unnütze Person; Adj. schwach, kraftlos, erschöpft zerschlagen (aus helde-jo); -dari Epidemie; -de Epidemie, Seuche, Pestzeit, (übtr.) Fülle, Menge, Unendlichkeit (aus heri-te); -deri Ansteckung; -desko epidemisch; -gaits -gais Fieber, pl. -gaitsak Wechselfieber; -gaitsdun, -gaisdun fiebrig; -geren Tertian fieber (für helgaits heren); -gorri Masern; -kaits = -gaits. § kontrah. aus heri krank, s. eri

1.15 Lagina: LÖP1968: s.v. 'hel'

Dena den, Löpelmannek ez du EU-DE bikoteko hiztegitantza lanik egin, oro har frantsesezko bitartekora jotzen baitu, Berlingo haren idazmahaitik euskarazko datuak alemaneratu eta haren gogoetak erantsi ahal izateko. Lhanderen frantsesezko datuak itzultzeko zer iturri eta metodo lexikografikoez baliatzen den, ilunpetan uzten du autore honek.

1.3.2 Kühnel 1999

Helmut Kühnelek Alemaniar Errepublika Demokratikoak (ARD, 1949-90) iraun zuen bitartean zenbait hiztegi eta gramatika didaktiko argitaratu zituen, eta, horien artean, Siriako arabiarren haren alemanezko "hizkuntza-gidaliburua" lau argitalpenetan. DE-FR hiztegia ere egin zuen 1984an Leipzigekeko *Enzyklopädie* argitaletxerako, geroago *faux amis*-en hiztegi batek osatua. ARD-ko hizkuntzalaritzan zientzialari estimatua izan zen Kühnel, eta jorratzen zituen gaiak ondo ezagutzen zituela esaten dute (Gerd Wotjak, Leipzig, kom. perts.). Euskarari buruzko haren argitalpen bakarra 1999eko *Wörterbuch des Baskischen* da (Kühnel 1999, KÜH1999), erretirodun bihurturik hasi zuena, tamalez aipagarria litzatekeen kalitatekoa ez dena.

Hitzaurrean aitortzen duenez (KÜH1999:VII), *Bi Mila* hiztegiko (ADO1984) 1991ko argitalpenean oinarritzen du Kühnelek bere lana, eta, horrez gain, zenbait euskal egunkaritan eta bestelako hiztegitan. 5.000 sarrera ditu EU-DE atalak, eta 8.500 bat, berriz, DE-EU norabideari dagozkionak.

hel(du) 1. ankommen, kommen ; **hel niri !** helfen Sie mir !, Hilfe ! 2. reifen
helbide Anschrift *f*, Adresse *f*
helburu Ziel *n*
heldu reif (*auch fig*)
helgaitz unzugänglich
helmuga Ziel *n*

1.16 Lagina: KÜH1999: s.v. 'heldu'

Hel- erroarekin hasten diren hitzei dagozkien sarrerek ditugu faksimile zati honetan (1.16 lagina), eta hiztegi honen irismen murriztua bistan dago berehala: Ordain bakar edo bikoitzeko sarrera sinpleek XIX. mendeko lanak gogorarazten dizkigute. *hel(du)*

hel(du): *ad.* 1 llegar, venir, -ido; **heldu den urtean:** el año que viene. 2 madurar, -ado; **sagar helduak:** manzanas maduras. 3 *adj.* maduro, juicioso; **gizon heldua:** hombre maduro. 4 agarrar, -ado (transit. y con dativo); **honela heldu diot:** lo he agarrado así. 5 morder, -ido; **txakurrak heldu diote:** te ha mordido el perro. 6 socorrer, ayudar, -ado; **hel niri!:** ¡ayudadme!

1.17 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'

aditzaren sarreran, esate baterako, bi adiera polisemiko besterik ez dira islatzen. Lehenengo esanahiari, hau da, 'ankommen, kommen', ADO1984 hiztegitik hartutako esapide bat gehitzen zaio. *heldu* partizipioak (adjektibo gisa ulertuta) bere sarrera du, eta, bertan, *hel(du)* aditzaren bigarren esanahia, 'reifen', agertzen da berriz ere, eta hor esanahi bakartzat hartzen da, "zentzu hedatuan ere bai". Konpara dezagun *hel-* eremua erakusteko modua ADO1984 lanak eskaintzen digunarekin (1.17):

Hemen, euskal *hel* erroaz hasten diren 19 sarrera zenbatzen ditugu. *Hel(du)* aditzari dagokion sarreran, polisemia 6 zenbakitan banatuta dago, hirugarrena bigarrenaren zentzu hedatua izanik. Kühnelek ematen duen *hel niri!* esapidea oraingoan seigarren esanahiari lotzen zaio. *Heldu* [adjektibo] sarrerarik ez dago; forma hori gaztelaniara itzuliz partizipio zein adjektibo gisa uler daitekeela argi uzteko jokabidearen arrazoia hau da: aditzaren sarreran bertan, gaztelaniazko partizipioa zein adjektiboa ('madurado', 'maduro') aipatzea. Kühnelek makroegiturari dagozkion moldapenak egin ditu, eta, beraz, kasu honetan, *heldu* adjektiboari berezko sarrera ematen du.

Humboldten (1817) lanetik ezagutzen ditugun hitz-eraketa irudikatzeko itzulpen literalak agertzen zaizkigu hemen ere: "agor, trocken, ausgetrocknet, ohne Wasser; *agorril*, August ('Trockenmonat' ['hilabete lehorra'])" (KÜH1999: s.v.).

Kühnelen lanen akatsen bila, ez da bide luzerik egin behar gauza aipagarriarik aurkitu baino lehen. ADO1984 hiztegian 'pluralidad, pluralismo' gisa itzulita dagoen *aniztasuna*, alemanez 'Mehrheit' omen da, *gehiengoa* euskaraz. ADO1984 hiztegian ematen den ordaina ez da egokiena, hura bakarrik emanda, behintzat (EEG2006 hiztegiak, adibidez, 'variedad, diversidad; pluralidad, pluralismo' ematen du, hurrenkera horretan); baina 'pluralidad' alemanez ez da 'Mehrheit' inondik inora ere, 'Pluralität' baizik. Dena den, lexema horrek berez ez luke arazorik izan beharko alemaneratzeke orduan, horren eraketa erabat paraleloa baita:

anitz - viel(e); *-tasuna* - -heit/-keit/-e; *aniztasuna* - 'Vielheit', Vielfältigkeit

Gainera, KÜH1999 hiztegiak *anitzeledun* 'Vielsprachig, polyglott' sarrera dakar, ez ADO1984, OEHn, ez Hiztegi Batuan aurkitzen ez dena, hiztegietan dokumentatua dugun *eleantiztun* ekarri beharrean. *Gehiengoa* 'Mehrheit' izenaren ordaina dela esaten zaigu DE-EU atalean begiratuta, bertan ondorengoa aurkitzen baitugu: *Mehrheit*, "gehiengo, gehientasun". Azken hori ezingo litzateke hain erraz horren aurretik agertzen denaren baliokidetzat hartu³⁴. Baina Kühnelek horixe egiten du: *gehientasun*, "Mehrheit". Eta sarrera horretan aurkitzen dugun bigarren ordaina, hots, "Maximum", berriz ere desegokia da³⁵.

Halaber, *alokairu*, "Lohn" (KÜH1999: s.v.): alemanezko ordain horren euskarazko baliokidea *soldata* izango litzateke, eta ez *alokairua*; akats hori ADO1984 hiztegian ez dugu aurkitzen.

Ikus dezagun alemanezko sarrera bat, *fahren* aditzari dagokiona, aurrerago aditz horretara itzuliko garelako (1.18 lagina):

fahren a) *vi* 1.: ~ **nach** -rantz joan (mit dem Auto kotxez, mit dem Zug trenez) 2.: ~ **Sie (bitte) rechts!** eskuinera (, mesedez)! b) *vi* eroan, gida(tu); *transportieren* garraia(tu)

1.18 Lagina: KÜH1999:124

Sarreraren gorputzak bi atal ditu. Lehenik, aditz iragangaitzari dagokion atalean, *joan* ordaina ematen da, erabilera-adibide batean: *fahren nach*: '-rantz'³⁶ joan'. Jarraian, bi adibide, *zerez* osagaiarekin euskaraz, alemanez *womit* dena: *mit dem Auto*, 'autoz'. Sintaxia argitzeaz gain, adibideek argibide semantikoa dira: alemanez, 'fahren' aditzak ibilgailu bidezko mugimendua denotatzen du. Zenbaki batek bereizita, beste adibide bat: *fahren Sie (bitte) rechts* bidaiari turistaren oinarritzko hizkerari dagokio. Bigarrenik, aditz iragankorraren atalean, 'eroan, gida(tu)'; *transportieren* 'garraiatu' ordainak proposatzen ditu Kühnelek, semantikoki egokia dena asmatu. ADO1984 hiztegiak

³⁴ OEH: s.v.: *gehientasun*, *gehientarzun*, 1. 'autoridad; superioridad, primacía'; 2. 'mayoría'.

³⁵ hobeto: 'gehieneko, maximo' (ADO1984: s.v.)

³⁶ 'nach x': hobeto *x-ra* (*x-rantz, joan*): 'in Richtung x fahren'

dakarren 'eraman' (s.v. *llevar*) aditzaren ordeztu bizkaierazko *eroan* ematearen arrazoia ez dago argi.

Kühnelek eskaintzen duen gramatika-gehiagarria zentzu batean lagungarri gertatzen den berrikuntza da. Zenbait aditz trinkoen paradigmak emateaz aparte, 13 orrialdetan euskal hitz-eraketari buruzko txostena dago. Bertan, euskal atzizkien balio anitza azaltzen da, kasu askotan alemanezko eraketarekin duen paralelotasuna agerian utziz. Ondorengoekin hasten dira azalpena eta alemanezko ordaina dakarren atzizkien zerrenda (KÜH1999:79hh):

-a; -ada; -ago; -aia; -aira; aitzin-; -ak; -alde; -aldi; -an, -(e)n, *Pl* -etan; -anda; -antz; -ar (1); -ar (2); -art; -arteko (= -arte + -ko); -artza; -aurre, aurre-; -azpi, azpi-; ba-; -bera (-pera); -bide (-pide); -bil (-pil); bir- (berr-); -bitxi; -buru; -da-; -daino; -danik; des-; -di; di-, dizki-; -dun (-tun); -dura; -duru (-turu), -duri; -egi, -(e)ino; -ek; -(e)la (...)

Tankera guztietako atzizkiak agertzen dira hurrenkera alfabetikoan, kasu-atzizkiak, postposizioak, perpaus konpletiboa, konparatiboa edo superlatiboa adierazten duten markatzaileak, atzizki-elkarteak, hitz-elkarte ugaritan agertzen diren lexemak, besteak beste. Euskaldundu gabeko erabiltzailea gehigarri honetaz balia daiteke, euskal hitzak zatitzen ikasteko ahaleginean. Itzultzaile aurreratuari, beharbada, atzizki batzuen ordaina interesatzen zaio, alemanez baliokide paralelorik dagoen ikusteko. Batzuetan, paralelotasuna agerikoa da. Tamalez, hemen ere hainbat itzulpen ez dira egokienak. Hona hemen Kühnelen proposamen aipagarrietako batzuk:

atzikia	ordaina	adibideak
-koitz	-mal, -fach	<i>bikoitz</i> – doppelt, zweifach; <i>anizkoitz</i> - vielfach
-kor	Neigung zu, -haft	<i>iraunkor</i> – dauerhaft, <i>ugalkor</i> – fruchtbar, <i>izukor</i> – schreckhaft, feige; <i>baikor</i> – optimistisch, bejahend
-keria	-elei, -erei (pej)	<i>astakeria</i> – Eselei, <i>handikeria</i> – Grosstuerei, Eitelkeit
-koi	Anhängerschaft, Begeisterung (für)	<i>berekoi</i> – Egoist, <i>herrikoi</i> - Patriot ³⁷
-tasun	Abstraktum (-heit, -keit, -e)	<i>edertasun</i> – Schönheit, <i>garbitasun</i> – Reinheit, Reinlichkeit; <i>askatasun</i> – Freiheit, <i>zintzotasun</i> - Treue ³⁸

1.3 Taula: Euskal atzizkiak eta itzulpenak (KÜH1999:79hh)

³⁷ *herrikoi*, egokiago: 'volksnah', 'volkstümlich'

³⁸ ordain egokiagoa: 'Ehrlichkeit', eta 'Treue' ordaintzeko, berriz, *fideltasun*, *leialtasun*.

Hiztegi hau Euskal Herrian erabiltzen denaren ebidentziarik ez dugu. Bertako liburutegietan ere ez da aurkitzen. Hiztegiaren edukia murriztua dela-eta, formatu handiko eta estalki gogorreko argitalpen gisa baino, poltsiko neurrian argitaratzea komenigarriagoa izango litzatekeen, hiztegia bidaian eta antzeko egoeretan erabili ahal izateko.

1.3.3 2007ko Euskara-Alemana Hiztegia

Euskaltzaindiak 90eko hamarkadan zehar burututako araugintzak (ik. Alberdi & Ugarteburu 1999) kontuan hartu zuen lehenengo euskara-alemana bikoteko hiztegi elebiduna 2007an Elkar argitaletxeak editatu zuen lana da (Martínez Rubio 2007, EAH2007), eta, orobat, hizkuntza bikote horretako euskal autore baten lehenengo lana ere bada. Hiztegiaren azalean adierazten denez, 32.400 sarreraz gehi 4.600 "adibidez eta esapide argigarri" osatuta dago; zenbaki horiek alemana-euskara eta euskara-alemana norabideko atal bien edukiari dagozkio. Hiztegiak betetzen duen funtzioa orokorra da. Horrela dio hitzaurreak:

"Hiztegi honek baliabide izan nahi luke alemana eguneroko bizitzan erabili behar duten euskaldunentzat, bai itzultzaile bai mota guztietako ikasleentzat ere, hein berean aleman hiztunari zuzentzen zaiolarik." (EAH2007: IX)

Lan horrek bere funtzioa betetzen du neurri handi batean. Poltsikoko hiztegiak erabili ohi diren egoeretarako, hau da, bidaietarako, irakurketarako eta solasaldi informaletarako, euskararen eta alemanaren artean dabilenak laguntzaile baliotsua irabazi du argitalpen horrekin. Egun, euskararen eta alemanaren arteko tresna erabilgarri bakarra dela esan daiteke, gaztelania edo beste zubi-hizkuntza batera jo nahi ezean.

Hiztegiak, beste hainbat konbinaziotan, poltsikoko neurria baino lan askoz sofistikutuagoak eskaintzen ditu, noski, eta ez bakarrik argitalpenaren loditasunari dagokionez. EAH2007 hiztegiaren adibide batzuk ikusiko ditugu orain, eta erabiltzaileak hiztegi elebidun garatuago batetik zer espero dezakeen galdetuko dugu.

fahren [ist] (ibilgailuz) joan ▶er fährt
jetzt nach Hause ▶etxera doa orain ||
ibili ▶mein Auto fährt nicht ▶nire autoa
ez dabil || [hat] (lenken) gidatu

Fahrer(in) m/f (-s, -)/(-, -nen) gidari

**1.20 Lagina: EAH2007: s.v.
'Fahrer(in)'**

1.19 Lagina: EAH2007: s.v. 'fahren'

1.19 eta 1.20 laginetan hiztegi horretako bi sarrera ikusten ditugu. Aditzaren kasuan, aditz laguntzailearen hautapena adierazten da euskal hiztegi gintzan ohikoa den eran, hau da, [ist] (eusk. 'da') edo [hat] (eusk. 'du') aditz laguntzaile singularreko hirugarren pertsonari dagokion forma ikur gisa jarritz. Izena bada, genero gramatikalaren *m/f/n* ikurak eta genitiboa eta pluraleko formak eratzeko morfemak agertzen dira, deklinazio-paradigmaren adierazle gisa.

Ondoren, alemanezko ordaina, gehienetan bakarra, eta ordainetik grafikoki hiruki batez bereizita, adibide bat edo batzuk datoz maiz. *Fahren* mugimendu-aditzaren kasu honetan, erabilera iragangaitzerako bi ordain ematen dira, eta erabilera iragankorrerako bat.

Lehengo ordainari parentesi arteko ohar bat gehitu zaio: (*ibilgailuz*) *joan*, alemanerazko 'fahren' aditzak ibilgailu bidezko mugimendua denotatzen baitu, gurpil gainean kasu gehienetan. Adibide labur batean, lema testuinguru ohikoenetako batean agertzen da: *etxera doa orain*. Autoz, taxiz, autobusez edo bizikletaz doa, *fahren* egiten bada; oinez ibiltzeko ekintza izendatzeko baino ez du *gehen* aditza hautatzen hiztun alemanak. Adibidea, beraz, ez dugu guztiz egokitzat hartzen, itzulpenak ez baitu mugimenduaren modua argitzen.

Ibili aditzaren adierak bereizteko erabiltzen den marratxo bertikal bikoitzaren ondoren ematen den bigarren ordaina, 'fahren' aditzaren itzulpen egokia da ibilgailua bera dena mugitzen denean, eta ez ibilgailuz joaten den pertsona. Euskaraz, ibilgailuak ibili egiten dira, *ondo* ala *txarto* edo *bizkor*, eta alemanez, 'fahren', adibideko ezezko kasuan eta beste edozein kasutan. Itzulpena, beraz, egokia litzateke.

Hirugarrenik, aditzaren erabilera iragankorraren euskarazko itzulpena ematen da: *gidatu*. Oraingoan, parentesi artean emandako alemanerazko sinonimo batek ulertarazten digu norbaitek ibilarazten duena berriz ere gurpildun ibilgailu bat dela: 'lenken', *gidatu*. Polisemia desanbiguatzen duten azalpenak, hortaz, batzuetan alemanez, batzuetan euskaraz ematen dira. *Fahren* aditza *lenken* aditzaren sinonimoa den testuinguruetan 'gidatu' aditzaz itzultzen dela ulertu behar du erabiltzaileak. Ibilgailuak edo ibilgailuz mugitzen diren zamak agertzen dira testuinguru horietan, *fahren* predikatuaren akusatiboazko osagai gisa. Argibide hori, aditz iragangaitzaren adierekin erkatu behar du erabiltzaileak edo haren alemanari buruzko ezagutzarekin?

Zergatik ez aditz iragangaitzaren adierako irizpide berari jarraitu, hots, '(ibilgailua) gidatu', '(zama) garraiatu'? KÜH1999 hiztegian ikusten dugun bezala, *fahren* iragankorrari 'eraman' eta 'garraiatu' ordainak gehitu ahal zaizkio.

joan [da] (weg)gehen || (weg)fahren || (aus)scheiden ▶joan egin behar dugu
 ▷wir müssen gehen ▶goazen! ▷lass uns gehen! || (toki batetik bestera) ziehen
 ▶amaren etxera joan dira bizitzera
 ▷sie sind zu ihrer Mutter gezogen || [zaio] anbelangen || angehen || betreffen || sich beziehen (auf) || zustehen || zukommen ▶niri doakidanez ▷was mich anbelangt / was mich angeht / was mich betrifft ▶zeri doakio haiek esandakoa? ▷worauf bezieht sich ihre Aussage? ▶doakion(a) ▷Interessent(in) m/f
joanaldi iz Hinfahrt f || Hinreise f
joanaraz(i) [du] hinschicken
joanera iz Abreise f || Abgang m || Abfahrt f || Fortgang m
joan-etorri iz Hin- und Rückfahrt f
 ▶joan-etorriko txartel ▷Rückfahrkarte f

1.21 Lagina: EAH2007: s.v. 'joan'

Begira diezaiogun EU-DE atalari. *Joan* aditza polisemikotzat hartu behar da, eta alemanezko 'fahren' denotatzen duena baino esanahi zabalagoa du. Jarraian emandako laginean, EU-DE norabidean polisemia nola desanbiguatzen den ikus daiteke (1.21 lagina).

[da] iragangaiztasun-ikurraren ondoren, '(weg)gehen' ematen da lehen ordain gisa, '(weg)fahren' bigarren, '(aus)scheiden' hirugarren, eta '(toki batetik bestera) ziehen' laugarren. Mugimenduaren norabidearen adierazlea, parentesi arteko (weg)³⁹, hirugarren kasuan euskaraz agertzen da: '(weg)ziehen' ematearen ordeztan, hemen '(toki batetik bestera)' ematen da. 'Fahren' ordainak hemen ez dakar *ein Fahrzeug* tankerako ibilgailu bati dagokion oharririk, ezta adibiderik ere.

³⁹ ingelesez antzekoa: *go (away), drive (away), move (away)*

scheiden	1. vt dibortziatu;
	2. vt banandu, bereizi
	3. vi [goi., zah.] joan, abiatu
ausscheiden	1. vt [Biol] iraitzi;
	2. vt kanporatu, arbuiatu
	3. vi (multzo batetik) kanpo gelditu, [Kirol] kanporaketa jasan
	4. vi (taldea) utzi, dimisioa eman

1.4 Taula: 'scheiden' eta 'ausscheiden' aditzak: alemanezko ordainak

'(Aus)scheiden' ordainak ere ez du haren erabilera argituko lukeen adibiderik. Bada, testuinguru jakin batean alemanezko aditz hori *joan* aditzarekin itzul daiteke, guk *scheiden* eta *ausscheiden* aditzentzako proposatuko genituzkeen euskarazko ordainek erakusten dutenez (polisemia WDG-ko adieretan oinarrituta islaturik, ikus 1.4 taula).

EAH2007ren aditz horiei dagokien sarrerak 1.23 eta 1.23 laginetan ikusten den bezala antolatuta daude. 'Banandu' ordaina, *scheiden* iragangaitzaren zein iragankorraren ordaina izan omen daitekeena, bi aldiz agertzen da, sarreraren mikroegiturak behartuta: aditz laguntzailearen hautapenaren seinale diren ikurrek banatzen dituzte sarreraren edukiak, eta ez polisemiaren araberako zenbakiek. Baina, iragangaitz gisa, *scheiden joan*, *abiatu* da, eta ez *banandu*; ordain hori *scheiden* iragangaitzaren atalean soberan dago, beraz.

scheiden [ist] joan || banandu ||
[hat] (trennen) bereizi || banandu
▶sich scheiden lassen ▶banandu /
bereizi / bizi-alarqundu

1.23 Lagina: EAH2007: s.v.
'scheiden'

ausscheiden [ist] kanporatu || joan
[hat] & «Biol» iraitzi

1.22 Lagina: EAH2007: s.v.
'ausscheiden'

Datu horiek ikusita, 'ausscheiden' eta 'scheiden' ordainak agertzea *joan* aditzari dagokion sarreran, inolako testuinguru-markatzailearik gabe, problematikoa da. Horiek agertzearen arrazoia dela-eta, ondorengo susmoa dugu: hiztegiko norabide bat sortu da bestea alderantziz jarriz, eta horregatik azaltzen dira lexema berak alde batean lema, bestean ordain gisa. Hiztegi elebiduna zirriborrazeko, horrelako jokabidea zilegi iruditzen zaigu, ondoren datuak egiaztatzen badira, bederen.

Joan sarreran (1.21 lagina), [zaio] ikurraren azpitik dator *niri doakit* bezalako datibo-erabilerak nola itzuli. Kasu honetan, euskarazko zenbait adibidek argitzen dizkiote erabiltzaileari euskarazko erabilera horiek, alemanez ordain zuzena eta bakarra ez dutenak. Bost ordain ematen dira oraingoan: 'anbelangen', 'angehen', 'betreffen', 'sich beziehen (auf)', 'zustehen', 'zukommen'. Lehenengo laurak elkarrengandik oso gertu daude, eta laurak talde gisa azken bietatik urrun. Datozkigun bi adibide horietako bat hirukoitza (hiru sinonimo islatzen dituen) lehenengo taldeari dagokio soilik, 'zustehen' eta 'zukommen' ordainak mereziko luketen adibiderik gabe uzten dituelarik.

Lemategiaren osaketaz, gauza bat aipagarria da: alemanezko eta euskarazko hitz-elkartuen eraketa oso antzekoa den arren⁴⁰, horietako ugari ematen dira bi norabideen ataletan. Ikus dezagun adibide bat 1.24 laginean. *Märchen*, 'ipuin'; *Buch*, 'liburu'; *Sammlung*, 'bilduma' - alemanezko hitz-elkartuak lexemetan zatitzen dakien edonork zatien ordaina jakitea nahikoa du elkarte itzultzeko, elkarteen eraketak paraleloak dira eta. *Märchenerzähler* izenaren kasuan, itzulpen paraleloa, 'ipuin-kontalaria', alegia, ordain egokiagoa izango litzateke beharbada, ipuinlariak ipuinak idazten baititu (SEH2007: s.v., behintzat, adierazten duen moduan), eta ez 'kontatu' (*erzählen*) bakarrik. Bestalde, *märchenhaft* adjektiboaren ordain literala, 'ipuin antzeko', ez luke zertan agertu behar, 'ametssetako' itzulpenak adjektibo aleman horren testuinguru guztiak estaltzen dituelako (gazt. 'fabuloso' adjektiboak modu simetrikoan estaltzen dituenak). Hemen ematen diren bi ordainak, zentzu estua eta zentzu hedatua, alegia, bi adiera bezala jasotzen dira, marratxo bertikal bikoitzaz banaturik.

Märchen *n* (-s, -) ipuin
Märchenbuch *n* (-(e)s, -er) ipuin-
 liburu
Märchenerzähler(in) *m/f* (-s, -) / (-, -nen)
 ipuinlari
märchenhaft *Adj* ipuin antzeko ||
 (übertr) ametssetako
Märchensammlung *f* (-, -en) ipuin-

1.24 Lagina: EAH2007:179

⁴⁰ Hitz elkartuen zatiketa paraleloa den kasuetan, paralelotasuna izango litzateke hitz-elkarte horien lema izateko eskubidea murrizteko arrazoia. Euskarak zein alemanak amaigabeko hitz-elkarteak sortzeko gaitasuna dute. Erromantzeetan, ordea, *complementos preposicionales con 'de'* ditugu baliabide horren orde. *Cuento*, *cuentacuentos* eta *fabuloso*, gaztelaniaz ere, lema izateko eskubide gehiago dute *libro de cuentos* eta *colección de cuentos* baino.

Lexema beraz hasten diren hitz-elkartuen zerrenden segida ugari aurkitzen dira hiztegian zehar. Adibidez: *Pelz*, *Pelzgeschäft*, *Pelzhändler*, *Pelzjacke*, *Pelzmantel*, *Pelzladen*⁴¹; *Mond*, *Mondbahn*, *Mondfinsternis*, *Mondlicht*, *Mondschein*; *Heidelbeere*, *Heidelbeerstrauch*⁴²; *Wal*, *Nordwal*⁴³. Kasu batzuetan, jakina, zerrenda horietako hitz-elkarte batek lema izateko eskubide osoa du poltsikoko neurriko hiztegi baten leku murriztuan, alemanezko ordainaren eraketa ez baita paraleloa, hau da: ez delako emaitza egoki batera heltzen, alemanezko hitz-elkartearen zatiei dagokien ordainak euskaraz modu berean antolatuz. Horrela, *Mondfinsternis*, 'ilargi-ekutaldi' [lit: 'ilargi-iluntasun', DL] terminoaren kasuan eta ondorengo kasuetan alemanezko eraketa imitatzeak ordain egokiagoak emango lituzke ordain bakar gisa ematen direnak baino: *Mondphase*, 'ilargiaren aldi'⁴⁴, *Mondlicht*, 'ilargi zuri'⁴⁵ (EAH2007: s.v.). Bestalde, hiztegiaren lema kopurua murriztean hitz-elkarketa jasotzeko irizpidea haren maiztasuna izan daiteke. *Deutscher Referenzkorpus* corpus sinkronikoan maizen agertzen diren 40.000 hitzen artean⁴⁶, *Märchen*- izenaz hasten diren lau elkarteak aurkitzen dira, baita 'fabuloso' adjektiboa ere: *Märchenerzähler*, *märchenhaft*, *Märchenstunde*, *Märchenwald*, *Märchenwelt*. *Pelz* hutsaz gainera, ordea, *Pelz* hitzaz hasten denik ez da agertzen. EAH2007 hiztegiko lemategiaz, beraz, bi gauza esan daitezke: (1) 16.000 bat lematako lemategian, maiztasun gutxiko hainbat hitz agertzen dira, 40.000. tokia baino atzeragokoak; horrenbestez, (2), maitasun handiko hainbat hitz ez dute lemategian lekurik.

Hiztegiarentzat zailak diren izenak, hots, kontzeptu abstraktuak denotatzen dituztenak batik bat, oso itzulpen egokia dute kasu ugarian: *Herri mina* – 'Heimweh'; *hutsezin* – 'unfehlbar'; *nahaspila* – 'Unordnung', 'Wirrwarr'; *bidegabe* – 'eigenmächtig'; *Willkür* – 'nahikeria', 'bidegabekeria', 'nagusikeria'; *epelkeria* – 'Kleinmut', 'Verzagtheit'; *Herrschaft* – 'nagusikeria'; *fazati* – 'gekünstelt', 'blasiert'; *Großmut* – 'eskuzabaltasun'; *handigura* – 'Ehrgeiz'; *Gesinnungsgenosse* – 'gogaide', 'gutar'.

⁴¹ *Pelz*: 'larru (iletsu)' materiaren izena, eta denda, saltzailea, jaka, berokia eta, berriz, denda

⁴² *Heidelbeere*: 'ahabia' eta -zuhaixka

⁴³ *Wal*: 'Balea', *Nordwal*: 'Balea groenlandiar'

⁴⁴ hobeto: *aldarte* (cf. ZEH2005: s.v.)

⁴⁵ Iparraldeko kolokazio honen aldamenean, *ilargi-argi* (cf. UZEI1987: s.v.)?

⁴⁶ *DeReWo* maiztasun-zerrendari buruz, ikus aurreragoko 3.2.1 atala.

orr.	lema	EAH2007-ko adierak	proposamena
33	Becher	kopa	edalongzi, edongzi, kikara
41	Baso	Wald, Forst	1. Wald, Forst; 2. (<i>Trinkgefäß</i>) Glas
60	Dollmetscher	aldibereko itzultzaile	interprete ⁴⁷
88	esne-opil	Milchbrot	Milchbrötchen ⁴⁸
103	ganora	Ordnungssinn	Hingabe, Fleiß
103	ganoragabekeria	Liederlichkeit	<i>Schlamperei</i> ; <i>goi</i> Liederlichkeit
116	Glas (Trinkglas)	edalongzi, edongzi, godalet	edalongzi, edongzi, baso
126	helbideratu	domizilieren ⁴⁹	[ekon.] Einzugsermächtigung erteilen ⁵⁰
140	Hubraum	[tech.] zilindro kopuru	[tekn.] zilindriaia ⁵¹
186	Mixgetränk	irabiaki	(edari) konbinatu, koktel
267	Trinkbecher	edalongzi, edongzi, godalet	edalongzi, edongzi, baso
267	Trinkglas	edalongzi, edongzi, godalet	edalongzi, edongzi, baso
328	Zulassung	onespen	baimena, onarpen; <i>Kraftfahrzeug-Zulassung – Ibilgailuen zirkulazio-baimena</i> ; <i>Zulassung zum Studium – onarpena unibertsitate-ikasketetan</i>
329	Zuruf	dei; <i>durch Zuruf – aho batez</i>	dei, ahozko agindua; <i>von freudigem Zuruf begrüßt erschien der Sänger – gora-goraka ari zirela agertu zen abeslaria</i> ; <i>der Hund kam auf den Zuruf seines Herrchens heran – txakurra bere jabearen aginduz hurbildu zen</i>

1.5 Taula: EAH2007: ordainak eta proposamenak

Bestalde, badira proposamen problematikoak. Zenbait adibidetako zuzenketak eta eransketak bilduta daude 1.5 taulan, hitz "zail" horien sailekoari zein terminologia unibokoari dagokienez.

⁴⁷ cf. UZEI1987: s.v.

⁴⁸ *opil*, 'Brötchen' (AEH: s.v.)

⁴⁹ gaztelaniazko 'domiciliar' delakoaren kalkoa, alemaneraz erabiltzen ez dena

⁵⁰ cf. IATE: s.v. *domiciliar*

⁵¹ cf. UZEI1987: s.v.

2.4 atalean, hiztegiak *baso* lemaren homografia eta homonimia islatzeko ematen duen proposamenaren lagina ematen dugu (7.41 lagina). Bertan ikusten denez, ontzia denotatzen duen *baso* izenaren homonimoa ez da jasotzen, OEH (s.v.) hiztegiaren arabera euskaraz XVII. mendetik aurrera erabilera dokumentatua duen mailegu hori. Alemanez-euskarazko atalean begiraturik, ez da 'baso' ordainik aurkitzen *Glas*, *Becher*, *Trinkglas* eta *Trinkbecher* sarreretan, ondorengo ordainak baizik: 'edontzi', 'edalontzi' eta 'godalet' (ik. 1.5 taula). Erromantzezko *baso* mailegua, beraz, ez da hiztegi honetan agertzen (ZEH2005 lanean, esaterako, 'edontzi' eta 'edalontzi' orainekin batera gaztelaniazko *vaso* sarreran agertzen delarik). Bestalde, 'godalet' ordaina agertzen zaigu hemen, SHLH1994 hiztegiaren arabera Zuberoan erabiltzen den hitza, ZEH2005 lanean ez, ETC corpusean, aldiz, bai agertzen dena. EAH2007 hiztegian *godalet* hizta euskalki-markarik gabe agertzen da, eta gure intuizioaren arabera harritzekoa izango litzateke Euskal Herrian bidaiatzen duen batek, poltsikoko hiztegi “orokor” hau eskuan, edozein euskal hiritan edo Hego Euskal Herriko edozein herritan “godalet bat ur” eskatuko balu.

Goian esan bezala, poltsikoko paperezko hiztegi horrek, oro har, bere funtzioa betetzen du. Zenbait alderdi kritiko aipatu ditugu, horien artean batzuk argitalpen-formatu horretan konpontzeko zailak, baina, bestalde, formatu txikian ere hobeto egin daitezkeenak, lemategiaren osaketa, mikroegiturako koherentzia eta hainbat itzulpen-ordainen hautapena kasu.

1.4 Ondorioak

Atal honetan esandakotik zenbait ondorio biltzeko, hasieran egin dugun galderara itzuliko gara: Noraino balia gaitzke aipatutako lanez, alemana ikasten duten euskaldunentzako hiztegi elektronikoa garatzeko?

2000. urtean baino lehen argitaratuak diren lan guztiek arazo bat dute elkarrekin, edukiak bere horretan eta osorik hiztegi berri baten zirriborro gisa erabiltzea zailtzen duena: Gaurko Euskara Batua hemen ez oraindik ez da islatzen. Lan horietako lemategiak gaurko estandarrari ez dagozkion formak dituzte. Horretaz gain, arazo teknikoan aurrean aurkituko ginateke: Hiztegi horiek ez ditugu formatu digital batean eskuragarri, hau da, testu- edo taula-fitxategi gisa. Orain arte, CHA2002 da salbuespen bakarra, taula-egitura duen testu-fitxategi gisa baitauekagu. Alabaina, aipatu berri dugun

lehenengo arrazoa dela-eta haren edukiak ez dira hiztegi berri batean onartzeko egokiak, XIX. mendeko forma dialektalak baititu, eta, horrez gain, ez baitu lematizatzeko gaurko (garai batean, Hegoaldeko) usadioa islatzen. Bestalde, lan horien azterketa Hiztegitza Historikoaren baitan zentzuduna da, zalantzarik gabe.

Aztertutako lanen tamainari begira, XX. mendeko bi lanak interesgarriak izango lirateke hiztegi berriarentzat egokitzeko, XIX. mendekoak, aldiz, ez, euskara-alemanezko ordainen bikote gutxiegi dutelako horien ustiapena interesgarria izateko. LÖP1968 lana ere ez da horrelako egitasmo bati begira aintzat hartzekoa, bertako alemanezko ordainak frantsesetik itzuliak baitira. Hemen ebaluazio kualitatiborik burutu ez arren, zubi-hizkuntza baten bitartez sortutako hiztegia izanik, eta zubi-hiztegia 1926. urtekoa izategatik arrazoi nahikoa dugula datu hauek ez ustiatzeko erabakia hartzeko. Gainera, datu horiek ustiatzeak edukien digitalizazioa eta *parsing* lanak burutu beharra genuke, egitasmo neketsua kasu horretan.

Honaino aztertutako lanetan aurkitu dugun ideiarene bat, aldiz, aipagarria dela iruditzen zaigu, horien artean KÜH1999 laneko gramatikari dagokion atala, mota guztietako euskal atzizkiak batzen eta ordainez osatzen dituen taulak barne, baita hitz-elkarketaren bitartez sorturiko euskarazko hitzen itzulpen simetrikoi-literalak, hitzaren esanahia haren zatietatik azaltzen, eta, aldi berean, euskarazko hitz-altxorrez argibide esanguratsuak ematen eta euskara ikasleari zentzumena zorrotzen diotenak. Goian aipatutako adibide bat txiste bat egiteko ere balio du: CHA2002 lanaren arabera, *zubi* hitza *zur* eta *bide* osagaiak ditu, alemanez literalki 'Holzweg'. Orain, alemanezko *Holzweg* esapide zahar batean agertzen da: *Sich auf dem Holzweg befinden*, 'bide okerra hartu'. Hitzak itzultzeko asmoz zubi-hizkuntza batera jotzen duenak, beraz...

Aztertu dugun lan berriena, EAH2007, alegia, aipatu ditugun gabezi guztiak gorabehera, itzulpen-ordainen bikoteak erauzteko aintzat hartzeko moduko oinarria izan ahalko litzateke, hiztegi berriarentzako zirriborroa izan litekeena. Tamalez, lan horren bertsio irekirik ez dago, eta haren moldapena egile-eskubideak dituen argitaletxearen baitan baino ezin izango da gauzatu.

2 Hiztegi gintza Elebiduna gaur egun

2.1 Sarrera: Aro elektronikoen ataria

Azken hamarkadotan, hiztegi gintza eremu elektronikora igarotzen ari dela edo igaro dela esan daiteke. Igaro da, era burutuan, erabilpenari dagokionez. Nahiz eta datu zehatzik ez eduki (sareko hiztegien erabilpena neur daiteke; paperezko hiztegien erabilpenari hurbiltzeko, aldiz, salmenta kopuruak besterik ez ditugu), hiztegi gintzako literaturan aipatzen den joera argi dago: hiztegi gintzan sareko eskaintza gero eta gehiago dugu, “*an explosion of online-based dictionaries*” (Lew 2015: 11). Erabiltzaileak sareko eskaintzeetara jotzen du gero eta gehiago, haren bilaketa zehatza paperezko hiztegi en batek hobeto erantzungo balu ere, hiztegi-erabilpenaren ikerketaren azken emaitza batzuek argi uzten dutenez.⁵²

Bestalde, zenbait argitaletxek paperezko hiztegien salmenta bertan behera utzi dute dagoeneko, eta beren sareko eskaintza baino ez dute garatzen. Ingeleseko *Macmillan* hiztegiak, esate baterako, 2012tik aurrera formatu elektronikoen soilik argitaratzen dira,⁵³ eta 150 urte baino gehiagoko tradizioa eta prestigio gorena dituen *Oxford* hiztegiaren hurrengo argitalpena ere sarean soilik argitaratuko dutelako berria zabaldu zen 2010. urtean.⁵⁴ Paperezko hiztegi en inprimatutako entziklopedien (sarean doan kontsulta daitekeen *Wikipedia* entziklopedia elektronikoen eraginez) zorte bera izango dutela sumatzen du Rundell hiztegi-editoreak, erabiltzaile gazteek darabiltzaten hiztegien kasuan dagoeneko horrela delako:

“The English Advanced learner's dictionary - a publishing success story in the twentieth century - now faces an uncertain future. Its main user group is in the 17-24 range, and most of this cohort are now 'digital natives': people who routinely go to the Web for information of any kind, and generally expect to get it for nothing.

⁵² Jin & Deifell autoreek (2013) erabilpena-ikerketari buruzko literatura aztertzen dute, egun *digital natives* diren hizkuntza-ikasleen ohitura berriei eta hizkuntza irakaskuntzaren moldapen beharrari begira. Domínguez autorearen arabera, hizkuntza ikasleen ohiturak aldatu egin dira, eta hiztegi erabilien artean „*einige für die Forschungsliteratur nicht etablierte lexikographische Nachschlagewerke*“ aurkitzen dira, bestela esanda, edozein hiztegi erabiltzen dute (2015: 295), hiztegi klasikoetan ezagutu genuen kalitate-estandarri erantzuten ez dioten lanak barne, gure susmoaren arabera, klasiko horiek oraindik ez baitira sarean erabilgarri. Susmo horri begira, 2.2 atalean gehiago.

⁵³ Ikus Michael Rundell Macmillan argitaletxeko hiztegien arduradunaren gogoetak: <http://www.macmillandictionaryblog.com/bye-print-dictionary>.

⁵⁴ Ikus http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/news/uk_news/National/article382033.ece.

If the fate of printed encyclopedias is any guide, the transformation, once started, will be rapid.” (Rundell 2012: 15)

Baina hiztegi gintza elektronikoa, CD-ROM bezalako euskarri elektronikoen bitartez eta sarean kontsulta daitezkeen hiztegiak ekoiztea ahalbidetzeaz gain, beste aurrerapen garrantzitsu batzuk ekarri dizkigu, *hutsetik* hiztegi elektronikoa gisa garatu diren hiztegietan aurkitzen ditugunak. Izan ere, *hutsetik*, hau da, paperezkoa zen hiztegi bat abiapuntu izan gabe, elektronikoa bihurturiko baliabide horiek hiztegi gintza elektronikoa eskaintzen dizkigun aukeren aurrean motz gelditzen dira.⁵⁵ Horretaz ohartu zen Nesi autoreak, esaterako, 2000. urtean:

“[...] better products will be created if publishers are prepared to invest in purpose-built electronic texts rather than those adapted from hard-copy sources. Electronic dictionaries would be most effective if they were designed from scratch with computer capabilities and computer search mechanisms in mind.” (Nesi 2000: 140)

Bitartean, hiztegi gintza elektronikoa dugun artearen egoerak aurrera egin du. DeSchryver-en (2003) eta Rundell-en (2012) artikuluek berrikuntzen berri ematen digute. Ondorengoak dira hiztegi gintza elektronikoa dakartzan abantaila batzuk, geure egitasmoan (ikus 3 atala) ere balio dutenak:

- Hiztegi elektronikoa batean ez dugu toki-murriztapenik, ezta tokia aurrezteko beharrik ere. Hiztegi gileak nahi beste datu aurkez daitezke. Laburdurak erabiltzeko premiarik ez dago.
- Corpus handiek eskaintzen dituzten ebidentziak eta corpusen datuak prozesatzeko tresnek hizkuntza aztertzeko eta hiztegi gintzan prozesatzeko bide berriak zabaltzen dituzte.
- Hiztegiak ekoizteko aplikazio berezituak (*Dictionary Writing Systems*) erabiltzeak hiztegi gintza-lanak errazten eta sistematizatzen ditu, talde bateko lana bada, batez ere. Sistema horiek hiztegi anagintza diren datuak anotazioekin aberasten dituzte, aurretik zehazturiko eskema batetik abiatuta. Anotazio horiei esker, ordenagailuak erabakitzen jakingo du: hiztegi-sarrera honetan, zer da lema-ikurra, zer da itzulpen-ordaina, zer argibide pragmatiko, zer erabilpena-adibide. Horrela jokaturik, hiztegiaren edukiak editatzearen osteko *parsing* lanik ez da beharrezkoa (itzuliko gara horretara).

⁵⁵ 3.3.1 atalean haren arrazoi tekniko batzuk aipatzen ditugu, hiztegi elektronikoen egituraz ari garenean.

- Sareko hiztegiak etengabe egunera daitezke.⁵⁶
- Erabiltzaileak berak iruzkinak edo bestelako ekarpenak egin ditzake, eta ekarpen horiek hiztegi-sarrerari erants dakizkioke berehala, eztabaida-hari formatu batean, esaterako.

Lan honetan zehar, puntu horietara itzuliko gara. Momentuz, gogora dezagun gorago aipatu duguna: egun hiztegi elektroniko gisa sarean agertzen zaiguna kasu askotan ez da paperezko hiztegi-tako eskaintzaren mailara iristen. Sareko hiztegi askoren kalitate txarra kritikatu izan da, eta horiek ebaluatzeko irizpideak finkatzeko proposamenak ditugu (Kemmer 2010, adibidez). 2.2 atalean ikusi dugunez, egun gehien erabiltzen diren hiztegi elektronikoaren artean, batzuk glosario elebidun hutsa baino ez dira, eta asko falta zaie paperezko lan goreneko mailara iritsi arte.. Bestetik, hiztegi elektroniko asko eta asko euren paperezko arbasoetatik sareko sarbidearengatik baino ez dira desberdintzen: lema-aren arabera bilaketa ahalbidetzen dute, hiztegi sarrera oso batez erantzuteko. De Schryver autorearen ametsak (2003) bete arte, urrats batzuk egiteke ditugu, erabiltzailearen ikuspuntuari dagokionez, batez ere. Tarp autoreak aro digitalak ekarri dizkigun berrikuntzak ikuspuntu kritiko batetik eztabaidatzen ditu, horien arriskuak aipatuz. Honela laburbiltzen ditu hiztegi-gilearen ardurak:

- 1) to establish the exact types of information need for each type of foreseen user in each type of situation to be covered by the dictionary in question;
- 2) to determine, upon this basis, the exact types of data required to meet these needs;
- 3) to prepare the corresponding lexicographical data by means of the most adequate methods;
- 4) to ensure that these data can be accessed as quickly and easily as possible by the foreseen users. (Tarp 2014: 245)

Ardura horiek ez dira berriak, baina zehazki betetzea posible dugu egungo teknologiek, erabiltzaile mota eta komunikazio-egoera guztientzat. Eta horixe dugu aukera berri garrantzitsu eta benetan iraultzailea hiztegiak argitartzeko orduan: funtzio anitzak betetzeko garatu dugun datu-base beretik elikatuta, sareko hiztegi-atari batean ematen ditugun datu-aurkezpenak erabiltzaile bakoitzaren beharrari (*monofunctional*

⁵⁶ Elhuyar Fundazioak garatutako sareko hiztegia da etengabe eguneratzen den euskarazko lehenengo hiztegia: 2013tik aurrera, aldaketak berehala egiten dira horren datu-basean, paperezko hurrengo argitalpena prestatu arte itxaron gabe. Bestalde, oraindik bukatu gabe dagoen EEH zuzenean sarean argitaratzen dute, hizkiei dagozkien atalak prestatzen diren heinean.

dictionary gisa (Tarp)) berehala egokitzea, erabiltzaile hark ikusi behar duen guztia erakutsiz, eta hori baino ez.

2.1.1 Zenbait oinarritzko kontzeptu

Hiztegi gintza elebiduna⁵⁷ izenburupean burututako lan aplikatuei buruzko gogoeta teorikoek erakusten digute hiztegiak hizkuntza bikote bakoitzarentzat bereziki diseinatu behar direla, hizkuntza bakoitzak berezko arazoak baititu haren ezaugarri lexikoak eta gramatikalak azaltzerakoan, eta berezko ezaugarri horiek bigarren hizkuntza baten ikuspegitik azaldu behar baitira. 3. atalean itzuliko gara horretara, alemana-euskara gure bikoteari buruzko gure proposamenaz ari garenean. Horrez gain, ez da berdina hiztegi elebidunak hiztunari testu arrotz batean agertzen zaiona haren ama-hizkuntzan adierazten laguntzea edo ama-hizkuntzakoak ez diren adierazpenak egiten laguntzea. Hiztegi bakoitzaren *funtzio komunikatiboak* betetzeko ezaugarri zehatzak ezartzeko laguntza eskaintzen du hiztegi gintzari buruzko zientziak, hau da, metalexikografiak.

Hiztegi baten egitura deskribatzeko, hiru atal bereiz ditzakegu: *mikroegitura*, *makroegitura*, eta *marko-egitura* (batzuetan, *mega-egitura*). Kontzeptu horiek metalexikografiaren tradizioetik datoz (lehenik Rey-Debove 1971; Haensch 1982; ikus Wiegand & Hausmann 2003), eta, egun, nazioartean estandar bihurtutako terminoak direla esan daiteke (ikus, esaterako, Atkins & Rundell 2008: 160).⁵⁸ Ikus dezagun ondorengo 2.1 taulan atal bakoitzari zer dagokion.

Marko-egitura (<i>Frame structure</i>)	Hiztegiaren hitzaurrea, hitz-atzea, aipamenak, erabilera-argibideak, edukien zerrendak, aurkibideak
Makroegitura (<i>Macrostructure</i>)	Sarrera-buru diren lema-ikurrak eta horien antolaera
Mikroegitura (<i>Microstructure</i>)	Hiztegi-sarreraren edukiak eta horien antolaera. Lemareni buruzko argibide fonetikoak, morfologikoak, sintaktikoak eta semantikoak

2.1 Taula: Hiztegiaren egitura deskribatzeko kontzeptuak

Engelberg eta Lemnitzer autoreak (2004: 143f) zuzen daude, hiztegi gintza elektronikoan marko-egitura, makroegitura eta mikroegituraren arteko mugak desagertuz

⁵⁷ ES *lexicografía bilingüe*, EN *bilingual/interlingual lexicography*, DE *bilinguale/interlinguale/zweisprachige Lexikographie*

⁵⁸ Euskaraz ere erabiltzen direla terminoak; ikus, esaterako, Hirigoyen (2002) edo https://eu.wikipedia.org/wiki/Hiztegi_gintza

doazelako oharra egiten badute, erabiltzailearen ikuspegitik, behintzat, besteak beste, makroegitura ez baitu zertan hiztegi elektronikoetan hiztegiaren edukietara heltzeko edo sarreraz sarrera igarotzeko bide bakarra izan behar, makroegiturako elementuak inoiz mikroegituraren baitan agertzen baitira,⁵⁹ eta mikroegitura bera, printzipioz, erabiltzailearen aginduz alda daitekeelako. Makroegitura eta mikroegiturari buruzko hurrengo kapituluetan, zenbait gogoeta teoriko aurkeztuko ditugu, eta bertan erabiliko ditugu kontzeptuok zentzu klasikoan, ez baitugu erabiltzailearen ikuspegia erabiltzen, hiztegiaren egitura deskribatu baizik. Ereku praktikoan, 3. eta 4. ataletan itzuliko gara jarraian eskainiko ditugun alderdietara.

2.1.1.1 Makroegitura: hiztegiaren antolamendua

Makroegituran material lexikoaren antolamendua islatzen da, hiztegia erabiltzeko orduan hiztegiaren edukietara sarbide ematen duen egitura, hiztegi-sarretara bidaltzen duena hurrenkera alfabetikoan datozen lema-ikurren bitartez, esaterako. Tesi honetan ikusten ditugun ia hiztegi gintza-lan guztiak hiztegi semasiologikoak dira, lema-ikurraren arabera alfabetikoki ordenatutakoak. Badira beste zenbait antolamendu posible (Haensch 1982: 452): alfabetoaren arabera, baina alderantziz, hitz-familien arabera, edo sistema kontzeptualak oinarritzat hartuz. Antolamendu onomasiologikoa, kontzeptuaren arabera, tesauronetan eta *WordNet* datu-baseetan (ikus 4.1.3.4 atala) ikusten dugu. Komunikazio-egoeraren arabera antolamendu bat, berriz, hiztegi didaktiko batzuetan agertzen zaigu, “hizkuntza-gidaliburuetan”, euskara alemanez aurkezten duen Beaumont & Lazkano (2002) lana kasu. Hurrenkera alfabetikoaz, UZEIk garatutako hitz-bukaeren hiztegia (UZEI2006) aipa daiteke, hitzaren amaierako hizkia aintzat hartzen duena, eta, bertsolaritzan, adibidez, aplikazio praktikoa izan dezakeena.

Hitz-familiaren arabera ordena irizpide nagusitzat duen hiztegiak ere badago: *Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache* (AUG2009) hiztegiaren, erroak dira sarrera-buruak, eta inguruko hitz-familia, hots, aurrizkien eta atzizkien bitartez eratutako hitzak sarreraren gorputzean agertzen dira, lexemen hurrenkera alfabetikoa apurtuz horrela.

⁵⁹ *EuDeLex* hiztegiak “lemma-browser” horretarako adibidea da: Bilatutako hitzaren aurreko eta ondorengo lemategi-sarrerak ematen dira bilaketa-emaitzaren barnean, saguz hauta daitezkeen lasterbide gisa (ikus 3.5 atala).

2.1 laginean, *-helf-/hilf-* erroa konpartitzen duten mota guztietako lexemak biltzen dira. Hiztegian, taulan agertzen den familia-kideei azpisarrera bana dagokie, ondorengo taula honetan ikus daitekeen bezala. Aditzak, izenak, aditzak eta adizlagunak zein bi tankerako nominalizazioak⁶⁰ agertzen dira. Lexema bat baino gehiagoko hitz-elkarteak, ordea, ez dira agertzen (*Hilfeleistung*, *Nothilfe*, *Hilfsmaßnahme*, *Helfershelfer* hitz-elkarteak, adibidez).

helf en			
	Helf	er	
	Hilf	e	
	hilf	los	
ab	helf	en	
Ab	hilf	e	
auf	helf	en	
aus	helf	en	
Aus	hilf	e	
be	helf	en	
un	be	holf	en
Be	helf		
be	hilf	lich	
durch	helf	en	
Ge	hilf	e	
Ge	hilf	in	
hinweg	helf	en	
mit	helf	en	
Mit	hilf	e	
nach	helf	en	
Nach	hilf	e	
ver	helf	e	
weg	helf	en	
weiter	helf	en	

Die Nominalisierung wird mit -hilfe gebildet.

	helfen	Hilfe
ab-	x	x
aus-	x	x
mit-	x	x
nach-	x	x

2.1 Lagina: AUG2009:578

Haensch-ek hurrenkera alfabetikoari buruzko arazo batzuk deskribatzen ditu (1982: 454–456). Gaztelaniaren *ñ* eta *ll* eta *ch* hizki osotzat hartu ohi dira, gaztelaniazko hiztegitzaren ohiturari erantzunez eta mendebaldeko beste hizkuntzetako ohituraren kontra⁶¹. Hiztegitza elebidunean, irizpideen ezberdintasunak koherentzia-arazoak sortzen ditu. Halaber, alemanezko hiztegitzan, alemanezko hizki bereziak, hots, *ä*, *ö*,

⁶⁰ (*das*) *Helfen* – laguntze(a); (*die*) *Hilfe* - laguntza

⁶¹ María Molinerrek zuzendutako hiztegiak (DUE2007) Europako ohiturari jarraitzen dio, *ch* eta *ll* hurrenkera alfabetikoan txertatuz. *Ñ* hizkiak, berriz, bere lekua izaten jarraitzen du, *N* eta *O* artean. Bestalde, informatikaren munduan gaztelaniazko hiru berezitasun horiek ez dira kontuan hartzen, eta ingelesa oinarri duen edozein tresnak *ch* eta *ll* prozesatzean bi hizki ikusten ditu bat beharrean; bestetik, *ñ* berdin *n* irakurtzen ditu.

ü eta *ß*, tratatzeko ohitura bi daude. Hiztegi-gintzan, hizki horiek ondorengo eskeman islatzen den bezala tratatu ohi dira, nazioarteko (ingelesezko) ohiturarekin bat etorriz. Telefonozko eta bestelako aurkibideetan, berriz, beste ohitura bati jarraitzen zaio. DIN 5007:1991 arauak hurrenkera alfabetikoak arautzen ditu, eta honako bi tratamendu deskribatzen dira bertan, ikus 2.2 taula:

Hizki berezia	ä	ö	ü	ß ⁶²
Hiztegi-gintzan	a	o	u	ss
Telefono-aurkibidean	ae	oe	ue	ss

2.2 Taula: DIN 5007:1991, alemanerazko hizki bereziak

Arazoak sortzen dituen euskarazko hizki bakarra *ñ* da, nazioarteko alfabetoan agertzen ez delako. Izan ere, ingelesezko alfabetoan oinarritutako aplikazio informatikoek, *Google*-k besteak beste, *ñ* eta *n* berdin irakurtzen dituzte. Gaur nagusi diren euskal hiztegi guztietan, hizki osotzat hartzen da *ñ*, eta *n* eta *o* artean txertatzen da.

Sarrera-buru gisa hiztegi-gintzan agertuko diren lema hautatzea, zeregin problematikoa da zenbait zentzutan. Haensch autoreak (ibid.: 462h) zerrendatzen dituen arazoaren artean, hiru dira nagusiak:

1. Homonimia: kategoria gramatikal berdineko bi lema homografo
2. Homografia: kategoria gramatikal ezberdineko lema homografoak
3. Polisemia: adiera bat baino gehiago duen lema

Badira homonimia eta homografia makroegituran desanbiguatzen dituzten hiztegiak, entitate homonimo edo homografo bat baino gehiago sarrera-buru gisa antolatuz, eta auzi horiek mikroegituran ere agertzen dira, hau da, sarrera-buru baten azpian hiztegi-sarrera berean erabakitzen dituztenak, baita bi kasuentzako irizpide ezberdinak dituztenak ere.

Homonimiari dagokionez, alemanezko hiztegi-gintzan Kempcke autoreak deskribatzen duen irizpidea da nagusi: lema izateko bi hautesle homografoetan ezberdintasun morfosintaktikoak baditugu, homonimotzat hartuko ditugu; ezaugarri morfosintaktiko berdinekoak badira, aldiz, lema bera izango dira hiztegi-lemategian

⁶² ß: historikoki, sz (cf. DWB [1854-60] hiztegi-gintzan erabilitako grafiak)

(Kempcke 2001: 67), morfosintaxia ezberdineko homografoak erlazio semantikorik izango ez baitute, alde batetik, eta hiztegiaren erabiltzaileak, hizkuntza-ikasleak batik bat, ezaugarri morfosintaktikoak lema batekin batera ikus eta ikas ditzan, bestetik. Sarrera bana merezi duten homonimoak izango dira, beraz, *die Kiefer* (izena, f.) eta *der Kiefer* (izena, m.) bezalako bikoteak, baita *Ausdruck* (izena, m., *ausdrücken*, “adierazi” aditzetik deribatua), eta *Ausdruck* (izena, m., *ausdrucken*, “inprimatu” aditzetik deribatua)⁶³ ere.

Euskaraz, irizpide hori ezin da besterik gabe aplikatu: *baso* (eremua) eta *baso* (ontzia) hiztegi gehienetan homonimotzat hartu eta sarrera bitan ematen dira, nahiz eta ezaugarri morfosintaktikoetan ezberdintasunik ez azaldu. Kasu honetan, jatorria, etimologia ezberdina izatea da irizpidea. Homonimia eta homografiaren gainean euskarazko hainbat hiztegi zer jokabideri jarraitzen dioten era sistematikoago batean 2.4 atalean aztertuko dugu.

<i>Lemategia</i>	<i>Homografoak</i>
<i>EuDeLex</i> deutsch (Buchstabe A) <i>case sensitive</i>	% 0,5
<i>EusWN</i>	% 5,3
EDBL	% 6,9

2.3 Taula: **Kategoria gramatikal ezberdineko entitate bati baino gehiagori dagozkion lemak**

Izan ere, homografia euskaraz askoz garrantzi handiagoko fenomeno da alemanerazko hiztegi bano, eta horra hor arazo horiei lan honetan hainbesterako arreta eskaintzeko arrazoi bat. Erabiltzailearen ikuspegitik esan daiteke, arazo horiei hurbiltzeko euskarazko hiztegiatan aurkitzen ditugun jokabide ezberdinak dira-eta, zalantzak sortzen direla erabiltzailearengan, eta zeregin neketsua izan daiteke bilatutako argibideak hiztegiatan aurkitzea. 2.3 taulan, euskaraz eta alemanezko lemategiatko homografoen eta homonimoen kopuruak ematen ditugu. Alemanezko datuak *EuDeLex* hiztegitik (A hizkia) hartutakoak dira, eta izenen hasierako hizki larriak eta gainerakoen hasierako hizki xeheak (*Abseits* IZE eta *abseits* ADB bezalako bikoteak) grafia ezberdintzat (heterografotzat) hartu ditugu, alemanerako hiztegiatan gertatu ohi den

⁶³ Azken homonimo bikote hau adibide izango dugu *EuDeLex* hiztegiatko izen-sarrerari buruzko 3.3.3 atalean.

bezala. Euskararentzako datuak EDBL eta *EusWN*⁶⁴ datu-base lexikaletako datuen gainean kalkulatu ditugu. Zenbakiak kategoriatan gramatikalki ezberdineko homografoak baino ez dute aintzat hartzen, *baso* eta *baso* zein *Ausdruck* eta *Ausdruck* bezalako bikoteak, beraz, hemen ez ditugu kontuan hartzen.

2.1.1.2 Mikroegitura: *Sarrerren barruko antolamendua*

Hiztegiaren agertuko diren lema hautatuz, multzo ireki batetik sarrera-burua diren lema-ikurren multzo itxi bat finkatzen da, hiztegi semasiologiko baten makroegitura izango dena. Lema-ikurrei buruzko argibideak, berriz, hiztegi-sarreretan ematen dira. Sarrerak motz-motzak izan daitezke, glosario itxurakoak, elebidunen kasuan lema bakarrari ordain bakarra emanez, inolako argibiderik gehitu gabe, edota kopuru handikoak, sarrera-buruarekin erlazionaturiko azpi-sarrerekin eta tankera ezberdineko argibideekin Lemma beschreiben (ikus Haensch 1982: 462hh; Atkins & Rundell 2008: 246–257; Svensén 2009: 344–367).

bake

verb UK US /beɪk/

Definition

- [I or T] **to cook inside a cooker, without using added liquid or fat**

I made the icing while the cake was baking.

a baked potato

freshly baked bread

Bake at 180°C for about 20 minutes.

Bake for 5-7 minutes in a preheated oven.

a baking dish/tin/tray

- [I or T] **to make something such as earth or clay hard by heating it, usually in order to make bricks**

- [I] **INFORMAL to be or become very hot**

It's baking outside.

You'll bake in that fleece jacket!

(Definition of bake verb from the Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus © Cambridge University Press)

2.2 Lagina: CEDO: s.v. 'bake'

Lan honetan zehar, eta euskarazko hainbat hiztegiaren sarrerak elkarren aldamenean aurkezten dituen 2.4 atalean (irudiak 7.2 eranskinean), bereziki, adibide franko ikusiko dugu. 3.3 atalean, berriz, *EuDeLex* hiztegi egitasmoarentzat mikroegitura eratzeko proposamenak egingo ditugu. Bertan, hiztegi elebidunen mikroegiturari dagozkion arazo eta eztabaida nagusi batzuk azalduko ditugu.

Ondoren ere hizpide izango dugun gai bat aurreratu nahi dugu hemen, argibide mota ezberdinetan hiztegi hiztegi ematen zaizkion garrantzia mikroegiturako elementuen

⁶⁴ *EusWN* datu-basean, izenak, aditzak, adjektiboak eta adberbioak baino ez dira jasotzen. *Arte* eta *arte* bezalako bikoteak, beraz, datu horietan ez dira agertzen, EDBL-eko datuetan, aldiz, bai.

backen

Wortart: unregelmäßiges Verb

Häufigkeit: ■■■■

Rechtschreibung ⓘ

Nach oben

Worttrennung:

ba|cken

Bedeutungen ⓘ

Nach oben

1. a. aus verschiedenen Zutaten einen Teig bereiten und diesen unter Hitzeeinwirkung im Backofen gar und genießbar machen
- b. durch Backen herstellen
- c. (österreichisch, sonst landschaftlich) in der Pfanne, im Topf auf dem Herd oder im Ofen in [schwimmendem] Fett unter starker Hitzeeinwirkung garen [und knusprig braun werden lassen]
- d. in den Teig mischen und damit einem Gebäck o. Ä. zusetzen
2. in der Ofenhitze eines Backofens garen
3. (umgangssprachlich) etwas zu Backendes auf bestimmte Weise garen
4. (landschaftlich) durch Hitzeeinwirkung dörren, trocknen

Wussten Sie schon? ⓘ

Nach oben

Dieses Wort gehört zum Wortschatz des Zertifikats Deutsch.

2.3 Lagina: Duden online: s.v. 'backen'

hierarkian nola islatzen denaren adibide esanguratsua: Aditzaren inguruko argibideen hierarkia hiztegi-sarreran.

Hiztegi askotan, aditzari dagokion sarrera semantikaren arabera ordenaturik dago, hau da, adieren arabera, eta ez aditzak entitate sintaktiko gisa dituen ezaugarrien arabera. (Hainbat kasutan, ezaugarri sintaktikoak ez dira aipatu ere egiten.) Horrelako ordena sintaktikoa ingelesezko hiztegi gintzaren usadioarekin bat dator, baita TEI estandararekin ere: TEI araudiari jarraituz, sintaxiaren inguruko argibideak *grammar group* (<gramGrp>) izeneko elementuan ematen dira, adieraren (<sense>) elementuaren barruan kokaturik. Inprimatze-ikuspegian, 2.2 lagineko bezalako ordena da horren emaitza: Aditzaren *transitibo* eta *intransitibo* ezaugarriak adiera bakoitzaren barruan agertzen dira. Ordena horri jarraiki, askotan ondorengo irizpidea ere erabiltzen da: Transitibotasunaren argibiderik ematen ez bada, erabilera transitiboari zein intransitiboari dagozkio argibide semantikoak (ZEH2005 hiztegia kasu).

Beste kasu batzuetan, ezaugarri sintaktikorik ez da aipatzen, 2.3 lagineko *Duden* sareko hiztegi adibidean, esaterako.⁶⁵ Hemen, erabiltzaileak asmatu behar du erabilera intrantsitiboa ote dagoen, hiztegiak ematen dituen adibideetatik ere ezin baitu ondorioztatu.

Hainbat hiztegi, aldiz, alderantzizko irizpideari jarraitzen diote, hots, orden sintaktikoari. Horren arabera, “trantsitibo” eta “intrantsitibo” bezalako ezaugarri sintaktikoaren araberrako entitate sintaktikoen azpian txertatzen dituzte polisemiaren sailkapenak. Horrelako hierarkia baterako, alemanezko hiztegi gintzan adibide ugari dago, aleman-gaztelaniazko PONS hiztegia, esaterako (2.4 lagina).

I. backen <backt [o.. bäckt], backte [o.. buk], gebacken> ['bakən] VERB intr (gar werden)		
backen	cocer	
II. backen <backt [o.. bäckt], backte [o.. buk], gebacken> ['bakən] VERB trans (Brot, Kuchen)		
backen	hacer (en el horno)	
backen	hornear	
ein selbst gebackener Kuchen	un pastel casero [o hecho en casa]	
das Brot ist frisch gebacken	es pan recién hecho	
die frisch gebackenen Eheleute	los recién casados	

2.4 Lagina: PONS DE-ES: s.v. 'backen'

Badira hierarkia ezberdinak, beraz. Alemana ikasten ari denaren ikuspegitik zentzuduntzat jotzen dugu aditzaren gaineko argibide sintaktikoak esplizituki ematea, baita semantikaren gaineko hierarkia-mailan ere. 3.3.4 atalean itzuliko gara eztabaida horretara, aleman-euskarazko hiztegi elebidun berria egituratzeko proposamenaz ari garenean.

Atal honi amaiera emateko, alemanarekiko hiztegi gintza elebiduneko klasiko batetik ekarriko dugu adibide bat: SLGR1932 hiztegiaren *fahren* lema-ikurrari dagokion sarrera (2.5 lagina). Adibide horrek erakusten digu, alde batetik, zein argibide ugari eta zehatz eman daitezkeen semantikaren inguruan, kolokazioak, esapideak eta bestelako adibideak barne (eta honekin konparatu beharko lirateke gaurko hiztegi elebidunak, ikus 2.2 atala),

⁶⁵ DGW2011. Duden argitaletzeko sareko hiztegiaren edukiak DGW2011 hiztegiarekin (edota argitaletzeko beste batekin) beti bat ote datozen, ez dago argi. Duden etxeko sareko eskaintza: <http://www.duden.de>.

fahren (a/ä, u, a):
 I. ~ vi: 1. andar, ir *bzw* venir *bzw* volver *bzw* viajar (en coche, ferrocarril, auto, barco, trineo, avión, bicicleta) || *poet* marchar, vagar || [hinauf-] subir (a) || [hinunter-] bajar (a) || [hinein-] entrar (en) || *Mar* navegar (gut bien, schlecht mal) || mit der Bahn (Post) ~ tomar el tren *bzw* tranvía (la diligencia) || auf Grund ~ *Mar* encallar || reiten und ~ andar a caballo y en coche || den Strom aufwärts (abwärts) ~ remontar (descender) el río || rechts (links) ~ [Wagen] circular por la derecha (izquierda) || spazieren ~ ir de paseo, pasear *od* dar un paseo en coche, automóvil etc. || die Züge ~ nicht (~ nur Sonntags) los trenes no circulan (circulan sólo los domingos) || wir wollen lieber ~ más vale tomar un taxi (el tranvía, el tren etc.) || wie lange ~ wir bis Madrid? ¿cuánto se tarda en llegar a Madrid? || morgen fahre ich nach Berlin mañana me marcho a Berlín || nach Rom, ins Heilige Land ~ [wallfahrten] ir en peregrinación a Roma, a Tierra Santa || zu einem Heiligtum ~ ir en romería (a un santuario).
 2. + prep: ans Kai ~ *Mar* atracar al muelle || an den Kopf ~ [Wurfschloß] dar en la cabeza de || *fig* [v. Personen] precipitarse sobre || ans Land ~ *Mar* tomar tierra *des* puerto || desembarcar || an Ufer ~ navegar cerca de la costa *des* orilla || aufs Land ~ ir al campo ||

auf das Land zu ~ *Mar* abordar tierra || auf den Markt ~ mit ~ llevar (sus productos etc.) al mercado || aus dem Bette ~ saltar de la cama, levantarse precipitadamente, despertar sobresaltado || aus der Hand ~ [Messer usw.] escaparse (de la mano) || aus der Haut ~ wollen [vor Ungeduld] estar a punto de perder la paciencia, *jam* salirse de sus casillas || es ist um ans der Haut zu ~ *fig* es para volverse loco || aus den Wolken ~ [Blitz] descargarse de las nubes || durch den Kopf ~ [Gedanke] pasar por la cabeza || durch die Lande ~ andar errante *od* vagar *od* rodar por el mundo || durch die Stadt ~ pasear (en coche etc.) por (las calles de) la ciudad || [Auto, Straßenbahn usw.] circular por la ciudad || [hindurchfahren] pasar por la ciudad, cruzar la ciudad (en un sentido determinado) || attraverso la ciudad || gegen et. ~ dar *od* chocar con, atropellar u/c || gen Himmel ~ *poet* subir al cielo (Rel a los cielos) || in die Grube ~ *Bgb* bajar a la mina || *fig* [sterben] morir (mit Leid de pena) || jdm in die Haare ~ [streicheln] acariciarle los cabellos a u. || [mit dem Kamm, der Hand] pasar el peine (la mano) por el cabello || einander in die Haare ~ *fig* andar a la greña || in den Hafen, den Hof ~ entrar en el puerto, en el patio || in die Höhe ~ levantarse de sobresalto, sobresaltarse || in die Kleider ~ vestirse (de prisa) || ponerse el vestido || in die Stiefel ~ calzarse las botas || in die Tasche ~ meter la mano en el bolsillo || was ist bloß in ihn gefahren? *jam* ¿qué demonio le ha pasado? || der Teufel ist in ihn gefahren se lo llevó el demonio || nach et. ~ [mit der Hand] tratar de alcanzar *od* asir u/c, extender la mano para coger u/c || über et. (acc) ~ pasar, atravesar (un puente, una calle), cruzar (un río) || mit der Hand über die Haare ~ pasar la mano por los cabellos || jdm über den Mund ~ *fig* replicar a alg. || den Leuten gen über den Mund ~ *fig* ser respondido || über jdn hinweg ~ [Auto usw.] pasar por encima de, arrollar, atropellar a u. || um die Ecke ~ doblar la esquina || er fuhr mitten unter die Menge unlässig (furioso etc.) sobre (desu Auto: penetró en) la multitud || von Stalle ~ levantarse bruscamente *od* de un salto || ~ Sie über die Calle de Alcalá! pase Vd. por la calle de A. || zur Hölle ~ *fig* irse al infierno || zu Tal ~ bajar (del monte) || *Mar* descendere (un río) || das Schiff fährt zwischen Barcelona und Palma el vapor hace el servicio entre B. y P.
 2. in adverbialen Verbindungen: auf und ab ~ [mit Wagen] ir y venir || [hingeleiten] subir y bajar || Sie ~ besser, wenn ... le conviene más (inf) ... , vale más que Ud. (sub) ... || Sie ~ billiger, wenn ... le resulta *od* sale más barato (inf) *od* si (ind) ... || gut (schlecht) bei et. ~ salir *od* quedar bien (mal) con u/c || er ist gut (übel) dabei gefahren la empresa le ha salido bien (mal) || hin und her ~ ir y venir (en coche) || [mit der Hand] pasar la mano (repetidas veces) (über acc por) || mesarse (los cabellos) || [beständig, nervös] *fig* parecer una lanzadera || von hinnen ~ [*sterben] pasar a mejor vida || fahr von hinnen! ¡quita allá! ¡fuera! || längs des Berges ~ costear el monte || längs der Küste ~ navegar por *od* cerca de la costa, ir costeando acc || [im regeln. Dienst] hacer el servicio de cabotaje || langsam ~ [Zug, Auto] ir despacio, llevar poca marcha || langsamer (schneller) ~ retardar (acelerar) la marcha || weiter ~ seguir || continuar su camino *od* marcha || [abfahren] EB partir || im Augenblick, als der Zug weiterfuhr en el momento de arrancar el tren || fahr wohl *poet* ¡adiós!
 4. ~ lassen [Beute] [freiwillig] soltar, largar || [bes. *fig*] abandonar, dejar aparte || [unfreiwillig] dejar escapar || [Absicht] desistir de, [Gelegenheit] renunciar a || s-n Ärger, s-e Wut ~ lassen tranquilizarse, sosegar || s-n Groll gegen jdn ~ lassen reconciliarse con alg., *jam* echar pelillos a la mar || s-n Irrtum ~ lassen desengañarse (de u/c) || lassen Sie alle Sorge ~! ¡no se preocupe! || [piedra Ud. cuidado!] || laß ~ dahin! renuncia (a todo) || *jam* ¡déjalo correr! || e-n ~ lassen *pop* soltar un cuesco, [bes. Am] largar un pedo.
 II. ~ et [Fahrzeug] conducir, [als Führer &] guiar, pilotear || [Ladung, Fahre] acarrear, transportar, conducir (carga, arena etc.) || [Personen] conducir (gente) (nach a) || [hin-] llevar || [her-] traer || [hinauf-] subir ||

[hinunter-] bajar || jdn (spazieren) ~ llevar (a pasear) en coche, automóvil etc. || jdn tot ~ atropellar a u. (hiriéndolo mortalmente) || et. zuschanden ~ estropear (un auto, un caballo) || wer fuhr? ¿quién conducía el vehículo? || ~ Sie Auto? ¿sabe Ud. conducir un automóvil? || ¿es Ud. automovilista?
 III. s. ~: hier fährt es sich gut aquí hay buen camino (buena carretera).
 IV. Σ n [Reise] viaje m, el viajar || [Fortbewegung] locomoción f || [v. Gütern] conducción f, transporte, acarreo m || [Verkehr] circulación f || sie kann das ~ nicht vertragen no soporta el viaje en ferrocarril etc. || er versteht s. aufs ~ sabe conducir (un coche etc.).
 V. -d adj en coche *od* carruaje || con ruedas || [fahrbar] transportable || -e Artillerie artillería f montada || -e Habe bienes mpl muebles || -er Händler vendedor m ambulante || -e Leute, Fahrende vagabundos mpl, gente f nómada || aventureros mpl || [i. Mittelalter] juglares mpl || -er Ritter caballero m andante || -er Scholar, -er Schüler escolar m vagante || vom -en Zug aus desde el tren en marcha.
Fahrer m Auto conductor, *jam* gall chófer m || Flugvo piloto m || -erlaubnis f Auto permiso m de circulación || f Führerschein || -gast m EB viajero m || [Straßenbahn, Mar] pasajero m || -geld n precio m de la travesía *od* carrera || *Mar* precio *od* importe m del pasaje *bzw* EB del billete || -geld-erstattung f restitución f del precio del billete.
Fährgeld n pasaje, barcaje m. **Fähr**gelegenheit f [Fahrzeug] vehículo, coche, tranvía, ferrocarril etc. || [Verbindung] comunicación f (nach con) || servicio m (de coches etc.) || -geleise n f -bahn || -geschwindigkeit f velocidad f (de la marcha) || -gestell n Auto chasis m || EB, Flugvo bastidor m (de ruedas) || Flugvo tren m de aterrizaje || Σ ig adj inquieto || inconstante || voluble || -karte f billete, [SAM &] boleto m (einfache de ida, Rückz de ida y vuelta) || [Schiffs-] pasaje m || -karten ausgabe f despacho m de billetes || [Schalter] taquilla, SAM boletería f || -kopf m EB cabeza f de carril || -korb m camarín m, cabina f || -kran m Tech grúa f portante ||

2.5 Lagina: SLGR1932: s.v. 'fahren'

eta bestetik, lema-ikurra mikroegiturako hierarkian goreneko maila batean entitate sintaktiko gisa islatzea ez dela batere jokabide berria, adibide honetan, gainera, 2.4 laginean ikusi dugun PONS hiztegian baino urrunago eramaten dutena, *fahren* lema-ikurrari sailkapen sintaktiko boskoitza esleitzen baitiote: I. aditz intrantsitiboa, II. aditz trantsitiboa, III. aditz erreflexiboa, IV. aditz-izena ("Fahren", V. adjektibo gisa erabilitako orainaldiko partizipioa ("fahrend"). Ezaugarri sintaktikoen araberako

sailkapena, gainera, are urrunago doa hemen, aditz intrantsitiboaren semantika balentziaren arabera sailkaturik dator-eta (ikus 'I. 2. +Präposition', 'I. 3. in adverbialen Verbindungen [“adberbiozko egituretan”]).

2.1.2 Iturburu irekiko hiztegi-gintza

Alemana bezalako baliabide askoko eta *dentsitate* handiko hizkuntza⁶⁶ batean, baliabide lexiko ugari ditugu eskuragarri, liburu gisa nahiz formatu elektronikoa. Hiztegi-gileek ezin konta ahala hiztegi editatu dituzte, eta alemanezko lehen gaineko argibide fonetikoak, morfologikoak, sintaktikoak eta semantikoak behin eta berriro batu eta editatu izan dira, edo aurreko argitalpen batetik eguneratu.

Hala ere, aurrekari aipagarriak ez duen eta datu-base lexiko handiak dauzkan argitaletxe baten baitan sortzen ez den hiztegi-egitasmo berri batek aintzat hartzeko moduko iturburu irekiko (*open source*) datu multzoak eskuragarri ditu, hau da, datu-base edo zerrenda oso gisa⁶⁷ eta erabilpena debekatzen ez duen lizentzia batekin eskura daitezkeen datu lexikalak. Datu horiek, era berean, egitasmo berriaren abiapuntua izan daitezke. Oro har, aurretik existitzen diren datu-base lexikaletatik erauzitako datuak bi eratan erabil daitezke egitasmo berri baten abiapuntu edo osagai gisa:

- (1) Datu lexikalak datu-base berrira inportatuz, ondoren eskuz zuzendu eta egokitzeko (*Semi-Automatic Dictionary Drafting*, ikus 4.1 atala);
- (2) Hiztegi elektronikoa baten erabiltzaile-interfazean, erabiltzaileak bilaketa gauzatzen duen momentuan (*on the fly*), datu lexikalak kanpoko iturrietatik erauziz eta emaitza-orrian txertatuz (ikus gure adibidea 3.5 atalean).

Alemanaren kasuan, ondorengo iturburu irekiko baliabide hauek daude nagusiki: *OpenThesaurus*⁶⁸ datu-basea, eta erabiltzaileen komunitateak sortu eta mantenduriko *Wiktionary*-ren⁶⁹ alemanezko bertsioa. Baliabide horiek hazten jarraituko dute etengabe, eta profesional izatera iritsiko dira, beharbada (Meyer & Gurevych 2010; Meyer &

⁶⁶ *Dentsitatea* corpus-hizkuntzalaritzan erabiltzen den kontzeptua da, eta sarean hizkuntza batean eskuragarri dagoen testuaren kopurua denotatzen du. Alemana *high density language* dela esan daiteke; euskara, aldiz, *medium density*. 4.1.1 atalean gehiago irakur daiteke kontzeptuaz.

⁶⁷ Hainbat baliabide lexikoren edukiak eskuragarri ditugu sareko erabiltzaile-interfazearen bitartez, datu-base oso gisa, aldiz, ez. Erabiltzaile-interfazeek banan-banako bilaketak eginez gero baino ez badute ematen datuak, horiek osorik deskargatzea saihesteko, hain zuzen ere, eta, horrenbestez, ez diegu iturburu irekikoak deituko.

⁶⁸ <https://www.openthesea.com/>.

⁶⁹ <http://de.wiktionary.org/>.

Gurevych 2012). Alemanezko gainerako hiztegiak, aldiz, ezin dira euren osotasunean eskuratu eta erabili, ohiko *copyright* lizentzia baitute. Duden, Klett (PONS izenpean) eta Langenscheidt etxeetako hiztegiak, esaterako, dagokion argitaletxetik kanpo lan egiten duen hiztegitzaileak beste erabiltzaile ororen era berean erabiltzeko aukera besterik ez du, hau da, banan-banako bilaketek ematen dizkieten datuak ikustea, hiztegi berria editatu bitartean aldamenean izateko. Horietako beste hiztegiaren baten lemategi osoa, esaterako, ezin du fitxategi batean eskuratu, eta are gutxiago mikroegiturako edukiak. Horrelakorik lortzeko, beharrezkoak izango lirateke diruz ordaindutako hitzarmenak, errentagarritasun ekonomiko gutxiko edo irabazteko asmorik gabeko hiztegitza akademiko batekin bateragarriak ez direnak.

Erabiltzeko lizentziari dagokionez, kasu berezia da *GermaNet* datu-basea, alemanezko *WordNet* ezin baitaiteke osorik eskuratu eta erabili, baliabidea garatzen duen Tübingen-eko unibertsitatearekin lizentzia-hitzarmena egin ezean. Erabilpena diruz ordaindu behar ez bada ere, hitzarmenaren bitartez zehaztutako helburura mugatu behar du lizentzia eskuratu nahi duenak.

Bestetik, IDS erakundeak garatzen dituen eta *Creative Commons* lizentziapean eskura daitezkeen corpusetan oinarritutako *DeReWo* maiztasun-lemategiak (ikus 3.2.1 atala) abiapuntu egokia dira, gure ustez, alemanezko hiztegi-lemategia hutsetik eraikitze lanetan.

Euskararen kasuan, euskara baliabide eta hiztun gutxiagoko hizkuntza izan arren, lizentzia libre eta iturburu irekiko baliabide lexiko aipagarriak ditugu:

1. HB2010 hiztegiaren eduki guztiak biltzen dituen *xml* fitxategia⁷⁰
2. *EusWN* datu-base lexikala⁷¹

Halaber, testuinguru akademikoan garatutako hainbat baliabide dugu, garatzaileekin akordio egokia eginez gero euren osotasunean erabil ditzakegunak.⁷²

⁷⁰ Euskaltzaindiaren atarian eskuragarri dago: <http://www.euskaltzaindia.net/dok/eaeb/hiztegitatua/>

⁷¹ EHUko IXA taldeko atarian eskuragarria: <http://ixa2.si.ehu.eus/mcr/>

⁷² Gure ikerketa-lanetan datu-base oso gisa erabili ahal izan ditugun euskarazko baliabideen zerrenda 3.2.2.4 atalean.

2.2 Alemanarekiko hiztegi elebidun elektronikoak

dict.cc eta *leo.org* dira egun gehien erabiltzen diren Europako hizkuntza nagusien eta alemanaren arteko *online* edo sareko hiztegiak.⁷³ Municheko Unibertsitateko informatika-fakultatean garatzen hasi zen eta egun LEO GmbH enpresak kudeatzen duen LEO eta Paul Hemelsberger egileak Vienan garatu duen *dict.cc* hiztegiek erabiltzaileari zer eskaintzen dioten ikusiko dugu.

Substantive	
  el pino [bot.]	 die Kiefer Pl.: die Kiefern
  la mandíbula [anat.]	 der Kiefer Pl.: die Kiefer
  el carrasco [bot.]	 die Latsche Pl.: die Latschen - <i>strauchartig wachsende Kiefer</i>
Adjektive / Adverbien	
  mandibular Adj. m./f.	 Kiefer...
  maxilar Adj. m./f. [anat.]	 Kiefer...

2.6 Lagina: LEO DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'

2.6 laginean ikusten denez, LEO hiztegiak *Kiefer* eskaerari ordain zerrenda hutsa emanaz erantzuten dio, jakintza-arloaren markarekin batera. *Kiefer* izenaz eta polisemia ez du argibiderik ematen. Makroegiturari eta mikroegiturari dagokienez, LEO hiztegiak, beraz, glosario baten antza handiagoa du, hiztegi batena baino. Bestalde, erabiltzaileak lemaren ondoko ikurretan klik egiten duenean, artxibategi fonetiko digitaleko grabaketa entzun dezake, eta flexio-taula bat ikusi.

dict.cc hiztegian, antzeko irudia topatzen dugu (2.7 lagina) glosario itxura duen ordain-zerrendari dagokionean, jakintza-arloaren markaz gain hiperonimoak (*Kiefer*>*Knochen*) eta arlo semantikoa (*de animal*) eta dialektoa (*sur*) markaturik badatoz ere. Bestalde, kasu honetan alemanezko hiztegi elebakar baten edukiak gehitzen zaizkio bilaketa-emaizari. *Kiefer* izenerako, hiru homonimo ezberdintzen dira gaztelaniazko itzulpenik gabe datorren atal horretan, *openthesaurus* zerbitzutik (ikus aurreko 2.1.2 atala) hartutako sinonimoekin batera. Halaber, nabaritzen da ez dela polisemia ezberdintzen, “noun 2” eta “noun 3” bi lema homonimo beharrean lema beraren bi adieratzat jo beharko bailirateke, *Kiefer=mandíbula* eta *Kiefer=pino* flexio-morfologia ezberdineko lema homonimoak izan bitartean.

⁷³ <http://dict.cc>, Alexa zerbitzuak argitaratzen duen alemanezko webgune erabiliaren zerrendako 41. posizioan dago, eta <http://leo.org>, aldiz, 64. posizioan (Datuak: Alexa, 2015eko ekaina).

Wörterbuch Spanisch ← Deutsch: Kiefer		Übersetzung 1 - 5 von 5	
Spanisch		Deutsch	
–		NOUN ¹ der/[bayer., österr. ugs. auch] das Kiefer die Kiefer	edit
		NOUN ² die Kiefer [Baum] die Kiefern	edit
		NOUN ³ (die) Kiefer [Holz] -	edit
		SYNO Kiefer Kieferknochen [Berg-] Kiefer ...	
mandíbula {f}	anat.	Kiefer {m} [Knochen]	13
pino {m}	bot.	Kiefer {f}	11
carretilla {f} [sur]	anat.	Kiefer {m}	2
maxilar {m}		Kiefer {m} [Knochen]	
quijada {f} [de animal]		Kiefer {m} [Knochen]	

2.7 Lagina: dict.cc DE-ES online hiztegia: s.v. 'Kiefer'

Klett argitaletxeak PONS izenpean sarean eskaintzen duen alemanezko sareko hiztegi eleaniztunak gehiago eskaintzen du, goian aipatutako bi baino askoz gutxiago erabiltzen bada ere⁷⁴.

Hemen (2.8 lagina), izena desanbiguatorik dator, homonimo bakoitzak flexio-paradigma eta jakintza-arloa ditu alboan, eskaintza digital honen jatorri den paperezko hiztegiak datorren bezalaxe. Sarrera bakoitzean, itzulpen-ordainak ditugu, bakoitza audio-artxibo batekin lotua.

Kiefer ¹ <-,-n> ['ki:fe] SUBST f BOT		
Kiefer	pino m	
Kiefer ² <-s,-> SUBST m ANAT		
Kiefer	maxilar m	
Kiefer	mandíbula f	

2.8 Lagina: PONS DE-ES online-hiztegia: s.v. 'Kiefer'

Klett argitaletxeak haren aleman-gaztelaniazko datu-basean dituen edukiez gainera, erabiltzaileak errenkada bakoitzean dagoen “gehi” ikurrean klik eginez gero, *Kiefer* izenari buruzko beste webgune batzuek duten edukietara bidaltzen duen lotura sorta batera heltzen da. DWDS hiztegia,⁷⁵ Leipzigerko Unibertsitateak garatzen duen *Projekt Deutscher Wortschatz*,⁷⁶ *Canoo*,⁷⁷ *Wikipedia* entziklopedia, *Wiktionary* hiztegia eta

⁷⁴ <http://pons.eu> atala Alexa zerbitzuko zerrendan 75.000. tokian baino atzerago dago (2015eko ekaina).

⁷⁵ <http://www.dwds.de>

⁷⁶ <http://wortschatz.uni-leipzig.de/>

⁷⁷ <http://canoo.net/>

PONS argitaletxearen beraren *Bildwörterbuch* ('irudi-hiztegia', ikus 2.9 lagina) dira modu horretan zuzenean eskura daitezkeen edukiak.

2.9 Lagina: PONS Bildwörterbuch
online: s.v. 'Kiefer'

Esan gabe doa hiztegi elebidunek betetzen dituzten funtzioak horrelako loturen bitartez aniztu egiten direla. 2.9 lagineko argibideek, adibidez, alemana ikasten ari denari laguntzen diote, eta edozeini ere bai, dagokion hitza testuinguru batean ezagutu nahi badu (hemen, txakur baten eskeletoa hartu da anatomia arloko terminoak irudikatzeko).

Argibide aurreratuagoak ikusi nahi dituen erabiltzaileak, berriz, DWDS atariko eskaintzetara joko du, hala nola DWDS atariak (2.10 lagina) erabiltzaileari lexemaren WDG hiztegitik hartutako definizio entziklopedikoa, sinonimoak, hiper- eta hiponimoak eta corpusetako adibideak eta agerkideak eskaintzen ditu. Beraz, sareko beste ataletarako loturen bitartez beharrean, DWDS interfazeak hainbat iturriren emaitzak batu eta batera ematen ditu. Zentzu horretan, aitzindaria da alemanezko hiztegi gintzan eta zenbait autoreren arabera, hauxe da datorkigun joera hiztegi gintza elektronikoa: hiztegi gintza klasikoaren ekoizpena formatu elektronikora moldatu eta corpus-hizkuntzalaritzak, fonetika-artxibo digitalak eta bestelako iturriek eskaintzen dutenarekin batera ematea (ikus, besteak beste, Sanmarco 2008; Torres del Rey 2009).

<p>Wörterbuchartikel aus dem WDG <small>Info</small> Vollansicht</p> <p>Kiefer¹ der; -s, - bewegliche, starke, zangenförmig angeordnete Knochenpartie am Anfang des Verdauungsweges des Menschen und Tieres, die dem Erfassen und Zerkleinern der Nahrung dient, Kinnbacke, Kinnlade: ein kräftiger, vorspringender K.; eine Verletzung des Kiefers; die zangenförmigen K. des Hirschkäfers; vor Staunen fiel sein K. herab (<i>öffnete er den Mund</i>); die K. zusammenbeißen; der Greis entblöste die zahnlosen K.; er kaute mit mahelnden Kiefern</p> <p>dazu Ober-, Unterkiefer</p> <p>Kiefer² die; -, -n nicht ganz die Höhe der Fichte erreichender, harziger Nadelbaum mit kantigen, langen Nadeln und holzigen oder lederigen, kurzen Zapfen, der fast ausschließlich auf sandigen Böden der nördlichen Halbkugel vorkommt, sehr anpassungsfähig an Klima und Boden ist und dessen Holz vorzugsweise beim Bau verwendet wird: eine hochstämmige, verkrüppelte K.; die Kiefern der Mark;</p> <p><small>Copyright © 2003 Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften</small></p>	<p>Automatisch berechnete semantische Relationen aus dem WDG <small>Hilfe</small></p> <p>Synonyme Föhre Kinnbacke Kinnlade</p> <p>Übergeordnete Begriffe Höhe</p> <p>Untergeordnete Begriffe Pinie Zirbelkiefer</p>
<p>Textbeispiele aus dem DWDS Kerncorpus <small>Info</small> Vollansicht</p> <p>Trefferanzahl: 19 (frei), nach Anmeldung 678.</p> <p>... eine Post 64 kubikfüßige Kiefern zum Preise von 83 Pf. ...</p> <p>... rauschen, das sind die alten Kiefern der Berliner Heide. In der ...</p> <p>... dunkelnden -, schwerwogenden Kiefern entlang. Und die Bäume, die ...</p> <p>... als Verkäufer für russische Kiefern auftraten, ohne gerade großer ...</p> <p>... wirrer Schwarm ausgemergelter Kiefern und einige niedere Pappeln als ...</p> <p>... Modelle von Auge, Ohr und Kiefer, als Schülerinnenarbeit die ...</p> <p>... Einschnitten versehenen Kiefern und die Baumlauben. Alle ...</p> <p>... waren. Die Rinde der Kiefern ist weggerissen worden, und ...</p> <p>... eingedrückt und die Kiefern zerschmettert. Ich ...</p> <p>... ist, haben sich genügsame Kiefern angesiedelt, die freilich hier ...</p> <p>... man nur verkrüppelte Kiefern. Man braucht nicht selbst ...</p> <p>... und etwas gedüngt wurde, unter Kiefern gepflanzt und recht gute ...</p>	<p>Automatisch berechnete Kollokationen aus dem DWDS Kerncorpus <small>Hilfe</small> Vollansicht</p> <pre> graph TD Kiefer((Kiefer)) --> Tann((Tann)) Kiefer --> Fichte((Fichte)) Kiefer --> zahnlos((zahnlos)) Kiefer --> Zahn((Zahn)) Kiefer --> Birke((Birke)) </pre>

2.10 Lagina: DWDS: s.v. 'Kiefer'

2.3 Euskarazko hiztegi elektronikoak

Euskarazko baliabide lexikoak ere aro digitalera igarotzen ari dira. Egun, erabiltzaileak hainbat hiztegiaren artean hauta dezake, sarean kontsultatzeko.

EHUko Euskara Institutua, Elhuyar, UZEI eta Adorez taldea arduratzen dira, besteak beste, hiztegi gintza elektronikoaz, eta haiek sortutako hiztegi elektronikoek erabilera hedatua dutela esan daiteke. UZEIko ETM eta Ibon Sarasola garatzen ari diren EEH salbu, lan horiek guztiak euren paperezko bertsioaren moldapen elektronikoak dira, hots, papera euskarri duen argitalpen bati material beraren argitalpen elektronikoak jarraitzen dio kasu horietan. ETM eta EEH, berriz, zuzenean formatu elektronikoan sortu dira.

Jarraian, erabiltzailearen aldetik garrantzizkoak diren euskarazko hiztegi elektronikoaren ezaugarri batzuk ikusiko ditugu (2.4 taula). Ondorengo parametroak interesatzen zaizkigu hemen:

- Lema bat bere horretan soilik bila daiteke, edota hitz-hasieraren arabera ere bai?
- Hiztegiaren eduki osoan bilatzeko aukerarik al dago?

- Hitzen forma ez kanonikoak bilaketa-eremuan sartuz gero, dagokion lemarra bidaltzen al du?
- Hiztegia bere osotasunean behera kargatzerik al dago?
- Hiztegi-sarrera baten lotura zuzena eta iraunkorra (*permalink*) gorde daiteke (lasterbide-marka gisa, adibidez)?
- Erabiltzaileari hiztegi-sarrera bat iruzkintzeko aukera ematen al zaio?

	<i>lema bere horretan bilatu</i>	<i>hitz-hasiera bilatu</i>	<i>forma ez kanonikoaz lema bilatu</i>	<i>testu osoan bilatu</i>	<i>download (doan)</i>	<i>permalink</i>	<i>iruzkinak egiteko aukera</i>
Elhuyar hiztegiak (EEG2013 etab.)	bai	bai	ez	bai	ez	ez	bai
ETM	bai	ez	ez	ez	ez	ez	ez
MORR1998	bai	ez	ez	ez	ez	ez	ez
HB2010	bai	bai	ez	ez	bai	bai	ez
OEH	bai	ez	ez	ez	bai	bai	ez
SHLH1994	bai	bai	ez	ez	ez	ez	ez
ZEH2005	bai	bai	ez	bai	ez	bai	ez
ADO2013	bai	bai	ez	ez	ez	bai	ez
EEH	bai	bai	ez	ez	ez	bai	ez

2.4 Taula: Sareko euskarazko hiztegien zenbait ezaugarri

Wiktionary familiako euskarazko hiztegia⁷⁸ egun arte ez da iritsi kontuan hartzeko moduko tamaina eta kalitate batera. Hiztegi hori da erabiltzaileak egiten dituen ekarpenak zuzenean jasotzeko aukera ematen duen euskarazko baliabide bakarra. Euskarazko *Wiktionary* hiztegiari buruzko estatistikak argi uzten duenez, oso ekarpen gutxi jasotzen dira oraindik oso erabiltzaile-komunitate txiki baten aldetik: egunean batez beste bi artikulua berri sortzen dira.⁷⁹ Egun, 48.000 bat artikulua sortuak dira, baina gehienak euskaraz bestelako hizkuntzetako lemei dagozkie; *Wiktionary* hiztegioko euskarazko sarrera-buru orri-izenburu gehienak zenbaki kardinalak eta ordinalak dira.

⁷⁸ <https://eu.wiktionary.org/>.

⁷⁹ <http://stats.wikimedia.org/wiktionary/EN/TablesWikipediaEU.htm> helbidean estatistikak eskuragarri daude (2015eko uztailean kontsultatu ditugu).

Gure ustez, baliabide horrek abiatzeko esku-hartze masiboa beharko luke, erabilgarri izateko, eta, hortik aurrera, erabiltzailearentzat interesgarri bihurtzeko. Euskarazko *Wikipedia* entziklopediak ere horrelako laguntza jaso zuen abiatzeko:

“2010ean, Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak erabaki zuen Lur hiztegi entziklopedikoaren eta Lur entziklopedia tematikoaren edukiarekin euskal wikipedia aberastea, Jaurlaritzarenak baitira hiztegi horien jabetza eskubideak. Lehiaketa publikora atera zuen lan hori 2011. urtean, eta uztailan argitaratu zen Elhuyar Fundazioak irabazi zuela eduki horrekin euskal wikipediako 11.000 artikulua sortu edo osatzeko kontratua. [...] Halaxe, zenbait wikilarirekin batera Elhuyar Fundazioak egindako lanari esker, 11.015 sarrera landu ziren, helburua baino 15 sarrera gehiago. Sarrera horietatik, % 80 (8.785 sarrera) berriak ziren, hau da, lehendik euskal wikipedian ez zeudenak, eta % 20 (2.230 sarrera) lehendik wikipedia honetan sarrera ziren.” (Iturria: *eu.wikipedia.org*⁸⁰)

Euskararekiko hiztegi-gintza elebiduna hainbat konbinaziotan garatuta dago. euskara-gaztelania eta euskara-frantsesa dira, jakina, argitalpen gehien izan dituzten konbinazioak, Euskal Herriko bertako hizkuntzen elkarbizitzaren ondorioz. Egun, euskaldun gehien-gehienak elebidunak dira, bigarren hizkuntza dagokion estatuko ofiziala izanik, hau da. frantsesa iparraldean eta gaztelania hegoaldean. Hiztegi-gintza hizkuntza-gaitasunarengatik, eta bestalde, gaztelaniaren edo frantsesaren eta euskararen artean hizkuntza-ikasketak eta itzulpenak burutzeko behararengatik hizkuntza bikote horietako hiztegi-gintza askoz garatuagoa da beste konbinazioetako baino.

⁸⁰ https://eu.wikipedia.org/wiki/Euskarazko_Wikipedia (2015eko uztailen kontsultaturik).

Hiztegia	Lema kopuruak
OEH	130.740 sarrera eta azpi-sarrera
MORR1998	67.000 sarrera (hitzaurrearen arabera)
ADO2009	61.974 sarrera (homografoak desanbiguaturik)
EEG2013	60.671 lema (homografoak baturik)
<i>EusWN</i> ⁸¹	49.896 unitate lexiko (homografoak baturik)
SEH1996	38.512 sarrera eta azpi-sarrera (homogr. disanbig.)
HB2010	36.399 lema (homografoak baturik)
AUWH1992	34.000 sarrera (hitzaurrearen arabera)
EEF2012	20.000 sarrera eta azpisarrera ⁸²
EER1997	(210 orrialde)
EAH2007	16.000 sarrera ⁸³
EUNL1996	11.000 (hitzaurrearen arabera)

2.5 Taula: Zenbait hiztegi elebidun eta elebakarren euskarazko lemategiak

Euskarazko hiztegien konparaketa kuantitatiboa egiteko, hiztegieta jasotako euskarazko lemategiak alderatuko ditugu (ikus 2.5 taula). Makroegiturako datuok erakusten digutenez, euskara-ingelesa bikoterako eskuragarri ditugun baliabideak kopuruz euskara-gaztelaniazkoen mailan daude. Frantsesa, errusiera, alemana eta nederlandera, aldiz, zerrendaren amaieran aurkitzen ditugu, hurrenkera horretan. Bestetik, badira euskararen eta beste zenbait hizkuntzen arteko hiztegi elebidun txiki batzuk.⁸⁴

2.4 Euskarazko hainbat hiztegiaren egituraren konparaketa

Atal honetan, euskarazko hiztegieta aurkitzen ditugun mikroegituren gaineko konparaketa aurkeztuko dugu. Konparaketa burutzeko hautatu ditugun adibideak *heldu* eta *baso* lema-ikurrei dagozkien sarrerak dira, lema horiek arazo bereziak baitakartzate: *heldu* lema aditz, adjektibo eta izen gisa agertzen zaigu, eta *baso*, berriz, izen zein

⁸¹ *EusWN* ez da hiztegia, datu-base lexikoa baizik. Ingeleseko *WordNet* datu-basera loturak ditu (ikus 4.1.3.4 atala).

⁸² Azaleko testuaren arabera, hiztegi honek 36.667 sarrera eta 5.367 azpisarrera ditu.

⁸³ Azaleko testuaren arabera, hiztegi honek 32.400 sarrera ditu EU-DE eta DE-EU ataletan.

⁸⁴ <http://www.hiztegia.net> atarian, hiztegi txiki horien berri eman, eta horietarako lotura eskaintzen da. Egun (2015eko udan) horietako lotura gehienak, aurreko urteetan funtzionatzen zutenak, apurturik daude (arrazoia ez dago argi).

adjektibo gisa. Horrez gain, *baso* lema-ikurra etimologia ezberdineko bi izen homonimori dagokio. Ikus dezagun, beraz, hiztegitzeek homografiaren eta homonimiaren aurrean zer jokabide proposatzen duten. Ikusiko dugunez, hiztegi batzuetan eta makroegituraren eremuan kategoria gramatikalaren desanbiguazioa eskaintzen dute, lema-ikur homografo berdina behin baino gehiagotan sarrera-buru gisa erabiliz, eta beste batzuetan, berriz, mikroegituraren eremuan, hots, lema-ikur beraren azpian, hiztegi-sarrera berean.

Gainera, *heldu* aditzaren aditz laguntzailearen hautaketari eta polisemiari buruzko argibideak non eta nola ematen diren interesatuko zaigu, bereziki. Aditz horren polisemia zenbat adieratan desanbiguatzen den galdetu dugu konparaketa kuantitatiboa egiteko, eta, bestetik, aditz laguntzailearen hautapena nola islatzen den: argibide sintaktikoa polisemiaren sailkapenean txertatuz, ala alderantziz, aditz laguntzailearen arabera polisemiaren sailkapen bana eskainiz, horietan baitira aurkitzen ditugun bi jokabideak.⁸⁵ Hiztegitan aurkitzen ditugun argibide semantikoei berei ez diegu erreparatuko (ez dugu galdetuko, adibidez, IKAS1976 hiztegian hapax gisa agertzen zaigun *sazonar* gaztelaniazko aditza euskarazko *heldu* aditzaren ordain egokia den edo izan zen ala ez), bai, ordea, esan bezala, jasotako adieren kopuruei.

Atal honi dagozkion hiztegi-lagin guztiak 7.2 eranskinean ematen ditugu, denak batera ikusi eta atal honetan irudi-zama gehiegi saihesteko. Bertan ematen dugun bildumari beste balio erantsi bat eman nahi izan diogu, eta, horregatik, gaur ustez gutxi erabiltzen diren hiztegi zaharragoen datuak ere jaso ditugu: hiztegi-sarrera bera ahalik eta euskarazko hiztegi gehienetan nola ematen den erakutsi nahi izan dugu, irakurleak ikus dezan hiztegitza-corpus edo *corpus lexicografikoa* deitzen zaion baliabide batek zer ekarpen egin diezagukeen.⁸⁶ Interes orokor baten arabera lema baten eta horren islapen lexicografikoaren bilakaera hiztegitan zehar ikusteko, baita kapitulu honetan egiten ditugunak bezalako galdera zehatzak erantzuteko ere, baliabide baliotsua iruditzen zaigu. Hemen aintzat hartzen ditugun hiztegiak ez dira inondik ere euskarazko

⁸⁵ Hirugarren antolaera bat posible litzateke, eta hori da alemanezko hiztegi askotan agertzen zaiguna (ikus 2.1.1.2 atala): aditza entitate sintaktiko iragankor edo iragangaitz gisa aurkeztu ondoren, entitate bakoitzak azaltzen duen polisemia ematea. MORR1998 hiztegitza egitura hirugarren aukera horretatik hurbilen dagoena dela esan daiteke. Mikroegiturako elementuen hierarkiari buruz, 3.3 eta 3.4 ataletan gehiago.

⁸⁶ Corpus lexicografikoaz, ikus 28 oin-oharra.

hiztegi guztiak, 1968 baino lehenagoko beste lan asko baitira (OEH-ko “referencias bibliográficas” atalean, adibidez, lan honetan aipatzen ez ditugun beste hainbat hiztegi historikoren erreferentzia aurkitzen da); hona ekarri duguna, egun dugun eskuragarritasunaren araberrako hautaketa bat da, hiztegi-erabiltzailea liburutegian edo etxeko apalean eduki dezakeena, alegia. Hiztegi-gintzaren bilakaera nolabait irudikatzen asmotan, 1968 baino lehenagoko zenbait lanetako laginak ere jasotzen ditugu hemen.

Hiztegia	Hizk.	lagina	sarrera-buruak	'baso' IZE (eremua)	'baso' IZE (ontzia)	'baso' ADJ
AIZ 1883	EU-ES	7.1	2	a) 'baso', b) 'basoa'	a) adiera 1 (ord. 1, 2 sinon.); b) adiera 1 (6 ord.) b) 1 ord.	
AZK 1905	EU-ES- FR	7.4	1	'baso'	1 adiera (ord. bana ES, FR)	-
BERA 1909	EU-ES	7.5	1	'baso'	2 ord.	-
BEME 1916	EU-ES	7.7	1	'baso'	3 ord.	-
LHA 1926	EU-FR	7.11	2	a) 'baso' I, b) 'baso' II	2 adiera (ord. bana), 5 hitz-elkarte eta deribatu	2 ord., 2 hitz-elkarte, adibidea, etimologia
MEND 1962	EU-ES	7.9	1	'baso'	3 ord.	-
IKAS 1976	EU-ES	7.13	1	'baso'	adiera 1 (2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)
RET 1976	EU-ES	7.15	1	'baso'	3 adiera (ord. bana), adibideak	1 ord., adib.
MOD 1977	EU	7.17	3	'1 baso', '2 baso', '3 baso'	azalp. entzickl., 2 adibide, azpisarrera 'baso garai'	2 adiera (sinon. 1/azalpen entziklopediko 1, adibidea)
ADO 1980	EU-ES	7.23	1	'baso'	adiera 1 (3 ord.)	2 adiera (ord. bana)
MUG 1981	EU-ES	7.36	2	'baso', 'baso-'	2 adiera, hainbat ord., esapide, sinon.	2 ord.
ADO 1984	EU-ES	7.24	1	'baso'	adiera 1 (3 ord.)	2 adiera (ord. bana)
ADO 1986	EU	7.25	1	'baso'	azalp. entzickl., sinon.	azalp. entzickl.
OEH 1988	EU- ES/FR	7.45	4	'baso', 'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (3 ord., 2 sinon, aipuak), 8 azpisarrera.	adiera 1 (ord. 1, 2 sinon., aipuak)
AUWH 1992	EU-EN	7.37	1	'baso'	adiera 1 (2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)
ADO 1993	EU	7.26	1	'baso'	azalp. entzickl., sinon.	azalp. entzickl., sinon.

Hiztegia	Hizk.	lagina	sarrera-buruak	'baso' IZE (eremua)	'baso' IZE (ontzia)	'baso' ADJ
SHLH 1994	EU	7.47	3	'baso, basa-', 'baso', 'baso'	azalp. entzickl., sinon., adib.-sint. eta perp.	sinon., adib.-sint., azpisarrera 'baso izan'
ADO 1996	EU	7.27	1	'baso'	adiera 1 (2 ord.), itz. adib.-sint.	2 adiera (1/4 ord.), adib.-sint.
EEG 1996	EU-ES	7.53	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 4 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/1), itz. 2 adib.-sint. adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'
MORR 1998	EU-EN	7.39	4	'baso', 'baso', 'baso', 'baso'	3 adiera (2/1/0 ordain), itzulitako adib.-sint. eta -perp.	2 adiera (ord. 1, sin. 1/ord. 1) adiera 1 (ord. 1), azpisarrera 'baso izan'
EEG 2000	EU-ES	7.54	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 4 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/1) adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'
SEIH 1999	EU	7.48	2	'baso', 'baso'	azalp. entzickl., sinon., adib.-sint.	sinon., adib.-sint. eta perp. -
HB 2000	EU	7.61	2	'baso', 'baso'	sinon.	sinon. -
LUR 2000	EU	7.43	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (azalp. entzickl., sinon., adib.-sint. eta perp.)	2 adiera (sinon., adib.-sint./erref.) -
MOD 2000	EU	7.19	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (azalp. entzickl., adib.-sint.), 2 azpisarrera	2 adiera (sinon. 1/azalp. entzickl. 1, adib.-perp.) adiera 1 (2 sinon.), azpisarrera 'baso izan'
ETX 2001	EU	7.21	2	'baso', 'baso'	azalp. entzickl., adib.-sint.	2 adiera (sinon. 1/azalp. entzickl. 1, adib.-sint./erref. 1) -
EEG 2006	EU-ES	7.59	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 5 adib.-sint.	adiera 1 (ord. 1), azpisarrera 'baso erdi' adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'
SEH 2007	EU	7.49	3	'baso', 'baso', 'baso'	azalp. entzickl., sinon., adib.-sint. eta perp., azpisarrera	sinon., adib.-sint. eta perp. esapidea, sinon., adib.-perp.
HB 2010	EU	7.62	4	'baso', 'baso', 'baso', 'baso'	sinon., adib.-sint.	sinon., adib.-sint. esapidea, sinon., adib.-perp.
EHA 2012	EU	7.63	2	'baso', 'baso'	azalp. entzickl., adib.-sint. eta perp., esaera zah.	sinon., azalp. entzickl., adib.-sint. eta perp. -
ADO 2013	EU-ES	7.34	2	'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 6 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/erref. 1), itz. 2 adib.-sint. adiera 1 (4 ord.)
EEG 2013	EU-ES	7.56	3	'baso', 'baso', 'baso'	adiera 1 (2 ord.), itzulitako 4 adib.-sint.	2 adiera (ord. 1/erref. 1), itz. 2 adib.-sint. adiera 1 (2 ord.), azpisarrera 'baso izan'

2.6 Taula: 'baso' lema-ikurra hainbat hiztegitan

Aipatu ditugun irizpideen gainean, ondorengo baieztapenak egin ditzakegu 2.6 eta 2.7 tauletan laburbilduta datozen 7.2 ataleko datuak ikusi ondoren:

- (1) Zenbait hiztegitan, *baso* izenaren homonimia polisemia izango balitz bezala jokatzeko da, hau da, homonimo biren adierak batera erakusten dira, homonimia aipatu gabe. Horren adibiderik modernoena AUWH1992 hiztegia eta Adorez taldeko lanak (ADO1996 arte) dira. Homonimia desanbiguatzen duen lehena LHA1926 da.
- (2) *Baso* izenaren bi homonimoren adierak hiztegi guztietan aipatzen dira, EAH2007 lanean salbu (hor, 'edalontzi' sinonimo duen homonimoa ez da jasotzen). Bestetik, 'hodi' sinonimotzat (hobetsia) duen medikuntzako terminoa hirugarren izen-homonimo gisa jasotzen da zenbait hiztegitan (MORR1998, LUR2000, HB2010), besteetan 'edalontzi' sinonimoa duenarekin batera agertzen delarik.
- (3) *Heldu* lema-ikurrari dagozkion entitate guztiak espresuki jasotzen dituen lan bakarra MORR1998 da (horri buruz ikus (4), baita 3.4 ataleko (4) puntua ere).
- (4) Hainbat hiztegi aditzari dagozkion polisemia aditz laguntzailearen hautaketaren arabera antolatzen dute, hots, aditz laguntzailearen hautaketaren azpiko maila hierarkiko batean. Sarasolaren hiztegitan, horrez aparte, aditz laguntzailearen paradigma jakin bat hautatzen duten entitateetan banatzen da espresuki (A, B, C, D letrak, eta azpian, polisemiaren zenbakiak, SHLH1994, SEH1996, SEIH1999 eta SEH2007 lanetan, baita Sarasolaren parte hartzeaz garatu diren LUR2000 eta HB2010 lanetan ere). Ezberdin jokatzeko du Morrisek (MORR1998): lan horretan, *dio* paradigmari jarraitzen dioten adizkia *du* atal batean dator, ustez, trantsitibotasun sinplea (eta ez ditransitibotasuna) markatzeko. *du* ikurra duen atalaren barruan, Morrisek [*dio*] marka batez adierazten du osagaia datibozkoa dela, eta ez absolutibozkoa, egitura trantsitibo erregular batean bezala. Beste hiztegi guztietan, ordena semantikoa dugu, eta aditz laguntzailearen hautapenari buruzko argibideak, ematen direnean, adiera bakoitzaren atalaren barruan agertzen dira.

Laburbiltzeko, euskarazko hiztegi-gintzan homografia, homonimia eta polisemia islatzeko jokabide anitz aurkitzen direla esan daiteke, eta ez dagoela, hortaz, estandarrik

horri dagokionez. 3.4 atalean aurkeztuko dugu gure proposamena, homografia eta homonimia berdin tratatzea, alegia, eta lema-ikur berari dagozkion entitate guztiak batera 'super-sarrera' batean batzea. Orain arte, ez da horren lehenagoko adibiderik izan. MORR1998 hiztegian, homografoak sarrera berean ematen dira, guk proposatuko dugun bezala; kategoria gramatikal bereko homonimoak, aldiz, sarrera banatan jasota daude. Aditz-sarrerari begira, guk proposatuko dugun mikroegituratik hurbilenak Sarasola eta Morris egileak lirateke, aditzaren propietate sintaktikotik lehen mailako sailkapena eraikitzen baitute, polisemiari heldu baino lehen.

Hiztegia	Hizkuntzak	la-gina	Sarrera-buruak	POS marka	A D I A	I Z D	A J	aditza: ordena	'heldu' aditzaren polisemia	'heldu' izena	'heldu' adjektiboa
AIZ 1883	EU-ES	7.2	2 a) 'hel', b) 'heldu'	ez	b a i	e z z	e	SEM	a) 2 adiera (bina ord.), b) 2 adiera (3/1 ord.)	-	-
AZK 1905	EU-ES-FR	7.3	1 'eldu'	ez	b a i	b a i	b a i	SEM	10 adiera (1-2na ord. ES/FR bakoitzak, adib.-perp.), ize/adj/adi nahasirik	-	-
BERA 1909	EU-ES	7.6	1 'eldu'	ez	b a i	b a i	b a i	SEM	4 adiera (1/1/3/2 ord.), adibideak	adiera 1 (ord. 1)	ord. 1
BEME 1916	EU-ES	7.8	1 'eldu (heldu)'	ez	b a i	b a i	b a i	SEM	6 adiera (1/2/2/1/2/2 ord.), adibideak	adiera 1 (2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)
LHA 1926	EU-FR	7.12	3 'heldu' I-III	ez	b a i	e z z	e	nahasirik	3 homonimo (2/10/6 adiera, hainbat ord.)	-	-
MEND 1962	EU-ES	7.10	1 'eldu (heldu)'	ez	b a i	b a i	b a i	SEM	5 adiera (1/2/2/1/2 ord.), adibideak	2 adiera (1/2 ord.)	adiera 1 (ord. 1)
IKAS 1976	EU-ES	7.14	1 'eldu'	ez	b a i	e z z	a	SEM	3 adiera (4/3/2 ord.)	-	adiera 1 (2 ord.)
RET 1976	EU-ES	7.16	1 'heldu'	ez	b a i	e z z	e	nahasirik	15 adiera (1tik 3ra ord. adiera bakoitzerako), adibideak	-	-
MOD 1977	EU-EU	7.18	2 '1 hel(du)', '2 heldu'	bai	b a i	e z z	a	SEM, ADL	11 adiera, azalp.entzickl., sinon., adibideak	-	3 adiera, azalp.entzickl., sinon.

Hiz- tegia	Hiz- kun- tzak	la- gina	Sarrera- buruak	POS mar- ka	A D I	I Z E	A D J	aditza: ordena	'heldu' aditzaren polisemia	'heldu' izena	'heldu' adjektiboa
ADO 1980	EU-ES	7.30	1 'hel(du)'	ez	b a i	e z i	b a i	SEM, POS nahasi- rik	5 adiera (3/1/1/1/2 ord.), itz. adibideak	-	3 adiera (aditzen adieretan txertaturik)
MUG 1981	EU-ES	7.35	3 'eldu', 'eldu', 'eldu'	ez beti	b a i	b a i	b a i	SEM	17 adiera, horietatik zenbait esapide gisan aurkeztuta	4 adiera (2/1/2/3 ord.)	5 adiera (3/1/3/2/1 ord.)
ADO 1984	EU-ES	7.29	1 'hel(du)'	ez	b a i	e z i	b a i	SEM, POS nahasi- rik	5 adiera (3/1/1/1/2 ord.), itz. adibideak	-	3 adiera (aditzen adieretan txertaturik)
ADO 1986	EU	7.31	2 'hel(du)' , 'heldu'	ez	b a i	b a i	e z i	SEM, ADL	6 adiera, azalp.entzickl., sinon., adib.	adiera 1 (azalp.entzickl. , adib.	-
OEH 1988	EU- ES/FR	7.46	1 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM	10 adiera (1-4na ord., Sinon., ai- puak), 17 Azpisar- rera.	3 adiera (1- 2na ord., si- non., aipua)	aditzaren ata- lean esplizitu- ki
AUWH 1992	EU- EN	7.38	1 'heldu'	bai	b a i	e z i	b a i	SEM	6 adiera (2/3/2/2/3/3 ord.)	-	adiera 1 (2 ord.)
ADO 1993	EU	7.32	2 'hel(du)' , 'heldu'	ez beti	b a i	e z i	e z i	SEM, ADL	6 adiera, azalp. entzickl., sinon., adibideak	-	adiera 1 (azalp. entzickl., adibidea, 3 sinon.
SHLH 1994	EU	7.50	1 'heldu, hel, heltzen	bai	b a i	e z i	e z i	SINT.	da (5), du (1), zaio (1), dio (2 adiera), sinon., adib.-perp.	-	-
ADO 1996	EU	7.33	2 'heldu', 'hel(du)'	bai	b a i	e z i	b a i	SEM, ADL	8 adiera (1tik 3ra adiera bakoitzak, itz. adib.-perp.	-	adiera 1 (ord. 1)
EEG 1996	EU-ES	7.58	2 'hel(du)' , 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	11 adiera, 2tik 3ra ord. bakoitzak, itz. adib.-perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)
MORR 1998	EU- EN	7.40	1 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SINT.	du/dio (3), da (5), zaio (1 adiera), sinon., ord., adib.- perp.	2 adiera (1/2 ord.), sinon., adib.-perp.	2 adiera (1/4 ordain), sinon., adib.- perp.
SEIH 1999	EU	7.51	1 hel(du), heltzen	bai	b a i	e z i	e z i	SEM, ADL	12 adiera, azalp. entzickl., sinon., adib.-sint. eta perp.	-	-
EEG 2000	EU-ES	7.57	2 'hel(du)' , 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	13 adiera (1tik 4ra ordain bakoitzak), itzulitako adib- perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)

Hiz- tegia	Hiz- kun- tzak	la- gina	Sarrera- buruak	POS mar- ka	A D I	I Z E	A D J	aditza: ordena	'heldu' aditzaren polisemia	'heldu' izena	'heldu' adjektiboa
EEG 2006	EU-ES	7.59	2 'heldu, hel, heltzen', 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	13 adiera (1tik 4ra ordain bakoitzak), itzulitako adib- perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)
HB 2000	EU	7.64	3 'heldu', 'heldu', 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM	7 adiera, sinon., adib.-sint. eta perp.	adiera 1 (sinon., adib.- perp.)	adiera 1 (adib.-perp.)
LUR 2000	EU	7.44	1 'heldu'	bai	b a i	e z	e z	SINT.	da (5 adiera), du (1), zaio (1), dio (1), sinon. 1na, adib.-perp.	-	-
MOD 2000	EU	7.20	2 'hel(du)' , 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	11 adiera, azalp.entzickl., sinon., adibideak	2 adiera (azalp.entzickl. , adib. perp./sinon.)	3 adiera (azalp. entzickl., sinon., azalp., adib. perp.)
ETX 2001	EU	7.22	2 'hel(du)' , 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	9 adiera (azalp. entzickl., sinon., adib.-sint. eta perp.)	adiera 1 (azalp.entzickl. , adib.-perp.)	2 adiera (azalp. entzickl., adib.- perp. eta sint.)
SEH 2007	EU	7.52	1 'heldu, hel, heltzen'	bai	b a i	e z	e z	SINT.	da (6), du (1), zaio (2), dio (1 adiera), sinon., adib.-perp.	-	-
HB 2010	EU	7.65	3 'heldu, hel, heltzen', 'heldu', 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	6 adiera (sinon., adib.-perp. eta sint.)	adiera 1 (sinon., adib.- perp.)	adiera 1 (adib.-perp.)
EHA 2012	EU	7.66	3 'heldu, hel, heltzen', 'heldu', 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	9 adiera (azalp. entzickl., sinon., adib.-sint. eta perp.)	adiera 1 (sinon., adib.- perp.)	adiera 1 (azalp. entzickl., adib.- sint. eta perp.)
ADO 2013	EU-ES	7.34	2 'heldu, hel, heltzen', 'heldu'	bai	b a i	b a i	e z	SEM	8 adiera (1tik 3ra adiera bakoitzak, itz. adib.-perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	-
EEG 2013	EU-ES	7.60	2 'heldu, hel, heltzen', 'heldu'	bai	b a i	b a i	b a i	SEM, ADL	13 adiera (1tik 4ra ordain bakoitzak), itzulitako adip- perp.	adiera 1 (2 ord., itz. adib.-perp.)	2 adiera (1/3 ord., itz. adib.-perp.)

2.7 Taula: 'heldu' lema-ikurra hainbat hiztegitan

Aipatu dugun hiztegigintza-corpusaren egitasmoaz beste zenbait ohar gehitu nahi dugu hemen. Lehenik aipatu nahi dugu lehenengo hiztegi-eskuizkribuetatik 1981. urtera

arte argitaratu ziren hiztegi gehien-gehien datuak OEH1988 lanean bildurik daudela,⁸⁷ euskara batuari egokitutako makroegitura batean. Horrela, *heldu* lema-ikurraren azpian, hau da, *heldu* sarreran, lema horri dagokion hainbat forma dialektal eta historiko bildurik daude (ikus 7.46 lagina), hots, OEH-ko egileek hiztegi historikoen sarrerak euskara batuko *super-lema* baten azpian kokatu dituzte, eta horixe da hiztegi-gintza-corpusaren oinarritzko antolaera.

Hortaz, hiztegi-gintza-corpusa osatzeko, 1981. urtera arteko datuak OEH-ko edukietatik abiatuz bil daitezke. Horretarako, OEH-ko sarreretatik hiztegi historikoetatik jasotako aipuak *parsing*-aren bitartez erauzi eta *xml* bezalako egitura batean jaso beharko lirateke. Bestalde, OEH-ko makroegitura hiztegi-gintza-corpusaren *super-lemategizat* har daiteke. Hurrengo pauso batean, OEH-n agerpenik ez duten hainbat hiztegitako datuez aberastuko litzateke *super-lema* bakoitzari dagokion sarrera.

2.5 L2-Ikasleentzako hiztegi-gintza elebiduna

EuDeLex hiztegiaren egitura hizkuntza-ikasleen beharren arabera izatea nahi baitugu, erabiltzaile-talde horrentzako hiztegi-gintza elektronikoa batean bereziki kontuan hartu beharrekoaz arituko gara atal honetan, deskribatutako funtzio komunikatiboari erantzun diezaioketen makro- eta mikroegituraren eremuko irizpideak proposatuz. Gure asmorako aintzat hartu beharreko bigarren erabiltzaile-talde bat alemanetik euskarara itzultzen duten itzultzaileak dira, eta talde horren premiei begira ere, zenbait gogoeta eskainiko ditugu.

2.5.1 DaF ikasleentzako hiztegi-gintza elebidunerako desiderata edo irizpideak

Erabiltzaileak hiztegi elektroniketatik zer espero dezakeen, hots, hiztegi elektronikoen zer funtzio bete lezaketen hainbat hausnarketaren galdegaia izan da (ikus, besteak beste, Kemmer 2010; Tarp 2012). Hizkuntza-ikasleentzat diseinaturiko hiztegiek zer ezaugarri izan beharko luketen ere arestian egindako ikerketen gaia da (Fuertes Olivera 2010; Fuertes-Olivera & Bergenholtz 2011 bildumako ekarpenak). Gure arloari dagokionez, DaF ikasleentzako hiztegi-gintza elebidunari dagokionez, alegia, argitalpen berezitu bakarra dugu egun (Meliss 2013).

⁸⁷ OEH-ko erreferentzia atalean aipatzen den lanik berriena MUG1981 hiztegia da.

Aipatutako argitalpenetan aipatzen diren desiderata abiapuntu izanik, jarraian hiztegi elebidunak DaF ikasleen beharrei egokitzeko zenbait irizpide aurkeztuko ditugu. Horietako batzuk hiztegi-gintza elebidunari dagozkio oro har; beste batzuk, berriz, alemana ikasten dutenen beharrei, bereziki.

2.5.1.1 Makroegitura eta marko-egitura

Hiztegiaren makroegiturari eta marko-egiturari begira, ondorengo irizpideak aipatuko ditugu:

- Hiztegi elebidun batek hiztegiaren edukia eta erabilpenerako argibideak aurkeztu dituen hitzaurrea eduki beharko luke, bi hizkuntzetan. Hiztegi elektronikoen erabiltzaile-interfazeek bi hizkuntzak meta-hizkuntza gisa hautatzeko aukera eman beharko lukete, hots, lema-ikurraz, horren sinonimoez eta itzulpen-ordainez gainerako edukiak bi hizkuntzetan ikusi ahal izateko aukera.
- Hitzen forma kanonikoak, hiztegietan ohikoa den legez sarrera-buru gisa agertzen diren lema agertu ez ezik, lema horien forma flexionatuak bilatzeko aukera ere eman beharko lukete erabiltzaile-interfazeek, suposatu behar baitugu hizkuntza-ikasle batek ez duela jakingo forma flexionatu bati dagokion lema zein den. Erabiltzaileak forma ez-kanoniko bat bilaketa-eremuan sartzen badu, interfazeak forma horren analisi morfologikoa eta dagokion lema bidaltzen duen lasterbidea eskaini ditzake.
- Hitz bakarreko lema-ikurrez gain, hitz anitzeko unitateak ere aurkitzeko aukera eman beharko litzateke erabiltzaile-interfazearen bitartez, hala nola hitz anitzeko unitate lexikoak (*lan egin*), lokuzioak eta esapideak.

2.5.1.2 Mikroegitura

Hiztegi-sarrera elebidunak lemaren adierak desanbiguatzeko eta adiera bakoitza itzulpen-ordain egokiekin lotzeko argibideak eman behar ditu, jakina. Hizkuntza-ikasleentzako hiztegiez ari bagara, hizkuntza arrotzaren lemari dagozkion morfologiaren, sintaxiaren eta pragmatikaren gainean bestelako hainbat argibide izatea egokia iruditzen zaigu. DaF ikasleentzako hiztegi batean, ondorengoak liriateke:

- Flexio-morfologiaren paradigma edota flexio-taula osoa, alemaneko aditzarentzat, izenarentzat eta adjektiboarentzat
- Alemanezko aditzentzat: aditz laguntzailearen hautapena
- Balentzia edo argumentu-egituraren gauzatzeari buruzko argibideak
- Alemanezko sinonimoak
- Maiztasun-informazioa
- Agerkideak, kolokazioak
- Pragmatika (erregistroa)
- Corpus elebidunetatik erauzitako itzulpen-adibideak

2.5.2 Hiztegiaren funtzio komunikatiboak eta hiztegien erabilpena

Hiztegi elebidunak erabiltzaile motei begira diseinatzen dira espresuki. Hiztegiaren hitzaurrean, askotan horri dagozkion oharrak aurkitzen dira, eta horrela ez bada, zein erabiltzaile motatarako balio duten kontuan izanik sailka daitezke, behintzat. ADO1984 hiztegiaren hitzaurrean, esaterako, erabiltzaileari euskarazko oinarrizko ezagutza izatea eskatzen zaio, eta ondoren dator horren azalpena:

”Para utilizar este diccionario vasco también es necesario tener un mínimo de conocimientos de la lengua y su estructura, así como cierta dosis de sentido común. Sin ello, incluso con el mejor de los diccionarios, los principiantes pueden componer frases tan asombrosas como *neska hori oso zerrenda da*.” (ADO1984: XXIV)

Baieztape hori zuzena den gorabehera (polisemia desanbiguatze argibide ugari eman daitezke hiztegi batean), hiztegi batean ageri diren argibideak erabiltzaile mota zehatz batzuentzat egokiak direla argi dago, beste batzuentzat, berriz, egokiak ez diren heinean. Kasu batzuetan, egileak badaki zehazki nori zuzentzen dion hiztegia:

”Este diccionario [...] está dirigido a un tipo de usuario muy concreto: el vascohablante que quiere traducir del castellano al euskera. [...] Está dirigido, en la práctica, a vascohablantes que dominan el castellano y que, debido a la falta de normalización de nuestro idioma o a otros motivos, encuentran dificultades para verter al euskera lo que expresan fluidamente en castellano.” (ZEH2005: VII)

Tarp eta Bergenholtz autore bikoteak garatutako proposamenak eurek sortutako *funtzio komunikatibo* kontzeptutik abiatzen dira (Tarp 2008; Tarp 2005; Tarp & Bergenholtz 2005a; Tarp & Bergenholtz 2005b; Tarp 2007). Autore horien metalexikografiak helburu praktikoa du: hiztegi gileari bere egitasmoaren diseinua

zehazten laguntzea. Tarp & Bergenholtz autoreek ondorengo galdera hauek egiten dituzte, hiztegiaren funtzioak zehazten laguntzeko (2005a: 15–16):

- Zein ama hizkuntzaz (L1) jabetu da erabiltzailea?
- Bere L1ean, zenbaterainoko hizkuntza-gaitasuna du erabiltzaileak, ahoz eta idatziz?
- Erabiltzaileak, zenbateraino menperatzen du hizkuntza arrotza (L2)?
- Zer nolako gaitasun entziklopedikoa eta kulturala du?
- Jakintza-arlo berezian, zer ezagutza du erabiltzaileak?
- Jakintza-arlo berezian, zer ezagutza du erabiltzaileak haren ama-hizkuntzan?
- Jakintza-arlo berezian, zer ezagutza du erabiltzaileak hizkuntza arrotzean?

Erabiltzaile bakoitzak berezko beharrak ditu. Hiztegi berri bat sortzekotan, balizko erabilerak aztertu eta ordenatzea komeni da. Erabiltzaile eta hiztegi moten konbinaketa guztiak ondorengo taulan islatzen dira, eta zer funtziotarako zer hiztegi mota den egokiena adierazi. Erabiltzaileen premiei erantzutea da hiztegi-gintzaren beharra, banan-banako hiztegi-proiektuen edota funtzio anitzak betetzeko gaitasuna duten hiztegien bidez. Tarpen sailkapena (1995: 44; 2008: 50) gure kasura egokiturik, 2.8 taulan adierazitako erabilerak aipa daitezke. Markatutako eremuek erabilera mota, egoera komunikatibo eta hiztegi motaren konbinazio egokia adierazten dute.

Hiztegiak eskainitako laguntzaz, erabiltzaileak testua ekoiztu edo hartu eta ulertu nahi du, haren ama-hizkuntzan (L1) zein bestelako hizkuntzetan, horiek ama-hizkuntza ez direnean (L2). Erabiltzaileak L2 horietan duen mailaren arabera, hizkuntza horren hiztegi elebakarrera joko du, edo, bestela, $L1 > L2$ hiztegi elebidun batera batez ere. Bestalde, erabiltzaileak haren L1 hizkuntzan ekoizteko, behar dituen argibideetako batzuk L1 hiztegi elebakarrean eta haren L1etik abiatzen den hiztegi elebidunean aurkitzea esperoko du.

Bereizkuntza garrantzitsu bat, alemanera irakasten izan genuen esperientziarekin bat datorrena, L2 hizkuntzako ikasketetan, kasu honetan, alemanaren ikasketetan hasi berriak direnen eta eskarmentu gehiagoko ikasleen artekoa da. Ikasle hasi berriak ez dakite alemanerako hiztegi elebakarrak erabiltzen, ezta alemana ikasten dutenentzat eginak badira ere. Orain, geure esperientziaren araberrako ondorengo xehetasuna erantsi nahi diogu Tarpek egindako sailkapenari: Irakasleak ikasleentzako hiztegi elebakarrak

erabiltzea ikasle guztiei, baina, bereziki, maila ertainekoei gomendatu gorabehera, ikasleak behar dituzten argibideak hiztegi elebidunetan aurkitzen saiatzen dira.

	Elebakarra EU	Elebiduna EU>DE	Elebakarra DE	Elebiduna DE>EU
Euskara L1 hiztuna				
Ekoizpena L1	X	X		
Ulermena L1	X	X		
Ekoizpena L2 (L2 ikaslea)		X		
Ekoizpena L2 (L2 trebea)		X	X	X
Ulermena L2			X	X
Itzulpena L1>L2		X		
Itzulpena L2>L1				X
Alemana L1 hiztuna				
Ekoizpena L1			X	X
Ulermena L1			X	X
Ekoizpena L2 (L2 ikaslea)				X
Ekoizpena L2 (L2 trebea)	X	X		X
Ulermena L2	X	X		
Itzulpena L1>L2				X
Itzulpena L2>L1		X		

2.8 Taula: Funtzioak eta hiztegiak EU-DE konbinazioan

Hiztegien erabilpenaren inguruko ikerketaren emaitza batzuek Domínguez autoreak (2015) eskaintzen du gai honi begira. Haren azterketari jarraiki, hiztegi elebidunak dira hizkuntza-ikasleen artean ezagunenak direnak. Hizkuntza ikasleek itzulpen-ordainak definitzeko ariketan maizago *Google Translate* bezalako sareko eskaintzetara jotzen dutelako ebidentzia jaso du autore honek, hots, itzulpen automatikorako algoritmo estatistikoetan oinarritutako zerbitzuetara, hiztegiak baino. Hemen, ikasleei eskura duten baliabideei buruzko argibideak ematea da irtenbide bakarra: Ikasleek jakin behar dute polisemia desanbiguatzea bezalako zailtasunetan laguntza eskaintzen dioten hiztegiak egon badaudela, itzulpen automatikorako tresnek baino emaitza zehatzagoak

ematen dizkieten hiztegiak eskuragarri dituztela. Alemana irakasten batu dugun esperientziaren arabera, 2.2 atalean ikusi dugun LEO hiztegia bezalakoak ezagutzen dituzte, lema baten adierak bereizteko argibideak emateko orduan ere ezer gutxi eskaintzen dutenak, itzulpen-ordainen zerrenda hutsa baino ez baitute ematen. Horrelako hiztegien eta itzulpen automatikorako tresnen arteko aldea ez da handia, eta ikasleak ez dira ezberdintasunaz ohartzen. Gainera, *Google Translate* erabili nahiz LEO hiztegian edozein ordain (normalean, zerrendaren buruan datorkiena) hautatu izanagatik, akats berdinak errepikatzen dira alemanezko lema-adierei begira. Hortaz, Marello (2014) autorearekin bat gatoz, hiztegien erabilerak hizkuntza-irakaskuntzan berezko tokia merezi duela ondorioztatzen badugu.

Erabiltzaileak haren hiztegiari eskatzen dizkion argibideak ondorengoak izan daitezke: ortografia, irregulartasuna, argumentu-egituraren gauzatzea edo balentzia, kolokazioak, agerkideak, esapideak, jakintza-arloari buruzko azalpenak edo azalpen entziklopediko motzak, sinonimoak, antonimoak, hiperonimoak eta hiponimoak, eta, *last but not least*, itzulpen-ordainak. Ikasleek zer argibide-mota zer maiztasunekin hiztegian bilatzen duten aztertzen du Domínguezek (*op. cit.*), eta haren arabera, itzulpen-ordainak dira maizen bilatzen dituztenak, baina bestelako argibideetara alde txikia dago.

Itzultzaileen beharrei begira, itzulpengintzarako hiztegia nola definitzeko proposamena egiten du Tarpek:

”Un diccionario de traducción es una herramienta cuya función es cubrir las necesidades de información que tengan los traductores en relación con el proceso de traducción. [...] Para trasladar la definición provisional de diccionario de traducción a un producto lexicográfico concreto hace falta determinar cuáles son las respectivas necesidades de información, lo que solamente puede hacerse sobre la base de un análisis lexicográfico tanto del proceso de traducción como de las características de los traductores.“ (Tarp 2007: 231h)

Tarpek itzulpengintza-hiztegia sortzean aintzat hartzeko proposatzen dituen irizpideetan oinarrituta (2007: 236hh), ondorengo zerrendan ematen ditugu gure kasuan ere aintzakotzat hartzekoak izango diren irizpide batzuk:

- Hiztegiaren metahizkuntza eta hiztegian eman behar diren azalpen fonetikoak, morfologikoak, sintaktikoak eta semantikoak erabiltzaileen L1aren arabekoak izango dira.

- Itzulpengintzan eskarmentua izatera iritsi baino lehen, itzultzaileak eduki lexikografiko hutsez gainerako argibideak behar izaten ditu, hiztegia erabiltzeko argibideak kasu.
- Itzulpengintzan jarduten duten askok itzuli behar duten L2 hizkuntzan ulermen arazoak izaten dituzte, L2 horren ezagutza ertaina baita. Hortaz, L2 buruzko argibide gehiago behar dituzte. Horrez gain, itzultzaile espezializatu gisa (jakintza-arlo zehatz batean) lan egiten duten askok ondo menperatzen dute euren jakintza-arloaren terminologia L1 zein L2 hizkuntzan, baina L2ri buruzko argibide *orokorrak* behar dituzte. Itzultzaile espezializatu batzuek jakintza-arlo jakin batean lan egin, eta arlo horretan L1ean zein L2an ezagutza-maila handi batera heltzen diren bitartean, beste batzuek jakintza-arloz aldatzen dira, arlo zehatz batean sakondu gabe, eta eskakizun gehiago izango dituzte hiztegi espezializatuari dagokionez.
- Hainbat jakintza-arlo, hala nola kimikak, antzeko terminologia dute mundu guztian, maileguetan oinarritutakoa. Beste zenbait, aldiz, herrialdez herrialde aldatzen dira: zuzenbidean edo nekazaritzan erabiltzen den hiztegian, adibidez, tokian tokiko berezitasunak aurkitzen ditugu. Horregatik, jakintza-arlo batzuetan, itzultzailearen argibide-premia desberdina izan daiteke beste batzuen aldean. Hiztegia jakintza-arlo batean espezializatuta baldin badago, arloa haren tokiko testuinguruan azaltzen duten eranskinak gehitu ohi dira, zuzenbide-hiztegietan, esaterako.

2.6 Ondorioak

Atal honetako ondorio gisa, eta hemen eskaini dugunetik abia litezkeen lanetarako proposamenak laburbiltzeko, hiru puntu aipatu nahi dugu jarraian.

Lehenik, euskara eta alemanarekiko hiztegi elebidunak izan ditugu aztergai atal honetan. Alemanarekiko eskaintza elektronikoak ondorengo helburuarekin ikusi ditugu batez ere: Egun gehien erabiltzen diren sareko hiztegiak funtzio komunikatibo zehatz bati erantzuten dion eskaintza egoki batetik urrun daude. Gure kasurako, hots, alemana ikasten dutenentzako aleman-euskarazko hiztegi elebidun baterako aintzat hartzeko

irizpide sorta garatu dugu, mota horretako hiztegi-erabiltzaileak hiztegi elebidun batera jotzeko orduan duen beharrak aztertuz.

Bigarrenik, *baso* eta *heldu* lema-ikurrak adibide hartu ditugu euskarazko hainbat hiztegietan aurkitutako hiztegi-sarrerak elkarren ondoan jarri eta azaleko konparaketa bat egiteko, makroegitura eta mikroegiturako alderdi batzuk aintzat harturik, alegia, homografiaren, homonimiaren eta polisemiaren islapen lexikografikoa. Lema-ikur berei dagozkien edukiak hainbat hiztegitik ekarri eta elkarren ondoko erakusketa antolatzea ekimen berria da, guk dakigunez, euskararako. Aldi berean, erakusketa horrek euskararen corpus lexikografikoa (edo hiztegitza-corpusa) izan litekeenaren aurrerapen bat izan nahi du. Horrelako corpusa sortzeko metodoaren inguruko proposamena egin dugu.

Hirugarrenik, hiztegiaren erabilera izan dugu hizpide. Ikerketa-arlo horretan euskarazko eremuan, oraindik, ez dugu lan handirik, ikerketan jarduteko arrazoiak izan arren, atal honetan zenbait susmoen gainean egin ditugun oharretatik ondoriozta dezakegun bezala. Susmo horien artean, zubi-hizkuntzetako hiztegiak erabiltzea aipa daiteke, baita existitzen diren eskaintza lexikografikoen ezagutza-maila ere, eta eskaintza horietatik egokia izan daitekeena hautatu eta erabiltzeko ikasleen gaitasuna. Horren inguruan, azterketa sistematikoak komenigarriak izango lirateke. *EuDeLex* egitasmoaz gogoan dugun erabiltzaile motari begira, ondorengoak izan daitezkeen ikerketaren bitartez argitzeko galderak, eta horrelako ikerketa EHUko Letren Fakultatean egin liteke, esaterako, ikastetxe hartan euskara (eta gaztelania) L1 duten zein gaztelania L1 bakar gisa duten ikasleak aurki baitaitezke, ingelesa, alemana eta beste hainbat hizkuntza ikasten ari direnak:

- (1) Ikasten ari diren L2 hizkuntzan, zer maila dute ikasleek?
- (2) Zenbat (eta zein) L1/L2 hizkuntzatan dagoeneko eskuratu dituzte gaitasunak?
- (3) Zein hiztegi elebidun eskuragarriak dituzte L1-L2 konbinazioan?
- (4) (3) puntuko hiztegietatik, zeintzuk ezagutzen dituzte?
- (5) Zeintzuk dira gaztelania L1 duten ikasleek erabiltzen dituzten hiztegi eta bestelako baliabideak?
- (6) Zeintzuk dira euskara L1 duten ikasleek erabiltzen dituzten hiztegi eta bestelako baliabideak?

(7) Euskara L1 duten ikasleek zubi-hizkuntzako hiztegia erabiltzen badute: Zer da arrazoiak?

- (a) Ohitura
- (b) Hizkuntzaren didaktika zubi-hizkuntzan oinarritua izatea
- (c) Euskara eta dagokion hizkuntza lotzen dituen hizteirik ez dago edo ez dute ezagutzen
- (d) Euskara eta dagokion hizkuntza lotzen dituen hiztegiak ez dira zubi-hizkuntzakoaren mailara iristen, makroegitura zein mikroegiturari begira

Galdera bakoitzerako bildutako datuen korrelazioa ere interesgarria izango litzateke, adibidez, (3)-tik (7)-ko galderen bariazioa (1) eta (2) ataletako neurketaren arabera aldetzen ote duten.

Hiztegiaren erabilaren gaineko ikerketak argitzeko lagun lezakeena, jakina, beste hainbat arloetarako hedadura du; hala nola, hiztegi elebidunen mikroegituraren inguruko galdeketetara, hau da, adibidez, ikasleek zer argibide mota bilatzen duten, argibideak nola aurkeztea nahiago duten eta zein aurkezpen mota hoberen laguntzen duen emaitza zuzenera heltzen, eta abar. Maila teoriko zein metodikoan, hiztegien erabileraren ikerketak baliabide askotxo bildu ditu egun arte (Nesi 2002; Nesi 2013; Müller-Spitzer 2014).

3 *EuDeLex* hiztegiaren egitura

3.1 Sarrera

EuDeLex izenpean, alemana-euskarazko hiztegi elebidun elektronikoa garatzea da gure asmoa. Hiztegia alemana ikasten duten euskaldunei zuzentzen diegu batez ere. Izan ere, alde batetik, balizko erabiltzaileen artean ustez talde handiena osatzen dute, eta bestetik, egun arte, baliabide egokirik eskuragarri ez dutenez, zubi-hizkuntza batera jotzera behartuta daude, hau da, alemanari erdararen baten bitartez heltzea.

2.5 atalean bigarren hizkuntza bat ikasten ari direnei zuzendutako hiztegitantz jardun dugu, baita alemanari bereziki dagozkion irizpide batzuen gainean ere. Jarraian, *EuDeLex* hiztegiarentzat proposatzen ditugun makroegitura (3.2 atala) eta mikroegitura (3.3) aurkeztuko ditugu, hiztegitantza elebidunaren gaineko eztabaida elikatzeke asmoz. Alemana-euskara hizkuntza bikotearen eta guk ezarritako funtzio komunikatiboan araberako gure hiztegi-proposamenaren egokitasuna dugu galdegaia; baina, horrez aparte, proposamenok beste hizkuntza bikote batzuetan ere aplikatzeko aukerarik dagoen aztertzea ere interesatzen zaigu. Azken galdera horri hurbiltzeko, beste bikote horietan lan egin nahi dutenekin hitz egiteko oinarri bat eskaini nahi dugu tesi honen bitartez.

2013ko apiriletik, *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo bertsio bat kontsulta daiteke sarean.⁸⁸ Sareko erabiltzaile-interfazearen egitura 3.5 atalean deskribatuko dugu. Eranskinetako 7.4.2 atalean, berriz, egun arte *EuDeLex* hiztegian eskuz landuta ditugun edukiak aurkeztu ditugu, 3.2.1 atalean zehazten dugun alemanezko lemategiaren % 10 ingururi dagozkionak, alegia. Izan ere, alemana-euskara ataleko makro- eta mikroegitura proposatu ondoren, alemanezko lemategiaren % 10 hori eskuz lantzeari ekin genion, 4.1 atalean aurkeztuko ditugun metodoen ebaluazioan *gold standard* hiztegi gisa erabili ahal izateko datu sorta eskura izateko. Egitasmo hau hutsetik abiatzen den hiztegia denez, gure helburu garrantzitsuenetako bat eskuzko editatze-lanak murriztea da. Horregatik, neurtu nahi izan dugu zer punturaino hel gaitezkeen hiztegi elebiduneko edukiak metodo konputazionalen bitartez osatzen.

⁸⁸ <http://www.ehu.eus/eudelex>

3. eta 4. ataletan emango duguna, beraz, hiztegitza lan-erreportaia gisa ulertzen dugu, alemanezko literaturan *lexikographische Werkstattberichte* direlako ekarpenetan egin ohi den legez. Eztabaidarako balio izan dezala.

3.2 Makroegitura: Maiztasunean oinarritutako lematagia

Hiztegitzak gaur egun corpusetara jotzen du hiztegiko sarrera berrien bila; baina, nola erabaki termino batek hiztegian agertzeko nahikoa garrantzia duen? Hizkuntzaren Analisiaren eta Prozesamenduaren (HAP) alorrean garatutako teknikei esker, sarrera izateko hautagaien informazio estatistikoa biltzeko gai gara. Informazio horrek hautagai baten erabileraren gaineko informazioa eskaintzen digu, eta hautagai hori hiztegian sartzeko ebidentziak azaleratzen lagundu. Ebidentzia horien artean erabiliena hitzen erabileraren maiztasuna da.

Maiztasuna bi zentzutan da garrantzitsua hiztegitzan:

- (1) lemaren erabilera-maiztasuna, corpus-baliabideen bitartez neur daitekeena, eta lema horren hiztegi-sarreraren ikustaldi kopurua (*look-up frequency*) erlazionatuta daude neurri handi batean (De Schryver et al. 2010; Wolfer et al. 2014);
- (2) maiztasun-datuak hiztegi-sarreraren bertan erabiltzaileari eman ahal zaizkio. Besteak beste, hizkuntza-ikaslearen beharrei begira, aspalditik oso zentzuduntzat jotzen da maiztasunari buruzko argibideak ematea hiztegian; ingelesa ikasten duenak, esaterako, 1990eko hamarkadatik aurrera maiztasun-datuak aurkitzen ditu ikasleentzako hiztegietan (Kilgarriff 1997).

Atal honetan aurkezten dugun ikerketan, alemanezko eta euskarazko maiztasun-lemategi bana garatzea izan da gure asmoa, alemanez existitzen diren *DeReWo* lema maiztasun-zerrendak abiapuntu eta eredu harturik.⁸⁹ Azalduko dugunez, *DeReWo-40.000* (IDS 2009) maiztasun-zerrenda izango da *EuDeLex* hiztegiaren alemanezko lematagia eraikitzeke lehengaia. *EuDeLex* hiztegian erabiltzeko euskarazko maiztasun-lemategia, aldiz, geuk garatu dugu, *DeReWo* zerrendaren egitura eredu izanik.

⁸⁹ Euskarazko maiztasun lemategiaren inguruko ikerketa hau Iñaki San Vicenterekin batera burutu dut; 3.2 atal hau Lindemann & San Vicente (2015a) argitalpenean lehendabizi aurkeztu genuenaren garapena da.

EuDeLex hiztegiaren lehen edizio baten abiapuntu izango den oinarritzko lemategia garatzeaz aparte, ondorengo asmo orokorragoari jarraitu diogu: lemategi batean sartzeko hautagaiak aukeratzeko irizpideak aztertu eta lantzea, metodologia bat proposatuz. Horretarako, corpusetatik erauzitako lemen maiztasun-zerrendak baliatuko ditugu, eta horietatik erauzitako ebidentzien egokitasuna aztertuko dugu. Horrez gain, eskura izan ditugu euskarazko zenbait hiztegi eta baliabide lexikalen lemategiak, eta corpusetatik lortutako lemategiak horiekin ere alderatuko ditugu.

Halaber, garrantzitsua da aipatzea gure eszenatokia ez dela dagoeneko existitzen den hiztegi bat sarrera berriekin aberastea, hutsetik landu beharreko hiztegi bat osatzea baizik, euskara ikasten lagunduko duen oinarritzko hiztegi bat, hain zuzen ere.

Jarraian, atal honen antolaketa labur azalduko dugu. Hasteko, hurrengo atalak euskarazko nahiz alemanezko maiztasun-lemategien gaineko lanen deskribapen laburra aurkezten du. 3.2.2 atalean lan honetan erabili diren baliabideak eta metodologia aurkezten dira, eta 3.2.3 emaitzen atalak burututako esperimentuak eta emaitza gisa lortutako lemategiak aurkezten ditu. Amaitzeko, 3.2.4 atalak egindako lanaren gaineko hausnarketa eta ondorioak nabarmentzen ditu.

3.2.1 *Alemanezko maiztasun-lemategia*

Mannheim-go *Institut für Deutsche Sprache* erakundeak *DeReKo* corpusetan oinarritutako maiztasun-zerrendak argitaratzen ditu *DeReWo* izenburupean, hiztegi gintzari lehengaia eskaintzeko asmoz, batik bat. *DeReKo* corpusek (ikus Kupietz et al. 2010) 1980tik aurrerako literaturaren, zientziaren eta kazetaritzaren arloetako testuak biltzen dituzte, besteak beste. 2014. urtean, 24 bilioi testu-hitzetara heldu ziren *DeReKo* corpusak.

Corpusetatik erauzitako maiztasun-datu gordinek hiztegi gintzan lema-hautesle bilduma gisa balio izateko, hainbat egokitzapen beharrezkoak dira, automatikoak nahiz erdi-automatikoak eta eskuzkoak, metodo automatikoen bitartez sortutako zerrendetako sarrera guztiak ez baitira egokiak. Corpusetan agertzen diren formei *lema* edo *lem-pos* (lema, kategoria gramatikala) bikote bana esleitu ahal izateko, hau da, formen maiztasun-datuetatik lemen maiztasun-datuetara heldu ahal izateko, corpusa lematizatu eta etiketatze morfosintaktikoarekin osatu behar da, etiketatzaile linguistiko batez

baliaturik. Bestetik, sarrera izateko hautagai bat lantzeko orduan, gutxieneko maiztasun bat eskatu ohi zaio, lexikografo batek hitz baten esanahia zehazteko beharko lukeen agerpen kopuru minimoa, hain zuzen ere (Sinclair 2005). Kopuru hori unigramentzat 20 agerpenetan finkatzen bada ere (Sinclair, *op. cit.*), hainbat faktoreren eraginpean dago, hala nola lema-ikur horri dagozkion homografoen kategoria gramatikalak eta adierak.

DeReWo-ren kasuan (IDS 2009), metodo orokor hau erabiltzen da datuak balioztatzeko: (i) lehenagotik existitzen diren hiztegien lemategiekiko ebakidurak egokitzea hartzea, eta (ii), gainontzekoak, hau da, hiztegi lemategietan agertzen ez direnak, metodo erdi-automatikoaren bitartez (taldeka) eta eskuz (banan-banan) aztertu eta ontzat eman ala baztertzea.

DeReWo zerrendako sarrerak alemanezko oinarritzko hiztegi batekin konparatu ditugu, *Zertifikat Deutsch als Fremdsprache*⁹⁰ agiria lortzeko azterketa ofizialetan erabiltzen denarekin, alegia, ondorengo emaitzarekin: oinarritzko hiztegi horren sarrera guztiak⁹¹ *DeReWo-40.000* zerrendan agertzen dira. Hiztegi-lemategi gehiago eskuragarri izanez gero, horrelako konparaketekin jarrai daiteke, oinarritzko hiztegi-lemategia aberasteko. Horrela, euskararen kasuan ere egitea proposatzen dugu (ikus 3.2.3.3.1 atala).

DeReWo-40.000 maiztasun-zerrenda lematizatua (IDS 2009) *EuDeLex* hiztegiaren alemanezko lemategia zehazteko lehengaia izan da. Horren lehenengo % 10a (A hizkia) eskuz editatu ondoren, zerrendako lehen % 95a bere horretan aurkitu dugu hiztegiaren lemategian, eta eskuz moldatutakoek eta gehitutakoek gainontzeko % 5a baino ez dute osatzen. Zenbaki horiek adierazten dute zerrenda hori zenbateraino den egokia hiztegi baten sarrera-multzoa zehazteko lanean, ia inolako eskulanik ez baitu behar. 3.1 taulan *DeReWo* zerrendako % 5 horren banaketaren berri ematen dugu.

⁹⁰ Hizkuntzetarako Europako Erreferentzia Esparru Bateratuaren arabera, alemanezko B1 mailari dagokio.

⁹¹ Erabilitako *Zertifikat Deutsch als Fremdsprache* hitz-zerrendak 3.448 sarrera ditu. B1 mailari dagokion zenbait hitz-zerrenda eskuragarri daude sarean eta paperezko hainbat argitalpenetan, guk horietan osatuena erabili dugu: <http://goo.gl/2aAQU7>.

	Kopurua	Adibideak
<i>Baztertuak</i>		
• DGW erreferentzia-hiztegia ez aurkituta	-101	<i>Abstimmungskampf, Arbeitsamtsbezirk</i>
• izen bereziak	-24	<i>AOK, Alster</i>
• beste batzuk ("zarata")	-7	<i>achteinhalb, Anwachs, Ärmste</i>
<i>Formaz egokituak</i>	37	<i>Abbrucharbeit > Abbrucharbeiten</i>
<i>Gehitutakoak</i>		
• homonimoak	11	<i>Ausdruck</i>
• infinitiboak ⁹²	37	<i>Aberkennung, aberkannt > aberkennen</i>
• giza generoa ⁹³	150	<i>Abiturient>Abiturientin</i>
• bigarren iturrietakoak	93	<i>Baskenland</i>
<i>Guztira</i>	159	159/3453=4,6%

3.1 Taula: *DeReWo* zerrendaren egokitzapena zenbakietan (A hizkia)

Esan bezala eskuz landu ondoren, *DeReWo-40.000* lematagia (A hizkia) eta *EuDeLex* lematagia (A hizkia) konparatu ditugu. Lema-ikur bakoitzari dagozkion entitate sintaktikoak zenbatu ditugu, hau da, zein kategoria gramatikaleko entitate gisa jaso dugun lema-ikurra. A hizkirako, eskuzko landaketak emandako entitateak ditugu (*EuDeLex*). *DeReWo* lematagiko sarrerentzat, bi metodoz zehaztu ditugu entitate sintaktikoen kategoriak: (1) lema-zerrenda *RFTagger* tresnaz (Schmid & Laws 2008) etiketatuz, eta (2) lema-zerrendaren eta alemanezko *Wiktionary* hiztegiaren intersekzioarentzat, *Wiktionary* hiztegia ageri diren kategoria-markak erauziz.

3.2 taulako zenbakiek erakusten dutenez, A hizkian aditz gehiago dago beste hizkietan baino. Gure ustez, A hizkiz hasten diren hiru preposizioez sortutako preposizioa+aditza konbinazioek azal dezakete datu hori (*abfahren, ankommen, auffallen* bezalakoak). Aditz-partizipioak zenbatzean ageri diren ezberdintasunak (*EuDeLex* A eta *DeReWo-RFTagger* A), berriz, honela azaltzen ditugu: *EuDeLex*

⁹² Kasu hauetan, aditz-partizipioa edo aditz-izena aurkitu dugu *DeReWo* zerrendan; dagokion aditz-infinitiboa, aldiz, ez. Infinitibozko forma lemategiari gehitu diogu.

⁹³ Kasu hauetan, gizonezkoari ala emakumezkoari dagokion forma bakarrik ageri da zerrendan. Beste generoari dagokiona gehitu dugu.

hiztegiaren, partizipio morfologikoak diren adjektiboek partizipio eta adjektibo marka biak dituzte (lehenengoa aditzaren infinitibora bidaltzen duen erreferentziarekin batera azaltzen da). Halaber, *EuDeLex* hiztegiaren adberbio gehiago zenbatzen ditugu, adjektiboarentzat eta adberbio gisa erabilitako adjektiboarentzat entitate bana etiketatzen dugu-eta, hala dagokionean (ikus 3.3.5 atala).

	<i>EuDeLex</i> DE Letter A		<i>DeReWo</i> A RFTagger		<i>DeReWo</i> A-Z RFTagger		<i>DeReWo</i> \cap de.wiktionary	
<i>Lemak guztira</i>	3,614		3,453		40,000		22,404	
Izenak	1.963	% 54,32	1.813	% 52,51	25.529	% 63,82	14.017	% 62,56
Aditz infinitiboak	924	% 25,57	878	% 25,43	5.813	% 14,53	3.203	% 14,30
Aditz partizipioak	268	% 7,42	175	% 5,07	819	% 2,05	1.003	% 4,48
Adjektiboak	413	% 11,43	411	% 11,90	5.243	% 13,11	3.418	% 15,26
Adberbioak	150	% 4,15	60	% 1,74	579	% 1,45	585	% 2,61
Besteak	0	% 0,00	116	% 3,36	2.017	% 5,04	461	% 2,06
Entitateak guztira	3.718	% 102,88	3.453	% 100,00	40.000	% 100,00	22.687	% 101,26

3.2 Taula: Entitate sintaktikoen kategoriak: Banaketa alemanezko lemategiaren

Bestetik, *EuDeLex* hiztegiaren entitateen kategoriak eskuz esleitutakoak direnez, 3.2 taulako datuek *RFTagger* tresnaren fidagarritasunari buruzko ebidentzia ematen dute.

3.2.2 Euskarazko maiztasun lemategia: proposamen berria

EuDeLex hiztegiaren euskara-alemana norabidearen abiapuntu izango den lemategia eraikitzeko proposamena aurkezten dugu atal honetan, lema-ikurren erabilera-maiztasunetan oinarrituta. Helburu hori lortzeko bidean, lemategia osatzeko metodologia landu dugu *DeReWo* eredutzat hartuz, eta beste maiztasun-lemategi eta hiztegi-lemategi batzuekin alderatu, lortutako emaitzen egokitasuna aztertzeko.

3.2.2.1 Aurrekariak

Hiru maiztasun-hiztegi ditugu egun arte, euskarazko hitzen erabilera-maiztasunaren gaineko honako hiru argitalpen hauek, hain zuzen ere:

1. Sarasola, Ibon (1982). *Gaurko euskara idatziaren maiztasun-hiztegia: 1977ko corpus batean oinarritua*. Donostia: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala (SMH1982). Kazetaritzaren eta literaturaren arloetan 1977. urtean argitaratu ziren testuetatik 800.000 bat testu-hitz dituen corpusa eskuz hautatu, egokitu eta

formatu digitalean jarri ondoren, 90.379 forma ezberdinez osatutako zerrendaren lematizatzeko eta POS-etiketatzeko lanak ere eskuz egin zituzten. Orduko Euskaltzaindiaren 2.000 lemako zerrenda ofizialaz kanpoko lemak maizenik agertzen zen aldaeraren arabera lematizatu zituzten. Corpus osoko 19 agerraldi behe-mugatza harturik, 3.000 bat lementzat maiztasun-datuak kalkulatu zituzten ordenagailuz, corpus osoari zein testu motaren arabera sailkatutako hamar azpi-corpusi dagokionez. Ikerketa honetarako, 19 aldiz gutxienez agertzen diren 2.945 lemako zerrenda erabili dugu.⁹⁴

2. Etxebarria, J.M. & Mujika, J.A. (1987). *Euskararen oinarrizko hiztegia: maiztasun eta prestasun azterketa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia (EM1987). Ikerketa horretarako, 228.680 testu-hitzeko ahozko euskararen corpora sortu zuten, lagunarteko elkarrizketen eta irratsaioen 130 ahots-grabaziotatik abiatuak. Lexema beraren aldaera dialektalen bateratzeak eta lematizazioak eskuz egin zituzten. Maiztasun-zerrendak 3.154 sarrera ditu, lexema guztien agerpena gutxienez bi lekukoren adierazpenetan frogaturik. Maiztasuna eta euskalkia erlazionatzeko asmoz, bizkaieraren eta gipuzkeraren eremuak bereizi egin zituzten, agerpenak eremura sailkatuz. Bestalde, 12 domeinutako hiztegi espezializatuak ere ematen dira, lekukotasunen agerpenen informazioa barne. Hiztegi horiek ez daude oinarrizko hiztegi orokorrean barneratuta; baina hiztegi orokorraren estalduraren datu zehatzik ez da ematen, ez baita multzoen alderaketa sistematikorik egiten. Ikerketa honetarako, datu horiek ez ditugu kontuan hartu, formatu digitalean ez baitira eskuragarriak.
3. UZEI (2004). *Maiztasun Hiztegia*. Donostia: UZEI (UZEI2004). 5 milioi hitz inguru dituen XX. mendeko euskararen corpus estatistikoan (Urkia 2002) oinarritutako hiztegia da. Maiztasun-datuak kalkulatzeko hitz multzoak 3.704.135 testu-hitz ditu, izen propioak, aditz laguntzaileak eta atzizkiak, besteak beste, kendu ostean. 97.931 sarrera ditu maiztasun-zerrendak. Sarrera bakoitzak bi informazio eskaintzen ditu: lema eta aldaera. Lemak (hiztegi-sarrerak) euskara batukoak dira. Lema bakoitzaren azpian, horren formen erabilera ikusteko aukera ematen du, euskalkiaren eta generoaren edo testu

⁹⁴ SMH1982 argitalpeneko datuak EHU-ko Euskara Institutuan prestatu dizkigute formatu digitalean.

motaren arabera. Gainera, lau garai bereizi dituzte: 1900-1939, 1940-1968, 1969-1990 eta 1991-1999. Banaketa hori baliatuta, garai, euskalki edo genero zehatz bateko datuak eskura daitezke. Datuotatik abiatuz, kopuru absolutuak eta erlatiboak eskaintzen ditu hiztegiak. Lan honetarako, euskalki, genero eta denboraren arabera sailkatutako datuak batu ditugu euskara batuko lema-azpian.

3.2.2.2 *Euskarazko corpusetarik erauzitako maiztasun-zerrendak*

Gure ikerketarako, egun euskarazko corpus handienak diren ondorengo corpusetarik erauzitako datuak eskuragarriak izan ditugu:

1. *Egungo Testuen Corpora* (ETC) (Sarasola et al. 2013). 2013ko argitaraldian, corpus horrek 204,9 milioi testu-hitz izan zituen. Euskal kazetaritzaren, literaturaren, zientziaren eta telebistaren arloetan eskuz hautatutako iturriek eta euskal *Wikipedia*-ren edukiek osatzen dute. Lan honetarako, ETCtik erauzitako maiztasun-zerrenda erabili dugu, corpus horretan 10 agerpen edo gehiago dituen lemek osatutakoa.⁹⁵
2. *Elhuyar Web-corpora* (Elh124) (Leturia 2012). 2012an osatua, 124.625.420 testu-hitz ditu. Interneten dauden mota eta arlo guztietako testuak biltzen ditu. Corpora biltzeko, metodologia guztiz automatikoa erabili da. Hasierako termino multzo batetik abiatuta, termino horien konbinazioez osatutako kontsultak bidaltzen dira interneteko bilatzaileetara. Kontsulta horiek emandako emaitzen dokumentuak biltzen dira.
3. *Elhuyar Web-corpora* (Elh200) (Leturia 2014). Igor Leturiak haren tesian automatikoki bildutako corpora. 200 milioi testu-hitz ditu. Corpora *crawling* metodologia erabiliz osatu da: hasierako web-dokumentu batzuetatik abiatzen da, dokumentu horietan dauden estekei jarraitzeko. Topatutako esteka berri guztiak gorde egiten dira, horiek ere prozesatuak izan daitezke.⁹⁶

ETC corpora modu kontrolatuan eraiki da; esan dezakegu euskara batuaren eredu-erabilera islatzen duten testuez osatuta dagoela, iturri zehatzak baliatuz. Elh124 eta

⁹⁵ ETC maiztasun-zerrenda EHU-ko Euskara Institutuan prestatu eta ikerketarako eskuragarri jarri digute.

⁹⁶ Elhuyar Web-corporusetatik erauzitako zerrenden prestaketa I. San Vicenteren ardura izan da.

Elh200 corpusak, aldiz, modu “oportunista” batean bildu dira, genero edo idazkera kontrolatu gabe, eta, ondorioz, eredu-zko estandarretik kanpo dauden testuak ere onartu dira. Hala ere, Leturiak (2012) corpus horiek lexikografiaren alorrean duten egokitasuna neurtzen du, XX. mendeko corpusarekin (Euskaltzaindia 2002) eta Lexikoaren Behatokiko corpusekin (Euskaltzaindia 2009) alderatuz. Haren esperimentuek erakusten dute web-corpus horiek eredu-zko corpusetan agertzen ez diren lexema berri asko dituztela, eta, ondorioz, egokiak direla hiztegi-gintza lanetan erabiltzeko.

Corpusetatik erauzitako maiztasun-zerrenda horiez gain, esan bezala, beste bi baliabide izan ditugu eskura formatu digitalean: batetik, SMH1982, euskaraz sortutako lehen maiztasun-hiztegia, eta, bestetik, UZEI2004.

3.2.2.3 *Maiztasun-lemategien prozesamendua*

Maiztasun-lemategi bat osatzeko corpus batetik abiatuz gero, testu-formaz osatutako lehengai gordin hori prozesatu egin behar da, bertatik lema eta lema horiei dagozkien maiztasun-datuak erauzi ahal izateko, 2. atalean azaldu dugun moduan. Horretarako, lehen pausoa etiketatze linguistikoa burutzea da.

ETC corpusaren kasuan, lema-maiztasun zerrenda bat izan dugu eskuragarri, lema-ri dagokion maiztasun-informazioarekin. Elh124 eta Elh200 corpusen kasuan, etiketatze linguistikoa guk burutu dugu *Eustagger* (Aduriz et al. 1996) etiketatzailer linguistikoa erabiliz. Corpus horietatik eratorritako maiztasun-lemategiek lema-ri eta kategoria gramatikal nagusiari (*izena, aditza,...*) eta azpikategoriari buruzko informazioa dute (*izen arrunta, izen berezia,...*), maiztasunak 3 fintasun-maila horiekin eskuragarri ditugarik.

Bestalde, web-corpus handietatik eratorritako lema-maiztasun zerrendak ezin dira bere horretan onartu, “zaratatsuak” baitira, hots, lema-hautagai okerrak dituzte tartean. Horien atzean zenbait arazo nabarmentzen dira, esaterako: beste hizkuntzetako hitzak, euskarazko lema homografoa dutenak (adib. *el*, OEH hiztegian agertzen dena, ik. 3.2.3.3.1 atala) nahiz euskarazko homograforik ez dutenak (adib. *con*). Etiketatze linguistiko automatikoaren akatsak ere baditugu horien artean, hala nola lematizazio desegokiak (adib. *ona -on-*) eta kategoria gramatikal okerren esleipena (adib. *basiliko*, *ADJ -IZE-).

Arazo horiei aurre egiteko, zenbait teknika aztertu ditugu:

- a) EusTagger tresnak corpusean zehar etiketa gramatikal ezberdin asko erabili baditu lema bat etiketatzeko, lema baztertzea (adib. *ona*);
- b) Lema bat baztertzea corpusean oso maiztasun altua badu, baina OEH hiztegian adibiderik ez (adib. *de*) OEHko sarrerek daramaten adibide kopurua erabileraren adierazgarri gisa erabili izan baita (Sarasola et al. 2008);
- c) Aurreko puntuari jarraiki, lema bat baztertzea bi corpusen arteko *rfreq* (ikus (1) ekuazioa) balioen arteko aldea oso handia denean.

Lemategiak alderatzeko orduan, izandako beste arazoetako bat da erabilgarri ditugun maiztasun-lemategiak ez direla zuzenean konparagarriak elkarren artean. Batetik, iturburuko corpusen tamainak oso ezberdinak dira, eta, bestetik, lemategi bakoitzak ematen duen maiztasun-informazioak fintasun-maila ezberdinak ditu, lehen azaldu bezala. Konparaketak gauzatu ahal izateko, lemategi guztien “estandarizazioa” burutu dugu. Lemategien mugak kontuan izanik, estandarizazio horretan hurrengo neurriak hartu ditugu:

- a) Lemategiak hitz bakarreko unitate lexikoetara (unigramak) mugatu ditugu;
- b) Lemaren maiztasuna hartu dugu oinarritzat, homografoak eta kategoria gramatikalen zein aldaeren arabeko maiztasunak lema beraren azpian batu ditugularik;
- c) Maiztasun absolutua ez da corpusen artean konparagarria. Izan ere, ez du esanahi bera lema batek 30 agerpen izatea 2 milioi testu-hitzeko corpus batean edo 20 milioi tokeneko batean. Maiztasunak konparatu ahal izateko, lemaren corpuseko agerpen-ehunekoa erabili dugu. Ehuneko hori maiztasun erlatiboan oinarrituta dago, eta (1) formularen bidez kalkulatu dugu:

$$(1) \quad rfreq_i = \frac{100 * f_i}{N}$$

non f_i i lemaren maiztasun absolutua den corpusean, eta N corpusaren testu-hitz kopurua.

3.2.2.4 *Hiztegi-lemategiak*

Erreferentzia gisa erabilitako maiztasun-lemategien (SMH1982, UZEI2004) oinarrian zeuden corpusak tamaina oso ezberdinekoak ziren, erabili ditugun corpus-baliabideekin alderatuta. Azterketa sakonagoa osatzeko helburuarekin, maiztasun-zerrenda lematizatuak eskuz landutako baliabiderik garrantzitsuenetako batzuekin ere alderatuko ditugu, horiek “*gold standard*” edo erreferentziatzat hartuta:

1. *Hiztegi Batu*-ko lemategiarekin (HB2010). 35.640 sarrera ditu (kopurua homografoak batuta).
2. *Orotariko Euskal Hiztegi*-ko lemategiarekin (OEH). 89.296 sarrera eta 36.676 azpisarrera ditu (kopurua homografoak batuta).
3. Ibon Sarasolaren *Euskal Hiztegia*-ren lehenengo argitalpenarekin (SEH1996). 37.433 sarrera eta azpisarrera ditu (kopurua homografoak batuta).⁹⁷
4. *Elhuyar Euskara-Gaztelania* hiztegiko euskarazko lemategiarekin (EEG2013). 64.459 lema ditu (kopurua homografoak baturik).
5. *Euskararen Datu Base Lexikala* datu-bildumarekin (EDBL) (Aldezabal et al. 2001, besteak beste). EDBL hizkuntzaren prozesamenduko zenbait tresnetarako datu-iturri izateko garatu zen, etiketatzaile sintaktikoak, lematizatzaileak, analisi morfologikoa burutzekoak eta zuzentzaile ortografiko automatikoak barne. EDBL-en forma kanonikoak (lemak) zein forma flexionatuak eta atzizkiak eta bestelako mendeko morfemak agertzen dira. EDBLko 84.355 formatatik, 64.737 lema dira (aurrerantzean, EDBL lema).
6. *EuskalWordNet* sareko item lexikoekin (*EusWN*). 26.886 item lexiko ditu (kopurua homografoak baturik). *WordNet*-eko ingelesezko sarrerekin lotuta dauden *EusWN*-eko unitate lexikoak ez dira nahitaez euskarazko lema, ingelesezko lexemen ordainak baitira. Esaterako, ingelesezko izenen ordain gisa, *-t(z)e* aditz-izenak edo *-tasun* atzizkia dutenak agertzen dira maiz. Horietako izenki asko erreferentziatzat hartu ditugun beste lemategietan (ingelesetik itzuliak ez direnetan) ere agertzen dira, beste hainbat, aldiz, *EusWN*-ean baino ez dira agertzen, eta kasu horietan, bitxia dirudi ingelesetik egindako itzulpena,

⁹⁷ SEH1994 lanaren edukiak *xml* bihurtu dituzte Arriola et al. autoreek (2003). Haiengandik eskuratu dugu lematagia eta beste zenbait datu, esperimenduak burutzeko.

kategoria gramatikala mantentzearen, ondorengoetan, adibidez: *connivance*, *secret approval*, *tacit consent*: 'ados jartze', *spraying*, *crop-dusting*: 'aerosolez bus-titze'.

Datuak bateratzeko, sarrera-buruen grafia egokitu dugu: hitzen arteko marrak eta tarteak “_” bihurtu ditugu, “lan-bulego” eta “lan bulego” bezalakoak batzeko; bestelako marrak kendu; eta hizki larri guztiak xehe bihurtu. Atal honetan aipatu ditugun sei iturrietatik, bi maiztasun-hiztegietatik (UZEI2004 eta SMH1982) eta corpusetako maiztasun-zerrendez (ETC, Elh200) osaturiko datu-base bateratuko bi milioiko sarreretatik gertu dago. Sarrera-buru bakoitzaren azpian, datu-iturrietan horrekin homografo diren sarrera-buruak eta horiekin lotutako datuak bildu ditugu *xml* egitura berean (ikus 3.1 irudia).

```
<Homograph Homograph="alegia" type="1gram">
  <Elh200 rfreq_1g="0.0201656972" rank_1g="539" freqclass="20+"/>
  <Elh200_pos POS="LOT" counts="41106"/>
  <Elh200_pos POS="IZE" counts="5129"/>
  <Elh200_pos POS="ADB" counts="1"/>
  <Elh200_pos POS="ADJ" counts="1"/>
  <Elh200_pos2 POS="LOT_LOK" counts="41106"/>
  <Elh200_pos2 POS="IZE_ARR" counts="4208"/>
  <Elh200_pos2 POS="IZE_LIB" counts="921"/>
  <Elh200_pos2 POS="ADB_ADOARR" counts="1"/>
  <Elh200_pos2 POS="ADJ_IZO" counts="1"/>
  <ETC lema="alegia" rfreq="0.000128843338213763" rank="5898" counts="264" pos1="ADB"/>
  <EusWN hom="1" synset="eus-30-06372095-n" pos="IZE"/>
  <SAR1982 counts="0.0517805300240152" rank="224"/>
  <UZEI rfreq="0,0418631371676818000" rank="252"/>
  <EEG sf_lema="alegia"/>
  <EEG pos="ADB"/>
  <EEG pos="IZE"/>
  <EEG pos="LOK"/>
  <EDBL xuxenform="alegia" code="234"/>
  <EDBL xuxenform="Alegia" code="293"/>
  <EDBL xuxenform="alegia"/>
  <EDBL pos="ADB_ARR"/>
  <EDBL pos="IZE_ARR"/>
  <EDBL pos="IZE_LIB"/>
  <EDBL pos="LOT_LOK"/>
  <OEH lema="alegia" hom="1" adib="127"/>
  <HB lema="alegia" hbid="1820" pos="NOPOS"/>
  <SEH1996 id="9788453" EH_lema="alegia" date_simple="1749" date_EH="1749"/>
</Homograph>
```

3.1 Irudia: 'alegia' lema-ikurra datu-base bateratuan

3.2.3 *Euskarazko maiztasun-lemategia: emaitzak*

3.2.3.1 *Maiztasun-zerrenden arteko antzekotasuna*

Zer punturaino ezberdinak dira corpusen arteko lemategiak? Eta zein da elkarri egin diezaioketen ekarpena? *Rank* balioen konparaketa sistematikoki egiteko, bi bide erabili ditugu.

Batetik, maiztasun-zerrenden arteko *rank* balioak alderatu ditugu, bi corpusen arteko bilduraren n hitz ohikoenak konparatuz, Spearman Ranking korrelazioaren neurriaren bitartez (Kilgarriff 2001). Spearman neurriak bi rankingen arteko aldea neurtzen du, elementuek sailkapen batean eta bestean dituzten posizioak alderatuz, (2) formulak adierazten duen moduan:

$$(2) \quad \rho = 1 - \frac{6 \sum (x_i - y_i)^2}{n(n^2 - 1)}$$

non x_i eta y_i i elementuak 1. eta 2. sailkapenetan dituen posizioak diren, hurrenez hurren.

3.3 taulak $n=500$ balioetarako emaitza erakusten du. Corpusak argitalpen-dataren arabera daude antolatuta. Ikus daitekeenez, Elh124 eta Elh200ren arteko antzekotasuna oso altua da, Elh200ek 80 milioi testu-hitz gehiago izanagatik. Biak internetetik era masiboan bilduak izateak eta etiketatze-prozesu bera jarraitu izanak azaldu lezake hein batean antzekotasun hori. Halaber, aipatzekoa da corpusek denboran hurbilen dituzten beste corpusekin erakusten dutela antzekotasunik handiena. Horrela, SMH1982 corpusak UZEI2004 corpusarekin du antzekotasunik handiena, corpus berriagoekin antzekotasun hori nabarmen jaisten delarik.

	SMH1982	UZEI2004	ETC	Elh124	Elh200
SMH1982	1				
UZEI2004	0.5542798107	1			
ETC	0.4056939783	0.4641690074	1		
Elh124	0.4150037011	0.5536959952	0.5627681191	1	
Elh200	0.3805365731	0.4675802057	0.5265724492	0.9009107076	1

3.3 Taula: Maiztasun-lemategien 500 hitz ohikoenen arteko alderaketa Spearman ranking korrelazio neurriaren bitartez

Bestetik, Baroni et al. (2009)-ek aurkeztutako neurriak aintzat hartuz, Leturiak haren tesian egindako esperimentuak errepikatu ditugu, alderaketan eskura genituen maiztasun-lemategiak sartuz. Horrela, corpus batek beste baten aldean duen estaldura (*coverage*) eta aberastea (*enrichment*) neurtu ditugu. Demagun C_a eta C_b corpusak ditugula. Estaldurak neurtzen du C_b -k maiztasun minimotik (20) gora dituen lemen artetik zein den C_a -n ere maiztasun minimo horretatik gora daudenen arteko proportzioa (ikus (3) ekuazioa). Horrek adieraziko luke C_a -ko zenbat lementzat eskaini dezakeen informazioa C_b -k ere. Aberasteak, aldiz, neurtzen du C_a -n maiztasun minimotik (20) behera dauden eta C_b -n maiztasun minimotik gora dauden lemen proportzioa, C_a -n maiztasun minimotik (20) behera dauden lema guztiekiko. Horrek adieraziko luke C_b -k zenbat lementzat informazio nahikoa duen, C_a -k eskaini ezin dezakeena.

(2)

$$\text{estaldura}(C_b|C_a) = \frac{N_a \cap N_b}{N_a}$$

non N_a den C_a -n maiztasuna ≥ 20 duten lemen kopurua eta N_b den C_b -n maiztasuna > 20 duten lemen kopurua

(3)

$$\text{aberastea}(C_b|C_a) = \frac{S_a \cap N_b}{S_a}$$

non N_b den C_b -n maiztasuna ≥ 20 duten lemen kopurua eta S_a den C_a -n maiztasuna < 20 duten lemen kopurua.

3.4 taulako emaitzek erakusten dutenez, gainerako lemategiek ere SMH1982 hiztegiko lema gehienak biltzen dituzte, normala denez, eta, aldiz, lemategi horiek oso estaldura gutxi erakusten dute beste lemategietan. 3.4 taulako lerro bakoitzak erakusten du dagokion corpusak besteetan dituen estaldurak. Zutabe bakoitzak, berriz, dagokion corpusean beste corpusek lortzen duten estaldura islatzen du. Aberaste-datuak erakusten dituen 3.5 taulako lerro bakoitzak dagokion corpusak besteekiko lortzen dituen aberaste-mailak islatzen ditu. Zutabe bakoitzak, berriz, dagokion corpusarekiko beste corpusek eskaintzen duten aberastea adierazten du. Datuok gauza bera erakusten dute: lemategi gehienek SMH1982 hiztegian maiztasun minimorik ez duten lema gehienen informazioa eskaini dezakete. Egungo corpus handietara etorrira, aipagarria da Elh124 eta Elh200 lemategiek ETCren gainean estaldura altua erakusten duten bitartean, alderantziz ez dela hori gertatzen, ETCK Elh124eko lemen % 40a besterik ez baitu erakusten, eta Elh200ekoen % 34a. Aberaste-neurriarekin ere hala gertatzen da, ETCK beste biekiko % 5etik 7rako aberastea eskaintzen duen bitartean, Elh124 eta Elh200 lemategiek % 20 inguruko aberastea ematen dutelako ETCren aldean. Corpusen osaerak azaldu litzake emaitza horiek. ETC iturri zehatz batzuetako edukiez osatuta egoteak haren hiztegiaren aniztasuna mugatzen du, sarean dagoen edozein eduki onartu duten beste bi corpusen aurrean.

	SMH1982	UZEI2004	ETC	Elh124	Elh200
SMH1982		% 26,13	% 7,11	% 4,13	% 3,36
UZEI2004	% 91,76		% 22,14	% 14,13	% 11,51
ETC	% 93,78	% 83,12		% 41,58	% 34,63
Elh124	% 95,38	% 93,04	% 72,91		% 89,80
Elh200	% 95,52	% 93,08	% 74,61	% 91,70	

3.4 Taula: Estaldura-datuak

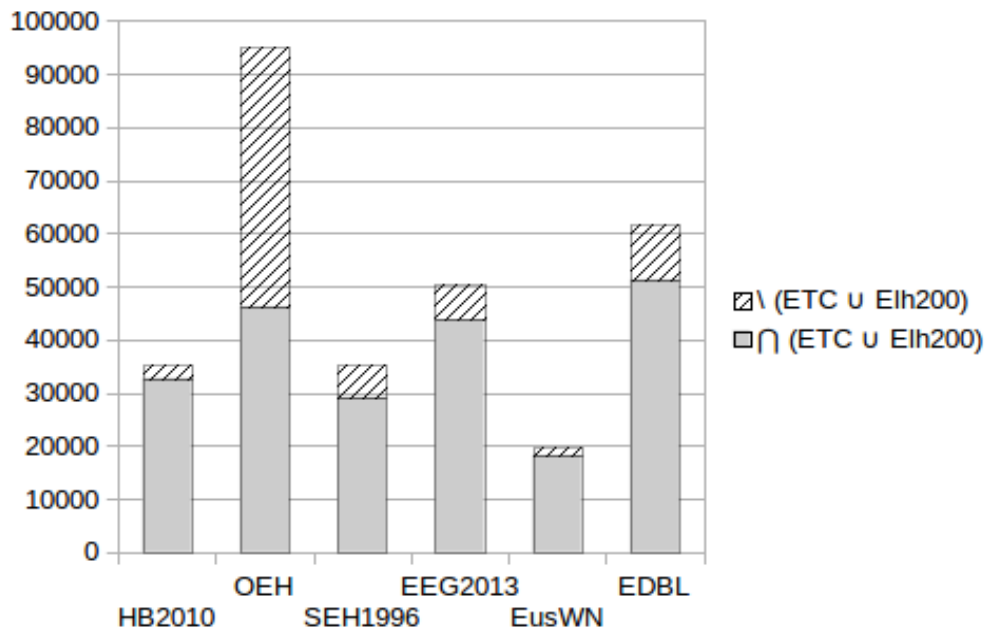
	SMH1982	UZEI2004	ETC	Elh124	Elh200
SMH1982		% 0,60	% 0,20	% 0,02	% 0,01
UZEI2004	% 80,41		% 0,64	% 0,16	% 0,14
ETC	% 94,85	% 66,08		% 5,39	% 7,83
Elh124	% 93,81	% 82,24	% 18,78		% 10,84
Elh200	% 94,85	% 82,65	% 21,82	% 28,26	

3.5 Taula: Aberaste-datuak

Atal honetan emandako emaitzek erakusten dute Elh124 eta Elh200 corpusek antzekotasun handia dutela lemei dagokienez. Ondorioz, eta sinpletasunaren alde eginez, lan honen gainerako ataletan Elh200 corpusarekin lortutako emaitzak aurkeztuko ditugu soilik. Corpus horren alde egin dugu, aberaste-indizeari dagokionez lema gehiagori buruzko informazioa eskaini dezakeelako Elh124 corpusak baino (% 28,26). Tamaina aldetik ere, ETCren parekoa da Elh200.

3.2.3.2 *Hiztegi-lemategiak corpusetan*

Hiztegietan sarrera duten lema multzoak corpusetatik erauzitakoarekin erkatzeko, ebakidurak eta multzo disjuntuak kalkulatu ditugu unigramentzat. Denera, 140.837 dira hiztegietaiko sarrera-buru edo lemak, eta horietatik 77.969 corpusetan agertzen dira. Ondorengo 3.2 irudian, multzoen banaketa agertzen da sei lemategietan. Espero genuen bezala, OEHko lemategia da corpusetan aurkitzen ez diren sarrera kopururik handiena duena, gaurko erabileratik kanpoko lexemak eta grafiak ditu eta. EDBL_lema da corpusetatik erauzitako zerrendekiko ebakidurarik handiena duena. Multzo disjuntua (EDBL_lema [61.803] \ (ETC \cup Elh200)) neurri handi batean izen (eta leku-izen) bereziz osaturik dago (10.505etik 4.703 sarrera dira izen bereziak).

3.2 Irudia: Hiztegi-lemategiak corpusetan

3.2.3.3 Oinarrizko hiztegi-lemategia

3.2.3.3.1 Hitz bakarreko unitateak

Hizkuntza-ikasleen beharrei egokitzen zaien hiztegi elebiduna osatzeko, lemategia bera maiztasunean oinarritzeko, eta, aldi berean, maiztasun-datuak hiztegian bertan eskuragarri jartzeko asmoz, oinarrizko lemategia proposatzen dugu, aurreko atalean deskribatutako datuetatik eta metodoetatik abiatuz. ETC edo Elh200 corpusetako batean eta eskuz editaturiko hiztegi-tako batean agertzen diren unigramak iragazi ditugu, lehenengo pauso batean. 77.969 sarrera dituzten corpusen eta hiztegien arteko intersekzio horren konposaketari erreparatu diogu, bestelako iragazkiak aplikatuz.

EDBL datu-baseko lemei dagokienez, ondorengo kopuruak ditugu: 51.157 sarreretatik, 50.829k aditz, izen, adjektibo edo adberbio marka dute. Azken horietatik, 30.266 dira 20 agerpenetatik gora dituztenak. Lema horiek, EDBLko etiketen arabera sailka daitezke, bi fintasun-mailatan:

- (1) kategoriaren arabera (IZE izena, ADI aditza, ADB adberbioa, ADJ adjektiboa, etab.);
- (2) azpi-kategoriaren arabera (IZB izen berezi, LIB leku-izen berezi, etab.)

Gure asmoarekin lotuta, berebiziko abantaila dugu ondorengo: EDBLko etiketa sintaktikoen gainean hiztegi-sarreraren oinarrizko egitura eraiki daiteke, entitate sintaktikoak, alegia. Hiztegi-zirriborroan, lema-ikur baten azpian lema homografoak entitate sintaktiko gisa antolatuko lirarteke, adib.: *bat* 1. DET DZH, 2. IZE ZKI; *heldu* 1. ADI SIN, 2. ADJ ARR, 3. IZE ARR. Gainera, horrela zehaztutako entitate sintaktiko bakoitzarentzat maiztasun-datuak kalkula daitezke (zenbat agerpen ditu *alegia* lema lokailu gisa, izen arrunt gisa, leku-izen gisa edota bestela? Ikus 3.6 taula; maiztasun-datuak 3.1 irudian ageri direnak dira), EDBL bera erabiltzen duen *EusTagger* tresnaren bitartez etiketatuta dagoen Elh200 lemategian, adibidez, oinarriturik, taulako adibidean egin dugun bezala.⁹⁸

⁹⁸ Eskuragarri ditugun beste datu-iturrietan, lemaren kategoria hutsaz bestelako etiketarik ez dugu.

Fintasan-maila	Posizioa maiztasun-zerrendan	Agerpen kopurua	Etiketeta
Kategoriarik gabe	539	46,237	(lemma)
Kategoria (POS)	609	41	lokailua
	3,378	5,129	izena
	1,475,970	1	adberbioa
	1,507,920	1	adjektiboa
Kategoria eta Azpikategoria (POS_POS2)	618	41,106	lokailua
	3,882	4,208	izen arrunta
	10,407	921	leku-izena
	1,440,023	1	adjektiboa
	1,880,968	1	adberbioa

3.6 Taula: Elh200 corpusetik erauzitako maiztasun-datuak, 'alegia' lema-ikurrarentzat

20 agerpen baino gutxiagoko⁹⁹ entitate sintaktikoak hiztegi-sarreran jasotzen baditugu, agerpen gutxiagoko entitateak baztertuz, *alegia* adibidearentzat 3.3 irudiaren bezalako oinarritzko hiztegi-sarrera izango dugu. Irudian ikusten dugun *xml* egiturako `<syntactical_entity>` elementua hiztegi-sarrera litzateke (TEI P5 izendapenean, `<entry>`); `<homograph>` elementua, berriz, sarrera-buru homografoak, hots, lema-ikurrak batzen dituen (TEI P5: `<super_entry>`).¹⁰⁰

```

<homograph homograph="alegia">
  <syntactical_entity lemma="alegia" pos="lokailua" corpus_counts="41.106">
    <sense/>
  </syntactical_entity>
  <syntactical_entity lemma="alegia" pos="izen_arrunta" corpus_counts="4.208">
    <sense/>
  </syntactical_entity>
  <syntactical_entity lemma="Alegia" pos="leku_izena" corpus_counts="921">
    <sense/>
  </syntactical_entity>
</homograph>

```

3.3 Irudia: Oinarritzko *xml* hiztegi-sarrera: 'alegia'

Har ditzagun, beraz, corpusetako agerpenez egiaztaturiko erabilera dutenEDBLko lema horiek hiztegi berri baten lematagia eraikitzeke lehen abiapuntutzat. *EuDeLex* bezalako hiztegia eraikitzeke asmoz lematagi hori eskuz landu ahala, EDBL bera

⁹⁹ 20 agerpeneko atalasea finkatzeaz, ikus 3.2.1 ataleko oharrak.

¹⁰⁰ TEI P5 izendegiaren araberrako *xml* egitura 1.1 irudian ikusi dugu.

eguneratzeko, aberasteko eta balizko okerrak atzemateko ekarpena izango da hiztegi-gintza-lanen etekin erantsia, eta hori lexikoari zein lema-ikur bakoitzari dagozkion entitate sintaktikoei begira.

Gainontzekoen zerrendan, hau da, corpusetako eta EDBL ez diren beste hiztegi-tako 24.324 sarreretan, 4.398 lemek dituzte 20 agerpenetatik gora. Horrenbestez, hautagai gehiago ditugu. Horiek hautagai ezegokietatik bereizi eta EDBLren moduko etiketa sintaktikoez osatzeko (beste hiztegi-tako kategoria-etiketak eskuragarri dauden heinean, modu erdi-automatiko batean), agertokiaren arabera sailkatuko ditugu. EDBLtik kanpo geratzen den multzoko lemetako bat ez da beste hiztegi guztietan agertzen. 3.7 taulan, multzoaren banaketa dugu.

$\cap ((ETC \cup Elh200) \setminus EDBL_lema)$ [26.671]]		Elh200 freq \geq 20 [3.985]	
HB2010	4.405		1.735
OEH	19.987		2.864
SEH1996	5.079		993
EEG2013	3.854		1.645
<i>EusWN</i>	1.422		464

3.7 Taula: EDBLtik kanpoko corpusetako lemen banaketa

Hiztegi berria eraikitzeke gure proposamenari jarraituz, hautagaiak entitate sintaktiko posibleen etiketekin osatuko ditugu lehenengo. Aitzitik, irizpide gehiago beharko dira multzo horretakoak hautagai egoki ala ezegoki izendatzeko: EDBL lema ez diren zerrendak sarrera ezegoki franko ditu (“zarata”), 4.000 bat, alegia, baita ohikoenen artean ere. Lema multzoa agertokiaren arabeko azpi-multzo bakoitzari egokitutako irizpideak garatu beharko dira. 7.3 eranskinean, hiztegi bakoitzean agertzen diren talde honetako lemen zerrendak ematen ditugu Elh200 eta ETC corpusetan dituzten maiztasun-datuen arabera ordenaturik, baita sei iturrietakoak batzen dituen zerrenda orokorra ere. Zerrenda guztien lehenengo 60 lerroak ematen ditugu, batutako kopuruak (agerpena ETC *edo* Elh200 corpusean) 3.7 taulakoan adierazitakoak izanik.

Ikusten denez, zerrenda bakoitzak bere berezitasunak azaltzen ditu: *EusWN* lemategian, esaterako, zenbaki erromatarrak ageri dira. SEH1996 hiztegian, *-arazi*,

-garri eta *-ki* morfemen bitartez eratorritako forma ugari agertzen da (kopuru zehatzak 3.8 taulan). Aipatutako atzizkiez eratorritako formak EDBL lemen zerrendan ez dira agertzen, EDBLaren arabera posibleak diren formen artean (hau da, *Xuxen* zuzentzaileak (Agirre et al. 1992) onartzen dituen formen artean) baizik, datu-base horretan eratorpenak egiteko arauak aintzat hartzen dira eta.

<i>Guztira</i>	993	
<i>-arazi</i> aditza	152	% 15,31
<i>-garren</i> zenbaki ordinala	24	% 2,42
<i>-ki</i>	20	% 2,01

3.8 Taula: SEH1996: EDBL datu-basean ez, baina corpusetan bai agertzen diren lema kopuru batzuk

Adibide horrek irudikatzen duen bezala, taldekako erabakiak hartu ahalko dira zerrendak lema-hautesle bila aztertzean. Adibideko forma eratorriak 20tik gorako agerpeneko maiztasunekoak izatea hiztegi-lemategi batean onartzearen aldeko argudioa litzateke, eratorpenaren jatorria den beste lema baterako erreferentzia ezartzeko besterik ez bada ere. Taldeka egin daitezkeen erabakiak hartuta, gainerako lemak banaka aztertzeraz igaroko ginateke.

Beste arazo orokor bi aipatuko ditugu jarraian: gaztelaniazko lemaren batekin homografoak diren euskarazko lema urriago batzuk, eta lematizatze automatikoaren okerren eraginez agertzen direnak. Hautesle-zerrenda orokorraren (7.2 taula) maiztasunaren araberrako lehenengo hiru postuetan, OEHko lemak ditugu: ‘*duela*’, ‘*el*’, ‘*ona*’. ‘*Duela*’, ‘*izan*’ aditzaren azpi-lema gisa jasota dago OEHn. ‘*El*’, Añibarroren *Voces Vascongadas* eta Azkuen hiztegikoa dugu, ‘*erreal*’ txanponaren goitizen laburra, eta kasu gehien-gehienetan, nekez izango da corpusetan agertzen zaigun ‘*el*’, gaztelaniazko artikulua eta izenordainaz beste ezer. Azkenik, gaztelaniazko ‘*Doña*’ hitzaren aldaera zaharra da ‘*ona*’ hori, eta lematizatzaile automatikoak akatsez ‘*on+DET*’ identifikatu ez eta ‘*on*’ lemarekin batu ez izanaren emaitza izango da. Tankera horretako parekatze okerrak saihesteko, bestelako metodologia batera jo beharko genuke, hitzaren testuingurua kontuan hartzea, esaterako. Esku artean ditugun datuei begira, aipa dezagun EDBLko datuetan oinarria duen etiketatzaile automatikoak OEHn adierazitako kategoria gramatikalarekin bat ez datozen etiketa morfosintaktikoak esleitu

dizkiela aipatutako lemei. Parekatze okerra, beraz, metadata morfosintaktikoan islatzen da, eta, horrela, parekatze okerrak atzimateko bidea genuke, corpusean etiketa morfosintaktiko ugari dituzten lemak baztertuz. Lema egokia aurkitu ezinik, analisi morfologikoan huts egin duelako (*duela, ona*) edo ez zuelako lema ezagun batekin lotzerik (*el*), “asmatu” egin ditu etiketak:

- a) *duela* adjektiboa-izenondoa
- b) *ona* adberbioa-aditzondo arrunta; adjektiboa-izenondoa; leku-izen berezia; izen berezia; izen arrunta
- c) *el* izen arrunta; interjekzioa

Corpusetan presentzia duen gaztelaniazko materialaren eraginez okertutako emaitzak (*el* bezalakoak) iragazteko beste metodo bat gaztelaniazko corpusetako maiztasun-datuak aintzat hartzea izango litzateke.

EuDeLex hiztegi berriarentzako oinarrizko lematagia garatzeko gure proposamena laburbiltzeko, honakoa esan dezakegu: *DeReWo* zerrendak garatzeko teknika eredutzat harturik, eskuz editatutako lematagi batekiko ebakidura kalkulatu dugu, eta, horretaz gain, EDBLko datuen gainean makroegituraren lehenengo bertsio bat eraikiko dugu. Bestetik, EDBLko datuek mikroegituraren oinarrizko antolaera eraikitze bidea ematen dute. Hiztegia edukiez osatzeko lanetan, lematagia eskuz editatzen aurreratu ahala, metodo horren egokitasuna (lema-zerrenda bera eta etiketa sintaktikoak) neurtuko dugu, EDBL bera hobetzeko ekarpena egiteko asmoz. Bigarren pauso batean, beraz, EDBL ez diren beste hiztegi-tako hautagaiak xedatuko ditugu, 7.3 eranskineko zerrendetan agertzen direnak. Eta hirugarrenik, aztertutako hiztegi-tan agerpenik ez duten lemak hartuko genituzke kontuan. Bigarren pausuan lematagian onartzeko hautesleak zehazteak EDBL bera aberasteko proposamenak egiteko ere balioko du.

Corpusetatik erauzitako maiztasun zerrendetako ia milioi bat formak aztertu ditugun hiztegi-tan ez dira lema-ikur gisa agertzen. Horietatik, asko eta asko “zarata” dira, hala nola lematizatze okerrak (forma flexionatuak, atzizkidunak edo grafia ez-estandarrek, bere horretan lematizatu gabe), hizkuntza arrotzetako formak, zenbaki erromatarrak, eta abar. Multzo erraldoi horren barnean, hainbat neologismo, jatorri arrotzetatik euskarara ekarritakoak, maiztasun handiko grafia ez-estandarrek edo/eta aintzat hartzekoak diren bestelakoak “ezkututzen” dira. Maiztasunean oinarritutako garbiketak aplikatu ditugu,

corpusetan maiztasun oso ezberdinak zituzten hitzak baztertuz, atalase ezberdinen arabera. Tamalez, guk diseinatutako neurriak ez ditu hautagai okerrak lema egokietatik bereizten. Multzo honetan hautagai egokiak antzemateko, maiztasuna aztertzeaz gain, metodologia garatzea eta eskuz banaka aztertzea izango dira bide egokiak, hautagai interesgarriak urriak baitira.

3.2.3.3.2 Bigramak

Orain arte, hitz bakarreko unitateei (unigramei) bakarrik erreparatu diegu lan honetan. Hala ere, Elh124 eta Elh200 corpusetatik, unigramez gain, n-gramak (hitz anitzeko unitateak, hitz anitzeko lema izateko hautagaiak direnak) erauzteko gai gara (300.000 bat dira maiztasun-zerrendetan). Hiztegi-lemategietan ere 25 mila baino n-grama gehiago baditugunez, bi taldeetako datuen ebakidurako bigramak ere ordenatu ditugu maiztasunaren arabera. Etiketatzailer automatikoaren laguntzaz bigramak osagaien kategoriaren arabera sailkatu ondoren (izen + aditz *-behar izan, kale egin-* eta izen + izen *-lan bulego-* motakoak, batik bat), kategoria taldeen eta maiztasunaren arabera oinarritzko hiztegi-lemategi batean sarrera eman diezaiekegu.

3.2.4 *Euskarazko maiztasun-lemategia: ondorioak eta gerorako erronkak*

Egun eskuragarri ditugun euskarazko corpusetan oinarritutako maiztasun-zerrenda lematizatua sortu dugu. Orobat, zerrenda horren edukia zenbait hiztegi-lemategirekin konparatu dugu, aurretik argitaratutako bi maiztasun-hiztegi barne. Corpusen eta hiztegi-lemategien intersekzioak, hots, erabilera corpusetan egiaztatua duten hiztegi-tako lemak, *EuDeLex* bezalako hiztegi elebidun baten euskarazko oinarritzko lemategi gisa erabil daitezke; horrez gain, horietako lema bakoitzaren maiztasun-datuak hiztegi-artikuluetara txertatu ahal izango dira, hiru fintasun-mailatan.

Erabili ditugun hiztegi-lemategiei dagokienez, hasiera batean hizkuntzaren prozesamendu automatikorako garatu zen EDBL datu-basearen balioa azpimarratu dugu, hiztegi berri baten makroegiturarako zein mikroegiturarako oinarritzko horniketa eskaintzen baitu. Bestalde, EDBL datu-baseko datuak hiztegi-gintzan abiapuntutzat hartu eta beste iturriekin osatzeko erabakiak ahalbidetuko du HAP alorreko hainbat tresnek erabiltzen duten datu-base hori bera eguneratu eta aberastea.

Aztertutako hiztegietan agerpenik ez duten maiztasun handiko corpusetako lemak euskarazko lemategi baten baitan sartzeko hautagaitzat jo ditzakegu hasiera batean. Hala ere, gure esperimenduek erakutsi dute maiztasuna ez dela nahikoa multzo horretako hautagai “onak” eskuratzeko. Etorkizuneko lanen artean dugu neurri estatistiko konplexuagoak eta “zarata” modu egokian karakterizatu eta baztertuko duten bestelako teknikak ikertzea. Une honetan, eskuzko lana ezinbestekotzat jotzen dugu. Edozein modutan, puntu hori ez da kritikoa, lexikografoak garbiketa hori gauza dezakeelako hiztegia landu bitartean.

Bestalde, corpusetan agertzen ez diren hiztegietako lemak *zaharkitua* edo *gutxi erabilia* oharrarekin markatzekoak ditugu. Garai ezberdinetako corpusen azterketak ohar horiek zehazten lagun dezake. Zentzu horretan, Lexikoaren Behatokiaren (Euskaltzaindia 2009) moduko ekimenak oso baliagarriak izango dira.

Azkenik, euskarazko hiztegi-gintza-corpusa litzateke lan honetan aurkeztutako metodoek ahalbidetzen duten aplikazioetako bat. Hori gauzatzeko, euskarazko hiztegien lemategiak bateratu beharko lirateke, lan honetarako egin dugun moduan, bigarren pauso batean hiztegi-gintza-corpusen jasoko ditugun hiztegien mikroegituretako edukiak lema horien azpian biltzeko. Bigarren pauso hori gauzatu baino lehen, hau da, atal honetan aurkeztutako lanetarako sortu dugun ereduaz baliaturik, makro-egiturako mailako corpus lexikografikoa genuke. Printzipioz, 2.4 atalean proposatu dugun datu-ereduaren berdina da hemen erabili duguna: 3.2.2.4 atalean esan bezala, *super-lema* baten (3.1 irudian: *<homograph>* deituriko elementuaren) azpian hiztegi (eta bestelako lema-bilduma) bakoitzeko agerpenak jaso ditugu, kasu honetan, *super-lema* horrekiko homografiaren arabera, eta lemaz gainerako oso datu gutxirekin batera (kategoria gramatikala, maiztasuna).

3.3 Mikroegitura

Etorkizun hurbil batean eskuz landutako hiztegia eskuragarri jartzeko asmoa gauzatu nahi dugu, hiztegi-gintza-lanak egiteko giza baliabide murriztuak izan arren. Horregatik, erabaki pragmatikoak hartu eta hiztegi-gintza-lanen hurrenkeran lehentasunak finkatu behar ditugu. *EuDeLex* hiztegi honen lehenengo argitaraldiaren funtzioa honela definitzen dugu: euskara lehenengo hizkuntza duten ikasleentzat zein euskarara itzultzen

duzen itzultzaileentzat alemanezko hitzen adierak desanbiguatzeko argibide lagungarriak ematea. Hortaz, *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo argitaraldi honetan, alemana→euskara atalean ematen ditugun euskarazko ordainak gainerako argibideekin osatuko ditugu, baldin eta hitzaren adiera desanbiguatzeko lagungarriak iruditzen bazaizkigu, hala nola domeinu sintaktikoari buruzko argibideak eta sinonimoak. Halaber, erabilera-argibideak txertatzeko saiakerak egin ditugu alemanezko hainbat lemaren kasuan, 3.1 irudian ikusten denez.

abdecken Derewo 4349 *trennbar*

Verb Transitiu +haben ▶ **1 desestali** *das Dach abdecken* **teilatua kendu**
2 (mahaia) jaso *Der Kellner hat den Tisch abgedeckt* **Zerbitzariak**
mahaia jaso du **3 estali** *Im Winter deckt sie das Beet ab* **Neguan**
baratzea estaltzen du; *Die Antenne deckt die ganze Region ab*
Antenak eskualde osoa estaltzen du

Absatz Derewo 3653 ~es, Absätze

Substantiv m. ▶ **1 (oinetakoa) takoi**; **orpo 2 (idatzia) paragrafo**;
lerroalde 3 **HANDEL salmenta**

Abstufung Derewo 26176

Substantiv f. s. Verbinf. abstufen ▶ **1 mailaketa** **2 = Herabstufung**
mailaz jaiste **3 = Nuance ñabardura**

3.1 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'abdecken', 'Absatz', 'Abstufung'

Alfabeto osoa estaltzen duen lehenengo bertsioa argitaratu ondoren, hiztegi-sarrera guztiak honelako argibideekin osatzea proposatzen dugu. Adieraren domeinuaren zehaztapena, berriz, lehenengo argitaraldiko lemategi osoarentzat egiteko asmoa dugu, domeinu bakoitzarekin lotutako glosarioak eskaini ahal izateko, *EuDeLex* hiztegiaren eratorpen gisa. Domeinu-glosario horiek erabiltzailego bati eskaini, eta, bestetik, alemanezko beste domeinu-hiztegiekin aldera daitezke, hutsuneak, “termino-adierak” eta lemategian sartzeko hautesleak finkatu ahal izateko.

Aipatu berri ditugun argibide motekin lotutako irizpideak garatuko ditugu hurrengo hiru ataletan. Ondoren, alemanezko izenari, aditzari nahiz adjektiboari eta adberbioari dagozkion hiztegi-sarreraren diseinua proposatzen dugu. Lehenik, izenari buruzko atalean, hizkuntzaz hizkuntzako *lexikalizatze asimetrikoa* nabarmentzen dugu hiztegi gintza elebidunean kontuan hartu beharreko arazo gisa, eta *WordNet* familiako datu-baseetan aurkitzen dugun erlazio horien isla aurkeztuko dugu labur. Bigarrenik, aditzaren kasuan,

```

<Lemma id="2990" LemmaSign="Abstufung" Source="DeReWo"
DereWoRang="26176" Frequency="16" >
  <SE id="335252" SectionNumber="1" POS="IZE" GramInfo="f.">
    <References id="335253">
      <reftypegroup reftype="ik. aditza:">
        <reference target="abstufen"/>
      </reftypegroup>
    </References>
    <Sense id="335254" SenseNumber="1">
      <TE id="335255" TE="mailaketa"/>
    </Sense>
    <Sense id="335256" SenseNumber="2">
      <Synonym id="335257" Synonym="Herabstufung"/>
      <TE id="335258" TE="mailaz jaiste"/>
    </Sense>
    <Sense id="335259" SenseNumber="3">
      <Synonym id="335260" Synonym="Nuance"/>
      <TE id="335261" TE="ñabardura"/>
    </Sense>
  </SE>
</Lemma>

```

3.4 Irudia: EuDeLex xml, 'Abstufung'

propietate sintaktikoen arabera antolara proposatuko dugu. Eta, azkenik, alemanezko eta euskarazko adjektiboen eta adberbioen asimetria morfosintaktikoari buruzko deskribapenak oinarri izanik, kategoria gramatikal horri begira, gure hizkuntza bikoterako egokia den hiztegi-sarrera baten osagaiak proposatuko ditugu.

EuDeLex hiztegi elektronikoa da, 3.1 laginean ikusten dugun azaleko itxuraren azpian *xml* egitura duena (ikus 3.4 eta 3.8 irudiak). Hiztegia osatzen duen datu multzoa *xml* bezalako *markup language* batean izateak hainbat abantaila dakar. Jarraian, *xml* hizkuntzaren erabilpena hiztegitantzan izango dugu hizpide, eta *EuDeLex* hiztegirako gure proposamena aurkeztuko dugu.

3.3.1 Hiztegiaren *xml* egitura

Hainbat paperezko hiztegi-baliabide elektronikoen bihurtzeko, hau da, euskarri elektronikoen paperezko hiztegiaren edukietan bilaketak egin eta bilaketa-erantzak erabiltzaileari erakusteko, oso oinarritzko egitura bat erabili ohi da, *xml* dokumentu gisa 3.5 irudian irudikatzen duguna. Adibidean, hiztegi-sarrera *<entry>* izeneko elementuaren barruan batzen da, eta horren baitan, lema-ikurra duen *<headword>* eta hiztegi-sarreraren edukia duen *<body>* elementuak datoz. Paperezko hiztegiaren zatiketa, beraz, bi mailatan burutu da hemen: sarreraren artean, eta sarreraren barruan,

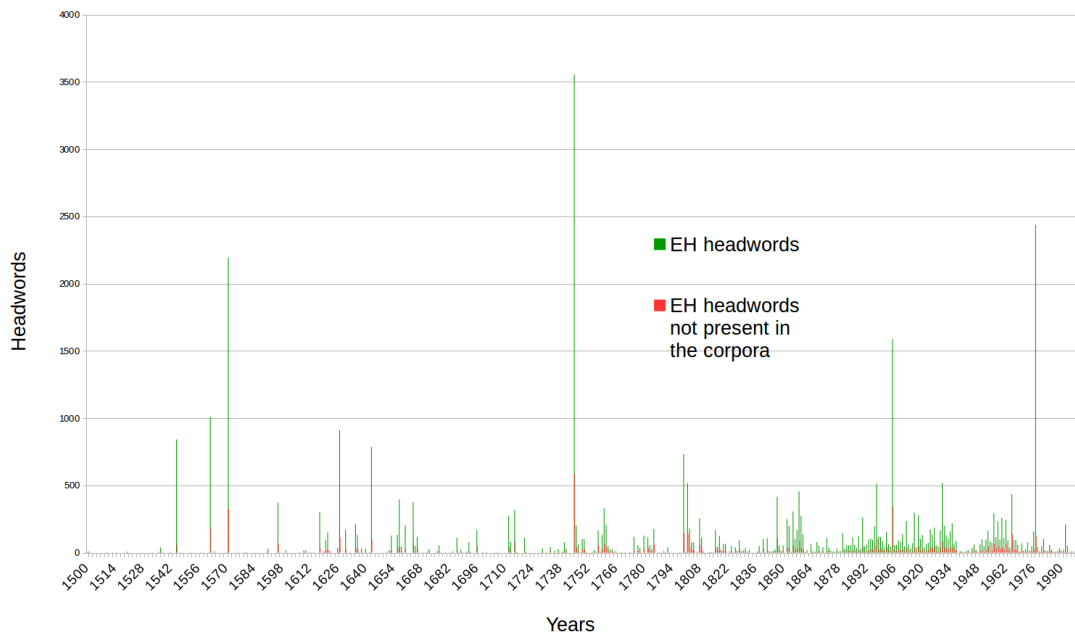
lema-ikurraren eta gainerako edukien artean. Egitura horrek bi motatako bilaketak ahalbidetzen ditu: lema-ikurraren araberakoa, eta sarreren eduki osoak aintzat hartzen dituenak. Hainbat eta hainbat paperezko hiztegi digitalizatu horrela antolaturik daude, sarean erabilgarriak ditugun HLEH1994 eta ZEH2005 euskarazko hiztegien argitalpenak kasu.

```
<entry>
  <headword> Lema-ikurra </headword>
  <body> Hiztegi-sarrera </body>
</entry>
```

3.5 Irudia: Oinarrizko *xml* hiztegi sarrera

Zenbait kasutan, paperezko hiztegia zena, *rtf* (edo *ms word doc*) motako dokumentu hutsa zen hori, *xml* egitura aberats batera igaroarazi dute, *parsing* deitzen den prozesuaren bitartez. Oro har, paperezko hiztegia inprimatzeko balio zuen *rtf* testuko *representational markup* deituriko formatua (letra lodia, etzana, letra-tipo ezberdinak, etab.) *xml* markup eraikitzeke erabiltzen da, baita espresio erregularretan oinarritutako algoritmoak ere. Sarasolaren SEH1996 hiztegia TEI *xml* formatudun hiztegi elektronikoa bihurtu dute Euskal Herriko Unibertsitateko IXA taldean (xehetasunak Arriola et al. 2003 lanean), hiztegi-sarrerako elementu guztiei *xml* elementu bana esleitzen. Honezkeron, SEH1996 lana *xml* formatuan dugu, eta elementu bakoitzaren araberako bilaketak gauza ditzakegu bertako datuetan. Horren balioa adibide sinple batez irudikatzeko, hona hemen SEH1996 hiztegian adierazten diren lema bakoitzaren lehenengo agerpen dokumentatuaren datetan oinarritutako grafikoa (3.6 irudia).

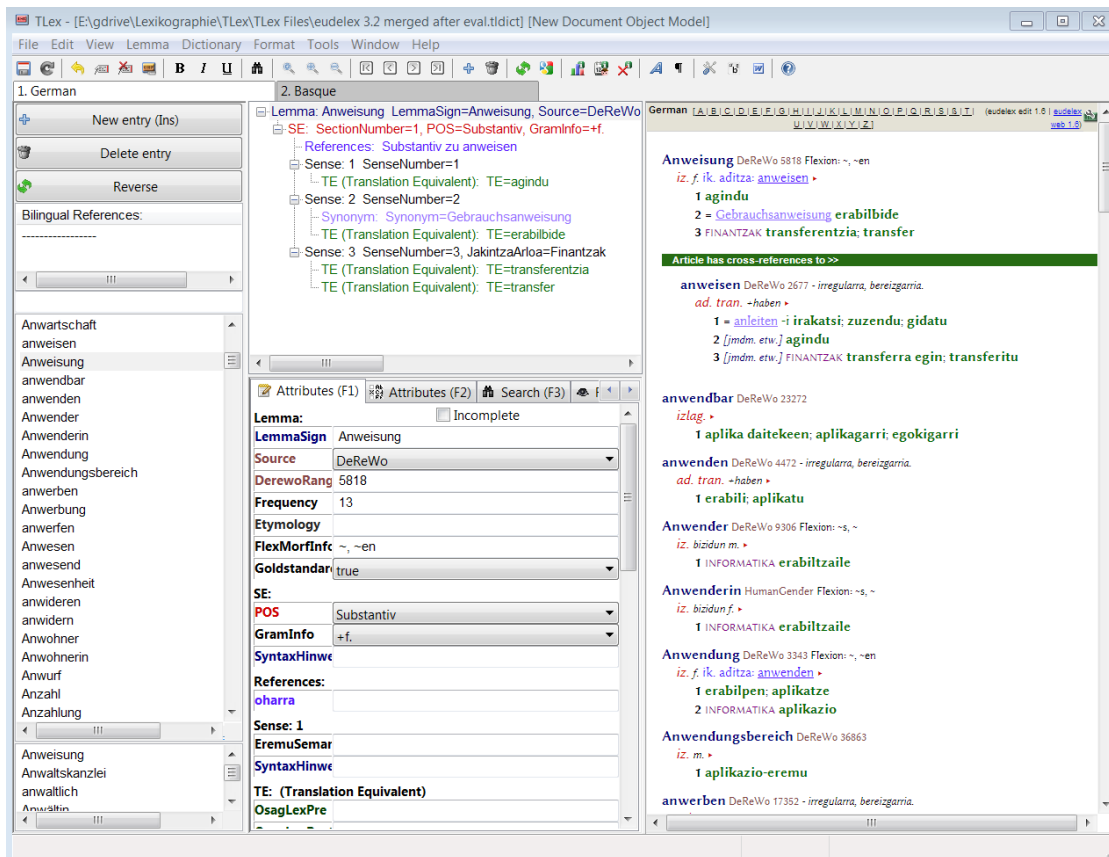
Datu horietatik, denbora-tarte jakin bati dagokion lematagia eraz daiteke arazorik gabe, eta, halaber, *xml* egiturako beste edozein elementuren araberako iragazketak burutu daitezke. Printzipioz, *xml* egitura aberats batek funtzio anitzeko datu-base lexikalak eratzeko balio du (*Multifunctional lexical databases*, Pajzs (2009) lanean, edo *Mutterlexikon*, Gouws (2006) lanean), eta, *xml* egitura konplexu beretik, funtzio komunikatibo zehatz bati erantzuten dion hiztegia eraz daiteke (funtzio komunikatibo buri, ikus 2.5.2 atala). Hiztegiaren edukiak ikusteko moldea aldatzeko, mikroegiturako elementuak haren aginduz ikustarazi edo ezkutatzeko aukera badu sareko hiztegiaren erabiltzaileak, datuen antolaeraren konplexutasunak horrelakorik ahalbidetuz gero.

**3.6 Irudia: SEH1996 lemei lotutako datetan oinarritutako grafikoa
(Azkarate & Lindemann (2015) lanetik hartua)**

Hiztegi berria hutsetik sortzean, lehenengo momentutik *xml* egitura aberatsa izatea komenigarria da, hiztegien edukiak editatu osteko *parsing* lanak egin behar ez izateko, eta aipatu ditugun abantaila guztiak baliatzeko. Gaur eskuragarri ditugun *Dictionary Writing Systems* (DWS) deituriko tresna informatikoez *xml* egitura aberatsagoarekin lan egitea ahalbidetzen digute, guk lanean erabiltzen dugun *TshwaneLex* sistema kasu (Joffe & De Schryver 2004; Joffe et al. 2003). Aplikazio informatiko horrek eskaintzen dizkigun abantailen artean, honako hauek aipatuko ditugu, gure lanean onuragarriak baitira:

- (1) Sarreren arteko erreferentzia-lasterbideak eskuz eta automatikoki txerta daitezke;
- (2) *xml* elementuen argumentu-balioak eskuz, erdi-automatikoki (taldeka, CSV taulak inportatzearen bitartez), eta aurretik zehazturiko zerrenda batetik hautatuz edita daitezke (kategoria gramatikala adierazten duen balioa, esaterako, aurretik ezarritako zerrendatik hautatzen dugu);
- (3) Argumentu baten eskuz editaturiko balioak zerrenda itxi bihur daitezke, horrela balioei buruzko estatistikak ikusi edo balio bakoitza beste hizkuntza batera itzultzeko aukera izanik (ikus adibidea 3.3.2.5 atalean);
- (4) Aplikazioaren interfazeak hiztegi-gileari *xml* ikuspegia eta CSS bitartez xedaturiko inprimaketa-proba erakusten dizkio aldi berean (ikus 3.7 irudia).

3.7 Irudia: TshwaneLex (TLex) aplikazioaren interfazea

7.4.2 eranskinean ematen dugun lagina *TLex* aplikazioak sorturiko *rtf* testua da, *xml markup* ez, baina elementu eta atributu bakoitzarentzat aplikazio barruan zehazturiko *markup errepresentazionala* (hizkien tamaina, kolorea, etab.) bai gordetzen duena. *rtf* horren itxura (4) puntuan aipatutakoarekin bat dator.

Lagin horri dagokion *xml* fitxategitik, hainbat datu estatistiko erauzi ditugu. 7.4.1 eranskinean, ondorengo datu-bildumak aurkitzen dira:

- (1) Elementuen eta atributuen kopuruak (7.8 taula). 5.165 sarrerako hiztegi-lagina aurkezten dugu 7.4.2 eranskinean. Lagin hori, beraz, 4.1 atalean deskribatutako metodo erdi-automatikoak ebaluatzeko erabili dugun lagina (alemanezko A hizkia) baino handiagoa da.
- (2) 7.8 taulan, elementu jakin batekin lotutako zenbait atributuen balio bakoitzaren kopuruak ere ematen dira, hala nola lemaren iturria, lemaren jatorrizko hizkuntza, erreferentziak eta flexio-morfologiari buruzko oharrak dituen atributuarenak, baita entitate sintaktikoei dagozkien POS-markak (kategoria

gramatikala) eta argibide morfosintaktikoak eta adierei dagozkien itzulpen-ordainak, hitz anitzeko unitateak eta definizioak ere. Ondorengoak bezalako baieztapenak egin ditzakegu estatistika horiek erabiliz: 1.149 aditz gisa identifikatutako lema-ikurretatik, 309k flexio-paradigma erregularretatik kanpoko arau irregularren bati jarraitzen diote (% 27), datuen arabera. 5.165 lemei 11.315 itzulpen-ordain dagozkie (batez beste, 2,19 ordain).

- (3) Alemanezko 2.184 adierek jakintza-arloari dagokion marka daramate. Marka horien kopuru absolutuak eta erlatiboak 7.9 taulan ikus daitezke, maiztasunaren arabera ordenaturik.
- (4) 650 adiera edo hitz anitzeko unitate (MWE) argibide pragmatikoren batekin lotuta daude. Erregistro-marka horien gaineko estatistikak, 7.10 taulan aurkitzen dira.
- (5) 7.11 taulan, ordea, lagin osoan zehar entitate sintaktiko bati edo adiera bati lotuta dauden balentzia-formulak (ikus behegoko 3.3.4.2 atala) zenbatzen ditugu. Balentzia-formulak editatze-prozesuan eskuz eta banan-banan ezarri ondoren, argibide mota honentzat xedatuta dugun argumentuaren balio guztiak zerrenda honetan jaso ditugu. Ikusten denez, hainbat balio behin baino gehiagotan agertzen dira. Bestalde, zerrendan agertzen diren zenbait ikur balio berdineko aldaera baten baino gehiagotan agertzen dira. Horrela, *jndn*. ("jemanden") sarrera inkonsistentziatzat jo behar dugu, balio bera beste kasu guztietan *jdn*. ikurraz adierazi baitugu. Hona hemen *xml* egitura erabiltzearen abantaila bat: Atributu baten balioen zerrenda honen bitartez, tankera honetako inkonsistentziak atzemateko eta zuzentzeko aukera ematen du.¹⁰¹

Xml egitura batean hiztegi berria oinarritu izanak, honako beste abantaila hau dakar, zalantzarik gabe aintzat hartzekoa dena: Elementuen hierarkia, eta, honekin batera, argibide motek hiztegi-sarreran duten hurrenkera modu askoz ere errazago batean alda daiteke, *markup* estruktural aberatsik ez duen hiztegi-testu batean baino. Hortaz, *EuDeLex* hiztegiko hemen aurkezten dugun egitura moldatu ahalko litzateke geroago

¹⁰¹ Horrelako inkonsistentziak eskuz editatutako hiztegi-gutietan agertu ohi dira, eta digitalizatzeko lanak (mikroegiturako argibide mota bakoitzari *xml* elementu edo argumentu bana esleitzeko edo *parsing* lanak (ikus 3.3.1)) zailtzen dituzte.

ere. Eta, jakina, horrela egingo dugu, hemen egiten ditugun proposamenak eztabaidaren bitartez hobetzen diren heinean.

3.3.2 Alemanezko lemari buruzko argibideak

3.3.2.1 Etimologia

Latina eta grekoa hizkuntza klasikoez bestelako hizkuntzetatik alemanera *Fremdwort* (hitz arrotz) gisa etorritako lema bada, jatorrizko hizkuntza adierazten dugu. Laginean, 81 kasutan egin dugu horrela. Jatorri bakoitzari dagozkion kopuruak 7.8 taulan ikus daitezke.

3.3.2.2 Flexio morfologia

Flexio-morfologia ezberdinetako lema homografoak homonimotzat hartzea erabaki baitugu (ik. 3.3.3), lemarekin batera flexio-morfologiaren gaineko argibideak ematen ditugu, alemanezko hiztegiaren ohikoa den moduan:

1. Aditzen kasuan

- (a) Irregularitasuna. Markarik ez badago, paradigma erregularrari jarraitzen diola ulertzen da.
- (b) Irregularren kasuan, lehenaldiko singularreko hirugarren pertsona eta lehenaldiko partizipioa (*behelfen: behalf, beholfen*).
- (c) Preposizioa+aditza elkarrean bereizgarritasuna: "Trennbare Verben" (*abfahren, ich fahre ab, ich *abfahre*).
- (d) *-ge* morfemaren galera lehenaldiko partizipioan.

2. Izenen kasuan

- (a) Singularreko genitiboa eta pluraleko nominatiboa.

3. Adjektiboen kasuan

- (a) Konparatiboa eta superlatiboa.

1 (a), (c) eta (d) puntuetan aipatutako markei buruzko txosten estatistikoa 7.8 taulan aurkitzen da.

3.3.2.3 Sinonimoak

Polisemiaren aurrean, adiera bat besteekin bereizteko lagungarria iruditu zaigun kasuetan, sinonimoak gehitu dizkiogu alemanezko adierari. Sinonimo horren grafiarekin

bat datorren lema-ikurra lemategian egonez gero, sinonimoa erreferentzia-lasterbide automatikoa da, hau da, sinonimoaren gainean klik eginez, erabiltzaileak homografoari dagokion *EuDeLex* hiztegiko sarrera ikusten du. Sinonimoak sarrera polisemiko batera bidaltzen duen hainbat kasutan, eskuz egokitu ditugu lasterbide horiek dagokion adierara. Egokitze hori, orain arte landu dugun lemategiko sarreretarako egin burutu ahal izan dugu, horien polisemia ere landua baitugu. Horrelako lasterbideak 7.4.2 ataleko laginaren 426 kasuetan agertzen dira.

Izan ere, arlo hau ere metodo automatikoen bitartez landu liteke, iturburu irekiko eta lizentzia libreko alemanezko tesauroak eta, lizentzia egokia eskuratuz gero, *GermaNet* datu-basea sinonimoak erauzteko iturri gisa balia baitaiteke, sinonimoak hiztegian txertatzeko. Homografian oinarritutako metodo automatikoak, lema homografoak eta polisemia desanbiguatzeko ez dituen, aparteko arazorik gabe emango lituzke sinonimoak eskuratzeko aukera (bereizketa horiek egiten dituen *WordNet*-metodoari buruz, ikus 4.2.2 atala). Sinonimoak era masiboan *EuDeLex* hiztegian txertatzeko gure lehentasunen artean ez baitago, behin-behinean *openthesaurus.de* eta *canoo.net* atarrietako eskaintzetara bidaltzen du *EuDeLex*-eko erabiltzaile-interfazeak sinonimoak ikusteko (ikus 3.5). Erreferentzia horiek homografian oinarritzen dira.,

3.3.2.4 *Domeinua edo jakintza-arloa*

Adierak desanbiguatzeko domeinu semantikoaren edo jakintza-arloaren gainean ematen ditugun argibideak aurretik finkaturiko zerrenda itxi batetik hautatzen ditugu. Zerrenda finkatzeko, SEH2007 lanean erabiltzen denean oinarritu gara. Eranskinen 7.9 taulan, jakintza-arloaren markei dagokien datu-bilduma estatistikoa ematen dugu. Argibide mota hori jakintza-arloaren bateko hizkuntza bereziko terminotzat har dezakegun guztietan, marka ezartzen saiatu gara. Horrela, jakintza-arloaren araberakako bilaketak burutu edo glosarioak erauz daitezke hiztegiaren datu-base orokorretik.

3.3.2.5 *Zehaztapen semantikoak*

Eremu honetan, adiera desanbiguatzeko argibide osagarriak (ikus Alberdi et al. 2008: 1558) eskaintzen ditugu (parentesi artean, letra beltz etzanean), jakintza-arloari dagokion markaren antzeko modu batean arlo semantikoa zehazten dutenak. Kasu honetan, argibidea testu librea da, kasuz kasu erabakitakoa. Horretarako, adieraren

beißen *DeReWo* 4706 Flexion: beißt, biss, gebissen -

irregularra

I *ad. tran.* +haben ▶

1 -i hozka egin; -i haginka egin; -i kosk egin; -i ausiki egin

2 (*intsektuak*)-i heldu; ziztatu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 hozka egin; haginka egin; kosk egin; ausiki egin

III *ad. inper.* ▶

1 azkurea sortu

IV *ad. + 'sich'* ▶

1 (*koloreak*) elkarrekin ondo ez joan; gozakaiztu

3.2 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'beißen'

hiperonimoa erabili dugu, edo, aditzen kasuan, argumentu-egitura osatzen duen subjektu edo objekturen bat, aditzaren esanahia eta erabilpena zehazteko, 3.2 laginean ikusten den bezala (ikus 3.1 lagineko 'Absatz' adibidea ere).

3.3.2.6 *Polisemia: Adieren zerrenda zenbakitua*

Alemanezko lema-entitate sintaktikoak islatu ondoren, entitatearen adierak ematen ditugu zerrenda zenbakitu batean. Adieren ordena, printzipioz, maiztasunaren arabera izatea nahi dugu. Gaur egun eskuragarri ditugun corpusetan oinarritutako metodoek lema baten adieren maiztasunari buruzko informaziorik tamalez ematen ez baitigute, ez dugu irizpide horri jarraitzeko metodo fidagarririk, eta corpusetako KWIC zerrendei begiratu adieren maiztasun-hurrenkera asmatu baino, geure intuizioari jarraitzen diogu adieren sailkapena burutzeko. Hori dela eta, *EuDeLex* hiztegiko lehenengo bertsio honetan, azken batean adieren hurrenkera ausazkoa dela aitortu behar dugu. Aurrerago, corpus-hizkuntzalaritzak auzi korapilatsu horretarako erantzunak eskaintzen dituenean (horri buruzko gehiago 4.2.1 atalean) eta adieren desanbiguazioa aintzat hartzen duten maiztasun-zerrendak eskuratzen ditugunean, sailkapena oinarri sendo eta uniboko batean eraiki ahal izango dugu.¹⁰²

¹⁰² Badira beste hurrenkera posible batzuk (ikus Lew 2013: 291–294), eta hurrenkera kronologikoa edo historikoa da horien artean maizen erabiltzen dena, maiztasunaren arabera batean. Adierei hurrenkera kronologikoa txertatzeko, alemanezko lemategia beharko genuke, adieren desanbiguazioa eta adiera bakoitzerako lehen agerpen dokumentatuaren data dakarrena.

3.3.2.7 *Itzulpen-ordainak eta baliokidetasuna indartzeko osagaiak*

Adiera bakoitzerako, euskarazko ordainak ematen ditugu kolore berdean (ordainen definizioaz, ikus 4 atala). Aurrerago esan bezala, *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo bertsio hau euskara L1 duen erabiltzailearen beharrei begira diseinatu dugu, eta, horregatik, ez dugu itzulpen-ordaina argibide sintaktikoekin ez semantikoekin osatzen, erabiltzaileak gure hiztegitik sinonimorik egokiena aukeratzeko eta esaldi batean txertatzeko argibiderik espero ez duelakoan. Ondorengo 3.3 lagineko hirugarren adieran ikusi bezala, salbuespen bat egiten dugu argumentu-egitura gauzatzeari (balentziari) dagokionez: alemanezko akusatiboazko osagaia euskaraz datiboazkoa denean, “-i” kasu markatzailea eransten diogu ordainari. Adibide honetan, gure ustez, argiago geratzen zaio erabiltzaileari alemanezko aditzak joskera trantsitibo baterako balio duela, edo bestela esanda, “*abschlagen*” ez dela datiboazko osagairik behar ez duen “*ezezkoa eman*” esapidearen itzulpen onargarria.

abschlagen *DeReWo* 10553

- irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 (kolpeen bidez) moztu

2 **KIROLA** (*baloia*) sakea atera

3 (*eskaera, mesedea*) ukatu; -i uko egin; -i ezezkoa eman

3.3 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'abschlagen'

Bestetik, ordainaren aurrean edo atzean baliokidetasuna indartzeko osagaiak ematen ditugu berde ilunxkoago batez eta parentesi artean. Argibide horiek beharrezkotzat jotzen ditugu alemanezko adiera guztiz ulergarria izateko, eta itzulpen osoa eskaintzeko. Osagai horiek ez ditugu ordainaren beraren eremuan sartzen, aurretik edota atzetik kokatzen ditugun *OsagLex* izendatu ditugun argumentuetan baizik (ikus 3.8 irudia), ondorengo arrazoiengatik:

- Osagaia ez da nahitaez euskarazko testuinguruan eman behar, hau da, erabiltzaileak ekoitzi behar duen euskarazko esaldian.
- Itzulpen-ordaina daraman *xml* argumentuaren balioa euskarazko lema baterako erreferentzia-lasterbidearekin osatu nahi dugu (hiztegiaren EU>DE norabidean zein euskarazko beste hiztegiatan bilatu ahal izateko).

- Euskarazko itzulpen-ordainak *EuDeLex* atalaren EU-DE norabideko zirriborroa eratzeko erabili nahi baditugu, lexema berari ez dagozkion bestelako ikurrak ezin ditugu *xml* eremu berean onartu.

Azken bi arrazoi horiengatik, 3.3 lagineko hirugarren adieran ikusten dugun “-i” datibo-kasuaren markatzailea, alemanezko akusatiboazko osagaia euskaraz datiboazko egitura batekin ematen dela adierazten duena, itzulpen-ordainari berari ez dagokion beste eremu batean jasotzen dugu (*ArgKasu*).

Eta berdin jokutzen dugu baliokidetasuna semantikaren eremuan indartzeko argibide osagarriekin. Jar dezagun auziarekin zerikusia duen beste adibide bat. Alemanetik itzultzean, mugimendua adierazten duten aditzek arazoak sortzen dituzte bereziki. Talmy autoreak (1991) erakusten duenez, mugimendu-gertaerak era ezberdinetan lexikalizatzen dira hizkuntzaz hizkuntza. Mugimendu-gertaeraren osagai semantikoak (objektua, mugimenduaren modua, bidea) lexemak berak ekar ditzake ala ez; itzulpenean, aditzari falta zaion adierazlea adberbiozko osagaien bidez (Talmy: *satellite gisa*) eman behar da, ondorengo adibideetan bezala. Testuinguru gehienetan, adibideetako euskal itzulpen literalak ez dira osorik hemen bezala literalki itzulitako testu batean agertuko, ezta euren osotasunean hiztegiko itzulpen-ordain gisa ere:

1a.	rollen	<i>biraka ibili/joan</i>
1b.	der Ball rollte hinter die Linie	<i>baloia marraren beste aldera joan da biraka</i>
2a.	gehen	<i>oinez ibili</i>
2b.	ich gehe nach Hause	<i>etxera noa oinez</i>
3a.	fahren	<i>ibilgailuz joan</i>
4b.	morgen fahren wir nach Bremen	<i>bihar joango gara Bremenera (ibilgailuz)</i>

Esan bezala, itzulitako testu batean, 1b-4b bezalako euskal esaldirik ez da agertuko. Testuinguruak argi utziko du baloia biraka joan dela, zergatik euskal esaldia horretara behartu? Baina hiztegian, testuingururik gabe, alemanezko aditzak bere baitan dakarren mugimendua-modu hori adierazi behar da. *Rollen* bezalako mugimendua-modua dakarten aditzak hizkuntza germanikoetan ugariak dira; euskaraz, aldiz, ez.¹⁰³ 3.3 lagineko '(*kolpeen bidez*) *moztu*' adibidea sail horretako bat da, eta *OsagLex* eremuaz baliatzen gara alemanezko lexemak berez dakarren mugimendu-modua adierazteko.

¹⁰³ Oinez ibiltzearen modua adierazteko, adibidez: *Gehen, schlurfen, watscheln, dackeln, tippeln, traben*, beste hainbaten artean.

```

<Lemma id="4060" LemmaSign="abschlagen" Source="265" DerewoRang="10553" Frequency="14"
  FlexMorftag="139;140">
  <SE id="4061" SectionNumber="1" POS="7" GramInfo="222">
    <Sense id="4062" SenseNumber="1">
      <TE id="4063" OsagLexPre="kolpeen bidez" ArgKasu="0" TE="moztu"/>
    </Sense>
    <Sense id="4064" SenseNumber="2" JakintzaArloa="57" EremuSemant="baloia">
      <TE id="4065" ArgKasu="0" TE="sakea atera"/>
    </Sense>
    <Sense id="4066" SenseNumber="3" EremuSemant="eskaera, mesedea">
      <TE id="4067" ArgKasu="0" TE="ukatu"/>
      <TE id="4068" ArgKasu="209" TE="uko egin"/>
      <TE id="4069" ArgKasu="209" TE="ezezkoa eman"/>
    </Sense>
  </SE>
</Lemma>

```

3.8 Irudia: *EuDeLex xml*: s.v. 'abschlagen'

Preposiziozko aurrizkia duten alemanezko aditzen kasuan, baliokidetasuna indartzeko osagaiak garrantzia du askotan, aurrizkiaren bitartez hiponimoa sortzen denean, 3.9 taulako adibidean gertatzen den bezala. Erabateko baliokidetasuna islatzen duen euskarazko ordainik ez badago, jokabide horretaz baliatu gara (adibidean parentesi artean adierazten duguna da baliokidetasuna indartzeko osagaia).

<i>Alemanerazko aditza</i>	<i>Euskarazko ordaina</i>
brennen	1. erre; 2. piztuta egon; argi egin
anbrennen	piztu, erre (-tzen hasi, „anfangen zu brennen“)
abbrennen	(erabat, „vollständig“) erre, kiskali

3.9 Taula: Alemanezko 'brennen' aditza eta preposiziozko aurrizkia duten hiponimoak

3.3.2.8 Erabilera-adibideak

EuDeLex hiztegiko alemanezko lemategiaren lehenengo % 10a landu bitartean, erabilera-adibideak hautatzeko zenbait saiakera egin ditugu (ikus 3.1 eta 4.4 laginak). Asmatutako adibiderik ez dugu jarri nahi izan, corpusetan oinarritutakoak baizik. Horretarako dauzkagun baliabideak, corpusak nahiz corpusekin lan egiteko tresna elektronikoak, izan baditugu. Baina ikusi dugunez, egun dugun corpus paraleloa gehiago garatzeko premian gaude, lemategi guztia itzulitako adibide egokiez hornitu ahal izateko (4.3 atalean argudiatuko dugun bezala). Bestalde, corpus paraleloetatik erauzitako datuak modu automatiko batean emateko aukera dugu, hau da, erabiltzaileak hiztegi elektronikoan bilaketa bat burutzen duenean, bilaketari dagokion lema duten konkordantzia paraleloak erakustea. Horrekin lotutako arazo nagusiak bi dira. Alde

batetik, corpus paraleloko datuetan ez dago polisemiaren desanbiguaziorik, konkordantziak (gaur ditugun teknologiek) lema-ikurraren arabera hauta daitezke, ez lemaren adieraren arabera. Bigarrenik, aipatu behar da kasu batzuetan bilaketarekin bat datozen emaitza gehiegi aurkituko direla erabiltzaileari lagungarri gertatzeko. Arazo hori konpontzeko teknologiak badaude, eta ingeniaritza konputazionalan inbertitzea besterik ez genuke (horri buruz, ikus 4.4.1 atala).

3.3.3 *Alemanezko izena hiztegi-sarreran*

2.1.1.1 atalean aurkeztutako irizpidearen arabera, eta 3.4 laginean ikusten dugunez, alemanezko '*Ausdruck*' izenari dagozkion argibideak hiztegi-sarrera bitan ematen ditugu, grafia berdineko bi izen homonimo horiek lemategiaren parte baitira. Izenki bakoitzaren flexio-morfologiaren gaineko informazioa (genitibozko singularra eta nominatibozko plurala) eta genero gramatikala lema-ikurraren ondoan ematen ditugu.

Ausdruck¹ *DeReWoHomograph* 1918 Flexion: ~s, Ausdrücke

iz. m. ik. aditza: [ausdrücken](#) ▶

1 adierazpen

2 termino; esamolde; esapide

3 ezaugarri; adierazgarri

4 adierazkortasun; adierazgarritasun

Ausdruck² *DeReWoHomograph* 1918 Flexion: ~s, Ausdrücke

iz. m. ik. aditza: [ausdrucken](#) ▶

1 inprimatze; inprimaketa

3.4 *Lagina: EuDeLex: s.v. 'Ausdruck'*

Makroegituraren arloan egiten dugun bereizketa horren azpian, homonimo bakoitzaren polisemia azaltzen dugu adierei dagozkien atal zenbakituetan. Adiera atal horien hurrenkera maiztasunaren arabera izatea nahi dugu; baina, horretarako baliabiderik eskuragarri ez dugun bitartean, beste hiztegi batzuetan aurkitzen dugun hurrenkerari eta geure intuizioari jarraitzen diegu, 3.3.2.6 atalean aipatu bezala.

Izenaren genero gramatikala adierazten duen ikurra entitate sintaktikoa zehazten duen ikurraren ondoren ematen dugu. Argibide hori “bizidun” markarekin osatzen dugu, hala badagokio, hau da, izaki biziduna denotatzen duenean, 3.5 lagineko adibidean ikusten dugun legez.

Anhänger *DeReWo* 1646 Flexion: ~s, ~

I *iz. bizidun m.* ▶

1 jarraitzaile; aldeko; zale

II *iz. m.* ▶

1 AUTOMOBILA atoi; trailer

Anhängerin *DeReWo* 32203 Flexion: ~, ~nen

iz. bizidun f. ▶

1 jarraitzaile; aldeko; zale

3.5 Lagina: EuDeLex: s.v. 'Anhänger', 'Anhängerin'

3.3.4 *Alemanezko aditza entitate sintaktiko gisa*

Aditzaz bestelako kategoria gramatikaletan, badugu arazo berezi bat, jarraian interesatuko zaiguna, eta hiztegiaren mikroegitura diseinatzerakoan hartu beharreko erabakia da: aditza lehenik entitate sintaktiko ala entitate polisemiko gisa deskribatu nahi izatea, eta horren arabera hiztegi-sarreran datozen argibideen barruko hierarkia finkatzea, edo datuen diseinu arloko hitzetan esanda, elementuen guraso-seme-alaba erlazioa ezartzea. Hortaz, hemen ere *xml* elementuen hierarkiaz ari gara.

3.3.4.1 *Mikroegiturako elementuen hierarkia: ordena sintaktikoa*

DaF ikasleentzat diseinaturiko hainbat hiztegitan proposatzen den bezala Langenscheidt eta PONS etxeetakoak adibide), alemanezko aditzari dagokion hiztegi-sarrera lehenik eta behin lemaren propietate sintaktikoen arabera antolatzen dugu, lau kategoriatan (ikus adibidea 3.6 laginean):

- (1) Aditz iragankorra edo trantsitiboa, hau da, alemanaren kasuan akusatibozko objektua onartzen duena
- (2) Aditz iragangaitza edo intrantsitiboa, hau da, akusatibozko objekturik onartzen ez duena
- (3) Aditz erreflexiboa, hau da, akusatibozko *sich* izenordainarekin batera agertzen dena
- (4) Aditz inpersonala, hau da, subjektu gisa *es* izenordaina baino onartzen ez duena.

Aditza lehenik entitate sintaktiko gisa islatzeko jokabidearen alde, zenbait argudio zerrendatuko ditugu jarraian (ikus Marelló 2010; Dentschewa 2006: 124h):

- a) Hiztegi-sarrera luzeagoetan, orientatzeko laguntza eskaintzen du.

- b) Alemanezko testu bat ulertzeko edo alemanetik itzultzeko ahaleaginean, DaF ikasle aurreratuagoen eta itzultzaileen ohiko jokamoldea da aditzaren esanahiari hurbildu baino lehen aditza entitate sintaktiko gisa identifikatzea, hau da, subjekturik duen, akusatibozko objekturik duen, datibozko objekturik duen galderei erantzun eta gero, adiera, esanahia eta itzulpen-ordaina zehaztea.
- c) Alemanezko testua ekoizteko orduan, kasu askotan, aditzaren semantika baino, horren propietate sintaktikoak dira ikasleari zalantzak eta argibideak jasotzeko beharra sortzen diotenak: aditz hau trantsitibo gisa erabil dezaket? Zer aditz laguntzaile erabiltzen du aditz honek perpaus intrantsitibo batean?

Ordena sintaktikoaren kritika ondorengo zalantzan oinarritzen da: hiztegiaren erabiltzailea gai ote da *trantsitibotasuna* bezalako gramatika-terminoak ulertzeko? Zalantza horrek badu pisua, eta euskaratik alemana ikasten duten kasuan badira hainbat arrazoi gaitasun hori zalantzan ez jartzeko, euskaraz tasun hori oinarritzko gramatika-eskolan lantzen baita. Ildo horretatik, ondorengo izendapen alternatiboa hauta daiteke, PONSDAF hiztegian gertatzen den bezala: “*Mit Objekt*” (“objektuarekin”), “*Ohne Objekt*” (objekturik gabe), “*Mit Sich*” (“sich' izenordainarekin”).¹⁰⁴

abstimmen *Derewo 2628 trennbar*

I *Verb Intransitiv* +haben ▶ 1 [*über etw.*] **bozkatu**

II *Verb Transitiv* +haben ▶ 1 [*auf etw.*] **egokitu 2** [*mit jdm.*] **adostu; hitzartu**

III *Verb + 'sich'* +haben ▶ 1 [*mit jdm.*] **ados jarri**

3.6 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'abstimmen'

Alemana ikasteko prozesuan arazo larria izaten da aditz laguntzailearen erabilerarekin lotutakoa. Horretan laguntzeko asmoz, alemanezko aditzak iragan burutuan darabilen aditz laguntzailea ematen dugu, entitate sintaktikoa zehazten duen ikurrarekin batera. Horri dagokiola, zera aipatu behar da: oro har, egitura trantsitibo batean *haben* (“*edun”) laguntzailea erabiltzen da; intrantsitiboetan, berriz, *sein* (“izan”). Baina, euskaraz gertatzen den bezala, badira salbuespenezko kasu franko (3.6 lagineko adibidea kasu), non aditz laguntzailearen erabilerari buruzko oinarritzko arau horrek balio ez duen. Horregatik, bi argibideak ematen ditugu espresuki: aditza entitate

¹⁰⁴ “Objektua” hemen akusatibozko objektua da, eta ez datibozkoa. Horrek gaizki-ulertzeak ekar ditzake. “Trantsitibo” terminoa egokiagoa iruditzen zaigu, euskaraz ikasi duenak tasun hori ergatibozko egiturak lantzen dituen bereganatu du eta.

sintaktiko trantsitibo, intrantsitibo, erreflexibo edo inpersonal gisa, alde batetik, eta, bestetik, aditzak entitate bakoitzaren kasuan zer aditz laguntzaile¹⁰⁵ darabilen.

3.3.4.2 *Balentzia edo argumentu-egituraren gauzatzearen inguruko argibideak*

Aditzaren¹⁰⁶ argumentu-egituraren gauzatzea edo balentzia modu egoki batean islatzeko asmoz, *balentzia-formulak* (*Valenzformeln*, (Wolski & Cyffka 2011: 12)) baliatzen ditugu (ikus 3.6 lagina), *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo bertsio honetan, euskara L1 eta alemana L2 dituen erabiltzailearen beharrei begira, baina alemanezko atalean baino ez, hau da, euskarazko ordainei balentziari buruzko argibideak gehitu gabe. Hurrengo bertsio baterako euskarazko datuak ere balentzia-formulez aberastuko bagenitu, 3.7 laginaren bezalako irudia ikusiko genuke. Balentziari buruzko argibideek bi abantaila ekartzen dizkiote hiztegiaren erabiltzailerri:

1. Testua ekoizteko ahaleginean, kasu-marken edo preposizioen bitartez argumentuak modu egoki batean elkarrekin josten lagunduko dioten argibideak jasotzen ditu erabiltzaileak;
2. Testua ulertzeko ahaleginean, balentzia-formulek alemanezko adiera egokia hautatzen lagun liezaiokete erabiltzailerri, aurrean dituen preposizioak edo kasu-markak hiztegi-sarreran ikusten dituenekin bat baldin badatoz.

bedanken *DeReWo* 5233 - -ge galtzen du

ad. + 'sich' +haben ▶

1 [bei jdm. für etw.] [nbi. zbtengatik] eskerrak eman

3.7 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'bedanken' (aberastua)

Balentzia-formulen bitartez aditzaren propietate sintaktikoei buruzko argibideak ere ematen ditugu, nahitaezko erabilera ditrantsiboa markatzeko, batik bat (“*jmdm. etw.*”, norbaiti zer bait). Datibozko *sich* izenordaina duten egitura erreflexiboak ez ditugu “*mit SICH*” entitate sintaktiko propio gisa islatzen, akusatibozko *sich* duten egiturak egiten

¹⁰⁵ *Haben* edo *sein* aditz laguntzaile bietatik edozein entitate sintaktiko bererako erabiltzea gramatikaltzat hartzen da zenbait kasutan, kontu dialektala bada ere (*ich habe gestanden / ich bin gestanden*). Horrelako kasuetan, aditz laguntzaile biak hauta daitezkeela adierazten dugu sarreran.

¹⁰⁶ Aditzei dagozkien sarreretan ez ezik, adjektibo eta izenei dagozkien hainbatetan ere, gehitu ditugu balentziari buruzko argibideak, baina azken bi kategoriei begira ez modu sistematiko batean, hurrengo bertsio bat landu arte. Nahiz eta adjektiboen eta izenen balentziari buruzko argibideak hiztegiaren arreta bera merezi duten, alemanezko hiztegi gintzan oro har gutxiago aurkitu izan dira egun arte (Castell 2015).

ausleihen *DeReWo 7354* - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [*jmdm. etw.*] maileguz utzi; mailegatu

2 [*(sich (Dat.)) etw.*] maileguz hartu; mailegatu

3.8 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'ausleihen'

dugun bezala, “*sich (Dat.) etw.*” ('norbere buruari zerbait') oharrarekin osatutako aditz trantsitibo gisa baizik (ikus 3.8 lagina).

3.3.5 *Alemanezko adjektiboa eta adberbioa hiztegi-sarreran*

Adjektiboen eta adberbioen kasuan, alemanez eta euskaraz ditugun simetria eta asimetria morfosintaktikoak kontuan hartu beharra ikusten dugu. 3.9 lagineko adibideek erakusten duten bezala, alemanezko adjektiboek morfologia edo/eta lexiko ezberdineko euskarazko ordainak eskatzen dituzte, atributu ala adberbio gisa erabiltzen diren arabera. Atributu gisa erabilitako adjektiboak determinatzaile sintagma baten osagaiak dira bi hizkuntzotan, eta flexionatu behar dira. Adberbioak, aldiz, ez dira flexionatzen, eta adberbio sintagmaren osagaiak ditugu. Euskaraz, kategoria batetik bestera, sintagma mota batetik bestera igaroarazteko, atzizki jakin batzuk erabiltzen dira (batik bat, *-ki*, *-to*, eta *-ka* adjektiboak adberbio bihurtzeko, eta *-ko* adberbio bat determinatzaile-sintagma batean erabili ahal izateko). Antzeko arau batzuek alemanezko hainbat lexematan balio dute (ikus *allein*_{ADB} vs. *alleinig*_{ADJ}). Alemanezko adjektiboen euskarazko ordainak postposizio sintagma gisa ere ager daitezke (*jendetasun*_{IZE}-*ez*_{POSTP}, ”anständig“).

Hainbat kasutan, bi hizkuntzetako lexemak kategoria batean baino ez dira agertzen, hots: ezin dira atzizkien bitartez moldatu, beste kategorian balio ahal izateko. Auzi horri dagokionez ez alemanez ez euskaraz arau orokorrik ez dagoenik, hizkuntza-ikasleek esperoko dute hiztegiak zalantza horiek argitzea, hau da, zalantzak sortzen dizkion lexema eta adberbio edo adjektibo gisa erabil daitekeen.¹⁰⁷

¹⁰⁷ 3.9 lagineko *anständig* adibidean ikusten denez, euskarazko *zintzo* eta *zintzoki* ordainak ematen ditugu, *EuDeLex* hiztegiaren hasierako funtzioa betetzeaz gain, euskaraz zalantzak dituenaren beharrei begira. Izan ere, adjektiboen erabilera adberbio gisa *-ki* atzizkia eskatzen duen ala ez euskaraz ikasten dutenen betiko zalantza izaten da, eta *-ki* atzizkiaren gehiegizko erabilpena euskaldun berrien ezaugarritzat har daiteke. Zalantza horiek argitzeko, bi forma posibleak ematea proposatzen dugu, hala badagokio.

anständig *DeReWo* 8054I *izlag.* ▶

1 zintzo

II *izlag.adb.* ▶

1 zintzo; zintzoki; jendetasunez

anteilig *DeReWo* 20466I *izlag.* ▶

1 zatikako; proportzional

II *izlag.adb.* ▶

1 zatika; proportzionalki

arg *DeReWo* 3262I *izlag.* ▶

1 latz; gaitz

2 *zahark.* gaizto; maltzur; okerII *izlag.adb.* ▶1 *lgart. heg.* oso

3.9 Lagina: *EuDeLex*,
s.v. 'anständig', 'anteilig', 'arg'

Irizpide berari jarraituz, alemanezko adberbio-sarrerak antzeko era batean antolatzen ditugu: alemanezko adberbio bat, predikatibo gisa erabiltzen denean ("*Jazz ist anders_{ADB}*", "*Jazz-a ezberdin_{ADB-aDET} /bestelako_{ADB-aDET} da*"), ez du flexionatzerik onartzen; euskarazko egitura paralelo batean, aldiz, adjektiboa eskatzen da, nahitaez flexionatua izan behar dena. Berdin gertatzen da alemanezko adberbioak atributu gisa erabiltzen direnean: "*die_{DET} Sitzung_{IZE} gestern_{ADB}*" vs. "[*atzo_{ADB}-ko_{POSP} batzar_{IZE}-(r)_{aDET}*".

3.10 lagineko *anders* sarreran, flexiona ezin daitezkeen ordainak ematen dira *anders* lexemarentzat horren adberbio-erabileran, eta flexionatu behar direnak, berriz, predikatibo edo atributu gisako erabileran.

anders *DeReWo* 596I *adlag.* ▶

1 ezberdin; bestela; beste era batean

II *adlag. prd./atr.* ▶

1 ezberdin; bestelako; beste era bateko

3.10 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'anders'

3.3.6 Gainontzeko kategoria gramatikalak

EuDeLex hiztegiaren lehenengo bertsio honetarako, funtzio-hitzak ez ditugu modu sistematiko batean landu, saiakera batzuk egin arren. Izan ere, preposizioak eta lokailuak zailtasun bereziak ekartzen dizkigute gure hizkuntza bikoteko hiztegi elebidun batean, ZEH2005 hiztegian gaztelaniazko *de* preposizioari dagokion sarrerak, esaterako, erakusten digunez: 19 adiera atal ditu sarrerak. Horixe dugu, beraz, lehenengo arrazoi praktikoa kasu konplexu horiek hasiera batean baztertzeko, eta alemanezko lematagia lantzen aurrera egiteko, preposizio eta lokailuen zama izan gabe. Bigarrenik, kategoria horietako lexemaren kopurua murriztua baita, taldeka lantzea proposatzen dugu, ikerketa berezia burutzearekin batera. Ikerketa horrek euskarazko beste hiztegi elebidunetako jokabideak aztertzean oinarrituko da, ondoren ikusteko zer nolako moldapenak komenigarritzat hartzen ditugun gure euskara-alemana bikoterako. Hirugarrenik, ondorengo aipatu nahi dugu: alemana ikasten duenak hizkuntza ikasteko testuliburuetan zein gramatika didaktikoetan badu argibide franko hitz horien erabilpen egokiari hurbiltzeko, eta argitzeke dugu ikasleriak hiztegi batera joko lukeen horien gainekoak lantzeko, edo nahiago duen gramatika didaktiko batera jotzea.¹⁰⁸

3.4 Euskara-alemanezko sarreren egitura

Aurreko kapituluetan alemanezko lemetatik euskarazko itzulpen-ordainetara bidaltzen duen hiztegiar aritu ondoren, orain euskaratik alemanera itzultzen duen *EuDeLex* hiztegiaren atalaren egitura osatzeko proposamen batzuk egingo ditugu. Makroegituraz jardun dugu jada 3.2.3.3 atalean, eta maiztasun-datuen araberako oinarrizko lematagia proposatu dugu.

Mikroegiturari dagokionez, ondorengo irizpide sorta abiatzeko proposamen gisa aurkezten dugu, euskarazko lematagirako hiztegi-sarrerak edukiez betetzen hasi baino lehen eztabaidan finkatzeko. Alemanezko sarreren egiturari buruz esandakoa kontuan izanik eta sarrera horien % 10 inguru eskuz landu ondorengo esperimendu konputazionalek izandako esperientziatik (ikus beheragoko 4.1.4 atala) egiten dugu proposamena.

¹⁰⁸ Aipatu beharra dago egun ez dugula euskaraz eta euskarazko ikuspuntu batetik idatzitako alemanaren gramatikarik. Sarreran esan bezala, alemana ikasteko euskarazko lehenengo testuliburu (DBH) Wolff & Reuter (2007) dugu, egun arte bakarra dena. Gerorako erronka dugu hutsune horiek betetzea.

- (1) Hiztegi elebidunen *xml* egiturak eredu (*scheme* edo *DTD*) berekoak, edo, gutxienez, bateragarriak izatea komeni da, hiztegiaren norabide baten edukiak beste norabideko datuak erabiliz zirriborratu ahal izateko, alde batetik, eta, bestetik, hirugarren hizkuntza batekiko hiztegi berri baten lehenengo zirriborroa makro- eta mikroegiturako datuetan oinarritzeko. *xml* dokumentu bateko datuak transformazioaren bitartez berrantola litezke, baina arau berari jarraitzeak lanak errazten ditu. Bateragarritasuna argitalpen elektronikoari begira ere irizpide garrantzitsua dugu, euskararako hiztegi elebidun gehiago eraiki eta erabiltzaile-interfaze berdinen bitartez argitaratu nahi baditugu.
- (2) Badira arrazoi onak hizkuntza-ikasleentzako alemanezko hiztegi gintzan ohikoa den entitate sintaktikoa, *xml* egituran lema dakarren elementua gurasotzat eta adierak seme-alabatzat dituen tarteko elementu hori (ikus 3.4 edo 3.8 irudian <SE> elementua) defendatzeko euskarazko hiztegi gintzan gaur arte nagusia den hurrenkera semantikoaren aurrean. Gainera, euskarazko lemategirako zirriborra daiteke, EDBL datu-baseko etiketak erabiliz, 3.2.3.3.1 atalean azaldu dugun bezala (ikus adibidea 3.3 irudian), eta horrela zirriborratutako lemategia eskuz lantzea eta aberastea EDBL datu-basea bera aberasteko ekarpena izan daiteke.
- (3) Homonimia, hau da, kategoria gramatikal beraren barneko homografia (adib. euskaraz *baso* eta *baso*, ikus 2.4) filologian ez ezik, eremu konputazionalen ere arazoa da. EDBL bezalako datu-baseetan homonimia ez da aintzat hartzen, corpusetatik erauzitako konkordantzian zein maiztasun-zerrendetan homonimo horien datuak nahasturik datoz, lema-ikurrean oinarritzen den edozein aplikaziok, hiztegi etako edukietan-bilatzeakoak nahiz hiztegi sorta baten edukiak batzen dituen datu-base bateratuak, *baso* (IZE) eta *baso* (IZE) berdin ulertzen dituelako. Alemanezko lemategia eskuz lantzean, homonimia 3.3.3 atalean azaldu bezala ebatzi dugu, hau da: *Ausdruck*¹ eta *Ausdruck*² bi sarrera-buru homonimo ezartzea, euskarazko hiztegi modernoagoetan ere egiten den moduan (ikus 2.4 atala, eta, adibide gisa, SEH2007 hiztegi 7.49 lagina). Lema-ikurrean oinarritzen diren gure esperimentuetan (ikus 4.1.4 atala), homonimo horiek eskuz batu behar izan ditugu, eta, gero, zirriborro-datuak hiztegian erabiltzeko orduan, berriz desanbiguatu. Arrazoi horien guztien aurrean, hiztegiaren *xml*

heldu

- I *aditz perifrastikoa* ▶
 - A *ad. intran. +da* ▶
 - 1 = iritsi ankommen; kommen; herkommen
 - 2 kommen; geschehen
 - 3 reifen
 - B *ad. tran. +dio* ▶
 - 1 fassen; greifen; halten; festhalten
 - 2 ergreifen; anfangen
 - 3 (Tier) beißen; stechen
 - C *ad. tran. +du* ▶
 - 1 ipar. zah.= bidali, helarazi schicken
 - D *ad. intran. +zaio* ▶
 - 1 ipar. helfen; zur Hilfe kommen
- II *izlag.* ▶
 - 1 reif
 - 2 irud. erwachsen
 - 3 irud. vernünftig
- III *iz.* ▶
 - 1 (eines Tiers) Biss; Stich

irakin

- I *aditz perifrastikoa* ▶
 - A *ad. intran. +du* ▶
 - 1 sieden; kochen
- II *aditz sintetikoa* [3. pers.] ▶
 - A *ad. intran.* ▶
 - 1 sieden; kochen

**3.11 Lagina: EuDeLex: 'heldu' eta 'irakin' sarrerak
(lehenengo proposamena)**

egituran homografo guztiak elementu batean batzea proposatzen dugu. Horrenbestez, kategoria gramatikal berdineko homonimoak nahiz kategoria ezberdinetako homografoak elementu horren seme-alaba gisa jasoko ditugu, 3.12 eta 3.11 laginetan ikusten den bezala. Bestela esanda: homonimia ez dugu bereziki markatzen, eta homografiatzat hartuko dugu, entitate sintaktiko homografo guztiak maila berean. Entitateen azpitik, bakoitzaren polisemia kokatuko da egituran.

- (4) *EuDeLex* hiztegiko alemana-euskarazko atalean, aditzak diren entitate sintaktikoak ondorengo azpikategorien arabera antolatu ditugu (ikus 3.3.4

kapitulua): (a) aditz trantsitiboa, (b) aditz intrantsitiboa, (c) aditz erreflexiboa, akusatibozko *sich* izenordainarekin erabiltzen dena, eta (d) aditz inpersonala. Entitatearen izaera markatzen duen ikurraren ondoan, argibide bana gehitu dugu aditz laguntzailearen erabileraz (ikus 3.2 eta 3.3 laginak), entitate sintaktikoaren mota eta aditz laguntzailearen erabilera oro har ez baitatoz bat, nahiz eta kasu gehienetan honako oinarritzko arau honek balio duen: egitura trantsitiboetan eta erreflexiboetan, hau da, akusatibozko osagaia posiblea denean, *haben* laguntzailea erabiltzen da, eta intrantsitiboetan (akusatibozko osagairik posible ez denean), berriz, *sein* laguntzailea. Esan dugunez, entitateen azpikategorizazioaren eta aditz laguntzailearen erabilerari buruzko argibideak eskaintzea erabiltzaileari lagungarri gertatzen zaiolakoan gaude, hura hizkuntza-ikaslea denean, batez ere. Alemanez ez ezik, euskaraz ere egitura sintaktikoaren eta aditz laguntzailearen artean ez dago erabateko simetria, eta hizkuntza-ikasleak oinarritzko arau gisa ezagutzen duena (ergatibozkoetan, **edun*, eta gainontzekoetan, aldiz, *izan* laguntzailea) hautsi egiten da hainbat eta hainbat kasutan. Euskara ikasten duenak auzi hori hiztegiaren argibideetatik argitzea espero dezakeenez, aldagai biak mikroegituran islatzea proposatzen dugu. Euskarazko hiztegiek aditzari dagokion sarrera-mikroegitura sintaxiaren arabera antolatzen dutenean (2.4 atalean ikusiko dugunez, Sarasolaren eta Morrisen hiztegietan besterik ez da horrelako ordenik aurkitzen), aditz laguntzailearen erabileraren arabera sailkatzen dituzte aditzaren adierak (ikus, esaterako, *heldu* adibidea SEH2007 hiztegian, 7.52 lagina, edo MORR1998 lanean, 7.40 lagina). 3.11 lagineko *heldu* adibidean, ordea, entitate sintaktikoak xedatu ditugu, eta bakoitzarentzat aditz laguntzailearen erabilera zehazten duen ikurra gehitu. Hemen, bi entitate trantsitibo ezarri ditugu: (a) *dio* laguntzailea erabiltzen duena, eta (b), *du* laguntzailea erabiltzen duena. (a) bezalako irregulartasunak esplizituki islatzeko aukera ematen digu mikroegitura horrek, *irakin* adibidean ere ikus daitekeen moduan. Morrisen proposamena guretik hurbilena litzateke, *dio* motako laguntzailea erabiltzen duen egitura *du* atal batean ematen du eta. Gure ustez, erabiltzailearentzat argiago geratzen da Morrisen *du* [*dio*] atala *aditz trantsitiboa +dio* izendatzea, eta horixe da proposatzen duguna.

- (5) Adizkiak diren entitate sintaktikoen 3.11 lagineko bezalako sailkapeneko lehenengo hierarkia maila (hemen zenbaki erromatarrez markaturik datorrena), EDBL datu-baseko kategorizazioari egokitu diogu, non lema-ikurraren azpian aditza izenetatik, adjektiboetatik eta adberbioetatik bereizten den. Horretaz gain, sailkapeneko maila horretan aditzaren izaera perifrastikoa markatzeko aukera dugu, hau da, aditz sintetikotik bereizteko aukera. Tasun hori euskara ikasten dutenentzako argibide lagungarria da, eta perifrastikotasuna ala sintetikotasuna esplizituki markatzeak, horrekin lotutako ezberdintasun semantikoak ere islatzeko bide ematen du, hala badagokio.¹⁰⁹ Edozein kasutan, hau da, 3.11 lagineko *irakin* adibideko bezalakoetan ere, argibide semantikoei dagokienez erredundantzia sortu arren, argibide morfosintaktikoak txertatzeko aukera ematen du jokabide honek, esaterako, adibidean egin bezala, hirugarren pertsona baino ez dela argumentu gisa agertzen adieraztea, edo aditz sintetikoak dituen formak biltzen dituen taula baterako erreferentzia ematea.
- (6) Adjektiboari eta adberbioari dagokienez, alemanerako 3.3.5 kapituluan egin ditugun proposamenak euskaraz zentzudunak dira neurri berean: adjektiboa adberbio gisa bere horretan (*-ki* morfema erantsi gabe) erabiltzen den edo ez esplizituki adierazteko, 3.13 lagineko bezalako egitura proposatzen dugu.

sakon

I *izlag.* ▶

1 tief

II *adlag.* ▶

1 = sakonki tief

3.13 Lagina: EuDeLex: 'sakon' sarrera (lehenengo proposamena)

Proposatutako egitura hizkuntza-ikaslea den erabiltzailearentzat lagungarriak izateaz gain, horrela xehaturiko entitate sintaktikoei HAP alorreko aplikazioetan ere erabilgarriak izan daitezkeela uste dugu: lema batek zer entitate sintaktiko gisa ager daitekeen erabakitzeke, eta informazio horretaz baliaturik corpus-datuak prozesatzeko,

¹⁰⁹ Gogora dezagun EAH2007 hiztegiak (1.21 lagina), *niri doakidanez* bezalako egiturak joan sarreraren baitan nola azaltzen dituen. Aditz jokatuak duen adiera hori (alemanez, joan aditz perifrastikoak ez bezala, 'zustehen', 'zukommen', 'angehen' ordainak dituen) tasun morfosintaktioarekin esplizituki lotzea euskara ikasleari lagungarri gertatzen zaio, gure ustez.

adibidez, posible diren entitateak *esplizituki* markatu behar ditugu, kapitulu honetako laginetan egin dugun legez. Halaber, aditz laguntzailearen erabilera entitate sintaktikoarekin batera adierazteak polisemia desanbiguatzen laguntzen dio hiztegi-erabiltzaileari nahiz HAP alorreko aplikazioek erabiltzen duten erabakitzeko prozesuan. Horrela, *heldu* aditza datibozko komunztadura duen *dio* motako laguntzailearekin eta ergatibozko zein datibozko osagaiekin batera agertzen bada, 3.11 lagineko *heldu* (I B) entitatea edo ditransitibotasunera hedatutako (I C) entitatea izan behar du.¹¹⁰ Ergatibozko komunztadura-markarik gabeko *da* edo *zai*o laguntzailearekin batera agertzen bada, aldiz, (I A) entitatearen aurrean,¹¹¹ edo, *zai*o motako laguntzailea izanik, (I D) entitatearen aurrean gaudelako ebidentzia dugu. Lehenengo erabaki hori hartuta, *heldu* aditzak dituen adieretatik (EEG2013 hiztegian, adibidez, 13 atal dira, ikus 7.60 lagina), gutxi batzuk besterik ez dira geratzen, eta desanbiguate semantikoa errazagoa izango da.

3.5 Erabiltzaile-interfazearen egitura

2013ko maiatzetik, *EuDeLex* hiztegiaren erabiltzaile-interfazea sarean dago¹¹². Erabiltzaile-interfazea (ikus 3.9 irudia) *php*-script bakar batean oinarritzen da.¹¹³

Hasiera-orriaren goiko aldean, erabiltzaileak alemanezko lema edo forma flexionatu bat sartzeko aukera du, bilaketak burutzeko. Eremu horretan sartzen duen laugarren hizkitik aurrera, errutina batek sartutako hizkiak *EuDeLex* hiztegiaren lemategiarekin konparatzen ditu, erabiltzaileari lema osoak proposatzeko. Eremuaren aurrean, sakatzeko botoi bi aurkitzen dira, hiztegiaren meta-hizkuntza aukeratzeko balio dutenak. Aukeraketa horren arabera, interfazeak ondorengo argibideak ematen ditu hautatutako hizkuntzan:

¹¹⁰ Balentzia-formulak (alemanerako, ikus 3.3.4.2 atala) emanaz gero, (I B) atalean, “-tik heldu” (“norbaiti besotik heldu”) bezalako egiturak posible direla adieraziko genuke, eta horrela euskarazko testua deskodetzean zein entitate sintaktikoa izan zehaztu, eta, halaber, testua sortzeko orduan laguntza eman.

¹¹¹ *da*: datibozko osagairik gabe; *zai*o: [jasale] rol semantikoa dakarren argumentuari dagokion datibozko osagaiarekin.

¹¹² <http://www.ehu.eus/EuDeLex>.

¹¹³ *php*-script horren eta jarraian aipatuko dugun *perl*-scriptaren lehenengo bertsioaren garapena Bartzelonako *Institut Universitari de Lingüística Aplicada* (IULA, Universitat Pompeu Fabra) institutuak 2013ko udaberrian Rogelio Nazar hizkuntzalari konputazionalarekin izandako elkarlanari zor diogu. Hasierako laguntza hori jasota, ordutik aurrerako moldapenak gureak dira. Erabiltzaile-interfazea moldatzeko urratsak ondorengo helbidean kontsulta daitezke: <http://www.ehu.eus/EuDeLex/changelog.php>.

- a) Sintaxiari, pragmatikari eta jakintza-arloari dagozkion *EuDeLex* hiztegi argibideak
- b) Orriaren ataleko izenburuak
- c) Emaitza-orrian zehar ematen diren argibideak

Suche nach deutschen Grund- und Wortformen
Alemanierazko hitza bilatu
 Metadata deutsch Metadata euskaraz

EuDeLex **ehk** EUSKAL HEZKUNTZA ETA KOMUNIKAZIOA SALA **ehk** UNIVERSIDAD del País Vasco Euskal Herriko Unibertsitatea

Wörterbuch Deutsch-Baskisch - Alemaniera-Euskara Hiztegia

Beispi Bilatu / Suche **Meta-hizkuntzaren aukeraketa**

Beispiel
beispielhaft
beispiellos
beispielsweise

Bilaketa

EuDeLex emaitza "Beispiel" bila **EuDeLex Hiztegi-sarrera**

Beispiel ☆☆☆☆

*iz. n. **

1 adibide; etsenplu; • zum ~ adibidez
• ohne ~ paregabe

2= Vorbild eredu; jarraibide; ispilu; • ein ~ geben eredu izan

Honi buruzko iruzkina egin **Iruzkintzeko aukera**

Bilaketa-emaitzak beste zenbait datu-basetan:

de.wiktionary: **Beispiel**: *Substantiv*
de.wiktionary de+eu itzulpena • **adibide** • **eredu**

de.wikipedia: **Beispiel**
de.wikipedia de+eu lotura • **Adibide**

Wikipedia eta Wiktionary balabideetara lasterbideak

EuDeLex Lemmabrowser

beipflichtet
Beirat
beirren
beisammen
Beisammensein
beisammensitzen
Beischlaf
Beisein
beiseite
beißen
beisetzen
Beisetzung
Beisitzer
Beispiel
beispielhaft
beispiellos
beispielsweise
Beistand
beistehen
beisteuern
Beitrag
beitragen
Beitragserhöhung
Beitragssatz
Beitragszahler
beitreten
Beitritt

EuDeLex

Morfologia Wiktionary-tik

Morphologie: Substantiv **Beispiel, n.**

Nominativ Singular	das Beispiel
Nominativ Plural	die Beispiele
Genitiv Singular	des Beispiels/des Beispiels
Genitiv Plural	der Beispiele
Dativ Singular	dem Beispiel/dem Beispiel
Dativ Plural	den Beispielen
Akkusativ Singular	das Beispiel
Akkusativ Plural	die Beispiele

Quelle: Wiktionary [Autoren] Lizenz: CC BY-SA 3.0

Beste zenbait ataletara lasterbideak

cano Morphologie: **Beispiel**

Bilatu beste hainbat hiztegitan:
 DWDS DWDS-Suche: **Beispiel**
 Wortschatz Leipzig-Suche: **Beispiel**
 Openthesaurus-Suche: **Beispiel**
 DUDEN Duden-Suche: **Beispiel**
 FARLEX Farlex-Suche: **Beispiel**
 DWB DWB-Suche: **Beispiel**
 LEO LEO DE-ES Suche: **Beispiel**
 PONS PONS DE-ES Suche: **Beispiel**

3.9 Irudia: *EuDeLex* erabiltzaile-interfazea eta glosak

Bilaketa-emaitzak ematen dituen markoa hiru zutabetan banaturik dago:

- (1) *EuDeLex* hiztegiko sarrera, edo, homonimoen kasuan¹¹⁴, sarrerak eta alemanezko *Wikipedia* eta *Wiktionary* iturrietako emaitzak. Iturri horietako datuak berehala erauzten dira¹¹⁵, eta, bertan zerbait aurkituz gero, erabiltzaileari erakusten zaizkio: dagokion lema-ikurrarekin bat datozen orri-izenburuak eta orri horietan aurkitutako euskarazko itzulpenak. *Wikipedia*-ren kasuan, euskarazko itzulpenak euskarazko *Wikipedia*-n dagokion orrira bidaltzen duen lasterbidea ematen da.
- (2) *EuDeLex lemma browser*: dagokion lemaren inguruko hamarna lema ematen dira hemen, aurreko eta ondorengo hamarrak, hain zuzen ere. Horien gainean klikatuz gero, erabiltzailea dagokion sarrera heltzen da.
- (3) Alemanezko lemari buruzko argibide morfologikoak berehala erauzten dira alemanezko *Wiktionary*-tik, eta, zerbait aurkituz gero, taula formatuan erakusten zaizkio erabiltzaileari. Taula horren azpian, erabiltzaileak egindako galdeketa-hitza erabiliz automatikoki sortutako lasterbideak daude, alemanezko beste zenbait hiztegi elebakarrera eta elebidunera heltzeko balio dutenak.¹¹⁶

Wortformenanalyse

Dativ Plural

Quelle: Wiktionary [Autoren]
Lizenz: CC BY-SA 3.0

Grundform in EuDeLex: **Haus**
Grundform in de.wiktionary: **Haus**

3.10 Irudia: 'Häusern' formaren analisi morfologikoa *EuDeLex* hiztegian

Erabiltzaileak forma kanonikoa beharrean lema-ikurra ez den forma flexionatu baten bitartez bilaketa gauzatzen duen kasuan, hala ere *Wikimedia*-ko zerbitzarira eskaera bat bidaltzen da, dagokion forma aurkituz gero haren analisi morfologikoa eta forma

¹¹⁴ Hizki larriak eta xeheak ez dira ezberdintzen. Emaitza-orriak lema homografo bat baino gehiago baldin badakar, hirugarren zutabea lema-ikurrean klik eginez lema bakar bat aukeratzeko esaten zaio erabiltzaileari, argibide morfologikoak ikus ditzan.

¹¹⁵ *Wikipedia* eta *Wiktionary* zerbitzarietako APIetara orri-izenburu edo *redirect*-orri homografikorik dagoen ikusteko galdera bidaltzen da, homografiarik eta desanbiguatzeke errutinarik gabe.

¹¹⁶ Ez da frogatzen lasterbideek beste hiztegi-atari horietako eduki batera bidaltzen duten ala ez.

kanonikoa itzultzen duena. Datu horiek erabiltzaileari ematen zaizkio, 3.10 irudiko adibidean ikusten den bezala.

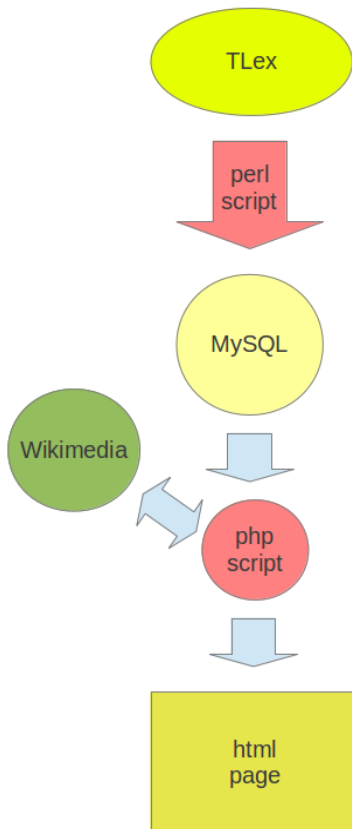
Datu-base lokalean burutzen diren bilaketek eta *Wikimedia*-ko zerbitzarietan gauzatzen direnek, beraz, elkarren beharrik gabe funtzionatzen dute. Horregatik, erabiltzaileak emaitzak izango ditu, nahiz eta *EuDeLex* hiztegiko datuetan sarrerarik ez aurkitu.¹¹⁷ *Wikipedia* eta *Wiktionary* iturrietako datu oro bilaketa gauzatzen den momentuan erauzten direnez, baliabide horien azken bertsioko datuak hartuko ditu beti. Egun, *Wiktionary*-k badu orri bat alemanezko lemategi-erdi baterako (*DeReWo*, ikus 3.2.1 atala), eta aditzen, izenen eta adjektiboen kasuan, orri horretan aurkitzen diren morfologiari buruzko argibideak erauz eta erakuts ditzakegu.

(1) zutabea *EuDeLex* hiztegiko sarrera bakarra agertuz gero, erabiltzaileari hiztegi-sarrera iruzkintzeko aukera ematen zaio. Horretarako, dialogo bat zabaltzen da, dagokion oharraren gainean klikatuz gero.

EuDeLex DE-EU hiztegi honetako euskarazko itzulpen-ordainak *EuDeLex*-eko EU-DE atalera bidaltzen duten lasterbideak dira, eta dagokion lema-ikurra euskarazko lemategian baldin badago, itzulpen-ordain hori galdeketa-hitza da. EU-DE atala landu arte, euskarazko beste hainbat hiztegi-ataletara bidaltzen duten lasterbideak eskaintzen zaizkio erabiltzaileari.

Bestetik, itzulitako erabilera-adibideak bilaketa egiten den momentuan automatikoki txertatzeko lehenengo saiakerak egin ditugu. Datu-base lokal batean instalaturiko corpus paralelorik ezean, *Glosbe* atariko APIren bitartez (ikus beheragoko 4.4.1 atala) eskaintzen diren datuetara jotzen dugu saiakera horretarako. Iturri horretatik erauzten ditugu bilaketa-hitza den ikurra duten esaldiak, itzulpenarekin batera.

¹¹⁷ Hortaz, erabiltzaileak interfaze hau erabil dezake alfabeto osorako bilaketak egiteko, oraindik *EuDeLex* hiztegiko edukiak alfabeto osorako lantzeko aukera izan ez badugu ere.

3.11 irudia: Argitaratze prozesuan erabilitako tresna eta scriptak

Argitaratze-prozesuan erabiltzen ditugun tresna eta scriptak ondorengoak dira (ikus 3.11 irudia):

- a) *EuDeLex* hiztegiko datuak *TshwaneLex Dictionary Writing System* aplikaziotik *xml* fitxategi batera esportatzen dira.
- b) *Perl* script batek *xml* fitxategiaren edukiak *MySQL* taula batean sartzen ditu, gero datu-base gisa zerbitzarian instalatzeko.
- c) Goian deskribatutako erabiltzaile-interfazea *php* script bakarrean oinarritzen da. Script horrek bilaketak gauzatzen ditu, *EuDeLex* *MySQL* datu-base lokaletik nahiz *Wikimedia*-ko zerbitzarietatik, eta emaitzak erakutsi.

- d) Beste *php* script bat EU-DE atalaren atzean dago. Egungo bertsioan, script horrek euskarazko hainbat hiztegi-ataritara bidali, eta galdeketa-hitza duten lasterbideak eskaintzen ditu.

3.6 Ondorioak

Atal honetan hiztegi-gintza-egitasmo berria aurkeztu dugu, hots, *EuDeLex* hiztegi elebidun elektronikoa, hizkuntza-ikasleei zuzentzen dieguna. Baina, aldi berean, asmo orokorrago bati jarraitzen diogu egitasmo honekin: landu gabe dauden hizkuntza bikoteentzat hiztegi elebidun berriak sortzeko ideiak ematea, hain zuzen ere.

EuDeLex egitasmoak, euskararekiko hiztegi elebidun askorekin gertatzen den legez, ez du egunera edo egoki litekeen aurrekaririk. Hala ere, baliabide lagungarriak ditugu hiztegia sortu eta editatzean: alde batetik, datu-base lexikografiko nahiz corpus elebakarrak, eta, bestetik, sortu berri diren itzulpen-corpus paraleloak. Hirugarren atal

honetan, hiztegiaren lemategiak osatzeko eta mikroegitura ezartzeko gure proposamenak aurkeztu ditugu; hurrengo atalean, ordainen bikoteak zehazteko eman ditugun ikerketa-urratsak azalduko ditugu. Ikusiko dugunez, corpusetan oinarritutako metodoetan eta bestelako metodo automatiko eta erdi-automatikoek laguntzaz balia gaitzke. Hala ere, hiztegiaren eskuzko lana ezinbesteko baliabidea izan da, eta izaten jarraitzen duela argi geratuko da.

4 Aleman-euskarazko ordainen definizioa

Atal honetan, euskara-alemanezko itzulpen-ordainen bikoteak ezartzeko metodoak aurkezten ditugu. 4.1 atalean, glosario elebidunak metodo automatiko eta erdi-automatiko batzuen bitartez sortzeko metodo sorta eta horren ebaluazioa izango dugu hizpide, eta 4.2 atalean, berriz, 7.4.2 ataleko lagina editatzeko lanetan eskuz burutu ditugun lanak deskribatzen ditugu, hala nola polisemiaren desanbiguazioa eta alemanezko adierei euskarazko ordaina esleitzeko lanak. Hor ere metodo erdi-automatikoetara hurbiltzeko ikerketa-pausoak eginak ditugu, eta dagokion kapituluetan horien berri emango dugu.

4.1 Glosario elebidunen zirriborrate automatikoa

Kapitulu honetan, hiztegi elebiduneko datuak zirriborrateko metodo sorta bat, haren aplikazioa alemanera-euskara bikotean eta lortutako emaitzen ebaluazioa aurkezten ditugu.¹¹⁸ Metodo ezberdin guzti haien helburua glosario elebidunak modu automatiko batean sortzea da, datu-iturriak kasu batzuetan aurretik existitzen ziren datu-base lexikalak, eta besteetan testu-corpusak izanik.

Sortutako glosarioak hiru mailatan ebaluatu ditugu:

- (1) Ebaluazio kuantitatiboa: Glosario bakoitzeko alemanezko lemen eta *gold standard* lemategi gisa erabili dugun *DeReWo-40.000* corpusetan oinarritutako maiztasun-zerrenda lematizatuaren (IDS 2009) intersektzioa kalkulatu dugu, glosarioak eskaintzen duen lema-estaldura neurtzeko;
- (2) Ebaluazio kuantitatiboa: alemanezko lemen euskarazko ordainen kopurua neurtu dugu;
- (3) Ebaluazio kualitatiboa: Glosario-sarrera edo ordain bikoteen egokitasuna neurtu dugu, *EuDeLex* hiztegiko 3406 sarreraren edukia (alemanezko A hizkiari

¹¹⁸ Atal honetan aurkeztutakoak Lindemann et al. (2014) ingelesez Euralex kongresuan aurkeztutako ekarpena du oinarri. Lan horretan deskribatutako ikerketa eta artikulua erredakzioa Iker Manterola, Rogelio Nazar, Xabier Saralegi eta Iñaki San Vicente hizkuntzalaritza konputazionalekin batera burutu nuen. Talde-lanaren koordinazioa, zenbait lan konputazional (4.1.3.3 eta 4.1.3.4) eta ebaluazioa (4.1.4) niri dagozkit, 4.1.3.1 eta 4.1.3.2 kapituluetan aurkeztutako lan konputazionalak, berriz, egilekideei zor dizkiet.

dagokiona)¹¹⁹ *gold standard* edo erreferentziatzat harturik. Egokitasuna bi zentzutan neurtu dugu: (a) ordainen hurbiltasun semantikoa, eta (b) kategoria gramatikalaren egokitasuna.

Ikerketa honen helburua, *EuDeLex* hiztegia osatzeko zirriborro-datuak lortzeaz gain, dentsitate ertaineko beste hizkuntza bikoteetan lan egiten duten hiztegitileei argibideak eta proposamenak egitea da.

4.1.1 Dentsitatea

Varga et al. hizkuntzalari konputazionalak (2005) dentsitatearen (*density*) kontzeptua proposatzen dute, hizkuntza batean modu digitalean gordetako materialaren eskuragarritasuna izen batez deskribatzeko. Kasu gehienetan, hizkuntza bateko hiztunen kopurua eta hizkuntzak sarean duen tamaina (*web size*) dentsitatearen adierazle fidagarriak dira; horrez gain, hizkuntza-baliabide elektronikoen eskuragarritasuna ere aintzat hartzeko adierazlea da. Varga et al. autoreei (*op. cit.*) jarraiki, dentsitatearen arabera, hiru hizkuntza-talde identifikatuko genituzke:

- (1) Dentsitate altuko hizkuntzak (*high-density languages*): ehun milioi hiztun baino gehiago dituzten 12 bat hizkuntza;
- (2) Dentsitate baxuko hizkuntzak (*low-density languages*): 5000 hizkuntza txiki baino gehiago, miloi erdi baino hiztun gutxiago dituztenak;
- (3) Dentsitate ertaineko hizkuntzak (*medium-density languages*): 500 bat hizkuntza, (1) eta (2) puntuen artean kokatzen direnak.

Euskara (3) taldeko hizkuntza da. Ondorengo 4.1 taulan dentsitatearen adierazle batzuk erkatzen ditugu, alemanari (dentsitate altuko hizkuntza bati) eta euskarari begira.

¹¹⁹ 3.2 atalean azaltzen den bezala, *EuDeLex* hiztegiaren lematagia *DeReWo-40.000* zerrendan oinarritzen da.

	Alemana	Euskara
Hiztun	98 milioi	0,8 milioi
Corpus handiena (testu-hitz kopurua)	5,4 mila milioi	0,12 mila milioi
Wikipedia artikulua	4,5 milioi	0,37 milioi
Sareko edukia	% 5,7	< % 0,1
ELRA produktuak	444	6

4.1 Taula: Dentsitatearen zenbait adierazle, alemanari eta euskarari begira

Testuinguru elebidun batean hiztegi-zirriborro datuak arrakastaz zer metodoren bitartez lor daitezkeen iragarri ahal izateko, hizkuntza bikoteko kide txikiagoaren dentsitatea izango da erabakigarria. Euskara-alemanari, beraz, dentsitate ertaineko hizkuntza bikote deituko diogu.

Glosario elebidunak sortzeko metodo konputazional estatistikoetan oinarritzen diren metodoek (ikus 4.1.3.1) dentsitate altuagoko hizkuntza bikote batean emaitza fidagarriak emango lituzkete, eta gure kasuan askoz ere arrakasta txikiagoa izango dutelako susmoa dugu, Vargas et al. autoreen lanetik abiatuta. Horrekin lotuta, badugu beste galdera ireki bat: arrakasta txikiago horrek gure bikoterako eskuragarri ditugun corpus paraleloen eta konparagarrien murriztasun kuantitatibo eta kualitatiboarekin zerikusia izateaz gain, erabiliko ditugun hizkuntza-prozesamendurako tresnekin eurekin zerikusia ote duen, horiek dentsitate handiko hizkuntzetarako eginak baitira, eta hizkuntza horietan emaitza egokiak lortzeko balio baitute.

Euskararen kasuan, gainera, ez dugu Europar Batasuneko erakundeetan sorturiko corpus paralelorik, dentsitate ertaineko beste hainbat hizkuntza ez bezala, euskara ez baita Europako hizkuntza ofiziala.¹²⁰ Bestalde, filmen eta telebista azpitoluetatik eta software-lokalizazioetatik sortutako euskara-alemanezko corpus paraleloak kontuan hartzeko neurri batera irits litezke etorkizun hurbil batean, OPUS izeneko corpus egitasmoaren egileek iragartzen duten bezala (Tiedemann 2012).

Aurretiko argudioekin jarraituz, halaber, giza hiztegi-gileek mantenduriko datu-base lexikalez baliatzen diren metodoez lorturiko emaitzek ere dentsitatearekin lotutako

¹²⁰ Steinberger et al. autoreek (2006), esaterako, dentsitate ertaineko hizkuntzetako corpus paraleloak eraiki dituzte, Europar Batasuneko erakundeen itzulpen zerbitzuek sortutako testuak erabiliz.

joerak izango dituzte: *Wikipedia* eta *Wiktionary* baliabideak boluntario multzo batek eginak dira, eta alemanez aritzen diren boluntarioak askoz ere gehiago dira euskaraz jarduten dutenak baino.¹²¹ Bestalde, testuinguru akademiko batean sortutako *WordNet* bezalako datu-base lexikalak beste hizkuntzetako horien kideen parekoak izan daitezke, neurria zein kalitateari dagokienez, hizkuntzen dentsitatearen arteko aldea gorabehera.

4.1.2 *Corpus paralelo eskuragarriak*

Euskararekin osatutako lehenengo mailako bikoteetan, EU-ES, EU-FR eta EU-EN konbinazioetan, alegia, corpus paraleloak eraikitzeke ahaleginak baditugu: Elhuyar Fundazioaren web-corpusen atalean euskara-gaztelaniazko corpus paraleloa dago ikusgai.¹²² Corpora automatikoki osatu da, eduki elebiduna duten domeinuak sarean bilatuz, eta domeinu horietatik elkarren itzulpena diren esaldiak erauziz. 18.753.613 testu-hitz ditu (7.891.104 euskaraz eta 10.862.509 gaztelaniaz). 659.630 segmentu elebidun ditu. Egungo euskara-gaztelaniako corpus paralelo handiena da, eta edonork erabil dezake bilaketak egiteko interfazea.

Euskal Herriko Unibertsitateko Euskara Zerbitzuak 2002. urte ingurutik argitaratzen dituen ikasliburuen itzulpenez osatua da *EHUskaratuak* corpus paraleloa. Giza zientzia, gizarte-zientzia, ingeniariaritz eta teknologia, osasun-zientzia eta zientzia zehatz eta materiaren zientzia arloetan ingelesetik, frantsesetik eta gaztelaniatik burututako itzulpenak biltzen ditu; corpus paralelo eleanitza da, beraz. Sareko interfaze bat erabilgarri dago UPV/EHUko webgunean.¹²³ Corpora Elhuyar Hizkuntza eta Teknologia garatu du, eta itzulpen berriak gehituko zaizkio etorkizunean.

Atal honetan ikusiko dugunez, dentsitate ertaineko EU-DE gure bikotean ere kalitatezko corpus paraleloak sortzeko ahaleginak egin berri dira. Bigarren maila horretako beste bikote guztietan, berriz, egiteke geratzen zaizkigu oraindik, guk dakigunez. EU-DE bikotea, hortaz, aitzindaritzat jo dezakegu corpusgintzan.

EHUko Letren Fakultatean kokatutako TRALIMA/ITZULIK ikerketa-taldean, alemanezko literatura-lanak zein euskarazko itzulpenak biltzen dituen corpus paraleloa

¹²¹ Alemanezko *Wiktionary* atarian, esaterako, 78.634 erabiltzaile-kontuak dira, haietatik azken hilabetean 199k ekarpenak egin izanik; euskarazko *Wiktionary*-k, aldiz, 1.982 erabiltzaile-kontu ditu, haietatik 11k azken hilabetean datu-basean arituta (2013.09.05eko estatistikak).

¹²² Ikus <http://webcorpusak.elhuyar.org/cgi-bin/kontsulta2.py>.

¹²³ Ikus <http://ehuskaratuak.ehu.eus/bilaketa/>.

sortu du Uribarri, Sanz eta Zubillaga hirukoteak (Sanz et al. 2015). Corpusak itzulpen zuzenak eta zeharkakoak biltzen ditu. Alemanetik zuzenean euskaratu diren testuak alemanezko jatorrizkoan zein euskarazko bertsioan jasota daude; zeharka burutu diren itzulpenak, aldiz, jatorrizkoan, gaztelaniazko “zubi-beretsioan” eta euskarazkoan. Azken kasu hori, beraz, corpus hirueleduna da. Corpora osatzen duten testuetatik, alemanezko 81 testu literario eta euskarazko itzulpen zuzenak eskuragarri izan ditugu, paragrafotan edo esalditan lerrokaturik, hiztegitza-arloko gure esperimentuetan erabiltzeko. Euskarazko testuen lematizatzea *EusTagger* tresnaren bidez gauzatu dugu¹²⁴. *SketchEngine* (Kilgarriff et al. 2004) tresnaren bitartez, alemanezko testuen lematizatzea (*TreeTagger*, (Schmid 1995)) burutu, eta, testu paralelo guztiak aplikazioan kargaturik, bilaketak egin eta konkordantzia paraleloak sortzen ditugu. Horrela sortutako corpus paraleloak bi miliona testu-hitz inguru ditu euskaraz eta alemanez. *DeReWo-40.000* maiztasun-zerrendako 19.294 sarrera aurkitzen dira alemanezko corpus literario horretan (%48).

Bestetik, Bibliaren alemanezko eta euskarazko bertsio bana erabili dugu corpus paraleloa sortzeko.¹²⁵ Bibliatik corpus paraleloak sortzea nahiko ariketa erraza da, bertset-kodeen bitartez lerroka baitaiteke. Bibliaren itzulpena hainbat eta hainbat hizkuntzatan, eta, horrez gain, hizkuntza bakoitzean maiz bertsio batean baino gehiagotan eskuragarri izatea oinarri egokia da era askotako konparaketak egiteko (Resnik et al. 1999; Lardilleux et al. 2010; Nida & Taber 2003). Corpusak 700.000 bat testu-hitz ditu hizkuntza batean.

Aurrerago ere aipatuko dugun bezala, euskaraz-alemanezko corpus paraleloen garapenean aurrera jarraitzea zeregin zentzuduntzat jotzen dugu. Testu paralelo gehiago aurkitu eta erabiltzeaz gain, gaurko literatura corpus paraleloaren baitan aurkitzen diren testuen lerrotzea, Sanz et al. egileek eskuz burutu dutena, hobetu ahalko litzateke. Esaldi mailako *sentence alignment* prozesurako, badira tresna automatikoak. Alabaina, tresna horrek emaitza egokiak emateko, dagokion hizkuntza-bikoteko glosario elebiduna behar dute, zein segmentu zeinen baliokidea den erabakitzeke. Noizbait, esaldi bat esaldi bat baino gehiagoren baliokidea dela erabaki behar dute (*one-to-many-alignment*),

¹²⁴ EHUko IXA taldeko Gorka Labakari zor dizkiogu euskarazko lematizatze- eta etiketatze-lanak.

¹²⁵ Elhuyar Fundazioko Xabier Saralegiri dagokio lan hori, ikus Lindemann et al. (2014).

itzultzaileak hala jokatu duenean. Alfabeto osoa estaltzen duen glosario handirik momentu honetan ez dago eskuragarri (eta *EuDeLex* hiztegia osorik landu arte egongo ez delakoan gaude). Bestalde, corpus paralelo batek glosario elebiduna sortzeko datu baliotsuak ditu, atal honetan azaltzen dugun bezala. Hemen, beraz, corpus hizkuntzalaritzak eta hiztegitzak elkar nola elikatzen dutenaren adibide esanguratsu baten aurrean gaude.

4.1.3 Metodoak

Lindemann et al. (2014) lanean lehenik aurkeztu genituen glosario elebidunak zirriborrazeko metodo sorta eratu dugu, eta emaitzen ebaluazioa egin.¹²⁶ Batetik, corpus paraleloetako datuak prozesatzen dituen bi tresna konputazional baliatu dugu (4.1.3.1 atala), eta, bestetik, hiru baliabide lexiko ustiatu ditugu, EU-DE itzulpen bikoteak erauzteko 4.1.3.3 eta 4.1.3.4 atalak). 4.1.3.2 atalean aurkeztutako pibotatze-metodoa bien bitartekoa da, aurretik existitzen ziren baliabide lexikoetan zein corpus datuetan oinarritzen baita. Jarraian, erabilitako tresna eta baliabideak, burututako esperimenduak eta emaitzen ebaluazioa aurkeztuko ditugu.

4.1.3.1 Corpus paraleloen ustiaketa: hitzaren eremuko lerrotzea

Hizkuntzalaritza konputazionalan, corpus paraleloak prozesatzeko tradizioa luzea dela esan daiteke, Gale & Church (1991), Brown et al. (1991), McEnery & Oaks (1995) lanetatik abiatuta, besteak beste (ikus Véronis 2000 erreferentzia gehiagorako). Metodo eta tresna ezberdinak proposatu izan dira testu paraleloak lerrokatzeko¹²⁷ eta korrespondentzia lexikalak erauzteko bertatik. Gure ikerketa honetan, *Giza++* (Och & Ney 2000) eta *Bifid* (Nazar 2012) lerrokatze-tresnak erabili ditugu.

Euskara, alemana ez bezala, dentsitate ertaineko hizkuntza izateak, Resnik autoreak (1999) proposatzen duen jokabideari jarraituz, itzulita dauden webguneen edukiak era automatiko batean erauztea zailtzen du. Sarean metodo automatikoez euskara-alemanezko testu paraleloak aurkitzen saiatzeari ez ekitea erabaki dugu, beraz. Gure esperimenduetan alemana-euskarazko bi corpus paralelo erabili ditugu, neurri

¹²⁶ Manterola, Nazar, San Vicente eta Saralegi autoreek 4.1.3.1 eta 4.1.3.2 ataletan aurkeztuko ditugun lan konputazionalak burutu dituzte; gainerako metodoen garapena eta aplikazioa zein emaitza guztien ebaluazioa guri dagozkigu. Lanaren koordinazioa eta aurkezpena taldearen ardura izan da.

¹²⁷ Testu bateko eta horren itzulpeneko segmentuak paragrafo edo esaldi barruan elkarrekin lotzeari lerrokatzea deituko diogu (*paragraph* edo *sentence alignment*).

ezberdinetakoak: alemana-euskarazko corpus literarioa (Sanz et al. 2015), alde batetik, eta euskarazko eta alemanezko Bibliaren itzulpen bana lerrokatuz sortu duguna, bestetik (xehetasunetarako ikus 4.1.2 atala).

Goian aipaturiko tresnak (*Giza++* eta *Bifid*) erabili ditugu bi hizkuntzetako hitzak lerrokatzeko (*word alignment*), hots: euskara-alemanezko ordain-hautesleak erauzteko. Ondorengo 4.2 taulan, corpusetako edukiei eta tresna haiek hautatutako balizko ordain-bikoteei dagozkien kopuruak ikus daitezke.

	<i>segmentu lerrokatuen kopurua</i>	<i>euskarazko testu-hitzen kopurua</i>	<i>alemanezko testu-hitzen kopurua</i>	<i>GIZA++ (p(bl g)<0.1 hautesleak)</i>	<i>Bifid hautesleak</i>
<i>Literatura corpusa</i>	146.457	1.948.504	2.203.307	266.678	4.838
<i>Biblia corpusa</i>	30.440	639.581	810.671	49.443	2.926

4.2 Taula: DE-EU corpus paraleloak

Giza++ tresnaren konfigurazio lehenetsia erabili dugu.¹²⁸ Alemanezko corpusa *Treetagger* (Schmid 1995) tresnaz lematizatu eta etiketatu dugu, eta, euskarazkoa, berriz, *Eustagger* (Ezeiza et al. 1998) tresnaren bitartez. Ondoren, iturri-corpuseko lema bakoitza lema berez eta haren kategoria gramatikala adierazten duen etiketaz osaturiko kate batekin ordezkatu dugu (etxe > etxe_IZE). Puntuazio-ikur oro ezabatu dugu, eta, emaitza desegokiak saihesteko asmoz, baita kategoria gramatikala kritikoa duten hitzak ere. Zehazki, ondorengo kategoria-markak dituzten alemanezko hitzak ezabatu ditugu: APPR (preposizioa), APPRART (artikulua+preposizioa), ART (artikulua), KOKOM (konparazio-partikula), KOUS (lokailua) eta PRELS (izenordain erlatiboa). Izan ere, horiek euskaraz morfema gisa agertuko zaizkigu, eta, beraz, lematizazioan galdu. VAFIN (aditz laguntzailea, forma flexionatua) eta VAINF (aditz laguntzailea, infinitiboa) ere ezabatu ditugu, baita euskarazko corpusetik ADL esteka duten aditz laguntzaileak, hots, haien baliokideak ere, azken horien maiztasun handiak emaitza desegokiak sortzen dituelako.

Giza++ tresnak lerrokatzeak dituzten bi fitxategi ematen ditu, itzultzeko norabiderako bana. Bikote bakoitzaren alboan, probabilitatea dator. Glosario-zirriborroetarako, 0,1

¹²⁸ IBM model 1, HMM-based model, IBM model 3 eta IBM model 4 algoritmoak.

baino gehiagoko $p(b|g)$ probabilitatea duten bikoteak hautatu ditugu corpus paralelo bietatik.

Emaitza desegokiak gutxitzeko, horrez gain, 150 euskarazko lema maizenak¹²⁹ ezabatu ditugu. Glosarioen bi bertsioak ebaluatu ditugu:

- (a) *Giza++* tresnak emandako bikoteak euskarazko 150 maizenak iragazi ondoren;
- (b) (a) zerrendatik, kategoria gramatikal berekoak baino ez ditugu iragazi, ondorengo 4.3 taulan adierazi bezala. Alemanezko adjektibo gisa lematizatzen den adberbiozkoak euskarazko itzulpenean maiz adberbio gisa datoz-eta (ikus 3.3.5 atala), adberbio nahiz adjektibo batekin parekatzea ontzat hartu dugu iragazketa honetan.

<i>TreeTagger esteka</i>	<i>EusTagger esteka</i>
NN (izena)	IZE (izena)
VV (aditza)	ADI (aditza)
ADV (adberbioa)	ADB (adberbioa)
AD (adjektiboa)	ADB (adberbioa)
AD (adjektiboa)	ADJ (adjektiboa)

4.3 Taula: POS-estekak TreeTagger (Alemanera) eta EusTagger

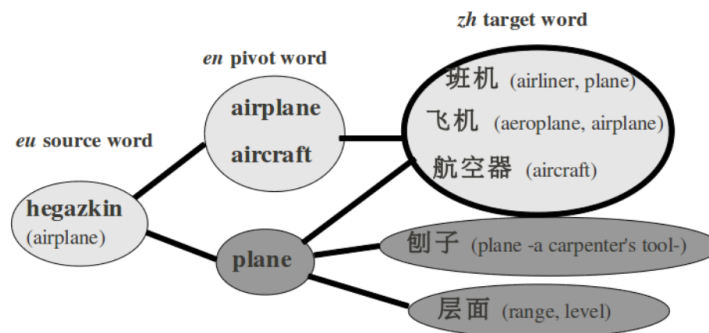
Erabili dugun beste lerrokatzailea, *Bifid* (Nazar 2012), *Giza++* bezala estatistika hutsean oinarritzen den tresna da, hizkuntzari buruzko bestelako baliabiderik, datu-base lexikorik edo glosariorik, esaterako, erabili gabe. Tresna hau corpus konparagarrietatik, hau da, edukiaren aldetik elkarrengandik hurbilak diren bi hizkuntzatako testuak dituzten corpusetatik abiatzeko diseinatu duten arren, esaldi-mailako lerrokatzetik abiarazi dugu *Bifid* tresna, corpuseko edukiei iragazkirik aplikatu edo bestelako aurreprozesatzerik gabe. Glosarioak erauzteko tresna horren algoritmoak, agerkidetasunaz gain, hitzaren hizki kopurua eta antzekotasun grafikoa hartzen ditu aintzat. *Giza++* tresnak baino probabilitate-atalase altuagoak erabiltzen ditu, eta, ondorioz, egokitasun (*precision*) altuko emaitzak dakartza, emaitzen kopuruaren (*recall*) kalterako.

¹²⁹ ETC corpusetik UPV-EHUko Euskara Institutuan erauzi duten maiztasun-zerrendaren goiko postuetan zeuden 150ak erabili dugu.

4.1.3.2 Corpus konparagarrien ustiaketa: Elhuyar Pibolex hiztegiak

Hiztegi elebiduna pibotajearen bidez eraikitzeak hizkuntza bat elkarrekin duten bi hiztegi elebidun lotu (DE-EN eta EU-EN, esaterako) eta hizkuntza bikote berri batentzako (adibidez, DE-EU) itzulpen-ordainak erauztea esan nahi du. Elhuyar Pibolex hiztegien kasuan, alemana-ingeleseko *Beolingus* hiztegiako sarrerak¹³⁰ ELHENEU hiztegiarekin¹³¹ lotu dituzte Saralegi, Manterola eta San Vicente autoreek (2012). Lindemann et al. (2014) lanerako, automatikoki eraikitako EU-DE hiztegi elebidun horren egokitasuna ebaluatu dugu.

Pibotatze-jokabideak polisemiaren aurrean ditu bere mugak: Zubi-hiztegiaren lema batek jatorrizko leinari ez dagozkion adieretara bidal dezake (Saralegi et al. 2011: 847). Adiera hauek jatorrizko lemaren adierekin inongo zerikusi semantikorik ez dute, beharbada, Saralegi et al. autoreek ondorengo 4.1 irudiko adibidean irudikatzen duten legez.

**4.1 Irudia: Pibotatzea eta anbiguotasuna,
Saralegi et al. (2012:1443) lanetik hartua**

Itzulpen-ordainen bikote desagokiak iragazteko, bi metodo baliatu ditugu. Bikoteen egokitasuna neurtzeko balioko ligukeen corpus paralelo handirik ezean, ondorengo aukerak geratzen zitzaizkigun (cf. Saralegi et al. 2011):

- a) *Inverse Consultation* (Tanaka & Umemura 1994): algoritmo horrek ordain bikoteak komunean duten pibot-hitzak (bietara bidaltzen dituen zubi-

¹³⁰ <http://dict.tu-chemnitz.de> helbidean eskuragarria. Hiztegi hau Chemnitzeko Unibertsitate Teknikoak garatzen du 1995az geroztik. 171.775 DE-EN itzulpen-ordain bikote ditu *Beolingus* interfazeak darabilen datu-baseak (2014), lizentzia publiko baten arabera doan eskuragarria dena.

¹³¹ 43.201 EU-EN itzulpen bikote ditu hiztegi honek.

hizkuntzako *pivot words*) zenbatzen ditu. Zenbat eta pibot-hitz gehiago aurkitu, orduan eta ebidentzia gehiago dago ordainen bikotearen egokitasunerako.

- b) *Distributional Similarity* (Fung 1995; Rapp 1999): ordain bikoteetako bi kideek antzeko testuingurua baldin badute, bikotea egokia izango dela onartzean datza metodoa, Saralegi, San Vicente & Gurrutxaga (2008) lanean zehatz deskribatzen dena. Testuinguru bakoitzeko hitzak itzuli behar ditu algoritmoak, frogatutako kalitatea duten ordain bikoteez osatutako zerrendarik ezean; horretarako, momentuz, pibotatzearen bitartez lortutako glosario bera baino ez dugu. Hona hemen kalitatezko hiztegitintzak eta hizkuntzaren prozesamendurako tresna konputazionalak elkar elikatzearen beste adibide bat.

Esperimentuak ondorengo bi corpusetako datuen gainean burutu ditugu:

- a) Egunkarietako edukiez osatutako corpus konparagarria, *Die Zeit* (29 milioi testu-hitz) eta *Berria* (36 milioi testu-hitz) egunkariak erabiliz eraturakoa, artikuluen gaiei eta argitaratze-datei erreparatu gabe;
- b) Alemanezko eta euskarazko *Wikipedia*. *Wikipedia* lehenago erabili izan da corpus konparagarri gisa (cf. Paramita et al. 2012; Tomás et al. 2008). Kasu honetan, alemanezko eta euskarazko bertsioa *interlanguage link* baten bitartez lotuta dauden 61.484 artikulua batu ditugu corpusa eraikitzeko. Corpus honen konparagarritasuna altua izan arren (artikulu bakoitzak beste hizkuntzan berezko kidea du), artikuluen tamaina ezberdina da oso, konparagarritasunaren kalterako: alemanezko corpusa 72,5 milioi testu-hitz dituen bitartean, euskarazkoak 18 milioi baino ez ditu. Alemanezko artikuluek, beraz, testu gehiago dute oro har.

4.1.3.3 *Wiktionary eta Wikipedia*

Alemanezko *Wiktionary* eta *Wikipedia* baliabideetatik, *DeReWo* lemategiko sarrerekin homografoak diren orrialde-izenburuak eta orrialde horien eduki osoa erauzi ditugu, bietako APIetara eskaerak bidaliz. Dagokion orrialdeak beste orrialde batera birbidaltzen badu (redirect-page), orrialde horren izenburua eta edukia erauzten ditugu. Birbidaltze-loturek sinonimo batera (*Abtreibung*>*Schwangerschaftsabbruch*), edo, aditzen kasuan, izen batera bidaltzen dute (*schwimmen*, 'igeri egin'>*Schwimmen*, 'igeriketa'). Bigarren pauso batean, erauzitako orrialdeen edukietatik, euskarazko lotura interlingualak

(interlanguage-links) erauzi ditugu *Wikipedia*-ren kasuan, eta, halaber, euskarazko itzulpen-ordainak *Wiktionary*-ko orrialdeetatik. Prozesatze horiek guk egindako *per script* biren bitartez gauzatu ditugu.

4.1.3.4 *WordNet sare semantikoak*

Esperimentu honetan, alemanezko *GermaNet* sareko (8.0 bertsioa, ikus Hamp & Feldweg 1997) eta euskarazko EusWN sareko (3.0 bertsioa, ikus Pociello 2007) unitate lexikoak lotu ditugu ingelesezko Princeton *WordNet* sarea (3.0 bertsioa, ikus Fellbaum 1998) pibot gisa erabiliz. Alde batetik, alemanezko unitate lexikoak *GermaNet* baliabidearen parte den *Interlingual Index Records* zerrendaren bitartez ingelesezko *WordNet*-eko *synset*-ei¹³² lotuta daude, eta, bestetik, ingelesezko *synset*-ek euskarazkoekiko loturak dakartza. Hiru sareetako datuak *xml* fitxategi berera kopiatuz, 4.2 irudiko adibidea bezalako datu multzo eleaniztunak sortu ditugu. *Synset* bakoitzari dagozkion euskarazko eta alemanezko unitate lexikoak elkarrekin lotuz, 18.309 EU-DE itzulpen-ordain bikote erauzi ditugu.

```
<EngSynset Synset="eng-30-00042757-n">
  <PWN30 EngLexUnit="departure_1"></PWN30>
  <PWN30 EngLexUnit="going_1"></PWN30>
  <PWN30 EngLexUnit="going_away_1"></PWN30>
  <PWN30 EngLexUnit="leaving_1"></PWN30>
  <GermaNet80 GerLexUnit="Abfahrt"></GermaNet80>
  <GermaNet80 GerLexUnit="Weggang"></GermaNet80>
  <GermaNet80 GerLexUnit="Aufbruch"></GermaNet80>
  <GermaNet80 GerLexUnit="Distanzierung"></GermaNet80>
  <EusWN30 EusLexUnit="irteera_6"></EusWN30>
  <EusWN30 EusLexUnit="joanaldi_1"></EusWN30>
  <EusWN30 EusLexUnit="joate_1"></EusWN30>
</EngSynset>
```

4.2 Irudia: Hiru *WordNet* sareetako datu bateratuak

4.1.4 *Ebaluazioa*

Goian aurkeztutako metodoen bitartez lortutako glosario elebidunak erdi-automatikoki eta eskuz ebaluatu ditugu, metodo bakoitzaz zein metodo guztien konbinaketaz zer punturaino hel gaitezkeen neurtzeko, glosarioetatik hiztegi-zirriborroak lortzeko asmoa

¹³² *Synset*: kontzeptu bati dagokion sinonimoen multzoa. *Synset* bakoitza kontzeptu horrekin bat datozen lema-adierez (*word senses*) osatuta dago. Horrenbestez, lema bat *synset* batean baino gehiagotan ager daiteke, baina lema horren adiera (*sense*) bakoitza *synset* bakar bati dagokion unitate lexikoa da. Ingelesezko eta euskarazko *WordNet* sareetan, lemaren adiera bakoitzak zenbaki bat dakar lema-ikurrari erantsita. Alemanezkoa, berriz, beste modu batean antolatuta dago; esan bezala, horren unitate lexikoak ingelesezko *synset*-ekin lotuta daude *Interlingual Index* zerrendaren bitartez.

buruan genuela betiere. Lortutako datuen kalitate kuantitatiboa (*recall*) eta kualitatiboa (*precision*) ondoren deskribatu bezala neurtu ditugu:

- a) Glosarioetako alemanezko sarreraren eta *DeReWo* maiztasun-zerrendaren elkarrekiko estaldura (*recall*). Alfabeto osoa hartu dugu kontuan neurketa honetarako. Aurretik bagenekien glosarioek *EuDeLex* bezalako hiztegi batean agertzeak ez diren sarrera franko izango zituztela, hala nola *Wikipedia*-ko datu-basean sarrera duten hainbat eta hainbat arlotako termino, toponimo eta bestelako izen berezi.
- b) Glosarioetako itzulpen-ordain bikoteen egokitasuna (*precision*), guk aurretik eskuz landutako *EuDeLex* hiztegiko edukien ebaluazioa burutzeko erreferentzia edo *gold standard* gisa hartuz. 3.2 atalean esan bezala *DeReWo* zerrendan oinarritzen den eta harekin oso neurri handi batean bat datorren *EuDeLex* lemategiaren alemanezko A letra (3.406 lema, proposatutako lemategiaren hamarren bat baino gutxiago) eta bertako sarreretako itzulpen-ordainak erabili ditugu A letraz hasten diren eta aurretik zehazturiko hiztegi-lemategian agertzen diren alemanezko glosario-sarrerak eta horien euskarazko bikoteak ebaluatzeko. Neurketa hori eskuz eta banan-banan burutu dugu guztiz, konparaketa grafiko automatikoetara jo gabe. Egokitasuna neurtzeko, bi aldagai hartu ditugu aintzat:
 1. Egokitasun lexikala, hau da, alemanezko glosario-sarrera eta euskarazko kidea hiztegi batean itzulpen-ordain egokiak izan daitezkeen. Lau balio ezarri dugu aldagai honentzat: OK (bere horretan egokia da), NEAR (semantikoki hurbilak dira, baina bikoteak ez du balio bere horretan hiztegian itzulpen-ordain bikote gisa), PART (glosarioko sarrera bat kidearekin osatutako hitz anitzeko unitate lexikoaren itzulpen egokia bada), eta FALSE (bikotea ez da egokia). Bigarren balioa, NEAR, ordaina egokia litzatekeen itzulpen-ordainaren hiponimo, hiperonimo, meronimo, holonimo edo sinonimo partzialtzat, hots, semantikoki oso hurbiltzat jo baldin badugu, bikoteari esleitu diogu. Semantikoki hurbila den ordain hori hiztegi-intza-lanetan aurrean izateak lagungarria izango da, hiztegian erabili baino lehen egokitzapena behar badu ere. Hirugarren balioa, PART, *sprechen*-**hitz* (hitz egin) edo *Bushaltestelle*-**autobus* (*autobus-geltoki*) bezalako bikoteetan

markatu dugu. Hitzak lerrokatzeko tresnek hitz bat hitz batekin lotu dute beti, *sprechen-hitz egin* bezalako itzulpen-ordain bikoteen kasuan hitz-mailako *one-to-many alignment* egokia izango balitz ere. Argi dago, NEAR balioa daramaten bikoteen kasuan bezalaxe, PART bikoteek hiztegegintzalanetan balioa dutela, egokitzapena beharrezkoa dela kontuan izanda.

2. Aurrean dugun euskarazko ordainaren kategoria gramatikala eta alemanezkoaren kategoria gramatikala (*part of speech*, POS) bat baldin badatoz, OK balioa esleitu dugu bigarren aldagai horretan, eta ez badatoz bat, aldiz, FALSE. Corpus-datueta oinarritutako metodoen emaitzetan POS desagokiak aurkitzea espero genuen, esaldi osoak itzultzean itzultzaileek maiz kategoria ezberdinetako ordainak erabiltzen baitituzte, hiztegegintzan ez bezala, ez baitute kategoria mantentzeko premiarik, helburu-hizkuntzako naturaltasuna baizik (auzi horri buruz 4.4 atalean gehiago esango dugu). Bestalde, *Wikipedia*-ko datuetan oinarritzen den metodoak ere POS desagokiko emaitzak ekarriko ligukeela pentsatzen genuen, 4.1.3.3 atalean azaldu dugun bezala, *Wikipedia*-ko aditzei dagozkien orrialdeek familia lexiko bereko izenera birbidali ohi baitute.

Ebaluazio guztia *TLex* aplikazioaren barruan egin dugu. A hizkiz hasten diren alemanezko glosario-sarrerak eta horien euskarazko bikote guztiak *EuDeLex* datuetan txertatu ditugu, sarrera bakoitza dagokion lemaren azpian. Jokabide horrek bi abantaila ekarri dizkigu: alde batetik, horrela ondo-ondoan izan ditugu *EuDeLex* hiztegiko eskuz landutako edukiak eta glosario-sarrerak, eta, bestetik, aprobetxatu dugu *TLex* aplikazioak ematen digun aukera aldagaien balioak markatzeko, *xml* elementu gisa txertatu dugun euskarazko glosario-sarrera bakoitzaren barruan bi atributu sortuz, alegia. Atributu horiek arestian azaldu ditugun balioak edukitzeko aukera ezarri dugu *xml* egiturari dagokion eskeman: OK, NEAR ala FALSE egokitasun lexikalaren kasuan, eta OK ala FALSE kategoria gramatikalaren egokitasunaren kasuan. 4.3 irudiak *TLex* aplikazioaren interfazeko argazkia dakar, ebaluazioa burutzeko aldagaiei balioak esleitzeko botoiak ageri direlarik.

The screenshot shows a linguistic software interface with the following components:

- Tree View:** A hierarchical view of senses and grammatical information for the lemma 'Arbeiterbewegung'. It includes fields like 'SE: SectionNumber=1, POS=Substantiv, GramInfo=+f.', 'Sense: 1 SenseNumber=1, JakintzaArloa=Historia Politika Soziologia', and 'TE: TE=langile mugimendu'. It also lists various 'LitGiza' (Linguistic Grammatical Information) entries with their corresponding language codes (DE, EU), grammatical features (like 'langile_IZE', 'mugimendu_IZE', 'eraiki_ADI', 'ukan_ADT'), and scores.
- Attributes Panel:** A panel with buttons for 'Attributes (F1)', 'Attributes (F2)', 'Search (F3)', 'Format (F4)', and 'Filter (F5)'. Below it, a table lists the lemma and its attributes:

Lemma:	Arbeiterbewegung
LemmaSign	Arbeiterbewegung
LitGiza:	
DE	Arbeiterbewegung_NN
EU	langile_IZE
score	0.2000000
LitGizaEval	PART
LitGizaPOS	OK
- Tagged entry:** A detailed view of the lemma 'Arbeiterbewegung' with its source 'DeReWo 20992'. It shows the lemma in German, its part of speech 'iz. f.', and its grammatical features: '1 GESCHICHTE POLITIK SOZIOLOGIE langile mugimendu'. It also lists various linguistic features and their values, such as 'Wikipedia Arbeiterbewegung Arbeiterbewegung Langileen mugimendua', 'WordNet Arbeiterbewegung langile-mugimendua OK OK', and 'LitGiza= Arbeiterbewegung_NN langile_IZE PART OK'.

4.3 Irudia: TLex aplikazioko argazkia: eskuzko ebaluazioa

4.1.5 Emaitzak

4.1.5.1 Alemanezko erreferentzia-lemategiaren estaldura

GermaNet sareko unitate lexikalek *DeReWo* zerrendako lemekiko estaldura osatuena eskaintzen dute, *Wikipedia* eta *Wiktionary* baliabideekin alderatuta. Azken bi horiei dagokionez, zera esan daiteke: *Wikipedia* eta *Wiktionary* konparaturik, biok antzeko estaldura ematen dute; bi iturriotako multzoak batera, berriz, maila nabarmen altuago batera iristen dira (ikus 4.4 taula). Alemanezko hiru baliabide lexikal horien sarrerek euskarazko ordain batera bidaltzen duten ala ez, ez dugu aintzat hartu alfabeto osorako neurketa honetan.

	<i>Derewo</i>		<i>GermaNet</i>		<i>Wikipedia</i>		<i>Wiktionary</i>	
\cap <i>Derewo</i>			32.199	% 33,73	19.461	% 2,22	22.028	% 7,01
\cap <i>GermaNet</i>	32.199	% 80,50			47.588	% 5,43	34.309	% 10,93
\cap <i>Wikipedia</i>	19.461	% 48,65	47.588	% 49,86			46.968	% 14,96
\cap <i>Wiktionary</i>	22.028	% 55,07	34.309	% 35,94	46.968	% 5,36		
\cap <i>Wikt OR Wiki</i>	29.164	% 72,91	59.995	% 62,86				
<i>Lema guztira</i>	39.998		95.449		876.309		314.016	

4.4 Taula: Alemanezko baliabide lexikoen eta *DeReWo* zerrendaren elkarrekiko estaldura

Bestetik, hiru baliabide lexikoetatik erauzitako glosarioen *gold standard* gisa erabili dugun *EuDeLex* hiztegiko lemategiaren elkarrekiko estaldura neurtu dugu alemanezko A hizkirako; 4.4 taulan aurkeztutako neurketan ez bezala, oraingo honetan glosario-sarrerak, hau da, euskarazko ordain batera bidaltzen dituzten alemanezko lemak soilik kontuan hartzen ditugu. 4.5 taulan islatzen den bezala, *WordNet* sareetan oinarritzen den metodoak estaldura handieneko emaitzak dakartza, beste bi metodoekin konparaturik.

	GermaNet		Wikipedia		Wiktionary		WiktORWiki	
\cap <i>GermaNet</i>			114	% 43,02	65	% 44,22	165	% 42,09
\cap <i>Wikipedia</i>	114	% 14,73			20	% 13,61		
\cap <i>Wiktionary</i>	65	% 8,40	20	% 7,55				
\cap <i>WiktORWiki</i>	165	% 21,32						
<i>Lema guztira</i>	774		265		147		392	

4.5 Taula: Alemanezko baliabide lexikoetatik erauzitako glosarioen elkarrekiko estaldura (3.406 lematako gold standard, A hizkia)

Corpusetan oinarritutako eta HAP alorreko tresnen bitartez lortutako glosarioei dagokionez (ikus 4.6 eta 4.7 taulak), nabarmentzekoa da *Giza++* tresnak corpus literariotik erauzi dituen glosarioko (LitGiza) alemanezko sarrerak direla estaldura handiena eskaintzen dutenak, gainontzekoen aurrean, Biblia-corpusetik *Giza++* tresnak erauzi duena (BibleGiza) barne. Bigarrena, Pibolex hiztegiko glosarioa da, eta LitGiza glosariotik urrun dago. LitGizaPos eta BibleGizaPos, 4.1.3.1 atalean esan bezala kategoria gramatikalaren esteka erantsirik daramaten lema-ikurrak lerrokatu ondoren sortutako glosarioek, estaldura txikiagoa dute lema-ikur soilak aintzat hartzen duten lerrokatzeetakoak baino. Literaturako zein Bibliako corpusetatik *Bifid* tresnak erauzi dituzten glosarioek, aldiz, oso estaldura txikia ematen dute. Alfabeto osorako neurketa honetarako, glosario-sarrerak hartu ditugu aintzat, hots: euskarazko ordaina alboan daramaten alemanezko lema-ikurrak, ordaina egokia izan ala ez jakin gabe.

	Derewo		BibleGiza		BibleGizaPOS		LitGiza		LitGizaPos	
\cap Derewo			4.639	%34,97	3.500	%38,69	15.775	%23,30	12.846	%24,93
\cap BibleGiza	4.639	%11,60			9.047	%100	5.001	%7,39	3.879	%7,53
\cap BibleGizaPos	3.500	%8,75	9.047	%68,19			3.763	%5,56	3.248	%6,30
\cap LitGiza	15.775	%39,44	5.001	%37,70	3.763	%41,59			51.533	%100
\cap LitGizaPos	12.846	%32,12	3.879	%29,24	3.248	%35,90	51.533	%76,12		
\cap BibleBifid	1.007	%2,52	2.372	%17,88	1.699	%18,78	1.125	%1,66	935	%1,81
\cap LitBifid	2.995	%7,49	1.122	%8,46	957	%10,58	4.389	%6,48	3.864	%7,50
\cap PibolexWiki	5.812	%14,53	1.868	%14,08	1.518	%16,78	4.571	%6,75	3.960	%7,68
\cap PibolexNews	5.753	%14,38	1.851	%13,95	1.504	%16,62	4.549	%6,72	3.955	%7,67
Lema guztira	39.998		13.267		9.047		67.699		51.533	

4.6 Taula: Giza++ tresnak erazutako glosarioen, DeReWo zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura

	Derewo		BibleBifid		LitBifid		Pibolex Wiki		Pibolex News	
\cap Derewo			1007	%40,84	2.995	%67,27	5.812	%77,34	5.753	%77,14
\cap BibleGiza	4.639	%11,60	2.372	%96,19	1.122	25.20%	1.868	%24,86	1.851	%24,82
\cap BibleGizaPos	3.500	%8,75	1.699	%68,90	957	%21,50	1.518	%20,20	1504	%20,17
\cap LitGiza	15.775	%39,44	1.125	%45,62	4.389	%98,58	4.571	%60,83	4.549	%60,99
\cap LitGizaPos	12.846	%32,12	935	%37,92	3.864	%86,79	3.960	%52,69	3.955	%53,03
\cap BibleBifid	1.007	%2,52			526	%11,81	544	%7,24	546	%7,32
\cap LitBifid	2.995	%7,49	526	%21,33			1.404	%18,68	1.398	%18,74
\cap PibolexWiki	5.812	%14,53	544	%22,06	1.404	%31,54			7.309	%98,00
\cap PibolexNews	5.753	%14,38	546	%22,14	1.398	%31,40	7.309	%97,26		
Lema guztira	39.998		2.466		4.452		7.515		7.458	

4.7 Taula: Bifid tresnak erazutako glosarioen, Pibolex hiztegien, DeReWo zerrendaren eta gainontzeko glosarioen elkarrekiko estaldura

4.1.5.2 Glosarioen egokitasuna

Ebaluazio kualitatiboa A hizkiaz hasten diren alemanezko lemetarako burutu dugu, *EuDeLex* hiztegi A letraz hasten diren 3.406 lema-ikurrei dagozkien sarreretako itzulpen-ordainak erreferentzia edo *gold standard* gisa hartuz.

WordNet sareak elkarrekin lotuz eraikitako glosarioek itzulpen-ordain egokien kopuru absoluturik handiena dute. *Wikipedia* eta *Wiktionary* baliabideetatik

erauzitakoek, aldiz, zenbaki absolutuetan ordain egoki gutxiago izanda ere, horien egokitasun-tasa handiagoa da *WordNet*-eko glosarioena baino.

HAP alorreko tresnetan oinarritutako metodoen bitartez lortutako glosarioak bi talde osatzen dituzte, *Giza++* tresnak emandako glosarioek eta *Pibolex* hiztegikoek ordain egoki gehiago, baina, aldi berean, egokitasun baxuagoa izan dute *Bifid* tresnak erauzitako datuek baino. Egokitasunaren tasari begira, aldiz, kontrako banaketa ikusten dugu: lehenengo taldeko glosarioetako ordainen egokitasuna bi herenera ez da iristen, *Bifid* glosarioko egokitasuna ia erabatekoa izan bitartean, bai egokitasun lexikalari, eta bai kategoria gramatikalaren egokitasunari begira ere. *Giza++* tresnak sortutako glosarioek, eta, neurri txikiago batean, *Pibolex* hiztegikoek, emaitza desagokien, “zaratatsuen”, ehuneko handiak dituzte. 4.8 taulan eskuzko ebaluazioan batutako datu guztiak batera ikusten ditugu. Alfabeto osoari dagozkion datuak, letra etzanean aurkezten ditugunak, A letran oinarrituriko datuetan abiatutako estimazioak dira.

	LitGiza	LitGiza Pos	BibleGiza	BibleGiza Pos	BibleGiza	LitBifid	BibleBifid	Pibolex News	Pibolex Wiki	Wikipedia	Wiktionary	WordNet	GUZTIAK
Itzulpen-ordainak	5.361	3.826	1.349	818	265	230	682	730	5.457	396	1.076		
EuDelx Gold Standard: intersekzioa	1.276	696	434	323	177	49	559	567	265	147	774	2.928	
Interskzioa/3406 GS lema	%35,41	%19,31	%12,04	%8,96	%4,91	%1,36	%15,51	%15,73	%7,35	%4,08	%21,48	%81,24	
Ø ordain/lema	2,27	1,73	2,35	1,46	1,07	1,22	2,64	2,82	1,00	1,33	2,57	2,85	
Lema ebalatuak (metodoka)	1.276	696	434	323	177	49	559	567	265	147	774	4.248	
Ordain ebalatuak	2.901	1.206	1.019	470	189	60	1.476	1.601	265	195	1.988	9.694	
• OK	746	537	256	215	178	43	939	1.007	236	189	1.654	5.248	
• FALSE	1.923	519	728	230	3	15	414	513	6	3	188	3.793	
• PART	186	122	11	6	6	1	14	7	4	0	17	246	
• NEAR	46	28	24	19	2	1	109	74	19	3	129	407	
POS ebalatuak	2.901	1.206	1.019	470	189	60	1.476	1.601	265	195	1.988	9.694	
• OK	1.071	965	448	422	186	52	1.321	1.286	245	195	1.983	6.787	
• FALSE	1.830	241	571	48	3	8	310	315	21	0	5	3.063	
1+ ordain OK duten lemak (A)	609	439	213	189	168	39	443	454	236	147	700	2.081	
1+ ordain OK duten lemak (A-Z)	7.152	5.156	2.501	2.220	1.973	458	5.203	5.332	2.772	1.726	8.221	24.439	
Ordain guztiak OK duten lemak (A)	315	294	111	149	168	35	316	322	236	142	601	1.123	
Ordain guztiak OK (A-Z)	3.699	3.453	1.304	1.750	1.973	411	3.711	3.782	2.772	1.668	7.058	13.188	
Zer bait erabilgarria duten lemak (A)	444	232	129	62	7	6	165	164	23	5	143	1.056	
Ordain guztiak FALSE duten lemak (A)	517	170	194	112	2	8	78	82	6	0	30	371	
Ordainak OK/ordain ebalatuak	%25,72	%44,53	%25,12	%45,74	%94,18	%71,67	%63,62	%62,90	%89,06	%96,92	%83,20	%54,14	
POS OK/POS ebalatuak	%36,92	%80,02	%43,96	%89,79	%98,41	%86,67	%89,50	%80,32	%92,45	%100,00	%99,75	%70,01	
1+ ordain OK duten lemak/lema ebalatuak	%47,73	%63,07	%49,08	%58,51	%94,92	%79,59	%79,25	%80,07	%89,06	%100,00	%90,44	%48,99	
Ordain guztiak OK duten lemak/lema ebalatuak	%24,69	%42,24	%25,58	%46,13	%94,92	%71,43	%56,53	%56,79	%89,06	%96,60	%77,65	%26,44	
Zer bait erabilgarria duten lemak/lema ebalatuak	%34,80	%33,33	%29,72	%19,20	%3,95	%12,24	%29,52	%28,92	%8,68	%3,40	%18,48	%24,86	
Ordain guztiak FALSE duten lemak/lema ebalatuak	%40,52	%24,43	%44,70	%34,67	%1,13	%16,33	%13,95	%14,46	%2,26	%0,00	%3,88	%8,73	
1+ ordain OK duten lemak	%17,88	%12,89	%6,25	%5,55	%4,93	%1,15	%13,01	%13,33	%6,93	%4,32	%20,55	%61,10	
ordain guztiak OK duten lemak	%9,25	%8,63	%3,26	%4,37	%4,93	%1,03	%9,28	%9,45	%6,93	%4,17	%17,65	%32,97	

4.8 Taula: Glosario elebidunen ebaluzioa: Emaitzak

4.1.6 *Glosario elebidunak zirriborratzea: Ondorioak*

Hemen glosarioak zirriborratzeko aurkeztutako metodo guztiak konbinatuz, *DeReWo* zerrendaren % 80 bat estaltzen duten glosarioak lortu ditugu. Bestetik, itzulpen-ordain egoki bat edo gehiago duten alemanezko lemak lemategiaren % 61era heltzen dira, ordain egokiak baino ez dituzten lemak lemategiaren heren bat izanik (% 32,97).

Glosario-zirriborroak hiztegian erabiltzeko, itzulpen-ordain egokiak desegokietatik bereizi behar ditugu, ordainen egokitasuna hiztegitintzan lehenengo irizpidea izan behar baita, glosario-sarreraren kopuruaren aurretik.

<i>Taldea</i>	<i>Baliabideak</i>	<i>Glosario-zirriborroak: ordain egoki bat edo gehiago dituzten alemanezko lemak</i>
(1) ia erabateko doitasuna	<i>Wiktionary, Wikipedia, Bifid</i> (Literatura corpora)	% 40,6
(2) doitasun altua (ordain desegoki gutxi)	<i>Bifid</i> (Biblia), <i>WordNet</i>	% 20
(3) doitasun baxua (ordain desegoki asko)	<i>Giza, Pibolex</i>	% 18,7

4.9 Taula: Metodoen sailkapena, ebaluazio kualitatiboaren arabera

Lortutako ordain bikoteei *EuDeLex* hiztegiako datu-basean sarrera emango diegu, aipatu dugun irizpidearen arabera glosarioak hiru taldetan banatu ondoren, 4.9 taulan adierazten dugun bezala. Alfabeto osoan zehar ia datu desegokirik ez aurkitzea espero dugunez, (1) taldeko datuak zuzenean sartuko ditugu datu-basean, ondoren eskuz editatzeko; (2) taldeko datuak, berriz, eskuz errebisatuko ditugu datu-basean sartu baino lehen; eta (3) taldeko datuak, azkenik, tartean datu desegoki franko dituzten glosarioen taldekoak, ez ditugu datu-basean sartuko. Esperimentu gehiago burutuz, *word alignment* tresnek erabiltzen duten algoritmoen konfigurazioa aldatu eta atalase egokienak zehaztuko ditugu, zarataren eta isiltasunaren arteko erdibide emankorrena erdiesteko asmoz, hau da, ahalik eta glosario-sarrera kopuru, eta, aldi berean, ahalik eta egokitasun handiena lortzeko asmoz. *Giza++* tresnari dagokionez, maizen agertzen diren 150 lema-ikurrak emaitzetatik kentzea eta kategoria gramatikalen estekak lema-ikurrarekin kateatzea norabide horretarako bi urrats izan dira, eta kentzekoak diren euskarazko

lema-ikurren zerrendari ebaluazioan behin eta berriz FALSE balioa esleitu diogunez, aberastea hurrengo urratsa izan daiteke.

Eskuzko lana nabarmen erraztuko duen datu multzoa lortu dugu. Horrez gain, honako bi baieztapen hauek azpimarratu nahi ditugu: proposatutako metodo sorta, printzipioz, edozein hizkuntza bikoterako balio du, eta beste hainbat konbinaziotan errepika daiteke, bai hiztegi-zirriborro gisa balia daitezkeen glosario elebidunak lortzeko, bai eta hizkuntza bikote ezberdinen arteko erkaketak egiteko ere.

Ikerketa honetan jakin dugunez, *DeReWo* zerrendaren bi heren *Wikipedia* edota *Wiktionary* baliabideetako orrialde-izenbururen batekin bat dator. Ebaluazio kualitatiboan neurtu ditugun egokitasun-maila altuak baliabide horietatik erauzitako glosarioak hiztegi-gintza-lanetan erabiltzeko argudio ona da, eta datuen lizentzia libreari esker, besterik gabe erabil daitezke. Beste glosarioetako datuak eskuz editatu beharko ditugun bitartean, *Wikipedia* eta *Wiktionary*-ko datuak hiztegiaren datu-basean sartzeaz aparte, hiztegi elektronikoko bilaketa-emaitzak erakusten dituen orrialdean zuzenean txerta daitezke, beheagoko 4.4.1 atalean azaltzen dugun bezala. Horrela, azken bertsioiko edukiak islatuko genituzke betiere. Euskarazko itzulpen-ordainak daramaten *Wikipedia* eta *Wiktionary*-ko orrialdeen kopurua haziko dela espero daiteke, *crowdsourcing* batean oinarritzen diren entziklopedia eta hiztegi horietan dabilzan euskarazko editoreen kopurua haztearekin batera. Hemen aurkeztu bezalako neurketen bitartez, editoreen komunitateen hazkuntzari jarraipena egin dakiok.

Euskarazko *WordNet* sarea, *EusWN*, alegia, UPV-EHUko IXA taldeko ikerlariek garatutako baliabidea da, eta lizentzia eta data-iturri irekiko baliabide lexikorik handiena eta fidagarriena da egun. Horren *synset*-ak ingelesezko *Princeton WordNet* sarearen bitartez *GermaNet* sareko item lexikoekin lotzea izan da itzulpen-ordain egokien kopururik handiena eman digun metodoa.

Pibolex hiztegiak azaldu dituen emaitzak guk ebaluatu dugun hizkuntza bikotean beste zenbait hizkuntzetan bezalakoxeak dira, baliabide horren garatzailearen arabera (Manterola, San Vicente & Saralegi, kom. perts.). Esperimentuetan erabilitako corpusei dagokionez, egunkarietakoak *Wikipedia*-ko edukiak dituenak baino emaitza zertxobait hobeak eman dizkigute. Beraz, uste dugu *Wikipedia*-ko corpus konparagarriak, nahiz

eta testuen gaiei begira guztiz konparagarria izan, bi hizkuntzetan dituen testu kopuruaren ezberdintasunaren erruz etekin gutxiago eman digula.

Word alignment tresna biren bitartez corpus paralelo ezberdin bietatik lortutako emaitzek erakusten digute, espero genuen bezala, itzulpen-ordain bikoteen kopurua corpus paraleloaren tamainarekin erlazionatuta dagoela, eta baieztapen berak bikoteen egokitasunerako balio duela. Euskara-alemanezko corpus paraleloen garapenean aurrerapausoak egitea komenigarritzat jotzen dugu, beraz.

Euskara-alemana dentsitate ertaineko eta corpus eta baliabide gutxiagoko hizkuntza bikotea izan arren, aurkeztu ditugun esperimenteren bitartez lortutako glosarioen tamaina aintzat hartzekoa dela erakutsi dugu, eta, zalantzarik gabe, hiztegegintza-lanetan giza baliabideak aurrezten lagunduko dute glosario horiek. Hala ere, esan gabe doa giza hiztegegileen eskuzko lana ezinbestekoa izaten jarraituko duela hizkuntza bikote honetarako kalitatezko hiztegiak ekoizteko orduan.

4.1.7 *Glosario elebidunak zirriborratzea: Gerorako erronkak*

Ikerketa-ildo honetan jarraitzeko zenbait proposamen aipatuko ditugu jarraian. Corpus paraleloen garapena aurrera eramatea oso zentzuduntzat jotzen dugu, esan bezala, *word alignment* tresnak elikatu ahal izateko, alde batetik, eta bestetik, 4.3 atalean hizpide izango ditugun eskuzko hiztegegintza-lanetan laguntzeko. Hirugarrenik, corpus paraleloko datuek hiztegi elektronikoaren bilaketa-emaitzak osatzeko balio dute (4.4.1 atalean ikusiko dugunez). Corpus konparagarrien ustiaketari dagokionez, aplikatu ditugun metodoen errendimendua hobetzea izango litzateke helburua. Horretarako balio lezaketen urratsen artean, corpus-datuen etiketatzea fintzea, hitzen arabera lerrokatzean saihestu beharreko hitzen zerrendak osatzea eta algoritmoen konfigurazioa egokitzea aipa daitezke. Bestalde, hemen aurkeztu dugun metodo sorta beste hainbat hizkuntza bikoteetan aplikatuko bagenu, emaitzak konparatu ahalko genituzke, ondorengo galdera hauen erantzunetara hurbiltzeko: zer eragin du hizkuntza baten izaera morfosintaktikoak, eta zer eragin corpus paraleloaren tamainak, zer haren osaerak? Momentu honetan erdietsi ez ditugun helburuen artean, hitz anitzeko unitate lexikoak aintzat hartzea eta glosario elebidunek lemen polisemia noraino estaltzen duten neurtzea daude. Azken arazo horren gainean jardungo dugu jarraian.

4.2 Bi arazo pisutsu: Polisemia eta Lexikalizatze Asimetrikoa

Metodo erdi-automatikoaren bitartez lortu ahal izan ditugun ordain-bikoteetan aurreko kapituluaren aipatu ditugun kopuruek argi utzi dute metodo horiek eskuzko hiztegigintzan modu eraginkor batean murrizten lagun dezaketela. Bestalde, eskuzko lanaren esparrua handia da oraindik, Hizkuntzaren Azterketa eta Prozesamenduaren alorreko tresnek eta corpus-hizkuntzalaritzak urrats handiak egiteke baitituzte zenbait auzitan. Bi arazo nagusi ikusiko ditugu jarraian, metodo automatikoei buruzko 4.1 atalean konponbiderik gabe geratu direnak, eta, ustez, kalitatezko hiztegiak ekoizteko oro har giza hiztegigilearen ardura izaten jarraitzen dutenak: hizkuntza bateko lexemetan aurkitzen dugun polisemiaren edo adiera-aniztasunaren desanbiguazioa, alde batetik, eta kontzeptuen lexikalizatze asimetrikoa hizkuntzetan zehar, bestetik. 7.4.2 eranskinan aurkezten dugun hiztegiaren, adieren sailkapena eskuz burutu dugu.

Hala ere, orain arte garatu diren baliabide elektronikoak oso lagungarriak izan daitezke aipatutako arazoei begira ere. *WordNet* sare semantikoak jorratuko ditugu, hizkuntza gehienetan lizentzia irekien arabera argitaratu den baliabide horrek polisemia eta hizkuntzen arteko asimetriak islatzeko proposamenak ekartzen baititu, baita corpus paraleloen ustiapenean oinarritzen den polisemia desanbiguatzeko metodo bat ere.

4.2.1 Arazoaren deskribapena

Tesi honen gaia hiztegigintza elebiduna baita, hizkuntza batean ageri den polisemia ez da interesatzen zaigun arazo bakarra; hizkuntzen arteko muga gainditzean, polisemia nola lexikalizatzen den deskriba daiteke polisemiaren lexikalizatze simetriko ala asimetriko gisa.¹³³ Alemanez-euskarazko hiztegiaren adierak bereizteko, alemanaren eta euskararen arteko lexikalizatze asimetrikoa kontuan izaten saiatzen gara, hala badagokio. Baina, oro har, nola islatu behar dira polisemia asimetrikoak hiztegiaren?

Alde batetik aurkitzen ditugu lema bereko polisemiaren sailkapen ezberdinak, 2.4 ataleko adibideetan ikusi dugun bezala, eta, bestetik, polisemiaren sailkapenak hiztegi elebidun batean adiera bakar baterako edo adiera bat baino gehiagorako ordain bereko egokitasuna aintzat hartu beharko luke. Izan ere, hiztegi elebiduna egitea ez datza

¹³³ *Asymmetric lexicalization* kontzeptua Hartmann (2007: 33) lanetik hartu dugu.

alemanezko hiztegi bat adieraz adiera itzulpen-ordainekin osatzean,¹³⁴ jatorrizko polisemiaren sailkapena helburu-hizkuntzari egokitzean baizik: ordain berberetz itzul daitezkeen adierak atal berean batu daitezke. Jokabide hori hiztegitza eskuliburuetan mandamentu gisa dator:

“[...] the semantic structure of the source language should not be allowed to prevail universally; instead, the structure of the target language should also be allowed to influence the division into senses.” (Svensén 2009: 278)

Lew (2013) autorea bat dator irizpide horrekin. Polisemia iturri-hizkuntzaren arabera sailkatzeari, hizkuntza horretako hiztegi elebakarra izango balitz bezala, *meaning structure* arabera antolaera deitzen dio, eta *equivalence structure*, aldiz, helburu-hizkuntzako itzulpen-ordainen arabera. Jatorrizko hizkuntzako polisemia itzulpen-ordainen arabera antolatzeak bi ondorio dakartza, hiztegi elebiduna editatzeko lanak hiztegi elebakar baten (edo batzuen) datuetatik abiatzen badira:

“There are actually two opposing aspects of equivalence structure: (1) sense distinctions in the source language may be redundant and undergo elimination; and (2) it may be advisable to introduce extra distinctions so as to provide a tighter match between the lexical items in the two languages.” (Lew 2013: 289)

Bi ereduak kasu horiek bereizirik, badugu lexikalizatzeko asimetrikoaren definizioa, eta haren bereizkuntza hizkuntza batean agertzen zaigun polisemiatik. Oro har, Lewek aipatutako lehenengo arazoak bigarrenak baino garrantzi gutxiago du hiztegitza elektronikoko batean: Erreduantziak, murriztutako toki batean dira oztopo, eta murriztapen hori hiztegitza elektronikoko bihurtu denetik desagertu egin da. Bestetik, erabiltzailea hiztegi-artikuluak ikustean erreduantzia artean galtzeko arriskua aipa daiteke, baina hemen erreduantzia deitzen dioguna, mota bereko datu-eremu talde batean balio homografoak agertzea, alegia, modu automatiko batean iragaz edo batu daiteke. Hortaz, hiztegitza datu-basea eraikitzeke orduan horrelako erreduantziak ez ditugu problematikotzat hartuko. Lewek bigarrenik aipatzen dituen *extra distinctions*, aldiz, ezin dira era automatikoan sortu. Horiek, helburu-hizkuntzak iturri-hizkuntzako adiera bat sinonimoak ez diren itzulpen-ordain ezberdinez ematearen kasuan

¹³⁴ Alemanezko *Wiktionary* hiztegian horrela gertatzen da, hain zuzen ere: iturri-hizkuntzako polisemiaren sailkapena mantendu, eta itzulpen-ordainak adieraren zenbakiaz osatzen dira. Ordain batek adiera bat baino gehiago estaliz gero, adiera-zenbaki bat baino gehiagorekin markatzen da.

komenigarriak izango dira, hots, iturri-hizkuntzako lemaren hiponimo talde baten aurrean gaudenean, *Holz* alemanezko izenaren orain aipatuko dugun adibidea kasu.

Gaztelaniaz, *leña* eta *madera* sinonimo ez diren ordainak ditugu hiztun aleman batentzat adiera bera denarentzat, eta, beraz, *Holz* izenaren adiera bat¹³⁵ bitan banatuko dugu alemana-gaztelaniazko hiztegi-sarrera batean, eta *leña* ordainarekin osatuko duen atalari alemanezko izenaren hiponimo bat gehitu, erabiltzaileak baliokidetasuna uler dezan: *Feuerholz*.

Hiperonimo eta hiponimo talde bateko lexikalizatze asimetrikoa ondorengo 4.4 eskeman irudikatzen dugun bezala isla daiteke hizkuntza batean baino gehiagotan zehar. Hizkuntza bikote baterako hiztegi elebidun egokirik ezean “zubi” edo “pibot” gisa hirugarren hizkuntza batetik abiatzeak erabiltzailea bide desegokira eraman dezakeenaren ebidentzia ematen digute horrelako asimetriek. Horrenbestez, iturri-hizkuntzaren lexemaren polisemia era jakin batean lotu behar da hiztegi-gintzan helburu-hizkuntzako unitate lexikoekin, hizkuntzaz hizkuntza azaltzen den asimetriak kontuan hartuz.

DE		EU		EN		ES	
Holz	Brennholz, Feuerholz	egur	su-egur	firewood		leña	
	Bauholz		zur	lumber, timber		madera	
	Holz	egur, zur		wood			
	Gehölz	Wald	ohian, baso		woods, forest	bosque	
Forst		baso (ustiatua)			forest, woodland		arbolado, arboleda

4.4 Irudia: Lexikalizatze asimetrikoa

¹³⁵ Eraikuntzarako zein su-egurra adiera berean agertzen dira DGW2011 hiztegiari: s.v. 'Holz': **1. feste, harte Substanz des Stammes, der Äste und Zweige von Bäumen und Sträuchern (die als Baustoff, Brennmaterial usw. verwendet wird).**

Hortaz, 4.4 irudian aipatutako alemanezko lexemak 4.10 taulan adierazi bezala euskarazko itzulpen-ordainekin lotzekoak dira, baliokidetasuna indartzeko osagaia parentesi artean adieraziz, beharbada (osagai horiei buruz, ikus 3.3.2.7 atala).

Holz	1. egur, zur; 2. ohian, baso
Gehölz	baso, zuhaizti
Wald	ohian, baso
Forst	baso, zuhaizti (ustiatu)
Brennholz	su-egur
Feuerholz	su-egur
Bauholz	(eraikuntza) zur

4.10 Taula: Alemanezko 'Holz' izena eta hiponimoak, euskarazko ordainekin

Nahiz eta lexikalizatzeko asimetrikoaren gaineko deskribapen horiek izenki baten adibidean egin, kategoria gramatikal guztietako hiperonimoen, hiponimoen eta paronimoen taldeen kasuan errepika daitezke.

ausleihen *DeReWo 7354 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 [*jmdm. etw.*] maileguz utzi; mailegatu

2 [*(sich (Dat.)) etw.*] maileguz hartu; mailegatu

4.1 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'ausleihen'

EuDeLex hiztegiko adibide esanguratsu bat ematearren, 4.1 laginari begira diezaiozun. *Ausleihen* aditzak *mailegatu* esan nahi du euskaraz, eta goian aipatutako *equivalence structure* islatu nahiko bagenu, printzipioz alemanezko aditza estalita izango genuke bikote hori emanez. Bestalde, argumentu-egitura ezberdin bi izan ditzakegula aditzaren testuinguruan adierazi nahi diogu erabiltzaileari: *norbaiti* mailegatzea, eta *norbaitengandik* mailegatzea.¹³⁶ Oraingo honetan, argumentu-egitura ezberdin bi horiek gauzatzeari buruzko balentzia-argibideak gehitu ahal izateko eta ezberdintasuna euskarazko ordain ezberdinen bitartez islatzeko, bitan banatzen dugu

¹³⁶ *Norbaiti mailegatu* (alemanez 'jemandem etwas (aus)leihen'), eta *norbaitengandik mailegatu* ('(sich) von jemandem etwas (aus)leihen'). 4.4 aipatutako *maileguz utzi* (alemanez literalki: „geliehen überlassen“) eta *maileguz hartu* „geliehen nehmen“ ordainak zuzen eraturako hitz anitzeko unitateak dira, kasu honetan *mailegatu* aditzaren hiponimo gisa balio dutenak.

adiera. Argumentu-egitura modu egoki batean islatu nahi izatea, beraz, beste arrazoi posible bat dugu hiztegi elebidunean adiera bakartzat har dezakeguna gehiago desanbiguatzeko, itzulpen-ordaina lema bera bada ere.

EU	EN	ES	DE	etiketa semantikoak	azalpena EN
egur_1	firewood_1	leña_1	Feuerholz = Brennholz = Holz_3	<i>chemistry substance tissue</i> <i>function natural</i> <i>substance tops</i>	<i>wood used for fuel</i>
egur_2 = zur_1	lumber_1 = timber_1	madera_3	Bauholz, Holz_2	<i>building industry</i> <i>substance artifact</i> <i>function object tops</i>	<i>the wood of trees cut and prepared for use as building material</i>
egur_3 = zur_2	wood_1	madera_2	Holz_1	<i>botany building industry</i> <i>base concept substance</i> <i>tissue natural part plant</i> <i>solid substance tops</i>	<i>the hard fibrous lignified substance under the bark of trees</i>

4.11 Taula: 'egur' izena EusWN datu-basean eta sinonimo interlingualak

Ariketa horretan laguntzeko lanabes bila, badago hizkuntza askotarako (ingeleza eta euskararako, adibidez) lizentzia librearekin eskuragarri dugun baliabiderik: Esan bezala, *WordNet* familiako baliabide lexikoetan, hainbat hizkuntzatako lexemak elkarri lotuta aurkitzen ditugu, elkarrekin duten *kontzeptu* deitzen zaion esanahiaren bitartez. Kontzeptu bakoitzari *synset* bat dagokio, kontzeptua denotatzen duten lexemez osaturik dagoen sinonimo taldeari. Lemak, beraz, *synset* batean baino gehiagotan ager daitezke lexema edo *lexical unit* gisa, eta agerpen anizkoitz horrek lemaren polisemia adierazten duela asumitu dezakegu.

Euskarazko *egur* izenaren polisemia, adibidez, 3 azpisarreratan banatuta dago. *Egur_1* azpisarrerak ingelesezko *firewood*, gaztelaniazko *leña* eta alemanezko *Feuerholz/Brennholz/Holz_3* ordainetara bidaltzen du. *Egur_2* unitateak euskaran bertan ordaina du: *zur_1*; hau da, ingelesez *lumber_1* eta *timber_1* ("building industry artifact"), gaztelaniaz *madera_3*, alemanez *Bauholz* eta horren hiperonimo den *Holz* unitatearen bigarren adiera (*Holz_2*). *Egur* izenaren hirugarren adierak, aldiz, euskarazko *zur_2*, eta, beste hizkuntzetan, *wood_1*, *madera_2* eta *Holz_1* unitateekin loturik dago. *Egur_3* adierak, *egur_2*-k ez bezala, "natural part plant" etiketa darama, hots, *egur_3* unitatearen adierazgarria landare bizia izatea da, ez eraikuntza-zur

bihurturikoa. Ikus ditzagun datu horiek denak batera, 4.11 taulan. *WordNet* sare semantikoetara itzuli baino lehen, polisemia aintzat hartzen duen hiztegi elebidunak zirriborratzeko metodoak automatizatzeke aukerei begirada bat eskaini nahi diegu.

4.2.2 Polisemiaren desanbiguatzea: Metodo erdi-automatikoak

Lexema baten adierak corpusetako datuez eta metodo automatikoez baliaturik desanbiguatzeke jokabideak, Kilgarriff eta Rychlý corpus-hizkuntzalarien hitzetan “*the great problem of Word Sense Disambiguation*” (2010), gai handia da corpus hizkuntzalaritzan, eta arazo horren konponbidea izatea, “*remains a dream*”, ametsa izaten jarraitzen du (*ibid.*). Autore horien arabera, emaitza onenak eman dituen corpusetan oinarritutako metodoak kolokazioak (hitzaren agerkideak, alegia,) hartzen ditu aintzat, eta metodoa adiera bakoitza testuinguru jakin batzuetan agertzen delako susmoan oinarritzen da, hots, *collocation clustering* deitzen dutena. Autoreok norabide horretaranzko aurrera-pausoak iragartzen dituzte, hizkuntza bateko polisemia automatikoki desanbiguatzeke ahalmen baterantz, alegia.

Printzipioz automatiza daitekeen beste metodo bat corpus paraleloetan oinarritzen da (Lefever 2012). Hizkuntza bereko kolokazioen klusterrak beharrean, lema batek beste hainbat hizkuntzetan dituen itzulpen-ordainak dira lemaren agerpenak adiera-taldeetan antolatzen laguntzen duen lehengaia. Itzulpen-ordainak zehazteko, hau da, esaldi-mailako lerrokatze batetik hitz-mailako lerrokatze batera heltzeko, estatistikan oinarritzen diren *word alignment* tresnak erabiltzen dira, corpus paraleloekin egin ditugun esperimenduei buruzko 4.1.3.1 atalean deskribatu dugun bezala. Lefever autorearen emaitzen lagin bat dugu 4.12 taulan. Ingeleseko *pot* izenaren adierak beste hizkuntzetan dituen ordainen arabera taldekatu ditu bertan; izen horrek adieraren arabera hizkuntza desberdinetan dituen itzulpen-ordainen distribuzioak tresna automatiko bati ebidentzia eskaini diezaiokeela argi geratzen da.

Tamaina eta kalitateari begira egokiak diren corpus paraleloak eskuragarriak diren heinean, Lefeverrek aurkeztutako metodoak adierak sailkatzeko eskuzko lanak modu nabarmen batean sustatzeko bide ematen du. Halaber, *WordNet* sareetako datuek polisemia desanbiguatzeke eskuzko lanak erraz diezazkigute, aurreko ataleko amaieran iragarri bezala. 4.11 (*WordNet*) eta 4.12 (Lefever) tauletako bezalako datu-sorta

eleaniztunak lemategi oso baterako erauz litezke automatikoki, ondoren hiztegi-zirriborroa sortzeko asmoari erantzunez prozesatzeko, eta hori da, hain zuzen ere, Kilgarriff eta Richlý autoreek *Semi-Automatic Dictionary-Drafting* (SADD) deitzen dutena, hiztegi-gintza elebiduneko beharretarako erabilia.

4.1 atalean aurkeztu dugun glosarioen zirriborratzeak itzulpen-ordainen bikoteak ematen dizkigu, bikoteen kideren bat polisemikoa den ala ez kontuan hartu gabe. Adierak, beraz, metodo erdi-automatikoen bitartez taldekatzetik (klusterrak definitzetik) urrunago doa, eta etorkizun hurbileko helburu dugu metodo horiek euskara-alemana gure bikoteari aplikatzea. Glosarioak zirriborratzean egin dugun bezalaxe, horretarako ere metodo automatikoak lemategiaren % 10 batean ebaluatuko genituzke, metodo bakoitzak ekartzen dizkigun emaitzen doitasunaren arabera lemategi osoan nola aplikatu erabakitzeke: doitasuna % 100-eik gertu baldin badago, metodoak ematen dizkigun datuak gure datu-base lexikalera kopiatuko genituzke, ondoren eskuz errebisatzeko; doitasuna zalantzazkoa baldin bada (emaitza “zaratatsuak” baldin baditugu), aldiz, eskuzko errebisioa datu-basean sartu aurretik egingo da; eta, azkenik, doitasuna ez bada bi herenera-edo iristen, hiztegi-gileak hiztegia eskuz editatzeko orduan ondoan izateko datu-bilduma gisa baino ez ligukete balio emaitza horiek.

4.1 ataleko emaitzak ikusita, esan gabe doa *word alignment* batean oinarritutako metodoen emaitzak erabilitako corpus paraleloaren tamainaren eta kalitatearen arabera izango direla. Lefever autoreak (*ibid.*) erabiltzen duen corpus paralelo eleaniztuna erraldoia da euskara-alemana bikoterako dugun baliabide birekin konparatuta, sei hizkuntzatan zehar lerrokatutako 884.603 esaldi baititu (Lefever 2012: 33), eta guk egun eskuragarri dugun DE-EU corpus handienak, literatura-corpusak, berriz, 146.457. Hortaz, gure bikoterako corpus paraleloa garatzeko beste arrazoi pisutsu bat gehi diezaiokegu 4.1.6 atalean aipatu dugunari, *word alignment* bitartez eraikitako glosario-zirriborroen kalitatea corpus paraleloaren tamainarekin erlazionatuta dagola deritzon baieztapenari, alegia. Horrez gain, aipatu behar dugu Lefeverrek sei hizkuntzako corpus paraleloa baliatzen duenez, iturri-hizkuntzako hitz baten adiera sortari bost itzulpen-ordain distribuzio jar diezazkiokeela aldamenean, eta, horrela, hizkuntzetan zehar dagoen asimetriak ematen dion ebidentzia areagotu. Euskararekiko corpus paralelo eleaniztunak garapen bidean daude, Euskal Herriko Unibertsitateko

English	Dutch	German	French	Spanish	Italian
1. Cooking Vessel, pot					
1.1. General					
honey pot	pot potje potje	Topf Mann Töpfchen Honig§§glas	chaudron marmite pot pot	caldero olla cazuela tarro	calderone vaso vasetto vasetto
1.2. Mixture					
pot pourri melting pot	geheel hoop ketel hutspot potpourri- achtig smelt§§kroes mengsel	Fass Topf Glas Potpourri Schmelz§§- tiegel Gemisch	Magma pot sac fourre-tout pot-pourri melting-pot enchevêtre- ment	magma olla saco variopinto popurri crisol cúmulo	magma calderone vasetto accozzaglia guazza- buglio crogiolo melting-pot
1.3. Flower pot					
	pot bloem§§pot	Blumen§§topf	pot	olla maceta	vaso
2. Marijuana					
	blowen hasj	kiffen Cannabis	herbe	maría	canna
3. batch, great deal of					
pot of money	hoop pot aardig	Topf Pot Reibach	sac montagne cagnotte	saco cazuela cantidad	calderone mucchi risparmi
4. funding					
	bedrag fonds kas	Geld Fonds Topf	cagnotte fonds poste	ayuda fondo beneficio	somma fondo cassa
5. take a pot shot					
	onder nemen	Schuss	tirer à vue	quemarropa	attaccare
6. toilet					
	po	Toiletten- eimer	vase de nuit	orinal	vaso
7. Pol Pot					
	Pot	Pot Pot-Regime Pol-Pot- Truppe	Pot	Pot	Pot

4.12 Taula: Adieren eta itzulpen-ordainen klusterrak ingelesezko 'pot' izenarentzat (Levefer 2012: 87-tik hartua)

Euskara Zerbitzuaren gidaritzapean prestatzen ari den *EHUskaratuak* bilduma adibide.¹³⁷ Alabaina, esan bezala, alemanarekiko corpus paralelo bakarrak lan honetan aurkeztutakoak ditugu egun.

<i>orth_form</i>	<i>lex_unit_id</i>	<i>synset_id</i>	<i>synset: Alemanezko sinonimoak</i>
Absatz	44750	32481	Textabschnitt, Abschnitt, Absatz
Absatz	61883	42437	Absatz
Absatz	68025	47522	Ablagerung, Absatz
Absatz	10310	7155	Absatz, Schuhabsatz
Absatz	14225	10198	Schwelle, Türschwelle, Absatz, Türabsatz
Absatz	21390	15367	Verkauf, Vertrieb, Absatz

4.13 Taula: Alemanezko 'Absatz' izena *GermaNet* datu-basean

WordNet sareetako datuen balioa frogatu ahal izan dugu 4.1 atalean, alemanezko eta euskarazko lexemak ingelesaren bitartez lotu eta glosario elebiduna zirriborratzeko ahaleginean. Helburu horrekin, hizkuntzetan zehar sinonimo diren lexemak erauzi ditugu, *WordNet* sarean polisemiari buruzko datuak aintzat hartu gabe. Alemanezko unitate lexiko bakoitzari lotutako ingelesezko *WordNet*-eko *synset*-zenbakia baliatu dugu zenbaki bereko euskarazko *synset*-ek dituzten unitate lexikoekin lotzeko (ikus 4.2 irudia). Alemanezko unitate lexiko homografoei dagozkien ingelesezko *synset* ezberdinak lema baten adiera ezberdinak direla onartu, eta erlazio horiek erauziko bagenitu, polisemia kontuan hartzen duen hiztegi-zirriborrea izango genuke. Ikus ditzagun, adibide gisa, alemanezko *Absatz* izen polisemikoaren gainean *WordNet* sareetatik eskuratzen ditugun datuak. 4.13 taulan *Absatz* izenari dagozkion sei unitate lexiko edo lexema ikusten ditugu, horietako bakoitza biltzen duen sinonimo taldearekin batera. 4.14 taulan, *aufgeben* aditzari dagokion datuak gehitzen ditugu, jarraian *Absatz* izenaren adibidean egingo dugun ariketa beste kategoria gramatikaletan ere¹³⁸ aplikatu daitekeela erakusteko.

¹³⁷ Euskarazko corpusgintzaz (corpus paraleloak) Ikus 4.1.2 atala.

¹³⁸ *WordNet* sareek izenak, aditzak, adjektiboak eta adberbioak dituzte.

<i>orth_form</i>	<i>lex_unit_id</i>	<i>synset_id</i>	<i>synset: Alemanerazko sinonimoak</i>
aufgeben	77841	55172	aufgeben, verzichten, versagen
aufgeben	79558	56440	aufgeben, auftragen
aufgeben	79874	56689	aufgeben
aufgeben	83470	59320	schmeißen, fallen lassen, fahren lassen, aufgeben, aufstecken
aufgeben	73903	52343	aufgeben

4.14 Taula: Alemanezko 'aufgeben' aditza GermaNet datu-basean

Datu horien araberrako hiztegi-sarrerara eraikiko bagenu, *Absatz* izenaren polisemia sei ataletan azaltzeko ebidentzia genuke, baita seitik bost adierarako sinonimoak ere; *aufgeben* aditzaren kasuan, bost adiera izango genituzke, horietatik lauk sinonimoak izanik. Baina, horrez gain, *WordNet* sareetan hiztegi-sarrerara batean baliatzeko informazio gehiago dugu, eta sare horietan kodifikatuak dauden erlazio semantikoetatik bi aipatuko ditugu jarraian: sinonimo-taldeen kategorizazio semantikoa (hiperonimotasuna eta hiponimotasuna), alde batetik, eta ingelesaren bitarteko lotura eleaniztunak, bestetik. Hirugarrenik, *WordNet* sareek dituzten azalpen entziklopedikoak ere kontuan hartzekoak dira. 4.15 taulan, *Absatz*, *Schuhabsatz* sinonimo-taldeari dagozkion datuak zerrendatzen ditugu.

<i>Datu-eremua</i>	<i>Edukia</i>
Synset DE	Absatz, Schuhabsatz
Hiperonimoak DE	Vorrichtung, Konstruktion
Hiponimoak DE	Blockabsatz, Plateauabsatz, Pfennigabsatz, Stöckel, Hacke
Azalpena DE	"Bekleidung: der erhöhte Teil der Schuhsohle am hinteren Schuhende"
Sinonimoak EN	heel
Hiperonimoak EN	bottom, underside, undersurface
Hiponimoak EN	spike, spike heel, stiletto heel, Cuban heel, wedge, wedge heel, stacked heel [...]
Azalpena EN	"the bottom of a shoe or boot; the back part of a shoe or boot that touches the ground"
Sinonimoak EU	takoi

4.15 Taula: 'Absatz, Schuhabsatz' synset-aren zenbait erlazio semantiko *WordNet* sareetan

Euskararako, *EusWN* baliabidean oinarrituriko hiztegi-zirriborroak sor daitezke arazorik gabe, baliabide hori, esan bezala, lizentzia librearekin eskuragarria baita. 4.16 taulan ingelesezko, euskarazko, eta, beste adibide bat ematearren, katalanezko *WordNet* sareetatik hartutako datuak ikusten ditugu.¹³⁹ Hemen ikusten den bezala, euskarazko *adar* izena euskarazko *WordNet*-eko sei *synset*-etan agertzen da, hots, oinarri horretan izenaren sei adiera bereizi beharko lirateke, horietako bakoitza ingelesezko *synset* baterako lotura izanik. Ingelesezko sinonimo talde hori kodetzen duen zenbakiaren bitartez beste hainbat hizkuntzarako itzulpen-ordainetara irits gaitezke, hemen katalanerako egin bezala, ordain horiek hizkuntzari dagokion *WordNet* sareko zenbaki bereko *synset*-ean agertuz gero, behintzat: Adibidean, laugarren eta bostgarren adieretarako, katalanezko ordainik ez da aurkitu. Horrelako datu-bildumak erauzita adieren sailkapen bat eskaintzen duen euskarazko hiztegi-zirriborrea dugula argi geratzen da.

WordNet familiako datu-baseetan aurkitzen diren hizkuntzetan zeharkako loturak, polisemia, sinonimotasuna, hiperonimotasuna eta hiponimotasuna adierazten dituztenak, oinarri izan dira *EuroWordNet* (Vossen 1998; Vossen 2004) eta *MCR* (Atserias et al. 2004; Gonzalez-Agirre et al. 2012) eta *BabelNet* (Navigli & Ponzetto 2010)¹⁴⁰ bezalako datu-base eleaniztunak sortzeko (ikus egun existitzen diren *WordNet* sareen zerrenda bat 4.17 taulan, lizentzia motaren arabera ordenaturik). Aipatutako ekimenetan erabilitako *WordNet* datu-baseak guztiz lizentzia librekoak baitira, horietan oinarritutako hiztegi-zirriborroak arazorik gabe sor daitezke ordenagailu lokal batean. Alemanezko *GermaNet* kasua, berriz, ezberdina da, horren edukiak erabiltzeko lizentzia egokia eskuratu behar delako.¹⁴¹ Aipatutako baliabide horren bertsio osoa izanez gero, datuak beste *WordNet* batzuetako edukiekin lotzeko bestelako arazorik ez litzateke egongo, *GermaNet*-eko unitate lexikoak *Interlingual Index* izeneko aurkibidearen bitartez ingelesezko *synset*-erako loturak baitituzte (ikus 4.1.3.4 atala).

¹³⁹ Datuak hainbat *WordNet* sare batzen dituen *MCR 3.0* bildumatik (Gonzalez-Agirre et al. 2012) hartuak dira.

¹⁴⁰ <http://babelnet.org/>. Datu-bilduma horrek *WordNet*-familiakoak baino askoz ere datu gehiago ditu. Alabaina, euskarari eta euskarazko lemetara bidaltzen dituen erreferentzia interlingualei dagokienez, *EusWN*, *Wikipedia* eta *Omega-Wiki* baliabideetatik erauzitako datuak baino ez ditu egun.

¹⁴¹ Ikerketa helburuetarako (esperimentuak egiteko) lizentzia akademikoa eskuratu dugu. Hiztegi oso bat eraikitzeke erabilpena, aldiz, horrekin ez dago baimenduta.

Adiera	Definition EN	EU	EN	CAT
adar_1	<i>one of the bony outgrowths on the heads of certain ungulates</i>	adar_1	horn_2	banya_1
adar_2	<i>a railway line connected to a trunk line</i>	adar_2	branch_line_1 spur_track_1 spur_5	enforcall_1 forcall_1
adar_3	<i>a warning signal that is a loud wailing sound</i>	adar_3 sirena_2 turuta_5	siren_3	
adar_4	<i>a local branch of some fraternity or association</i>	adar_4	chapter_3	capítol_2
adar_5	<i>a division of a stem, or secondary stem arising from the main stem of a plant</i>	adar_5 abar_2 besanga_1 beso_12	branch_2	branca_1 branc_1
adar_6	<i>an alarm device that makes a loud warning sound</i>	sirena_4 adar_6 turuta_6	horn_9	

4.16 Taula: 3 *WordNet* saretatik erauzitako datuak 'adar' izenerako

WordNet sareak gero eta hizkuntza gehiagorako garatzen ari dira (Bond & Paik 2012), euskararekiko hiztegi elebiduna argitaraturik ez duten hainbat hizkuntza barne. Hortaz, hiztegi elebidunetarako adiera-sailkapenak eta adieraren araberako itzulpen-ordain sortak zirriborrazeko jokabide hori aukera onuragarria iruditzen zaigu. Horrela sortutako zirriborroak eskuz landu ahala, zirriborrazeko erabili diren baliabideetako hutsuneak aurkitu eta betetzeko aukera genuke. Aipatu berri dugun *adar* kasurako, HB2010 hiztegiak *WordNet* sarean aurkitzen ez den adiera bat aipatzen du, oinetakoan sartzeko balio duen tresna denotatzen duena, alegia. Adiera hori *WordNet* aberasteko balio lukeen adibidea dugu, beraz. Kasu honetan, euskarazko *adar_7* unitate lexiko bat eus-30-04200537-n zenbakiko *synset*-ari gehitu beharko genioke, ingelesezko *shoehorn* ordaintzeko, egun *oinetakoak sartzeko* unitatea baino ez duenari.

Name	Language	# Synsets
Open Source		
Princeton WN* [€]	English	155,000
FinnWordNet	Finnish	117,700
Russian WN	Russian	117,000
Thai Wordnet	Thai	73,593
DanNet*	Danish	65,000
Japanese WN*	Japanese	57,000
Catalan WN*	Catalan	42,000
LSG	Irish Gaelic	32,742
Hindi WN	Hindi	28,687
WOLF	French	22,000
Wordnet Bahasa*	Malay, Indonesian	20,000
Spanish WN* [⊙] [€]	Spanish	15,556
Catalan WN* [⊙] [€]	Catalan	15,556
Arabic WN*	Arabic	11,269
Hebrew WN*	Hebrew	5000
Free for Research		
Chinese WN*	Chinese	115,424
KorLex* [⊙]	Korean	90,000
Spanish WN* [€]	Spanish	62,000
Cornetto* [€]	Dutch	70,371
GermaNet* [€]	German	69,594
MultiWN* [€]	Italian	38,877
MWN*	Macedonian	33,276
Ro-WordNet*	Romanian	30,000
Czech WN* [€]	Czech	29,000
SloWnet*	Slovene	20,000
Non Free (Available for Research)		
KorLex*	Korean	130,878
Estonian* [€]	Estonian	47,000
EuroWordNet		
Dutch	Dutch	44015
Spanish	Spanish	23370
Italian	Italian	48529
German	German	15,132
French	French	22,745
Czech	Czech	22,745
Estonian	Estonian	9,317
ItalWordNet	Italian	49,360
BasqWN	Basque	30,281
BulNet* [⊙]	Bulgarian	23,715

4.17 Taula: WordNet sareak munduan zehar (Bond & Paik (2012:66) lanetik hartua)

eta, ondorioz, lema-ikurraren gaineko maiztasun-datuak ditugu.

EusWN-eko 13.281 lema-ikur EDBL datu-basean agertzen dira. Ikur horiek EDBL datu-basean dituen entitate sintaktikoak (kategoria gramatikalak) konpara daiteke *EusWN* jasota dauden kategoria-etiketekin, horrela bi iturriotako datuetan oinarritutako zirriborroa lorturik. 3.6 taulan aipatu dugun *alegia* lema-ikurra bezalako kasu batean, emaitza baliotsuak ekartzen digu konparaketak: *alegia* izen arrunta *EusWN* datu-basean agertzen da, maiztasun handiko beste bi entitateak, aldiz, ez. Datuak entitate

Hiztegia zirriborrazeko metodo horren aurrean, jakina, ondorengo kritika egin liteke: Berez, ingelesezko hiztegi baten aurrean gaude, ingelesezko lexemei dagozkien kontzeptuak ditu-eta. Horri begira espero dezakegu hobekuntzak ekarriko dituen lanketak, corpusetako edukiekin eta bestelako lemategiekiko konparaketak ere aintzat hartzen dituenak (ikus 3.2.3.3 atala), hutsune kontzeptual horiek zehazteko balioko duela. Lehendabiziko froga batek ondorengo emaitza ekarri du: Lau kategoria nagusietako maiztasun handieneko lema, *EusWN* datu basean ez, baina HB2010 eta EDBL lemategietan, aldiz, bai agertzen dena, *euskal* adjektiboa da.

Aurrean ditugun datuetan oinarriturik berehala egin daitekeen 3.2.3.2 atalean aurkeztu ditugunak bezalako konparaketa bat burutu dugu, ondorengo emaitzarekin: *EusWN* sareko 19.523 grafia ezberdineko unitate lexikoak ditu (eta 4.16 taula bezalako datu-sortak eskura daitezke horietako bakoitzerako). Unitate lexiko horiek lema-ikurtzat hartu eta beste lemategi batzuekin alderaturik, horietatik 18.216 bi corpus handienetako batean agertzen direla badakigu,

sintaktikoko mailan konparatzea zeregin erraza da, *WordNet*-eko *synset* guztiek kategoria gramatikala adierazten duen etiketa baitute.

Arazoa genuke, berriz, *EusWN* eta *EDBL* datu-baseen datuak konparatuz homonimiaren inguruko datuak lortu nahiko bagenu, *baso* (IZE) eta *baso* (IZE) bezalako homonimiaren aurrean homonimoei hiztegi-sarrera bana esleitzeko irizpidea defendatuz bero, bederen. *EusWN* zein *EDBL* datu-baseetan, homonimia eta polisemiarekin berdin jokatzen da, bestela esanda, kategoria bereko homografoak lema beretzat hartzen dira. Horregatik, euskarazko hiztegi-lemategia eraikitzeke orduan irizpide berari jarraitzeke proposatu dugu 3.4 atalean, homonimoak lema-ikur berdinen azpian batzekeak lirakeen bi entitate sintaktiko gisa bereizita bada ere. Entitate homonimoen bereizkuntza eta *WordNet*-eko ordainak entitate egokiari esleitzeko lana eskuzkoa izan beharko litzateke; *EDBL* datu basea darabilen *EusTagger* tresnaz etiketaturiko corpusetik lortutako maiztasun-datuak, berriz, ezin izango lirakeen zentzu honetan desanbiguatu.

4.3 Eskuzko lana

Aurreko ataletan proposatu ditugun metodo automatikoak eta erdi-automatikoak ez ditugu 7.4.2 eranskinean ikus daitekeen *EuDeLex* hiztegia editatzeko lanetan erabili, ondoren azalduko ditugun arrazoiengatik. Lehenik eta behin, metodo (erdi-)automatikoak ebaluatzeko *gold standard* gisa erabil daitekeen oinarria sortu nahi izan dugu. Horregatik, alemanezko lemategiaren ia % 10erarako hiztegi-sarrera elebidunak edukiez osatu ditugu eskuz (alemanezko A hizkiko 3406 *DeReWo* zerrendako lemak). Helburu hori lortu dugu, 4.1 atalean aurkeztu dugun glosario elebidunen zirriborratzeari eta horren ebaluazioari dagokionez. Adiera-aniztasuna eta lexikalizatzeko asimetrikoa islatzen dituen hiztegi bat metodo erdi-automatikoaren bitartez sortzeko abiatzeko proposamena besterik ezin izan dugu egin oraindik. Aipatu bezala, abiatzeko proposamenak bi baldintza betetzea eskatzen du: *GermaNet* sareko lizentzia egokia alde batetik, eta euskara-alemanezko corpus paraleloaren garapenean jarraitzea, bestetik.

Adibide batez aurkezten dugu atal honetan alemanezko lemaren polisemia islatzeko eta euskarazko itzulpen-ordainekin osatzeko *EuDeLex* hiztegiko lanetan erabili dugun

Bedeutungen:

- [1] eine semantische Einheit im Unterschied zum Wort oder zur Wortgruppe als sprachlicher Einheit
- [a] der gemeinte Bedeutungsinhalt eines Wortes oder einer Wortgruppe
- [b] der begriffliche Gehalt einer Vorstellung
- [2] klare Vorstellung, Auffassung, Meinung

Synonyme:

- [1] das Definierte, das Gemeinte, das Bezeichnete, Benennung, Bezeichnung, Fachausdruck, Terminus
- [2] Vorstellung, Auffassung, Meinung, Idee

Beispiele:

- [1] Denn eben, wo Begriffe fehlen, da stellt ein Wort zur rechten Zeit sich ein. (Goethe, Faust I.)
- [1] Für einen Begriff kann es mehrere Benennungen (Synonyme) geben; und mehrere Begriffe können durch eine Benennung (Homonym) bezeichnet werden.
- [2] Du hast einen zu negativen Begriff von dieser Entwicklung gewonnen.
- [2] Du hast keinen Begriff davon, was das bedeutet.

Redewendungen:

- [2] im Begriff sein, im Begriff stehen (kurz davorstehen, etwas zu tun), schwer von Begriff sein (etwas schwer verstehen)

4.2 Lagina: de.wiktionary.org: s.v. 'Begriff'

gure eskuzko metodoa. Alemanezko eta euskarazko hiztegi elebkarrez eta elebidunez gain, corpus elebakarrak eta paraleloak ditugu iturri.¹⁴²

Alemanezko lemaren polisemia islatzeko asmoz, hau da, lemaren adierak sailkatu eta horietako bakoitzari hiztegi-sarrerako atal bat esleitzeko, alemanezko zenbait hiztegi-sarrera elebkar ikusten ditugu. Gure adibidea alemanezko *Begriff* izena izango da, *abstracta* denotatzen dituen izena da, eta, beraz, hiztegi-gilearentzako kasu zailenetakoa.¹⁴³ Ikus ditzagun hiztegi elebkar biren laginak:

Wiktionary hiztegian, bi adierako sailkapena dugu. Sinonimoak eta *Begriff* lema dituzten adibideek eta esapideek adierari dagokion zenbakia daramate. DGW2011 hiztegian, aldiz, lau adierako sailkapena dugu, eta sinonimoak, adibideak eta esapideak dagozkion ataletan txertaturik edota aparteko atal gisa markaturik aurkitzen ditugu.

¹⁴² Euskarazko corpus-hiztegi-gintzaren berri Leturia (2012) lanak ematen du. Eskuragarri ditugun euskarazko hiztegiak 2.3 eta 2.4 ataletan aipatzen ditugu. Euskara-alemanezko corpus paraleloak, berriz, 4.1.2 kapituluaren deskribatzen ditugu.

¹⁴³ 4.4 atalean beste alemanezko izen abstraktu baten konkordantzia paraleloak emango ditugu: *Ärger*.

1. *Gesamtheit wesentlicher Merkmale in einer gedanklichen Einheit; geistiger, abstrakter Gehalt von etwas*: ein fest umrissener, schillernder, dehnbarer Begriff; zwei Begriffe miteinander verwechseln, voneinander abgrenzen; Hielscher deutete den Begriff „Reich“ mystisch (Niekisch, *Leben* 126). **etwas auf den Begriff bringen**
2. (umgangssprachlich) *Ausdruck, Wort*.
3. *Vorstellung, Auffassung, Meinung von etwas*: Ich kann mir keinen rechten Begriff davon machen; keinen Begriff (keine Ahnung) von etwas haben; nach menschlichen Begriffen unschuldig sein; ein neuer Begriff von Öffentlichkeit (Jacob, *Kaffee* 88); Sie schwimmt für meine Begriffe etwas zu weit hinaus (Gregor-Dellin, *Traumbuch* 48); **[jemandem] ein Begriff sein** (*[jemandem] bekannt sein; in jemandem eine bestimmte Vorstellung wachrufen*: Ulrich Maier? Ist mir kein Begriff).
4. **Im Begriff[e] sein/stehten** (*gerade anfangen wollen, etwas zu tun*: sie sind im Begriff zu gehen; ich stand im Begriff, das Haus zu verlassen); **schwer/langsam von Begriff sein** (umgangssprachlich abwertend; *lange brauchen, um etwas zu verstehen*: da Sie etwas schwer von Begriff zu sein scheinen, ... muss ich wohl deutlich werden [Kirst, 08/15, 620])

4.3 Lagina: DGW2011: s.v. 'Begriff'

Ikusitako hiztegi-sarrera eta corpus-konkordantzia elebakarretatik¹⁴⁴ bi zerrenda egiten ditugu: euskarazko ordainarekin osatu behar diren alemanezko lemaren adierak, alde batetik, eta alemanezko lema duten hitz anitzeko unitateak, bestetik. Hurrengo pauso batean, alemanezko polisemia alemana-euskarazko gure hiztegiari egokituko diogu, honako bi arazo hauei aurre eginez: lehenik, laginetan ikusi bezala, alemanezko polisemiaren sailkapen ezberdinak ditugu, eta, bigarrenik, hiztegi elebidunean darabilgun polisemia-sailkapenak euskarazko itzulpen-ordainak alemanezko adiera bat baino gehiagorako egokiak ote diren aintzat hartzea nahi dugu.

Baina itzul gaitezen gure adibidera. Alemanezko corpus-konkordantzia elebakarrak zein alemana-euskarazko paraleloak (deskribapena 4.1.2 atalean) ikustean, ondorengoaz ohartzen gara berehalakoan: *Begriff* hitz bakarreko izenaz aparte, aditz-balioa duen *im Begriff sein* hitz anitzeko unitatea kontuan hartzeko moduko maiztasun batekin agertzen zaigu. Corpus paraleloko 86 aipuak ikusi eta gero, 4.18 taulako irudia dugu:

¹⁴⁴ Corpus handietan oinarritutako alemanezko konkordantziak <http://www.dwds.de> atalean eskuragarriak dira.

<i>Alemanezko unitate lexikoa</i>	<i>Euskarazko ordainak (agerpen kopurua)</i>
Begriff	kontzeptu (18), ideia (11), hitz (3), adigai, burutapena, ezagutza, gai, ikusmolde, pentsaera, termino, ulerbide, ulerkera (je 1)
im Begriff sein	-tzera joan (5), -tzeko zorian (4), -tzear egon (3), -tzeko asmoa izan (3), -tzeko asmotan egon (2), -tzea pentsatu, -tzear izan, -tzeko duda egin, -tzekotan izan, -tzera apoderatzen izan, ekarri, gutxi falta, hasia izan, nahi izan, nahian, egin behar izan (je 1)

4.18 Taula: 'Begriff' izenaren ordainak konkordantzia elebidunean

Bestalde, maiztasun gutxiagoko hitz anitzeko beste zenbait unitate zein itzulpen aurkitzen ditugu corpus paraleloan (4.19 taula):

<i>Alemanezko hitz anitzeko unitate lexikoa</i>	<i>Euskarazko ordaina</i>
kein Begriff sein	ez ezagutu
kein Begriff sein	horren entzuterik ere ez izan
keinen andern Begriff haben als baino ez pentsatu
nicht allzu schnell von Begriff sein	ez oso azkarra izan
schwer von Begriff sein	burugogorra izan
sich einen stillen Begriff machen	gutxi gora behera irudika ahal izan
sich kaum einen Begriff machen	ozta-ozta behera irudika ahal izan
sich keinen Begriff machen	ez jakin
sich keinen Begriff machen	ezin imajinatu ere egin
über alle Begriffe	ezin izan bezain
der Begriff X	X [Auslassung]
einen Begriff geben	aditzera eman

4.19 Taula: 'Begriff' izena duten hitz anitzeko unitateak eta ordainak

Esku artean ditugun euskara-alemanezko corpus paraleloak kopuru murriztekoak dira oraindik. Hala ere, datu erabilgarriak eskaintzen dizkigute: *Begriff* adibide honetarako, hiztegian erabiltzeko egokiak diren adibideak zein itzulpenak ditugu hiru adierentzat. *Schwer von Begriff sein* esapidea, aldiz, hiztegiaren erabiltzaileari ulergarri gertatzeko adibide-esaldia beharko lukeena, *hapax* gisa agertzen zaigu corpusetan, eta kasu bakar

horretan, itzulpena “askeegia” da; testuinguruan balioko luke, baina hiztegitzak behar duen doitasun zorrotzean ez.¹⁴⁵

Corpusetako itzulpen-ordainak euskarazko hiztegiek edo corpus elebkarrek emandako datuekin konpara eta osa daitezke. Gure adibidean, polisemiaren sailkapena ondoren datorren bezala islatuko da hiztegi sarreran, alemanezko hitz anitzeko unitateez, itzulpenez eta corpusetatik eskuz bilatutako adibideez aberastuta (4.4 lagina).

Begriff *DeReWo* 1526 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: begreifen ▶

1 kontzeptu; ideia; hitz; termino

Was die Menschen jeweils unter dem Begriff "Mensch" verstehen, ist stets nur eine vergängliche bürgerliche Übereinkunft ▶ Gizonek "gizaki" kontzeptuaren bidez gehienetan ulertzen dutena, akordio burges iragankor bat besterik ez da betiere.
Den Begriff der Pflicht allerdings kenne ich nicht ▶ Egitekoaren ideia egiaz ez dut ezagutzen

- *jdm. (k)ein Begriff sein* ▶ (ez) ezagutu

2 ezagutza; ulerbide

Ihre Zoepfe, die Form ihres Kopfes, Hals und Nacken waren ueber alle Begriffe schön ▶ Illekordak, burua, lepoa eta garondoaren forma ezin esan ahaleko edertasunekoak zituen

Dieses gibt mehr als irgend etwas anders einen Begriff von dem, was er war ▶ Honek, beste ezerk baino hobeki ematen du aditzera zer izan zen hura

- *sich (k)einen Begriff (von etw.) machen* ▶ (ez) jakin
- *schwer von Begriff* ▶ tentel

3 ● *im Begriff sein (etw. zu tun)* ▶ -tzera joan; -tzeko zorian egon; -tzeko asmoa izan

Sie war gerade im Begriffe, in die Garderobe zu gehn ▶ Aldagelara joaten ari zen

4.4 Lagina: *EuDeLex*: s.v. 'Begriff', corpus paraleloetako adibideekin

7.4.2 eranskinean ematen dugun laginean, berriz, ez ditugu adibide-esaldirik jaso, horiek orain arte modu sistematikoan landu ezin izan baititugu. Gorago esan bezala (ikus 3.5 atala), corpus paraleloetako konkordantziak modu automatiko batean eman daitezke hiztegiaren erabiltzaileak bilaketa burutzen duen momentuan. Itzulitako adibideak hautatzeko eta iturri-hizkuntzako adierei egokitzeko nahiko baliabiderik (gizazkoak zein automatikoak) ez izan bitartean, jokabide interesgarria iruditzen zaigu hori. 4.4 atalean itzuliko gara horretara.

¹⁴⁵ *Schwer von Begriff* den norbaitek ulermen-arazoak ditu; 'tentela' da 'burugorra' baino.

4.3.1 Ebazpen zailak

7.4.2 eranskinean ematen dugun lagina editatu ahala, hainbat kasu zail agertu zaizkigu, eta eskuragarri genituen baliabideen bitartez ebazterik ez genuen lortu. Zenbait alemanezko lementzat ez dugu euskarazko ordain dokumentaturik aurkitu. Honako behin-behineko irtenbide hau aurkitu diogu: izartxo batez markatu ditugu gure ikerketaren arabera dokumentaturik ez zeuden (eta, beraz, guk asmatutako) itzulpen-ordainak edota handik edo hemendik (prentsan, esaterako) aurkitu ditugun erdarazko kalkoak; dagokion kalkoa inongo hiztegian aurkitu ez badugu, hori ere izartxoaz markatu dugu. Ikus ditzagun zenbait adibide 4.5 laginean.

Achterbahn *DeReWo 17529**iz. f.* ▶

1 *errusiar mendi

Achterbahnfahrt *DeReWo 33002**iz. f.* ▶

1 *bidaia errusiar mendian

2 *fig.* gorabehera handi**Aktionismus** *DeReWo 17123**iz. m.* ▶

1 *ekinkeria

alleinerziehend *DeReWoEgokitua**adjektiboa (lehenald.part.)* ▶

1 *guraso bakar gisa hezten duen

Altersteilzeit *DeReWo 14080**iz. f.* ▶

1 *adinagatiko lanaldi murriztapen

4.5 Lagina: *EuDeLex: s.v. 'Achterbahn', 'Achterbahnfahrt', 'Aktionismus', 'alleinerziehend', 'Altersteilzeit'*

Bestetik, ebidentzia dokumentatua duen itzulpen-ordainik ez badugu aurkitu, euskarazko azalpen entziklopedikoa gehitu dugu kasu urri batzuetan. Definizio horiek, gainera, ez ditugu *EuDeLex* hiztegiako *xml* egituran itzulpen-ordain gisa ezarri, <definition> gisa baizik. Euskara-alemanezko hiztegiaren edukiak alemana-euskarazko ataleko datuen gainean zirriborratzean, 4.6 laginekoak bezalako datuak ez dira itzulpen-ordain gisa aintzat hartuko.

Aipatutako kasuetan ezarritako itzulpen-ordainak behin-behinekoak dira, eta dokumentaturiko euskarazko ordain egokia zehaztuz gero, ordeztu beharrekoak. Azalpen entziklopedikoak itzulpen-ordaina ordezten duen kasuetan ere, ordain egokirik ote dagoen galdetzen jarraituko dugu. Kasu horietako marka unibokoak ezarri baititugu (izartxoa itzulpen-ordainaren eremuan, definizioaren presentzia), erraz iragaz ditzakegu ebazterik gabe gelditu zaizkigun kasuak, zerrenda gisa emateko, adibidez.

Kasu zailak lantzeko, baita *EuDeLex* hiztegioko beste edozein sarreraren edukia zuzentzeko edo aberasteko ere, erabiltzailearen ekarpenak jasotzea¹⁴⁶ baliabide baliotsua izango zaigu.

Babyklappe *DeReWo* 39839

iz. f. ▶

1 ▶ *jaioberriak anonimoki zaintzan hartzen dituen erakundeak jarritako atetxoa*

BAföG *DeReWo* 29965

iz. (Laburtzapena) n. ▶

1 **HEZKUNTZA** ▶ *unibertsitate ikasketak burutzeko mailegu publikoa*

Bahncard *DeReWo* 23437

iz. f. ▶

1 ▶ *Trenbide sareko deskontu-txartela*

Bankleitzahl *DeReWo* 24526

iz. f. ▶

1 **FINANTZAK** ▶ *finantza-erakundea identifikatzeko zenbakia*

Bannmeile *DeReWo* 35506

iz. f. ▶

1 ***barrendegi babestu** ▶ *elkarretaratzeko eta ekimen publiko egiteko debekua duen gunea*

Berufspendler *DeReWo* 28516

iz. bizidun m. ▶

1 **LAN HARREMANAK** ▶ *lanera egunero trenez, autobusez edo autoz bidaiatzen duena*

4.6 Lagina: EuDeLex, azalpen entziklopedikoa duten zenbait sarrera

4.4 Corpus paraleloen ustiaketa

Hiztegi elebidunak eraikitzeke lanak corpus paralelo edota konparagarrien ustiapenean oinarritzea joera berritzailea eta emankorra dugu hiztegegintzan. Aurreko kapituluan

¹⁴⁶ Erabiltzailearen iruzkinak jasotzeko mekanismo baten hastapena egin dugu (ikus 3.5 atala).

ikusi ditugu DE-EU gure corpusetatik erauzitako zenbait adibide (4.18 eta 4.19 taulak). Corpusek emandako ebidentzia hobetsiko dugu oro har, hizteigilearen “introspektzioak” emandako datuen aurrean. Hiztegitza elebarkarrea, corpus-hiztegitza eta hizteigilearen introspektzioaren arteko erdibide bat dugu: eskuz bildu ohi dira milaka aipu, lema bakoitzaren azpiko “zapata-kaxa” famatuetan (Sagarna 2011), OEH editatzeko prozesua kasu. Hiztegitza elebidunean, erdibideko jokabiderako adibiderik ez dugu, eskuzko lana bikoitza izango zen-eta, jatorrizko aipua eta horren itzulpena bilatu beharko baitziren.

Hiztegitza elebidunean, beraz, corpus-hiztegitza ekarpen berezia egiteko gai da, edo izango da. Izan ere, egun arte, ez dago corpus paraleloetan eta konparagarrietan oso-oso oinarritutako hiztegi elebidunik, metodo estimatua izan arren, bai makroegitura osatzeko, bai eta mikroegiturako edukiak izan daitezkeen datuak erauzteko orduan. Adamska-Sałaciak autoreak honela laburbiltzen ditu gabezia horren arrazoiak:

“Disappointingly, no bilingual dictionaries are known to have been compiled exclusively on the basis of either parallel or comparable corpora. Apart from the obvious obstacle (i.e. unavailability of the right kind of corpus), the main problem seems to be the enormous amount of time required to analyse the wealth of corpus data in a satisfactory way [...]. A bilingual corpus offers too many equivalence candidates, each of which might seem important to the lexicographer at some point, with the likely result that a dictionary compiled in this way would contain 'too much detail for most users' [...]. In principle, of course, these difficulties could be resolved if enough time - and, consequently, money - were to be devoted to editing the preliminary version of the dictionary, allowing the lexicographers to scrutinize equivalence candidates carefully, and, ultimately, trim oversized entries. Meanwhile, as a sort of half measure, corpus data are sometimes incorporated into the electronic versions of bilingual dictionaries [...] in an attempt to offer additional assistance to more advanced users, especially translators and professional linguists.” (Adamska-Sałaciak 2013: 218)

Aipatu bezala, denbora murriztua dugu guk ere *EuDeLex* bezalako hiztegia editatzeko orduan. Gainera, hutsetik eraikitako hiztegia, hau da, hizkuntza bikote horretarako aurretik existitzen zen lanetara jo gabe egindako hiztegia dugu *EuDeLex* egitasmoa. Horregatik, metodo erdi-automatikoetara jo dugu corpus paraleloetatik ordain bikoteak erauzteko. Adamska-Sałaciak-ek aipatzen dituen beste arazoek ere pisua dute gure kasuan. Izan ere, dauzkagun EU-DE corpusak tamaina eta erregistro-aniztasun gutxikoak dira hiztegi orokor baten lematagia emaitzekin estaltzeko: DE-EU corpus literarioak (ikus deskribapena 4.1.2 atalean) *DeReWo-40.000* maiztasun zerrendaren

erdia baino ez du estaltzen (19.294 lemek osatzen dute bien intersektzioa), eta, bestalde, lema batzuen konkordantziek sarrera eta itzulpen-ordain gehiegi dituzte hiztegi-sarrera batean agertzeko. Autoreak aipatzen duen bitarteko konponbidea hartzen dugu aintzat: corpus paraleloek eskaintzen dizkigun datuak, KWIC edo konkordantzia paraleloak, alegia, *EuDeLex* hiztegiko sarrerei erantsi nahi dizkiegu osagai gisa, nahi duenak itzultitako erabilera-adibideak ikus ditzan.

Corpus paraleloetatik erauzitako konkordantziak hiztegi elebidunetako sarreretan islatzeko aukera 1990eko hamarkadaren hasieratik aipatu izan den arren (lehenengo aipamenak Atkins 1996: 523; Dickens & Salkie 1996: 556), gauzatu izanaren zenbait adibide baino ez ditugu egun arte. Alde batetik, gorago esan bezala, corpusak hitzen adiera nagusiak dauzka, hiztegi-sarrera editorial batean maiztasun gutxiagoko adieren artean “ezkutaturik” gera litezkeenak. Bestetik, hitz baten adiera helburu-hizkuntzan islatzeko, itzultzaileek maiztasun gutxioko ordainak hautatzen dituzte maiz, hiztegi-sarrera editorial batean agertzen ez direnak. Wolfgang Teuberten hitzak hona ekartzearren:

“The translator's design space is much larger than the language-neutral conceptual ontology (or the traditional bilingual dictionary) would leave us to believe.”
(Teubert 2002: 203)

Hitz bat hitz batez emateko aukerari erreparatzeaz gain, egitura sintaktikoa ere moldatu, laburbildu, garatu edo helburu-hizkuntzan egokia gertatzen den esapide batekin itzul dezake itzultzaileak, esaldia (eta ez hitza) modu egoki batean islatzeko haren ardura betetze aldera. Esaldia da itzultzailea kezkatzen duen entitateak, eta hainbatetan, paragrafo osoa da aintzat hartzen duena, ez hitza. Giza itzultzaileak baino beste ezerk sortu ezin dituen moldapen horiek dira kalitatezko itzulpenez osaturiko corpus paralelo batek eskaini ditzakeen altxorak.

<i>Konkordantzia DE</i>	<i>Konkordantzia EU</i>	<i>Transformazio sintaktikoa</i>
Aber auf dieser Route hatte ich noch nie Ärger mit ihnen!	Baina bide honetan ez dut inoiz haiekin arazorik izan !	V+N > V+N
Nun war der Ärger in Capricorns Stimme nicht mehr zu überhören	Dagoeneko nabaria zen Kaprikornioren ahotsean haserre .	N > N
Meggie konnte nicht verhindern, dass ihre Stimme vor Ärger zitterte.	Meggiek ezin ekidin zezakeen ahotsak amorruez dar-dar egin ziezaion.	prep.+N > N+postp.
Meggie sah, wie sich Bastas Schultern vor Ärger spannten.	Haserrearen haserrez , Bastaren sorbaldak tenkatu egiten zirela ikusi zuen Meggiek.	prep.+N > (esapidea) adb.
Mensch, biste nicht froh, daß du den ganzen Ärger los bist mit den Weibern?	Eta hi zer, ez al hago pozik, andreekin hituen saltsa guztiak bukatuta?	N > N
Bastas Lippen wurden schmal vor Ärger , doch er verkniff sich eine Antwort und...	Bastak ezpainak estutu zituen haserre , baina erantzuteko gogoari eutsi zion.	prep.+N > adb.

4.20 Taula: Corpus paralelotik erauzitako alemanezko 'Ärger' lemaren konkordantziak

Egokitzapen ezberdinak ikusten ditugu goiko 4.20 taulako euskara-alemanezko adibideetan. Corpus paraleloetako datuetan, hortaz, itzultzaileek jorratutako bideak azaltzen zaizkigu, baita itzultzaileek kasuz kasu zer prozeduraz baliatu diren ere, testuingurua kontuan harturik; eta horixe da hiztegi-sarrera elebidun batek bere estutasunean orain arte nekez aurreikus eta isla zezakeena.¹⁴⁷ Hizkuntzalari konputazionalek horrelako datuetan bilatzen dute itzulpen-makinek oraindik imitatzen ez dakitena, taulan islatu dugun hori, “*syntactically motivated transformation rules that explain human translation data*” (Galley et al. 2004: 273). Testuingurua duten itzulpenez, corpus paraleloez elikatzen dituzte estatistika hutsa soilik baliatzen dakiten itzulpen-tresna automatikoak, horiei giza itzultzaileen jokabideak “ulertarazteko” ahaleginean.

¹⁴⁷ Vachková autoreak (2011: 51) hiztegi-gintzako “ordain sistemikoak” eta testuingurua aintzat hartu beharri erantzuten dion moldatze ahalmena duen giza-itzultzailearen “itzulpen ordainak” bereizten ditu.

Hiztegi-sarrera editorial batean, lemaren izaerak entitate sintaktiko gisa, hau da, horren kategoria gramatikalak, mantendu ohi dira hizkuntza batetik bestera, helburu-hizkuntzan posible den heinean, bederen.¹⁴⁸ Errealitatean erabiltzen den hizkera islatzeko, beraz, hiztegi-sarrera elebidunarekin batera, egiazko adibideen ondoan benetako itzulpenak ematea lagungarria da, eta corpusetako konkordantzia paraleloak horretarako baliatzeko jokabide egokia izan daitezke. Zalantzarik gabe, corpus paraleloaren edukien osaera eta kalitatea aldagai garrantzitsuak dira; orain arteko gure esperientziaren arabera, liburuen itzulpenak dira helburu horretarako emankorrenak direnak.

4.4.1 Konkordantzia paraleloak hiztegi elektronikoetan: artearen egoera

Itzulpen-corpusetatik erauzitako datuak hiztegi-erabiltzaileari zuzenean erakustea, eta horrela, erabiltzailearen galdeketa benetako erabilera-adibideez eta horien itzulpenez erantzutea, joera berria dugu hiztegi-gintza elebidun elektronikoan. Bide berriak jorratzen dituzten bi hiztegi-atari aipatuko ditugu ondorengo ataletan.

Linguee izeneko egitasmoa 2007an sortu zen, eta 2009tik aurrera, erabiltzaile-interfazea erabilgarri dago edonorentzat.¹⁴⁹ 2015ean, 25 hizkuntzako datuak jaso, eta horien arteko oinarritzko hiztegi-sarrera elebidunak eta itzulpen-adibideak eskaintzen ditu. Itzulitako esaldien datu-baseak interneten aurkitutako testu paraleloak ditu.

¹⁴⁸ Batzuetan, helburu-hizkuntzan posible dena azken mugetaraino jorratzen da, kategoria gramatikala mantentzearen. Horrela, 3.2.2.4 atalean esan bezala, *Euskal WordNet* datu-base lexikaleko unitate lexikoak ingelesezko hainbat izenetako ordainak eratorritako formak dira. Horietako hainbat ez dira euskarazko hiztegi-lemategi batean eratorritako forma horretan aipatzen.

¹⁴⁹ Ikus <http://www.linguee.com>.

Linguee español ↔ inglés á é í ó ú ü ñ

Diccionario inglés-español

falda ◀ *sustantivo, femenino* (plural: faldas *f pl*)

skirt *s* ◀ i (plural: skirts)

slope *s* ◀ i (plural: slopes)

lap *s* ◀ i (plural: laps)

Ejemplos:
 falda escocesa *f* ◀ — kilt *s* i
 falda corta *f* — short skirt *s* i
 falda con vuelo *f* — fit and flare skirt *s*
 ↕

© Diccionario Linguee, 2015

Wikipedia

Fuentes externas

Godet: pliegues de tela cortados a capa que se añaden en la parte baja de la falda para darla más vuelo y más peso. ↳ esflamenco.com	Godet: folds of cloth cut into layers that are added to the bottom of the skirt to give it more fullness and weight. ↳ esflamenco.com
La segunda figura lleva falda y sostiene algo que podría ser una bolsa de red. ↳ paracas.se	The other figure is wearing a skirt and is holding what may be a net bag. ↳ paracas.se
Incluso antes de que los bebés puedan sentarse por sí mismos, pueden acurrucarse en su falda y mirar imágenes de libros con dibujos en blanco y negro o fotos de rostros. ↳ es.4children.org	Even before babies can sit up on their own, they can cuddle on your lap and look at board books with black and white drawings or pictures of faces. ↳ 4children.org
Corte y deshuesado: separar toda la falda del cuarto trasero desde el corte recto a la altura de la octava costilla, cortando [...]. ↳ eur-lex.europa.eu	Cutting and boning: remove the full flank from the eight-rib straight-cut hindquarter by a cut from the point where the [...]. ↳ eur-lex.europa.eu
Si, tenemos un pantalón corto o una falda en beis, una camiseta roja y una camisa azul. ↳ fimcap.org	Yes, a beige trouser or skirt and a red T-shirt with a blue shirt. ↳ fimcap.org
La mujer lleva una blusa blanca y una falda negra. ↳ resources.rossettastone.com	The woman is wearing a white blouse and a black skirt . ↳ resources.rossettastone.com
La villa está enclavada junto al río Matarraña, en las proximidades del límite de provincia de Tarragona, en la falda de la Reserva Natural de los Puertos de Beceite. ↳ expozaragoza2008.es	The town is right next to the River Matarraña, near the frontier with the province of Tarragona, on the edge of the natural Reserve of the Puertos de Beceite. ↳ expozaragoza2008.es
Asimismo, las autoridades han prohibido a las mujeres usar bicicletas (un vehículo esencial para poder comerciar) y las han obligado a llevar falda . ↳ daccess-ods.un.org	The authorities have also been prohibiting women from using bicycles (a key vehicle for access to trade) and compelling them to wear skirts . ↳ daccess-ods.un.org
El pistón de falda corta se mueve en un cilindro recubierto de un compuesto cerámico que reduce las pérdidas friccionales, [...]. ↳ yamaha-motor-europe.com	The short skirt piston runs in a ceramic composite plated cylinder which reduces frictional losses, thereby enhancing throttle [...]. ↳ yamaha-motor-europe.com
Alojamiento en suites con piscina o pabellones de caprichosa arquitectura en la falda de cuatro volcanes humeantes. ↳ guialomejordelmundo.com	Accommodation in suites with a swimming pool or pavilions with a capricious design set on the slopes of the four steaming volcanoes. ↳ guialomejordelmundo.com
En el armario, todavía están la blusa y la falda del primer día, nada más. ↳ basqueliterature.com	The jacket and skirt from the other day, but nothing more, are still in the wardrobe. ↳ basqueliterature.com

4.7 Lagina: Linguee EN-ES: s.v. 'falda'

Ikus dezagun 4.7 lagineko adibidea, gaztelaniazko “falda” lema polisemikoaren ingelesezko itzulpenak dituen. Ikusten dugunez, galdeketaren erantzunak biltzen dituen orri honen goiko partean, hiztegi-sarrera elebiduna dator, eta gaztelaniazko hitzaren ezaugarri morfosintaktikoak eta hiru adieretarako ingelesezko ordain bana ematen ditu.

Horrez gain, hitza entzuteko aukera ematen duten botoiak, eta “falda” ordainez osatutako ingelesezko hitz anitzeko unitate lexikoak ematen dira “adibide” gisa. Azpian, ingelesezko zein gazteleraazko *Wikipediak* ematen dituzten definizio laburrak ikus daitezke, dagokion gezia klikatuz. Horraino, beraz, oso eskaintza oinarrikoa da ikusten duguna.

Hortik behera, itzulitako adibide-esaldiak datoz, eta irudi honetan, horien parte txiki bat baino ez dugu islatu. Ikusten denez, gaztelaniazko hitza zein ingelesezko ordaina nabarmentzen dira, bilatutako hitza eta ordainak testuinguruetan zehar bizkorrago ikusteko. Honelako esaldi-bildumaren balioa bistakoa da: hiztegi-erabiltzaileak haren kasuari hurbiltzen zaion testuingurua bilatuko du, edota kasuz kasu nola itzuli den ikusi. Jakin nahi duena, beharbada oso galdera berezitua izan liteke, termino gisako erabilera bat, esaterako, hala nola ibilgailu-motorreko *pistón de falda corta* ingelesez “*short skirt piston*” ote den, eta datu-base terminologiko egokirik ezean, hemen bai erantzun bat aurkitzen du, kasualitatea dei badieziaiokegu ere. Gaztelania-ingeleza konbinazioan kasu horretarako banku terminologikoak egon badaude¹⁵⁰; baliabide gutxiagoko hizkuntza bikote baterako, aldiz, corpus paraleloak baliatzen dituen tresna bat edukitzea bereziki lagungarria dela iruditzen zaigu.

1.: ya que	2.: sin embargo	3.: por lo tanto	4.: además	5.: por otro lado
6.: aunque	7.: es decir	8.: a partir de	9.: llevar a cabo	10.: por lo que
11.: asimismo	12.: no obstante	13.: por otra parte	14.: a continuación	15.: aprovechar
16.: actualmente	17.: a pesar de	18.: so	19.: así como	20.: mediante
21.: en cuanto a	22.: realizar	23.: aportar	24.: sobre todo	25.: cumplir
26.: a su vez	27.: debido a	28.: en este sentido	29.: por su parte	30.: atentamente
31.: presupuesto	32.: conseguir	33.: seguimiento	34.: destacar	35.: siempre y cuando
36.: tener en cuenta	37.: de esta manera	38.: vigente	39.: por tanto	40.: posteriormente
41.: con respecto a	42.: facilitar	43.: funcionamiento	44.: empresa	45.: convocatoria
46.: sino	47.: si bien	48.: propuesta	49.: compromiso	50.: resumen

4.5 Irudia: Linguee ES: ikustaldi-maiztasun zerrenda

Linguee gunean bertan ematen diren ikustaldi handiko sarrera-zerrenden arabera (ikus 4.5 irudia), ondorengoa bezalako kasuak dira oso maiz baliabide honen bitartez argitzen saiatzen direnak: hizkuntza batek berezko dituen hitz anitzeko esapideak, gaztelaniazko *en cuanto a* kasu. Ikus ditzagun horren itzulpenak 4.8 laginean:

¹⁵⁰ Egun, Europar Batasuneko hizkuntza ofizialak batzen dituen IATE datu-base terminologikoa puntako baliabidea dugu; ikus <http://iate.europa.eu>.

En cuanto a la composición demográfica del país, el proceso de envejecimiento de la población impone un reto a la política social. ↳ daccess-ods.un.org	With regard to the country's demographic composition, the ageing of the population poses a challenge to social policy. ↳ daccess-ods.un.org
En esta labor se debe tener en cuenta que persisten las diferencias entre los países en cuanto a su capacidad para la difusión de información. ↳ daccess-ods.un.org	Those initiatives must take into account the differences that persisted among countries' capacities to disseminate information. ↳ daccess-ods.un.org
En cuanto a la cuestión de la energía, por desgracia soy bastante pesimista. ↳ europarl.europa.eu	When it comes to the energy issue, I am unfortunately rather pessimistic. ↳ europarl.europa.eu
Dado que la búsqueda se inicia en cuanto empieza a escribir, si por ejemplo escribe "B", todos los archivos con nombres [...] ↳ windows.microsoft.com	The search begins as soon as you begin typing-so if you type "B," for example, all the files with names starting with the [...] ↳ windows.microsoft.com
En la actualidad, ellos deciden en cuanto a las ofertas sobre la base de la calidad y el precio. ↳ gopacnetwork.org	At present, they decide on bid offers using the bases of quality and price. ↳ gopacnetwork.org
[...] Unidos se encuentra mucho más adelantado que el resto de las naciones en cuanto al gasto en servicios de salud per cápita, ocupa el lugar 48 en expectativa de vida, dijo. ↳ forumfed.org	At the same time, the United States remains far in front of all other nations in per capita health care spending while it ranks 48th in life expectancy, she said. ↳ forumfed.org
En cuanto a mí, no puedo pensar en hacer películas en las que no me involucre, prefiero esperar un proyecto que me estimule de verdad. ↳ cineuropa.mobi	It is impossible for me to get involved in films that I don't like so I just wait for a project that really tickles my fancy. ↳ cineuropa.mobi
[...] diversifica la oferta de educación se observan desigualdades de una magnitud sin precedentes en cuanto al acceso y la calidad. ↳ unesdoc.unesco.org	But as educational demand increases and supply diversifies, disparities of unprecedented proportions can be observed in respect of access and quality. ↳ unesdoc.unesco.org
El parlamento es útil a la burguesía en cuanto logra crear la ilusión de que los obreros eligen a quienes los malgobieman. ↳ ibrp.org	Parliament is useful to the bourgeoisie in that it gives the illusion that workers choose who is to misrule them. ↳ ibrp.org

4.8 Lagina: Linguee ES-EN: s.v. 'en cuanto a'

Ikusten dugunez eta espero genuenez, *en cuanto a* esapidearen ingelesezko ordainak ezberdinak dira testuinguruaren arabera. Ordain bakar bat ere ez da errepikatzen. Kasu batzuetan, ohiko hiztegi-sarrera batean aipa litzatekeen ordain zuzenik ez dago, bigarren adibidean duguna kasu: genitibozko egitura baten bitartez itzultzen da gaztelaniazko esapidea. Aipatzekoa da ere gaztelaniazko laugarren adibideko *en cuanto* egiturak, grafiaren hurbiltasuna gorabehera, ez duela zerikusi semantikorik bilatutako *en cuanto a* esapidearekin; horra hor atari honetan erabilitako metodoaren muga bat. Erabiltzailearentzako onura, berriz, agerian dago: ohiko hiztegi-sarrera batean agertuko ez litzazkion itzulpenak, testuinguru bana iturri duten itzulpenak datozkio hemen.

Bestalde, maizen gauzatzen diren bilaketa horiek ikusita, ondorengo susmoa datorrigu: hitz anitzeko unitate ugari dira zerrendetan, erabiltzaileek hitz anitzeko unitate horiek testuingurudun itzulpenak ematen ez dituzten beste hiztegi batzuetan aurkitzea espero ez dutelako ote da hori? Hiztegien erabileraren gaineko ikerketagaldera irekia dugu hemen.

Linguee atariko garatzaileek haien metodoen berri ematen ez badute ere, bistan da corpusaren adibide-esaldi guztien artean kontsulta bat erantzuteko egokienak hautatzeko logaritmoak ere erabiltzen direla, oso esaldi motzik edo luzerik ez baitago, ezta oso testuinguru edo hitz bitxirik daukan esaldirik ere. Adibide “onak” hautatzeko logaritmo

automatikoak garatu izan dira, eta zenbait kasutan horiek erabiltzeko arautegiak publikoak dira, Kilgarriff (2008) adibide.

Glosbe hiztegi-ataria¹⁵¹ euskarazko esaldiak eta hiru erdara nagusien gainerako hainbat hizkuntzetako itzulpenak eskaintzen dituen baliabide bakarra da egun, guk dakigunez. Izan ere, hizkuntza bikote askorentzako itzulpenak ditu atari horretako datu-baseak. Ehun bat hizkuntzatan ditu loturak, euskaratik edo euskarara, eta arlo jakin batzuetarako baliabide baliotsutzat jo dezakegu dagoeneko, informatikarekin zerikusia dutenak, alegia. Izan ere, software-lokalizazioetako edukietan oinarritzen dira *Glosbe* datu-baseak dituen euskarazko laginak batez ere. Horri begira, *Glosbe* atariko garatzaileek mota guztietako testu paraleloak aurkitu eta datu-basean sartzeko asmoa azaltzen dute; euskara-alemana bikoteari dagokionez egun ditugun mugak ezagunak dira (ikus 4.1.1).

DE-EU bikoterako ere datuak eskaintzen eta API baten bitartez doan ematen dituzenez, iturri horretara jo dugu, *EuDeLex* hiztegiko erabiltzaile-interfazerako DE-EU corpusak ustiatzen dituen eta konkordantzia paraleloak bistarazten dituen aplikazioa garatu bitartean: egun, *Glosbe* datu-baseko edukiak aurkitzen ditugu *EuDeLex* hiztegiko bilaketa-emaitzen azpian.

4.4.1.1 Corpus paraleloak hiztegitintzan: zenbait ondorio

Itzulpen-corpusak hiztegitintzan baliatzea, bai hiztegitentzarentzat eta bai hiztegi erabiltzailearentzat ere aberasgarria da, zalantzarik gabe. Corpusak tamainaren eta osaeraren arabera eskaini ditzakeen adibideek eta itzulpenek hiztegi elebidun arruntetan aurkitutako edukiak aberasten dituzte. Corpusen garaiaren aurretik egiten zen legez, adibide-esaldiak eskuz hautatzea eta dagokion hiztegi-sarreran txertatzea lan erraldoia izaten zen. Gaur, corpus-konkordantziek errazten diote hiztegitentzari eduki egokienak hautatzeko lana. Ibon Sarasolaren *Egungo Euskararen Hiztegia* (EEH) corpus elebakar batetik eskuz hautatutako erabilera-adibideak baliatzearen etsenplu bikaina da. Adibiderik egokienak eskuz aukeratzeko lana gauzatzeko baliabiderik ez dagoenean edo ahalik eta adibide gehiago emateko asmoz, erabiltzaileak bilaketa egiten duen momentuan sorturiko corpus-konkordantziak erants dakizkioke hiztegi-sarrera estatiko

¹⁵¹ Ikus <http://eu.glosbe.com/eu/>.

bati, goian aipatutako DWDS atarian gertatzen den legez. Corpus paraleloetatik automatikoki erauzitako itzulpen-adibideak hiztegi elektroniko baten sarreretan zuzenean txertatzea joera berria da; eskuz landu gabeko hizkuntza bikote askotan, corpus paraleloetan oinarriturik automatikoki sortutako hiztegiak dira baliabide eskuragarri bakarrak. Dena den, kalitatezko corpus-hiztegiak batean eskuzko lanaren premia ezin dugu ahaztu, metodo automatikoen bitartez sortutako emaitza desegokiak iragazteko eta hutsuneak atzeman eta betetzeko orduan, batik bat.

5 Ondorioak

Tesi honetan, azkenengo bost urteotan burutu ditugun ikerketa-lanak aurkeztu ditugu. Euskarazko eta alemanezko hiztegegintza elebiduna izan da jorratutako ildo guztiek elkarrekin duten gaia. Hiztegi berria sortzea zen asmoa, euskara-alemanezko hiztegi elektronikoa, hain zuzen ere. Asmoa gauzatzeko bidean, Hiztegegintza Historikoan, Metalexikografian, Hizkuntzalaritza Konputazionalan eta Hiztegegintza Aplikatuan kokatuko genituzkeen lanak egin ditugu.

Lau arlo horietako bakoitzeko ikerketa-ildoak jorratu ditugu, euskarazko testuinguruan berrikuntzatzat jo ditzakegunak. Bakoitzean urrats batzuk egin ditugu, eta bideari nola jarraitzeko proposamenak gehitu. Tesi hau hiztegegintza lan-erreportaia gisa ulertzen dut, urrats horiek dokumentatu eta aurrera daraman eztabaidetarako aurkeztu nahi dituen.

Lehenik, gaiari ikuspuntu diakroniko batetik hurbildu gara. Alemana-euskara konbinazioan gaur arte ditugun lanak aztertu ditugu, horien artean XIX. mendeko hiru lan. Lan haien lehendabiziko azterketa bat, tesi honetarako sakondu eta osatu duguna, Lindemann (2011) artikuluan aurki daiteke. Humboldt (1817) lanaren parte den 600 bat sarrera dituen euskara-alemanezko hiztegia da sortu zen garaian argitalpena izan zuen bakarra. Beste biak, Mahn (1840) eta Charpentier (1823b) lanak dira. Bigarrenik aipatutako eskuizkribua inprimatutako edizio gisa dugu egun, edukien azterketa sakonarekin batera. C. A. F. Mahnen datu-bilduma lexikografikoari, berriz, iturri askotatik ekarritako euskarazko formen multzo erraldoi horri, arreta zor zaio oraindik, euskararen Hiztegegintza Historikorako egin dezakeen ekarpena neurtu ahal izateko. Eskuizkribu horren gaineko zalantzak ugariak dira, gainera. Eskuizkribuaren laginak aztertu ondoren, zenbait aurkikuntza eta ebidentzia berri aurkeztu ahal izan ditugu, datuen iturriei eta eskuizkribuaren datazioari dagokienez. Eskuizkribuaren balizko edizio bati begira, lehenengo ohar batzuk gehitu ditugu eskuizkribuko datu lexikoez eta horien iturriak jasoko lituzkeen edizio digital baten egituraz, *xml* dokumentu batean. XIX. mendeko alemanezko euskalaritzaz geroztik, beste hiru lan ditugu euskara-alemanezko hiztegegintza elebidunean, 1968ko, 1999ko eta 2007ko argitaratuak, hain

zuzen ere. Hiru lan horiek deskribatu ditugu, eta lan horiek aleman-euskarazko hiztegi berri baten garapenerako zer ekarpen egiteko duten galdetu.

Tesiaren bigarren atalean, euskararekiko eta alemanarekiko hiztezigintza elektronikoan dugun artearen egoera aztertu dugu, aro elektronikoaren aurreko zenbait lan ere kontuan hartuz. Hainbat paperezko zein formatu elektronikoan datozen hiztegitako laginak ikusi eta elkarrekin konparatu ditugu. Gaurko hiztegi elektronikoak edukiaren aldetik hiztezigintza elebiduneko klasikoen mailara iristen ote diren izan da horien inguruan egin ditugun galderetako bat. Hiztegi elektronikoaren egiturari eta formatu digitalak egin dezakeen ekarpenari buruzko oharrak egin ondoren, funtzio zehatz bati erantzuten dioten hiztegien ingurukoak aztertu ditugu, alemana bigarren hizkuntza gisa ikasten duenarentzako hiztegi baten ezaugarriak, alegia. Euskarazko hiztegi elebidunen atalean, galego eta portugaserako existitzen den hiztezigintza-corpusen ereduari jarraitzen dion egitasmoaren inguruko hausnarketa egin dugu.

Bigarren ataleko irizpideetatik abiatuz, proposamen zehatz batera igaro gara hirugarren atalean: alemana eta euskara lotzen dituen *EuDeLex* hiztegi elektroniko elebiduna delako egitasmo berria egituratzeari ekin diogu. Maiztasunean oinarritutako lemategiak proposatzen ditugu *EuDeLex* hiztegiaren lehenengo argitalpen batean lehengai gisa erabiltzeko. Alemanaren kasuan, corpusetan oinarritutako maiztasun-lemategia eskuragarri dago, *DeReWo*-40.000 zerrenda, alegia. Lemategi hori garatzeko metodologia hartu dugu oinarritzat euskarazko oinarritzako lemategia eraikitzeko. Horretarako, euskarazko hainbat corpusetako, hiztegitako eta bestelako baliabide lexikaletako datuak erabili ditugu. Ikerketa urrats horiek I. San Vicenterekiko elkarlanaren fruitua dira, eta Lindemann & San Vicente (2015a; 2015b) artikuluetan jasota daude lehendabizikoz; tesi honetarako, emaitzak osatu ditugu datu gehiago aintzat hartuz eta horien azterketa sakonduz. DE-EU norabideko hiztegi-sarreretako elementuen antolaera proposatu dugu jarraian, alemanezko lau kategoria gramatikal nagusientzat. EU-DE norabideko sarreren egituraz ere zenbait gogoeta gehitu ditugu, horien artean, EDBL datu-baseko edukietan euskarazko lema bakoitzari dagozkion entitate sintaktikoak zirriboratzeko proposamena.

Laugarrenik, *EuDeLex* hiztegia alemana-euskarazko itzulpen-ordainez osatzeko egun arte egin ditugun urratsak izan ditugu hizpide, baita helburu horretarantz proposatzen

ditugun etorkizuneko urratsak ere. Alemanezko A hizkirako, hau da, proposatutako lemategiaren % 10erako (3.400 bat lema) hiztegi-sarrerak editatu ditugu, alemanezko lemaren gaineko argibideak, lemaren polisemia desanbiguatzea eta euskarazko ordainak barne. Alemanezko maiztasun-zerrendako 40.000 lementzat euskarazko ordainak lortzeko metodo sorta ezarri dugu hizkuntzalaritza konputazionalako lankideekin elkarlanean, eta aurretik eskuz landutako datuak baliatu ditugu metodo erdi-automatikoaren eta automatikoaren bitartez sorturiko euskaraz-alemanezko glosario elebidunen egokitasuna ebaluatzeko. Glosario elebidunak sortzeko metodo sorta eta horien ebaluazioa Lindemann et al. (2014) lanean aurkeztu ditugu lehenik. Hiztegi-gintza konputazionalako metodook eskuzko lana neurri nabarmen batean murrizten laguntzen dutela argi geratu da. Bestalde, ez dago zalantzarik hiztegi-gintzan eskuzko lana ere berebiziko baliabidea izaten jarraitzen duela, automatikoki sortutako zirriborro-datuak egiaztatu eta osatzeko, baita datu horiek *EuDeLex* hiztegiko sarreretan jasotzeko ere. Batik bat, polisemia eta lexikalizazio asimetrikoa dira orain arte erabili ditugun metodo automatikoek aintzat hartzen ez dituen arazoak. Egoera hori gaintzea etorkizun hurbileko erronka dugu, eta haranzko bide metodologiko bat aipatu dugu.

Ondorengo baieztapenak burutu ditugun ikerketa guztietan egiaztatu dira, baita tesi honen testuan zehar ere: Lehenik, *xml* bezalako egitura erabiltzen duten hiztegi-gintzarako software-aplikazioak hiztegia egituratu eta editatzean erabiltzea zentzuduna dela ondorioztatu dugu, horrelako egiturak eskaintzen dituen abantailez baliatzeko. Bigarrenik, hiztegi-gintza elebidunak, alde batetik, eta corpus hizkuntzalaritza eta hizkuntzalaritza konputazionalak, bestetik, elkar elikatzen dutelako ebidentzia aurkitu dugu behin eta berriz. Hizkuntza bikote baten inguruan alde batean zenbat eta gehiago garatu, orduan eta aberatsago bihurtzen da beste aldea ere. *EuDeLex* hiztegi elebidunaren eta aleman-euskarazko corpus paraleloen garapena ditugu gogoan batez ere, elkarren baldintza baitira: Hiztegiak corpus paraleloetako datu aberats eta modu egoki batean prozesatuak behar ditu, eta corpus paraleloek kalitatezko hiztegia behar dute, esaldi- eta hitz-mailan lerrotzeak burutzeko tresna automatikoek erabil dezaketena.

Hasieran aipatu dugun asmoari begira, aleman-euskarazko hiztegi elebiduna garatzeari, zenbait urrats teoretiko zein praktikoak egin ditugu. Tesi honen bitartez

proposamen emankorrek egin ditugula espero dugu, aleman-euskara hizkuntza bikoteko hiztegi osoa lantzeari begira, baita euskarazko hiztegi gintza elebidunean orain arte arreta gutxi izan duten konbinazioetako egitasmo berriei begira ere. Hiztegi gintza lan-erreportaia dugu tesi hau, euskarazko testuinguruan oraindik ohiko bihurtu ez den formatua, eta horren bitartez interesa dutenentzat ekarpen baliagarria egin izana espero dugu.

6 Erreferentzia Bibliografikoak

- Adamska-Sałaciak, Arleta, 2013: Issues in compiling bilingual dictionaries. In: H. Jackson (arg.): *The Bloomsbury companion to lexicography*. London: Bloomsbury, 213–231.
- Adelung, J C, 1809: Cantabrisch oder Baskisch. In: J. S. Vater (arg.): *Mithridates oder allgemeine Sprachenkunde*. Berlin: Vossische Buchhandlung, 9–30. [[sarean](#)]
- Adorez Taldea (arg.), 2009: *Adorez 5000 hiztegia*. Bostak Bat Lantaldea
- Aduriz, I., Aldezabal, I., Alegria, I., Artola, X., Ezeiza, N. & Urizar, R., 1996: EUSLEM: A lemmatiser/tagger for Basque. In: *Proceedings of EURALEX 1996*. Göteborg: Göteborg University, 17–26. [[sarean](#)]
- Agirre, E., Alegria, I., Arregi, X., Artola, X., Ilaraza, A. Díaz de, Maritxalar, M., Sarasola, K. & Urkia, M., 1992: XUXEN: a spelling checker/corrector for basque based on two-level morphology. In: *Proceedings of the third conference on Applied Natural Language Processing*. Trento, Italy: Association for Computational Linguistics, 119–125. [[sarean](#)]
- Aizquibel, José Francisco, 1883: *Diccionario basco-español titulado euskeratik erderara biurtzeco itztegia*. Tolosa: Casa Editorial de Eusebio López, Sucesor de la Viuda de Mendizabal
- Alberdi, Xabier, García, Julio & Ugarteburu, Iñaki, 2008: Definición lexicográfica y orden de la información y de las palabras: el caso del euskera
- Alberdi, Xabier & Ugarteburu, Iñaki (arg.), 1999: *Euskaltzaindiaren araugintza berria: ikastaroa*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua
- Aldezabal, I., Ansa, O., Arrieta, B., Artola, X., Ezeiza, A., Hernandez, G. & Lersundi, M., 2001: EDBL: a General Lexical Basis for the Automatic Processing of Basque. In: *Proceedings of the IRCS Workshop on linguistic databases*. Philadelphia [[sarean](#)]
- Arratibel, Miren, Atela, Aintzane & Navarro, Koro (arg.), 1996: *LUR Eskolarako hiztegi entziklopedikoa*. Donostia: Lur

- Arriola, J., Artola, X., Arregi, X., Díaz De Ilarraza, A., García, E., Laskurain, B. & Sarasola, K., 2003: Semiautomatic conversion of the Euskal Hiztegia Basque Dictionary to a queryable electronic form. *T.A.L. journal*, 44:2: 107–124.
- Astarloa, Pablo Pedro, 1805: *Discursos filosóficos sobre la lengua primitiva ó Gramática y análisis razonada de la euskara ó bascuence*. Bilbo: P. Velasco
- Atkins, B. T. S., 1996: Bilingual dictionaries: Past, present and future. In: M. Gellerstam, J. Jarborg, S.-G. Malmgren, L. Rogström, & C. R. Pappmehl (arg.): *Proceedings of EURALEX 1996*. Göteborg: Göteborg University, 515–546.
- Atkins, B. T. Sue & Rundell, Michael, 2008: *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford University Press
- Atserias, Jordi, Villarejo, Luis, Rigau, German, Agirre, Eneko, Carroll, John, Magnini, Bernardo & Vossen, Piek, 2004: The meaning multilingual central repository.
- Augst, Gerhard, 2009: *Wortfamilienwörterbuch der deutschen Gegenwartssprache : Studienausgabe 2. Aufl.* Tübingen: Niemeyer
- Aulestia, Gorka & White, Linda, 1992: *Euskara-Ingelesa Ingelesa-Euskara Hiztegia*. Donostia: Elkar [[sarean](#)]
- Azkarate, Miren, Kintana, Xabier & Mendiguren, Xabier (arg.), 1996: *Elhuyar hiztegia: euskara-gaztelania, castellano-vasco 1. arg.* Usurbil: Elhuyar
- Azkarate, Miren, Kintana, Xabier & Mendiguren, Xabier (arg.), 2000: *Elhuyar hiztegia: euskara-gaztelania, castellano-vasco 2. arg.* Usurbil: Elhuyar
- Azkarate, Miren, Kintana, Xabier & Mendiguren, Xabier (arg.), 2006: *Elhuyar hiztegia: euskara-gaztelania, castellano-vasco 3. arg.* Usurbil Gipuzkoa: Elhuyar Edizioak
- Azkarate, Miren & Lindemann, David, 2015: Basque Lexicography and Purism. *The Role of Lexicography in Standardisation and Purification of Lesser Used Languages*, Leeuwarden. [[sarean](#)]
- Azkue, Resurrección María, 1984: *Diccionario vasco-español-francés*. Bilbo: Euskaltzaindia
- Barandiaran, Sagrario & Etxeberria, Elixabete (arg.), 2000: *Euskal hiztegi modernoa*. Usurbil; Donostia: Elhuyar; Elkarlanean

- Baroni, Marco, Bernardini, Silvia, Ferraresi, Adriano & Zanchetta, Eros, 2009: The WaCky wide web: a collection of very large linguistically processed web-crawled corpora. *Language Resources and Evaluation*, 433: 209–226. [[sarean](#)]
- Beaumont, Jean-Charles & Lazkano, Ramon, 2002: *Kauderwelsch, Baskisch Wort für Wort*. Bielefeld: Reise Know-How Verlag (Kauderwelsch, 140) [[sarean](#)]
- Bera, Erroman, 1909: *Euzkel-iztegitxua / Bera tar Erroman Aba*. Iruña [[sarean](#)]
- Bera, Erroman & López-Mendizabal, Ixaka, 1916: *Diccionario castellano-euzkera / Bera'tar Eroman Mirena aba, buruñurduna. Euzkel-erdel iztegia / López Mendizabal'dar Ixaka*. [[sarean](#)]
- Bond, Francis & Paik, Kyonghee, 2012: A survey of wordnets and their licenses. In: *Proceedings of the 6th International Global WordNet Conference.*, 64–71. [[sarean](#)]
- Bostak Bat Kultur Elkartea, 2013: 5000 Hiztegia. *Azkie Fundazioa*. [[sarean](#)]
- Bouda, Karl, 1948: Baskisch und Kaukasisch. *Zeitschrift für Phonetik und allgemeine Sprachwissenschaft, Berlin*, 2: 182–202.
- Bouda, Karl, 1949: *Baskisch-kaukasische Etymologien*. Heidelberg: Winter [[sarean](#)]
- Braun, Sina, 2010: Die Rolle der Muttersprache im Deutschunterricht in zweisprachigen Gebieten am Beispiel des Baskenlandes. In: C. Jarillot (arg.): *Bestandsaufnahme der Germanistik in Spanien: Kulturtransfer und methodologische Erneuerung*. Peter Lang, 25–36.
- Brown, Peter F., Lai, Jennifer C. & Mercer, Robert L., 1991: Aligning sentences in parallel corpora. In: *Proceedings of the 29th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. Stroudsburg, PA.: Association for Computational Linguistics, 169–176. [[sarean](#)]
- Castell, Andreu, 2015: Die Adjektivvalenz in Wörterbüchern des Deutschen und des Spanischen. In: J.-A. Calañas Contente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang (Spanische Akzente. Studien zur Linguistik des Deutschen, 2) [[sarean](#)]
- Charpentier, Johann von, 1823a: *Essai sur la constitution géognostique des Pyrénées*. Paris: Levrault

- Charpentier, Johann von, 1823b: Paradigmen Baskischer Declinationen und Conjugationen, nebst einem kleinen Wörterverzeichnis, in der zu Saint Etienne (Donosti) Hauptdorf des Thales von Baigorri bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart. , Genève.
- Charpentier, Johann von, 2002: Paradigmen Baskischer Declinationen und Conjugationen, nebst einem kleinen Wörterverzeichnis, in der zu Saint Etienne (Donosti) Hauptdorf des Thales von Baigorri bei Saint-Jean-Pied-De-Port üblichen Mundart. In: B. Hurch (arg.): *Die baskischen Materialien aus dem Nachlass Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret und anderes*. Paderborn: Schöningh, 125–173. [[sarean](#)]
- Corvo Sánchez, María José, 2008: Breve historia de la lexicografía bilingüe española y alemana hasta el siglo XIX. *Philologica hispalensis*, 22:1: 113–139. [[sarean](#)]
- Coseriu, Eugenio, 2002: Wilhelm von Humboldt und die Sprachtypologie. In: K. Ezawa (arg.): *Linguistik jenseits des Strukturalismus : Akten des II. Ost-West-Kolloquiums Berlin 1998*. Tübingen: Narr, 21–47. [[sarean](#)]
- Darrigol, Jean-Pierre, 1827: *Dissertation critique et apologétique sur la langue basque, par un ecclésiastique de diocèse de Bayonne*. Baiona: Duhart-Fauvet
- Dentschewa, Emilia, 2006: DaF-Wörterbücher im Vergleich: Ein Plädoyer für «Strukturformeln». In: A. Dimova, V. Jesenšek, & P. Petkov (arg.): *Zweisprachige Lexikographie und Deutsch als Fremdsprache: drittes Internationales Kolloquium zur Lexikographie und Wörterbuchforschung, Konstantin Preslavski-Universität Schumen, 23. -24. Oktober 2005*. Hildesheim; New York: G. Olms (Germanistische Linguistik, 113-128), 49–58.
- De Schryver, Gilles-Maurice, 2003: Lexicographers' Dreams in the Electronic-Dictionary Age. *International Journal of Lexicography*, 162: 143–199. [[sarean](#)]
- De Schryver, G.-M., Joffe, D., Joffe, P. & Hillewaert, S., 2010: Do dictionary users really look up frequent words?—on the overestimation of the value of corpus-based lexicography. *Lexikos*, 161.
- Dickens, Alison & Salkie, Raphael, 1996: Comparing Bilingual Dictionaries with a Parallel Corpus. In: M. Gellerstam, J. Jarborg, S.-G. Malmgren, L. Rogström, & C. R. Pappmehl (arg.): *Euralex'96 Proceedings*. Göteborg: Göteborg University, 551–559.

- Domínguez Vázquez, María José, 2015: Wörterbuchbenutzung: Tendenzen, Entwicklungen und Fragestellungen. In: J.-A. Calañas Contente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang (Spanische Akzente. Studien zur Linguistik des Deutschen, 2), 269–302. [[sarean](#)]
- DUDEN, 2011: *Duden - Das große Wörterbuch der deutschen Sprache, 4. Aufl.* Mannheim: Bibliographisches Institut
- Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak, 2007: *Elhuyar Euskara-Ingelesa Hiztegia*. Elkar
- Elhuyar Hizkuntza Zerbitzuak, 2013: *Elhuyar hiztegia: euskara gaztelania = diccionario castellano vasco* 4. arg. Usurbil: Elhuyar
- Engelberg, Stefan & Lemnitzer, Lothar, 2004: *Lexikographie und Wörterbuchbenutzung* 2. Aufl. Tübingen: Stauffenburg-Verl. (Stauffenburg-Einführungen, 14) [[sarean](#)]
- Etxebarria, J.M. & Mujika, J.A., 1987: *Euskararen oinarrizko hiztegia : maiztasun eta prestatun azterketa*. Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
- Etxeberria Otaegi, Elixabete (arg.), 2001: *Ikaslearen hiztegia*. Usurbil; Donostia: Elhuyar; Elkarlanean
- Euskaltzaindia, 2000: *Hiztegi batua* 2. arg. Bilbo: Euskaltzaindia [[sarean](#)]
- Euskaltzaindia, 2002: XX mendeko corpusa. [[sarean](#)]
- Euskaltzaindia, 2009: Lexikoaren Behatokia. [[sarean](#)]
- Euskaltzaindia, 2010: *Hiztegi batua* 3. arg. Donostia: Elkar [[sarean](#)]
- Euskaltzaindia, 2012: *Euskaltzaindiaren hiztegia: adierak eta adibideak*. Bilbo; Donostia; Usurbil: Euskaltzaindia; Elkar; Elhuyar
- Eys, Willem J. van, 1867: *Essai de grammaire de la langue basque* 2. ed. Amsterdam: C.M. van Gogh [[sarean](#)]
- Ezeiza, Nerea, Alegria, Iñaki, Arriola, José María, Urizar, Rubén & Aduriz, Itziar, 1998: Combining stochastic and rule-based methods for disambiguation in agglutinative languages. In: *Proceedings of the 17th international conference on Computational linguistics*. Association for Computational Linguistics, 380–384.
- Fauriel, Claude, 1846: *Histoire de la poésie provençale*. Paris: Labitte [[sarean](#)]

- Fejér, Rita, 1995: *Zur Geschichte der deutsch-ungarischen und ungarisch-deutschen Lexikographie: von der Jahrhundertwende bis zum Ende des Zweiten Weltkrieges*. Tübingen: Niemeyer
- Fellbaum, Christiane, 1998: *WordNet: An Electronic Lexical Database*. Cambridge MA: MIT Press
- Fuertes-Olivera, P. A. & Bergenholtz, Henning, 2011: *e-Lexicography: The Internet, Digital Initiatives and Lexicography*. Bloomsbury
- Fuertes Olivera, Pedro (arg.), 2010: *Specialised Dictionaries for Learners*. Berlin: de Gruyter (Lexicographica Series Maior, 136) [[sarean](#)]
- Fung, Pascale, 1995: Compiling bilingual lexicon entries from a non-parallel English-Chinese corpus. In: *Proceedings of the 3rd Workshop on Very Large Corpora*. Boston, MA., 173–183.
- Gale, William A. & Church, Kenneth Ward, 1991: Identifying Word Correspondences in Parallel Texts. In: *Proceedings of the ACL Workshop on Speech and Natural Language*. Stroudsburg, PA: Association for Computational Linguistics, 152–157.
- Galley, Michel, Hopkins, Mark, Knight, Kevin & Marcu, Daniel, 2004: What's in a translation rule. In: *Proceedings of HLT/NAACL*. Boston, 273–280.
- Gárate, Justo, 1933: *G[uillermo] de Humboldt: estudio de sus trabajos sobre Vasconia*. Bilbo: Impr. Provincial
- Garate, Justo, 1936: *La época de Pablo Astarloa y Juan Antonio de Moguel*. Bilbao: Diputación de Vizcaya
- Gómez, Ricardo, 1996: La aportación de W. von Humboldt a la gramática vasca. *RIEV*, 41:2: 607–622. [[sarean](#)]
- Gómez, Ricardo, 2006: *XIX. mendeko euskal gramatikagrintzari buruzko ikerketak*. PhD Thesis. Vitoria-Gasteiz: UPV-EHU. [[sarean](#)]
- Gómez, Ricardo, 2008: Euskal gramatikagintza zaharraren historia laburra: XVII-XVIII. mendeak. In: *Gramatika Jaietan. Patxi Goenagaren omenez*. Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitateko Argitarapen Zerbitzua (ASJUren gehigarriak, 51), 329–349. [[sarean](#)]

- Gonzalez-Agirre, Aitor, Laparra, Egoitz & Rigau, German, 2012: Multilingual Central Repository version 3.0. In: *Proceedings of the Eighth International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'12)*. Istanbul
- Gouws, Rufus H., 2006: Die zweisprachige Lexikographie Afrikaans-Deutsch - Eine metalexikographische Herausforderung. In: A. Dimova, V. Jesenšek, & P. Petkov (arg.): *Zweisprachige Lexikographie und Deutsch als Fremdsprache: drittes Internationales Kolloquium zur Lexikographie und Wörterbuchforschung, Konstantin Preslavski-Universität Schumen, 23. -24. Oktober 2005*. Hildesheim; New York: G. Olms (Germanistische Linguistik, 184-185), 49–58.
- Grapes, R. H., Grigelis, Algimantas & Oldroyd, David, 2008: *History of geomorphology and Quaternary geology*. London: Geological Society [[sarean](#)]
- Grimm, Jacob & Grimm, Wilhelm, 2001: *Deutsches Wörterbuch von Jacob und Wilhelm Grimm im Internet* (ed.: H.-W. Bartz). Trier: DFG-Projekt «DWB auf CD-ROM und im Internet», Univ. Trier [[sarean](#)]
- Haensch, Günther, 1982: Aspectos prácticos de la elaboración de diccionarios. In: G. Haensch, L. Wolf, S. Ettinger, & R. Werner (arg.): *La Lexicografía de la lingüística teórica a la lexicografía práctica*. Madrid: Gredos, 395–534.
- Haensch, Günther, 1991: Die mehrsprachigen Wörterbücher und ihre Probleme. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin: de Gruyter, 2937–2948. [[sarean](#)]
- Hamp, Birgit & Feldweg, Helmut, 1997: GermaNet - a Lexical-Semantic Net for German. In: *Proceedings of ACL workshop Automatic Information Extraction and Building of Lexical Semantic Resources for NLP Applications*. Madrid: Association for Computational Linguistics, 9–15.
- Hartmann, R. R. K., 1989: The dictionary as an aid to foreign language teaching. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin: de Gruyter, 181–189.
- Hartmann, R. R. K., 2007: The not so harmless drudgery of finding translation equivalents. In: R. R. K. Hartmann (arg.): *Interlingual Lexicography*. W. de Gruyter (Lexicographica: Series maior, 133), 30–37.

- Hirigoyen, Arantxa, 2002: Maurice Harrieten (1841-1904) euskara-frantsesa hiztegi-eskuizkribua : ikerketa lexikografikoa. A, K eta T hizkiak, (tesiaren laburpena). A. Arcocha-Scarcia (arg.): *Lapurdum*, 7: 339–360. [[sarean](#)]
- Humboldt, Wilhelm von, 1812: Ankündigung einer Schrift über die baskische Sprache und Nation. In: F. von Schlegel (arg.): *Deutsches Museum*, Bd. II. Wien: Camesina, 485–502. [[sarean](#)]
- Humboldt, Wilhelm von, 1817: *Berichtigungen und Zusätze zum erste Abschnitte des zweyten Bandes des Mithridates über die cantabrische oder baskische Sprache*. Berlin: Vossische Buchhandlung [[sarean](#)]
- Humboldt, Wilhelm von, 1909: Die Vasken oder Bemerkungen auf einer Reise durch Biskaya und das französische Basquenland im Frühling des Jahres 1801 nebst Untersuchungen über die vaskische Sprache und Nation, und einer kurzen Darstellung ihrer Grammatik und ihres Wörternvorraths. In: A. Leitzmann (arg.): *Werke*, Bd. XIII. Berlin: Behr (Wilhelm von Humboldts gesammelte Schriften (ed. 1903-36, 1968)), 1–197. [[sarean](#)]
- Humboldt, Wilhelm von, 1933a: *Correcciones y Adiciones al Mithridates de Adelung sobre la Lengua Cantábrica o Vasca* [Itzulp.: J. Gárate]. Donostia-San Sebastián: Diputación de Guipúzcoa (RIEV Separata, 24:3)
- Humboldt, Wilhelm von, 1933b: Fuentes y medios auxiliares para el estudio de la lengua vasca [Itzulp.: J. Garate]. In: J. Garate (arg.): *G. de Humboldt. Estudio de sus trabajos sobre Vasconia*. Bilbo: Diputación de Vizcaya, 135–152.
- Humboldt, Wilhelm von, 1933c: Fragmentos filológicos vascos [Itzulp.: J. Garate]. In: *G. de Humboldt. Estudio de sus trabajos sobre Vasconia*. Bilbo: Diputación de Vizcaya, 205–216.
- Hurch, Bernhard, 2002a: Aizpitarte. Eine Einführung. In: *Die baskischen Materialien aus dem Nachlass Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret und anderes*. Paderborn: Schöningh, 83–94. [[sarean](#)]
- Hurch, Bernhard, 2002b: Das linguistische Manuskript eines Geologen: Johann von Charpentiers baskische Grammatik. In: *Die baskischen Materialien aus dem Nachlass Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret und anderes*. Paderborn: Schöningh, 113–123. [[sarean](#)]

- Hurch, Bernhard (arg.), 2002c: *Die baskischen Materialien aus dem Nachlaß Wilhelm von Humboldts: Astarloa, Charpentier, Fréret, Aizpitarte und anderes*. Paderborn: Schöningh [[sarean](#)]
- Hurch, Bernhard, 2003a: La formación de análisis gramatical: el papel del vascuence en el camino de Humboldt como gramático. Algunas notas editoriales sobre los primeros trabajos vascológicos. *RIEV*, 48:1: 51–71. [[sarean](#)]
- Hurch, Bernhard, 2003b: El programa de recopilación vascológica de Wilhelm von Humboldt. *RIEV*, 48:1: 73–90. [[sarean](#)]
- Hurch, Bernhard, 2006: Das baskologische Beschaffungsprogramm Wilhelm von Humboldts. *ASJU*, 401-2: 471–486. [[sarean](#)]
- IDS, 2009: Korpusbasierte Wortgrundformenliste DEREW0, v-40000g-2009-12-31-0.1, mit Benutzerdokumentation. [[sarean](#)]
- Igartua, Iván, 2009: Euskara hizkuntza zeltikoa zenean: oharra XVIII. mendeko uste genetikoez. *ASJU-ren gehigarriak*, 43:1-2: 531–538.
- Jansen, W. H., 1996: *Baskisch-Nederlands, Nederlands-Baskisch = Euskara-nederlandera, nederlandera-euskara*. Nordwijk: W. H. Jansen
- Jin, Li & Deifell, Elizabeth, 2013: Foreign Language Learners' Use and Perception of Online Dictionaries: A Survey Study. *Journal of Online Learning and Teaching*, 94: 515.
- Joffe, David & De Schryver, Gilles-Maurice, 2004: Tshwanelex—professional off-the-shelf lexicography software. In: *Third International Workshop on Dictionary Writing Systems*
- Joffe, David, De Schryver, Gilles-Maurice & Prinsloo, DJ, 2003: Computational features of the dictionary application «TshwaneLex». *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 214: 239–250. [[sarean](#)]
- Kemmer, Katharina, 2010: Onlinewörterbücher in der Wörterbuchkritik. *OPAL*, 2. [[sarean](#)]
- Kempcke, Günter, 2001: Polysemie oder Homonymie? Zur Praxis der Bedeutungsgliederung in den Wörterbuchartikeln synchronischer einsprachiger Wörterbücher der Deutschen Sprache. *Lexicographica*, 17: 61–68.

- Kerejeta, M. J., 1997: La copia del diccionario de Pouvreau y otros trabajos lexicográficos encontrados en el legado de Humboldt.
- Kilgarriff, Adam, 1997: Putting frequencies in the dictionary. *International Journal of Lexicography*, 102: 135–155. [[sarean](#)]
- Kilgarriff, Adam, 2001: Comparing Corpora. *International Journal of Corpus Linguistics*, 61: 97–133.
- Kilgarriff, Adam & Rychlý, Pavel, 2010: Semi-Automatic Dictionary Drafting. In: G.-M. De Schryver (arg.): *A Way with Words: Recent Advances in Lexical Theory and Analysis*. BPR Publishers, 299–312.
- Kilgarriff, A., Husak, M., McAdam, K., Rundell, M. & Rychlý, P., 2008: GDEX: Automatically finding good dictionary examples in a corpus. In: *Proceedings of EURALEX 2008*.
- Kilgarriff, A., Rychly, P., Smrz, P. & Tugwell, D., 2004: The Sketch Engine. In: *Proceedings of EURALEX 2004*. Lorient, France, 105–116.
ftp://ftp.itri.bton.ac.uk/reports/ITRI-04-08.pdf
- Kintana, Xabier (arg.), 1977: *Euskal Hiztegi Modernoa*. Bilbao: Cinsa [[sarean](#)]
- Kintana, Xabier, Aurre, Jon, Badiola, Rikardo, Egileor, Sabin, Goikoetxea, Juan Luis, Zearreta, Juanjo & Zuazo, Koldo, 1980: *Hiztegia 80: euskara-espainiera, espainiera-euskara, vasco-español, español-vasco* 2. arg. Bilbo: Elkar
- Kintana, Xabier, Aurre, Jon, Badiola, Rikardo, Egileor, Sabin, Goikoetxea, Juan Luis, Zearreta, Juanjo & Zuazo, Koldo, 1984: *Hiztegia bi mila: euskara-espainiera espainiera-euskara, vasco-español español-vasco*. Donostia: Elkar
- Klappenbach, Ruth & Steinitz, Wolfgang (arg.), 1985: *Wörterbuch der deutschen Gegenwartssprache* 5. arg. Berlin: Akademie der Wissenschaften der DDR
- Kühnel, Helmut, 1999: *Wörterbuch des Baskischen*. Wiesbaden: Reichert [[sarean](#)]
- Kupietz, Marc, Belica, Cyril, Keibel, Holger & Witt, Andreas, 2010: The German Reference Corpus DeReKo: A Primordial Sample for Linguistic Research. In: *Proceedings of the 7th conference on International Language Resources and Evaluation (LREC 2010)*. Valetta, 1848–1854.

- Lafon, René, 1951: Les origines de la langue basque. *Conférences de l'institut de Linguistique, Paris*, 10: 59–81.
- Lakarra, Joseba, 1995: Pouvreauren hiztegiez eta hiztegegintzaren historiaz. *ASJU*, 29:1: 3–52.
- Lakarra, Joseba & Urgell, Blanca, 1988: Lécluse-ren Hiztegia: Euskalaritzaren Historiarako Lanabesak (II). *ASJU*, 22:1: 99–212. [[sarean](#)]
- Lardilleux, Adrien, Gosme, Julien & Lepage, Yves, 2010: Bilingual lexicon induction: Effortless evaluation of word alignment tools and production of resources for improbable language pairs. In: *Proceedings of the Seventh conference on International Language Resources and Evaluation*. Malta, 252–256.
- Larramendi, Manuel, 1745: *Diccionario trilingüe castellano, bascuence y latin dedicado a la M.N. y M.L. provincia de Guipuzcoa*. San Sebastián: Bartholomé Riesgo y Montero [[sarean](#)]
- Lefever, Els, 2012: *ParaSense: parallel corpora for word sense disambiguation*. PhD Thesis. Gent: Universiteit Gent.
- Leturia, Igor, 2012: Evaluating Different Methods for Automatically Collecting Large General Corpora for Basque from the Web. In: *Proceedings of 24th International Conference on Computational Linguistics (COLING 2012)*. Mumbai, India, 1553–1570. [[sarean](#)]
- Leturia, Igor, 2014: *The Web as a Corpus of Basque*. PhD Thesis. Donostia: UPV-EHU Lengoia eta Sistema Informatikoak Saila.
- Lew, Robert, 2013: Identifying, Ordering and Defining Senses. In: H. Jackson (arg.): *The Bloomsbury companion to lexicography*. London: Bloomsbury, 284–302.
- Lew, Robert, 2015: Opportunities and limitations of user studies. In: C. Tiberius & C. Müller-Spitzer (arg.): *Research into dictionary use/Wörterbuchbenutzungsforschung. 5. Arbeitsbericht des wissenschaftlichen Netzwerks „Internetlexikografie“*. Mannheim: Institut für Deutsche Sprache (OPAL, 15-2), 6–16. [[sarean](#)]
- Lhande, Pierre, 1926: *Dictionnaire basque-français et français-basque: dialectes Labourdin, Bas-Navarrais et Souletin*. Paris: Gabriel Beauchesne

- Lindemann, David, 2011: Hiztegitik elebiduna: euskara-alemanera. XIX. mendeko hiru lan. *Sancho el Sabio: Revista de cultura e investigación vasca*, 34: 209–232. [[sarean](#)]
- Lindemann, David, 2013: Bilingual Lexicography and Corpus Methods. The Example of German-Basque as Language Pair. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 95: 249–257. [[sarean](#)]
- Lindemann, David, 2014a: Zweisprachige Lexikographie des Sprachenpaares Deutsch-Baskisch. In: M. J. Domínguez Vázquez, F. Mollica, & M. Nied (arg.): *Zweisprachige Lexikographie im Spannungsfeld zwischen Translation und Didaktik*. De Gruyter (Lexicographica Series Maior), 263–286. [[sarean](#)]
- Lindemann, David, 2014b: Creating a German-Basque Electronic Dictionary for German Learners. *Lexikos*, 24. [[sarean](#)]
- Lindemann, David, 2015: EuDeLex: Ein deutsch-baskisches zweisprachiges elektronisches Wörterbuch für DaF-Lernende. In: J.-A. Calañas Contente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang (Spanische Akzente. Studien zur Linguistik des Deutschen, 2), 87–108. [[sarean](#)]
- Lindemann, David & San Vicente, Iñaki, 2015a: Euskarazko maiztasun lemategia gaurko teknologien ikuspuntutik. In: B. Fernández Fernández & P. Salaburu Etxeberria (arg.): *Ibon Sarasola, gorazarre. Homenatge, homenaje*. Bilbao: UPV-EHU, 441–456. [[sarean](#)]
- Lindemann, David & San Vicente, Iñaki, 2015b: Building Corpus-based Frequency Lemma Lists. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 198: 266–277. [[sarean](#)]
- Lindemann, David, Saralegi, Xabier, San Vicente, Iñaki, Manterola, Iker & Nazar, Rogelio, 2014: Bilingual Dictionary Drafting. The example of German-Basque, a medium-density language pair. In: *Proceedings of the XVI Euralex International Congress*. Bolzano: EURAC, 563–576.
- Löpelmann, Martin, 1968: *Etymologisches Wörterbuch der baskischen Sprache; Dialekte von Labourd, Nieder-Navarra und La Soule*. Berlin: de Gruyter [[sarean](#)]

- López-Mendizábal, Isaac, 1962: *Diccionario vasco-español* 4. ed mejorada y aum. San Sebastián: Auñamendi (Colección Azkue, 9)
- Mahn, C. A. F., 1840: *Baskisches Wörterbuch I II.*, Berlin.
- Mahn, C. A. F., 1857a: *Denkmaeler der baskischen Sprache: mit einer Einleitung, welche von dem Studium der baskischen Sprache handelt und zugleich eine Beschreibung und Charakteristik derselben enthaelt.* Berlin; Paris; London: Duemmler; A. Franck, F. Klincksieck; Williams & Norgate [[sarean](#)]
- Mahn, C. A. F., 1857b: Die Basken J. C. Bluntschli & K. Brater (arg.): *Deutsches Staats-Wörterbuch*, Stuttgart; Leipzig, 1: 659–673. [[sarean](#)]
- Mahn, C. A. F., 1863: *Über die Entstehung, Bedeutung, Zwecke und Ziele der romanischen Philologie: ein Vortrag ...* Berlin: Duemmler [[sarean](#)]
- Mahn, C. A. F., 1922: Monuments de la langue basque [Itzulp.: J. Vinson]. *RIEV*, 13:4: 562–568. [[sarean](#)]
- Malkiel, Yakov, 2003: A typological classification of dictionaries on the basis of distinctive features. In: R. Hartmann (arg.): *Lexicography: Lexicography, metalexigraphy and reference science.* London: Routledge, 48–69.
- Marello, Carla, 2010: Verbos con construcciones tanto transitivas como intransitivas y/o pronominales en los diccionarios monolingües y bilingües italianos y españoles. In: M. A. Castillo Carballo & J. M. García Platero (arg.): *La Lexicografía en su dimensión teórica.* Málaga: Universidad de Málaga, 411–434.
- Marello, Carla, 2014: Using Mobile Bilingual Dictionaries in an EFL Class. In: *Proceedings of the XVI Euralex International Congress.* Bolzano: EURAC, 63–83.
- Martínez Rubio, Elena, 2007: *Euskara alemana hiztegia.* Donostia: Elkar
- McEnery, A. M. & Oakes, M. P., 1995: Sentence and word alignment in the CRATER project: methods and assessment. In: *Proceedings of the EACL-SIGDAT Workshop: from texts to tags, Issues in Multilingual Language Analysis (ACL).* Dublin, 77–86.
- Meliss, Meike, 2013: Online-Lexikographie im DaF-Bereich□: Eine erste kritische Annäherung□; Bestandsaufnahme – Nutzen – Perspektiven. *Revista de Estudos Alemaes*, 4: 176–199. [[sarean](#)]

- Meyer, Christian M. & Gurevych, Iryna, 2010: Worth Its Weight in Gold or Yet Another Resource — A Comparative Study of Wiktionary, OpenThesaurus and GermaNet. In: A. Gelbukh (arg.): *Computational Linguistics and Intelligent Text Processing*. Springer Berlin Heidelberg (Lecture Notes in Computer Science, 6008), 38–49. [[sarean](#)]
- Meyer, Christian M. & Gurevych, Iryna, 2012: Wiktionary: a new rival for expert-built lexicons? Exploring the possibilities of collaborative lexicography. In: S. Granger & M. Paquot (arg.): *Electronic Lexicography*. Oxford: Oxford University Press, 259–291. [[sarean](#)]
- Meyer-Lübke, Wilhelm, 1900: Eine Baskische Wortliste aus dem Ende des 15. Jahrhunderts. [[sarean](#)]
- Mitxelena, Koldo, 1961: *Fonética histórica vasca*. Donostia: Diputación de Guipúzcoa
- Mitxelena, Koldo, 1964: *Textos arcaicos vascos*. Madrid: Ediciones Minotauro
- Mitxelena, Koldo & Sarasola, Ibon, 1988: *Diccionario general vasco - Orotariko euskal hiztegia*. Euskaltzaindia; Editorial Desclée de Brouwer
- Moliner, María, 2007: *Diccionario de uso del español* 3. ed. Madrid: Gredos
- Montiano, José Antonio de & Urquijo, José Ramón de, 1976: *Diccionario «IKAS» Euskera-Castellano Castellano-Euskara. Dialectos vizcaíno y guipuzcoano*. Bilbao: Academia Montiano
- Morris, Mikel, 1998: *Morris student plus : euskara-ingelesa, English-Basque*. Donostia: Klaudio Harluxet Fundazioa
- Música Berrondo, Plácido, 1981: *Diccionario vasco-castellano*. Bilbao: Ed. Mensajero
- Müller-Spitzer, Carolin, 2014: Methoden der Wörterbuchbenutzungsforschung. *Lexicographica*, 301.
- Navigli, Roberto & Ponzetto, Simone Paolo, 2010: BabelNet: Building a Very Large Multilingual Semantic Network. In: *Proceedings of the 48th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics*. Stroudsburg, PA, USA: Association for Computational Linguistics (ACL '10), 216–225. [[sarean](#)]
- Nazar, R., 2012: Bifid: un alineador de corpus paralelo a nivel de documento, oración y vocabulario. *Linguamática*, 42: 45–56. [[sarean](#)]

- Nesi, Hilary, 2000: *The use and abuse of EFL dictionaries: how learners of English as a foreign language read and interpret dictionary entries*. Walter de Gruyter (Lexicographica: Series Maior)
- Nesi, Hilary, 2002: Research on Dictionary Use in the Context of Foreign Language Learning. Focus on Reading Comprehension. *International Journal of Lexicography*, 153: 251–252. [[sarean](#)]
- Nesi, Hilary, 2013: Researching Users and Uses of Dictionaries. In: H. Jackson (arg.): *The Bloomsbury companion to lexicography*. London: Bloomsbury
- Nida, Eugene A. & Taber, Charles Russell, 2003: *The Theory and Practice of Translation* 4th ed. Brill
- Niebel, Ingo, 2014: «Gebildet ... freier baskischer Staat»: *das Baskenland im Spanischen Bürgerkrieg 1936/37*. Bonn: Pahl-Rugenstein
- Och, Franz Josef & Ney, Hermann, 2000: Improved statistical alignment models. In: *Proceedings of the 38th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. Hongkong: Association for Computational Linguistics, 440–447.
- Pajzs, Julia, 2009: On the Possibility of Creating Multifunctional Lexicographical Databases. In: H. Bergenholtz, S. Nielsen, & S. Tarp (arg.): *Lexicography at a crossroads. Dictionaries and encyclopedias today, lexicographical tools tomorrow*. Bern: Lang, 327–354.
- Paramita, Monica Lestari, Clough, Paul, Aker, Ahmet & Gaizauskas, Robert J., 2012: Correlation between Similarity Measures for Inter-Language Linked Wikipedia Articles. In: *Proceedings of the Eighth conference on International Language Resources and Evaluation*. Istanbul, 790–797.
- Pätzold, Kurt-Michael, 1991: Die zweisprachige Lexikographie Englisch-Deutsch, Deutsch-Englisch. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin; New York: de Gruyter, 2961–2969.
- Peillen, Txomin, 2008: Löppelman [sic] arrazistaren Etymologisches Wörterbuch des [sic] Baskischen sprache [sic]. In: *Biziaren Hiztegiak*. Bilbo: Euskaltzaindia (Euskaltzainak, 7), 79–82.

- Perlick, Claudia, 1992: Der Beitrag Wilhelm von Humboldts zur baskologischen Forschung. *Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin / Geistes- und Sozialwissenschaften*, 413: 9–15. [[sarean](#)]
- Pierazzo, Elena, 2011: A rationale of digital documentary editions. *Literary & Linguistic Computing*, 264: 463–477. [[sarean](#)]
- Pikabea, Iñaki, Etxeberria, Elixabete, Ondarra, Ainara, Alfaro, Gexan & Astobiza, Amaia, 2007: *Dictionnaire Elhuyar hiztegia: euskara-frantsesa, français-basque* 2. arg. Usurbil: Elhuyar
- Pociello, Elisabete, 2007: *Euskararen ezagutza-base lexikala: Euskal WordNet*. PhD Thesis. Donostia: UPV-EHU Euskal Filologia Saila.
- Pociello, Elisabete, Agirre, Eneko & Aldezabal, Izaskun, 2011: Methodology and construction of the Basque WordNet. *Language Resources and Evaluation*, 452: 121–142. [[sarean](#)]
- Pott, August, 1876: Wilhelm von Humboldt und die Sprachwissenschaft. In: W. Humboldt (arg.): *Ueber die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues...* Berlin: Calvary [[sarean](#)]
- Rapp, Reinhard, 1999: Automatic identification of word translations from unrelated English and German corpora. In: *Proceedings of the 37th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. College Park, MD.: Association for Computational Linguistics, 519–526.
- Resnik, Philip, 1999: Mining the web for bilingual text. In: *Proceedings of the 37th annual meeting of the Association for Computational Linguistics on Computational Linguistics*. College Park, MD.: Association for Computational Linguistics, 527–534.
- Resnik, Philip, Olsen, Mari Broman & Diab, Mona, 1999: The Bible as a parallel corpus: Annotating the «Book of 2000 Tongues». *Computers and the Humanities*, 331-2: 129–153.
- Rettig, Wolfgang, 1991: Die zweisprachige Lexikographie Französisch-Deutsch, Deutsch-Französisch. In: F. J. Hausmann, O. Reichmann, H. E. Wiegand, & L. Zgusta (arg.): *Wörterbücher: Ein internationales Handbuch zur Lexikographie*. Berlin; New York: de Gruyter, 2997–3006.

- Reuter, Dagmar, 2010: Interkulturelles Lernen am Beispiel baskischer Muttersprachler im Deutschunterricht. In: C. Jarillot (arg.): *Bestandsaufnahme der Germanistik in Spanien: Kulturtransfer und methodologische Erneuerung*. Peter Lang, 261–266. [[sarean](#)]
- Reuter, Dagmar & Wolff, Jürgen, 2007: *Deutsch - Euskaldunentzat*. Donostia: Erein [[sarean](#)]
- Rey-Debove, Josette, 1971: *Étude linguistique et sémiotique des dictionnaires français contemporains*. Walter de Gruyter
- Rousseau, Jean, 2001: La classification des langues au début du XIX. siècle. In: S. Auroux (arg.): *History of the language sciences: an international handbook on the evolution of the study of language from the beginnings to the present*. Walter de Gruyter, II, 1414–1435. [[sarean](#)]
- Rundell, Michael, 2012: The road to automated lexicography: An editor's viewpoint. In: S. Granger & M. Paquot (arg.): *Electronic Lexicography*. Oxford University Press, 15–30.
- Sagarna, Andoni, 2011: Zapata-kaxatik XML fitxategira euskal hiztegitantzen. In: *Euskaltzaindiaren XVI. Biltzarra*. Bilbo: Euskaltzaindia, 549–556. [[sarean](#)]
- Sanmarco, María Teresa, 2008: La lexicografía del siglo XXI: Hacia el diccionario ilimitado. In: M. Campos, E. M. González, & J. I. Pérez (arg.): *La lexicografía bilingüe y didáctica: ayer y hoy*. Coruña: Univ. de La Coruña (Anexos Revista de Lexicografía, 8), 133–140. [[sarean](#)]
- Sanz, Zuriñe, Zubillaga, Naroa & Uribarri, Ibon, 2015: Estudio basado en corpus de las traducciones del alemán al vasco. In: M. T. Sánchez Nieto (arg.): *Corpus-based Translation and Interpreting Studies: from description to application*. Berlin: Frank & Timme, 211–235.
- Saralegi, Xabier, Manterola, Iker & San Vicente, Iñaki, 2011: Analyzing methods for improving precision of pivot based bilingual dictionaries. In: *Proceedings of the Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*. Association for Computational Linguistics, 846–856.

- Saralegi, Xabier, San Vicente, Iñaki & Gurrutxaga, Antton, 2008: Automatic Extraction of Bilingual Terms from Comparable Corpora in a Popular Science Domain. In: *Proceedings of the 1st workshop on Building and using Comparable Corpora (BUCC)*. Marrakech
- Saralegi, X., Manterola, I. & San Vicente, I., 2012: Building a Basque-Chinese Dictionary by Using English as Pivot. In: *Proceedings of the Eighth International Conference on Language Resources and Evaluation*. Istanbul
[[sarean](#)]
- Sarasola, Ibon, 1982: *Gaurko euskara idatziaren maiztasun-hiztegia: 1977ko corpus batean oinarritua*. Donostia: Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala
- Sarasola, Ibon, 1994: *Hauta-Lanerako euskal hiztegia*. Donostia: Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa [[sarean](#)]
- Sarasola, Ibon, 1996: *Euskal Hiztegia*. Donostia: Kutxa Gizarte eta Kultur Fundazioa
- Sarasola, Ibon, 1999: *Euskara ikaslearen hiztegia*. Barcelona: Vox
- Sarasola, Ibon, 2005: *Zehazki: gaztelania-euskara hiztegia = diccionario castellano-euskera*. Irun: Alberdania [[sarean](#)]
- Sarasola, Ibon, 2007: *Euskal hiztegia* [2. ed.]. Donostia: Elkar
- Sarasola, Ibon, Landa, Josu & Salaburu, Pello, 2013: *Egungo Testuen Corpora*.
[[sarean](#)]
- Sarasola, Ibon, Salaburu, Pello, Landa, Josu & Ugarteburu, Iñaki, 2008: *Lexiko atzo eta gaur*. Bilbo: UPV-EHU [[sarean](#)]
- Schlaefler, Michael, 2009: *Lexikologie und Lexikographie: eine Einführung am Beispiel deutscher Wörterbücher 2.*, durchgesehene Aufl. Berlin: Erich Schmidt
- Schmid, Helmut, 1995: Improvements In Part-of-Speech Tagging With an Application To German. In: *Proceedings of the ACL SIGDAT-Workshop*. Dublin, 47–50.
- Schmid, Helmut & Laws, Florian, 2008: Estimation of Conditional Probabilities with Decision Trees and an Application to Fine-Grained POS Tagging. In: *Proceedings of COLING*. Manchester

- Serrano, Roberto, Aparicio, Elena, Mendiguren, Xabier & Kintana, Xabier, 1997: *Elhuyar hiztegia: Euskara-errusiera, errusiera-euskara hiztegia*. Usurbil: Elhuyar Kultur Elkartea
- Sinclair, John, 2005: Corpus and text-basic principles. In: M. Wynne (arg.): *Developing linguistic corpora: A guide to good practice*. Oxford: Oxbow Books, 1–16.
[[sarean](#)]
- Slabý, Rudolf & Grossmann, Rudolf, 1932: *Wörterbuch der spanischen und deutschen sprache = Diccionario de las lenguas española y alemana. I. & II*. Leipzig: B. Tauchnitz
- Sota, Manuel de la, Lafitte, Pierre & Akesolo, Lino de, 1976: *Diccionario Retana de autoridades de la lengua vasca: con cientos de miles de nuevas voces y acepciones, antiguas y modernas ...* Bilbao: La Gran Enciclopedia Vasca
- Steinberger, Ralf, Pouliquen, Bruno, Widiger, Anna, Ignat, Camelia, Erjavec, Tomaz, Tufis, Dan & Varga, Daniel, 2006: The JRC-Acquis: A multilingual aligned parallel corpus with 20+ languages. In: *Proceedings of the 5th International Conference on Language Resources and Evaluation*. Genoa [[sarean](#)]
- Steinthal, Heymann, 1850: *Die Classification der Sprachen*. Berlin: Dümmler [[sarean](#)]
- Svensén, Bo, 2009: *A handbook of lexicography: the theory and practice of dictionary-making*. Cambridge: Cambridge University Press
- Talmy, L., 1991: Path to realization: A typology of event conflation. In: *Proceedings of the Seventh Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley: University of California, 480–519.
- Tanaka, Kumiko & Umemura, Kyoji, 1994: Construction of a bilingual dictionary intermediated by a third language. In: *Proceedings of the 15th conference on Computational linguistics-Volume 1*. Association for Computational Linguistics, 297–303.
- Tarp, Sven, 1995: Wörterbuchfunktionen: Utopische und realistische Vorschläge für die bilinguale Lexikographie. In: H. E. Wiegand (arg.): *Studien zur zweisprachigen Lexikographie mit Deutsch, Band II*. Marburg: Olms (Germanistische Linguistik, 127-128), 17–61. [[sarean](#)]

- Tarp, Sven, 2005: The concept of a bilingual dictionary. In: I. Barz, H. Bergenholtz, & J. Korhonen (arg.): *Schreiben, Verstehen, Übersetzen, Lernen. Zu ein- und zweisprachigen Wörterbüchern mit Deutsch*. Frankfurt: Lang, 27–42.
- Tarp, Sven, 2007: ¿Qué requisitos debe cumplir un diccionario de traducción en el siglo XXI? In: P. Fuertes Olivera (arg.): *Problemas lingüísticos en la traducción especializada*. Valladolid: Universidad de Valladolid, 227–256.
- Tarp, Sven, 2008: *Lexicography in the borderland between knowledge and non-knowledge: general lexicographical theory with particular focus on learner's lexicography*. Tübingen: Niemeyer (Lexicographica, Series Mayor, 134) [[sarean](#)]
- Tarp, Sven, 2012: Online dictionaries: today and tomorrow. *Lexicographica*, 281: 253–267.
- Tarp, Sven, 2014: Dictionaries in the Internet Era: Innovation or Business as Usual? *Revista Alicantina de Estudios Ingleses*, 27: 1–25.
- Tarp, Sven & Bergenholtz, Henning, 2005a: Wörterbuchfunktionen. In: I. Barz, H. Bergenholtz, & J. Korhonen (arg.): *Schreiben, Verstehen, Übersetzen, Lernen. Zu ein- und zweisprachigen Wörterbüchern mit Deutsch*. Frankfurt: Lang, 11–26.
- Tarp, Sven & Bergenholtz, Henning, 2005b: Electronic dictionaries: Old and new lexicographic solutions. *Hermes, Journal of Linguistics*, 34: 7–11.
- TEI Consortium, 2015: TEI P5: Guidelines for Electronic Text Encoding and Interchange. [[sarean](#)]
- Teubert, Wolfgang, 2002: The role of parallel corpora in translation and multilingual lexicography. In: B. Altenberg & S. Granger (arg.): *Lexis in Contrast: Corpus-Based Approaches*. John Benjamins Publishing, 189–214. [[sarean](#)]
- Tiedemann, Jörg, 2012: Parallel Data, Tools and Interfaces in OPUS. In: *Proceedings of the Eighth conference on International Language Resources and Evaluation*. Istanbul, 2214–2218. [[sarean](#)]
- Tomás, Jesús, Bataller, Jordi, Casacuberta, Francisco & Lloret, Jaime, 2008: Mining wikipedia as a parallel and comparable corpus. *Language Forum*, 341.

- Torres del Rey, Jesús, 2009: Diccionarios electrónicos bilingües: nuevas posibilidades de futuro. In: M. T. Fuentes Morán & B. A. Model (arg.): *Investigaciones sobre lexicografía bilingüe*. Granada: Tragacantos, 29–80.
- Tovar, Antonio, 1959: *El euskera y sus parientes*. Madrid: Minotauro (Biblioteca Vasca, 2)
- Trask, R L, 1997: *History of Basque*. London: Routledge Chapman & Hall [[sarean](#)]
- Trask, R L, 1998: Euskararen etorki eta ahaideak: datuen analisisa [Itzulp.: T. Ormaetxea]. *Uztaro*, 26: 81–108. [[sarean](#)]
- Uribarren, Patxi, Badiola, Ricardo, Baraiazarra, Luis, Solabarrieta, Txomin, Goikoetxea, Juan Luis & Aurrekoetxea, Gotzon, 1986: *Euskararako hiztegia*. Bilbo: Adorez
- Uribarren, Patxi, Badiola, Ricardo, Baraiazarra, Luis, Solabarrieta, Txomin, Goikoetxea, Juan Luis & Aurrekoetxea, Gotzon, 1993: *Europa hiztegia: eskola berrirakoa*. Bilbo: Bostak Bat Lantaldea
- Uribarren, Patxi, Badiola, Ricardo, Goikoetxea, Juan Luis, Baraiazarra, Luis, Solabarrieta, Txomin & Aurrekoetxea, Gotzon, 1996: *3000 hiztegia*. Bilbo: Bostak Bat Lantaldea [[sarean](#)]
- Urkizu, Patri, 1994: Oihenarten atsotitzak eta poetika berrirakurritz. *Iker - Euskaltzaindiaren aldizkaria*, 8: 295–329. [[sarean](#)]
- Urquijo, Julio de, 1909: Las citas del diccionario de Pouvreau. *RIEV*, 3: 504–519. [[sarean](#)]
- UZEI, 1987: Euskalterm. *euskara.euskadi.net*. [[sarean](#)]
- UZEI, 2004: *Maiztasun Hiztegia*. Donostia: UZEI
- UZEI, 2006: Atzekoz aurrera. Hitz-bukaeren hiztegia. *UZEI Terminologia eta Lexikografia Zentroa*. [[sarean](#)]
- Vachková, Marie, 2011: *Das grosse akademische Wörterbuch Deutsch-Tschechisch: ein erster Werkstattbericht*. Peter Lang
- Varga, D., Halácsy, P., Kornai, A., Nagy, V., Németh, L. & Trón, V., 2005: Parallel corpora for medium density languages. In: *Proceedings of the RANLP 2005*. Borovets, 590–596.

- Véronis, Jean, 2000: *Parallel Text Processing: Alignment and use of translation corpora*. Kluwer
- Vinson, Julien, 1922: Le docteur Mahn et la langue basque. *RIEV*, 13:4: 560–561.
[[sarean](#)]
- Vollmann, R., 2000: Wilhelm von Humboldt und die Grammatik des Baskischen. In: M. Oftisch & C. Zinko (arg.): *125 Jahre Indogermanistik in Graz*. Graz: Leykam, 479–495. [[sarean](#)]
- Vossen, Piek, 1998: Introduction to EuroWordNet. *Computers and the Humanities*, 322/3: 73.
- Vossen, Piek, 2004: Eurowordnet: A Multilingual Database of Autonomous and Language-Specific Wordnets Connected Via an Inter-Lingualindex. *International Journal of Lexicography*, 172: 161–173. [[sarean](#)]
- Webster, Noah, Goodrich, Chauncey A & Porter, Noah, 1864: *An American dictionary of the English language*. Springfield, Mass.: G. and C. Merriam
- Welker, Herbert Andreas, 2003: *Zweisprachige Lexikographie: Vorschläge für Deutsch-Portugiesische Verbwörterbücher*. Dissertation. Saarbrücken. [[sarean](#)]
- Wiegand, Herbert E. & Hausmann, Franz J., 2003: Component Parts and Structures of General Monolingual Dictionaries. In: R. R. K. Hartmann (arg.): *Lexicography: Lexicography, metalexigraphy and reference science*. Psychology Press, 328–360.
- Wolfer, Sascha, Koplenig, Alexander, Meyer, Peter & Müller-Spitzer, Carolin, 2014: Dictionary Users do Look up Frequent and Socially Relevant Words. Two Log File Analyses. In: *Proceedings of the XVI Euralex International Congress*. Bolzano/Bozen: Eurac, 281–290.
- Wolff, Jürgen, 2010: Sprachvergleich Baskisch/Deutsch und seine Auswirkungen für den Unterricht. In: C. Jarillot (arg.): *Bestandsaufnahme der Germanistik in Spanien: Kulturtransfer und methodologische Erneuerung*. Peter Lang, 37–42.
[[sarean](#)]
- Wolski, Werner & Cyffka, Andreas, 2011: *PONS Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache*. Stuttgart: PONS

7 Eranskinak

7.1 MAH1840 eskuizkribuko laginaren transkribapena

1.2.2.3 kapituluan aipatu bezala, eskuizkribuko lagin batean aurkitzen diren euskarazko formak transkribatzeko saioa egin dugu. 372. orrialdetik 380. orrialdera, hauek dira O hizkiari dagozkion lehenengo bederatzi orrialdeetan, aurkitzen diren 492 euskarazko formak zerrendatu ditugu ondorengo 7.1 taulan, ezkerreko zutabearen eskuizkribuan aurkitutako hurrenkeran, eta eskumakoan, alfabetoaren arabera ordenaturik. Lagin honi dagozkion datuek eskuizkribu osorako kopuruak aurreikusteko balio izango baldin balute, 25.000 bat euskarazko forma bilduko lituzke eskuizkribuak.

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Obeta	Oatzea
Obitchiüa	Obeta
Obitchiatcea	Obitchiatcea
Oboro	Obitchiüa
Oçarra	Oboro
Oçartzearra	Oçar içarra
Oçar içarra	Oçarra
Oçartcen da	Oçartcen da
Ocasionea	Oçartzearra
[Gizon] ocasiontsua	Ocasionea
Ocena	[Gizon] ocasiontsua
Ocenqui	Ocena
Ocentcea	Ocenqui
Ochua	Ocentcea
Oyua	Ochua
Odeia	odar-ibaya
Odi	Odeia
Odia	Odi
Odola	Odi equillea
Odolguiroa	Odia
Odolquidea	Odiac
Odoluria	Odiatu

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Odotsa	Odiatzallea
Oea	Odiaz
Ogena	Odol adi batez
Ogoi	Odol atheratcea
Oguria	Odol dira
Ogucitua	Odol dut hura
Oguei	Odol opila
Oguena	Odol sendoa
Oguia	Odola
Ohaidecari	Odola
Ohatzea	Odoldagarria
Ohazea	Odoldatcea
Ohicena	Odolezcoa
Ohocona	Odolgaltcea
Ohoina	Odolguiroa
Ohorata	Odolquia
Ohortzi	Odolquia
Oi	Odolquidea
Oicatu	Odolsua
Oicuna	Odoltatcea
Oija	Odolura
Oijua	Odoluria
Oiña	Odoluritu
Oincaritu	Odoluritua
Oincatua	odoluritzea
Oinchaba	Odolztacea
Odiaz	Odolztatcea
Odiac	Odotsa
Odiatzallea	Oea
Odi equillea	Oficiallea
Odiatu	Ogalea
Odoluritu	Ogalea
odoluritzea	Ogaltcea
Ostotsa	Ogara

<i>Eskuizkribuko hurrenkerak</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Ostiya	Ogaza
Ofიცialea	Ogena
Oguetabat	Ogoi
Ogueneguitea	Ogucitua
Oguenemaitea	Oguei
Oguensya	Oguena
Ohancea	Ogueneguitea
Oatzea	Oguenemaitea
Ohortze	Oguensya
Oi	Oguetabat
Oier	Ogui achala
Oienarte	Ogui espala
Oienguren	Ogui ilhetia
Oihenart	Oguia
Oinca	Oguia
Oinaz	Oguiachala
Odol atheratcea	Oguibihia
Odola	Oguiburua
Odol dut hura	Oguiçun da
Odol dira	Oguiçun joaitea
Odol adi batez	Oguigaztaya
Odol sendoa	Oguimamia
Odolquia	Oguitea
Odolztatcea	Oguria
Odolsua	Oha
Odoltatcea	Ohaidea
Ogalea	Ohaidecari
Ogara	Ohalanoa
Ogaza	Ohancea
Ogalea	Ohapea
Ogaltcea	Ohapean
Oguia	Ohara
Ogui espala	Oharsuna
Ogui ilhetia	Ohartasuna

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Oguiçun joaitea	Ohartcea
Oguiçun da	Ohartcorra
Ohaidea	Ohartgarria
Ohocoquidea	Oharzaila
Ohalanoa	Ohatcea
Ohara	Ohatçura
Ohartcea	Ohateltcea
Ohartcorra	Ohatzea
Ohartgarria	Ohazea
Ohartasuna	Ohea
Ohea	Ohecerua
Oheratcea	Ohekhoa
Oheraco çaitut	Oheraco çaitut
Oheracoç guero	Oheracoç guero
Ohatcea	Oheratcea
Ohatçura	Ohezurra
Ohateltcea	Ohi
Ohapea	ohi du
Ohia	[eguiten] ohi du
Odoldagarria	Ohia
Odoldatcea	Ohicena
Odolezcoa	Ohicoa
Odolgaltcea	Ohicundea
Odol opila	ohiezbezalacoa
Odolquia	ohil
Odoluritia	Ohiltcea
Odolura	Ohitcea
Odolztacea	ohitua
Oguigaztaya	Ohitza
Ogui achala	Ohia naiz erortcen
Oguiachala	Ohocoa
Oguibihia	Ohocona
Oguiburua	Ohocoquidea
Oguimamia	Ohoigoa

<i>Eskuizkribuko hurrenkerak</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
----------------------------------	-----------------------------

Oguitea	Ohoina
Oha	Ohoina
Oharsuna	Ohoinestalgua
Oharzaila	Ohoiqueria
Ohapean	Ohola
Ohecerua	Oholdia
Ohekhoa	Oholztatcea
Ohezurra	Ohondicatcea
Oindagora	Ohora
Oinganetu	Ohora
Oinghirotsua	Ohorata
Oinguida	Ohoratcea
Oinsaria	Ohorchoa
Oinzola	Ohoregarria
Oiscatu	Ohoretstea
Oitu	Ohorgoa
Oitua	ohorstea
Oitura	Ohortze
Ojua	Ohortzi
Ola	Ohortzitea
Olagaratu	Oi
Olaisca	Oi
Olata	Oiala
Olcaya	Oiarçuna
Oldarria	Oicatu
Oldea	Oicuna
Oldoztu	Oienarte
Olea	Oienguren
Olicarra	Oier
Ollagorra	Oihala
Ollartua	Oihalduna
Ollascua	Oihana
Ollauratu	Oihanero
Olloa	Oihanpea

<i>Eskuizkribuko hurrenkerak</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Oloa	Oihenart
Oltza	Oiherra
Oltzadarra	Oihu boza
Olucha	Oihua
Olzolar	Oihuanza
Omaca	Oija
Ointagua	Oijua
Oion	Oilanta
Oitza	Oilara
Oitueguia	Oilarra
Oiz	Oilarra
Oizate	Oilateguia
Ol	Oillabara
Ola	Oillachitoac
Oldartu	Oillagorra
Oldzquirak	Oillaritcea
Olioak	Oillarritean
Ollagueak	Oillascoa
Ollarrak	Oilloa
Ollereak	Oilloa chitatcen dago
Ohi	Oilogorra
Ohicoak	Oiloteguia
Ohicundea	Oiña
Ohitza	Oinacea
Ohitcea	Oinaz
Ohiua naiz erortcen	Oinca
Ohiltcea	Oincaritu
Ohoina	Oincatua
Ohoigoak	Oinchaba
Ohoiqueria	Oindagora
Ohola	Oindogora
Oholztatcea	Oinen gaineratcea
Oholdiak	Oinetacoa
Ohondicatcea	Oinetacoac

<i>Eskuizkribuko hurrenkerak</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Ohora	Oinezcoa
Ohoratcea	Oinezcoac
Ohoretstea	Oineztacoac
Ohortzitea	Oinganetu
ehorstea	Oinghirotsua
Oihala	Oinguida
Oihana	Oinhasea
Oihanero	Oinhatsa
Oyhançaina	Oinhatsturea
Oihanpea	Oinhatza
Oiherra	Oinsaria
Oillabara	Ointaguia
Oilarra	Oinzola
Oillarritean	Oion
Oillaritcea	Oiscatu
Oilloa	Oitian
Oilloa chitatcen dago	Oitu
Oillagorra	Oitua
Oillachitoac	Oitueguia
Oinezcoac	Oitura
Oineztacoac	Oitza
Oinen gaineratcea	Oiz
Oindogora	Oizate
Oinhatsa	Ojua
Oinhatza	Okela
Oinhatsturea	Okelatcea
ohi du	Okelaz
[eguiten] ohi du	Okerra
ohiezbezalacoa	Okertcea
ohil	Okhelastea
ohitua	Okhelia
Ohocoa	Okhina
Ohorchoa	Okhiña
Ohoinalguia	Okina

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Ohora	Okintza
Ohoregarria	Okolua
Ohorgoa	OI
Oiarçuna	Ola
Oiala	Ola
Oihalduna	Olagaratu
Oihuanza	Olaisca
Oihu boza	Olata
Oihua	Olçadarra
Oilateguia	Olcaya
Oilanta	Olcoa
Oilara	Oldaraldi batez
Oilarra	Oldarçarrea
Oillascoa	Oldardurac
Oilotegua	[Arimaco] oldardurac
Oilogorra	Oldarmendua
Oinetacoac	Oldarria
Oinetacoa	Oldartcea
Oinacea	Oldartu
Oinezcoa	Oldea
Omberretua	Oldez edo moldez
Omón	Oldoztu
Omena	Oldzquirra
Omenaya	Olea
On	Olha
Oná, onara, onarat, onat	Olhairea
Ona	Olharra
Oña, oiña	Olhatcea
Oñacea	Olhea
Oñancia	Olhiriac
Oñartzea	Olicarra
Oñastarria	Oliera
Oñastua	Olioia

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Oñastuba	Olioa
Oñatza	Olioa
Oñazcarra	Olioztatua
Oñazpia	Olioztatua
Oñaztarguia	Olitça
Oñaztarria	Ollagorra
Onbearra	Ollaguea
Oncaitu	Ollarra
Oncaldu	Ollartua
Oncidia	Ollascua
Ondacarri	Ollauratu
Ondagora	Ollerea
Ondagotu	Olloa
Ondamua	Oloa
Ondapea	Oltza
Ondaquiñac	Oltzadarra
Ondarra	Olucha
Ondicatu	Olzolar
Ondicoa	Omaca
Ondo	Ombearra
Ondocoya	Oomberretua
Ombearra	omen ¹⁵²
omen	Omena
Oná	Omenaya
Onic	Omón
Onago	omore ona
Onarago	Omorea
Onatago	On
Oñate	On
Oñatu	Ona
Oncheguia	ona
Onchoa	Oná
Ondoan	Oña, oiña

¹⁵² [Hill omen dire; ethorrigo omen da, dira; Juan il omèn da]

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Ondotic	Oná, onara, onarat, onat
Ondaleceá	onac
Ondoa	Oñacea
Ondoan	Onago
Ondoa	Oñancia
Ondocoa	Onarago
Ondarroa	Oñartzea
Ondicozcoa	Oñastarria
Ondoan	Oñastua
ondoa	Oñastuba
Oinhasea	Onatago
Oitian	Oñate
Okela	Oñatu
Okelaz	Oñatza
Okelatcea	Oñazcarra
Okhelia	Oñazpia
Okhelastea	Oñaztarguia
Okerra	Oñaztarria
Okertcea	Onbearra
Okina	Onbearra
Okintza	Onbidea
Okhiña	Onbidetsua
Okhina	Oncaitu
Okolua	Oncaldu
Olcoa	Oncea
Olçadarra	Oncea
Oldartcea	Oncheguia
Oldarçarrea	Onchoa
Oldarmendua	Oncidia
Oldardurac	Ondacarri
[Arimaco] oldardurac	Ondagora
Oldaraldi batez	Ondagotu
Oldez edo moldez	Ondaleceá
Olha	Ondamua

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Olharra	Ondapea
Olhiriac	Ondaquiñac
Olhairea	Ondarea
Olhea	Ondarra
Omorea	Ondarroa
omore ona	Ondasunac
Olhatcea	Ondasunduna
Oliera	Ondasunez
Olitça	ondatu
Olioia	Ondatua
Olioztatua	Ondicatcea
On	Ondicatu
ona	Ondicoa
onac	Ondicoa
Onnahicaria	Ondicogorra
Onbeharra	Ondicogorra
Onbidea	Ondicozcoa
Onbidetsua	Ondicozcoa
Ongossea	Ondo
Oneratcea	Ondoa
Oneraco da	Ondoa
Oneritacoa	ondoa
Oneritza	Ondoa
Onetstea	Ondoac
Onhetstea	Ondoan
Ongarria	Ondoan
Ongarrizatcea	Ondoan
Olioia	Ondoan
Olioztatua	[Erran] ondoan
odar-ibaya	Ondocoa
Oncea	ondocoa
ondatu	Ondocoya
Ondasunez	Ondore gaitza
Ondasunac	Ondorea

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Ondatua	Ondoreatcea
Ondorio	Ondorio
Ondasunduna	Ondotic
Onegua	ondotic
Oneguitea	Ondotu
Onestea	Ondu
Onezia	ondu dira
Onez on	Ondua
Onesta	Onduco dut
Onestasuna	Onduco naiz
Ondorea	Oñean
Ondua	Onec
Onec	Onediquia
Orela	Oneec
Onediquia	Onegua
Oneguitu	Oneguitea
Oneguitzat eman	Oneguitu
Onequiña	Oneguitzat eman
Onestea	Onequiña
onetaraco	Oneraco da
Onetsi	Oneratcea
Onetstea	Oneretsia
Oñeztua	Oneritacoa
onhots	Oneritcia
onhotzac	Oneritza
Ongarritu	Onesta
Ongui	Onestasuna
Onguitu	Onestea
Ongundarria	Onestea
Ongundet	Onetaco
Onidiquia	onetaraco
Oniristea	Onetsi
Oniritzi	Onetsi
Onirizgarria	Onetsia

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
---------------------------------	-----------------------------

Oñon eguin	Onetstea
Ononzcoa	Onetstea
Oñordetu	Oñez
Onsa	Onez on
Ontaquia	Onezia
Ontasuna	Oñeztua
Ontassuna	Ongarria
Ontza	Ongarritu
Ontzallea	Ongarriztatcea
Ontzatu	Onghitzu
Ontzia	Ongitçaillea
Onz	Ongossea
Opa	Ongui
Opaila	Ongui
Opalanda	Ongui etzarria
Oparina	Onguia
Ondotu	Onguiã
Ondu	Ongueguia
Oñean	Ongueguina
Onec	Onguiquina
Onetaco	Onguiqui
Oneretsia	Onguisu
Oneritcia	Onguitcea
Onetsia	Onguitu
Onetsi	Ongundarria
Oñez	Ongundet
Onghitzu	Ongunea
Onguiquina	Onhacunza
Ongui etzarria	Onhadura
Oni	Onharcea
Onhassuna	Onhassuna
Oninge	Onhasuna
Onyoa	Onhatcea
Ononz	Onhatcea

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
Ononzago	Onhatua
Onsaqui	Onhatua
Onsatu	Onhedura
Onsatcea	Onhetsi
Ontassuna	Onhetstea
Ontassunac	onhots
Ontsatu	onhotzac
Ontzat eman	Oni
Ontzátea	Onic
ontzatean	Onidiquia
Ontzira joatea	Oninge
Ongui	Oniristea
Onguia	Oniritzi
Onguiegua	Onirizgarria
Onguitcea	Onnahicaria
Onguisu	Oñon eguin
Ongunea	Ononz
Ontasuna	Ononzago
Ontasunduna	Ononzcoa
Ontasuna	Oñordetu
Ontarsuna	Onsa
Ontça	Onsaqui
Ontçea	Onsatcea
Onduco dut	Onsatu
Onduco naiz	Ontaquia
ondu dira	Ontarsuna
Ondicoa	Ontassuna
Ondicozcoa	Ontassuna
Ondicatcea	Ontassunac
Ondicogorra	Ontasun
Ondoa	Ontasuna
Ondoan	Ontasuna
[Erran] ondoan	Ontasuna
ondotic	Ontasuna

<i>Eskuizkribuko hurrenkera</i>	<i>Alfabetoaren arabera</i>
ondocoa	Ontasuna
Ondarea	Ontasuncorra
Ondore gaitza	Ontasunduna
Ondoac	Ontça
Ontasuna	Ontcea
Ontcea	Ontçea
Onzatki	Onthua
Oncea	Ontsatu
Onthua	Ontuoa
Ontuoa	Ontza
Onztatua	Ontzallea
Onguiqui	Ontzat eman
Onguia	Ontzátea
Ongitçaillea	ontzatean
Ongueguina	Ontzatu
Onhacunza	Ontzia
Onhetsi	Ontzira joatea
Ontasuna	Onyoa
Onhasuna	Onz
Ontasun	Onzatki
Ontasuncorra	Onztatua
Onharcea	Opa
Onhatcea	Opaila
Onhatua	Opalanda
Onhadura	Oparina
Ondicogorra	Orela
Ondoreatcea	Ostiya
Onhedura	Ostotsa
Onhatcea	Oyhançaina
Onhatua	Oyua

7.1 Tabelle: MAH1840: Lagineko euskarazko formak

7.2 Euskarazko hiztegietao lakinak

Atal honetan, 2.4 atalean eskaintzen dugun euskarazko hainbat hiztegiaren arteko konparaketarako erabili ditugun faksimile-lakinak ditugu. Egileen arabera antolaturik daude, eta azpi-atal haien barruan, diakronikoki.

7.2.1 Aizquibel 1883 (AIZ1883)

BASO (G.) Bosque. *Sin.* OHIANA MORTUA, BORTUA.
BASOA (C.) El bosque, la arboleda, la floresta,
 la selva || Montazgo || Soto || El vaso.

7.1 Lagina: AIZ1883: s.v. 'baso'

HEL (LIZ. O. XLV.) Llegar, allegar || Venir, ar
 bar de un sitio ó paraje á otro determinad
HELANTZA (SILV.) Enfermedad inveterada. (O
 Suceso ó encuentro.
HELANTZEA. V. HELANTZA.
HELARANTZA (SILV.) V. HELANTZA.
HEL-ARAZI (LGI. I. CX.) Hacer llegar.
HELDEAT (SILV.) Peste, enfermedades popul
 res || Enfermedad contagiosa, ordinarime
 te mortal y que causa muchos estragos.
HELDU (SILV.) Ayudar, socorrer, venir || Li
 gar. (LGI. I. XXVIII.)
HELDURA (LECL.) Grito para el socorro.

7.2 Lagina: AIZ1883: s.v. 'heldu'

7.2.2 Azkue 1984 [1905-06] (AZK1905)

BASO : 1º (AN-goiz, Bc, Gc, S, arc), selva, forêt. — 2º (R), burbujas en la superficie del agua, bulles d'air à la surface de l'eau. (D. esp. vaso?).

7.4 Lagina: AZK1905:
s.v. 'baso'

ELDU : 1º (AN, B, G, L), madurar, *mûrir*. DA HUME BAT ONGI ZORITU BAGE, ONGI ELDU BAGE, IGTATU EDO EBAKI ZUENA ERIOAK, es un niño á quien la muerte segó ó cortó antes de haber madurado, *c'est un enfant que la mort faucha et enleva avant sa maturité*. (Liz. 434-33.) ELDU-ARIN (B, G), no bien madura (fruta), *vert (fruit)*. — 2º (B, G-and), agarrar, *saisir*. NORBAITEK USTERIK ODOLA ZALAKO ETA ZAURIREN BAT ZUELAKO, ELDU ZION (G): alguno creyendo que era sangre y que tenia alguna herida, le agarró : *quelqu'un l'arrêta, croyant que c'était du sang et qu'il avait quelque blessure*. (Dial. bas. 21-40.) — 3º (B, G-ond, S), llegar, *arriver*. ELDU ZAN MIKEA SIBILIAN, AN BERE BUZTANA EPERDIAN (B-a-o-ís): ¿ á dónde irá el buey que no are? lit. : llegó la picaza á Sevilla, también allí tenia la cola en el trasero : *où ira le bœuf qui ne laboure pas? lit. : la pie arriva à Séville, là également elle avait la queue dans le derrière*. — 4º (AN-ond), **heldu** (BN, L, S), venir, *venir*. = HELDU DEN URTEAN no se traduce, como exige la letra, « en el año que ha llegado, » sino « en el año que viene ». Su forma de pretérito tiene significación de presente; en realidad, de futuro; si bien aun en los mismos dialectos se usa también como pretérito. HELDU DEN URTEAN *ne se traduit pas, comme le demandait la lettre, « dans l'année qui est arrivée, » mais « dans l'année qui vient »*. Sa forme de passé a la signification du présent; en réalité, c'est celle du futur, quand bien même dans lesdits dialectes elle s'emploie quelquefois comme passé. — 5º (B, G), llegada, *visite*. — 6º **Heldu**, pertenecer, *appartenir*. (Har.) ZUZENEZ ENI HELDU ZEN (BN-ald), me pertenecía en derecho, *m'appartient en droit*. AITAZ INDAZU HELTZEN ZAITAN ONTHASUNA : padre, dadme la hacienda que me pertenece : *père, donne-moi la part d'héritage qui me revient*. (Har. Luc. xv-12.) — 7º **Heldu**, socorrer, *secourir*. (D'Urt. Gram. 363.) — 8º (G), morder, *mordre*. — 9º (B), enconarse (la herida), *s'enflammer (en parlant d'une blessure)*. — 10º (Bc), persona madura, juiciosa : *personne mûre, sensée*. GIZON ELDUENAK, los hombres más maduros, *les plus mûrs des hommes*. (Lard. Test. 133-14.) **Heldu-bada** (BN), quizá, *peut-être*. **Eldu-bako** (B), **eldu-gabe** (G, L), verde, no maduro : *vert, ce qui n'est pas mûr*. **Eldu-barri** (Bc), noticia de la llegada, *nouvelle de l'arrivée*. **Elduka** (Gc), á derribarse (lucha de muchachos), *à se terrasser (lutte de garçons)*. **Elduleku** (Bc), agarradero : *anse, poignée*. **Heldura** : 1º (BN, Sal.), socorro, *secours*. — 2º progreso, *progrès*. (S. P.) **Eldutasun** (B), madurez de juicio, *maturité de jugement*. IRUSIKO DA EDOZEIN LAGUNARTETAN ERAKUSTEN DABELA EUREN EGONEREAGAZ, IBILTHEREAGAZ, BERBETEAGAZ TA JEREAGAZ ELDUTASUNA, ATSETASUNA... LOTSÁ ONA : se verá que en cualquier sociedad muestran (con su porte, lenguaje y acogida), madurez de juicio, reposo, educación : *on verra qu'ils montrent dans quelque société que ce soit (par leur maintien, langage et accueil), maturité de jugement, pondération et éducation*. (Bart. Olg. 199-5.)

7.3 Lagina:
AZK1905: s.v. 'heldu'

7.2.3 Bera-Mendizabal 1909, 1916, 1962 (BERA1909, MEND1926)

Baso, selva, bosque.**7.5 Lagina: BERA1909: s.v. 'baso'**

Eldu, llegar: eldu da=ya llega. | Venir: eldu dan elgaruan=en el adviento que viene. Zure ala belkigu ó eldu bekigu=venga á nos el tu reino. | (Eri, dedo; du por tu) Agarrar, asir, morder. | Socorrer, venir en ayuda. | Llegada. | Maduro y madurar.

Eldu-arin, no bien maduro a. | Prematuro.

Elduera, venida, advenimiento.

Elduez, inmaturo. | Verde.

Eldugabe=elduge, inmaturo, prematuro: eldu gabeko umia=un niño prematuro.

Elduka, lucha á derribarse.

Eldukatu, luchar á derribarse.

Elduleku, agarradero, asa.

Eldutasun, madurez. | Madurez de juicio.

Eldutze. la accion de prender, asir, socorrer, llegar, venir, madurar.

Ele, lengua, idioma: gure ele matagariya=nuestro idioma digno de amor y cariño. Dotxera=el idioma alemán. | Palabra, cuento, chisme, conversación, contienda, disputa: ez elean, ez gudan=ni en contienda ni en batalla. Eleak eta beleak banatu (esakuna)=dar mucho que hablar darse mucho a conocer. | Dula, ganado, rebaño.

Elebide, motivo de conversación.

Eleburu, cabeza de ganado.

Elegin, dar voces.

7.6 Lagina: BERA1909: s.v. 'heldu'

baso, selva, bosque, floresta.

7.7 Lagina: BEME1916: s.v. 'baso'

eldu (*heldu*), llegar: *eldu da*, ha llegado | venir, advenir: *eldu dan elgaruan*, en el adviento que viene; *zure ala belkigu o eldu bekigu*, venga a nos el tu reino | (de *eri*, dedo y *du* por *tu*), agarrar, asir | morder | socorrer, venir en ayuda | llegada | maduro | madurar, sazonar | persona de juicio, reflexiva, madura.

eldu-arin, no bien maduro | prematuro. [miento.]

elduera, venida, adveni-

elduez, inmaturo | verde.

eldugabe (*elduge*), inmaturo, prematuro: *eldugabe-ko umia*, un niño prematuro | impúber.

eldugaitz, inaccesible.

elduka, lucha a derribarse.

eldukatu; luchar a derribarse.

elduleku, agarradero, asa.

eldutasun, madurez | madurez de juicio.

7.8 Lagina: BEME1916: s.v. 'heldu'

BASO. Selva, bosque, floresta.

7.9 Lagina: MEND1962: s.v. 'baso'

- ELBURU (de ELDU-BURU). Fin, objeto final, finalidad. // meta. // intención.
- ELDAR (ELDER, ELDOR). Baba.
- ELDERI. Epidemia.
- ELDERTI. Epidemial, epidémico. // baboso.
- ELDERTUN. Epidémico, atacado de la epidemia.
- ELDEZKO. Epidémico.
- ELDU (HELDU). Llegar: *eldu da*, ha llegado. // venir, advenir: *eldu dan elgaruan*, en el adviento que viene; *zure ala belkigu* o *eldu bekigu*, venga a nos el tu reino. // (de *eri*, dedo y *du* por *tu*), agarrar, asir. // morder. // socorrer, venir en ayuda. // llegada. // maduro, madurar, sazonar. // persona de juicio, reflexiva, madura.
- ELDU-ARIN. No bien maduro. // prematuro.
- ELDUERA. Venida, advenimiento.
- ELDUEZ. Inmaturo. // verde.
- ELDUGABE (ELDUGE). Inmaturo, prematuro: *eldugabeko umia*, un niño prematuro. // impúber.
- ELDUGAITZ. Inaccesible.
- ELDUKA. Lucha a derribarse.
- ELDUKATU. Luchar a derribarse.
- ELDULEKU. Agarradero, asa.
- ELDUTASUN. Madurez. // madurez de juicio.
- ELDUTZE (ELTZE). La acción de prender, asir, socorrer, llegar, venir, madurar. // arribada, arribo.

7.10 Lagina: MEND1962: s.v. 'heldu'

7.2.4 Lhande 1926 (LHA1926)

BASO I *S. archaiq.* — 1° (A.) forêt. V. *basa II*; — 2° (Hb.) montagne;
 - **ar** (Hb.) montagnard.
 - **epaiteka** (Hb.) déboisement.
 - **karan, baxakaran** L. N. (A.) prunelle. (De **basoko -aran**, prune des bois).
 - **ti** (H.) sauvage V. *basa-ti*.
 - **zain** (Hb.) garde forestier. *Syx. oihan-zain, -zañ.*
 ***BASO II** L. N. (H.) vase, coupe, *Baso xahua ez-naiz, ni baithan dagizun olatua* (J. Etch. -II.) je ne suis pas un vase (assez) pur, pour que vous fassiez séjour en moi. [Cf. esp. *vaso*].
 - **ki** (Hb.) marmiton (?)
 - **tegi** (Hb.) endroit où on met les verres.

7.11 Lagina: LHA1926: s.v. 'baso'

- tsu, baveux.
- HELDU I** — 1° aller au secours, aider; — 2° servir la messe. SYN. : *Iagundu*.
- HELDU II** (H.) v. n. (C'est le seul verbe dont le part. passé accompagne l'auxil. pour former le prés. et l'imp. C'est à cette particularité qu'on peut le distinguer de *heldu III*. *Heldu da*, il arrive. *Heltzen da*, il y parvient.) — 1° venir d'un lieu à un autre; — 2° arriver (lettre, message, nouvelle). *Beria heldu zaku*, nous recevons la nouvelle; — 3° venir, en parlant d'époque. *Heldu den igandean*, dimanche prochain; — 4° venir, être transmis par succession, par tradition. *Aitaren ganik heldu zaio*, il l'a hérité de son père; — 5° venir, être produit, naître. *Goringuak heldu dira laraki hortan*, les oronges poussent dans cette lande. SYN. : *sortu*; — 6° venir, croître. *Artoa ongi heldu da*, le maïs pousse bien; — 7° venir, descendre, procéder, dériver, provenir; — 8° être, se trouver bien ou mal d'une chose, l'expérimenter bonne ou mauvaise. *Eniz gaizki heldu*, je ne m'en trouve pas mal; — 9° advenir, arriver. *Ongi heldu dakizula*, bien vous fasse, à vos souhaits. *Zer held ere*, quoi qu'il advienne. *Heldu bada, helthü bada*, peut-être; — 10° venir, convenir, s'adapter. *Oinekoak ongi heldu zaizkit*, les souliers me vont bien; — 11° N. (A.) appartenir. *Zuzenez, eni heldu zen*, cela me revenait de droit.
- HELDU III** (H.) — 1° atteindre, arriver à. *Etzait sorbaldarat heltzen*, il ne m'arrive pas à l'épaule; — 2° faire arriver, faire atteindre, élever vers, jusque. *Othoitzak heltzen zituen zeruraino* (J. E.), il faisait monter ses prières jusqu'au ciel; — 3° saisir. *Hel zaitte lepotik*, saisissez-le par le cou. SYN. : *lotu*; — 4° saisir, comprendre. *Etzait heltzen*, je ne comprends pas; — 5° atteindre d'un coup, d'une blessure, d'une morsure. *Suge balek heldu zuen*, un serpent l'avait mordu; — 6° atteindre, léser. *Burhasoen maradizioneak anhitzetan heltzen zaitte umeei*, souvent les malédictions des parents atteignent les enfants.
- HELDURA** V. *hel I et II*.
- HELEGIN** V. *hel I*.
- HELERAZI** V. *hel III*.
- HELETA** N. Hélette. v. de N. *Heletar* hab. de H. *Heletarak, saindu mokhorak*, les gens de H. sont des saints bourrus.
- HELGABE** V. *hel II*.
- HELGAÏ** N. (A.) rouet, dévidoir. V. *halgai*.
- HELGAÏTZ** V. *hel II et IV*.
- HELGARAI** V. *hel II*.
- HELGEREN**, *helgofi* V. *hel IV*.
- HELGUNE** V. *hel III*.
- HELKA** V. *hel I*.
- HELKAÏTZ** V. *hel II et IV*.
- HELKAÏTZI**, *helkari* V. *hel II*.
- HELMEN** V. *hel III*.
- HELOÏN I** V. *hel III*.
- HELOÏN II** L. (A.) haine.
- HELPIDE** V. *hel I et III*.
- HELTARI** V. *hel I*.
- HELTASUN** V. *hel II*.
- HELTURA** V. *hel I*.
- HELTÛ** V. *hel II*.
- HELTZAUR** L. (Duv. A.) — 1° noix; — 2° noyer. SYN. : *intzauf*.
- *di* (Duv. A.) noiseraie.
 - *ki* (Duv. A.) tronçon de noyer.
 - *ondo* (Duv. A.) noyer.
- HEME** C. var. du préf. *ama* —, dix, dans qq. composés.
- *retzi* L. N. (A.) dix-neuf.
 - *retzira* L. N. (Duv. A.) dix-neuf à chacun.
 - *retziraka* L. N. (A.) par groupes de dix-neuf.
 - *retzû* S. (A.) V. *emeretzi*.
 - *zortzi* C. (A.) dix-huit.
- HEMEN** L. N. (H. A.) ici, en ce lieu-ci.
- Var. *heben*.
- *dik* (H.) — 1° d'ici, à partir d'ici; — 2° *Hemendik goiti*, désormais. *Hemendik aitzina*, dorés et déjà.
 - *go* C. d'ici.
 - *ka*. *Han hemenka*, ça et là.
 - *txe*, *dimin.* ici-même.
- ***HENADA** L. (H.) hirondelle. V. **enada*. SYN. : *ainhara*.
- HENDAGORA** L. (H. A.) talon. V. *oindagora*.
- HENDAÏA** L. Hendaye. v. de L. *Hendaiar*, hab. de H.
- HENDELO** N. (H. A.) qui a de la nonchalance, de l'abandon dans sa tenue, sa démarche, ses manières.
- HEN** S. (Fx.) — 1° rang; — 2° mesure.
- Var. *hein*.
- *ejef* S. (Fx.) jolie situation.
 - *eko* S. (*Estk.* 1621) a la juste mesure.

7.2.5 Diccionario "IKAS" 1976 (IKAS1976)

baso bosque, selva / vaso

7.13 Lagina: IKAS1976: s.v. 'baso'

eldu llegar, acudir, asistir (acudir) / agarrar, sujetar (fijar) / madurar(se), sazonar(se) / maduro, sazonado
elduera llegada

7.14 Lagina: IKAS1976: s.v. 'heldu'

7.2.6 Diccionario Retana de autoridades 1976 (RET1976)

BASO: ❖ Monte con árboles. LARRAMENDI. *Baso ta ibai auzo, au ez daben etxea gaxo.* RS, 6. *Andra ezkondua, basoan ostatua.* Id. 110.—**II:** ■ Bosque. Basorik baso Solluben zear/*Jatsiaz beruntz niñoian./ Mendiak berde nekutsazala/*, *Ixas urdiña aurean.* F. ARRESE, Olerkiak, 178.—**III:** ❖ Desierto. *Agar Ber-Sabee* basoan alderrai ibilli zan. OLABIDE, Gen. XXI, 14.—**IV:** ❖ Adj. propio, capaz, suficiente. POUVREAU. *Gaya eta baso baita sekulakotz bizitzeko.* POUVREAU, Philotea, 33. *Noiz izanen naiz gai eta baso, eta noiz benedikatuko zaitut egin behar zaitudan bezala?* Id., 38.—**V:** (R) Burbujas en la superficie del agua.*—**VI:** ❖ Vaso. *Matzaren orpotik dator mama gozoa/ edango nekukela beterik* basoa. Canción popular.

7.15. Lagina: RET1976: s.v. 'baso'

HELDU: ■ Llegar, venir. (Es el único verbo cuyo participio pasado acompaña al auxiliar para formar el presente y el pretérito). *Heldu da*, llega, viene. LHANDE. *Heldu den urtean*, no se traduce, como exige la letra «en el año que ha llegado», sino «en el año que viene».*—**II:** ❖ Llegar: transmitirse por sucesión, por tradición. *Aitaren ganik heldu zaio*, ha heredado de su padre. LHANDE.—**III:** ❖ Venir: nacer, crecer. *Goringuak heldu dira larraki hortan*, las oronjas nacen en esa landa. LHANDE. *Artoa ongi heldu da*, el maíz crece bien. Id.—**IV:** ❖ Provenir, derivar, proceder. LHANDE.—**V:** Pertener. *Zuzenez eni heldu zen* (BN-ald), me pertenecía en derecho.* *Aita, indazu heltzen zaitan onthasuna*, padre dadme la hacienda que me pertenece. (Har. Luc. XV, 12).*—**VI:** ■ Socorrer, ayudar. *Baldin nahi baduzu hortan hel daki-zunik. har ezazu eskuan Don Cabilliak meditazioneen gainean egin duen lehen liburua, eta irakur haren prefaza.* POUVREAU, Philotea, 105.—**VII:** ❖ Hacer llegar. *Ez zaitela eske ibil... behar duzun guzia helduko darozugu Pariserat.* LAPITZE, Bi Saindu, 102.—**VIII:** ❖ Hallarse: encontrarse. *Heltzen banaiz zurekin nihon.* DUVOISIN, Dic.—**IX:** ❖ Hallarse: irle a uno bien o mal. *Zuk errana eginik ez naiz ongi heldu izan.* DUVOISIN, Dic. *Bere egilekoetan nahitara heltzen zaio.* HARRIET. *Ontsa gaizki heldu zait goan behar izatea igande egunarekin.* DUVOISIN.—**X:** ❖ Llegar: acercarse una cosa a otra. *Kondatzera ezin hel daite ene mihia.* (J. Etcheberry) HARRIET.—**XI:** ❖ Madurar. *Haurrak helduak ditu.* DUVOISIN, Dic. *Neskatxa hori ez da oraino heldua.* Id.—**XII:** ❖ Venir: acomodarse, ajustarse. *Ene hitz guziak gaizki helduak dire zure baitan.* DUVOISIN, Dic. *Haxeriarri etzayo ongi heldu otsoa bezala mintzatzia.* Id. *Gaizki heldu dire elkharrekin.* HARRIET.—**XIII:** ❖ Venir: acaecer, suceder. *Zer hel ere...* HARRIET. *Ungi hel dakizula.* Id. *Heltzen dena hartzen.* Id. *Doala bada helduan heldu ene ixtorioñoa.* J. ETCHEPARE, Beribilez, 33.—**XIV:** ❖ Agarrar. *Hel zaitte lepotik.* LHANDE. *Ez zait heltzen*, no lo llevo a comprender. Id. *Suge batek heldu zuen*, una serpiente le mordió. Id.—**XV:** ❖ Resultar, sumar. *Zenbat heldu dituk sei eta lau?— ... Sei eta lau hamar heldu dituk.* Gure Almanaka, 1955, 49.

7.16 Lagina: RET1976: s.v. 'heldu'

7.2.7 Kintana 1977 (MOD1977)

- 1 baso.** *iz.* Zuhaitzez edota zuhaiskaz jantzitako lur-eremua, bereziki gizakiak landu ez duena. *Auzo-basoak. Baso tropikala.* □ **baso garai.** Ik. **tantaidi.**
- 2 baso.** *iz.* **1.** Edalontzia. **2.** (Biol.) Pareta definituak dituen hodi edo kanala. Bertan odola, linfa, landareen izerdia eta beste hainbat likido mugitzen dira. *Odol-basoa.*
- 3 baso.** *adb.* (Ipar.) Aski, nahikoa. □ **baso izan.** Gauza izan, duin izan. *Hura soil izango da gai eta baso graziaren eta debozionario dohainaren erdiesteko.*

7.17 Lagina: MOD1977: s.v. 'baso'

- 1 hel(du).** *da ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik bertaratu eta gero. *Donostiara heldu. Zuzen heldu zen eskutitza.* **2.** Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *Udazkenara heldu gara. Zahartzarora heldu.* **3.** Helburu bat gauzatzea, hezur-mamitzea lortu. *Herriko alkate izatera heldu zen.* **4.** Fruituak betetasunera iritsi; zoritu. *Sagar helduak. Heldu da garia.* **5.** Gizakia adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzuz osotasuna lortu. *Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* **6.** Altuera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaien.* **7.** (Ipar.) Etorri; egokitu; gertatu (*heldu* formak era burutugabearen balioa du). *Heldu den astean etorriko da. Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura. Gaizki heldu dira elkarrekin. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* ♦ *du ad.* **8.** (Ipar.) Helarazi. *Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.* ♦ *dio ad.* **9.** Zerbait edo norbait eskuz tinko hartu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen.* **10.** Suge, intsektu batek hozka egin, ausiki. *Suge batek heldu ziolako, hanka moztu behar izan zioten.* **11.** (hed.) Ekiteko bati ekin. *Edozein lani heltzen diotenak.*
- 2 heldu.** *izond.* **1.** Hazi zein fruitu erabat garatua, biltzeko dagoena. **2.** Garapen fisiko, psikiko eta intelektualera iritsi den pertsona. **3.** (hed.) Zentzuduna, zuhurra.
- helduaro.** *iz.* Bizitzaren aro ez ongi zehaztua, gaztaroaren eta zahartzaroaren artean kokatua.
- helduera.** *iz.* (batez ere B) Heltzearen ekintza nahiz heltzeko modua. *Helduerara iristen diren haziak. Eta nori ez atsegin enaren helduera, neguaren amaieran?*
- heldugabe.** *izond.* Heldu, zoritu ez dena, heldutasunera iritsi ez dena.
- helduleku.** *iz.* Edozein objektuk berari eusteko egokituta daukan leku edo zatia; bereziki, eskutokia. *Eltzeari heldulekutik oratu.*

7.18 Lagina: MOD1977: s.v. 'heldu'

7.2.8 Barandiaran & Etxeberria 2000 (MOD2000)

- 1 baso.** *iz.* Zuhaitzez edota zuhaixkaz jantzitako lur-eremua, bereziki gizakiak landu ez duena. *Auzo-basoak. Baso tropikala.* □ **baso garai.** Ik. **tantaidi.** || **ibar-baso.** (Ekol.) Ibai eta ur bilduen inguruan eratzen den basoa, bereziki lurralde lehorretakoa.
- 2 baso.** *iz.* 1. Edalontzia. 2. (Biol.) Pareta definituak dituen hodi edo kanala. Bere baitan odola, linfa, landareen izerdia eta beste hainbat likido mugitzen dira. *Odol-basoa.*
- 3 baso.** *adb.* (Ipar.) Aski, nahikoa. □ **baso izan.** Gauza izan, duin izan. *Hura soil izango da gai eta baso graziaren eta debozioneko dohainaren erdiesteko.*

7.19 Lagina: MOD2000: s.v. 'baso'

1 hel(du). *da ad.* 1. Toki batean izan, beste batetik bertaratu eta gero. *Donostiara heldu. Zuzen heldu zen esku-titza.* 2. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu.* 3. Helburu bat gauzatzea, hezur-mamitzea lortu. *Herriko alkate izatera heldu zen.* 4. Fruituak betetasunera iritsi; zoritu. *Sagar helduak. Heldu da garia.* 5. Gizakia adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzuz osotasuna lortu. 6. Altuera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitzaion.* 7. (Ipar.) Etorri; egokitu; gertatu (*heldu* formak era burutugabearen balioa du). *Heldu den astean etorriko da. Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura. Gaizki heldu dira elkarrekin. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* ♦ *du ad.* 8. (Ipar.) Helarazi. *Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.* ♦ *dio ad.* 9. Zerbait edo norbait eskuz tinko hartu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen.* 10. Suge, intsektu, etab.ek hozka egin, larruazala zulatu. *Suge batek heldu ziolako, hanka moztu behar izan zioten.* 11. (hed.) Egiteko bati ekin. *Edozein lani heltzen diotenak.*

2 heldu. *izond.* 1. Hazi zein fruitu erabat garatua, biltzeko dagoena. 2. (hed.) Zentzuduna, zuhurra. ♦ *iz./izond.* 3. Garapen fisiko, psikiko eta intelektualera iritsi den pertsona. *Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* ♦ *iz.* 4. Ziztada.

7.20 Lagina: MOD2000: s.v. 'heldu'

7.2.9 Etxeberria 2001 (ETX2001)

1 baso. *iz.* Zuhaitzez edota zuhaixkaz jantzitako lur-eremua, bereziki gizakiak landu ez duena. *Auzo-basoak. Baso-lanak. Baso tropikala.*

2 baso. *iz.* 1. Edalontzia. 2. (Biol.) Pareta definituak dituen hodi edo kanala. Bertan odola, linfa, landareen izerdia eta beste hainbat likido mugitzen dira. *Odol-basoa.*

7.21 Lagina: ETX2001: s.v. 'baso'

1 hel(du). *da ad.* 1. Toki batean izan, beste batetik bertaratu eta gero. *Donostiara heldu. Zuzen heldu zen eskutitza.* 2. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. *Udazkenara heldu gara.* 3. Helburu bat gauzatzea, hezurmamitzea lortu. *Herriko alkate izatera heldu zen.* 4. Fruituak betetasunera iritsi; zoritu. *Sagar helduak. Heldu da garia.* 5. Gizakia adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzuz osotasuna lortu. *Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* 6. Altuera edo maila jakin batera iritsi. *Ura gerriraino heltzen zitaion.* 7. (Ipar.) Etorri; egokitu; gertatu. *Heldu formak era burutugabearen balioa du). Heldu den astean etorriko da. Gaizki heldu dira elkarrekin. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* ♦ *dio ad.* 8. Zerbait edo norbait eskuz tinko hartu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *Iletatik heldu zion eta lurrera bota zuen anaia.* 9. Suge, intsektu, etab.ek hozka egin, larruazala zulatu. *Suge batek heldu ziolako, hanka moztu behar izan zioten.* 10. Ekiteko bati ekin. *Edozein lani heltzen ditutenak.*

2 heldu. *izond.* 1. Hazi zein fruitu erabat garatua, biltzeko dagoena. *Udare helduak.* 2. (hed.) Zentzuduna, zuhurra. *Pertsona helduak nahi ditut zeregin honetarako, ez axolagabeak.* ♦ *iz./izond.* 3. Garapen fisiko, psikiko eta intelektualera iritsi den pertsona. *Pertsona helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu.* ♦ *iz.* 4. Ziztada. *Sugearen heldua.*

7.22 Lagina: ETX2001: s.v. 'heldu'

7.2.10 Adorez/Bostak Bat 1980 - 2013 (ADO)

Baso: 1 tierra sin labrar, monte o bosque bajo. 2 vaso. 3 contenido de un vaso

7.23 Lagina: ADO1980: s.v. 'baso'

baso: 1 tierra sin labrar, monte o bosque bajo. 2 vaso. 3 contenido de un vaso

7.24 Lagina: ADO1984: s.v. 'baso'

Baso: 1 zuhaitzez beteriko lurraldea: *bidetik gabe, basorik baso etorri gara*. Oihana. 2 edateko erabiltzen den edozein ontzi (ikus: 241.orr.)

7.25 Lagina: ADO1986: s.v. 'baso'

baso: *iz.* 1 zuhaitzez beteriko lursaila: *bidetik gabe, basorik baso etorri gara*. Oihana. 2 edateko erabiltzen den edozein ontzi. Edalontzia

7.26 Lagina: ADO1993: s.v. 'baso'

baskular: *iz.* eta *izond.* bascular
baskula(tu) *du:* bascular
baso: *iz.* 1 bosque, monte de árboles; **baso garaia:** monte alto; **basobehera:** monte bajo; **baso-berritze:** repoblación forestal; **baso-sartzea:** forestación; **baso-soiltzea:** deforestación; **azpiko basoa:** sotobosque. 2 *izond.* forestal; **baso-aberastasuna:** riqueza forestal; **baso-ondarearen defentsa:** defensa del patrimonio forestal; **baso-probetxamendua:** aprovechamiento forestal. 3 *izond.* agreste; grosero, ra; basto, ta; terreno salvaje. 4 vaso
baso-anemona: *iz.* (Bot.) anémone del bosque (*Anemone nemorosa*)
baso-berritze: *iz.* reforestación

7.27 Lagina: ADO1996: s.v. 'baso'

BASO1:

1. *iz.* bosque, monte de árboles; **baso garaia:** monte alto; **basobehera:** monte bajo; **baso-berritzea:** repoblación forestal; **baso-sartzea:** forestación; **baso-soiltzea:** deforestación; **azpiko basoa:** sotobosque.
2. *izond.* (baso-) forestal; **baso-aberastasuna:** riqueza forestal; **baso-ondarearen defentsa:** defensa del patrimonio forestal; **baso-probetxamendua:** aprovechamiento forestal.
3. *izond.* agreste, grosero/ra, basto/ta, terreno salvaje

BASO2: *iz.*

1. vaso (recipiente para beber); **baso erdi ardo:** medio baso de vino; **basobete ur:** un baso de agua.
2. *e.* hodi

7.28 Lagina: ADO2013: s.v. 'baso'

Hel(du): 1 llegar, venir, -ido; **heldu den urtean:** el año que viene. 2 madurar, -ado; **sagar helduak:** manzanas maduras. 3 juicioso; **gizon heldua:** hombre maduro. 4 agarrar, -ado (transit. y con dativo); **honela heldu diot:** lo he agarrado así. 5 morder, -ido; **txakurak heldu dizu:** te ha mordido el perro. 6 socorrer, ayudar, -ado; **hel niri!:** ¡ayudadme!

Heladera: vide greko

Helaro: período de madurez

Helas: ¡ay!

Helberri: recién llegado

Helbide: 1 dirección, domicilio. 2 recurso

Helbidera(tu): domiciliario, -ado

Helbideragabe: indomiciliado

Helburu: meta, fin a alcanzar

Heldugabe: verde, no maduro

Helduleku: agarradero

Heldura: socorro

Heldutasun: madurez

Hel egin: 1 dar voces, llamar a alguien, -ado. 2 recurrir, -ido

7.30 Lagina: ADO1980: s.v. 'heldu'

hel(du): ad. 1 llegar, venir, -ido; **heldu den urtean:** el año que viene. 2 madurar, -ado; **sagar helduak:** manzanas maduras. 3 adj. maduro, juicioso; **gizon heldua:** hombre maduro. 4 agarrar, -ado (transit. y con dativo); **honela heldu diot:** lo he agarrado así. 5 morder, -ido; **txakurak heldu dizu:** te ha mordido el perro. 6 socorrer, ayudar, -ado; **hel niri!:** ¡ayudadme!

7.29 Lagina: ADO1984: s.v. 'heldu'

Hel(du): 1 da: abiapuntu batetatik irten ondoren, joan nahi zen tokian gertatu: *euskaldunak (Martin Zabaleta eta) 1980an Everest-era heldu ziren.* Iritsi. 2 da: helbururen bat gauzatzea, hezur-mamitzea lortu: *herriko alkate izatera heldu zen.* 3 da: denbora, egoera nahiz maila bat iritsi: *“San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da”.* Etorri. 4 da: fruitua jangarri izateko bere unerik hobereenera etorri; puntu-puntu jarri. Umotu, zoritu. 5 dio: norbaiti edo zerbaiti eskua ezarri eta eutsi ihes egin ez dezan edo eta higi ez dadin; hedaturaz, lanen bati ekin: *astelehenetan lanari heldu beharra oso gogor egiten da.* 6 dio: animalia-
ren batek eraso: *zakurak heldu dio lapurrari*

Helbide: norberaren postalekua, norbera bizi den egoitzaren adierazpena: *‘ARGIA’ren helbidea: Ametzagaña, 19-20012 Donostia.* Bizilekua, norabidea

Helbidera(tu) du: norbaiti zerbaitetarako bizilekua eman edo egoitza adierazi: *Aurrezki Kutxakoei gutunak helbideratzeko agindu diegu*

Helburu: egia bihurtu nahi den edo lortu nahi den asmoa: *euskaltegiko ikasleen helburua, euskara menperatzea eta EGA agiria eskuratzea da*

Heldu: adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzunez ere osotasuna lortu duena: *adinez gazte ematen du, baina heldua da*

Helduera: norabait heltzearen egintza nahiz heltzeko modua

Heldukada: *ikus oraldi*

Helduleku: zerbaitetik oratzeko daukan lekua. Euskarria, orakarria

Hel egin du: 1 norbaiti hots egin, deiar egin laguntza eske. 2 epaile nahiz agintariarengana jo eskabideren bat egin nahian edo eta eskariren bat burutzeko, erabakiren baten aurka apelazioa eginez

Helegite: ebazpenen baten aurka gora jotzearen egintza. Apelazioa

Heleraz(i) du: zerbait alde batetatik beste batetaraino heltzea lortu

7.31 Lagina: ADO1986: s.v. 'heldu'

hel(du): 1 da: abiapuntu batetik irten ondoren, joan nahi zen tokian gertatu: *euskaldunak (Martin Zabaleta, Pasang Temba sherpa lagun zelarik) 1980an Everest-era heldu ziren. Iritsi.* 2 da: helbururen bat gauzatzea, hezur-mamitztea lortu: *herriko Alkate izatera heldu zen.* 3 da: denbora, egoera nahiz maila bat iritsi: *'San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da'.* Etorri. 4 da: fruituak, laboreak... euren unerik hoberenera etorri edo eta puntu-puntu jarri; hedaturaz, gizakia ere, garapena lortuz, sasoirik hoberenera etorri: *mahatsak heldu ditun Errioxa aldean ala? Bertsolari gazte hau epe laburrean heldu duk.* Umatu, zoritu. 5 dio: norbait nahiz zerbait eskua ezarri eta eutsi lhes egin ez dezan edo

eta higi ez dadin; hedaturaz, lanen bati ekin: *astelehenetan lanari heldu beharra oso gogor egiten da.* 6 dio: animaliaaren batek eraso: *zakurrak heldu dio lapurrari.*

helaraz(i) du: zerbait alde batetik beste bateraino heltzea lortu

helbide: iz. norbere postalekua, norbera bizi den egoitzaren adierazpena: *nola helduko da, bada, gutuna, helbidea gaizki jarri diozu eta?* Bizilekua

helbidera(tu) du: norbait zerbaitetarako bizilekua eman edo egoitza adierazi: *Aurrezki Kutxakoei gutunak helbideratzeko agindu diegu.*

helbiderapen: iz. helbideratzearen egintza eta ondorioa: *argiaren eta telefono deien errezipien helbiderapena.*

helburu: iz. 1 egia bihurtu nahi den edo lortu nahi den asmoa: *euskaltegiko ikasleen helburua, euskara menperatzea eta EGA eskuratzea da.* 2 tiroaren nahiz jaurtikitzen den edozein gauzaren jomuga: *ez da helburuan jotzerik lortu.* Artezkarra

helburuzko: izlag. zertarako galderari erantzuten dion perpaus txertatua; adizlagun funtzioa betetzen du eta subjuntibozko aditz formekin eratzten da: *errepideetan istripurik izan ez dezagun, kontuz ibil gaitezten.*

heldu: izond. adinez aurrera joan ahala nortasunez eta zentzunez ere osotasuna lortu duena: *adinez gazte ematen du, baina heldua da.* Gurbila, umoa, zuhurra

helduarin: izond. oraindik ongi heldurik ez dagoen fruituaz esaten da: *sagar hau helduarin dago.*

helduaro: iz. fruituek, bizidunek, gizakiaren ahalmen fisiko nahiz psikikoek euren unerik hoberena lortzen duten aldia; hedaturaz, gauza inorganikoaz ere esaten da: *gizakia 30 urte inguru dituenetik 60ra bitartean egon ohi da, gutxi gorabehera, helduaroan. Fruituen helduaroa. Lur-geruzen helduaroa...*

helduera: iz. norbait heltzearen egintza nahiz heltzeko modua

heldugabe: izond. bere heldutasuna lortu gabe dagoen norbait nahiz zerbait: *gaztetxo heldugabeak hizkuntzak ikastera atzerrira bidaltzea arriskutsua izan daiteke.*

heldukada: ikus oraldi

helduleku: iz. zerbaitetik oratzeko daukan lekua. Euskarria, orakarria

heldutasun: iz. 1 fruituen umotasuna: *fruituek garai desberdinetan lortzen dute heldutasuna.* 2-bizidunak hoberen-hoberenean dauden aldi edo adina. 3-gizakiaren ahalmen fisikoak nahiz psikikoak hoberen-hoberenean egotea adierazten duen kualitatea: *heldutasuna urteekin dator, baina askok sekula ere ez dute*

heldu: izond. maduro, ra

hel(du): 1 da: llegar, arribar, alcanzar; **1980an heldu zen lehenengo euskalduna Everest-eko tontorrera:** en 1980 llegó el primer vasco a la cumbre Everest. 2 da: conseguir un objetivo; **herriko alkate izatera heldu zen:** consiguió ser alcalde del pueblo. 3 da: venir, llegar; **San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da:** San Simón y San Judas, ha transcurrido el verano y ha llegado el invierno. 4 da: madurar frutos; madurar la persona. 5 dio: agarrar. 6 dio: atacar, morder un animal. 7 zaio: socorrer; **hel zakizkit!:** ¡socorro! 8 dio: emprender, plantear, tratar; **gai bati heldu:** abordar un tema

7.32 Lagina: ADO1996: s.v. 'heldu'

7.32 Lagina: ADO1993: s.v. 'heldu'

HELDU: iz. mordedura, picadura; **suge pozointzuen heldu edo hozkadetatik sendatu:** curarse de las picaduras de las serpientes venenosas

HELDU, HEL, HELTZEN: ad.

1. da; llegar, arribar, alcanzar; **1980an heldu zen lehenengo euskalduna Everest-eko tontorrera:** En 1980 llegó el primer vasco a la cumbre Everest.
2. da; venir, llegar, transcurrik, pasar; **San Simon eta San Juda, joan zen uda eta negua heldu da:** San Simón y San Judas, transcurrió el verano y ha llegado el invierno.
3. da; suceder, acaecer; **gertakari txarraz inor gutxi ohartzen da heltzen den arte:** nadie se da cuenta de los malos sucesos hasta que acaecen.
4. zaio; ayudar, socorrer; **hel zakizkie, eror ez daitezen:** sujetadles para que no se caigan.
5. da; madurar frutos, madurar la persona.
6. dio; agarrar, sujetar, echarle mano.
7. dio; picar, morder; **suge batek heldu ziolako moztu zioten hanka:** le cortaron la pierna porque le picó una culebra.
8. da; conseguir un objetivo; **herriko alkate izatera heldu zen:** consiguió ser alcalde del pueblo

7.34 Lagina: ADO2013: s.v. 'heldu'

7.2.11 Múgica 1981 (MUG1981)

BASO 1. (c) selva, bosque, floresta, arbolado; baso inausi B = monte tallar, monte bajo; baso ito (sarri, itsu) = arcabuco, monte espeso; basorik baso = de bosque, en bosque; basotik irten = desemboscarse, salir de un bosque; basoak suntsitu (soildu, larrutu, txarotu, inausi) = despojar, desmontar, talar bosques. 2. (lugar) desierto, soledad, yermo. 3. R burbuja, ampolla, pompa. 4. (adj.) despoblado, desierto, deshabitado, inhabitado. 5. vaso, contenido de un vaso.
BASO-1. rústico: baso-erlauntzak = colmenas rústicas. 2. nemoroso: baso-bide = camino nemoroso, boscoso. 3. silvestre, criado naturalmente y sin cultivo, bravo.

7.36 Lagina: MUG1981: s.v. 'baso'

ELDU 1. (c) madurar, sazonarse; berriz eldu = remadurar. 2. B ajuiciarse. 3. B enconar, inflamar, agravar, irritar, enrojecer. 4. L brotar, germinar, nacer, crecer, florecer, prosperar las plantas. 5. caducar, extinguirse (un plazo). 6. GL acudir, ir, asistir a, auxiliar a, socorrer a: el zakigute = socorrednos; B eldu zakidaz = socorredme. 7. (c) llegar, arribar, advenir, venir: batean eldu = coincidir, llegar al mismo tiempo. 8. 'tik eldu = resultar, nacer, emanar, proceder, provenir de. 9. ongi eldu = tener éxito, salir bien, lograr. 10. ondo eldu = venir bien, ajustarse, cuadrar: G oinetakoak ondo eldu zaizkit = el calzado me ha venido bien. 11. pertenecer, tocar, incumbir, corresponder: zuei eltzen zaizue = os toca, os interesa, os afecta. 12. G picar, pinchar, fizar (los ins., aves, rept.). 13. G morder, clavar los dientes, dentellear. 14. (c) apresar, aprehender, secuestrar, agarrar, asir, atrapar, prender: G itzetik eldu zion = le cogió la palabra. 15. G ardo motela da, ez du batere eltzen = raspar (una bebida). 16. (c) alcanzar, tomar, coger alargando la mano: B ez eldu bai eldu = apuradamente, entre si alcanza o no alcanza. 17. bideari (lanari) eldu = emprender un camino (un trabajo), ponerse a caminar (a trabajar).

ELDU (subst.) 1. BG llegada, arribo. 2. visita: BG eldu bat egin = visitar, ir a ver, hacer una visita. 3. BG acceso, acercamiento. 4. G apertura, abrazo, acolada.

ELDU (adj.) 1. (c) maduro, curado, sazonado: eldu arin, eldu andi = zorollo, medio maduro. 2. BG experimentado. 3. BG sensato, juicioso, cuerdo. 4. adinean eldua = provento, entrado en años, adulto. 5. eldua = allegado.

ELDU-ARAZLE = madurador, madurativo.
ELDU-BADA BN = quizá, acaso, tal vez.
ELDU-BAKO, **eldu-gabe** GL = verde, no maduro, crudo, precoz, inmaduro.
ELDU-BAKOTASUN B = inmadurez, falta de sazón.
ELDU-BARRI 1. B noticia de la llegada. 2. recién llegado.
ELDU-BERRI 1. RS noticia de la llegada. 2. recién llegado.
ELDU-DEN = próximo: eldu den igandean = en el domingo próximo.
ELDUEGIXEA = algo entrado en años.
ELDU-ELDUA = consumado, acabado, perfecto.
ELDUERA (c) = advenimiento, venida, llegada, arribo: eldueran = al llegar.
ELDU-EZ = verde, crudo, no maduro, inmaduro, prematuro.
ELDU-ERREZ = cogedizo, za.
ELDU-EZIN = inaccesible, inabordable.
ELDU-EZINA = inaccesibilidad.
ELDU-EZINEAN = inaccesiblemente.
ELDU-EZINEKO = inaccesible, inabordable.
ELDU-EZINIK = inaccesiblemente.
ELDU-GABE(ko), cfr. **eldu-bako** GL: eldu gabe jaio = nacer prematuramente.
ELDU-GABETASUN GL = inmadurez, falta de madurez.
ELDUGAITZ = inaccesible, inabordable.
ELDUGE 1. crudo, verde, no maduro. 2. impuber.
ELDUKA 1. prematuro, inmaduro, no maduro, crudo, verde, rojo. 2. G lucha a derribarse, lucha grecorromana: G elduka ari, G elduka egin = luchar a derribarse; elduka eratxi = barbear, derribar reses.
ELDUKA-MALDUKA AN = balanceando, columpiando, tambaleando, oscilando, bamboleando.
ELDUKATU = luchar a derribarse.
ELDU-LEKU = agarradero, cogedero, asidero, asa.

7.35 Lagina: MUG1981: s.v. 'heldu'

7.2.12 Aulestia & White 1992 (AUWH1992)

basezte *n.* house in the forest.
basezti *n.* wild honey.
basko *n./adj.* Basque.
baso *n.* forest, wild place. *n.* glass.
basoerdi *n.* half a glass of wine.
basoilanda *n. (zool.)* pheasant.
basoilar *n. (zool.)* capercaillie, wild
 cock.

7.37 Lagina: AUWH1992: s.v. 'baso'

hel- Used in compound words. Derived from *heldu*, to arrive.
helarazi *v.t.* to cause to arrive, to deliver, to transmit.
helberri *adj.* newly arrived.
helbide *n.* access. *n.* way, means, recourse. *n.* address, direction; destination.
helburu *n.* goal, aim, destination, objective, target; intention.
heldu *v.i.* to arrive, to reach. *v.t.* to grab, to grasp, to catch. *v.i.* to ripen, to mature. *v.i.* to become, to come to be. *v.t.* to bite (fish), to nibble, to take the bait. *v.i. (fig.)* to mature, to supperate, to come to a head (wound). *adj. (fig.)* mature, grown; ripe.

7.38 Lagina: AUWH1992: s.v. 'heldu'

7.2.13 Morris 1998 (MORR1998)

baso 1*iz.* [h. elk. e. basa-]**1.** (*oihana*)

a. (*oro.*) forest, woods; ~ {**ito** || **itsu** || **sarri**} dense forest, thick forest; ~**ak** (**solidu** || **larrutu**) to {cut || chop} down forests; ~ {**inausi** || **motz**} chopped down forest; **Baztango ~etan** in the forests of Baztan; **Iratiko B~an** in Irati Forest; ~**lan** lumbering, forest work; ~**ko piztiak** forest animals *Oharra: ikus oharra forest sarreran*

b. (*mota jakina*) forest, wood; **pago** ~ beech forest, beech wood

c. [*izenen aurean*] forest, wooded; ~ **sail** forest track

2. wooded hill

3. (*irud.*) askatasun-eguzkia ~tik irten da the light of freedom has emerged from the wood

baso 2*iz.*

1. (*edalontzia*) glass

2. vase

baso 3*adb.* (*aski, nahikoa*) *Arkaismoa*. enough

u **baso izan**

(*gauza izan*) to be capable

baso 4*iz.* (*Biol.*) vessel; **odol**~ blood vessel

7.39 Lagina: MORR1998: s.v. 'baso'

heldu

iz.

1. grownup, adult; ~**entzako hezkuntza** adult education
2. (*koska, ausiki*) bit; **suge pozoitsuen** ~**a** a poisonous snake bite

io.

1. (*fruitua*) ripe
2. (*p.*)
 - a. (*ez umea, adinekoa*) grown up, adult; **seme** ~**ak ditu** he has grownup sons
 - b. (*z.o.*) (*esperientziaduna*) mature
 - c. (*zuhur, zentzuduna*) sensible, prudent

du/ad.

1. [*dio*]
 - a. (*eutsi*) hold, hold on (- (*r*) : to) ~ **honi!** hold on to this! ; ~ **zion lepotik** she grabbed him by the neck; **iletik** ~ **eta lurrera bota ninduen** he grabbed me by my hair and threw me to the ground
 - b. (*irud.*) hold on (- (*r*) : to)
 - c. (*ekin*) ~ **bide horri hel iezaiozu!** go down that path!
2. (*sugeak, insektu batek*) [*dio*] to bite
3.
 - a. (*helarazi*) to bring
 - b. (*bidali*) to send; **eskaria zure etxera** ~**ko dizugu** we'll have the order sent to your house

da/ad.

1.
 - a. (*ailegatu*) to arrive (- *ra: at, in*) , get (- *ra: to*) ; **Getxora** ~ **zen** he arrived in Getxo; **hotelera** ~ **zen** he arrived at the hotel; **etxera** ~ **zen** she arrived home
 - b. (*etorri, jin*) to come, arrive
2. (*iritsi*)
 - a. (*denbora, amaila, jakin batera*) to reach; **zahartzarora heldu zenean** when he reached old age
 - b. (*maila jakinera iritsi*) to reach, get up to ; **ura gerrira** ~ **zitzaion** the water reached his waist
 - c. (*ortu*) to come; **lehendakaria izatera** ~ **zen** he came to be the president
3. (*beti era bukatuan delarik*)
 - a. (*etorri, jin*) ~ **den astean** \ \ **urtean** next week \ \ year
 - b. (*egokitu*) **gaizki** ~ **dira elkarrekin** they don't get on | they don't get along (USA)
4. (*gertatu*) to happen; **gauzak horrela jarraituz gero ez dakit zer** ~**ko den** if things go on like that I don't know what's going to happen
5.
 - a. (*fruitua: umatu, ondu*) to ripen
 - b. (*p.*) to mature
6. [*zaio*] to help, aid; **hel niri!** help me! *Oharra: ikus oharra arrive sarreran*

7.40 Lagina: MORR1998: s.v. 'heldu'

7.2.14 Martínez Rubio 2007 (EAH2007)

baseliza *iz* Wallfahrtskapelle *f*
baserri *iz* (Bauern)Hof *m* || Bauernhaus *n*
baserritar *iz* Bauer/Bäuerin *m/f* || Farmer(in) *m/f* • *izond* bäuerlich
basetxe *iz* Bauernhaus *n*
baso *iz* Wald *m* || Forst *m*
basoberri(tu) [*du*] aufforsten
basogintza *iz* Forstwirtschaft *f*
basoilar *iz* <Zool> (Tetrao urogallus) Auerhahn *m*
baso-sute *iz* Waldbrand *m*
baso(tu) [*da*][*du*] (sich) bewalden
basotsu *izond* waldig || waldreich
basozain *iz* Forstaufseher(in) *m/f* || Waldhüter(in) *m/f*

7.41 Lagina: EAH2007: s.v. 'baso'

hel(du) ¹ [*da*] ankommen || eintreffen
 ▶ *etzi helduko dira* ▶ sie kommen übermorgen an
 ▶ *bihar helduko zaie erantzuna* ▶ die Antwort wird ihnen morgen zugehen || (*zoritu*) reifen || [*zaio*] helfen || [*dio*] (an)packen || fassen ▶ *bésotik heldu* ▶ am Arm fassen
heldu ² *iz* Erwachsene(r *m*) *f* • *izond* reif || erwachsen

7.42 Lagina: EAH2007: 'heldu'

7.2.15 Arratibel, Atela & Navarro 2000 (LUR2000)

- baso 1.** iz. Zuhaitzez betetako lurraldea eta batez ere mendia, gizonak landu ez duena. *ik.* oihan. *Baztango basoetan. Baso soildua. Etxera orduan basora (esaera). Herri basoa:* banakako jaberik ez duena. *Basoa inausi:* hango zuhaitzei adar batzuk moztu.
- baso 2.** iz. *Herr.* Edontzia. *Baso bete ardo.*
- baso 3.** *ik.* hodi.

7.43 Lagina: LUR2000: s.v. 'baso'

heldu (hel, heltzen). *ad. A. da ad.* Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. *ik.* iritsi, ailegatu. ◊ (Absolutua.). *ik.* etorri. *Azkenean heldu gara.* ◊ (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da.* || Etorri. *Heldu den:* datorren. *Heldu den astean etorriko da.* ◊ *Puntu honetara ez da gaizki heldu:* puntu honetara ez dator gaizki. ◊ Egokitu. *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea:* ez dagokio. *Gaizki heldu dira elkarrekin.* ◊ Gertatu. *Ez dakigu zer heldu izan zaion.* || Denbora, maila edo egoera jakin batean egoera igaro. *ik.* iritsi. *Zahartzarora heldu da.* || Fruituak betetasuna iritsi. *ik.* umotu, ondu, zoritu. *Berandu helduko dira aurten sagarrak.* || Garaiera edo maila jakin batera iritsi. *Ez da heltzen bere lana egitera.*

B. du ad. Helarazi. *Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik.*

C. zaio ad. Premia, arrisku edo estuasun larriren batean dagoenari lagundu. *Prest dago hala egiten duenari heltzeko.*

D. dio ad. Eskuaren bidez, tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. *ik.* oratu. *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen.*

7.44 Lagina: LUR2000: s.v. 'heldu'

7.2.16 Mitxelena & Sarasola (OEHI988)

1 **baso** (V, G, AN; Lcc, Lar, Añ, Dv, H, A *DBols*, Zam *Voc*). Ref.: A; *EI* 198; Iz *ArOñ*, *To*; *Etxba Eib*; *Holmer ApuntV*; *Elexp Berg*. ♦ Bosque; monte, terreno salvaje, no cultivado. (En muchos puntos correspondientes al tipo acentual I o central-occidental (v. *FHV* 565 ss., y *ASJU* 1972, 110-120), *baso* 'bosque' posee una modalidad de acento normal o no marcada (*basuá*), distinta de la de *baso* 'vaso' [= 2 *baso*], anómala o marcada (*basuà*). "Bosque de árboles, *basoa*" Lcc. "Monte, *basoa*" Ib. "Montaña, *basoak*, *montaña*" Ib. "Emboscarse, *basoan*

7.45 Lagina: OEHI988: s.v. 'baso'

[...hurrengo orrialdeetan jarraitzen du]

barruan sartua" Ib. "Bosque", "montazgo, los montes", "monte de árboles", "floresta", "selva" Lar. "Basoa, mortua, bortua, eremua" HeH *Voc.* "(V, G), forêt; montagne à Dorrau (Torrano) en AN" Dv (la información sobre Torrano está tomada de *Orreaga* 41). "Bois, forêt (V); montagne (Lar, Ast)" Ib. "Désert" H. "Beko basoa (G-nav), monte bajo" *Eusk* 1988, 652. "Sancio Basoraco" (1072), "Furtunius Uassoco" (1099), "Miquele Bassoquo" (1258), "Poblo en Basoco echea" (1475), etc. Arzam 156. v. **oihan; basamortu**. ● *Tr.* Documentado casi exclusivamente en textos meridionales; al Norte, sólo se encuentra un ej. de Etcheberri de Ziburu, y otro en el libro de cuentas del herrero de Valcarlos (cf. tbn. infra HeH *Voc.*). En *DFrec* hay 58 ejs., dos de ellos septentrionales. ★ *Basoa ta ibaia auzo / au ez daben etsea gaso*. "Monte y río vecino, casa que esto no tiene perversa". *RS* 6. *Andra eskondua basoan ostatua*. "En el monte". Ib. 110. *Etxera orduan basora*. RG A 1. *Etorri orduan basora*. Ib. B 29. *Arrañak ere iauzi / ziren paguz urean: / abreak basoan eta / egaztiñak airean*. EZ Noel 54. *Errazago da kontatzea eguzkiaz dakusgun lausoa, zeruko izardia, ondarreko are xea, basoetako ostoa, ezen ez eskola oietako argi andi eta azken-gabekoa*. Lar *SAgust* 9s. *Beti bigar, beti bigar ezten onela bizi bear: gere zaiñak egin dira, basoan zotzak bezein igar*. "Quien espera desespera". Aq 246. *Israeldar guziekin eremuz-eremu ta basoz-baso Jangoikoak berezi zien bazter on baterako bidean zebillela*. Mb *IArg* I 389. *Nor dela uste dezue [...], bere basotik etorri ta Jordango bazter orietan sermoi ta prediku hari den gizon hau?* Ib. 69. *San Franzisko Xabier bat Jentilen erri edo basoan, eta arkaitzen artean, bakarrik, Sakramenturik gabe, nork lagundu etzuela ta desanparaturik iltzan*. Cb *Eg* III 320. *Au esatearekin orra non sei lapur basotik irten, da zuena kendu, ta loturik basoan utzi zuten*. Cb *Just* 69. *Ibar ta madura lau, baso ta txara / atozte, atozte ni gana zeranak*. GavS 18. –*Non bizi oi zan [San Juan Bautista]? --Eremu ta basoetan, bere gorputza lazki nekatzen zuala*. Ub 75. *Jainkoaren amorez nekeko biziera bat egitera mendietara ta basoetara baztertzen ziranai*. Ib. 46s. *Irten zuten alkarrekin basora*. Mg CC 132. *Eguan bein Arsenio eritxon Eremutar santuba baso bateko kobao edo lezan*. Mg CO 117. *Oiso gose danak urten darua basoti ardi billa*. Ib. 50. *Orain esan biar deutsudaz, baso onetan dagozan abe, abetxu edo arbola ta arbolatxuben izenak*. Mg *PAb* 187. *Baagoz inguruban usa edo erri-basuak, baña aristijak batzuk, bestiak artaadijak, ta ezin leje oneetan kalterik*. Ib. 110. *Baso batean zeuden alkarren ondoan Pagoa ta Kañaberea*. VMg 79. *Joan zan basoan ardiak zaitzen zegoan mutill bategana*. Ib. 52. *Arkitu zuen gizon bat basoan egurra egiten*. AA II 44. *Autsetan biurtuko dira etxeak, erriak, erreñuak, basoak eta ganaduak*. AA III 455. *Erromedia batzuk egiten dira Errijetako Eleiseetara. Baina geijeñak basoko edo mendiren bateko Ermitara*. fB *Olg* 106. *Ta basuan lapurretan egitia, ez da pekatu?* Ib. 196. *Bijotz gogorraren, baso usaine kuaren ta galdubaren señalia*. Ib. 18. *Baso jaube batzuk, ta monteru esaten jakuen baso-jaole batzuk, txito dira estubak*. fB *Ic* II 156. *Ta goisago amaituten zitubeen solo ta basuetako biarrak*. JMMg *BasEsc* 95. *Baña gaurko egunian herba egiñ al balejee solo, baso, bide ta sasijak eurak, zer beste gauzarik predikau lejee, ezpada beti entzuten dan lujurija?* Ib. 106s. *Heredatu ezkerro etxe, solo, baso, diru, urre, zirar edo beste gauzaren batzuk*. Astar II 158. *Otsoa dabil basoetan / basterrak guztiak galduten*. Zav *Fab* RIEV 1907, 533. *Girrintzaka doa bere basora, / odola eriola, ya solora / ez geiago etorteko gogoaz*. Ib. 1909, 29. *Iñoren ortuan, soloan, basoan, abereetan edo gauzeetan kalterik egin badozu*. Añ *EL*² 151. *Sarri ez geatzik bat bakarrika / basoan utziko zutik*. It *Fab* 144. *Baso eta soroak, / zelaia, mendiak, / abere illez zeuden / arras estaliak*. Ib. 48. *Baso aetan arkitu zituen zuaiz eldutaokoak bakarrik egin zitezkeala zortzi eun ontzi andienetakoak*. Izt C 136. *Otsotzar gaitzgilleak, basoak ugariago ziran denpora doatsu aetan ainbat ezpada ere, ardi jabeak nai baino geiago agertzen dira Gipuzkoako mendietan*. Ib. 194. *Bere seieun gizonekin baso batera irten zan*. Lard 172. *Dabidek Farango basoetan egunak zeramatzien, Saulek zer egiñik eman gabe*. Ib. 175. *Basherria, basoan edo aldaratua den herria*. HeH *Voc.* *Denbora artan baso aietan ugari oi ziran basurde, basauntz, otso eta artzak hilltzera*. Arr *GB* 101. *Jenobeba leizearen atakan jarri, eta malkoak zerizkiola, inguruko basoai begira zegoan*. Ib. 61. *Irrutira agiri dira sugar aundiyak, basotan* (Torrano, G-nav). *Orreaga* 41 (hay mendi en todas las demas versiones, menos en Aria (Ae), donde se emplea oianenartean). *Emendik ekusten dira, esan dituan probintziaz gañera, arkaitz, mendi, baso eta oianak*. Zab *Gabon* 107s. *Antxinako denboretan txit zan baso itxia mendi onetan, eta bertan arkitzen ziran basurde, basauntz, otso eta beste pizti-mota asko*. Ib. 85. *Baña norbera badago / Baso baten bakarrik, / Samurtzen da arimea, / Gaba dala jakiñik*. AB *AmaE* 384. *Ai! bitartean; baña baneki baso ixill bat, / Bertan egiñik txabola txiki barri baten*. Ib. 171. *Irten zan Santua gabaz etxe inguruko basora, oi zuan bezela, bakardadian Jaungoikuarekin itzegitera*. Bv *AsL* 153. *Zezena ondoren jarraika bazuten bezela, etziran gelditu basora eldu arte*. Urruz *Urz* 21. *Basorik baso eldu giñan erri txiki batera*. Apaol 58. *Eta bigar egun sentirako Lakiola basoan daukaten txendorrean egon nai nitek*. Ib. 102. *Basoko eiarako bi partadera pare kloskeruaindako*. HerVal 230. *Baso guztiz itzal bat / begien aurrean / egoan, landuteko / guztion artean*. Azc *PB* 316. *Neure burua zan lengo urtean / ule baltzeko basoa*. Ib. 349. *Su emonik etxeai, soloai, basoai, eta beste onelako txarkeriak eginik*. Itz *Azald* 105. *Baso itzalean mika zarren kurriska garratzak entzuten ziran*. Ag *AL* 54. *Euskaldunari bakean izten baiako bere basetxe ta txabolatxoetan, poz-pozik bizi da bere lur, soro, baso, bei, ardi, aunt da beorrai begira*. Ib. 48.

● (s. XX). *Batzuk baso zugaztitsuen barruan, beste batzuk mendien egaletan, beste batzuk Kantauriko itxasoaren ertzean*. Ag *Kr* 6. *Tretzetarako basoan urkulak billatuten*. Ib. 78. *Eguzkiak edertzen dituan gallur ermoak, baso galantak, urjauste argitsuak eta intzez narotutako zelai ezeak*. Ag *G* 150. *Ta otsoari jarraika*

artzairearen zakurra, zaunka ta zaunka, basoetako oiarzunari jaiki eraziaz. Ib. 155. Eguzkia, odeiak, basoetako txoriak, eta lurreko pixtiak meza entzuten. Goñi 113. Baso, mendi ta solo, etxetik legua laurengo ingurua, beria eban Darik. Echa Jos 308. Josetxo gewetzat artu genduanik arrezkero, soloak eta basoak be ekarkoragoak dira. Ib. 277. Ta erosi zituben Errezillen, Erdoiztako aldamenian, Jainkuak daki zenbat zelai, mendi ta baso. Alz Bern 51. Landarak izateko ereiten diran aziak, batzuetan basokoak izaten dira, makatzak, gizonak landu gabekoak. EEs 1916, 282. Canada ta Euskalerriko mendi-basoen antza. A Ardi 58. Basorik-baso bidia asko laburtuaz. Kk Ab I 44. Urkiolatik Legutianora bitartian, bitxabalaren alde bijetatik urriñeraño, oian edo baso sarratu zabal andijak egozan. Ib. 114. Emengo abere gozuak ta piztitzarrak, emengo baso alako zuaitz edo arbolaz jantziak, emengo zelai naro, soro alako labore edo zittuak dakartzanak. Inza Azalp 32. Zorrak garbitzeagatik edo, moztu zetuztean nonbait basoak. Mok 14. Emetik urrun eztagon oian (baso) baten iru txinndi edo diru dagoz. Altuna 105. Ta... nor ote da erritik-erri, basotik-baso / Aralar-mendi-burura, / bide osoan negar ta negar antxe datorren / atso agurgarri ura? Jaukol Biozk 69. Osoak baso baltzara... / azeri zarrak lexara... / Guk maite daigun Euzkera, / geure Asaben izkera. Enb 146. Laister, laister, maite, ez nauk beñere atzemanen: baso ospelean aritz ni biurturen. Or Mi 39. Basoa bizten dun aizeak, ogeitamar urte otan Yaunaren barkapena ekarri dizu. Ib. 138. Iturri garden, aran sotil, baso itzal, mendi zorrotz, maite min eta minkuntasunak beratutako gaiak goiar biarentzat egokienak dirala ez uste. Aitzol in Laux BBA x. Izpi-zurbillak ditzid dagije baso erdijan, / Ilargi orrek etzau itxartu artzain-zolija. Laux BBA 38. Bakotzak gura eban izkilluekaz eta bertan alkar billatu basoko piztijak balira lez, ta al ebanak bestia il. Kk Ab II 29. Txikotez besubetatik lotuta baso andi batera eruan eben. Otx 91. Inñori burubak emon leukijon larra-gixon ezain eta matxarrena, bakaldun jauregijan basuan baxen eroso ibiltzen ikusiko dozu emen. Ib. 6. Ikusgai, berriz, ibai, mendi, baso, zelai / ta udaren urrea non-nai. Ldi BB 26. Baso zabalen aintzindari. Ib. 112. Pago bakarti bati neska pertxentaren tankera artu nion. Basoa, ez aritzez zirudidan osatua, baizik... norbaitzue. Ldi IL 29. Bazter beraietan baziran zenbait artzain, gauaz basoan beren artalden zai zeudenak. Ir YKBiz 21. Burni-Gurutze gora, Atako zelaia: / baso artan badago egur ta zurgai. Or Eus 249. Belardien inguruz kabi orren esi, / baso maitea dago, ikazkin-lantegi. Ib. 11. Basoko artzañak akartu, / bertantxe gastaia agertu. Laux AB 46. Etxe ta bazter, solo ta baso, idi ta bei, burdi ta golde ta beste lankaien ugazaba bakarra, estadia izango litzake. Eguzk GizAuz 122. Argi-lanbro zerbelean bilduta agertzen ziran illargipean mendi ta basoak. TAG Uzt 250s. Urrin gozoa banatzen dute / lardi baso ta zelaia. EA OIbe 24. Il bedi, nor-nai zala, basoan oinbillur basatiak askatuz, eriotzatik yagon eta berpiztu niñun ua! Zait Sof 95. Basoan suma ditudanetan / gauza bat neri gogora: / erle-soñua baiño meiago / dan marmari zorakorra. Or Poem 554. Corcegako nekazariak beren lurak inñaurkiñez ondu-bearrik ez izateko, oso asmaketa jasoa dute. Basoari su eman, eta bapo! NETx Antz 135. Alemaniko "Oian beltz" deritzan baso ikaragarrian debekatua dago zigarroa piztutzea. Munita 139. Ankapian artzen zittun erri ta lurak, baso ta utiak errez ta kiskalduz. Etxde AlosT 38. Lanak etzun ikaratzen eta naiz soroan, basoan edo mendian gazte nagi asko baiño gogorrago aritzen zen. Etxde JJ 232. Haien jaurreriak bere muga badu ordea; baso ahaltsu, oihan indartsu, beldurgarri ilunak egiten duen muga. Mde Pr 117. Gaixoak oe otza du / basoan dalarik Negu! Mde Po 22. Gero itza bakartien saldoetara biurtu zun, Zure usai goxodun oituretara eta lekaroko baso marduletara. Or Aitork 196. Israel erriak ere aragoa irrikatu zulako ez-baiña lainkoaz marmari egin zulako gaiztetsi zun lainkoak. Ib. 282. Egiarako bidea argitzeako argizagi bat daukagu; eta baso itoa ta piztiduna da igaro bear dugun oiana. Txill Let 133. Artotza, zelai, zugazti eta basoak. Erkiag Arran 10. Julitxo ta Libetxo baso sakon-sakonean, bakartade bildurgarrian, dakusguz barriz be. Bilbao IpuiB 213. Uri, baserri, baso, zelaien / zoragarriko abotsa, / amaika aldiz poztu ebana / entzuliaren biotza. BEnb NereA 99. Auzotegiko ogetamazortzi etzagunek arkalen artean eukiezan basoai esaten yakien kofradi-basoak. Akas Ipiñ 25. Agar Ber-Sabee basoan alderrai ibilli zan. OI Gen 21, 14 (Dv mortuan, Ker, Bibl basamortuan). Basoan gauean hartu dugun ihiza. Arti MaldanB 196. Baina badakizu zer gertatzen den basoko herri hauetan, jenteak ttikitandik daki jaiotzearen eta heriotzearen arrazioa. Arti Tobera 278. Ibai baten ioanaren goruntz-edo bezala, mendiko baso ainubean txirristaka darion iturburura io arte. Zait Plat 25. Ainbat urtean basorik baso / etengabe ibili zan. Basarri 75. Baso galduen erdian, / kare-arriko mendiak / gorri, aitzo ta mutur, iparrak / melar zorrotzu sarriak. Gand Elorri 38. An palmera-baso arrigarria dago, milloi bat palmera baiño geiago. Anab Aprika 43. Asko nuen baso eta zelaietan zear ibillaldi bat egitea, nere arima izaditik Jainkoagana jasotzeko. Vill Jaink 35. Arrizko basoa dirudian orren inguru batean, ibai naikoa urtsua doa. Erkiag BatB 119. Oi baso eta itzalpe, / Maiteak eskuz landuak naro, / oi zelai ori-urdin, / lore pinpiñaz bitxi, / esan zuetatik al dan igaro! Gazt MusIx 181. Belaze eta sagasti kaxkarrak; txarik edo basorik ere ez; erreka edo urik ere etzuan bere terrenuan. Salav 10. Arkaitz eta baso durunditsuak barna nabillela dirudit dagoneko. Ibiñ Virgil 63. Mendi axala goiz argiz zillar / egun atari denean; / lotan zegoen baso itzala / txori soñuz esnatzean. NETx LBB 338. Aspertu ezin ango / baso bikañetan, / xerita jarriak / paguan zañetan. Uzt Sas 356. Neure herrian eta herri auzoetan / etzen gusto haundirik ene bertsoetan; / ahots hau galduko zen mendi basoetan, / hartu ez baninduzu zure besoetan. Xa Odol 317. Bere gorputzari basoan lurremateko agindu omen du testamentuan. "En el campo". Berron Kijote 133. Arek baserriak basua badau naiz egurra, naiz iria eta naiz larrak balixatzeko. Etxba Eib. Munikolako baserriak baso-sail aundixak zittuan. Ib. Zer da ba etxera datorrenian basora begira ta basora doianian etxera begira? Iz ArOñ s.v. auntz. Ikus, su txiki

batek nola sutan ipintzen duen baso haundi bat! IBk Iac 3, 5 (Lç egurtze, TB egur, Dv, IBe oihan, Ol oian, Ker basotzar). Peru jatorra, Basarteko Unibersitatean ikasia, mendiak hazi eta basoak hezia. MIH 168.

— BASO-AZTERLARI. *a)* "Basu/a eñ, talar el bosque" Iz ArOñ. *b)* Basoa egitera zoazenean, ondo egiteari begiratu lenengo; ez asko egiteari. Ondo basotu badezu [...]. Munita 136.

— BASO-AZTERLARI. Montero. ★ Ori baño geijago eypadakardazu, ni nas Arotza, Argiña, Itzaña, Atxurlarija, Baso-azterlarija, ta errazago ikasten dira zure biarginzak niriak baño. Mg PAb 48.

— BASO-BASOAN. En medio del bosque. ★ Baso-basuan jaioriko andratxu bat baño enozu ni, ta baso-basuan azirikua, eta eztaikit, beraz, zer gauza berezirik aurkittu ixan dozun nigan bakaldun-leku onetan bixi ixaten ni ona ekarteko. Otx 130. Urretxindor kantaria, / baso-basoa gordia... / gau eta egun ospatzen da ari / maitenoa ta kabia. SMitx Aranz 189.

— BASO-EPAIKETA. "Desmonte, baso epaiketa" Lar. "(Hb), déboisement" Lh.

— BASO-JAGOLE. Montero. v. **basozain**. ★ Baso jaube batzuk, ta monteru esaten jakuen baso-jaole batzuk, txito dira estubak. fB Ic II 156. Alako baso-jaube, ta baso-jaolak bijotz gogorra ta kodizija sikuba aituten emoten dabeela. Ib. 157.

— BASO-KOIPETSU. "Domingo de Febrero siguiente a Santa Agueda, en que en el Duranguesado se va al monte a comer tocino, chorizo, etc." Garate 5.^a Cont RIEV 1935, 349. ★ Baso-koipetsu Euzkadiko oitura zarra da. Aratoste-aurreko lenengo igandian baserrietako neska-mutillak oituten dabe mendi tontorretara juetia [...]. bertan suba egin ta azkarija gertuten dabe, danok alkarregaz azkaltzeko. Euzk III 557 (ap. DRA).

— BASO-MUTIL. *a)* Guerrillero. ★ Artu zuben armia Bizkaian [...] realista guk basomutillak esaten giñozanakin. Ulib [carta de 1823] (ap. DRA). Egon leitela bakean / baso-mutilen artean / Aita ibili zan / Lartaunen gisan / beti guztien aurreti, / zauri barik baina ez beti. Azc PB 194. *b)* Persona que trabaja en el monte (leñador, carbonero, etc.). "Basoan egur lanean diharduen pertsona. Baso mutill napar batzuk ibilli die gure piñuixa botatzen" Elexp Berg. v. **basagizon** (2). ★ Lasturretan dira lanean Berraondo, Zepadi ta Leunda baso-mutillak. TAG Uzt 293. Baso-mutil edo artzai ari nai dunari nekez paltatzen zaio lanik. Etxde JJ 225. Baso-mutillen bizitza / eramaten oso gaitza, / trabies edo tabloi egiten / pagoa ta aritza. Uzt Sas 69. Beti, basora joaten zanean, zatokada bat ardo eramango omen zuan baso-mutillentzat. Ib. 337. Makiña bat erri baziran, baso mutil oiek agertzen ziranean, beren izate paketsuari agur egin bearrean gertatzen ziranak. Garm EskL I 74. Lengo baso-mutillen lana erreza zala pentsatuko dute askok. Etzan oso erreza. Ikazkiñen gertaera argitaratuko det aurrena, ta gero zerrariena. BasoM 59.

— BASO-NEURLE. Tasador de montes. ★ Saltzen deusa gizon batek bestiari, edo erriyak olajaunari baso bat ikatza egiteko, dei egiten deutse gizon on, edo basoneurliari esan daijan zenbat ikatz egon leitekian gitxi bat gora bera. Astar II 162s.

2 baso (gral.; Lcc, Lar, Arch VocGr, VocBN, Dv, H, T-L, PMuj, DBPT), **basu** (Añ), **basu**. Ref.: Etxba Eib; Iz ArOñ; Holmer ApuntV. ♦ Vaso. "Mellar vasos, basoak kroskatu" Lcc. "Le verre à boire" Arch VocGr. "Verre, coupe" Dv. "Vase" H. "Verre, [...] récipient, baso, godalet, gandola, gradal" T-L. "Verre [...]; (récipient) edontzi, baso, gandola, godalet" DBPT. "Con acento prosódico en la primera a, vaso" Etxba Eib. (Para cuestiones de acentuación, v. 1 baso). AxN explica beira (402) por baso. v. **edontzi, ontzi**. ● Tr. Documentado en textos tanto septentrionales como meridionales, desde el s. XVII. Es de señalar que tbn. lo emplean algunos autores modernos de léxico cuidado, como J. Etchepare, Orixe y Etxaide. En DFrec hay 6 ejs. ★ Han diren gauza saindiek, sakramendiek, unzi eta basa sakratiek. Tt Ar 12. Balthasar punitua, zeren profanatu zituen Jerusalemeko Tenpluko basoak. CatLav 202 (V 103). Errespetu handi bat izan dezagun Elizak sakramenduei daronsatela benedikatzan dituen gauzentzat, nola baitire ur benedikatua, ogi benedikatua, baso eta ornament sakratuak. Ib. 213 (V 107). Ta uste edo sentitu gabe, Monikatxo oitu zan, ta gero ontzi, edo baso txiki bat betea edatera egin zan. Cb Eg III 365. Basa sakratiak oro / harek eraman ditizü. Xarlem 1391. Baltasar Babiloniako Erregeak nolako azkena izan zuen bere Aitak Jerusalemgo Eleizatik eraman zituen onzi edo baso santuetan ardoa edaten zuelako? Mg CC 253. Ai zubez Fariseo garbituten dituzubenak gañe utsez baso edo onzijak barruba garbitu бага. Mg CO 63. Ta bere eskuetan basu bete ur garbi-otz ifinten deutesanean. Añ LoraS 186. Zenbat dira edale ta lujuriosoak bear baño geiago edatera beartzen dituenak, ta ateetan eske daudenai baso bat ere ematea gogorako etzatenak! AA III 369. Desio santu bat, egitade zuzen bat, konseju on bat, limosna txiki bat, baso bete ur karidadez emotia. fB Ic I 45. Bakarrik artu eutsazan Sauli señaletzat bere almuadiaren onduan eukazan Lantzia, ta basua. JJMg BasEsc 180. Ez egijozu begiratu ardauari basuan daguanian. Astar II 130. Baso bat ur hotz. TB Mt 10, 42 (Lç, SalabBN beire, He beira, Ur edontzi, Ip khopor, Leon ophor). Agertzen dira puska / etxeko guztiyak, / [...] / plater, baso, danboliñ, / poto, katillubak. Echag 95. Jainkoak hango loria emaiten badu baso bat ur pobre bati emaiten dioenari haren amorea gatik. Jaur 359. Eleazarrek bertan / diezte basoak / ateratzen urrezko / ta zillarrezkoak. It Fab 237s. Itsatsuk ikusi du bere haurretarik / Oin erretzerat utzen, erran gabetarik, / Non ziren terrorean baso sakratuak, / Fededunen artheekin, lurpez gordetuak. Hb Esk 141. Baso bat ur otz. Echn Mt 10, 42. Torri zen aren gana mazteki bat alabastrozko baso bat unguendu onaikin. Ib. 26, 7 (Lç boeita, TB, HeH, Ip y Dv untzi, Ur, Ol, Or MB 318, IBk y Ker ontzi). Baso bat ur otz. Hual Mt 10,

42. *Alabastro baso batekin*. Ib. 26, 7 (Samper baso). *Garbitzen dezute basoaren eta plateraren kanpokoa*. Brunet Lc 11, 39 (Oteiza basoaren). *Trenpatzen da emeki emeki bi baso ur et[a] baso bat arnorekin*. ECocin 20. *Baso erdi bat arno gorri*. Ib. 14. *Emok baso bat arno*. VocBN. *Bereala jarri zion aurrean kuartilluko botilla bat, kristalezko edan-ontzi edo baso batekin*. Zab Gabon 35. *Gaur ere nere andriarekin / egingo nuke apustu: / botilla aundi bat basorik gabe / baietz seguru ark ust*. Xe 270. *Matsaren zainetik dator / zumuaren gozoa, / zortzi kuarto t'erdirekin / baso bat osoa*. JanEd I 123. *Basua txit garbi / biarko da ipiñi*. Ib. 127. *Atzo artsaldian baso bat eran nuben ta, badakizu zenbat kendu ziraten?* Sor Bar 94. *Zortzi zentimo baso kaxkar bat, ezañetara eraman orduko ustuba!* Ib. 94. *Basoak eskuan eta / Hitz ederrak mihian*. Elzb Po 212. *Basoak detzagun bira!* Ib. 204. *Etxeko andreak ezarri zituenean bi basoak, bakhotxa sei arditen edariarekin, mahainaren hegian*. Elzb PAd 33. *Trapu-zar saltzalle bati erosi omen zion bart, baso bat ardoren aldera*. Urtuz Urz 44. *Antonek ausi zituan ere pitxerra, baso bat eta bi kristal*. Ib. 50. *Nork ere baso bat ur hotz emanen baitu beharretan direneri, ez du bere saria galduko*. Lap 209 (V 94). *Lau dotzena kollir furxeta eder; baso, azietak, orotarik humenbertze*. HU Zez 165. *Bete eta huts baso, han artzeko aizina eta gogoa duketenentzat!* Ib. 117. *Arno zorta bat aitzinean, baso bedera eskuan jarri eta ostatu zoko batean*. Ib. 205. *Edan gazteak txolindu-artean / ez itxi ardaorik basuan, / gaur edozeinek itxi bear dau / garbi basua barruan*. Azc PB 92.

● (s. XX). *Biño Lurdesko uretik baso bat edanta bat-batean sendatua gelditu zen*. Goñi 71. *Amar baso artuta / anar baso ust*, / kontuetan zabilta, / Pillipatxo, justu. Iraola 101. *Eran zagun, eran zagun beste baso bana!* Ib. 36. *Ekartzen daukute sehiek champagne derizan frantses arno xuri harro Eskualduner ere laket zeiena; eta, tiroa tiroaren gainean, idekitzen zituztelarik untxiak baso luxeetarat husteko, ixildu ginen denak*. JE Bur 133. *Eta baso kristalezko espainetaraino betheak, altxatzen direnean gora, Euskararen alde, eta, elgar jo dutelarik, behar den alderat uzkatzen*. Lander RIEV 1911, 594. *Eta berialaxe / usturik basua, / esaten du Tripaundik: / "Au mama gozua!"*. JanEd II 94. *Egun guzin zurrutan / baso aundi beten*. Ib. 117. *Donazarre-Maiderrenean azkenik bost baso arno edanik*. Barb Sup 179. *Bi ahamenen artean, edo baso arnoa hustean*. Ib. 2. *Bazterrek dir-dir argi dezaten etxekandre pruntta bego, / Bere jaun lodi puska bezala baso husten ez baitago*. Ox 28. *Nagusiak baso bana sagardo eman zien eta ala aldegin zuten*. Or SCruz 39. *Baso bat ardo egosi edaten dudala zirudidan*. Or Mi 19. *Penen kentzeko trinka dezagun / Hustuz zombait baso arno*. Etcham 37. *Arno onetik baso bana / dugun edan / Elgarren osagarriari / lorietan*. Ib. 95. *Anaia batek bere arrebari: / "Baso bat sagardo ekatzu"*. Tx B II 152. *Baso bat sardo eman kidazu, / errukal zaitetz, Juan Mari!* Ib. 206. *Emazteki batek emaiten diote edatera baso zikin batean*. Barb Leg 61. *Zerbitzariak ekartzen dio gure aldeko frantximantari baso bat, ortzadarraren margo guziak nahastekatzen zaizkon edari batez bethea*. JE Ber 70s. *Basoa betherik dago sainduaren oinetan: tintik ez du edaten nehor!* Ib. 56. *Eta orduan, olako berba erderatik artuak diranen ordez beste batzuk asmau zituztan, eurentzako iztegi txiki bat egiñaz. Sopak esateko "apurrak" esaten eben; patatak, "hurpekuak"; aguardientia, "gogorra"; baso <vaso>, "eskuontziya"*. Kk Ab II 171. *Atera begiraka jana noiz elduko: / etortzerako ba du baso bat ustuko*. Or Eus 368. *Txurrupe artzen du basotik*. Ib. 415. *Edazue baso bana odol, amets eta su*. Iratz 112. *Denborarik galdu gabe basoak ezartzen dituzte mahainean, botoilak ere, eta Largoren bixkotx ederrak*. Lf Murtuts 30s. *Ta galtzen zuna amaiketakoa, salda beroa ta baso bat ardo alegia, ordaindu bear izaten zion irabazleari*. Etxde JJ 32. *Bein tabernan lagunegaz berbetan ziarduala eskutik basua jausi ei jakon*. SM Zirik 111. *Ik zer eingo euke baso ardaua bost durora jasoko balebe?* Ib. 74. *Bi ganbara luze pasatu zituen, baliza esku batean, bestean gatulua, basoa ta kuiler-furtzetak*. JEtchep 102. *Bañan kontuz, Pizti, edariarekin. Ik aski duk baso bat eta guk... gutti geiago*. Izeta DirG 21. *Atxaskol hauts aphur bat athara, uregaz baso baten ipiñi ta ezetz edan*. Osk Kurl 106. *Berriz sakristira joan eta beste baso bethe edan zuan*. Ib. 178. *Kamionan baziran platerak, basuak, sukalde-tresnak eta, batez ere, ura ausarki*. Anab Aprika 80. *Gosaritan bakarrrik baso bat betetzen nuan*. Ib. 78. *Baso bete esne edango leukela, ba*. Erkiag BatB 141. *Moro eta Indaianoak, laster eta ixil, whisky botoilatik, baso bana whisky ebasten dute*. Larz Iru 70. *Zerbitzaria, baso bat gehiago*. Larz Senper 104. *Mendizabal onek beti ematen zigun eguerdian, amaika t'erdia alde ortan, aragixerra bana ogiaren tartean, eta beste baso bana edo bina ardo*. Salav 103s. *Par egiñez basoa ardoz betetzen du*. Lab SuEm 173. *Bista ederra daukate eta / ez dira begiz lausuak, / aiek juatian paltako dira / kopak ez bada basuak*. Uzt Sas 232. *Tabernan, basua jaurti zetsan arpegira*. Etxba Eib. *Baso bat ur hotz*. IBk Mt 10, 42.

3 **baso** (SP → Dv). ♦ (Empleado en la expresión *baso izan* 'ser digno, capaz, merecedor'). "*Basoa*, propre, capable, suffisant" SP. ★ *Zeren eta nintzela ere perla bezain xahua, / Baso ez bainaiz, ni baihan dagizun ostatua*. EZ Man II 77. *Iesus Kristo, ez naiz batre baso zeure lohia / errezibitzeko ostian zein baita estalia, / guziarekin zeren baikaitutzu manaten / errezibi dezagula, hargatik naiz ausartzen*. EZ Eliç 68. *Hunelako batek Sakramendu saindua hartzen duenean gai eta baso egiten da grazia berezi batez bat izaiteko Jainkoarekin*. SP Imit IV 15, 4. *Hura xoil izanen da gai eta baso graziaren eta debozionario dohainaren ardiesteko*. Ib. 15, 3 (Ch gai izanen da, Mst merexitüren dü, Ip haizü date, Ol gai izango lirake, Pi lain izango da, Leon gai ditake). *Ezen denbora mende hunetako penak ez tira baso eta ez aski etorkizuneko loriaren merexitzeko*. SP Imit II 12, 10 (Ch ez dire konparatzeko agintzen zaikun loriarekiñ, Mst ezpeitire merexitzen ahal, Ip ezpeitira bardintzeko, Ol, Pi irabazteko lain). *Zeren erran ditekeien baino gutiago edireiten da ofizio hartako gai eta baso denik* SP Phil 19

(He 18 *gai denik*). *Gaia eta baso baita sekulakotz bizitzeko, eta Iainkoaren maiestatearekin osoki bat izaiteko.* Ib. 33.

4 baso. "(R), burbujas en la superficie del agua" A.

heldu (V, AN-gip, L-côte, S; SP, Urt I 176, Ht *VocGr* 418, Lar, *VocS*, Añ, Lecl, *VocBN*, Dv), **\$heldu** (R-is-uzt, S; *VocS* (s.v. *arriver*), Gèze), **\$eildu** (AN-erro). Ref.: Bon; A (*eldu, eltu*); A *Apend* (*eildu*); Lrq; Iz R 288 y 402; *Etxba Eib*; *EAEL* 269; *Gte Erd* 209. I (Vb.). ● *Tr.* De uso general en todas las épocas y dialectos, si bien con una variada distribución de sus acepciones; la forma *heldu* es gral., salvo suletino *heldü*, roncalés *eltu* (hay *heldu* alguna vez en Oihenart: cf. O *Po* 48). En *DFrec* hay 523 ejs. de *heldu*. ♦ **I.** Llegar, arribar; alcanzar, extenderse, (no frec.) durar; bastar, ser suficiente, (con *lanera* o similares y empleado gralmt. en oraciones negativas) dar abasto, abarcar; (sobre todo en construcciones como en *gogora*, *burura*, etc. *heldu*) venir; (sólo en autores vizcaínos y septentrionales) llegarse, acercarse, ir (además hay en Capanaga el euf. *emazteagana heldu*; *HErot* cita *Bena beinkuagatik / eztizu harek krimarik / zunbatetan ezta heldu / Marzelina bestereki* de la obra *Chiveroua eta Marceline* con el mismo valor). "(Que se) llegue aquí, *datorrela, eldu dedilla*" Lar. "(Ven) acá, *atoz ona, atoz onara, eldu ona, zato onat*" Ib. "*Hori batera heldu da, cela revient au même*" Dv. "*Ez daiteke hel bere zorren pagatzera, il ne peut parvenir à payer ses dettes*" Ib. "*Ene hitz guziak gaizki helduak dire zure baithan, toutes mes paroles sont mal reçues chez vous*" Ib. "*Bururat heltzea, réussir, achever*" Ib. "*Atteindre, léser*" H. "*Lan handiarekin bizi dira* (G-azp, AN-gip), *eldu ezinde bizi dire* (V-arr, G-goï), [...] *bi burriak ezin helduz bizi da* (BN-arb)" *Gte Erd* 209. *AxN* explica *helduz* (408) por *allegatuz*. v. **iritsi, ailegatu**. ● *Tr.* Es propio de las tradiciones vizcaína y septentrional desde sus primeros textos, si bien en esta última (pero quizá todavía no en suletino) parece haber perdido terreno ante la 2.ª acepción y sus formas defectivas, aunque no deja nunca de documentarse bien. No hay testimonios en guipuzcoano antiguo sino en Irazusta (12) y, aunque es empleado por Larramendi, parece faltar en Cardaberaz y Mendiburu y muchos autores de las épocas posteriores (que emplean *heldu* sobre todo en las acepciones 8.ª y 9.ª), si bien se encuentra con mucha frecuencia en los del s. XX. No lo hemos encontrado en ningún texto alto-navarro. Hay sust. vbal. *eltzait* en *CatLlo* (*eltzaiteko* (92), *eltzaiten* (14), *eltzait-artian* (89)). ★ *Zenbait andre hel baledi oneriztez hargana, / zein gizonek andriari emaiten du ogena?* E 125. [Baptismoan] *aditzera emaiten zaikunaren probetxua gure bizi guzira eta hileria heltzen dela.* Lç *Ins* G 7r. [Hill etzatzue] *bi urhetaraño heltzen / diren haurtxo xeheak.* EZ Noel 73. *Bidean gaude horra heldu nahiak.* Harb 147. *Zeren burhasoen maradizioneak anhitzetan heltzen zaizte umei, eta gelditzen dira maradikatuak.* Ax 258 (V 172). [Ea] *elduten dan emazteagana dagoanean bere kostunbreakaz edo izorzarrik.* Cap 113. *launetan*

7.46 Lagina: OEH1988: s.v. 'heldu'

[...hurrengo orrialdeetan jarraitzen du]

zein da latzena? Ezdeuseti iauntzera heldu dena. O Pr 259. Zergatik deitzen düzü Katolika? Mündü orotara helzen delakoz. Bp I 38. [Erromarrak] helzen ziren lekhetan entseiatzen ziren bere hitzkuntza Latinaren sararaztera. ES 108. Ezen hari orobat zaio baliatzea gezurraz edo egiaz, baldiñ helzen bada gure enganazterat. Ch III 30, 3. Okasino baten eldu jakan aenbeste tristeza. Urqz 25. Ona noraño eldu zan San Agustiñen santutasuna. Lar SAgust 15. Obra aphaler ihurk estekatü behar diala goreneta ezin helzen denian. Mst III 51. Arzai berri bat eldu dala abeletxera. GavS 21. Bere anaiek ez zuten nahi ezagutu haurridetzat, behartu ere zuten heltzerat Toberen herrirat. Lg I 219. Iseiatüren dira haren ehortzetala helzez. Mercy 34. Laster eldu ziran. Ub 69. Soldata eltzen etaie askotan beren janzirako. Mg CC 151. Iru ta lau urtean konfesioko ta komunioko sakramentuetera eldu gabe. Ib. 210. Triste, larri, argal / zagozan gizonak, / eldu arin, laster / artuten indarrak. Añ EL¹ 174 (EL² 184 erdu). Gogortasun au txito sarri eltzen da arimiak urteteraño. CrIc 31. Ortik atera ezazue kontu, nolako santidadera eldu zan. Gco I 471. Seindutasunik goreneraino ere hel niteke. Dh 119. Ogeta amar urtera eldu ez danek ez ditubala irakurri biar. fB Ic I 69. Konfesorik aginduten badeutsa ezeila tabernara eldu bere. Astar II 132. Gure oihua zaganat hel bedi. JesBih 464. Lürrez aserik hel dadin zelüko borthala. Etch 550. Eldu gera Jesusen bizitzaren zatirik gogoangarrienera. Lard 436. Nola bada, Jauna, zu hain ona zarelarik, heldu izatu naiz zu damuzatzeraino? Dv LEEd 94. Buruaz zeruraino helzen den digante batekin. Ib. 71 (Cb Eg II 33 allegatzen). Arrangurarik duten guziek aita handiaren ganat nahi lukete heldu, eta [...] bederen sotana hunkitu. Laph 213. Zomat gaiza xakitra obligatrak dago kristiaia arrazoiara eltan denian? CatR 19 (CatAe, CatSal ellegatzen). Paduara eldu baño legua batzuez leenago. Aran SIgn 35. Orai beraz, heldua nere sailaren burura, hautsiko ditut gorputz hilkor huni estekatua naukaten lokharriak. Jnn SBI 117. [Haren egiteak] ez baitire, hurbiltzeko ere, gogoan lituzken tzarkerien erdikalara helzen. HU Zez 179. Harrigarri da zenbat lur eta zenbat etxe saltzen diren urte bakotxean, nausiak beren egitekoetaratz ezin helduz! Ib. 65. Ene orena ezta orano heldü. Ip Hil 147. Ude barrie ondo eldute egoala, Doniane aurretuxen. A BGuzur 129s. Moduonekotasunagaz gure Jauna artutera eldutea. Itz Azald 161.

● (s. XX). Etxud esprantz andirik el dain karta kaur orren eskiuetra. Mdg 142. Bere gogora etzala eldu / senar-sundan bizittea. Echa Jos 232. Aski luke zenbeit urte hotan heldua den heinean egoitea. JE Bur 53. Ez al da orrenbesteraño elduko. Ag G 157. Egun tristeak eldu zitzaizkan Bentura gaixoari. Urruz Zer 13. Abadia eldu da amasei tantura, ta mutilla dago sei tantuan ondiño. Kk Ab I 98. Aspaldian Pasioniare kantatzeko uhuriala heldü nahirik zen. Const 40. Irebazi al dan apurre bier-bierrekora be ezta eltzen. Kk Ab II 156. Euren alaitasunaz, eltzen ziran lekuetako jendiaren gogua irabazten eben. Ib. 168. Tolosarat heltezan, ukondo bat egiten duke ibaiak. JE Ber 44. Goiti gan, gan, gan, noizbeit helzen da gaineko burura. Barb Leg 129. Bakaldunaren belarrietara olakorik eldu badattek. Otx 174. Langille bakotxari zenbat elduko litzakeon ezakigu. Eguzk GizAuz 113. Antxe baïdago guzion Ama / gu noiz elduko begira. SMitx Aranz 59. Zeru-deiaren adira / eldu kristauak Mendira. Ib. 59. Oituzko liburuak urrenez urren ikasirik, Kikeronen liburu batera eldu nintzan. Or Aitork 58. Apez baten moltsa ez zitaken moldetegietako dirutze ikaragarrietarat hel! Zerb Azk 63. Ez zaigu idazkirik heldu 600garren urtea baino lehenagoko denboratik. Mde Pr 230. Sorhuetan barrenra joaki, ordu pare batian eldu ahal izan ziran. Etxde JJ 277. Oraintxen eldu zaizkit gaztigatzera bat-batean gaizkituta gero azken-atsa emana dela. Ib. 49. Afalduten ziarduelarik eldu zan Zuriñe. Erkiag Arran 128. Arako bertsio bat eldu yakan gomutara. Ib. 60. Ikusmena hel bezainbatean zabaltzen zen haien aitzinean ondar zuri mehea. Mde HaurB 98. Udazalerik helzen ez zen itsas-golko txiki bat eriden zuen. Ib. 65. Urtearen itzulikatzerat ahal bezala helzen ziren. JEtchep 53. Emeki emeki bizidunen motak berezituaz joan ziran, gizonaganaiño eldu arte. Vill Jaink 63. Utz nezazu lehenik harat heltzerat! Larz Iru 44. Ez ote zen urrunago eta gorago helzen apez bilakatuz? Ardoy SFran 133. Bera orotarat ezin helduz, ordaintzat haurrak erietarat igortzen zituen. Ib. 164. Artzaitatik nekatuta eltzen ziranean, etxea ota ta gauza guziak ipurdiz gora arkitzen zituzten. NETx LBB 96. Gure xoko huntarat treinarik ere ez da helzen. Xa Odol 47. Denbora gutxiz amaika gauza / eldu zitzaizkan burura. Uzt Noiz 21. Guregana direnak berak ere, sarri aski, ale bakarretan heldu zaizkigu. MIH 284.

● (Con inesivo en vez de alativo). "Eldu zan mika Sibilian, an bere buztana eperdian (V-ple-oro-arr)" A. ★ Zeruak etxirik egon ziran / bost milla urtean, / gizonika eldu etzan / Paradisuko atean (1610). TAV 3.1.21, 49s. Arren, aiuta gaitzatzu hel gaitezen portuan. EZ Man II 149. Zegati da katolikea? Zegati elzen dan mundu guztian. CatAnz 6. Zelan geuk iges egiten dogun eldu ezein geure biotzetan. Urqz 17. Zuk bere bazenduke / egingo bearra / eta ondo nekatu / garriko azurra, / ez eldu iños bere / ardan-tokietan; / dirua bazeunkake / esturasunetan. Zav Fab RIEV 1909, 37. Güzurra esan arren gizonak mendian, / bera baño len dala elduten errian. AB AmaE 246. Eldu gineanean / bear zan lekuan / Ai, Ama, zeinbat negar / geuk egin genduan! Azc PB 316. Heldu ginanian Mutriku horretan. Balad 60. Eldu giñan bada Parc Landon-en. Anab Aprika 27.

● (Con dativo en vez de alativo). "Égalér, être à la hauteur" H. ★ Eztaguala erri areetan euren odolari eldu al leikijonik. Astar II 98.

■ (HeH Voc, Lh). Comprender. ★ Bainan hekiei etzitzaien helzen hitz hori, eta estalia bezala zitzaien, halatan non ezpaitzuten aditzen neholere. HeH Lc 9, 45 (Lç etzuten aditzen, He etzuten konpreñitzen).

■ Hacer, cumplir (sentido temporal). ★ Lau urte laste eldu dirade / nik bertsio-lana utzirik, / bitarte ortan nere buruak / etzuen artu etsirik. Uzt Sas 279. ● (Part. en función de adj.). ★ –Gaur bizi izan balitz, berrogei urte

arek ere. [...] --Eta zuk berrogei ta lau eldu-elduak. NÉtx Antz 76.

◆2. (G-nav, AN, B, L, Ae, BN, S; SP, Ht *VocGr* 389, Lar, Urt I 6, Aq 927, Lecl (s.v. *hortik*), *VocBN*, Dv, H), **heltu** (Gèze s.v. *venir*). Ref.: A; Bon-Ond 154; Iz *LzG, Ulz*; Gte *Erd* 151; *EAEI* 26. Venir, (menos frec.) ir, llegar. No es siempre fácil distinguirlo por el significado de supra (1); sí, en cambio, por la forma: en esta acepción es verbo defectivo, empleándose prácticamente sólo en presente y pasado imperfecto, con la particularidad de que el primero se expresa por medio del part. + aux. de presente (*heldu da*), y el segundo de part. + aux. de pasado (*heldu zen*). "Heltzea. Il n'a guère d'emploi qu'au présent, à l'imparfait, en général des modes qui tiennent du présent, et à la voix neutre" H. "Le participe passé *heldu* a un sens présent dans le sens d'arriver": Ex.: *heldu da*, il arrive; *heldu zen*, il arrivait. Au parfait, il retrouve sa valeur normale: *heldua da*, il est arrivé; *heldua zen*, il était arrivé. *Heltzen da* signifie: il y arrive, il y atteint" Lf *Gram* 641. Según *EAEI* 26, *heldu da* "viene" se opone a *heldu ze* "ha venido" sólo en Mezkiritz (AN-erro; tbn. en AN-ulz ap. Iz *Ulz* 424), mientras que hay siempre *heldu da* / *etorri da* al Sur (más Sara y Ziburu) y *yin(a) da* al Norte. En Urketa (BN-ad) y Domintxiñe (único lugar suletino donde documenta esta acepción), en cambio, la oposición es *heltzen da* / *heldu da*. "(Atea jo dutenean) *barrura! heldu!*" (BN-erb) Gte *Erd* 270. "Eldu zara? Bai, zu ere bazuazi? Bai, zu ere bai" fórmula de alocución (Lecaroz). v. **erdu**. ● Tr. Propio de la tradición septentrional y alto-navarra (aparece en *SerMAN* con un complemento con suf. -tik). Maister (III 57, 1) lo usa a veces con las formas del no defectivo (*heltzen...*). ★ *Zeru eta lur ororen kreadore handia / munduarien iuiatzera rigoroski heldu da*. E 49. *Eta zen preparazioneko eguna, eta Sabbath eguna haren ondoan heldu zen*. "Le jour du Sabbath s'ensuivait". Lç *Lc* 23, 54 (He, Dv *hastera(t) zihoan*). *Zure fabore sailduen / heldu gare eskale*. EZ *Noel* 171. *Ontasun handia heldu zaika herriari halako heken khentzeaz*. Ax 31 (V 18). *Zeren kofesatzera heldu dena bekhatutan dago, zeren hala ezpalego, ez luke zer kofesaturik*. Ib. 535s (V 344). *Haren izena Ioana / ez ote gaizki emana? / Ezi orai heldu dena / nola lizate ioana?* O *Po* 35. [Jondane Johane Batistak] *erakustia Jesüs Krist heldü zela*. Bp II 112. [Hektika] *heldu baita berotasun lankita bat denbora luzez eta aphur bana emeki emeki hezurretan barrera sarthuz*. ES 182. *Esperantza horrek [...] beroturik heldu natzaitzue neure obrattoaren ofrendatzera*. Ib. 403. [Pensatu bear dugu] *nor eldu den sakramentuan, norengana eldu den, nola eta zer fineki*. El 76. *Ezi jüstua ezta nahasiren, zer nahi beita Jinkuganik hel dakion*. Mst III 46, 4. *Galdegin zioen nondik heldu zen eta norat zohan*. Lg I 237. *Bere bizitze pasatu guzia gogorat heldu zaio*. Brtc 117. *Jangoikoaren eskutik, esku onetik eldudä*. LE *Ong* 53v. *Jainkoari loria gehiago heldu zaio gure anaiekin eta lagunekin baltsan egiten ditugun ongietarik*. JesBih 393. *Zuri nigarrak eragin eta odola jauzarazi, eta niri nigar mulko bat ere ez heldu!* Dv *LEd* 107s. *Mendoza, bertze Portuges bat, Franzizkori heldu zaio untzi bat galdu duela*. Laph 210. *Zer egin behar da komunitatzeko mementua heldü denian?* CatS 79. *Ikhusi tut harmadak heldu Erromatik*. Elzb *Po* 201. *Hil-harrietara heldu naizenean, ikhusten diat elizako athean nere hegineko edo handixagoko haur multxo bat*. Elzb *PAd* 19. *Parise egun dohatsu da ikhustez bere erregea egoitera heldu zakola*. Elsb *Fram* 87. *Hel hunat*. HU *Aurp* 209. *Iturri batzuetarik ura bero-beroa eta beltz-beltza heldu da*. HU *Ze* 16. *Muthil gazte, emazteki eta haur zombat nahi, hel ahala hel, alde guzietarik, bozkariorekin heldu zauzkidala*. Prop 1897, 24.

● (s. XX). *Xo! Norbait heldu!* Barb *Sup* 156. --Hots, ama, higi zaite! [...] --Heldu naiz, heldu, haurra; bazkina hunen sartzeak emaiten baitazkit lanak! Ib. 17. --Hots, Maria, heldu zira, bai edo ez? --Heldu, heldu... Huna, Andre! Ib. 152. *Doala bada helduan-heldu ene ixtorioñoa*. JE *Ber* 33. *Gure ihiztariak, xilintxarrik ez entzutearekin [...], heldu dira zer iragaiten den behar dutela ikusi*. Barb *Leg* 131. *Nola mandrainak baitziren, urthe guziez heldu ziren beren etxetarat sosik gabe*. Ib. 142. *Horra nun goiz batez, Goliath desafioka ari zen denboran Dabid gaztea, artzain bat, harat heldu den bere bi anaia gerlarien jatekoarekin*. Zerb *IstS* 53. *Gure herrirat heldu direnek ez dute gehiago joan nahi*. Zerb *Azk* 7. *Behi bati kalitxak heldu zaizkonean, aski da gorozti aldaxka bat herriz kanpotik ekartzea*. Ib. 101. *Haurrak onddoketa eta gaztainketatik heldu entzuten zituen*. JEtchep 24. --Neska, nun hiz?... Mugi adi! [...] --Heldu nun... Heldu nun... Larz *Iru* 46. *Bederen, zurekin Europarat ereman nezazu... Ale... Heldu naiz zurekin!* Ib. 106. --Uzten zitut... Barnekoen zerbitzatzerat joaiten niz. (Jalitzen da). --Heldu niz ba ni ere. Ib. 14. *Etzen haatik manatzerat heldu, eta zuen larderria guzia nahi zuen baliatu jaun Apezpikuaren erraner jarraikiz*. Ardoy *SFran* 160. *Pettarrian lehen etsaiak / aizatürrik bezañ sar[r]i, / bestelibat tzaizkü heltzen / gureztat gaixtagin gorri*. Casve *SGrazi* 144. ● (Con el verbo en -(z)en en vez de alativo). ★ *Hel zitzaizkigü salbatzen*. Casve *SGrazi* 64. ● (Part. + aux. de presente con valor de imperativo). ★ *Anton, heldu haiz gibekeko salaraino!* Larz *Iru* 112. ● "Zure ala belkigu o eldu bekigu, veng a nos el tu reino" Bera.

■ (*heldu den*) (G-bet, AN, B, L-ain-sar-côte, BN-lab-erb-ciz, *helduen* G-nav, B, Ae, BN-mix; H). Ref.: Bon-Ond 154; *EI* 173, 205; Gte *Erd* 151. (EI) que viene, próximo. "Heldu, venant: en todas partes" Bon-Ond 154. En *DFrec* hay 23 ejs. de *helduden*, todos septentrionales. ★ *Giristiñoa, ago erne heldu diren hitzetan, / zeñak guziak baitire hire ontasunetan*. EZ *Man* I 49. *Iragan urthea deitzen da iaz, oraingoa aurthen, eta heldu dena geurtz <-rzk>*. EZ *Eliç* XXV. *Heldu den denbora luzean / behi zaitu laudatuko*. Gç 156. *Ikhustera goazen bezala heldu den Kapituluhan*. He *Gudu* 164 (SP 147 *hunen ondoko kapituluhan*). *Yudasek bazakien Salbatzailleak othoitzean iragan gogo zuela heldu zen gaua Olibetako baratzean*. Lg II 255. *Aurthen hemen naiz, eta beharbada heldu den urthean ez!* Dv *Lab* 83. *Heldu den aldikotzat, hau gogoan har zak*. Zby *RIEV* 1908, 764.

Alemankeria zer den ez dakienak, ikasiko du heldu den asteko zatian. StPierre 33. *Arantzazura erromerian / eldu den urtez etorri.* In SMitx Aranz 194 (puesto en boca de un navarro). *Suizara goateko asmoa dugu heldu den ilabetean.* Izeta DirG 109. *Iragan denbora ez da gehiago gure... Heldu dena, ba...* Larz Senper 116. *Urtatsetako karta ginian lekuko: / Etzerako hintzala heldu den neguko.* Xa Odol 201. ● *Komendatu zireezun fraide lagun orori heldu gauian orok Jinkoa otzoitz zaten.* AR 144.

■ (Aizk app. (← Ax), H). (Acompañado de complemento provisto de suf. -tik). Proceder, provenir, descender, derivar; ser transmitido (por tradición o herencia). (Cuando el objeto es una oración subordinada, ésta se construye con *bait-*, salvo Inchauspe, que emplea el subjuntivo con -(e)n). ● *Tr.* Muy común en toda la tradición septentrional, fuera de la cual, lo encontramos además en Guernico, *AzpPr* y en algún autor moderno. ★ *Haren [Adanen] arrazatik heldu garen guziok gure naturaz lainkoaren hiraren eta punizionearen digne baikara.* Lç Adv *** 1v. *Eztira ez nigar guztiak doloretik heldu.* Ax 501 (V 323). *Minik handienak, burutik heldu direnak.* "Ceux qui viennent". O Pr 646. [Mina] *erorzetik heldu zaionean.* Mong 590. *Trabailutik heldu den irabazia.* ES 180. *Handik heldu da bethi arrazoñaz gobernatzan baita.* Ch I 3, 3. *Hantik heltzen düzü orano [...] ezpeitüt ene büria goiti erazitzen gaizarik hoben direnen egitera.* Mst III 55, 3 (SP, Ch *handik heldu da*, Ip *heltü düzü*, Leon *hortako*). *Nondik heldu othe da bada Jainkoak hunen dorpheki yazartzen baidaroku?* Lg 1 255. *Apostolietarik heldü zaukün fedezko profesionieren molde edo formula bat.* CatLan 22. *Ezin beraz uste izan dezaket Jainkoaren nahitik heldu dela hain gutiren salbatzea.* Brtc 143. *Nundik onera etorri zera? Eta eranzun zion: eldu naiz Jaungoikoagandik.* Gco I 421. [Izpirituko sosegua eta bihotzeko bakea] *heldu baitire gure gutzien mortifikatetik.* Jaur 164. *Arboletarik heldu dira arnoa, sagarra, gaztaina eta bertze fruitu guziak.* Dv Lab 15. *Heien otoiiza ez dela ezpainez barnagodanik heldu.* HU Zez 35. *Beti keñuka zaude / loruaren gisa, / esanaz nagusitzen / zerala aixa, / ori da jaiotzetik / eldu zaizun gaitza.* AzpPr 96. *Eta nontik heltü zait ene Jaunaren Ama jin dadin enegana?* Ip Hil 78. *Hanitx beiti distiatzen / Zure ganik heltü argiak, / bethatzen tü bazter güziak.* UNLilia 12. *Arraultza ollotik eldu da.* Inza Azalp 35. *Kantu ezti bat entzuten da, zerutik heldu balitz bezala.* Ox 45. *Tokietan, toki arau, [...] berez sortzen diren landare mota etarik eldu da tokiaren izena.* Flr 166. *Eskaleretarik petik gora heldu den argiak iatzartzen bezala nu.* JE Ber 66. *Sendagailu gehien-gehienak ez ote dire landaretarik heldu?* Zerb Azk 88. *Goi-mailletako izaki bizidunak eboluzioz azpikoetatik eldu direla.* Vill Jaink 52. *Castilla aldeko zelaietarik heldu ziren lanoak.* Ardoy SFran 73.

■ (Con subordinada causal). Suceder (porque), proceder (de). Cf. infra (3). ★ *Eta baldin eskualdun batzuek hala mintzo badira, hori heldu da zeren erdarak edo gaztelaniak mintzaira molde hau hartu baitu Arabiatik.* ES 134s (v. tbn. 108 y 133). *Badakizu zergatik eztuzun lauster izaten zeruko konsolazioneak? Hori heldu da zeren nekhezegi galdegiten baitituzu orazionean.* Ch III 30, 1. *Jinkoak hek nere baitan emendatzen baditu, hori heldu da zeren nitaz egin nahi baitu bere semearen imayina perfet bat.* Mih 95. ● (Con instrumental). ★ *Eta hau heldu da Eskualdunek bere hitzkuntza propiala ez estimutan idukiz eta [...] Eskuaraz iskiribatu faltaz.* ES 398.

■ (T-L). Venir a ser, devenir, resultar, salir; seguirse, deducirse, inferirse. "Revenir, coûter", "suivre, résulter" T-L. ★ *Zuzenez eta ethorkiz Erresuma guztiko iaun eta Errege heldu denak.* Ax 576 (V 370). *Hamar birjina hetarik bortzak heldu ziren erroak eta elgerrak, eta bertze bortzak zuhurak.* Tt Onsa 72. *Oren hau partitzen tut 32 haize laurdenez, eta heldu dire 9 oren.* INav 159. *Eta nola lehen ez baitzen hitzkuntza bat baizik [...], arrozinez heldu da mundu-herri guzian izan zen lehenbiziko hitzkuntza izan zela Scythiarrena.* ES 386. *Gaineko opserbazione hautarik naturalki heldu dena da.* Marll xv. *Gai ederra heldu da Dubut atzarria, / liliak bezala du beztiren herria.* Hb Esk 135. *Iguzkiaren bidez egiten den gatza hainitez merkeago heldu dela.* Dv Dial 114 (It atera, Ip jin). *Nik erran nahi nuena zen, holetan bi aldiz iraultzera, heldu direla bi lan.* Dv Lab 28. *Gormandiazko bekhatia, / ala hi gora phikatü; / desobedientzia heltü / zelakoz handürreria.* UNLilia 10. *Zoin egunez adonatu zuten Magoek Jesu Kristo? Trufania egunean, heldu baita Urtharrilaren 6an.* CatJauf 58. *Humenbertze kilo dea behi hunen hazta? Ederki: egungo saltzapenaren neurrian, aberea hauta delarik, heldu da humenbertze urre.* JE Bur 172. *Zenbat heldu dituk sei eta lau? Sei eta lau hamar heldu dituk.* GAlm 1955, 49 (ap. DRA).

■ (Dv, H, Lh). (Empleado gralnte. con *ongi*, *gaizki*, etc.; cuando no se precisa (lo que sucede muy raramente), se sobreentiende el sentido positivo). Salir bien o mal parado, ir(le) bien o mal, salir bien o mal, tener (o no) éxito. *"Zuk errana eginik ez naiz ongi heldu izan, je ne me suis pas bien trouvé d'avoir suivi votre conseil. Gaizki helduko zare hori egiten baduzu, si vous faites cela, il vous en mésarrivera. Ez naiz hain ongi heldua lehen non berriz hasiko bainaiz, je n'ai pas un si bon succès auparavant, pour que j'y revienne"* Dv, que cita además a Ch. *"Bere egitekoetan nahitara heltzen zaio, il lui réussit à son gré dans ses affaires"* H in m. *"Eniz gaizki heldu, je ne m'en trouve pas mal"* Lh. *"Ongi heldu zara?, ¿vas bien? (AN-gip-5vill, B, BN-lab)"* Gte Erd 151 (junto a *untsa zirea?* de BN-arb). ★ *Ezta gibelat behatu behar, zeren hala behatzeaz izatu da gaizki heldu denik.* Ax 467 (V 303; ed. 1864, 546: *peril da gaizki hel zaiten*). *Zeren animaliak, bere adimendu gabearekin ere, eztira lehen gaizki heldu diren lekhura berriz bihurtzen.* Ib. 469 (V 304). *Bertzeak helduko dire bere xede guzietan, eta zu ez batetan ere.* Ch III 49, 4. *Andere izkontü batez zen erhotü [...] amorioa hel eztaitekianari jarraikiago zelakoz.* Egiat 219. *Hek entzun ukhanaz baldin bat ongi bada heldu, / hala egiñaz hamar miller, aldiz, zaie urrikitu.* Gy 83. *Lan horren garbitzeko / denbora behar du, / luzaturikan ere / ezta gaizki heldu.* Bordel 118. *Aberezainak*

thorra betza lasto zamuka batekin abereak eta urez garbi; ez da gaizkiago helduko. Dv Lab 226. Ukhazu hautan sinheste, eta ez zare gaizki helduko. Laph 210. [Hirur merkhatariak] gizon erneak, beren eginbidetan osoki ohartuak eta handizki heltzen zirenak. Arb Igand 101. Nahi bazare ontsa heldu, zozoek lehen hitza atheratu artio igurik zazu bethi. JE Bur 38. Gaur ikusiko nor helduko den hobeki, zu othoitzean arizanik, ala ni dantzan jostaturik! Barb Sup 53. Bertzeak beren urratsetan ontsa heltzen ikusiko dituzu. Leon Imit III 49, 4. Gauzak oro ongi heltzen balinbazaizkit. Barb Leg 138. Ongi egiten baduk hik ere, ongi helduko haiz. Zerb IxtS 11. Kafe bat, ihardetsi zuen muthiko gazteak ez nahiz eta gizona kezarazi, menturaz kafe bati amor emanik hobeki helduko zela. JEtchep 93.

■ (Dv, H). (Con ongi, gaizki, etc.). Acomodarse, ajustarse, ser lo adecuado (o sus antónimos, según el caso); avenirse (con). "Haxeriarri etzaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea, le langage du loup ne convient pas au renard. Ontsa gaizki heldu zait goan behar izatea igande egunarekin, devoir partir en jour de dimanche est chose qui me contrarie fort" Dv. "Oinekoak ongi heldu zait [sic], les souliers me vont bien. Gaizki heldu dire elkharrekin, ils vont mal ensemble. Xiria ezta ongi heldu xilhoarekin, la cheville ne s'adapte pas bien au trou" H. "Ez dira elkarrekin ongi heldu (AN-5vill)" Gte Erd 202 s.v. konpondu. * Ezta puntu hunetara gaizki heldu Pierres Damiano daritzan doktor batek kontatzen duena. Ax 246 (V 166). Zeren eskiribatza, chipia, chipichoa, gizonchoa, haurchoa ezta ongi heldu euskaraz ongi minzaten direnen artean. Ib. 18 (V 9). Zure borondatea biz enea eta ene borondatea berrakio zureari eta harekin ongi hel bedi <m-> bethiere. SP Imit III 15, 3 (Ch iunta, Mst izan). Parabola eder bat dago iarririk Eskrituran S. Matheu baitan; zeren onsa heldu baita, bide <-i> hunzaz ikhusi behar dugu [...]. Tt Onsa 71. Hautxe da Lojikoek batasunaz emaiten duten definizioa, zeina hagitz ongi heldu baitzaio Eskuarari. ES 139. Mintzaira lodiegia ere ezta ongi heldu eskuararekin, hala nola I eta X lodiki erraitea. Ib. 134. Maitaturen duzue zuekin ungi heldu dena, eta higunduren duzue zuen etsaia. Lg II 147. Gainerakoan ongi heldu da meditazionea, igandetan, Jainkoa zerbitzatzeko arrazoinen gainean. Dh 53. Badira belharrak elkharrekin ongi heldu direnak, eta badira elkharri kalte egiten dioetenak. Dv Dial 49 (It elkarrekin ongi datozenak, Ur alkar ondo artuten, Ip alkharreki untsa jiten). Gure lanaren xedeari obeki doakio, egokiago eldu zaio Axularrek diona. Flr 186. Azken molde hortan heltzen nintzan hobekienik. Xa Odol 41. ● Salir adelante, arreglarse(las) (con). * Zeren eta oro emaiten dituen beti aberats baita... bertzentzat, beretzat doidoi... heltzekoa baizik izanen ez badu ere. HU Aurp 111. Kintsenarekin (Mugerren dioten bezala) ezin hel bethi. Manex Barrandegik bihotz onez laguntzen zuen. Ox 194.

■ (-t(z)era heldu). Llegar a, venir a, suceder que. "Gauza hori gerthatzera heldu balitz, si cette chose venait à arriver!" Dv. * Ustez naiteen / hel erortera / zu zirateen / leku berera. O Po 46. Hainak bada nahi baitutzu ongi ezagutu, nihorekin mintzatzera heldu zarenean, solasari guardia emozu. ES 196. Kontseiluak berak izenda ditzake faltatzera heldu litazken bertze kargudunak. JesBih 415. Zer balia lakioko Ebanjelio Sainduko langile bati mundu guzia Jainkoari irabaztea, baldin bera heldu balitz galtzera? Jaur 127. Ordukotz gerthatzen da aziendek odolean sarthua dutela izurria, et[fa] gero hiltzera heldu dira. Dv Lab 215. Herrien erdiak apezik gabe gelditzerat heldu litazke. HU Zez 30. Ber[fr]iz el gitian artio salutatra. Mdg 170. ● (Con dat.). * Alhor hartan hel badakit ereitera hazia / eta ene bada ere lastoa eta bihia, / ez batori ahal duket ezetare berzia. E 135s (cf. Lfn Notes E 156). Baldin lana gelditza heldu balitzaio eritasunez edo ezin bertzez, begiraten dio, ixtripuak dirauno, egunean eguneko ogia. JE Bur 200.

■ (-r)ik heldu). Acabar de. v. infra -tik heldu. * Zure sensuen erregelatzeko emanik heldu natzaitzun pratika diferent haukien nonbre handi huntan. He Gudu 145. [Jesusek Magdalenari] manatu zuen haren dizipuluei errateaz zer ikhusririk heldu zen. Lg II 287. Ya irakurririk heldu zaren misterioak, oraño egiñaraz dietzatzuke gogoan ez dituzkin asko erreflexione. Mih 40. Ahantz bekizkitzu, launa, ene bekhatuak, zeinentzat J. Kristo zure Semea Aldare hunen gainean immolaturik heldu baita. Brct 36.

■ (-tik heldu). Acabar de. Cf. fr. venir de + infinitivo "avoir (fait) très récemment, avoir juste fini de". * Oren berean ere, erortzen gare higuintzetik heldu garen huts beretan. MarII 111. Erreparatu zuten Salbatzailearen ohorea [...] pederikatuz gurutzefikatua izaitetik heldu zenaren Jainkotasuna. Jaur 201.

■ (H). Nacer, crecer, desarrollarse. * Xara berantago eta aphaltago helduko da. Dv Lab 370. Maiz eta ardura abereak erdi-goseak dagode alhapidetan, eta gero txarrak heldu dira. Ib. 132. Ergiei hamar hilabethetan heldu zaizkote lehenbiziko aintzineko hortzak. Ib. 238. [Artzainek] sasietan heldu diren arbolak arradizaraino xahutzen dituzte. Ib. 307. Ene bulunbariek ukitu landan, artho eta ogi hautak heldu dire. Hb Egia 132. Pentzeak eta artoa ontsa heldu omen dituk lur berri horietan. JEtchep 66. Erein ondoan ez omen da aski axolatu nola heldu zen uzta. Ardoy SFran 314. Ez da jorratu behar ez den landarerik / lurtean heldu denik, ez eta bertzerik. Xa Odol 119. Aurten ere usoa gaizki heldu omen. Ib. 20.

◆3. (heltü S ap. A; H). Suceder. (Con aux. intrans., uni- o bipersonal). ● Tr. Sólo septentrional; bien documentado ya en Dechepare y Leizarraga, sólo tiene una tradición continuada entre los autores suletinos y mixanos; aparece tbn. en Pouvreau, Duvoisin y los bajo-navarros Elissamburu y Barbier. * Kirisailuari nola hiri hel ezakia: / berzer argi egin eta erratzen dik buruia. E 245. Hel ahal lekizkigun gaitz guzietarik delibratu. Lç ABC A 8v. Konta zitaten gauza guziak eta zer demoniatuei heldu izan zaien. Lç Mt 8, 33 (He, TB, SalabBN, Dv, Leon gert(h)atu). Orazioniak bizia luzatzen du, Errege Ezekiarri heldu zen bezala. Tt Arima 46.

Despazientzitzen eta nagitzen dire gauzak heldu ez direnean hekin gogara. SP *Imit* III 7, 2. Zer ikhusten zien miragarrienik? Apostolietan heldü zen berritarzina. Bp II 76. Ene lizenziareki hori heldü düzü, amurekatik hanitxen bihotzetarik phensamentiak ager litian. Mst III 46, 3 (Ip heldü da; SP, Ch, Leon gert(h)atu). Ezelata deus ere heltzen mündian haren manüz edo permisionez bezik. CatLan 24. Eta hel baledi zonbait Konfrai haitatietarik ezin asestitzen lizan [...]. Mercy 31. Ezagutu zizin, harendako Meza erranarazitzen zien aldi oroz hala heltzen zela. AR 253. Ikusiren dün orano / zer zaiña heldüko, / Xarlemainak behai / ferafutre ützi. Xarlem 215. Zer nahi malhür edo akzident faxus hel <b-> dakizün. UskLiB 74. Gerthakari txarraz nihor guti orhoit baita hel dadien artean. Dv Dial 66 (Ip heldü; It gerta, Ur jazo). Zer heldüren zen Gizumer Jinkuak ezpalü ikhen pietate haiez? CatS 24. Gezurrak handiago eta sinhetsaræteko aiseago, nik ez dakit nola heldu den hori. Elsb Fram 71. Bere baithan egiten du ikusi behar duela, zer helduko balinbazaio ere. "Adviene que pourra". Barb Leg 127. Bere ziloan egonez ere, barurik bethi egoitea heldu baitzizaion, hil edo bizi, gauaz, herrestaka egiten zituen athermaldi batzu. Ib. 137. Edozer heldurik ere, hark behintzat bere irabazia eraikiko zuela erabaki zuen. Mde HaurB 80.

◆4. (V-ar, S; SP, Urt Gram 363 → A, Lar, Dv, H). Ref.: A *Apend*; Lrq; *AtSac* 41 (que lo recoge sólo en L'Hôpital-St-Blaise (S)). Socorrer, ayudar. (Con aux. intrans. bipersonal). "Ayúdanos, el akigu" Lar. "San Migel, eldu zakidaz emen (V-ar), socorredme" A *Apend*. Cf. **hel**. ● *Tr.* Propio de la tradición septentrional, fuera de la cual se encuentra una vez en Moguel (cf. el testimonio de A *Apend*) y en Orix. Bien documentado en los autores antiguos; a partir de fines del s. XVIII el empleo es regular aunque menos frecuente y prácticamente sólo en imperativo (como sucede, por otra parte, en los testimonios meridionales). ★ *Ordu hartan hel zakitzat, othoi, ama ezta*. E 81. *Hire graziá gure miseriarri balia eta hel dakiön*. Lç *Ins* A 1v. *Ezen zu zinaizkidala / falta gabe helduren, / noiz ere baitzitzazkidan / etsaiak oldarturen*. EZ Eliç 221. *Nork eskua emanen dio? Nor helduko? Nor lagunduko zaika?* Ax 559 (V 357, que corrige innecesariamente *nork helduko*). *Esperantza baitut [...] hortik [zerutik] helduko zatzaizkidala, eskua emanen derautazula*. Ib. 11 (V 5). *Egizu egin ahala zure aldetik eta lainkoa helduko zaio zure borondate onari*. SP *Imit* I 7, 1 (Ch, Leon lagundu, Mst sokhorritü, Ip lagüntü). *Pobre behar bat ikusi dut eta enatzaio heldu izan ahal bezala*. SP *Phil* 157 (He 159 lagundu). *Praiska, Praiska, eldu zakidaz; galduba nas betiko*. Mg *PAb* 76 (Atr BAP 1948, 518 atozkit). *Hel zakizkit, arren, zure loriaren ta nere salbamenduaren etsai izigarri hau gudukatzen*. Dh 108. *Berriz bekhatala eroriko nüzü, heltzen ezpazitzaitzat*. UskLiB 12. *Oihu egiozu zure pena eta zure aflizkioneen artetik hel zaizkizula*. MarII 35. *Aizuak laster jun ziren emazte gaxuri helzera*. Etch 624. *Ez da hargatik lotsatzen ñazio*. *Badaki [...]* Jainkoa goizxago edo berantxago helduko zaiola. Laph 238. *Nahi balinbadugu egiazki Andre-dena Maria hel dakigun gure behar-orduetan*. Jnn *SBi* 51. *Hel zakitze eror eztitian*. Ip *Hil* 150. *Santa aundiak, el zakizkigute!* Or *Mi* 12. *Oi, jan behar nau! Iretsi behar nau! Hel zakizkit!* Zerb *IxtS* 61. *Geure zaintzailea, / gaur hel zakizkigu!* Mde *Po* 18 (en EG 1950 (3-4), 7 *otoi, zatokigu!*). ● "Servir la messe" Lh.

v. tbn. O *Po* 25. Gç 42. Bp I 93. Ch III 48, 5. Brte 181. Dv *LEd* 101. Leon *Imit* III 48, 5. Xa *Odol* 183.

◆5. (SP, Dv, H). (Aux. trans.). Conducir, llevar, hacer llegar, enviar. v. **helarazi**. ● *Tr.* Sólo septentrional; aparece en varios autores clásicos, y se documenta con frecuencia a partir de mediados del s. XIX. ★ *Fin honera hel gitazu*. E 113. *Paulen salbura heltzeko kargua hartu zutenék*. Lç *Act* 17, 15 (He *gidatu*, TB, Dv *lagundu*). *Hel nazazu, longoikoa, hetarik izatera*. EZ *Man* II 49. [Aingerua] *ethor zedin berri haren / Mariaren / heltzeko beharrira*. O *Po* 56. *Finirazten mündian emaziak hanxe, / ezpaleit Jinkuk heldü Xaho Atharratze*. Etch 184. *Eta gerla izan zenean hartan dezidatua, / kurrierez heldu zuen orotara mezua*. Gy 153. *Azken judizioko turutak bere deia heltzen duenean munduaren bi bazterretara*. Dv *LEd* 257s. *Eskua hel dizadazu eta lagunt nezazu*. Ib. 81 (Cb 39 *eskua indazu*). [Ñazioren etsaiak] *Fedearen tribunalerat heldu zuten beldurtu behar zela ñazioz*. Laph 108. *Nere ganaraino harriak eta lur-muiloak ezin helduz, errabia gorriaren bortxaz [...]*. Elzb *PAd* 41. *Aingeruek eta Sainduak heltzen diotzite Jainkoari gure othoitzak*. CatJauf 102. *Behakoa urrun heltzen zuelarik*. JE *Bur* 11. *Nork zakien bertzalde noraino heltzen zuten besoa ixudiantek*. StPierre 33. --*Zer ari hiz tenore huntan bidean? [...]* --Behiak heldu ditiat Harizpuruko bordarat. JEchep 111.

v. tbn. Mat 221. Zby *RIEV* 1908, 294. HU *Zez* 141. M. Elissagaray *GH* 1929, 238. Zerb *Azk* 45. Xa *Odol* 277.

◆6. (BN-baig ap. A; Dv). Pertenezer, tocar, corresponder. Frente al uso de Leizarraga, TB, HeH y Duvoisin, tanto Haraneder como los ejs. de los diccs. de Duvoisin ("*Galdatzen du zuzenez heldu zaiona*, il demande ce qui lui revient de droit") y Azkue ("*Zuzenez eni heldu zen* (BN-baig), me pertenecía en derecho") reflejan que las formas defectivas de supra (2) han pasado tbn. a esta acepción. Cf. infra (9), sobre todo en su acepción de 'afectar, tocar'. ★ *Aitá, indak onhasunetik niri heltzen zaitadan partea*. Lç *Lc* 15, 12 (He *heldu zaitan*, TB *helzen zaitan*, HeH *heltzen zaitan onthasuna*, Dv *heltzen zaitan zuzena*).

◆7. (Dv). Encontrar(se), hallar(se); coincidir, juntar(se), reunir(se). "*Heltzen banaiz zurekin nihon*, si je me rencontre quelque part avec vous" Dv. ● *Tr.* Sólo septentrional, se documenta especialmente bien en textos suletinos y mixanos, si bien hay testimonios, tan tempranos como Materre, más occidentales. Gralnte. intrans., hay un ej. trans. en Oihenart. Aparece generalmente con inesivo y, refiriéndose a personas, con -(r)ekin. ★ *Zenbatetan eroriko ninzen munduko periletan, eta helduko inkontru gaitzetan, baldin zuk [...]* [etsaien] *gaixtakeriak agertu, khendu eta desegin ezpazinitu?* Mat 294s. *Lagun artean / hel nadinean, / elhaketan*,

erhogoan / ez nun dostatzen. O Po 9. Hel dait'asturuz / bertz'anhitz buruz / norbait onts'eginagorik. 'Il peut se rencontrer'. Ib. 14. Edo zoriak / nonbait bi-biak / noiz ere heltzen baikitu. Ib. 14. Nonbait bi-biak heltzen bagira. Ib. 16. Paubren konpaiñian hel zitianian, kortes eta bihoz bera erakus zite. Tt Arima 104. Ihes ezin eginez, hetarik zombaitetan [jokietan, danzetan...] ihor helzen bada, beste ordiez beno zühürrago eta emiago agertü behar dü. Bp II 40. Obligatia dea ehor bere herrian pesta ezten egün batez besta den lekü edo herri batetan he[l]zen bada han Mezaren enzütera? CatLan 101. Bere buruei edo bertzei desiratzen diotela leher egitea [...] edo bertze zenbait inkuntru gaixtotan heltzea. Brtc 58. Renaud, hire fama / mündian dük hedatürrik; / beldür nüik ehizan heltü / seküla gizuneki. Xarlem 276. Kalbariako mendin gaiñen heltü izan bazina. UskLiB 34. Holako kunpañetan eniz oano heltü. Etch 322. Behar da goguan igaran zuin lekhütan izan giren, zuin persunareki heltü giren. CatS 82. Biharamunean partituz etzen Tolosan heltzen ahal behar zuen tenoreko. JEtchep 81. Amenstu leku hortan heltzen garenean, / egizkoaren hatsa galdurik bidean, / leize bat eginen da gure gibelean. Xa Odol 225.

◆8. (V, G, AN, L; Lcc, Lar, Añ, VocZeg 285, VocCB, Dv, H). Ref.: A; EI 147; Iz ArOñ, To; JMB At; Etxba Eib; Elexp Berg. Madurar, Ilegar (o llevar) a la sazón (sentidos prop. y fig.). "10. venir en âge, grandir. [...] 11. venir à maturité, en parlant de fruits" H. v. **umotu, ondu, zoritu**. ● Tr. Propio sólo de la tradición vizcaína y guipuzcoana. Se emplea más como adj. (v. infra). ★ *Eldu dedinian* [linoa], *atera biar da eskuz*. Mg PAB 138. *Desonestidateko eskolaan atzidak, ondo eldu bagakuak, zaartuta bere berdiak*. fB Olg 59. *Arritua norentzat / sagarrak eldurik / ote zeuden arbolan / bildu gabetanik*. It Fab 179. *Hume bat ongi zoritu gabe, ongi eldu gabe igitatu edo ebaki zuena erioak*. LE Urt 434 (ms. orig. 155v sólo zoritu). *Iru bikor oiek eldutakoa lertu eta zumua Erregearen edanontzira bota zuela*. Lard 52. *Denporaz dala eltzen pikua arbolan*. AB AmaE 248. *Denborak matsak elduko ditu*. AzpPr 68. *Ondo eldutako ikoa baño bigunago*. Ag Kr 177. *Osoro zerurako ondurik edo eldurik zeudenen tokia*. Inza Azalp 72. *Eguzkiak eta intzak pikua eldu ditunean*. Or Mi 3. *Utzi urte ta sasoiaren giro ta aldarteak zaletasun ori ondo eldu dezaten*. Lab EEGuna 68. *Iaiotzean izaten asten dira, eltzeke azten dira, ta eldurik zaartzen eta iltzen dira*. Or Aitor 87. *Griña au, giza-emakumeak eltzen dijoazen neurrian, geitu oi da*. MATx Gazt 27. *Mats-mordoak eldu-urran daude*. Ibiñ Virgil 92. *Ortarako pikoak eldu gabe daudela uste det*. NETx LBB 43. *Ondo eldu gabe nagola deritzait lan orretarako*. NETx, carta a Ibiñ 13-XII-1954. *Artoak eldu dira*. Alzola Atalak 68. *Etzala eltzen artorik esan zigun*. *Jakiña, uda motza izango da an*. Uzt Sas 349. *Aurra ondo eldu da / amaren ustetan, / alakoren batian / asi da izketan*. Ib. 33. *Garia heltzean, igitiaz ekiten zaio*. IBe Mc 4, 29 (IBk heldu). *Halako gordin antxa aurkitzen zaio, osoro heldu ez den fruituarena*. MIH 303. ● (Referido a nonatos). Formar. ★ *Ondo poztu ziñan, Alostorrea / eldu zalako neregan semea*. In Or Eus 116.

■ (Urteetan heldu). Entrar en años. ★ *Urteetan elduaz zijoan eran, bertute guzietan aurreratzen zan*. Arr GB 7. *Urteetan elduz zioan eran, ikasbide guzietan aurreratzen zan Platon*. Zait Plat 11.

■ (Lar, Añ, Dv (V, G), H, A). (Part. en función de adj.). (En sentidos prop. y fig.) maduro, en sazón; (referido sobre todo a personas) adulto; prudente, juicioso, sensato, experimentado; mayor, de más edad; (referido a nonatos) formado. "*Haurrak helduak ditu, il a ses enfants grands*. *Neskatxa hori ez da oraino heldua, cette fille n'est pas encore nubile*" Dv. "*Gazte heldua, jeune homme, jeune personne déjà grandis, parvenut a l'âge de raison, à la force de l'âge*. *Neskatxa heldua, fille arrivée à l'âge nubile*" H. "(Vc), persona madura, juiciosa" A. ★ *Jan egik sagar eldua* (Tolosa, 1619). TAV 3.1.25, 44. *Lino azi elduba*. Mg PAB 142. *Artu zuen mats adar bat mordo elduz heterik zegoana*. AA III 297. *Bi gizon zar zintzoak, elduak eta errespetokoak zirudienak*. Ib. 332. *Trateetan ditubee sinpletzat Konpesorerik eldubeenak ta errazoezkuenak*. fB Olg 135. *Oh, sei zazpi urteko Teresa txikijaren ta umiaren pensamentu andija, sendua ta elduba!* fB Ic II 287. *Senarraren pazienzija elduba gaiti zitalago, sutsubago ta lotsa galdukuago egiten zan emazia*. fB Ic III 374. *Ezkongejari obeto begiratu deutsa guraso eldubak ta Jaungoikozkuak, umiak berak baino*. Ib. 354. *Onelako tokietan ikusten dira arbola batean eta denbora berean lorea, fruta berdea eta eldua*. It Dial 40 (Ur elduba, Dv onthua, Ip huntia). *Beren arteko guraso eta gizonik elduenak buru zituztela*. Lard 123. *Judako gizon eldu eta zar guziak*. Ib. 184. *Intxaur ondo elduaren mamiña*. Ur Dial 103. *Marubi eldu gorri eder asko zeuden*. Arr GB 57. *Bera baño elduago zan aizpa bati*. Arr May 119. *Espiritu Santuaren osotasuna sartu zala bere biotzean eta egin ebala (arimearen aldetik) gizon eldu bat*. Itz Azald 133. *Bigunago zegoan sasiko masustarik elduena baño*. Ag G 40. *Elduegi diren morkatik aleak yalki oi bezala*. Or Mi 93. *Eztauela gizon elduen txixa baño gauza oberik orretarako*. Kk Ab II 12. *Emaitz eldurik*. Markiegi in Ldi IL 10. *Mutil gazte ta gizon elduak / zaiñetan alaitasuna*. Or Eus 158. *Belar, garo ta / sagar elduen usai ugari*. EA OIbe 28. *Eman dezagun egun bateko erne-muña dan aurra, ots, argaia, ta beratzi illabete zitun aur eldua*. Or QA 100. *Gaztetan naiz adiñ elduan naiz zartzaroan*. Ib. 112. *Gazteak aurrena eta elduak gero*. Etxde JJ 180. *Neskatillatan artu nai die / neska eldueiri gaiñak*. And AUza 119. *Zugaz biotzak bakea dauka, / [...] arimak bertso eldua*. Gand Elorri 140. *Gari elduaren kolorekoa*. Erkiag BatB 53. *Emakume eldu bat nai litzake andre urtetsu bat zaitzeko*. NETx LBB 69. *Mito gisako zerbait iruditzen zait teoria hazia eta heldua baino gehiago*. MEIG III 118. ● *Hanitz madari ikusten ziran konbentu huntan; heldu helduak, begirako ederrak, gogorako linburgarriak*. Osk Kur 144. ● (Con suf. -ko, adnom.). ★ *Nikasi yauna gizon adintsu bat da, sentzun artetsu ta eldukoa*. Zink Crit 239. *Sinesmen heldukoaren artean, jakinduri gaiak*

darabiltzagu. IBe 1 Cor 2, 6. ● *Ez aur biurtu ezagueraz, bai gaitzarekiko, gizon eldu zaitezten (1 Cor 14, 20).* Or Aitor 389. ● *Ni zarra naiz, eta emaztea egunetan txit eldua da.* Lard 362. *Basarri ta ni zenbat erritan / bertsotarako bilduak, / azkenerako ibilli giñan / urtetan pranko elduak.* Uzt Sas 174.

◆9. (V, G-azp-to-go; Lar, Añ, *VocZeg* 285, *VocCB*, Dv (V, G, S), H). Ref.: A; Iz *ArOñ* (*eltzēia*), *To*; JMB *At*; *Etxba Eib*; Gktx *Loiola*; *Elexp Berg*; *Gte Erd* 14, 57, 275. *Agarrar(se)*, *asir(se)*, *aferrar(se)*, *coger*, *empuñar*, (en sentidos prop. y fig.) *atrapar*, *pillar*; *atender*, *dedicarse* (a un quehacer, etc.), *tratar* (un tema), *emprender* (un trabajo, etc.); *picar*, *morder* (insectos, escorpiones, serpientes y similares), (mucho menos frec.) *pinchar*, *clavar* (un objeto punzante); *morder* (el anzuelo); *atacar* (una enfermedad o similar); (fig.) *afectar*, *tocar*; *aprovechar* (una oportunidad); (*esanari*, etc.) *atenerse* (a lo dicho, etc.); (*hitzetik heldu*) *tomar la palabra* (a alguien); (*errespetoz heldu*) *tratar con respeto*. "Eldu zion gaitzak, le mal l'atteignit" H. "(V), enconarse (la herida)" A. "(G), morder" Ib. "Irurogei kilo! Irurogei ta amarri ere eltzen dio (G-to), llega también a setenta" A *EY* III 310. "Acusar" JMB *At* (cf., tal vez, el ej. de Lard citado *infra*). "Raspar (una bebida). *Ardo mottela, ez du batere eltzen*" Gktx *Loiola*. "Txertoa gaiztotu; infectarse, a causa de una vacuna. *Bakuniak heldu zotsan eta gorrixak ikusi zittuan*" *Elexp Berg*. "Alkarri eltzerano allegatu omen zi(fra)n (G-azp)" *Gte Erd* 123. v. **oratu; lotu, eutsi.**

● *Tr.* Propio sobre todo de la tradición guipuzcoana desde Larramendi por lo menos. En vizcaino se encuentra ya en Micoleta, pero apenas vuelve a atestiguar (Añibarro y Uriarte son las únicas excepciones) hasta fines del s. XIX, si bien en el s. XX es bastante común. En alto-navarro sólo se documenta en Beriayn; Harriet cita un ej. de LE *Urt*, pero seguramente sea debido al corrector guipuzcoano. Al Norte sólo se encuentra en Inchauspe. Es bipersonal con dativo sin duda en Beriayn, Larramendi, Mendiburu y, modernamente, Mirande y Txillardegi; en cambio, ya Cardaveraz emplea el tripersonal que predomina después. Es especialmente frecuente en su acepción de 'agarrar', acompañado casi siempre de un complemento provisto del sufijo *-tik*. ★ *Eldu zitzaizkion bereala eta egotzi zuten labera.* "Asieron del". *Ber Trat* 111r. *Elduteko neure zer eginai.* Mic 13r. *Esanari el akio zabuan ibilli bage.* Lar *DT* CCIV. *Eldu zitzaion Fernandezi burutik oñerano humore lodi gordin oñazez betetzen zuen bat.* Mb *Arg* II 333. *Ondasun usien bazka edo zeboagatik, beñko eriozaren amuari elduko diot?* Cb *Eg* II 62. *Tentau gaitez; baña eldu ta usegin, ez.* Añ *LoraS* 142. *Biotzez laster egitea Jesus gurutzefikatuagana, ta [...]* *berari eldutea perilla igaro artean.* AA III 326. *Otsoa / lasterka asi zan / bildotxaren ondotik, / ta nai zuen egin / milla puska gaisoa / lau letagiñakin. / Eltzera zijoala [...]* It *Fab* 33. *Suge batek eldu ziolako, moztu zioten anka.* Iz *C* (ap. H). *Sugeen mistoak, sugeak eltzen zioten.* LE *Urt* (ap. H). *Eldu eutseen artazijai, ebagi eban soñekua.* Ur *MarII* 102. *Fariseoen Buruak bazkaltzera etxera eraman zuen, ezertatik eldu ote zitzaiokean ikusteagatik.* Lard 415. *Nurbaitek, ustez odola zela eta zauri zumbait bazükiala, heltü zeion.* "Quelqu'un l'arrêta". Ip *Dial* 21 (It *eldu zion*, Ur *eldu eutsan*, Dv *atzeman zuen*). *Kondearen zaldiari bridatik eldu zion.* Arr *GB* 95. *Gerrari laga eta / pakiari eldu.* Xe 402. *Loak bertatik eldu eustan.* AB *AmaE* 463. *Ai nere Jaungoiko maitea! --esan zuan Inaziok buruari elduaz.* Apaol 108s. *Dituela atzetik bata bestiarri eldurik iru ume koxkor.* Alz *STFer* 130. *Gorutz burua iasoteko zeri eldurik ez eukala.* Ag *AL* 109.

● (s. XX). *Samatik elduta eukan lurrean itoten.* *Echta Jos* 45. *Eltzen badiat, sartuko at tiñakuan.* Iraola 103. *Muskerrak gizonari eltzen dionean.* Ag *G* 126n. *Xa, xa! --esan diote zakurrari --elduiok! zaitu zak!* Ib. 310. *Batean sasiak, oteak edo elorrantzak eldu ziotela, bestean [...], ia egunero zekarden gizonak urraturen bat etxera.* Ib. 67s. *Gogorapen gaiztoak zuzen zuzen animari eltzen diote askotan.* Inza *Azalp* 148. *Santa Cruzen berri ematen dun liburua ikusi ezkerro, erriak gogotik elduko diola nago.* Or *SCruz* 8. *Erliak eldu eutsian... / amaika ezten zorrotz sartu zan / gaxo aren gorputzian!* Enb 166. *Zere familiyari / errespetoz eldu.* Tx *B* II 27. *Katuak gaitzari agiñekaz eldu.* Kk *Ab* II 88. *Itzetik eltzen diat.* Or *Mi* 113. *Egokiera oni ez badiot eltzen.* Lab *EEguna* 105. *Arloa ark erakarri oñetik ez ateratzearren, eltzen niela aren erizkerari ta ari-muturrei.* Ldi *IL* 113. *Burrukan eldu baiño leenago / itzez luzaro dute ekin.* Or *Eus* 170. *Zeribait eldu bear, ta artu zun / basagizonen bizia.* Ib. 194. *Bereala elduko dio olakoetan [bestek] zoroki jaulkitako itzari.* TAg *Uzt* 35s. *Landareak, aunditxo izanda ere, ondo eltzen dio lurrari.* Munita 90. *Somorro-gaitzak ez dio eltzen [alertzeari].* Ib. 72. *Besotik heldu zitzaidan.* Mde *Pr* 110. *Xixpari eldu zion.* Etxde *JJ* 152. *Zauritu egin dit biotza bere berriak.* *Baiñan, el nakion alde onari.* Txill *Let* 53. *Atzeratu bagarik, eldu eutsien etze barrie egiteari.* Akes *Ipiñ* 15. *Eltzen dio laban txiki batekin atze-aldeetik eta, arek atera omen zuan karraxi bizia!* Anab *Poli* 47. *Lenengo abaguneari eldu.* Anab *Aprika* 71. *Ona beatz au, eskorpion batek eldua.* Ib. 47. *Jainkoaren auzi au, aitzin-gibel askokoa da, eta saiets guztietatik eldu nai izan diot.* Vill *Jaink* 9. *Gizonik ajolakabeenari ere urbildik eltzen dion galdekizuna.* Ib. 57. *Elduta joateko oitura.* MATx *Gazt* 74. *Goregi zeudela [mats-aleak] eskuz eltzeke.* NETx *LBB* 148. *Estu estu eldurik zeukala.* Berron *Kijote* 179. *Eta emazteari besotik helduta bagoaz etxe aldera.* MEIG I 129.

■ (Con bipersonal trans. en vez de tripersonal). ★ *Lenbizi artan illuna eta argia alkar itsasirik eta eldurik, [...]* *zeñek zein garaituko zuen ibilli ziradela.* Lar *SAgust* 6. *Noizpait eltzen baaut... Zait Sof* 129. *Esku batez gogor eldu zun: --Zaude pittin bat, andrea.* Etxde *AlosT* 99. *Oriek [eskorpionak] eltzen dutena il egiten da.* Anab *Aprika* 46. *Zerbait eldu nairik bere ezkerreko besoa luzatu ondoren, lurrera erori zan.* NETx *LBB* 55.

■ (Con alativo o inesivo en vez de dativo). ★ *Jaungoikoak indarrak eman ez bazizkan, etzan sastian eldu ta geldituko [amilka zijuala].* ABar *Goi* 25. *Peruk, ostera, non eldu badu.* Or *Eus* 173. *Albo bakoitzetik galtzetara*

elduta bost edo sei urteko motiko potxolo bat eta zortzi urteko neska koskor pertxenta bat. Etxde JJ 92.

■ Juntar, unir. Cf. infra (10). ★ *Zerrendak bosnaka elkarri elduak izango dira.* Ol Ex 26, 3 (Ur elkarri itsatsiko, Dv elkarri lothuak, Ker alkarri elduta).

◆10. "Allegado" A Apend. ★ *Ama, / zelan elduok negar ezin, / t' aldau atzeak [erostariak] / ainbeste egin?* Zav Fab RIEV 1909, 32.

II (Empleado como sust.). ◆1. (V, G ap. A), **heltu**. "Llegada" A. ★ *Behin batez bere heltin / Dofinerat juaitin.* Balad 115. ■ (*heldu bat egin*). "Visitar, ir a ver, hacer una visita" PMuj. ★ *Kalte gitxi egiten daben legez balsamuan, eldu bat egin ta bertatik iges egiten daben euliak.* Añ LoraS 111. *Eldu bat edo ikustaldi bat egin eutsen senar-emazteai bein euren adiskide batek.* Ezale 1897, 115. *Ezin bere oiturazko baztertxuetara eldu bat egiteke egon.* Erkiag BatB 186. ◆2. "Temple, sazón, (c.) eldua" Añ. ◆3. *Mordedura, picadura.* ★ *Hebreotarrak suge pozoniatuen ozkada edo elduetatik sendatzen ziran bezala.* Arr Bearg 64 (ap. DRA).

— HELDU-ALDI. a) *Visita.* v. supra II (1). ★ *Bere senarragaz lanean egoanean be, lapikoko ta beste janari guztiak berak zuzenduten ebazan, noizik noizera eldualdi bat etxera egiñaz.* Echa Jos 12. b) *Toma.* ★ *Bigarren eldu-aldian asmua aldatu eban azeri arek, eta binaka asi zan [mats-mordotik yaten].* Or Tormes 25.

— HELDU-ARIN (V, G ap. A), ELTARIN (G-azp ap. Gktx *Loiola*). "No bien maduro (fruta)" A. "Inmaduro, poco maduro. Sagar elt-ariñak" Gktx *Loiola*.

— HELDU BADA. v. **heldubada**.

— HELDU-BERRI (-barri Vc, *heltüb*. S, *heltub*. R ap. A). a) "Noticia de la llegada" A. v. **helberri**. b) (*heltü-b* S ap. Lrq). *Recién llegado.* ★ *Elduberriak arpegian ezagun zun larri ta arnas-estu zetorrena.* Etxde JJ 44. *Oraintxe eldu-berri nintzan Elizondotik.* NExt Antz 153. *Begirakune zorrotzak egin deutsez alkarri, an dagozanak eta eldu barriak.* Erkiag BatB 190. ● (*heldu-berririk*). ★ *Gudatik elduberririk dan zure aitaxo.* Etxde AlosT 53. *Hürrüntik heltü berririk / botzik zirekin nizala.* Casve SGrazi 34. ● (*heldu-berritan*). ★ *Baserritarrok eldu barritan, aberetxeko orman bertan estekatzen zituen abereok.* Erkiag BatB 50.

— HELDU-BIDE. (Fig.). *Lugar por el que agarrar.* ★ [Bertsolariak] *enpeñatutzen dira, / munduban legia, / elkarri billatutzen / eldu-bidia.* AzpPr 106.

— HELDU-GIRO. *Disposición de conseguir, de que llegue.* ★ *Ta gu, euskoak, ete gaude olerkari gurena eldu-giroan?* Ldi IL 37.

— HELDU-GIROTASUN. *Madurez.* ★ *Gari-soloen euri-oritasun koloreak indartsu erakusten dabe euren eldu-girotasuna.* Alzola Atalak 83.

— HELDUXE. (Part. con suf. -xe, de valor aproximativo). a) *De heldu (1).* ★ *Gaineraino helduxeak ere baikitazke.* JE Ber 14. *Graxi gazte zen orano. Ezkunt adinala haatik heltüxirik.* Const 35. *Garbiketa-aterpe aurrera elduxe ziranean.* Erkiag Arran 55. b) *De heldu (8).* ★ *Gure egunetan [...] gizarteko justizia beñola baiño elduxeagoa biurtu delako.* Vill Jaink 99.

— HELTZEAR. A punto de llegar. ★ *Apeztasunerat heltzer eta... soldado altxatua.* Iratz 162. *Berriro alegin eta gutixago nindagon artan, gutixago; ukitzea eta eltzeat.* Or Aitork 205. *la heltzeat zaudenean, zaunkaka agurtu zituzten zakurrek.* Osk Kurl 138. *Baiña urrengo uri aundira eltzeat dagola, geltoki koskor batean jatsi da.* Erkiag BatB 167.

— HELTZEKE. Sin madurar. Cf. **heltzaka**. ★ *Eltzeke diraun udaberriko igali goiztarra.* Etxde JJ 200. *Oraindik pikoak eltzeke baitaude.* NExt LBB 115.

— EZ HELDU BAI HELDU. "Ez eldu bai eldu (V), apuradamente, entre sí alcanza o no alcanza" PMuj. ★ *Nekezale errenteru ez eldu bai eldu bizi dirianai.* Crlc 87.

— EZIN-HELDU. a) (E1) que no llega (?). ★ *Delakotz eskuara --ez otoi erran-- ezin heldua, bainan xuhurra.* HU Aurp 219. b) *Infranqueable.* ★ *Bide ezin-eldu oiek artzeko / launak sortuko bestea.* Or BM 52.

— EZIN HELDUZKO. "Qu'on ne peut atteindre; qui ne peut arriver" Dv.

— EZIN HELEZ. "Hara ezin helez, ne pouvant [pas] arriver là" SP.

— GIBELERAT HELDU. v. **gibel**.

— NOLA HEL. "(BN-mix), según sea. *Gatehutura bat salda aski duzia bazkaritako? Nola hel: handi handia bada, bai*" A s.v. *el*.

— ONGI HELDU. (Empleado en la expresión *ongi hel dakizula, dakizuela*, etc. como fórmula de salutación). "Dios te guarde, Dios te salve (salutación), *agur; ongi el dakiala; ondo el dakizula*" Lar. "Ungi hel dakizula, qu'il vous arrive bien, à vos souhaits, bien vous aille, vous fasse!". Syn. (L) *on dagizula*" H. ★ *Huná, Jesus aitzinera ethor zekien, zioela, Ungi hel dakizuela.* Lç Mt 28, 9 (He, TB, Dv *agur*). *Ungi hel dakiala, Iuduen Regeá.* Lç Mc 15, 18. ● *Bienvenido.* ★ *Jin zaiztian erregeren gana ta honki heliñak ziratekiala.* Egiat 159.

— ZER HEL ERE (BNc, S ap. A; H). Por si acaso. Cf. supra I (3). ★ *Zer hel ere nagoen presto.* Tt Onsa 71. *Egon behar dü ahalaz ikhusteko bidian zer hel ere.* Ip Dial 71 (It, Dv *zer gert(h)a ere*). *Zer hel ere, hirugarren aitorra hura han du.* Barb Sup 40.

7.2.17 Sarasola (SHLH 1994, SEIH1999, SEH2007)

- 1 baso, basa-**. *iz.* ([1284], *1562, 1596). Zuhaitzez betetako lurraldea eta berezk. mendia, gizonak landu ez duena. Ik. **oihan**. *Baztango basoetan. Arrainak urean, abereak basoan. Ikatza egiteko basoa. Herri-basoa: banakako jaberik ez duena. Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Baso motza: baso inausia. Pago-baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Basoko lanak.* Ik. **basa-**. *Munikola-ko baserriak baso-sail handiak zituen. Askatasun-eguzkia basotik irten da.* □ *Esr. zah. Etxera orduan basora. Basoa eta ibaia auzo, hau ez duen etxea gaizo. Andre ezkondua, basoan ostatua.* ▣ *Baso-inausleak.*
- 2 baso**. *iz.* (1562). *Herr. Edontzia. Baso bat ur. Baso bana sagardo eman zien. Baso bete ardo. Edan dezagun beste baso bana. Basoak bete. Hamar baso hartuta hamar baso hustu.* Ik. **basoerdi**.
- 3 baso**. *adlag.* (1627). *Ipar. (Zah.). Aski, nahikoa. Baso xahua ez naiz, ni baitan dagizun ostatua.* ▣ **BASO IZAN.** *Gauza izan, duin izan. Noiz izanen naiz gai eta baso, eta noiz benedikatuko zaitut behar bezala.*

7.47 Lagina: SHLH1994: s.v. 'baso'

- baso**¹. *iz.* Zuhaitzez betetako lurraldea eta berezk. mendia, gizonak landu ez duena. **SIN. oihan.** *Baztango basoetan. Herri basoa: banakako jaberik ez duena. Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Pago baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Baso lanak: basoko lanak.*
- baso**². *iz. beh.* Edontzia. *Baso bat ur hotz. Baso bana sagardo eman zien. Baso bete ardo.*

7.48 Lagina: SEIH1999: s.v. 'baso'

- 1 baso**. *iz.* ([1284], *1562, 1596). Zuhaitzez betetako lurraldea eta berezk. mendia, gizakiak landu ez duena. Ik. **oihan (1)**. *Baztango basoetan. Arrainak urean, abereak basoan. Ikatza egiteko basoa. Herri basoa: banakako jaberik ez duena. Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Baso motza: baso inausia. Pago baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Baso lanak: basoko lanak. Munikolako baserriak baso sail handiak zituen. Askatasun eguzkia basotik irten da.* || *Esr. zah.: Etxera orduan basora. Basoa eta ibaia auzo, hau ez duen etxea gaizo. Andre ezkondua, basoan ostatua.* || *Baso-inausleak.*
- baso mutil.** (1823 "basagudari", 1937). *Basoan, egurgintzan, ikazkintzan... diharduen langilea. Baso mutil nafar batzuk ibili dira gure pinudia botatzen.*
- 2 baso**. *iz.* (1562). *Beh. Edontzia. Baso bat ur hotz. Baso bana sagardo eman zien. Baso bete ardo. Edan dezagun beste baso bana. Basoak bete. Hamar baso hartuta hamar baso hustu.* Ik. **baxoerdi**.
- 3 baso**. *adlag.* (1627). *Ipar. (Zah.; g. er.). Baso izan: gauza izan, duin izan. Zeren eta nintzela ere perla bezain xahua, baso ez bainaz ni baitan dagizun ostatua.*

7.49 Lagina: SEH2007: s.v. 'baso'

heldu, hel, heltzen. *ad.* (1545). *A. da ad.* **1.** Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. **Ik. iritsi, allegatu.** Donostiara heldu zen. *Etxera heldu. Hel nañin zeruko atera. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera.* □ **Abs. Ik. etorri.** Azkenean heldu gara. *Ex dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Oinez, hegazkinez heldu. Lehen heltzen denari. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu zirelako.* □ **Dakusanean** otsoa heldu dela, uzten ditu ardiak eta ihes egiten du. □ (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean. Bi liburu heldu zaizkizu atzerriitik. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.* **2.** *Ipar.* (heldu forma era burutugabearen balioaz). **Etorri.** *Heldu den* (batez ere ipar.): datorren. *Heldu den astean etorriko da. Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela.* □ **Puntu honetara ez da gaizki heldu** (batez ere ipar.): puntu honetara ez dator gaizki. *Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura* (ipar.): nondik datorkion. *Minik handienak, burutik heldu direnak* (esr. zah.). □ **Egokitu.** *Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea: ez dagokio. Gaizki heldu dira elkarrekin.* □ **Gertatu.** *Zer hel ere. Neke arin bat heldu zaidanean herostura handi bat eginen zait. Ez dakigu zer heldu izan zaion.* **3.** Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. **Ik. iritsi.** *Udazkenera heldu gara. Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe, pentsa daiteke ezin dezakegula bestean adinako sinestetik izan arrazoi hutsaren indarrean. Ministro izatera heldu zenean.* **4.** **Fruituak** betetasuna iritsi. **Ik. umotu, ondu, zoritu.** *Heldu da garia. Berandu helduko dira aurtan sagarrak. Helduak ote daude? Marrubi helduaren kolorekoa. Aran helduegiak.* □ **Irud.** *Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaiola.* **5.** *Garaiera edo maila jakin batera iritsi. Ura gerriraino heltzen zitzaion. Ez genukeen sekula utzi behar belaunaldien arteko borroka heldu den punturaino hel zedin.* □ **Ene mihia ezin hel daiteke han ikusia kontatzera.**

B. du ad. (1545). *Ipar.* (G. er.). **Helerazi.** *Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik. Hel ezazu nere negarra Jainkoagana. Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.*

C. zaio ad. (1545). *Batez ere ipar.* **Premia, arrisku** edo estuasun larriren batean dagoenari lagundu. *Hel hakit!* **Ik. hel.** *Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki zure alde borrokatzen bada helduko zatzaizkiola. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola. Prest dago ahala egiten duenari heltzeko.*

D. dio ad. (*1745, 1761). **1.** **Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin.** **Ik. oratu; lotu, eutsi.** *Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Sugeari heldu dio, bildurrik gabe. Elkarri helduta.* □ **Irud.** *Edozein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.* **2.** (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. *Suge batek heldu ziolako, moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.*

7.50 Lagina: SHLH1994: s.v. 'heldu'

hel(du), heltzen. *da ad.* **1** Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. **SIN. iritsi, ailegatu.** *Donostiara heldu zen. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera. Dakusanean otsoa heldu dela.* **2 abs.** **SIN. etorri.** *Azkenean heldu gara. Oinez, hegazkinez heldu. Garaiz, berandu heldu.* **3** (Gauzei buruz). *Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.* **4 ipar.** (heldu forma era burutugabearen balioaz). **Etorri.** *Heldu den: datorren. Heldu den astean etorriko da. Nondik heldu zaion ondasun hura* (ipar.): *nondik datorkion. Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea: ez dagokio. Azken molde horretan heltzen nintzen hobekienik: moldatzen nintzen.* **5 ipar.** *Gertatu. Zer hel ere. Ez dakigu zen heldu izan zaion.* **6** *Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro.* **SIN. iritsi.** *Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Ministro izatera heldu.* **7** *Fruituak eta betetasuna iritsi.* **SIN. umo(tu), on(du), zori(tu).** *Heldu da garia. Marrubi helduaren kolorekoa. Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, bat heldu gabe jaiola.* **8** *Garaiera edo maila jakin batera iritsi. Ura gerriraino heltzen zitzaion.* || *du ad.* **9 ipar.** *Helarazi. Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.* || *zaio ad.* **10** *Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. Hel hakit!* **SIN. hel.** *Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola.* || *dio ad.* **11** *Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin.* **SIN. ora(tu); lo(tu).** *Emazteari besorik helduta bagoaz etxe aldera. Edozein lani heltzen diotenak.* **12** (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. *Eltxoek heltzen badizute.* (tu)zatsbididid

7.51 Lagina: SEIH1999: s.v. 'heldu'

heldu, hel, heltzen. ad. (1545).

- A. da ad. 1.** Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. Ik. **iritsi; ailegatu.** Donostiara heldu zen. Etxera heldu. Hel nadin zeruko atera. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera. || Abs. Ik. **1 etorri.** Azkenean heldu gara. Ez dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Oinez, hegazkinez heldu. Lehen heltzen denari. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu zirelako. || **Dakusanean** otsoa heldu dela, uzten ditu ardiak eta ihes egiten du. || (Gauzei buruz). Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean. Bi liburu heldu zaizkizu atzerritik. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.
- 2. Ipar.** (heldu forma era burutugabearen balioaz). Etorri. Heldu den (batez ere ipar.): datorren. Heldu den astean etorriko da. Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela. || **Puntu honetara ez da gaizki heldu** (batez ere ipar.): puntu honetara ez dator gaizki. Ez luke jakin behar nondik heldu zaion ondasun hura (ipar.): nondik datorkion. Minik handienak, burutik heldu direnak (esr. zah.). || Egokitu. Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea: ez dagokio. Gaizki heldu dira elkarrekin. Azken molde horretan heltzen nintzen hobekienik: moldatzen nintzen.
- 3. Ipar.** Gertatu. Zer hel ere. Neke arin bat heldu zaidanean hertsura handi bat eginen zait. Ez dakigu zer heldu izan zaion.
- 4. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. Ik. iritsi (1).** Udazkenara heldu gara. Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe, pentsa daiteke ezin dezakegula bestean adinako sinesterik izan arrazoi hutsaren indarrean. Ministro izatera heldu zenean.
- 5. Fruituak betetasuna iritsi. Ik. umotu; ondu (2); zoritu.** Heldu da garia. Berandu helduko dira aurten sagarrak. Helduak ote daude? Marrubi helduaren kolorekoa. Aran helduegiak. || Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaioa.
- 6. Garaiera edo maila jakin batera iritsi. Ura gerriraino heltzen zitzaion.** Ez genukeen sekula utzi behar belaunaldien arteko borroka heldu den punturaino hel zedin. || Ene mihia ezin hel daiteke han ikusia kontatzera.
- B. du ad.** (1545). **Ipar.** (G. er.). Helarazi. Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik. Hel ezazu nire negarra Jainkoagana. Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.
- C. zaio ad.** (1545). **1. Batez ere ipar.** Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. Hel hakim! Ik. **hel.** Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki zure alde borrokatzen bada helduko zatzaizkiola. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola. Prest dago ahala egiten duenari heltzeko.
- 2.** (1571). **Ipar.** Aita, indazu ondasunetik niri heltzen zaidan parte: niri dagokidan parte.
- D. dio ad.** (*1745, 1761). **1. Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. Ik. 1 oratu; lotu (3); eutsi (1).** Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Eta emazteari besorik helduta bagoaz etxe aldera. Sugeari heldu dio, beldurrik gabe. Elkarri helduta. || Edozein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.
- 2.** (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. Suge batek heldu ziolako, moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.

7.52 Lagina: SEH2007: s.v. 'heldu'

7.2.18 Elhuyar 1996, 2000 2013 (EEG)

1 baso. *iz.* Bosque; selva. *Iratiko basoa:* el bosque (la selva) de Irati. *Hostozabalen basoa:* bosque de frondosas. *Baso-ustiapena:* explotación forestal. □ **baso bakan** edo **baso meats.** Bosque abierto. || **baso garai.** *Ik. tantaidi.* || **baso sarri** edo **baso zerratu.** Bosque cerrado, bosque tupido.

2 baso. *iz.* 1. Vaso (para beber). 2. (Biol.) Vaso (conducto). *Odol-basoa:* vaso sanguíneo. □ **baso-uzkurtzaile.** Vasoconstrictor, -a. || **baso-zabaltzaile.** (Med.) Vasodilatador, -a.

3 baso. *adb.* (Ipar.) Suficiente; capaz. □ **baso izan.** Ser digno (de), capaz, merecedor.

baso-lan. *iz.* Desbaste de los árboles.

basobera. *iz.* (Ekol.) Monte tallar, monte bajo.

basodilatadore. *iz./izond.* (Med.) Vasodilatador, -a.

basodilatazio. *iz.* (Med.) Vasodilatación.

basoerdi. *iz.* (herr.) Chiquito; vaso pequeño o medio vaso de vino.

basofilo. *iz./izond.* (Biol./Ekol.) Basófilo, -a.

basogintza. *iz.* Silvicultura.

basoilar. *iz.* (Zool.) Urogallo, gallo silvestre (*Tetrao urogallus*).

basoilo. *iz.* (Zool.) Avutarda; sisón. □ **basoilo handi.** Avutarda (común) (*Otis tarda*). || **basoilo txiki.** Sisón (*O. tetrax*).

basokada. *iz.* Contenido de un vaso (cantidad). *Hiru basokada ardo edan zuen:* bebió tres vasos de vino.

7.53 Lagina: EEG1996: s.v. 'baso'

1 baso. *iz.* Bosque; selva. *Iratiko basoa:* el bosque (la selva) de Irati. *Hostozabalen basoa:* bosque de frondosas. *Baso-ustiapena:* explotación forestal. □ **baso bakan** edo **baso meats.** Bosque abierto. || **baso garai.** *Ik. tantaidi.* || **baso sarri** edo **baso zerratu.** Bosque cerrado, bosque tupido. || **ibar-baso.** (Ekol.) Soto (ribereño).

2 baso. *iz.* 1. [edatekoa] Vaso. 2. (Biol.) Vaso.

3 baso. *adb.* (Ipar.) Suficiente; capaz. □ **baso izan.** Ser digno (de), capaz, merecedor.

7.54 Lagina: EEG2000: s.v. 'baso'

1 baso. *iz.* Bosque; selva. *Iratiko basoa:* el bosque (la selva) de Irati. *Hostozabalen basoa:* bosque de frondosas. *Baso-ustiapena:* explotación forestal. □ **baso bakan/meats.** Bosque abierto. || **baso garai.** *Ik. tantaidi.* || **baso sarri/zerratu.** Bosque cerrado, bosque tupido. || **baso-soiltze.** (Ekol.) Deforestación. || **ibar-baso.** (Ekol.) Soto [ribereño].

2 baso. *iz.* 1. [edatekoa] Vaso. *Baso bete ur:* un vaso (lleno) de agua. 2. (Biol.) Vaso. □ **baso-erdi.** 1. (ondoan izena duela) Medio vaso (de). *Baso-erdi esne edaten du oherakoan:* bebe medio vaso de leche al acostarse. 2. *Ik. basoerdi, baxoerdi.*

3 baso. *adb.* (Ipar.) Suficiente; capaz. □ **baso izan.** Ser digno (de), ser capaz, ser merecedor.

7.55 Lagina: EEG2006: s.v. 'baso'

1 baso

eu > es

iz. **bosque; selva**

Iratiko basoa: el bosque (la selva) de Irati

hostozabalen basoa: bosque de frondosas

baso-ustiapena: explotación forestal

Lexiak [+]

→ baso bakan/meats

→ baso sarri/zerratu

→ baso-soiltze

→ ibar-baso

2 baso

eu > es

1 iz. [edatekoa] **vaso**

baso bete ur: un vaso (lleno) de agua

2 iz. (Biol.) lk. hodi

Lexiak [+]

→ baso-azpiko

→ baso-erdi

3 baso

eu > es

adb. (lpar.) **suficiente; capaz**

Lokuzioak [+]

→ baso izan

7.56 Lagina: EEG2013: s.v.
'baso'

- 1 hel(du).** *da ad.* 1. Llegar, arribar, ir. *Trena zortzietan heldu zen:* el tren llegó a las ocho. *Goiz heldu naiz zure etxera:* he llegado a tu casa temprano. 2. Alcanzar, rebasar. *Zahartzarora heldzea ez da gauza erraza:* llegar a la vejez no es una cosa fácil. *Negura heldzen bada, nahikoa izango da!:* ¡si alcanza el invierno, será suficiente! 3. Conseguir, lograr. *Herriko alkate izatera heldu zen:* logró convertirse en alcalde de su pueblo. 4. Madurar, granar. *Sagar helduak gustatzen zaizkit:* me gustan las manzanas maduras. *Artoa heldzen hasi da:* el maíz ha comenzado a granar. 5. Madurar, crecer. *Semeak helduak ditu:* tiene los hijos crecidos. *Pertsona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori:* te daremos esa responsabilidad cuando madures. 6. Llegar, sobrepasar. *Ura gerriraino heldzen zitzaion:* el agua le sobrepasaba la cintura. 7. (Ipar.) Suceder, acaecer; venir; compaginar. *Ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!:* ¡no sé lo que pasará si seguimos así! *Heldu den astean joango gara Bilbora:* iremos a Bilbao la semana que viene. *Gaizki heldu dira elkarrekin:* han compaginado mal. ♦ *du ad.* 8. Mandar, enviar. *Diru guztia zure etxera helduko dizugu:* te mandaremos todo el dinero a tu casa. ♦ *dio ad.* 9. Sujetar, agarrar. *Iletik heldu eta lurrera bota nau:* me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo. *Besotik heldu diot:* le he sujetado por el brazo. 10. Picar, morder. *Sugeak heldzen badizu, ez zaitez mugitu!:* ¡si te muerde una culebra, no te muevas! 11. Atender, dedicarse, emprender. *Edozein lan heldzen diotenak:* los que atienden cualquier trabajo. *Bide horri hel iezaiozu!:* ¡emprende ese camino!
- 2 heldu.** *izond.* 1. Maduro, -a. *Sagar helduak bakarrik bildu behar dira:* hay que recoger sólo las manzanas maduras. *Pertsona helduek aholku egokiak ematen dituzte:* las personas maduras dan buenos consejos. 2. (hed.) Sensato, -a; juicioso, -a; prudente. *Hemen lan egiteko pertsona helduak nahi ditut, ez axolagabeak:* para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables. *Nik ez nuen hala uste, baina pertsona heldua zara!:* ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata! ♦ *iz.* 3. Mordedura, picadura (de un insecto). *Suge pozoitsuen heldua:* la picadura de las serpientes venenosas.

7.58 Lagina: EEG1996: s.v. 'heldu'

- 1 hel(du).** *da ad.* 1. [toki batera] Llegar, arribar, ir. *Trena zortzietan heldu zen:* el tren llegó a las ocho. *Goiz heldu naiz zure etxera:* he llegado a tu casa temprano. 2. (Ipar./GN) Venir. *Menditik heldu dira:* vienen del monte. *Heldu den astean:* la semana que viene. 3. (Ipar.) (osagarria tik atzizkiaz) Provenir, proceder, derivar. 4. *Mirik handienak, burutik heldu direnak:* los mayores dolores, los que provienen de la cabeza. 4. (Ipar.) Suceder, acaecer, pasar. *Ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!:* ¡no sé lo que pasará si seguimos así! 5. [adin, maila, egoera batera] Llegar, alcanzar. *Zahartzarora heldzea ez da gauza erraza:* llegar a la vejez no es una cosa fácil. *Negura heldzen bada, nahikoa izango da!:* ¡si alcanza el invierno, será suficiente! 6. [lortu] Llegar (a), conseguir, lograr. *Herriko alkate izatera heldu zen:* logró convertirse en alcalde de su pueblo. 7. [fruituak] Madurar, granar. *Sagar helduak gustatzen zaizkit:* me gustan las manzanas maduras. *Artoa heldzen hasi da:* el maíz ha comenzado a granar. 8. [pertsonak] Madurar, crecer. *Semeak helduak ditu:* tiene los hijos crecidos. *Pertsona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori:* te daremos esa responsabilidad cuando madures. ♦ *du ad.* 9. Mandar, enviar. *Diru guztia zure etxera helduko dizugu:* te mandaremos todo el dinero a tu casa. ♦ *dio ad.* 10. Tomar, coger; sujetar, agarrar. *Iletik heldu eta lurrera bota nau:* me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo. *Besotik heldu diot:* le he sujetado por el brazo. 11. Picar, morder. *Sugeak heldzen badizu, ez zaitez mugitu!:* ¡si te muerde una culebra, no te muevas! 12. Atender, dedicarse, emprender. *Edozein lan heldzen diotenak:* los que atienden cualquier trabajo. *Bide horri hel iezaiozu!:* ¡emprende ese camino! ♦ *zaio ad.* 13. Ayudar, socorrer. *Hel zaitzizkigu, eror ez guitezen:* ayúdanos para que no nos caigamos.
- 2 heldu.** *izond.* 1. Maduro, -a. *Sagar helduak bakarrik bildu behar dira:* hay que recoger sólo las manzanas maduras. *Pertsona helduek aholku egokiak ematen dituzte:* las personas maduras dan buenos consejos. 2. (hed.) Sensato, -a; juicioso, -a; prudente. *Hemen lan egiteko pertsona helduak nahi ditut, ez axolagabeak:* para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables. *Nik ez nuen hala uste, baina pertsona heldua zara!:* ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata! ♦ *iz.* 3. Mordedura, picadura. *Suge pozoitsuen heldua:* la picadura de las serpientes venenosas.

7.57 Lagina: EEG2000: s.v. 'heldu'

- 1 heldu, hel, heltzen.** *da ad.* 1. [toki batera] Llegar, arribar, ir. *Trena zortzietan heldu zen:* el tren llegó a las ocho. *Goiz heldu naiz zure etxera:* he llegado a tu casa temprano. 2. (GN/Ipar.) Venir. *Menditik heldu dira:* vienen del monte. *Heldu den astean:* la semana que viene. 3. (Ipar.) (osagarriak -tik kasu-atzizkia duela) Provenir, proceder, derivar. *Minik handienak, burutik heldu direnak:* los mayores dolores, los que provienen de la cabeza. 4. (Ipar.) Suceder, acaecer, pasar. *Ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!:* ¡no sé lo que pasará si seguimos así! 5. [adin, maila, egoera batera] Llegar, alcanzar. *Zahartzarora heltzea ez da gauza erraza:* llegar a la vejez no es una cosa fácil. *Negura heltzen bada, nahikoa izango da!:* ¡si alcanza el invierno, será suficiente! 6. [lortu] Llegar (a), conseguir, lograr. *Herriko alkate izatera heldu zen:* logró convertirse en alcalde de su pueblo. 7. [fruituak] Madurar, granar. *Sagar helduak gustatzen zaizkit:* me gustan las manzanas maduras. *Artoa heltzen hasi da:* el maíz ha comenzado a granar. 8. [pertsonak] Madurar, crecer. *Semeak helduak ditu:* tiene los hijos crecidos. *Pertsona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori:* te daremos esa responsabilidad cuando madures. ♦ *du ad.* 9. Mandar, enviar. *Diru guztia zure etxera helduko dizugu:* te mandaremos todo el dinero a tu casa. ♦ *dio ad.* 10. Tomar, coger; sujetar, agarrar. *Iletik heldu eta lurrera bota nau:* me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo. *Besotik heldu diot:* le he sujetado por el brazo. 11. Picar, morder. *Sugeak heltzen badizu, ez zaitez mugitu!:* ¡si te muerde una culebra, no te muevas! 12. Atender, dedicarse, emprender. *Edozein lani heltzen diotenak:* los que atienden cualquier trabajo. *Bide horri hel iezaiozu!:* ¡emprende ese camino! ♦ *zaio ad.* 13. Ayudar, socorrer. *Hel zakizkigu, eror ez gaitezen:* ayúdanos para que no nos caigamos.
- 2 heldu.** *izond.* 1. Maduro, -a. *Sagar helduak bakarrik bildu behar dira:* hay que recoger sólo las manzanas maduras. *Pertsona helduek aholku egokiak ematen dituzte:* las personas maduras dan buenos consejos. 2. (hed.) Sensato, -a; juicioso, -a; prudente. *Hemen lan egiteko pertsona helduak nahi ditut, ez axolagabeak:* para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables. *Nik ez nuen hala uste, baina pertsona heldua zara!:* ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata! ♦ *iz.* 3. Mordedura, picadura. *Suge pozoitsuen heldua:* la picadura de las serpientes venenosas.

1 heldu, hel, heltzen

eu > es

- 1 *da ad.* [toki batera] **llegar, arribar, ir**
trena zortzietan heldu zen: el tren llegó a las ocho
goiz heldu naiz zure etxera: he llegado a tu casa temprano
- 2 *da ad.* (GN/Iparr.) **venir**
menditik heldu dira: vienen del monte
heldu den astean: la semana que viene
- 3 *da ad.* (Iparr.) (osagarriak -tik kasu-atzizkia duela) **provenir, proceder, derivar**
minik handienak, burutik heldu direnak: los mayores dolores, los que provienen de la cabeza
- 4 *da ad.* (Iparr.) **suceder, acaecer, pasar**
ez dakit horrela jarraitzen badugu zer helduko den!: ¡no sé lo que pasará si seguimos así!
- 5 *da ad.* [adin, maila, egoera batera] **llegar, alcanzar**
zahartzarora helzea ez da gauza erraza: llegar a la vejez no es una cosa fácil
negura heltzen bada, nahikoa izango da!: ¡si alcanza el invierno, será suficiente!
- 6 *da ad.* [lortu] **llegar (a), conseguir, lograr**
herriko alkate izatera heldu zen: logró convertirse en alcalde de su pueblo
- 7 *da ad.* [fruituak] **madurar, granar**
sagar helduak gustatzen zaizkit: me gustan las manzanas maduras
artoa heltzen hasi da: el maíz ha comenzado a granar
- 8 *da ad.* [pertsonek] **madurar, crecer**
semeak helduak ditu: tiene los hijos crecidos
persona heldua izatera iristen zarenean emango dizugu ardura hori: te daremos esa responsabilidad cuando madures
- 9 *du ad.* **mandar, enviar**
diru guztia zure etxera helduko dizugu: te mandaremos todo el dinero a tu casa
- 10 *dio ad.* **tomar, coger; sujetar, agarrar**
iletik heldu eta lurrera bota nau: me ha agarrado del pelo y me ha tirado al suelo
besotik heldu diot: le he sujetado por el brazo
- 11 *dio ad.* **picar, morder**
sugeak heltzen badizu, ez zaitez mugitu!: ¡si te muerde una culebra, no te muevas!
- 12 *dio ad.* **atender, dedicarse, emprender**
edozein lan helzten diotenak: los que atienden cualquier trabajo
bide horri hel ieziaozul!: ¡emprende ese camino!
- 13 *zaio ad.* **ayudar, socorrer**
hel zakizkigu, eror ez gaitezen: ayúdanos para que no nos caigamos

2 heldu

eu > es

- 1 *izond.* **maduro, -a**
sagar helduak bakarrik bildu behar dira: hay que recoger solo las manzanas maduras
persona helduek aholku egokiak ematen dituzte: las personas maduras dan buenos consejos
- 2 *izond.* (hed.) **sensato, -a; juicioso, -a; prudente**
hemen lan egiteko persona helduak nahi ditut, ez axolagabeak: para trabajar aquí quiero personas juiciosas, no irresponsables
nik ez nuen hala uste, baina persona heldua zara!: ¡yo no lo creía, pero eres una persona sensata!
- 3 *iz.* **mordedura, picadura**
suge pozoitsuen heldua: la picadura de las serpientes venenosas

7.60 Lagina: EEG2013: s.v. 'heldu'

7.2.19 Euskaltzaindia 2000, 2010, 2012 (HB2000, HB2010, EHA2012)

baso 1 'oihana'

baso 2 'edontzia'

7.61 Lagina: HB2000: s.v. 'baso'

baso 1 iz. 'oihana'.
baso-soiltze
 baso 2 iz. 'edontzia'.
baso erdi: *baso erdi patxaran.*
baso 3 Ipar. Zah. (*baso izan esapidetan erabilia*).
baso izan. *da* ad. 'aski, nahiko, gauza... izan': *ez dira baso eta ez aski holakorik egiteko.*
 baso 4* e. **hodi** ("odol-hodia").

7.62 Lagina: HB2010: s.v. 'baso'

baso¹ iz. Batez ere zuhaitzez betetako lurraldea; gizakiak lantzen ez duen eremua. *Baztango basoetan. Arrainak urean, abereak basoan. Ikatza egiteko basoa. Baso sarria, zarratua. Baso inausia, soildua. Pago baso itzaltsua. Basoko abereak, hegaztiak. Munitzako baserriak baso sail handiak zituen. Herri basoa.* || Esr. zah.: *Etxera orduan basora. Basoa eta ibaia auzo, hau ez duen etxea gaizo.*
baso² iz. Edalontzia; ontzi horren edukia. *Basoa puskatu zuen. Basoak bete. Baso bat ur hotz. Baso bana sagardo eman zien. Edan dezagun beste baso bana. Baso bete ardo. Hamar baso hartuta hamar baso hustu. Zenbait baso ardo. Baso ardoa goratu eta irri egin zuen.*

7.63 Lagina: EHA2012: s.v. 'baso'

heldu 1, hel, heltzen. 1. *da* ad. 'iritsi, ailegatu': *gure oihua zuregana hel bedi; autobusa heldu zeneko aspertuak ginen.* 2. *Ipar. eta Naf. da* ad. 'etorri': *menditik heldu dira (menditik datozen); heldu den astean ekarriko dugu hori (datorren astean).* 3. *Ipar. da* ad. 'gertatu': *gertakari txarraz inor gutxi ohartzen da heltzen den arte.* 4. *zaio* ad. 'lagundu, sorotsi': *hel zakizkie, eror ez daitezten.* 5. *da* ad. 'umotu, zoritu'. 6. *dio* ad. 'oratu, eutsi'. 7. *dio* ad. 'ausiki, ziztatu': *suge batek heldu ziolako moztu zioten hanka.*

heldu 2 iz. 'ausikia, hozkada': *suge pozoitsuen heldu edo hozkadetatik sendatu.*

heldu 3 izond.: *gari helduaren kolorekoa; mutil gazte eta gizon helduak.*

7.64 Lagina: HB2000: s.v. 'heldu'

heldu, hel, heltzen. ad. (1545).

A. da ad. 1. Toki batean izan, beste batetik hartaratu eta gero. Ik. **iritsi; ailegatu.** Donostiara heldu zen. Etxera heldu. Hel nadin zeruko atera. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera. || Abs. Ik. 1 etorri. Azkenean heldu gara. Ez dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Oinez, hegazkinez heldu. Lehen heltzen denari. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu zirelako. || Dakusanean otsoa heldu dela, uzten ditu ardiak eta ihes egiten du. || (Gauzei buruz). Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean. Bi liburu heldu zaizkizu atzerritik. Gureganaino heldu den hizkuntza aurrera ere biziko bada.

2. Ipar. (heldu forma era burutugabearen balioaz). Etorri. Heldu den (batez ere ipar.): datorren. Heldu den astean etorriko da. Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela. || Puntu honetara ez da gaizki heldu (batez ere ipar.): puntu honetara ez dator gaizki. Ez luke jakin behar nondik heldu zaiion ondasun hura (ipar.): nondik datorkion. Minik handienak, burutik heldu direnak (esr. zah.). || Egokitu. Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea: ez dagokio. Gaizki heldu dira elkarrekin. Azken molde horretan heltzen nintzen hobekienik: moldatzen nintzen.

3. Ipar. Gertatu. Zer hel ere. Neke arin bat heldu zaidanean hertsura handi bat eginen zait. Ez dakigu zer heldu izan zaiion.

4. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. Ik. **iritsi (1).** Udazkenara heldu gara. Zahartzarora heldu da. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe, pentsa daiteke ezin dezakegula bestean adinako sinesterik izan arrazoi hutsaren indarrean. Ministro izatera heldu zenean.

5. Fruituak betetasuna iritsi. Ik. **umotu; ondu (2); zoritu.** Heldu da garia. Berandu helduko dira aurten sagarrak. Helduak ote daude? Marrubi helduaren kolorekoa. Aran helduegiak. || Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Emakume heldua zen. Gizon helduen hitz sakonak. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaiola.

6. Garaiera edo maila jakin batera iritsi. Ura gerriraino heltzen zitzaion. Ez genukeen sekula utzi behar belaunaldien arteko borroka heldu den punturaino hel zedin. || Ene mihia ezin hel daiteke han ikusia kontatzera.

B. du ad. (1545). Ipar. (G. er.). Helarazi. Fin onera hel gaitzazu, garen salbatuetarik. Hel ezazu nire negarra Jainkoagana. Behar duzun guztia helduko dizugu Parisa.

C. zaio ad. (1545). 1. Batez ere ipar. Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. Hel hakim! Ik. hel. Praiska hel zatzaizkit, galdua naiz betiko. Badaki zure alde borrokatzen bada helduko zatzaizkiola. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola. Prest dago ahala egiten duenari heltzeko.

2. (1571). Ipar. Aita, indazu ondasunetik niri heltzen zaidan partea: niri dagokidan partea.

D. dio ad. (*1745, 1761). 1. Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. Ik. 1 **oratu; lotu (3); eutsi (1).** Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Eta emazteari besorik helduta bagoaz etxe aldera. Sugeari heldu dio, beldurrik gabe. Elkarri helduta. || Edozein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.

2. (Suge, intsektu batek) hozka egin, ausiki. Suge batek heldu ziolako, moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.

7.65 Lagina: HB2010: s.v. 'heldu'

heldu¹, hel, heltzen 1 da ad. Toki batean izan, beste toki batetik bertaratu eta gero. Ik. **iritsi; ailegatu.** Donostiara heldu zen. Etxera heldu. Hel nadin zeruko atera. Azkenean heldu gara. Ez dakit nondik heldu diren eta nora doazen. Autobusa heldu zeneko, aspertuak ginen. Oinez, hegazkinez heldu. Zuzen heldu zen eskutitza bere xedera. Garaiz, berandu heldu. Ustekabean heldu ziren. || (Gauza abstraktuez mintzatuz). Gure oihua zuregana hel bedi. Joan zen uda eta negua heldu da. Heriotzako ordua heldu zitzaionean.

2 da ad. Denbora, maila edo egoera jakin batean egotera igaro. Udazkenara heldu gara. Adimenera helduz gero. Horrenbestetara heldu gabe. Ministro izatera heldu.

3 da ad. Garaiera edo maila jakin bat iritsi. Ura gerriraino heltzen zitzaion.

4 da ad. (heldu forma, era burutugabearen balioaz). Ipar. eta Naf. Etorri. Menditik heldu dira: menditik datoz. Puntu honetara ez da gaizki heldu: puntu honetara ez dator gaizki. Ez luke jakin behar nondik heldu zaiion ondasun hura: nondik datorkion. || (heldu den esapidean). Heldu den astean ekarriko dugu hori: datorren astean ekarriko dugu hori. Heldu den igandetik beretik hasiko dira. Heldu den urtean eginen ditu ehun urte hil zela. || Egokitu. Azeriari ez zaio ongi heldu otsoa bezala mintzatzea: ez dagokio. Gaizki heldu dira elkarrekin.

5 da ad. Ipar. Gertatu. Gertakari txarraz inor gutxi ohartzen da, heltzen den arte. Zer hel ere.

6 zaio ad. Premia, arrisku edo estutasun larriren batean dagoenari lagundu. Hel zakizkie, eror ez daitezen. Badaki Zerurako bidean abiatzen denak Jainkoa helduko zaiola.

7 da ad. Fruituez mintzatuz, betetasuna iritsi. Ik. **umotu; ondu 3; zoritu; heldu³.** Heldu da garia. Berandu helduko dira aurten sagarrak. Helduak ote daude? || Zaldarrak ez dira heldu baino lehen lehertu behar. Haurrak helduak ditu. Zortzi haur zituzten, zazpi ongi helduak eta bat heldu gabe jaiola.

8 dio ad. (nor osagarririk gabe). Eskuaren bidez tinkatu, ihes egin ez dezan edo higi ez dadin. Ik. **oratu; eutsi.** Heldu zion lepotik eta lurrera bota zuen. Eta emazteari besotik helduta, bagoaz etxe aldera. Sugeari heldu dio, beldurrik gabe. Elkarri helduta. || (Irud.). Edozein lani heltzen diotenak. Gerrari utzi eta bakeari heldu.

9 dio ad. (nor osagarririk gabe). Sugeez edo intsektuez mintzatuz, ausiki, ziztatu. Suge batek heldu ziolako moztu zioten hanka. Eltxoek heltzen badizute.

heldu² iz. Ausikia, hozkada. Suge pozoitsuen heldu edo hozkadetatik sendatu.

heldu³ izond. Fruituez edo pertsoez mintzatuz, betetasuna iritsi duena. Ik. **heldu¹ 7.** Gari helduaren kolorekoa. Aran helduegiak. Mutil gazte eta gizon helduak. Gizon helduen hitz sakonak. Emakume heldua zen.

7.66 Lagina: EHA2012: s.v. 'heldu'

7.3 Maiztasun lemategiak

Atal honetan, 3.2.2.4 kapituluaren aipaturiko maiztasun lemategiak ematen ditugu: EDBL datu-basean agerpenik ez duten Elh200 eta ETC corpusetako lema-ikurrak, euskarazko hiztegiren batean agertzen direnak. Zerrendok, dagokion corpusetako agerpen-kopuruaren arabera ordenaturik, lehenengo 60 sarrerak dituzte.

	(5 hiztegi \ EDBL_lemma) \cap Elh200	(5 hiztegi \ EDBL_lemma) \cap ETC
	23.244 guztira	9.856 guztira
1	el	duela
2	bigarren	ona
3	zan	nu
4	blog	aurretik
5	hirugarren	el
6	horixe	gizatu
7	jakinarazi	guztietan
8	dirulaguntza	atzoko
9	iru	iazko
10	hauxe	zieta
11	podcast	hemendik
12	un	bainan
13	laugarren	katea
14	ha	ihardun
15	itsas	hauxe
16	alternatiba	goizeko
17	as	miarritz

18	helarazi	itxaso
19	reading	filme
20	susa	sur
21	nun	finean
22	eu	alternatiba
23	me	heinean
24	eba	txin
25	lehiakortasun	ainitz
26	hoi	horixe
27	gogorarazi	beheko
28	sobre	haundi
29	est	zaitu
30	baño	ga
31	ga	man
32	biar	aintzin
33	ezagutarazi	binakako
34	ohartarazi	huna
35	balet	uri
36	ots	zorian
37	zai	derbi
38	ete	txuri
39	erren	alternatibo
40	seigarren	xala
41	berrikusi	hun
42	hun	zonbait
43	zeozer	xii
44	alternatibo	sin
45	mil	jendaurrean
46	des	ha
47	mantenimendu	mur
48	ako	as
49	online	zian

50	gaika	gaurtik
51	nos	nonahi
52	formakuntza	norbere
53	blogari	blog
54	errex	dirulaguntza
55	zazpigarren	ikatu
56	iz	huraxe
57	xii	xi
58	obe	nun
59	ro	sobre
60	ikutu	ho

7.2 Taula: 5 hiztegietaiko EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(HB2010 \ EDBL_lemma) ∩ Elh200	(HB2010 \ EDBL_lemma) ∩ ETC
	<i>3.541 guztira</i>	<i>2.673 guztira</i>
1	bigarren	bainan
2	hirugarren	ihardun
3	horixe	hauxe
4	jakinarazi	alternatiba
5	hauxe	ainitz
6	laugarren	horixe
7	ha	haundi
8	alternatiba	aintzin
9	helarazi	uri
10	susa	derbi
11	nun	txuri
12	gogorarazi	alternatibo
13	baño	zonbait
14	ezagutarazi	ha
15	ohartarazi	nonahi
16	zai	norbere

17	ete	huraxe
18	erren	nun
19	seigarren	ho
20	berrikusi	mu
21	zeozer	heriotze
22	alternatibo	xuri
23	mantenimendu	susa
24	gaika	sekulan
25	formakuntza	euskera
26	zazpigarren	ereman
27	ikutu	kondu
28	bialdu	bakotx
29	onda	kondatu
30	desagerrarazi	zoin
31	geldiarazi	euzko
32	nonbre	bixta
33	zortzigarren	diska
34	betearazi	formakuntza
35	gr	ardurape
36	berreraiki	media
37	nonahi	bal
38	ebaluaketa	untzi
39	gatx	disketxe
40	getxoztar	asamblea
41	ardurape	maula
42	hamargarren	parropia
43	txuri	binaka
44	bal	goranzko
45	bozka	miresmen
46	konpromezu	gostu
47	desarroilo	erretor
48	xar	ardietsi

49	bereiztu	sustengu
50	zera	hogoi
51	bederatzigarren	zeinahi
52	bolondres	noiztik
53	amankomun	ihauteri
54	jes	honenbestez
55	uri	bereiztu
56	sentiarazi	goxoki
57	huraxe	engaiamendu
58	exemplo	lurpeko
59	lagapen	nausi
60	standard	general

7.3 Taula: HB2010: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(OEH \ EDBL_lemma) ∩ Elh200	(OEH \ EDBL_lemma) ∩ ETC
	<i>17.769 guztira</i>	<i>6.223 guztira</i>
1	el	duela
2	bigarren	ona
3	hirugarren	aurretik
4	horixe	el
5	jakinarazi	gizatu
6	iru	guztietan
7	hauxe	iazko
8	laugarren	zieta
9	itsas	hemendik
10	helarazi	katea
11	susa	ihardun
12	eu	hauxe
13	me	goizeko
14	eba	miarritz
15	lehiakortasun	sur

16	hoi	finean
17	gogorarazi	heinean
18	sobre	txin
19	est	horixe
20	baño	beheko
21	ga	zaitu
22	biar	ga
23	ezagutarazi	man
24	ohartarazi	binakako
25	balet	huna
26	ots	uri
27	zai	zorian
28	erren	txuri
29	seigarren	xala
30	berrikusi	sin
31	zeozer	murru
32	mil	gaurtik
33	des	norbere
34	mantenimendu	ikatu
35	ako	huraxe
36	nos	sobre
37	errex	ho
38	zazpigarren	lehiakortasun
39	iz	mu
40	obe	xuri
41	onda	susa
42	geldiarazi	sekulan
43	aur	ereman
44	nombre	pollit
45	katea	kondatu
46	zortzigarren	eskual
47	fr	poderioz

48	oe	lagunarteko
49	bil	erri
50	sortarazi	errepublikar
51	umi	ixil
52	berreraiki	arizan
53	bei	horiexek
54	santi	masaila
55	je	español
56	hamargarren	oraiko
57	sur	bal
58	txuri	deputatu
59	bal	fi
60	bozka	saskipe

7.4 Taula: OEH: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(EusWN \ EDBL_lemma) ∩ Eih200	(EusWN2013 \ EDBL_lemma) ∩ ETC
	<i>1197 guztira</i>	<i>765 guztira</i>
1	bigarren	alternatiba
2	hirugarren	man
3	jakinarazi	derbi
4	dirulaguntza	sin
5	laugarren	dirulaguntza
6	alternatiba	xi
7	reading	lehiakortasun
8	eba	mu
9	lehiakortasun	errepublikar
10	ezagutarazi	masaila
11	ohartarazi	batezbesteko
12	balet	biziraupen
13	seigarren	inposaketa
14	berrikusi	balet

15	mantenimendu	inbertsiogile
16	zazpigarren	engaiamendu
17	geldiarazi	jaraunspen
18	xi	dari
19	batezbesteko	erasotu
20	zortzigarren	gutunazal
21	sortarazi	testamentugile
22	umi	deuseztu
23	biziraupen	errepresentatu
24	nok	lagapen
25	hamargarren	borboi
26	inmigrazio	kartera
27	bederatzigarren	soldatapeko
28	inposaketa	gogorazi
29	lagapen	boy
30	mahainguru	gaileta
31	errepublikar	irismen
32	akreditazio	delitugile
33	oroitarazi	estuason
34	mugiarazi	poliziaburu
35	isilarazi	gainsari
36	hamaikagarren	inmigrazio
37	berrezarri	bacon
38	iraunarazi	erdipurdiko
39	bidar	camping
40	hamabigarren	deserosotasun
41	erreklamatzaille	aintzindari
42	mu	lorontzi
43	islada	erlauntza
44	sinestarazi	zutabegile
45	estuason	ekonomilari
46	kaleratze	erantzunkizun

47	gutunazal	xirula
48	kartera	inhibitzaile
49	hogeigarren	pisukide
50	hamahirugarren	bidegile
51	hamaseigarren	endekapen
52	borboi	espezifikotasun
53	hamalauugarren	akoplamendu
54	jubilazio	kaiser
55	engaiamendu	inbertsore
56	inmigrante	kualitate
57	sarrarazi	toaila
58	gerarazi	instant
59	gaileta	desbideraketa
60	cannabis	edoskitze

7.5 Tabelle: Taula: EusWN: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(EEG2013 \ EDBL_lemma) ∩ Elh200	(EEG2013 \ EDBL_lemma) ∩ ETC
	<i>3019 guztira</i>	<i>2698 guztira</i>
1	bigarren	nu
2	zan	aurretik
3	blog	gizatu
4	hirugarren	atzoko
5	horixe	iazko
6	jakinarazi	hemendik
7	hauxe	ihardun
8	podcast	hauxe
9	laugarren	goizeko
10	ha	miarritz
11	itsas	finean
12	alternatiba	alternatiba
13	as	ainitz

14	lehiakortasun	horixe
15	gogorarazi	beheko
16	baño	aintzin
17	ohartarazi	binakako
18	balet	derbi
19	erren	alternatibo
20	seigarren	zonbait
21	berrikusi	xii
22	zeozer	jendaurrean
23	alternatibo	ha
24	mantenimendu	as
25	online	zian
26	formakuntza	nonahi
27	blogari	blog
28	zazpigarren	huraxe
29	xii	xi
30	ro	ho
31	ikutu	lehiakortasun
32	bialdu	mu
33	xi	heriotze
34	batezbesteko	sekulan
35	nekazal	ereman
36	nombre	zoin
37	trikitixa	diska
38	zortzigarren	lagunarteko
39	betearazi	off
40	berrerabili	formakuntza
41	berreraiki	kandida
42	nonahi	arabi
43	bei	zan
44	normalkuntza	masaila
45	biziraupen	ardurape

46	spam	araga
47	ebaluaketa	media
48	ardurape	bal
49	jasangarritasun	batezbesteko
50	hamargarren	eros
51	bal	biziraupen
52	bozka	untzi
53	konpromezu	fi
54	wifi	foruzaingo
55	desarroilo	aurretiazko
56	egonez	asanblea
57	bereiztu	maula
58	bederatzigarren	parropia
59	bolondres	binaka
60	inposaketa	iduritu

7.6 Taula: EEG2013: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

	(SEH1996 \ EDBL_lemma) \cap Elh200	(SEH1996 \ EDBL_lemma) \cap ETC
	5100 guztira	2320 guztira
1	el	el
2	bigarren	zieta
3	hirugarren	hemendik
4	jakinarazi	bainan
5	un	ihardun
6	laugarren	itxaso
7	ha	filme
8	helarazi	beheko
9	gogorarazi	haundi
10	sobre	zaitu
11	ezagutarazi	man
12	ohartarazi	binakako

13	zai	huna
14	erren	uri
15	seigarren	txuri
16	berrikusi	hun
17	hun	ha
18	errex	sobre
19	zazpigarren	tropela
20	bialdu	ttiki
21	desagerrarazi	president
22	geldiarazi	heriotze
23	nonbre	xuri
24	zortzigarren	sekulan
25	betearazi	ereman
26	sortarazi	xapelgo
27	berreraiki	kondu
28	gatx	bakotx
29	hamargarren	kondatu
30	txuri	euzko
31	bal	ban
32	bozka	ixil
33	ion	arabi
34	xar	masaila
35	bereiztu	xapeldun
36	zera	bal
37	bederatzigarren	deputatu
38	bolondres	untzi
39	marketing	parropia
40	uri	binaka
41	kriston	iduritu
42	sentiarazi	gostu
43	tropela	erretor
44	zirko	ardietsi

45	standard	aspaldidanik
46	laburmetraia	sustengu
47	aztu	arrazoin
48	txirrindula	izigarri
49	aba	miliun
50	oroitarazi	telebixta
51	ingelera	bigarren
52	mugarazi	kaset
53	orijinal	noiztik
54	etxi	multxo
55	eginarazi	ihauteri
56	isilarazi	bereiztu
57	hamaikagarren	goxoki
58	aisa	soldado
59	atxur	miloi
60	rugby	presidentzia

7.7 Tabelle: Taula: SEH1996: EDBL-tik kanpoko lema-hautesleak

7.4 *EuDeLex* hiztegia

7.4.1 *EuDeLex* laginaren inguruko estatistikak

Hemen, aurreko ataleko laginaren inguruko estatistikak ematen ditugu,

3.3.1 kapituluaren iragarri bezala.

XML elementu eta atributuak	Kopurua
Lemak <lemma>	5,165
Homonimo-taldea osatzen dituenak:	34
Lemaren iturria:	5,165
• DeReWo	4,746
• DeReWo (modifikatua)	44
• DeReWo (Homografoa)	18
• Arrazoi formala: Aditz-infinitiboa	40
• Arrazoi formala: Pertsona-generoa	217
• Duden	26
• EAH2006	52
• Langenscheidt	22
DeReWo-40.000 Posizioa:	4,774
Jatorrizko hizkuntza:	81
• fr.	46
• ing.	23
• it.	7
• port.	2
• esp.	1
• innuit	1
• ital.	1
• jap.	1
• pers.	1
Flexio-morfologia markak:	1,101
• reg	1
• irr	309
• sep	884
• -ge	251
Horietatik zenbatek marka 1	768

Horietatik zenbatak 2 marka	322
Horietatik zenbatak 3 marka	11
Flexio morfologia (oharrak):	783
Sinonimoak <synonym>	426
Erreferentziak <reference>	903
“Ikusi hau ere”	70
Haren substantibotzea	366
Haren partizipioa	395
Oharra	13
Entitate Sintaktikoak <SE>	5,752
Kategoria Gramatikala (POS):	5,567
• Izena	2,885
• Aditz transitiboa	946
• Aditz intransitiboa	371
• Aditz erreflexiboa +'sich'	178
• Aditz inpersonala	7
• Aditz-entitatea(k) dituen lema guztira	1,149
• Aditz-entitateak guztira	1,502
• Lehenaldiko Partizipioa	382
• Adjektiboa	540
• Adjektiboa adberbio gisa	158
• Adberbioa	41
• Adberbioa pred./atr. gisa	6
• Preposizioa	18
• Zenbaki kardinala	7
• Interjekzioa	8
• Lokailua	8
• Izenordaina	7
• Preposizioa+Artikulua	1
• Partikula	2
• Hitz elkartetan	2
• Aditz laguntzailea	0

• Aditz modala	0
Kat. Gramatikala 2 (POS2):	66
• Laburdura	7
• Lehenaldiko Partizipioa	50
• Adjektibo izen gisa	9
Argibide morfosintaktikoak:	4,226
• m.	653
• f.	1,113
• n.	407
• anim. m./f.	8
• anim. m./f./n.	0
• anim. m.	270
• anim. f.	270
• anim. n.	5
• +pl.	6
• +haben	1,271
• +sein	182
• +haben/sein	24
• +Dat.	5
• +Akk.	0
• +Dat./Akk.	1
• +Gen.	11
Balentzia-formulak:	104
Adierak <sense>	6,884
Eremu Semantikoari buruzko oharrak:	502
Balentzia-Formulak:	528
Itzulpen-ordainak	11,315
OsagLexPre:	548
OsagLexPost:	77
Argumentuaren Kasua:	425
• -i	230
• -en	58

• -z	33
• -ra	24
• -n	21
• -ekin	19
• -rantz	9
• -t(z)eko	7
• -tik	7
• -engandik	5
• -k	5
• -ko	4
• -engana	1
• -engatik	1
• -rik	1
• -entzat	0
• -k	0
TE:	11,175
Hitz anitzeko unitateak (MWE)	298
MWE:	298
Translation:	297
Definition	9
Definition:	9
DeReWo zerrendatik baztertuak	405
• Ez da DGW lemategian agertzen	160
• DeReWo zerrendan 30.000-40.000	143
• Izen berezia	49
• Modifikaturik onartua	44
• Gainerakoak	9

7.8 Taula: xml elementu eta atributuak

Adieraren Jakintza		
Arloa	2,184	%100,00
Lan Harremanak	231	%10,58
Kirola	166	%7,60
Politika	141	%6,46
Ekonomia	138	%6,32
Zuzenbidea	123	%5,63
Finantzak	118	%5,40
Administrazioa	114	%5,22
Eraikuntza	95	%4,35
Automobila	94	%4,30
Medikuntza	91	%4,17
Arlo Militarra	80	%3,66
Hezkuntza	63	%2,88
Mekanika/Teknologia	50	%2,29
Musika	42	%1,92
Merkataritza	37	%1,69
Erlijioa	35	%1,60
Botanika	32	%1,47
Fisika	28	%1,28
Informatika	28	%1,28
Artea	27	%1,24
Kimika	27	%1,24
Sukaldea	27	%1,24
Itsasoa	26	%1,19
Arkitektura	25	%1,14
Biologia	24	%1,10
Literatura	21	%0,96
Anatomia	19	%0,87
Antzertia	18	%0,82
Hizkuntzalaritza	16	%0,73
Filosofia	15	%0,69
Matematika	14	%0,64

Soziologia	14	%0,64
Zinema	14	%0,64
Zoologia	14	%0,64
Nautika	13	%0,60
Nekazaritza	13	%0,60
Turismoa	13	%0,60
Historia	12	%0,55
Ingurumena	12	%0,55
Meatzaritza	12	%0,55
Kazetaritza	11	%0,50
Hegazkintza	10	%0,46
Meteorologia	10	%0,46
Telekomunikazioak	10	%0,46
Argazkigintza	9	%0,41
Geologia	9	%0,41
Elektrizitatea	8	%0,37
Psikologia	8	%0,37
Geografia	5	%0,23
IrratiaTB	5	%0,23
Ehiza	4	%0,18
Astronomia	3	%0,14
Marrazketa	3	%0,14
Arkeologia	2	%0,09
Elektronika	2	%0,09
Metalurgia	1	%0,05
Mineralogia	1	%0,05
Mitologia	1	%0,05
Albaitaritza	0	%0,00
Mikologia	0	%0,00

7.9 Taula: Adieraren jakintza-arloa

Adieraren Erregistroa	650	%100,00
fig. / irud.	211	%32,46
ugs. / lgart.	172	%26,46
gehoben / goi.	83	%12,77
veraltend / zahark.	51	%7,85
Österr. / Austria	42	%6,46
Schweiz / Suitza	27	%4,15
südd. / heg.	24	%3,69
Jargon	19	%2,92
abwertend / pej.	10	%1,54
derb / adkor.	4	%0,62
nordd. / ipar.	2	%0,31
ostd. / eki.	2	%0,31
poet.	2	%0,31
landschaftlich / beh.	1	%0,15
Kinderspr. / haur.	0	%0,00
Papierdeutsch / idatz.	0	%0,00
westd. / mend.	0	%0,00

7.10 Taula: Adieraren erregistroa

Balentzia-Formulak	632
<i>jdn.</i>	72
<i>jmdm. etw.</i>	43
<i>auf etw.</i>	38
<i>mit etw.</i>	33
<i>pl.</i>	32
<i>sg.</i>	27
<i>etw.</i>	25
<i>an etw.</i>	24
<i>von etw.</i>	23
<i>gegen etw.</i>	17
<i>aus etw.</i>	16
<i>zu etw.</i>	15
<i>mit jdm.</i>	12
<i>für etw.</i>	11
<i>jmdm.</i>	10
<i>sich (Dat.) etw.</i>	9
<i>über etw.</i>	9
<i>+Dat.</i>	8
<i>jnd.</i>	8
<i>+Gen.</i>	6
<i>als etw.</i>	6
<i>bei jdm.</i>	6
<i>jdm.</i>	6
<i>jdm. etw.</i>	6
<i>jdn. mit etw.</i>	6
<i>jdn. zu etw.</i>	6
<i>auf jdn./etw.</i>	4
<i>gegen jdn.</i>	4
<i>gegen jdn./etw.</i>	4
<i>nach etw.</i>	4
<i>etw. (Dat.)</i>	3

<i>jdm./etw.</i>	3
<i>pl. batez ere</i>	3
<i>um etw.</i>	3
<i>+Dat.-Artikel</i>	2
<i>als jmd./etw.</i>	2
<i>an jdn.</i>	2
<i>auf jdn.</i>	2
<i>etw. zu etw.</i>	2
<i>in etw.</i>	2
<i>jdm. von etw.</i>	2
<i>jdn. aus etw.</i>	2
<i>jdn. von etw.</i>	2
<i>jmdm./etw.</i>	2
<i>meist pl.</i>	2
<i>mg.</i>	2
<i>mit jdm./etw.</i>	2
<i>nach jdm./etw.</i>	2
<i>sich etw.</i>	2
<i>vor jdm./etw.</i>	2
<i>zu jdm.</i>	2
<i>(jdm.) etw.; etw. bei jdm.</i>	1
<i>(jmdm.) etw.</i>	1
<i>(sich (Dat.)) etw.</i>	1
<i>+adj.</i>	1
<i>+Akk.</i>	1
<i>+auf</i>	1
<i>+gen.</i>	1
<i>+Inf. +sein</i>	1
<i>+superlat.</i>	1
<i>+zu +inf.</i>	1
<i>an (Dat.) etw.</i>	1
<i>an etw./Dat.</i>	1

<i>an etw./jdn.</i>	1
<i>an jdn./etw.</i>	1
<i>auf etw. (Dat.)</i>	1
<i>auf etw./jdn.</i>	1
<i>batez ere pl.</i>	1
<i>bei etw.</i>	1
<i>bei jdm. für etw.</i>	1
<i>bei jdn. wegen etw.</i>	1
<i>bei/von jdm.</i>	1
<i>etw. (gegen etw.)</i>	1
<i>etw. als etw.</i>	1
<i>etw. an etw.</i>	1
<i>etw. an jdn.</i>	1
<i>etw. auf jdn.</i>	1
<i>etw. bei etw.</i>	1
<i>etw. bei/von jdm.</i>	1
<i>etw. für/als etw.</i>	1
<i>etw. in</i>	1
<i>etw. jmdm.</i>	1
<i>etw. mit etw.</i>	1
<i>ezezkoetan batez ere</i>	1
<i>ezezt.</i>	1
<i>für/als etw.</i>	1
<i>für/auf etw.</i>	1
<i>gertaera-izenekin</i>	1
<i>gut/schlecht</i>	1
<i>in</i>	1
<i>in +Dat.</i>	1
<i>in jmdm.</i>	1
<i>inf. batez ere</i>	1
<i>jdm. (in etw.)</i>	1
<i>jdm. +dass/zu +inf.</i>	1

<i>jdm. gegenüber</i>	1
<i>jdn. (um etw.)</i>	1
<i>jdn. (zu etw.)</i>	1
<i>jdn. +Gen.</i>	1
<i>jdn. +Gen./jdn. wegen etw.</i>	1
<i>jdn. als etw.</i>	1
<i>jdn. als etw./jdn. zu etw.</i>	1
<i>jdn. aus</i>	1
<i>jdn. für etw. mit etw.</i>	1
<i>jdn. gegen jdn.</i>	1
<i>jdn. gegen sich/jdn.</i>	1
<i>jdn. mit etw./jdn. etw. zu +inf.</i>	1
<i>jdn. nach/zu</i>	1
<i>jdn. über etw.</i>	1
<i>jdn. um etw.</i>	1
<i>jdn. zu etwas</i>	1
<i>jdn./etw.</i>	1
<i>jdn./etw. für +adj.</i>	1
<i>jds./einer Sache</i>	1
<i>jmdm. bei etw.</i>	1
<i>jmdm./etw. etw.</i>	1
<i>jmdn. auf etw.</i>	1
<i>jnd. in/jnd. bei jmdm.</i>	1
<i>jndn.¹⁵³</i>	1
<i>lehenald.</i>	1
<i>mit etw./etw. zu tun</i>	1
<i>mit etw./in</i>	1
<i>mit jdm. (über etw.)</i>	1
<i>mit/an etw.</i>	1
<i>mit/ohne etw.</i>	1
<i>n.</i>	1

¹⁵³ Sarrera hau inkonsistentzia bat da, ikus 3.3.1 atala.

<i>nach/auf etw.</i>	1
<i>nach/zu</i>	1
<i>pl. g.e.</i>	1
<i>sg.; an jdn.</i>	1
<i>sg.; zu etw.</i>	1
<i>sich (Dat.) etw. an etw.</i>	1
<i>sich (Dat.) jdn.</i>	1
<i>sich (Dat.) mit/ohne etw.</i>	1
<i>sich (Dat.)/jmdm. etw.</i>	1
<i>sich [Dat.] etw.</i>	1
<i>sich jdn.</i>	1
<i>über etw. (Akk.)</i>	1
<i>über etw./jdn.</i>	1
<i>über jdn./etw.</i>	1
<i>über/zu etw.</i>	1
<i>um/von etw.</i>	1
<i>von jdm./etw.</i>	1
<i>von sich (auf jdn.)</i>	1
<i>vor etw.</i>	1
<i>zu +inf.</i>	1
<i>zu/über etw.</i>	1

7.11 Taula: Balentzia-formulak

7.4.2 Lagina a-beschleichen

à DeReWo 5279 [frz.]

prepos. ▶

1 -(e)ko; -tan

Aal DeReWo 13447 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 ZOOLOGIA aingira

Aar DeReWo 18512 Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 zahark. ZOOLOGIA arrano

Aas EAH2006

iz. n. ▶

1 sarrats; sarraski; hiliki; haratustel

Aasfresser Duden

iz. m. ▶

1 ZOOLOGIA sarraskijale

ab DeReWo 80

I *prepos.* +Dat./Akk. ▶

1 (denborazkoa) -tik (aurrera)

2 (mailaketa) -tik (gora, aurrera)

II *prepos.* +Dat. ▶

1 -tik (aurrera)

III *adlag.* ▶

1 erauzirik, solte

2 ● ab und zu ▶ noizbehinka

abändern DeReWo 23523 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (zati batean) itxuraldatu; (zati batean) aldatu

abarbeiten DeReWo 11137 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 lan eginez ordaindu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 lan eta lan egin

Abbau DeReWo 2959 Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 desmuntatze lanak

2 MEATZARITZA ustiapen; ustiaketa

3 KIMIKA degradatze; degradazio

abbaubar DeReWo 34638

izlag. ▶

1 degradagarri

abbauen DeReWo 2233 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 desegin; desmuntatu; eraitsi

2 MEATZARITZA (mea) erauzi

3 EKONOMIA murriztu; gutxitu

4 KIMIKA desintegratu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 indarrak galdu

abbekommen DeReWo 13323 - irregularra,

bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 (zerbaiten zati bat) jaso

abberufen DeReWo 22699 - irregularra,

bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 kargugabetu; kargutik kendu

Abberufung DeReWo 25520 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abberufen ▶

1 kargugabetze; kargutik kentze

abbestellen VerblnfFormGrund - bereizgarria,

-ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 harpidetza eten

2 (eskaera) baliogabetu

abbezahlen DeReWo 38585 - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 epeka ordaindu

abbiegen DeReWo 8010 - irregularra,

bereizgarria.

I *ad. intran.* +sein ▶

1 -ra hartu

II *ad. tran.* +haben ▶

1 tolestu

Abbild DeReWo 14082 Flexion: ~(e)s, ~er

iz. n. ▶

1 antzirudi; kopia

abbilden DeReWo 7862 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 irudikatu

2 kopiatu

Abbildung *DeReWo 8378* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: **abbilden** ▶

1 irudi

abbinden *EAH2006 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 deslotu; kendu; askatu

2 **MEDIKUNTZA** (zaina) lotu

II *ad. intran. +haben* ▶

1 (zementua, igeltsua) **gogortu**

abblasen *DeReWo 22075 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 **EHIZA ARLO MILITARRA** amaitutzat jo

2 bertan behera utzi; geldiarazi

abblitzen *DeReWo 18925 - bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

1 [bei jdm.] -en **ezetza jaso**

- Igart.: jdn. **abblitzen** lassen ▶ -i azak eman

abblocken *DeReWo 35706 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 blokeatu; atzera bota; -i uko egin

abbrechen *DeReWo 3070 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

1 (zerbaiten zati bat) hautsi; kendu

2 eten; (bertan behera) utzi

3 **ERAIKUNTZA** bota; eraitsi

4 **INFORMATIKA** (bertan behera) utzi

II *ad. intran. +sein* ▶

1 hautsi

2 (bat-batean) eten

abbremsen *DeReWo 11873 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 geldotu; galgatu; balaztatu

II *ad. intran. +haben/sein* ▶

1 geldotu; moteldu

abbrennen *DeReWo 17566 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

1 (osorik) erre

II *ad. intran. +sein* ▶

1 (osorik) erre

abbringen *DeReWo 12124 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn. von etw.] -i **asmoa kendu**

Abbruch *DeReWo 4938* Flexion: ~s, Abbrüche

iz. m. ▶

1 eten

2 **ERAIKUNTZA** eraispen

Abbrucharbeiten *DeReWoAngepasst*

iz. f. [pl.] ▶

1 eraispen lanak

abbuchen *DeReWo 24210 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (kontuan) **zordundu**

abbüßen *EAH2006 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (zigorra) **bete**

abdanken *DeReWo 27856 - bereizgarria*

ad. intran. +haben ▶

1 **abdikatu**; kargua utzi

Abdankung *DeReWo 14767* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: **abdanken** ▶

1 **abdikazio**

abdecken *DeReWo 4349 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 **desestali**

2 (mahaia) jaso

3 **estali**

Abdeckung *DeReWo 18770* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: **abdecken** ▶

1 **estaltze**

2 **estalki**

abdichten *DeReWo 20208 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 irazgaiztu; irazgaitz bihurtu

abdrängen *VerbInfFormGrund - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (bultzaka) **baztertu**

abdrehen *DeReWo 12926 - bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (*jarioa*) moztu
- 2 (*haria emanez*) kendu

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 NAUTIKA norabidez aldatu

abdriften *DeReWo 28232 - bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 NAUTIKA jitoan egon
- 2 *irud.* desbideratu; okertu

Abdruck *DeReWo 14412 Flexion: ~s, Abdrücke*

iz. m. ▶

- 1 hatz
- 2 kopia (*inprimatua, trokelatua*)

abdrucken *DeReWo 11538 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (*inprimaturik*) argitaratu; plazaratu

abdrücken *DeReWo 24774 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 sakatuz itxi
- 2 (*su-arma*) kakoa sakatu; tiro egin

abdunkeln *VerbInfFormGrund - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 ilundu; itzaldu

abebben *DeReWo 34369 - bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 beheratu; gutxitu

Abend *DeReWo 352 Flexion: ~s, ~e*

iz. m. ▶

- 1 arrats; iluntze
- 2 gau (*gauerdira arte*)

Abendakademie *DeReWo 19582*

iz. f. ▶

- 1 HEZKUNTZA gaueko ikastegi; gaueko eskola

Abendblatt *DeReWo 24939*

iz. n. ▶

- 1 arratsaldekarri

Abendessen *DeReWo 7129*

iz. n. ▶

- 1 afari

abendfüllend *DeReWo 20849*

izlag. ▶

- 1 (*film, antzezlan, ekitaldi*) gau osoa irauten duen

Abendgebet *DeReWo 30513*

iz. f. ▶

- 1 ERLIJOA gaueko otoitz

Abendgottesdienst *DeReWo 32645*

iz. m. ▶

- 1 ERLIJOA iluntzeko meza

Abendhimmel *DeReWo 35019*

iz. m. ▶

- 1 iluntzeko zeru

Abendkasse *DeReWo 5227*

iz. f. ▶

- 1 (txartel) leihatila

Abendkleid *DeReWo 24352*

iz. n. ▶

- 1 etiketa-soineko

Abendland *DeReWo 17760*

iz. n. [sg.] ▶

- 1 Mendebalde

abendländisch *DeReWo 17259*

izlag. ▶

- 1 Mendebaldar

abendlich *DeReWo 9923*

izlag. ▶

- 1 arratseko; iluntzeko

Abendmahl *DeReWo 9442*

iz. n. ▶

- 1 ERLIJOA jaunartze

Abendmesse *DeReWo 21450*

iz. f. ▶

- 1 ERLIJOA iluntzeko meza

Abendmusik *DeReWo 31156*

iz. f. ▶

- 1 iluntzeko musika (*entzunaldi*)

Abendprogramm *DeReWo 22931*

iz. n. ▶

- 1 iluntzeko egitarau

Abendrot EAH2006

iz. n. ▶

1 arrasgorri

abends DeReWo 3076

I *adlag.* ▶

1 arratsalde

2 iluntzean; gauean

II *adlag. prd./atr.* ▶

1 arratsaldeko

2 iluntzeko; gaueko

Abendschule EAH2006

iz. f. ▶

1 gau-eskola

Abendsonne DeReWo 39177

iz. f. ▶

1 arrats eguzki

Abendstunde DeReWo 10946

iz. f. ▶

1 iluntze

Abendunterhaltung DeReWo 33401

iz. f. ▶

1 ANTZERKIA iluntzeko emanaldi
(jostagarri)

Abendveranstaltung DeReWo 27545

iz. f. ▶

1 iluntzeko emanaldi; iluntzeko
ekitaldi

Abendzeitung DeReWo 28293

iz. f. ▶

1 arratseko egunkari; arratsaldekarri

Abenteuer DeReWo 2808 Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

1 abentura

Abenteuerfilm DeReWo 32470

iz. m. ▶

1 ZINEMA *abentura film

abenteuerlich DeReWo 7811

izlag. ▶

1 arriskutsu

Abenteuerlust DeReWo 36801

iz. f. ▶

1 abenturazaletasun

abenteuerlustig DeReWo 38758

izlag. ▶

1 abenturazale; ausart

Abenteuerspielplatz DeReWo 21225

iz. m. ▶

1 (haurrentzako) jolastoki

Abenteurer DeReWo 13720 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 abenturazale

Abenteurerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 abenturazale

Aber DeReWo 136

iz. n. ik. aditza: aber ▶

1 eragozpen; baina

aber DeReWo 44

I *juntag.* ▶

1 baina; ordea; aldiz; berriz

II *adlag.* ▶

1 goi. berriz

● aber und aber ▶ behin eta berriz

Aberglaube DeReWo 33577

iz. m. [sg.] ▶

1 sineskeria; superstizio

Aberglauben DeReWo 29204

iz. m. [sg.] ▶

1 sineskeria

abergläubisch DeReWo 33843

izlag. ▶

1 sineskeriatsu

aberkennen VerblnfFormGrund Flexion:

erkannte ababerkannte, aberkannt - *irregularra*,
bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 -z gabetu; -z desjabetu; kendu

abermalig DeReWo 26818

I *izlag.* ▶

1 errepikatu

II *izlag.adb.* ▶

1 behin eta berriz

abermals *DeReWo 5343*

izlag.adb. ▶

1 berriro (ere)

aberwitzig *DeReWo 20763*

izlag. ▶

1 zentzugabe; desarrazoizko; ero; txoro

abfackeln *DeReWo 33562 - bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 *lgart.* -i su eman; (osorik) erre

II *ad. intrans.* +sein ▶

1 *lgart.* (osorik) erre

abfahren *DeReWo 7198 - bereizgarria*

I *ad. intrans.* +sein ▶

1 (ibilgailua, ibilgailuz) abiatu

2 ● *lgart.*: (voll) auf etw./jdn. abfahren ▶
zb./nb. (oso) gustuko izan

II *ad. tran.* +haben/sein ▶

1 (bidea ibilgailuz) ibili; korritu

III *ad. tran.* +haben ▶

1 (zamatuta eta) eraman; garraiatu

2 (gurpilak) higitu

Abfahrer *DeReWo 27448* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 KIROLA alpetar eskiazaile

Abfahrerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 KIROLA alpetar eskiazaile

Abfahrt *DeReWo 2186* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 irteera; irtenbide

2 abiatze (ibilgailuz)

3 KIROLA eski alpetarra

Abfahrtszeit *DeReWo 21833*

iz. f. ▶

1 irtetzeko ordu

Abfall *DeReWo 3761*

iz. m. ▶

1 abar; hondakin; zabor

2 = Abnahme beherakada

Abfallbeseitigung *DeReWo 31819*

iz. f. ▶

1 zabor bilketa; hondakinen bilketa

Abfallentsorgung *DeReWo 23816*

iz. f. ▶

1 hondakin-kudeaketa

abfällig *DeReWo 24664*

I *izlag.adb.* ▶

1 erdeinuz; mespretxuz

II *izlag.* ▶

1 erdeinuzko; mespretxuzko

Abfallprodukt *DeReWo 35308*

iz. n. ▶

1 hondakin

2 azpiproduktu

Abfallwirtschaft *DeReWo 13571*

iz. f. ▶

1 EKONOMIA hondakin-kudeaketa alor

Abfallwirtschaftsbetrieb *DeReWo 23302*

iz. m. ▶

1 EKONOMIA hondakin kudeaketa
arloko enpresa

abfälschen *DeReWo 23701 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (baloia) bidea aldarazi; desbideratu

abfangen *DeReWo 9865 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 bidean atzeman; interzeptatu

abfärben *DeReWo 34802 - bereizgarria*

ad. intrans. +haben ▶

1 [auf etw.] (kolorez) kutsatu; tindatu

2 *irud.* [auf jdn.] -z kutsatu; -i erantsi ▶

a

abfassen *DeReWo 32884 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 goi. idatzi

2 *lgart.* [jdn.] = abfangen bidean atzeman;
intertzeptatu

abfedern *DeReWo 17536 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (kolpea) moteldu; malgotu

abfeiern *DeReWo 31460 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 ospatu

abfertigen DeReWo 12659 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (bidalketa, salgaia) ▶

a igorri

b erregistratu

2 (bezeroa) zerbitzatu

Abfertigung DeReWo 17069 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abfertigen ▶

1 (bidalketak, salgaiak) erregistratze;

igorpen

abfeuern DeReWo 10126 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 jaurti; desarratu; tiro egin

abfinden DeReWo 7340 - irregularra,

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 LAN HARREMANAK -i kitapena eman

2 -i (kalteak) ordaindu

II *ad. + 'sich'* +haben [mit etw.] ▶

1 -ekin etsi; -ekin nahikotu

Abfindung DeReWo 8776 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abfinden 1-2 ▶

1 LAN HARREMANAK kitapen

2 kalte-ordain

abflachen DeReWo 27938 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 lautu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 lautu

2 (gorakada) moteldu

III *ad. intran.* +sein ▶

1 (gorakada) moteldu

2 arrunt bihurtu; mailaz jaitsi

abflauen DeReWo 19377 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 (haizea) baretu

2 (arreta, nahia, grina) apaldu; baretu

3 EKONOMIA apaldu; beheratu

abfliegen DeReWo 27505 Flexion: ist abgeflogen

- irregularra, bereizgarria.

I *ad. intran.* +sein ▶

1 (hegazkina) aineratu

II *ad. tran.* +haben/sein ▶

1 (ibilbidea) (hegan) inguratu; ibili

abfließen DeReWo 25768 - irregularra,

bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 isuri

Abflug DeReWo 11571 Flexion: ~(e)s, Abflüge

iz. m. ▶

1 (hegaldi) irteera

Abfluss DeReWo 21391

iz. m. ▶

1 isurbide; isurtegi

2 [sg.] isurtze; isurpen

Abfolge DeReWo 17940 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 sail; segida

abfordern DeReWo 30695 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 eskatu; exijitu

Abfrage DeReWo 29789

iz. f. ▶

1 INFORMATIKA kontsulta; eskaera

abfragen DeReWo 14528 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 HEZKUNTZA -i (ikasgaia) galdetu

2 INFORMATIKA kontsultatu

Abfuhr DeReWo 11711 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 bilketa; garraiaketa

2 arbuio; gaitzespen; ezetz

abführen DeReWo 8831 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 preso eraman; atxilotu

2 desbideratu

3 (zergak) ordaindu

4 MEDIKUNTZA libragarria izan

II *ad. intran.* +haben ▶

1 sabela hustu

abfüllen DeReWo 17389 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 ontziratu; botilaratu

Abgabe *DeReWo 3959* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 emate; eskura emate
- 2 **KIROLA** (*baloia*) pase
- 3 zerga
- 4 **FISIKA** igortze; igorpen; isurpen; jaulkipen

Abgabenlast *DeReWo 37801*

iz. f. ▶

- 1 zerga-karga

Abgang *DeReWo 4040* Flexion: ~, Abgänge

iz. m. ▶

- 1 joanera; irtete
- 2 (*salgaiak*) salmenta; irteera
- 3 **MEDIKUNTZA** ▶
- a isurketa
- b hilaurtze

Abgänger *DeReWo 27728* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 **HEZKUNTZA** azken mailako ikasle

Abgängerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 **HEZKUNTZA** azken mailako ikasle

abgängig *DeReWo 25519*

izlag. ▶

- 1 erreus

Abgas *DeReWo 10991* Flexion: ~es, ~e

iz. n. ▶

- 1 gas isuri; ihes-gas

Abgasnorm *DeReWo 37848*

iz. f. ▶

- 1 **ADMINISTRAZIOA AUTOMOBILA** emisio-arau

abgeben *DeReWo 940 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 eman; eskura eman
 - 2 **EKONOMIA** saldu
 - 3 **KIROLA** (*baloia*) pasatu; pase egin
 - 4 **FISIKA** (*energia*) igorri
- II *ad.* + 'sich' +haben [mit jdm./etw.] ▶
- 1 egitekoa izan; harremana izan

abgebrannt *DeReWo 10812*

izlag. ▶

- 1 *jarg.* sosik gabe

abgebrüht *DeReWo 25627*

izlag. ▶

- 1 *irud.* ezerk ez harritu; ezerk ez asaldatu
- 2 *irud.* eskrupulurik gabe

abgedroschen *DeReWo 39360*

izlag. ▶

- 1 *irud.* oso erabili; higatu

abgefahren *DeReWo 38043*

I *ad. partiz. ik.* aditza: abfahren

II *izlag.* ▶

- 1 (*gurpilak*) higatu
- 2 *jarg. lgart.* ikaragarri; txundigarri

abgefeimt Langenscheidt

izlag. ▶

- 1 maltzur; azeri

abgegriffen *DeReWo 34981*

I *izlag.* ▶

- 1 maiztu; higatu; behin eta berriz erabili

II *ad. partiz. ik.* aditza: abgreifen

abgehalfert *DeReWo 39908*

I *ad. partiz. ik.* aditza: abhalftern

II *izlag.* ▶

- 1 *lgart.* ahul; makal

abgehen *DeReWo 5345 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. intran.* +sein ▶

- 1 irten
- 2 kendu; desitsatsi; aldaratu
- 3 **MEDIKUNTZA** kanporatu
- 4 *lgart.* falta izan

II *ad. tran.* +sein ▶

- 1 (*bidea, eremua*) ibili; ikuskatu

abgekartet Langenscheidt

izlag. ▶

- 1 maneatu; iruzurrez moldatu

abgeklärt *DeReWo 11138*

izlag. ▶

- 1 zuhur; zentzudun

Abgeklärtheit *DeReWo 37716*

iz. f. ▶

- 1 zuhurtasun

abgelegen DeReWo 11850

I *ad. partiz. ik. aditza:* abliegen

II *izlag.* ▶

1 bazter; urrutiko; bakartu

abgelten DeReWo 17029 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 ordaindu; kalte-ordaina eman

Abgeltung DeReWo 24595 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abgelten ▶

1 sari; ordainsari

2 *Austria Suitza* kalte-ordain

Abgeltungssteuer DeReWo 38652

iz. f. ▶

1 *FINANTZAK* aurrezkien errentaren
gaineko zerga

abgeneigt DeReWo 20507

izlag. ▶

1 aurkako

abgenutzt DeReWo 29803

I *ad. partiz. ik. aditza:* abnutzen

II *izlag.* ▶

1 kamuts

2 *irud.* hits; astun; aspergarri

Abgeordnete DeReWo

iz. bizidun f. ▶

1 *POLITIKA* legebiltzarkide; diputatu

Abgeordnetenhaus DeReWo 5749

iz. n. ▶

1 legebiltzar

Abgeordnetenhauswahl DeReWo 27488

iz. f. ▶

1 *POLITIKA* legebiltzarra osatzeko
hauteskundeak

Abgeordnetenversammlung DeReWo 36956

iz. f. ▶

1 *POLITIKA* = Abgeordnetenhaus
legebiltzar

Abgeordneter DeReWo 1008

iz. bizidun m. ▶

1 *POLITIKA* legebiltzarkide; diputatu

abgepackt Langenscheidt

izlag. ▶

1 paketatu; ontziratatu; bilgotu

abgerissen DeReWo 4898

I *ad. partiz. ik. aditza:* abreißen

II *izlag.* ▶

1 *jarg.* arlote; zarpail

2 *irud. (hitzak)* loturarik gabe

Abgesandte DeReWoAngepasst Flexion: ein ~r/
eine ~, ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

1 ordezkari

Abgesandter HumanGender 22753 Flexion: ein
~r/ eine ~, ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

1 ordezkari

Abgesang DeReWo 26433 Flexion: ~s, Abgesänge

iz. m. ▶

1 amaiera; (azken) agur

abgeschieden DeReWo 28640

I *ad. partiz. ik. aditza:* abscheiden

II *izlag.* ▶

1 bazter; urrutiko; bakartu

Abgeschlossenheit DeReWo 25151

iz. f. ▶

1 bakartasun; bakardade; bakartze

abgeschmackt EAH2006

izlag. ▶

1 gustu txarreko; arrunt; geza

abgesehen EAH2006

I *izlag.adb.* ▶

1 [von etw.] gorabehera; alde batera
utziz

II *ad. partiz. ik. aditza:* absehen

abgespannt Langenscheidt

izlag. ▶

1 nekatu

abgestanden Langenscheidt

izlag. ▶

1 (*isurkariak*) bare; geldi

2 (*garagardoa*) zahar; ustel

abgestorben DeReWo 25081

I *ad. partiz. ik. aditza:* absterben

II *izlag.* ▶

1 txindurritu; sorgortu

abgestuft DeReWo 29890

I *ad. partiz. ik. aditza:* abstufen

II *izlag.* ▶

1 mailadun; mailakatu

abgetakelt Langenscheidt

izlag. ▶

1 *jarg.* onenak emandako; higatu

abgetragen DeReWo 13565

I *ad. partiz. ik. aditza:* abtragen

II *izlag.* ▶

1 (*jantziak*) maiztu; higatu

abgetreten Langenscheidt

izlag. ▶

1 (*orpoak*) higatu

abgewetzt Langenscheidt

izlag. ▶

1 (*ehuna, larrua*) higatu; saretu

abgewinnen DeReWo 10156 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben [jmdm./etw. etw.] ▶

1 = *abringen* kendu; harrapatu; irabazi

2 *irud.* gustuko izan

abgewöhnen DeReWo 30947 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 -t(z)eko ohitura kendu

2 [*sich etw.*] -t(z)eko ohitura galdu; -n utzi

abgezehrt EAH2006

izlag. ▶

1 zargaldu; zurbil-argaldu; mengel

abgießen Langenscheidt - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 isurarazi; urez hustu

Abgleich DeReWo 32871 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 erkaketa

2 sinkronizazio

abgleichen DeReWo 26535 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 berdindu

2 [*mit etw.*] ▶

a erkatu; alderatu

b sinkronizatu

abgleiten DeReWo 24286 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 lerratu; irristatu

abgraben DeReWo 29246 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 (*aitzurrez*) kendu

2 (*ur jarioa*) desbideratu

abgreifen VerbInfFormGrund - *irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

1 (*eskuz*) maiztu; higatu; behin eta berriz erabili

2 (*eskuz*) haztatu; (*atzamarrez*) neurtu

3 (*gart. [jdn.]*) harrapatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 (*eskuek*) maiztu; higatu

abgrenzen DeReWo 11402 - *bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 mugatu; mugarriztatu; zedarriztatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 [*von etw.*] zerikusia ukatu

Abgrund DeReWo 9397 Flexion: ~s, Abgründe

iz. m. ▶

1 amildegi; leize; erroitz

2 *irud.* handitasun

3 *irud.* suntsipen

abgründig DeReWo 26002

izlag. ▶

1 hondogabe; ezin asmatuzko; ezin ulertuzko

abgrundtief DeReWo 31566

izlag. ▶

1 hondogabe; ezin asmatuzko; ezin ulertuzko

abgucken *DeReWo 38735 - bereizgarria*
ad. tran. +haben [sich (Dat.) etw.] ▶
1 [bei/von jdm.] -engandik kopiatu;
-engandik hartu; beretzat hartu

Abguss *EAH2006*
iz. m. ▶
1 isurbide; isurtegi
2 isurketa
3 ARTEA molde-lan

abhaben *DeReWo 906 - irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▶
1 [von etw.] (zerbaiten zati bat) jaso;
partekatu

abhacken *DeReWo 37516 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 (aizkoraz) moztu; (aizkoraz) erauzi

abhaken *DeReWo 8256 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 (kakatik) kendu; askatu
2 zerrendatik kendu; egintzat eman

abhalftern *VerbInflFormGrund - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 zahark. (zaldia, idia) -i kabestrua kendu
2 lgart. -i kargua kendu; karguz gabetu;
lanaz gabetu

abhalten *DeReWo 2622 - irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▶
1 urrun mantendu; uxatu
2 [jdn. von etw.] -i eragotzi; -i galarazi
3 egin; izan; antolatu

Abhaltung *DeReWo 31697 Flexion: ~, ~en*
iz. f. ik. aditza: abhalten ▶
1 eragozpen
2 antolaketa; egite

abhandeln *DeReWo 16207 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 [jmdm. etw.] merkezurrean ibili; erosi
2 (auzia, gaia) eztabaidatu; tratatu

Abhandlung *DeReWo 19303 Flexion: ~, ~en*
iz. f. ik. aditza: abhandeln 2 ▶
1 LITERATURA tratatu; saiakera

Abhang *DeReWo 30098 Flexion: ~s, Abhänge*
iz. m. ▶
1 malda; aldapa

abhängen¹ *DeReWo 2297 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 (atoia) askatu; deslotu
2 irud. lgart. [jdn.] -i ihes egin

abhängen² *DeReWoHomograph 2297 -*
irregularra, bereizgarria.
I *ad. intran. +haben [von etw.] ▶*
1 mende egon
II *ad. intran. +haben/sein ▶*
1 (haragia) uxtertu; samurtu

abhängig *DeReWo 2988*
izlag. ▶
1 mende; mendeko

Abhängigkeit *DeReWo 6010 Flexion: ~, ~en*
iz. f. ▶
1 mendekotasun

abhärten *EAH2006 - bereizgarria*
I *ad. tran. +haben ▶*
1 gogortu; zaildu
II *ad. + 'sich' +haben ▶*
1 gogortu; zaildu

abhauen *DeReWo 17807 - irregularra,*
bereizgarria.
I *ad. tran. +haben ▶*
1 (zuhaitza, adarra) moztu
II *ad. intran. +sein ▶*
1 hanka egin; ospa egin

abheben *DeReWo 4315 - irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben ▶*
1 jaso
2 (dirua) atera
3 (kartetan) (kartak) ebaki
II *ad. intran. +haben ▶*
1 aireratu
2 irud. (errealasunetik) urrundu
III *ad. + 'sich' +haben ▶*
1 gailendu; nabarmendu

abhelfen *DeReWo 25061 - bereizgarria*
ad. intran. +haben ▶
1 erremedio eman; konpondu

Abhilfe DeReWo 8073

iz. f. ▶

1 konponbide; erremedio

abholen DeReWo 2967 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 jaso; bila joan

abholzen DeReWo 21149 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (zuhaitza) (errotik) moztu
2 (eremua) basogabetu

abhören DeReWo 14177 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 HEZKUNTZA (ikasgaia) galdetu
2 MEDIKUNTZA auskultatu
3 TELEKOMUNIKAZIOAK hartu; kontrolatu;
zulatu
4 (soinu grabaketa) entzun

Abitur DeReWo 4636 Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 batxilergo

Abiturient DeReWo 9074 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 batxiler

Abiturientin DeReWo 30481 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 batxiler

abjagen DeReWo 24891 - bereizgarria

ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▶

1 -i erauzi; -i kendu

abkacken Langenscheidt - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 adkor. porrot egin

abkanzeln DeReWo 33003 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 -i errieta egin; -z gaizki hitz egin

abkassieren DeReWo 30495 - bereizgarria, -ge
galtzen du.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 kobratu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 lgart. dirutza kobratu; pagotxa bildu

abkaufen DeReWo 11609 - bereizgarria

ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▶

1 -i erosi

2 irud. lgart. -i sinetsi

Abkehr DeReWo 11537

iz. f. [von etw.] ▶

1 uko; uzte

abkehren EAH2006 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 [von etw.] aldendu; aldaratu; alboratu;
kendu

2 heg. (erratzaz) garbitu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 [von etw.] aldendu; aldaratu; alboratu

abklären DeReWo 18089 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 argitu; azaldu

2 adostu

Abklatsch Langenscheidt Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 aizunketa; imitazio

abklatschen DeReWo 35617 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (txalo eginez) eten; (txalo eginez)
geldiarazi

2 KIROLA (pilota, baloia) *harrapatu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 KIROLA (pilota, baloia) bote egin;
punpatu; errebotatu

abklingen DeReWo 19918 - irregularra,
bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 apaldu; ibitu; gutxiagotu

abklopfen DeReWo 24237 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 jo; kolpekatu

2 (hautsa) (kolpeka) kendu; garbitu

3 irud. aztertu

abknicken DeReWo 34745 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (tolestuz) hautsi

2 tolestu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 (tolestu eta) hautsi

2 okertu

abknöpfen DeReWo 27147 - bereizgarria

ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▶

1 (dirua) -i atera; -i kendu

abkommandieren DeReWo 32135 -

bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 ARLO MILITARRA bereizi; igorri

Abkommen DeReWo 2654 Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

1 hitzarmen; itun

abkommen DeReWo 5410 - irregularra,

bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 (bidea, norabidea) desbideratu; bidetik irten

2 (solasgaia) besteratu

3 (ohitura) galdu

Abkömmling EAH2006 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 ondorengo

2 KIMIKA deribatu

abkönnen DeReWo 10123 - irregularra,

bereizgarria.

ad. tran. +haben [ezezkoetan batez ere] ▶

1 ipar. lgart. eutsi; jasan

abkoppeln DeReWo 16049 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 desahokatu; deslotu; askatu

abkühlen DeReWo 9297 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 hoztu; freskatu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 hoztu; freskatu

III *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 hoztu; freskatu

abkürzen DeReWo 19909 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (hitza) laburdura egin

2 (bidea) bidezidorra hartu

Abkürzung DeReWo 9545 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abkürzen ▶

1 (hitza) laburdura; laburtzapen

2 (bidea) bidezidor; lasterbide;

laburbide

abküssen EAH2006 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 musukatu

abladen DeReWo 14134 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 deskargatu; -i zama kendu

Ablage DeReWo 28564

iz. f. ▶

1 biltegi; gordetegi

2 artxibategi

3 jantzitegi

ablagern DeReWo 20220 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 gorde; biltegitatu

2 (egurra) ondu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 jalki

Ablagerung DeReWo 19210 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ablagern ▶

1 GEOLOGIA KIMIKA jalkin; alubioi; liga

2 gordetegiratze

ablassen DeReWo 10996 - irregularra,

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (isurkariak, gasak) hustu; isurarazi

2 = hinunterlassen

II *ad. intran.* +haben ▶

1 [von etw.] etsi; amore eman

Ablauf DeReWo 2901 Flexion: ~s, Abläufe

iz. m. ▶

1 isurbide

2 (gertaera) gauzatze; bilakaera

3 (denbora) iraungitze; iraungipen

ablaufen DeReWo 3331 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. intran.* +sein ▶

1 isuri

2 (gertaera) gertatu; igaro

3 (denbora) iraungi; bukatu; amaitu

II *ad. tran.* +haben/sein ▶

1 (bidea) ibili; korritu

III *ad. tran.* +haben ▶

1 (oinetakoak) higtu

Ableben DeReWo 20877

iz. n. ▶

1 goi. herio; heriotza

ablecken EAH2006 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 miazkatu; milikatu

ablegen DeReWo 2870 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (arropa) erantzi; kendu
- 2 (zama) utzi
- 3 artxibatu
- 4 INFORMATIKA jaregin
- 5 (ohitura) galdu
- 6 (zin, aitorpen) egin
- 7 (kartetan) (karta) botu; utzi

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 *goi.* (kapa, berokia) erantzi
- 2 ITSASOA NAUTIKA itsasoratu

Ableger DeReWo 12067 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

- 1 BOTANIKA ▶
- a adaxka
- b herrestadar; estoloi
- 2 EKONOMIA adar; eskumendeko

ablehnen DeReWo 655 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i uko egin; ukatu
- 2 ZUZENBIDEA ezetsi

Ablehnung DeReWo 3424

iz. f. ik. aditza: ablehnen ▶

- 1 ukapen; ezetz
- 2 ZUZENBIDEA ezesperen

ableisten DeReWo 19901 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (soldaduska, ikastaldia, lanaldia) egin; bete

ableiten DeReWo 6276 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (ura) desbideratu
- 2 [von etw.] MATEMATIKA deribatu
- 3 [von etw.] HIZKUNTZALARITZA eratorri
- 4 *irud.* [von etw.] ondorioz atera; ondorioztatu

Ableitung DeReWo 28246 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ableiten ▶

- 1 (ura) ▶
- a (ubide) adar
- b desbideratze
- 2 MATEMATIKA ▶
- a deribatu
- b deribazio
- 3 HIZKUNTZALARITZA ▶
- a eratorpen
- b eratorbide
- 4 ondorio

ablenken DeReWo 6302 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 desbideratu
- 2 arreta galarazi; lekoratu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

- 1 jostatu; denbora pasatu

Ablenkung DeReWo 19135 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ablenken ▶

- 1 desbideratze
- 2 nahasmen; oharkabetasun
- 3 josteta; denbora-pasa

Ablenkungsmanöver DeReWo 27532

iz. n. ▶

- 1 arreta galarazteko amarru; barreiatzeko amarru; oharkabetzeko amarru

ablesbar DeReWo 34854

izlag. ik. ablesen ▶

- 1 sumagarri
- 2 dezifra daitekeen; irakur daitekeen

ablesen DeReWo 6985 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 irakurri; dezifratu
- 2 *irud.* sumatu

ablichten DeReWo 15466 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i argazkia hartu; -i argazkia atera; fotografiatu
- 2 fotokopiatu

abliefern DeReWo 5366 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 [(jdm.) etw.; etw. bei jdm.] -i eman; -i eskura eman
- 2 [etw. in] -ra eraman

abliegen DeReWo 39284 - *irregularra, bereizgarria.*

I **ad. intran.** +haben ▶

1 [von etw.] (distantzia) urrun egon; -tara egon

II **ad. intran.** +sein ▶

1 heg. Austria (haragia) = abhängen² 1 uxtertu; samurtu

ablösefrei DeReWo 20369

izlag. ▶

1 KIROLA (jokalariaren)

*transferentziagatik ordaindu gabe

ablösen DeReWo 2868 - *bereizgarria*

I **ad. tran.** +haben ▶

1 desitsatsi; askatu

2 ordeztu; txanda hartu

3 ondoren etorri; ondorengoa izan

II **ad. + 'sich'** +haben ▶

1 desitsatsi; askatu

2 txandakatu; aldizkatu

Ablösesumme DeReWo 13505 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 KIROLA *transferentzia (diru kopurua)

Ablösung DeReWo 10321 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ablösen ▶

1 desitsatze; askatze; jauzi

2 ▶

a ordezkari

b ordezte

abmachen VerblnfFormGrund - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 adostu; hitzartu

2 lgart. = entfernen desitsatsi; askatu; kendu

Abmachung DeReWo 15594 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abmachen 1 ▶

1 hitzarmen; akordio

abmagern DeReWo 33531 - *bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

1 mehetu; argaldu

abmahnen VerblnfFormGrund - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 [von etw.] = abraten -i ez egiteko aholkatu; -i aurka aholkatu

2 [jdn.] ZUZENBIDEA -i *erreklamatu; -i *erreklamazioa egin

Abmahnung DeReWo 18635

iz. f. ik. aditza: abmahnen ▶

1 ▶

a ohartarazte

b oharpen; jakinarazpen; gatzigu

Abmarsch DeReWo 21619 Flexion: ~es,

Abmärsche

iz. m. [sg.] ▶

1 abiada; abiatze

abmelden DeReWo 11727 - *bereizgarria*

I **ad. tran.** +haben ▶

1 (harpidetza) utzi

2 bazkidetza kendu; izena kendu; baja eman

II **ad. + 'sich'** +haben ▶

1 (errolda, elkarte) utzi; bazkidetza kendu; izena kendu; baja eman

Abmeldung DeReWo 25415 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abmelden ▶

1 (erroldatik, elkartetik) *izena kentze; baja

abmessen EAH2006 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 neurtu

Abmessung DeReWo 28901 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abmessen ▶

1 neurketa

2 [pl.] neurriak

abmildern DeReWo 31303 - *bereizgarria*

I **ad. tran.** +haben ▶

1 arindu; leundu; moteldu

II **ad. + 'sich'** +haben ▶

1 arindu; leundu; moteldu

abmontieren DeReWo 16500 - *bereizgarria, -ge*
galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 desmuntatu; eraitsi

abmühen DeReWo 34030 - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 [mit etw.] ahalegindu; ahaleginak egin; nekeak hartu

Abnahme DeReWo 9631 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 gutxitze; beheititze; murrizte
- 2 EKONOMIA (merkantzia) erosketa; eroste
- 3 desmuntatze; kentze
- 4 MEDIKUNTZA ebakitze; anputazio

abnehmen DeReWo 2120 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 hartu; kendu
- 2 MERKATARITZA erosi
- 3 irud. sinetsi
- 4 egiaztatu
- 5 (pisua) galdu; argaldu

II *ad. intran. +haben ▶*

- 1 gutxiagotu; gutxitu; urritu; kaskartu
- 2 (telefonoan) erantzun
- 3 argaldu; pisua galdu
- 4 (ilargia) beheratu; ilbehera hasi

Abnehmer DeReWo 8629 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 MERKATARITZA erosle; bezero

Abnehmerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 MERKATARITZA erosle; erostun

Abneigung DeReWo 14424

iz. f. ▶

- 1 [gegen etw.] ezinikusi; ikusiezin; nahitasunik ez

abnorm DeReWo 32260

izlag. ▶

- 1 ez-ohiko; normala ez den; anormal

abnutzen VerblnfFormGrund - bereizgarria

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 higtatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 higtatu; maiztu

Abo DeReWo 7459

iz. m. ▶

- 1 harpidetza; abonamendu; denboraldiko txartel

Abonnement DeReWo 10451 Flexion: ~s, ~s

iz. n. ▶

- 1 harpidetza; abonamendu; denboraldiko txartel

Abonnementspreis DeReWo 11270

iz. m. ▶

- 1 harpidetzaren prezio; harpidetzaren koste

Abonnet DeReWo 7136 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 harpidedun; abonodun; abonatu; izen emaile

Abnennentin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

- 1 harpidedun; abonodun; abonatu; izen emaile

abonnieren DeReWo 23128 - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

- 1 harpidetu; harpidetza egin; abonoa hartu; denboraldiko txartela hartu

- irud.: aboniert sein auf etw. ▶ -tzeko ohitura izan

abordnen VerblnfFormGrund - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i mandatua eman; delegatu; -en esku utzi

Abordnung DeReWo 10639 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abordnen ▶

- 1 ▶
 - a ordezkari-talde; ordezkaritza
 - b -en esku uzte; delegatze; ordezkartitza emate

abpfeifen DeReWo 6380 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 KIROLA (txilibituz) eten; geldiarazi

II *ad. intran. +haben ▶*

- 1 KIROLA (txilibituz) bukaera adierazi; etena adierazi

Abprall DeReWoAngepasst Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 errebote; punpa

abprallen DeReWo 21781 - bereizgarria

ad. intrans. +sein ▶

1 bote egin; punpatu; errebotatu

abraten DeReWo 7747 - irregularra, bereizgarria.

ad. intrans. +haben [jdm. von etw.] ▶

1 asmoa kendu; atzera eragin; ez egiteko aholkatu; aurka aholkatu

abräumen DeReWo 10724 - bereizgarria

ad. trans. +haben ▶

1 kendu; garbitu; jaso

abrechnen DeReWo 7256 - bereizgarria

I *ad. trans.* +haben ▶

1 deskontatu; kendu

II *ad. intrans.* +haben ▶

1 kontua egin; faktura egin
2 [mit jdm.] kontuak garbitu

Abrechnung DeReWo 6280 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abrechnen ▶

1 kontu; faktura
2 kontu garbiketa; kontu garbitze;
likidazio
3 *irud. mendeku*

Abrede EAH2006 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 *zahark. hitzarmen*
2 ukapen; ezetapen

● in [Abrede stellen](#) ▶ ukatu

abreden DeReWo 26944 - bereizgarria

I *ad. trans.* +haben ▶

1 *zahark. = verabreden, vereinbaren*
adostu

II *ad. intrans.* +haben ▶

1 *zahark. [jdm. von etw.] -i* aurka aholkatu;
-i ez egiteko aholkatu

abreiben EAH2006 - irregularra, bereizgarria.

ad. trans. +haben ▶

1 marruskatu; igurtzikatu

Abreibung Langenscheidt Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abreiben ▶

1 *irud. jarg. jipoi; astinaldi*

Abreise EAH2006 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 irteera; partiada; abiatze; joanera

abreißen DeReWo 4118 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. trans.* +haben ▶

1 erauzi; idoki
2 (eraikina) eraitsi

II *ad. intrans.* +sein ▶

1 hautsi; eten

abreisen DeReWo 6277 - bereizgarria

ad. intrans. +sein ▶

1 irten; abiatu; joan

abriegeln DeReWo 13380 - bereizgarria

ad. trans. +haben ▶

1 morroilatu; itxi
2 (poliziak) inguratu

Abriegelung DeReWo 38574 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abriegeln ▶

1 morroilatze; ixte
2 morroil; sarrail; itxitura

abringen DeReWo 15060 - irregularra, bereizgarria.

ad. trans. +haben ▶

1 [jmdm. etw.] (indarrez) kendu; -ra behartu
2 [sich (Dat.) etw.] bere burua behartu

Abriss EAH2006

iz. m. ▶

1 eraiste; eraispen
2 bildumen; laburpen; sinopsi

Abrissbirne DeReWo 38055

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA eraisteko burdin bola

abrollen DeReWo 36864 - bereizgarria

I *ad. trans.* +haben ▶

1 (soka, hodia) desbildu; desbiribilkatu;
zabaldu

II *ad. intrans.* +sein ▶

1 (bilkari, bobina) zabaldu; askatu
2 (gurpil gainean) abiatu
3 (gertaera) gertatu; igaro

abrücken DeReWo 9669 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 [von etw.] urrundu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 [von jdm./etw.] urrundu

2 ARLO MILITARRA erretiratu; atzeraka egin

Abruf DeReWo 16255 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 galde; agindu

- sich auf Abruf bereithalten ▶
aginduaren zain egon

abrufbar DeReWo 12515

izlag. ▶

1 INFORMATIKA (datuak) eskuragarri

abrufen DeReWo 7298 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] -i deitu

2 MERKATARITZA (salgaia merkatutik) erretiratu; kendu

3 INFORMATIKA (datuak) eskatu; eskuratu

abrunden DeReWo 6364 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 biribildu

2 MATEMATIKA (behera) biribildu

Abrundung DeReWo 34623

iz. f. ik. aditza: abrunden ▶

1 MATEMATIKA biribiltze

2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA biribilketa

abrupt DeReWo 9881

I *izlag.adb.* ▶

1 bat-batean; ziplo; zank

II *izlag.* ▶

1 bat-bateko; ustekabeko

abrüsten Langenscheidt - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 armagabetu; armamentua gutxitu

Abrüstung DeReWo 12514

iz. f. ik. aditza: abrüsten ▶

1 armagabetze; armamentuaren gutxitze; desarme

abrutschen DeReWo 7224 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 [von etw.] irristatu; lerratu; limurtu

2 jaitsi; gutxitu; makaldu

absacken DeReWo 12699 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 hondoratu; erori

absagen DeReWo 1375 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (deialdia, gonbidapena) ▶

a ezeztatu; baliogabetu; bertan behera utzi

b uko egin; ez onartu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 [jmdm.] elkartzeko deia ezeztatu

absägen VerblnfFormGrund - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 zerraz moztu

2 irud. lgart. [jdn.] (kalera) botu; bidali; botereaz gabetu

absahnen DeReWo 28320 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (esnea) gaingabetu

2 irud. (nork beretzat) harrapatu; (nork beretzat) gorde; erraz lortu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 jarg. mauka izan

Absatz DeReWo 3653 Flexion: ~es, Absätze

iz. m. ▶

1 (oinetakoa) takoi; orpo

2 (idatzia) paragrafo; lerroalde

3 (eskilara) eskilara-buru

4 MERKATARITZA salmenta

Absatzmarkt DeReWo 20816

iz. m. ▶

1 MERKATARITZA (saltzeko) merkatua

Absatzrückgang DeReWo 38510

iz. m. ▶

1 MERKATARITZA salmenten beherakada; salmenten gutxitze

Absatzzahl DeReWo 35584

iz. f. ▶

1 MERKATARITZA salmenta kopuru

absaufen *DeReWo 38590 - irregularra, bereizgarria.*
ad. intrans. +sein ▶
 1 *jarg. ito*

absaugen *DeReWo 24707 - bereizgarria*
ad. trans. +haben ▶
 1 (xurgagailuz) garbitu; atera

abschaffen *DeReWo 3436 - bereizgarria*
ad. trans. +haben ▶
 1 (legea, erakundea) ezeztatu; kendu; abolitu

abschalten *DeReWo 6676 - bereizgarria*
 I *ad. trans. +haben ▶*
 1 itzali; amatatu; deskonektatu
 II *ad. intrans. +haben ▶*
 1 *jarg. ▶*
 a entzuteari utzi
 b pentsatzeari utzi

abschätzbar *DeReWo 36428*
izlag. ▶
 1 zenbatetsi daitekeen; neur daitekeen

abschätzen *DeReWo 10840 - bereizgarria*
ad. trans. +haben ▶
 1 zenbatetsi

abschätzig *DeReWo 35899*
 I *izlag. ▶*
 1 gutxiesgarri; erdeinuzko; mespretxuzko
 II *izlag.adb. ▶*
 1 erdeinuz; mespretxuz

abschauen *DeReWo 23083 - bereizgarria*
ad. trans. +haben [etw. bei/von jdm.] ▶
 1 *heg. -engandik kopiatu; -engandik hartu*

abscheiden *VerblnfFormGrund - irregularra, bereizgarria.*
 I *ad. trans. +haben ▶*
 1 bereizi
 2 jariatu
 II *ad. intrans. +sein ▶*
 1 *goi. zendu*

Abscheu *DeReWo 22650 Flexion: ~s, ohne Plural*
iz. f. ▶
 1 [*vor etw.*] ezinikusi; herra; nakaitz; higuin

abscheulich *DeReWo 24143*
izlag. ▶
 1 nardagarri; nazkagarri; higuingarri

abschicken *DeReWo 22837 - bereizgarria*
ad. trans. +haben ▶
 1 igorri; bidali

Abschiebehaft *DeReWo 23708*
iz. f. ▶
 1 ZUZENBIDEA (estatu-lurraldetik) kanporatzeko atxilotze

abschieben *DeReWo 5710 - irregularra, bereizgarria.*
ad. trans. +haben ▶
 1 [*etw. auf jdn.*] (errua, ardura) -i egotzi; -i leporatu
 2 [*jd.*] ZUZENBIDEA (estatu-lurraldetik) kanporatu

Abschiebestopp *DeReWo 30172*
iz. m. ▶
 1 ZUZENBIDEA ik. **abschieben** (estatu-lurraldetiko) kanporatzeen etete

Abschiebung *DeReWo 5713 Flexion: ~, ~en*
iz. f. ik. aditza: abschieben 2 ▶
 1 (estatu-lurraldetik) kanporatze

Abschied *DeReWo 2038 Flexion: ~s, ~e*
iz. m. ▶
 1 agur
 ● Abschied nehmen ▶ agur/adio esan

Abschiedsbrief *DeReWo 22131*
iz. m. ▶
 1 *agur-eskutitz

Abschiedsfeier *DeReWo 33253*
iz. f. ▶
 1 agur festa

Abschiedsgeschenk *DeReWo 29667*
iz. n. ▶
 1 agur opari

Abschiedsrede DeReWo 34419

iz. f. ▶

- 1 agur hitzak

Abschiedsspiel DeReWo 27325

iz. n. ▶

- 1 KIROLA azken partida; agur partida

Abschiedsvorstellung DeReWo 39003

iz. f. ▶

- 1 ANTZERKIA azken emanaldi; agur emanaldi

Abschiedswort DeReWo 34372

iz. m. ▶

- 1 agur hitz

abschießen DeReWo 10136 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 (bala, gezia) desarratu; jaurti
- 2 tiroz hil; harrapatu
- 3 (hegazkina) eraitsi

abschirmen DeReWo 13521 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 gerizatu; babestu

abschlachten DeReWo 27444 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (aberea) (nahitaez, presaka) hil; (nahitaez, presaka) akabatu
- 2 (gizakia) bortizki hil; sarraskian hil

Abschlag DeReWo 9749 Flexion: ~s, Abschläge

iz. m. ▶

- 1 KIROLA (futbola) ateko sake
- 2 EKONOMIA FINANTZAK (prezioaren) beherapen
- 3 EKONOMIA FINANTZAK (ordainketaren) aurrerakin; ordainaldi

abschlagen DeReWo 10553 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 (kolpeen bidez) moztu
- 2 KIROLA (baloia) sakea atera
- 3 (eskaera, mesedea) ukatu; -i uko egin; -i ezezkoa eman

abschlägig DeReWo 37549

I *izlag.* ▶

- 1 ezezko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 ezetz erantzunez

Abschlagszahlung DeReWo 38061

iz. f. ▶

- 1 FINANTZAK MERKATARITZA (ordainketaren) aurrerakin; ordainaldi

abschleppen DeReWo 13355 - *bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 atoian eraman

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 [mit etw.] (neke handiz) eraman

Abschleppwagen EAH2006

iz. m. ▶

- 1 auto garabidun; garabi

abschließen DeReWo 778 - *irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 gakotu; giltzaz itxi
- 2 [von etw.] bereizi; bakartu
- 3 amaiera eman; buru eman; amaitu
- 4 mugatu
- 5 (hitzarmena) egin; sinatu

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 [mit etw.] amaitu; bukatu

Abschluss DeReWo 868

iz. m. ▶

- 1 amaiera; bukaera
- 2 (hitzarmena) sinatze; adoste
- 3 HEZKUNTZA titulu; gradu

Abschlussarbeit DeReWo 29613

iz. f. ▶

- 1 HEZKUNTZA amaierako lan

Abschlussbericht DeReWo 16823

iz. m. ▶

- 1 amaierako txosten

Abschlussklärung DeReWo 34002

iz. f. ▶

- 1 amaierako adierazpen

Abschlussfeier DeReWo 20515

iz. f. ▶

1 amaiera ekitaldi

Abschlussfest DeReWo 27799

iz. n. ▶

1 amaiera ekitaldi

Abschlussklasse DeReWo 33312

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA azken ikasturte; azken maila

Abschlusskonzert DeReWo 19514

iz. n. ▶

1 MUSIKA azken emanaldi

Abschlusskundgebung DeReWo 30322

iz. f. ▶

1 (kale agerraldietan) amaierako ekitaldi

Abschlussprüfung DeReWo 16427

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA amaierako azterketa
2 (urte amaierako) kontu-ikuskapen

Abschlusstabelle DeReWo 31631

iz. f. ▶

1 KIROLA denboraldi amaierako sailkapen

Abschlusstraining DeReWo 15265

iz. n. ▶

1 KIROLA azken entrenatze (leihaketaren aurretik)

Abschlussveranstaltung DeReWo 23450

iz. f. ▶

1 amaierako ekitaldi

Abschlusszeugnis DeReWo 34714

iz. n. ▶

1 HEZKUNTZA amaierako ikasle txosten

abschmecken DeReWo 24804 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 [mit etw.] SUKALDEA findu; hobetu

abschmelzen DeReWo 27770 - irregularra,

bereizgarria.

I *ad. intran.* +sein ▶

1 urtu

II *ad. tran.* +haben ▶

1 urtu

abschmettern VerblnfFormGrund -

bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 ukatu; -i uko egin; eragotzi; ekidin

abschminken DeReWo 34665 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 makillajea kendu; desmakillatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 makillajea kendu; desmakillatu

2 irud. [sich etw.] gogotik kendu; asmoa kendu

abschneiden DeReWo 2277 - irregularra,

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (zati bat) moztu; ebaki

2 bidezidorra hartu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 [gut/schlecht] (onik/gaizki) atera

Abschnitt DeReWo 2902 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 atal; zati; alde

abschöpfen DeReWo 22208 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (esnea) gaingabetu

2 irud. (etekina) atera

abschotten DeReWo 16697 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 bakartu; isolatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 bakartu

abschrauben DeReWo 36074 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (torlojua) atera; (haria emanez) kendu

abschrecken DeReWo 5602 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 izutu; mehatxatu; beldurrarazi; eskarmentatu

Abschreckung DeReWo 16637*iz. f. ik. aditza: abschrecken* ▶

1 mehatxu; larderria

abschreiben DeReWo 7902 - *irregularra,**bereizgarria.**ad. tran. +haben* ▶

1 (idatziz) kopiatu; berridatzi

2 EKONOMIA FINANTZAK ▶

a (*inbertsioa*) amortizatu**b** deskontatu

3 EKONOMIA MERKATARITZA galdutzat

eman

Abschreibung DeReWo 8559 Flexion: ~, ~en*iz. f. ik. aditza: abschreiben* 2 ▶

1 EKONOMIA FINANTZAK ▶

a amortizazio**b** desgrabazio; zerga-arintze**abschreiten** DeReWo 37033 - *irregularra,**bereizgarria.*I *ad. tran. +haben/sein* ▶

1 (ibili eta) ikuskatu

II *ad. tran. +haben* ▶

1 (pausoak emanez) neurtu

III *ad. intran. +sein* ▶1 *goi.* (oinez) abiatu**Abschrift** DeReWo 34456 Flexion: ~, ~en*iz. f.* ▶

1 (idatzizko) kopia; aldaki

Abschuss DeReWo 11523*iz. m.* ▶1 (*arma*) desarra; jaurtiketa2 (*hegazkina*) eraiste**abschüssig** DeReWo 24096*izlag.* ▶

1 malkartsu; aldapatsu

abschütteln DeReWo 16723 - *bereizgarria**ad. tran. +haben* ▶1 (*hautsa, elurra*) astindu

2 itzuri; -i ihes egin; atzean utzi

abschwächen DeReWo 10374 - *bereizgarria*I *ad. tran. +haben* ▶

1 ahuldu; moteldu; indargabetu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 ahuldu; moteldu; makaldu

abschwören DeReWo 23335 - *irregularra,**bereizgarria.**ad. intran. +haben* ▶

1 arnegatu; uko egin

Abschwung DeReWo 18379*iz. m.* ▶1 KIROLA (*barra finkoa*) irteera-jauzi

2 EKONOMIA atzeraldi

absegnen DeReWo 16076 - *bereizgarria**ad. tran. +haben* ▶

1 onetsi

absehbar DeReWo 3897*izlag.* ▶

1 aurrez ikus daitekeen; begibistako

absehen DeReWo 2144 - *irregularra, bereizgarria.*I *ad. tran. +haben* ▶

1 aurrez ikusi; aurreikusi

2 ● es auf jdn. abgesehen haben ▶ *nb.*
begitan hartuII *ad. intran. +haben [von etw.]* ▶

1 bazter utzi; alde batera utzi

abseilen DeReWo 25702 - *bereizgarria*I *ad. tran. +haben* ▶

1 (sokan) jaitsi

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 (sokan) jaitsi

2 hanka egin; desagertu

Abseits DeReWo 7176*iz. n.* ▶1 KIROLA = *Abseitsstellung* jokoz
kanpoko posizio

2 bazter

abseits DeReWo 5878I *prepos. +Gen.* ▶

1 -tik urrun; -z kanpo

II *izlag.adb.* ▶

1 -z kanpo; bazterturik; bakarrik

2 KIROLA jokoz kanpo

Abseitsstellung DeReWo 39160*iz. f.* ▶

1 KIROLA jokoz kanpoko posizio

absenden DeReWo 37103 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶
1 igorri; bidali

Absender DeReWo 13406 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶
1 bidaltzaile; igorle

Absenderin HumanGender 13406 Flexion: ~s, ~

iz. f. ▶
1 bidaltzaile; igorle

absenken DeReWo 13229 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶
1 jaitsi; beherago jarri; beheratu

Absenz DeReWo 35478

iz. f. ▶
1 eza; ez egote; ez izate; absentzia

abservieren VerblnfFormGrund - *bereizgarria,*

-ge galtzen du.
ad. tran. +haben ▶
1 (mahaia) jaso
2 *irud. lgart. [jdn.]* kaltetu; -i gaitz egin; izorratu

absetzbar DeReWo 25850

izlag. ▶
1 FINANTZAK (*zergak*) ik. absetzen
kengarri

Absetzbarkeit DeReWo 35942

iz. f. ▶
1 FINANTZAK (*zergak*) ik. absetzen
kengarritasun

absetzen DeReWo 2865 - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶
1 (*txapela, betaurrekoak*) kendu; erantzi
2 (*zama, bidaiaria*) utzi; laga
3 kargugabetu
4 EKONOMIA MERKATARITZA saldu
5 FINANTZAK ● von der Steuer absetzen ▶
zergatik kendu
6 (*sendagaia*) (*hartzeari*) utzi
7 ANTZERKIA ZINEMA (*karteletik*) kendu
II *ad. intran.* +haben ▶
1 (*hitz egiten, idazten*) eten; gelditu
III *ad. + 'sich'* +haben ▶
1 *lgart.* ▶
a ihes egin; hanka egin
b erbesteratu
2 jalki; sedimentatu

Absetzung DeReWo 15473

iz. f. ik. aditza: absetzen 3,7 ▶
1 kargugabetze; kargutik kentze
2 ANTZERKIA ZINEMA (*karteletik*) kentze

absichern DeReWo 4881 - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶
1 segurtatu; bermatu
2 hesitu
II *ad. + 'sich'* +haben ▶
1 ziurtatu; segurtatu

Absicht DeReWo 2660 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶
1 asmo

absichtlich DeReWo 9533

I *izlag.adb.* ▶
1 nahita ; berariaz
II *izlag.* ▶
1 nahita egindako

Absichtserklärung DeReWo 13293

iz. f. ▶
1 asmo-aitorpen

absinken DeReWo 13584 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. +sein ▶
1 hondoratu; beheratu
2 gutxiagotu
3 gainbehera joan; moteldu; makaldu

absitzen DeReWo 11212 - *irregularra*,
bereizgarria.

I *ad. intran.* +sein ▶

1 (zaldi, biziklo) (gainetik) eraitsi; jaitsi

II *ad. tran.* +haben ▶

1 *jarg.* denbora pasa egon

2 (kartzela zigorra) bete

absolut DeReWo 1077

I *izlag.* ▶

1 erabateko

2 FISIKA HIZKUNTZALARITZA MATEMATIKA
absolutu

II *izlag.adb.* ▶

1 erabat

Absolutismus Duden

iz. m. ▶

1 HISTORIA POLITIKA absolutismo

absolutistisch DeReWo 39041

izlag. ▶

1 HISTORIA POLITIKA absolutismo-;
absolutista

Absolvent DeReWo 4759 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 ikasle ohi; gradudun

Absolventin DeReWo 20311 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 ikasle ohi; gradudun

absolvieren DeReWo 2142 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 HEZKUNTZA amaitu; gainditu; gradua
lortu

2 ERLIJOIA -i absoluzioa eman

absonderlich DeReWo 39508

izlag. ▶

1 bitxi

Absonderlichkeit EAH2006 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 bitxitasun

absondern EAH2006 - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 bakartu; bereizi

2 BIOLOGIA jariatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 bakartu

absorbieren DeReWo 24820 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 xurgatu; erakarri

abspalten DeReWo 37630 - *irregularra*,
bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 [von etw.] bereizi; banatu; ebaki

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 [von etw.] bereizi; banandu

Abspaltung DeReWo 15991

iz. f. ik. aditza: abspalten ▶

1 zatiketa; bereizketa

Abspann Duden

iz. m. ▶

1 ZINEMA kredituak; atze-titulu

abspecken DeReWo 15922 - *bereizgarria*

ad. intran. +haben ▶

1 *jarg.* argaldu; pisua galdu

abspeichern DeReWo 35041 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 INFORMATIKA gorde

abspeisen DeReWo 21353 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben [jdn. mit etw.] ▶

1 janaritu; -i janarazi

2 *irud.* -i harrarazi

absperren DeReWo 11362 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 itxi

2 *heg.* giltzaz itxi

Absperrgitter DeReWo 36289

iz. n. ▶

1 burdin hesi (mugikor)

Absperrung DeReWo 13433 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: absperren ▶

1 itxiera; hesi

abspielen DeReWo 5199 - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (soinu grabaketa) jarri; entzunarazi

2 KIROLA (baloia) pasatu; pase egin

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 gertatu; jazo; agitu

Abspielfehler *DeReWo 32031**iz. m. ik. abspielen 2 ▶*

- 1 *akatsa pase egitean

abspinnen *DeReWo 30918 - irregularra, bereizgarria.*I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 (haria) ardatzetik askatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 (hari-ardatza) amaitu
- 2 *irud. gertatu; jazo*

Absprache *DeReWo 4405 Flexion: ~, ~en**iz. f. ▶*

- 1 hitzarmen; akordio

absprechen *DeReWo 6153 - irregularra, bereizgarria.*I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 hitzartu; adostu
- 2 [jdm. etw.] ZUZENBIDEA ukatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 [mit jdm. (über etw.)] adostu; ados jarri

abspringen *DeReWo 13193 - irregularra, bereizgarria.**ad. intrans. +sein ▶*

- 1 jauzi egin; salto egin
- 2 (botoia, tapailua) askatu; erori; zart egin
- 3 *irud. atzera egin; asmoa galdu*

Absprung *DeReWo 20926 Flexion: ~s, Absprünge**iz. m. ik. aditza: abspringen 1,3 ▶*

- 1 jauzi; salto
- 2 *irud. atzera egite; ihes*

abspulen *DeReWo 27761 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

- 1 bobinatik askatu
- 2 ZINEMA proiektatu; pasatu; eman

abspülen *Langenscheidt - bereizgarria*I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 urez garbitu

II *ad. intrans. +haben ▶*

- 1 harrikoa egin

abstammen *DeReWo 24359 - bereizgarria**ad. intrans. +sein ▶*

- 1 ondorengo izan

Abstammung *DeReWo 11898 Flexion: ~, ~en**iz. f. ik. aditza: abstammen ▶*

- 1 sorterro; etorki; jatorri
- 2 leinu
- 3 ondorengo

Abstand *DeReWo 2108 Flexion: ~(e)s, Abstände**iz. m. ▶*

- 1 tarte; bitarte
- 2 alde
- 3 ● von etwas Abstand nehmen ▶ asmoaz etsi/asmoa galdu
- 4 kalte-ordain

abstauben *DeReWo 18685 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

- 1 -i hautsa kendu
- 2 *irud. lgart. (nork beretzat) harrapatu; erraz lortu*

Abstecher *DeReWo 9704 Flexion: ~s, ~**iz. m. ▶*

- 1 txango (laster)
- 2 bidetik ateratze; desbideratze
- 3 tarteki; tarte-esaldi; digresio

abstecken *DeReWo 14529 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

- 1 trazatu; zedarriztatu; mugarriztatu
- 2 (joskintza) orratzez doitu

absteigen *DeReWo 4995 - irregularra, bereizgarria.**ad. intrans. +sein ▶*

- 1 (zaldi) (gainetik) eraitsi; jaitsi
- 2 ostatu hartu
- 3 KIROLA (mailaz) jaitsi

Absteiger *DeReWo 5219 Flexion: ~s, ~**iz. bizidun m. ▶*

- 1 KIROLA (mailaz) jaitsiko den; jaitsi den
- 2 (gizarte-mailaz) jaitsi den

Absteigerin *HumanGender Flexion: ~s, ~**iz. bizidun f. ▶*

- 1 KIROLA (mailaz) jaitsiko den; jaitsi den
- 2 (gizarte-mailaz) jaitsi den

abstellen DeReWo 3728 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 utzi; laga; jarri
- 2 itzali; amatatu
- 3 (arazoa) kendu; konpondu
- 4 ARLO MILITARRA bereizi

Abstellgleis DeReWo 24329

iz. f. ▶

- 1 (trenbidea) bazterbide

Abstellplatz DeReWo 25749

iz. m. ▶

- 1 (autoa, bizikleta) aparkaleku; gordeleku

Abstellraum DeReWo 35710

iz. m. ▶

- 1 biltegi; trasteleku

abstempeln DeReWo 17011 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 zigilatu; zigilua jarri
- 2 irud. [jdn. als etw./jdn. zu etw.] -tzat jo

absterben DeReWo 16488 - irregularra,

bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 (zati batean) hil; (apurka) hil

Abstieg DeReWo 3115 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 jaitsiera
- 2 KIROLA maila-jaiste

Abstiegsgefahr DeReWo 27180

iz. f. ▶

- 1 KIROLA mailaz jaisteko arriskua

abstiegsgefährdet DeReWo 20815

izlag. ▶

- 1 KIROLA mailaz jaisteko arriskuan

Abstiegskampf DeReWo 6098

iz. m. ▶

- 1 KIROLA maila mantentzeko borroka

Abstiegskandidat DeReWo 14602

iz. bizidun m. ▶

- 1 KIROLA *mailaz jaisteko arriskuan dagoen

Abstiegskandidatin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

- 1 KIROLA *mailaz jaisteko arriskuan dagoen

Abstiegsplatz DeReWo 11787

iz. m. ▶

- 1 KIROLA (sailkapena) mailaz jaisteko postu

Abstiegssorge DeReWo 35262

iz. f. ▶

- 1 KIROLA mailaz jaistearen beldur

Abstiegszone DeReWo 23426

iz. f. ▶

- 1 KIROLA (sailkapena) mailaz jaisteko postuak

abstillen Langenscheidt - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i titia kendu

abstimmen DeReWo 2628 - bereizgarria

I *ad. intran. +haben ▶*

- 1 [über etw.] bozkatu

II *ad. tran. +haben ▶*

- 1 [auf etw.] egokitu
- 2 [mit jdm.] adostu; hitzartu

III *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 [mit jdm.] ados jarri

Abstimmung DeReWo 2028 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abstimmen ▶

- 1 bozketa
- 2 -i egokitze; adoste

Abstimmungsergebnis DeReWo 24811

iz. n. ▶

- 1 bozketaren emaitza

Abstimmungsproblem DeReWo 33733

iz. n. ▶

- 1 adosteko arazo; adosteko zailtasun

Abstimmungsverhalten DeReWo 27200

iz. n. ▶

- 1 SOZIOLOGIA jokabidea bozketetan; hautapena (bozketan)

abstinent Langenscheidt

izlag. ▶

- 1 abstemio; abstinente

Abstinenz DeReWo 15911

iz. f. ▶

1 abstinentzia; uko egite

abstoßen DeReWo 14998 - *irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (bultza eginez) urrundu; aldaratu

2 akastu; ertza hautsi

3 *irud.* higuindu; nazkatu

4 FISIKA aldaratu

5 MEDIKUNTZA arbiuatu

6 *irud.* (presaka) saldu

7 KIROLA (baloia) sakatu; sakea atera

II *ad. intran.* +haben/sein ▶

1 itsasoratu; ertzetik urrundu

III *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 (bultza eginez) urrundu; aldaratu

abstoßend DeReWo 24780

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 higuingarri; nazkagarri; nardagarri

abstrafen DeReWo 21119 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 zigortu; isundu

abstrahieren DeReWo 38376 - *-ge galtzen du*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 abstrakzioa egin

II *ad. intran.* +haben ▶

1 [von etw.] aintzat ez izan; gogoan ez izan

abstrahlen DeReWo 35879 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (beroa, argia) igorri

abstrakt DeReWo 5428

izlag. ▶

1 abstraktu

Abstraktion DeReWo 14894

iz. f. ▶

1 abstrakzio

abstreifen DeReWo 22275 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 kendu; eraitsi

abstreiten DeReWo 12736 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 ukatu; gezurtatu

Abstrich DeReWo 9919 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 murrizketa; murriztapen

2 MEDIKUNTZA frotis

abstrus DeReWo 20259

izlag. ▶

1 ulergaitz; ulertezin; adigaitz

abstufen DeReWo 39228 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 mailakatu; mailaka banatu

2 mailaz jaitsi

Abstufung DeReWo 26176

iz. f. ik. aditza: abstufen ▶

1 mailaketa

2 = Herabstufung mailaz jaiste

3 = Nuance ñabardura

abstumpfen Langenscheidt - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 makestu

2 *irud.* sorgortu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 *irud. [gegen etw.]* sorgortu

Absturz DeReWo 4406 Flexion: ~es, Abstürze

iz. m. ▶

1 eroriko; erortze; erorketa

2 amildegi

3 INFORMATIKA kraskadura; blokeatze

abstürzen DeReWo 4609 - *bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

1 amildu; erori; lur jo

2 INFORMATIKA kraskatu; blokeatu

Absturzstelle DeReWo 39083

iz. f. ▶

1 (hegazkina) erori den toki

abstützen DeReWo 19774 - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 habetu; zurkaiztu; bermatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 habetu; zurkaiztu; bermatu

absuchen DeReWo 14349 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 arakatu; miatu

absurd DeReWo 4462

izlag. ▶

1 zentzugabe; absurdo

Absurdität DeReWo 20500

iz. f. ▶

1 zentzugabetasun; zentzugabekeria

Abt DeReWo 4977 Flexion: ~es, Äbte

iz. bizidun m. ▶

1 abade; abadesa

abtanzen DeReWo 31146 - bereizgarria

I *ad. intran.* +sein ▶

1 abiatu; joan; desagertu

2 hil

II *ad. intran.* +haben ▶

1 *jarg.* dantza eta dantza egin

III *ad. tran.* +haben ▶

1 dantzan gainditu; dantzan ahaztu

abtasten DeReWo 17227 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 haztatu

abtauchen DeReWo 18097 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 (uretan) murgildu

2 *jarg.* klandestino bihurtu; sasian ostendu

Abtei DeReWo 16526 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 abadia; abadetxe

Abteikirche DeReWo 30347

iz. f. ▶

1 abade-eliza

Abteil DeReWo 21096 Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 (trena) konpartimendu

abteilen EAH2006 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 bereizi; banandu; zatitu

Abteilung¹ DeReWo 1585 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abteilen ▶

1 bereizketa; banaketa; zatiketa

Abteilung² DeReWoHomograph 1585 Flexion: ~,

~en

iz. f. ▶

1 (denda, enpresa, administrazioa) sail; atal

2 ARLO MILITARRA destakamendu

Abteilungsleiter DeReWo 4135

iz. bizidun m. ▶

1 sailburu; saileko buru

Abteilungsleiterin DeReWo 21529

iz. bizidun f. ▶

1 sailburu; saileko buru

Äbtissin DeReWo 38417

iz. bizidun f. ▶

1 abade; abadesa

abtöten DeReWo 29851 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 hil

abtragen DeReWo 18028 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 ERAIKUNTZA = abbrechen 3 eraitsi; kendu

2 (arropa) higatu; maiztu

3 = abbezahlen (zorrak) (epeka) kitatu

abträglich DeReWo 31481

izlag. ▶

1 [+Dat.] kaltegarri

Abtransport DeReWo 13822

iz. m. ▶

1 garraio

abtransportieren DeReWo 33043 -

bereizgarria, -ge gältzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 garraiatu; eraman

abtreiben DeReWo 19746 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (indarrez) eraman
- 2 abortatu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 NAUTIKA desbideratu

III *ad. intran.* +haben ▶

- 1 abortatu; haurdunaldia eten

Abtreibung DeReWo 7536 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: abtreiben ▶

- 1 abortatze; abortu

Abtreibungspille DeReWo 35724

iz. f. ▶

- 1 MEDIKUNTZA pilula abortu-eragile; pilula ume-galarazle

Abtreibungsrecht DeReWo 36054

iz. n. ▶

- 1 ZUZENBIDEA abortuari dagokion legedi
- 2 abortatzeko eskubide

abtrennen DeReWo 12197 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 bereizi; banandu
- 2 moztu
- 3 desjosi; (jostura) askatu

abtreten DeReWo 6315 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 [jmdm. etw.] -i eman; -i laga; -i utzi
- 2 (alfonbra, oinetakoa) higatu
- 3 (zapalduz) kendu; garbitu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 = zurücktreten kargua utzi
- 2 ANTZERKIA (agertokitik) irten; atera
- 3 ARLO MILITARRA ● [Abtreten!](#) ▶ Banatu!

abtrocknen DeReWo 34214 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 lehortu; idortu; xukatu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 lehortu; idortu

abtrotzen DeReWo 22594 - bereizgarria

ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▶

- 1 (setakeriaz) kendu

abtrünnig DeReWo 11288

izlag. ▶

- 1 arnegatu; disidente; errebelde

abtun DeReWo 17226 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 ukatu
- 2 [als etw.] -tzat jo

aburteilen DeReWo 38488 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 epaitu; kondenatu; zigortu
- 2 gaitzetsi

abverlangen DeReWo 8704 - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jmdm. etw.] exijitu; galdatu; eskatu

abwägen DeReWo 13758 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 irud. pisatu; haztatu; neurtu

Abwahl DeReWo 13809

iz. f. ▶

- 1 (bozketaren bidez) kargutik kentze; kargugabetze

abwählen DeReWo 34474 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (bozketaren bidez) kargutik kendu; kargugabetu

abwälzen DeReWo 17798 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 [von sich (auf jdn.)] (ardura, arazoa) gainetik kendu; bestearenganatu

abwandeln DeReWo 37785 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 aldatu; eraldatu; formaldatu

abwandern DeReWo 10471 - bereizgarria

I *ad. intran.* +sein ▶

- 1 (kanpora) joan; emigratu

II *ad. tran.* +haben/sein ▶

- 1 (ibilbidea, eremua) ibili; korritu

Abwärme DeReWo 36892

iz. f. ▶

- 1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA bero-emate; bero askatu

abwarten *DeReWo 2728 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 itxaron; itxoin; -en zain egon

II *ad. intran. +haben* ▶

1 itxaron; itxoin; (zain) egon

abwärts *DeReWo 14595*

izlag.adb. ▶

1 behera; beherantz

Abwärtstrend *DeReWo 17689*

iz. m. ▶

1 beherako joera; beherantzko joera

abwaschen *DeReWo 21817 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 urez garbitu

II *ad. intran. +haben* ▶

1 harrikoa egin

Abwasser *DeReWo 9117 Flexion: ~s, Abwässer*

iz. n. ▶

1 ur zikin; hondakin-ur

Abwasserbeseitigung *DeReWo 22561*

iz. f. ▶

1 ur zikinen bilketa; hondakin-uren bilketa; saneamendu

Abwasserentsorgung *DeReWo 30115*

iz. f. ▶

1 hondakin-uren kudeaketa; ur zikinen kudeaketa

Abwassergebühr *DeReWo 30694*

iz. m. ▶

1 hondakin-uren gaineko zerga

Abwasserkanal *DeReWo 31202*

iz. m. ▶

1 estolda

Abwasserverband *DeReWo 28955*

iz. m. ▶

1 hondakin-ur konsortzio

Abwasserwerk *DeReWo 35683*

iz. f. ▶

1 ur hondakinen araztegi; ur zikinen araztegi; hondakin-urak tratatzeko instalazio

abwechseln *DeReWo 11335 - bereizgarria*

I *ad. intran. +haben* ▶

1 [mit etw.] txandakatu; aldizkatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 [bei etw.] txandakatu; aldizkatu

abwechselnd *DeReWo 8718*

izlag.adb. ▶

1 txandaka; aldizka

Abwechslung *DeReWo 6047 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: abwechseln ▶

1 aldaketa; aldizkakotasun

2 libertimendu; josteta

abwechslungsreich *DeReWo 3715*

izlag. ▶

1 askotariko; anitz

2 interesgarri; jostagarri

Abweg *DeReWo 29604 Flexion: ~s, ~e*

iz. m. ▶

1 bide oker

abwegig *DeReWo 13755*

izlag. ▶

1 zentzugabe; oker; desegoki

Abwehr *DeReWo 2099*

iz. f. ▶

1 defentsa; babes

2 **KIROLA** (futbola) atzelariak

3 ukapen

Abwehrarbeit *DeReWo 27964*

iz. f. ▶

1 **KIROLA** atzelarien jarduera

Abwehrchef *DeReWo 14671*

iz. bizidun m. ▶

1 **KIROLA** atzelarien buru

Abwehrchefin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 **KIROLA** atzelarien buru

abwehren *DeReWo 5525 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 -i eutsi; atzera eragin; atzera bota

2 ukatu; ekidin

Abwehrfehler *DeReWo 20635*

iz. m. ▶

- 1 KIROLA defentsa akats; atzelarien akats

Abwehrkraft *DeReWo 31368*

iz. f. [pl. g.e.] ▶

- 1 MEDIKUNTZA = Immunsystem babes; erikutsu
- 2 ARLO MILITARRA defentsa (soldaduak)

Abwehrleistung *DeReWo 28365*

iz. f. ▶

- 1 KIROLA *atzelarien eraginkortasun

Abwehrreihe *DeReWoAngepasst*

iz. f. ▶

- 1 KIROLA *atzelarien ilara
- 2 ARLO MILITARRA defentsa soldaduen ilara

Abwehrseite *DeReWo 37576*

iz. f. ▶

- 1 KIROLA *atearen alde

Abwehrspieler *DeReWo 7635*

iz. bizidun m. ▶

- 1 KIROLA atzelari

Abwehrspielerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 KIROLA atzelari

Abwehrsystem *DeReWo 32693*

iz. n. ▶

- 1 MEDIKUNTZA immunitate sistema
- 2 ARLO MILITARRA defentsa; babes

Abwehrverhalten *DeReWo 35659*

iz. n. ▶

- 1 KIROLA atzelarien jokaera

abweichen *DeReWo 8351 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. intrans. +sein ▶

- 1 desbideratu; okertu
- 2 desberdin izan

- von der Regel abweichen ▶ arauaren salbuespena izan

abweichend *DeReWo 12861*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 desberdin

Abweichler *DeReWo 22509 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

- 1 arnegatu

Abweichlerin *HumanGender Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ▶

- 1 arnegatu

Abweichung *DeReWo 10516*

iz. f. ik. aditza: abweichen ▶

- 1 desberdintasun; salbuespen

abweisen *DeReWo 5406 - irregularra, bereizgarria.*

ad. trans. +haben ▶

- 1 -i uko egin; -i muzin egin
- 2 ZUZENBIDEA gaitzetsi

abweisend *DeReWo 24991*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 zakar; muzinka

Abweisung *DeReWo 37259*

iz. f. ik. aditza: abweisen ▶

- 1 uko egite
- 2 ZUZENBIDEA gaitzespen

abwenden *DeReWo 5022 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. trans. +haben* ▶

- 1 aldaratu; alboratu
- 2 aurre egin; atzera eragin; saihestu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 aldaratu; alboratu

abwerben *DeReWo 21062 - irregularra, bereizgarria.*

ad. trans. +haben ▶

- 1 EKONOMIA (konkurrentziatik) erakarri; bereganatu

abwerfen *DeReWo 8847 - irregularra, bereizgarria.*

ad. trans. +haben ▶

- 1 jaurti; bota

abwerten DeReWo 16121 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 gutxietsi
- 2 FINANTZAK balio gutxitu; devaluatu

abwertend EAH2006

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 gutxiesgarri; mespretxuzko

Abwertung DeReWo 13267

iz. f. ik. aditza: abwerten ▶

- 1 FINANTZAK balio gutxitze; devaluazio

abwesend DeReWo 13769

izlag. ▶

- 1 = nicht da ez dagoen; joan ez den; etorri ez den; absente
- 2 = zerstreut besteratu; adia galdurik dagoen

Abwesenheit DeReWo 6243

iz. f. ▶

- 1 ez egote; ez izate; absentzia; eza

abwickeln DeReWo 5197 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (hari mataza, hodia) askatu; harildu
- 2 EKONOMIA (negozioa) egin; gauzatu
- 3 EKONOMIA (enpresa) itxi; likidatu

Abwicklung DeReWo 8498

iz. f. ik. aditza: abwickeln ▶

- 1 EKONOMIA (negozioa) gauzatzeko
- 2 EKONOMIA ixte; likidatze

abwiegen DeReWo 17489 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben [jdn.] ▶

- 1 (kezka) baretu; lasaitu

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 (kezka) baretu; lasaitu

abwiegen DeReWo 18139 Flexion: wog ab, abgewogen - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 pisatu

abwinken DeReWo 10391 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 (keinuz) ezetza eman

abwischen DeReWo 33975 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 xukatu; garbitu

abwracken Duden - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 AUTOMOBILA ataltze lekura eraman
- 2 (itsasontzia, makina) ataldu; desegin

Abwrackprämie DeReWo 22300

iz. f. ▶

- 1 AUTOMOBILA ADMINISTRAZIOA ibilgailua ataltzeagatikoko diru-laguntza

Abwurf DeReWo 21151 Flexion: ~s, Abwürfe

iz. m. ▶

- 1 jaurtiketa; jaurtitze; jaurtaldi; botaldi

abwürgen DeReWo 23675 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 ito; itoarazi
- 2 irud. ito; isilarazi

abzahlen DeReWo 34936 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (diru-zorra) (epeka) kitatu; (epeka) ordaindu

abzählen DeReWo 28023 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 zenbatu; kontatu

abzapfen DeReWo 28777 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (isurkaria) atera; idoki
- 2 irud. kendu; idoki

Abzeichen DeReWo 15686 Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

- 1 ezaugarri; intsignia; ikur

abzeichnen DeReWo 2955 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (marraztuz) kopiatu
- 2 (marraz) izenpetu; (marraz) sinatu

II *ad. + 'sich' +haben = abheben* I ▶

- 1 nabarmendu
- 2 argi agertzen hasi; agertu; azaldu

abziehen *DeReWo 6083 - irregularra, bereizgarria.*
I *ad. tran. +haben* ▶
1 kendu; erantzi
2 EKONOMIA MATEMATIKA kendu; kenketa egin
3 ARGAZKIGINTZA -en kopia egin
4 ARLO MILITARRA erretiratu
5 FISIKA destilatu
II *ad. intran. +sein* ▶
1 alde egin; irten

abzielen *DeReWo 10128 - bereizgarria*
ad. intran. +haben ▶
1 [auf etw.] helburu izan

abzocken *DeReWo 26450 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 *lgart.* -i iruzur egin; lumatu; larrutu; sosik gabe utzi

Abzocker *DeReWo 33875*
iz. bizidun m. ▶
1 *lgart. (dirua)* iruzurgile

Abzockerin *HumanGender*
iz. bizidun f. ▶
1 *lgart. (dirua)* iruzurgile

Abzug *DeReWo 3820 Flexion: ~s, Abzüge*
iz. m. ▶
1 ARGAZKIGINTZA kopia
2 (airea, kea) ▶
a eroanbide
b erauzketa
3 EKONOMIA ▶
a kenketa; kendura
b [pl.] kenkari
4 ARLO MILITARRA atzera-egite; erretreta; erretira
5 (su-arma) hatz eusle; kako; katu

abzüglich *DeReWo 24447*
prepos. +Gen. ▶
1 ken; kenduz

Abzweig *DeReWo 39840 Flexion: ~s, ~e*
iz. m. ▶
1 adar; adarkadura; bidebanatze; lotune; sarde

abzweigen *DeReWo 14075 - bereizgarria*
I *ad. tran. +haben* ▶
1 desbideratu
II *ad. intran. +sein* ▶
1 adarkatu; sardetu

Abzweigung *DeReWo 21036*
iz. f. ik. aditza: abzweigen ▶
1 adar; adarkatze; adarkadura; bidebanatze; lotune; sarde

Accessoire *DeReWoAngepasst Flexion: ~s, ~s*
iz. n. ▶
1 osagarri; apaingarri

ach *DeReWo 4076*
interj. ▶
1 ai; ai ene; atx

Achillesferse *DeReWo 36669*
iz. f. ▶
1 Akilesen orpo

Achillessehne *DeReWo 22602*
iz. f. ▶
1 ANATOMIA Akilesen zain; orpazurda

Achse *DeReWo 6826 Flexion: ~, ~en*
iz. f. ▶
1 ardatz; hax
2 ● auf Achse ▶ bidaiatzen ari

Achsel *DeReWo 27082 Flexion: ~, ~n*
iz. f. ▶
1 besape; galtzarbe

Achselzucken *DeReWo 35668*
iz. n. ▶
1 besaburuak altxatze; soinak altxatze

achselzuckend *DeReWo 35892*
izlag.adb. (orainald.partiz.) ▶
1 soinak altxatuz; axolagabe; hotzepel

Acht¹ *DeReWo 2818*
iz. f. ▶
1 zortzi

Acht² *DeReWoHomograph 2818*
iz. f. ▶
1 HISTORIA = Ächtung legetik at ezartze

Acht³ DeReWoHomograph 2818

iz. f. ▶

1 arreta

- Acht geben ▶ adi egon
- außer Acht assen ▶ kontuan ez izan/aintzat ez hartu
- sich (vor jdm./etw.) in Acht nehmen ▶ burua zaindu

acht DeReWo 358

zenbat. kard. ▶

1 zortzi

achtbar DeReWo 18950

izlag. ▶

1 aintzagarri; agurgarri

Achtel DeReWoAngepasst Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

1 zortziren

Achtelfinale DeReWo 4905

iz. n. ▶

1 KIROLA final-zortziren

achten DeReWo 10029

I *ad. tran. +haben* ▶

1 aintzat hartu; estimatu; estimuan eduki; begirunea izan

2 = **beachten** (*legea*) men egin; begiratu

II *ad. intran. +haben* ▶

1 [*auf jdn./etw.*] = **aufpassen** zaindu

2 [*auf etw.*] = **beachten** arreta jarri

ächten DeReWo 22263

ad. tran. +haben ▶

1 debekatu; gaitzetsi

2 HISTORIA ▶

a legetik at ezarri

b atzerriratu

Achter DeReWo 9178 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 zortzi; zortziko

2 KIROLA zortziko (outrigger)

achter DeReWo 35113 Flexion: achte, achttes

zenbat. kard. ▶

1 zortzigarren

Achterbahn DeReWo 17529

iz. f. ▶

1 *errusiar mendi

Achterbahnfahrt DeReWo 33002

iz. f. ▶

1 *bidaia errusiar mendian

2 *irud.* gorabehera handi

achtfach DeReWo 30578

I *izlag.* ▶

1 zortzikoitz

II *izlag.adb.* ▶

1 zortzi aldiz; zortzi bider

achtjährig DeReWo 7018

izlag. ▶

1 zortzi urteko

achtköpfig DeReWoAngepasst

izlag. ▶

1 zortzi laguneko; zortzi kideko

achtlos DeReWo 20423

I *izlag.* ▶

1 axolagabe

II *izlag.adb.* ▶

1 axolagabe

achtmal DeReWo 19289

izlag.adb. ▶

1 zortzi aldiz; zortzi bider

achtmonatig DeReWo 38260

izlag. ▶

1 zortzi hileko; zortzi hilabeteko

achtsam EAH2006

izlag. ▶

1 ernai; arretatsu

2 arduratsu; axolati; artatsu

achtstündig DeReWo 38054

izlag. ▶

1 zortzi orduko

achttagig DeReWo 31659

izlag. ▶

1 zortzi eguneko

Achtung *DeReWo* 5253 Flexion: ~, ~en

I *iz. f. ik. aditza: achten* ▶

1 [vor jdm./etw.] = **Respekt** adei; adeitasun; begirune; errespetu

2 = **Aufmerksamkeit** arreta; ohartasun

II *interj.* ▶

1 kontuz; erne; adi

2 **KIROLA** ● **Achtung**, fertig, los! ▶ **Prest**, adi, abia!

Ächtung *DeReWo* 26454

iz. f. ik. aditza: ächten ▶

1 debekatze; gaitzespen

2 **HISTORIA** ▶

a legetik at ezartze

b atzerriratzte

Achtungserfolg *DeReWo* 21763

iz. m. ▶

1 arrakasta txiki

achtzehn *DeReWo* 14523

zenbat. kard. ▶

1 hemezortzi

achtzig *DeReWo* 12994

zenbat. kard. ▶

1 laurogei

Achtziger *DeReWo* 13829 Flexion: ~s, ~

I *iz. bizidun m.* ▶

1 laurogei urtetik gorako; laurogeitaka urteko

II *iz. n. [pl.] = Achtzigerjahre*

achtziger *DeReWo* 4967

izlag. ▶

1 laurogeiko

Achtzigerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 laurogei urtetik gorako; laurogeitaka urteko

Achtzigerjahre *DeReWo* Angepasst

iz. n. [pl.] ▶

1 laurogeiko hamarkada

ächzen *DeReWo* 22629

ad. intrans. +haben ▶

1 = **stöhnen** intziri egin; aieneka ari izan

2 = **knarren** kurrinka egin; karraska egin

Acker *DeReWo* 7582 Flexion: ~s, Äcker

iz. m. ▶

1 soro; sail

Ackerbau *DeReWo* 25094

iz. m. ▶

1 nekazaritza; laborantza; lugintza

Ackerfläche *DeReWo* 29467

iz. f. ▶

1 soro; lursail; sail

Ackerland *DeReWo* 24895

iz. n. ▶

1 landa-lur; nekazaritza lur

ackern *DeReWo* 22782

ad. intrans. +haben ▶

1 (lurra) landu

2 *irud.* nekea hartu

Acryl *DeReWo* 15049

iz. n. ▶

1 **KIMIKA** akriliko

Acrylfarbe *DeReWo* 38899

iz. f. ▶

1 **MARRAZKETA** margo akriliko

Action *DeReWo* 6147 [ing.]

iz. f. ▶

1 **ZINEMA** akzio; ekintza

Actionfilm *DeReWo* 24963 [ing.]

iz. m. ▶

1 **ZINEMA** akzio film; akziozko film; abentura film

Ad *DeReWo* Angepasst [ing.]

iz. n. ▶

1 **EKONOMIA INFORMATIKA** iragarki

adaptieren *DeReWo* 19178 - *-ge* galtzen du

ad. trans. +haben ▶

1 egokitu; araberatu

Adaptierung *DeReWo* 32857

iz. f. ik. aditza: adaptieren ▶

1 egokitze; moldatze

Adaption *DeReWo 15747*

iz. f. ik. aditza: adaptieren ▶

1 egokitze; egokitzapen; moldatze;
moldapen

adäquat *DeReWo 9852*

izlag. ▶

1 egoki

addieren *DeReWo 16699 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 gehitu; batu
2 MATEMATIKA batuketa egin

Addition *DeReWo 32393*

iz. f. ▶

1 gehitze
2 MATEMATIKA batuketa

Ade *DeReWo 20386*

interj. ▶

1 heg. adio; agur

Adel *DeReWo 12130 Flexion: ~s, ohne Plural*

iz. m. ▶

1 leinargi; noblezia

adelig *DeReWo 18114*

izlag. ▶

1 = adlig leinargi; noble

adeln *DeReWo 19410*

ad. tran. +haben ▶

1 nobletu; handikitu; prestutu
2 bikaindu

Ader *DeReWo 13653 Flexion: ~, ~n*

iz. f. ▶

1 ANATOMIA BOTANIKA GEOLOGIA
MEATZARITZA MINERALOGIA zain

Aderlass *DeReWo 19386*

iz. m. ▶

1 odoluste; odol-ateratze

Adieu *DeReWo 33714*

interj. ▶

1 adio; agur

Adjektiv *DeReWo 25968 Flexion: ~s, ~e*

iz. n. ▶

1 adjektibo; izenondo

Adjutant *DeReWo 29024 Flexion: ~en, ~en*

iz. m. ▶

1 ARLO MILITARRA ofizial laguntzaile

Adler *DeReWo 3449 Flexion: ~s, ~*

iz. m. ▶

1 arrano

adlig *DeReWo 17616*

izlag. ▶

1 leinargi; noble

Administration *DeReWo 8860*

iz. f. ▶

1 = Verwaltung administrazio;
administratze
2 eki. burokrazia

administrativ *DeReWo 12270*

izlag. ▶

1 administrazio-; administratibo
2 eki. burokrazia-; burokratiko

Administrator *DeReWo 28203*

iz. bizidun m. ▶

1 administratzaile; administrazio
langile
2 (higiezin, eraikin) kudeatzaile
3 INFORMATIKA administratzaile

Administratorin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 administratzaile; administrazio
langile
2 (higiezin, eraikin) kudeatzaile
3 INFORMATIKA administratzaile

Admiral *DeReWo 17324 Flexion: ~s,*

AdmiraleAdmiräle

iz. m. ▶

1 ARLO MILITARRA amiral; almirante

adoptieren *DeReWo 19081 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 (semetzat, alabatzat) hartu; adoptatu

Adoption *DeReWo 17585 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ▶

1 (semetzat, alabatzat) hartze; adopzio

Adoptivbruder *EAH2006*

iz. m. ▶

1 anaitzako; nebatzako

Adoptiveltern DeReWo 38990

iz. n. [pl.] ▶

1 gurasotzakoak; aita-amatzakoak

Adoptivkind EAH2006

iz. n. ▶

1 haurrorde

Adoptivschwester EAH2006

iz. f. ▶

1 arrebatzako; ahizpatzako

Adoptivsohn EAH2006

iz. m. ▶

1 semetzako

Adoptivtochter EAH2006

iz. f. ▶

1 alabatzako

Adrenalin DeReWo 26866

iz. n. ▶

1 BIOLOGIA KIMIKA adrenalina

Adressat DeReWo 13780 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 hartzaile

Adressatin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 hartzaile

Adressbuch DeReWo 38774

iz. n. ▶

1 helbide-liburu

Adresse DeReWo 1789 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 helbide

adressieren DeReWo 25818 - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 [an jdn.] -i helbideratu

adrett DeReWo 23561

izlag. ▶

1 txukun; garbi

Advent DeReWo 4560 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 ERLIJOA abendu; abendualdi

adventlich DeReWo 19966

izlag. ▶

1 ERLIJOA abenduko; gabon aurreko

Adventsfeier DeReWo 17927

iz. f. ▶

1 ERLIJOA abenduko ospakizun

Adventskalender DeReWo 12759

iz. m. ▶

1 ERLIJOA abenduko egutegi

Adventskonzert DeReWo 15234

iz. n. ▶

1 ERLIJOA MUSIKA abenduko kontzertu

Adventskranz DeReWo 21796

iz. m. ▶

1 ERLIJOA abenduko koroa

Adventsmarkt DeReWo 21385

iz. m. ▶

1 abenduko azoka

Adventssingen DeReWoAngepasst

iz. n. ▶

1 ERLIJOA MUSIKA abenduko kantaldi

Adventssonntag DeReWo 21871

iz. m. ▶

1 ERLIJOA abenduko igande

Adventswochenende DeReWo 32732

iz. n. ▶

1 abenduko asteburu

Adventszeit DeReWo 12319

iz. n. ▶

1 ERLIJOA abendu; abendualdi; gabon aurreko garai

Advokat DeReWo 26131

iz. bizidun m. ▶

1 legelari; abokatu

Advokatin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 legelari; abokatu

Aerobic DeReWo 8724

iz. n. ▶

1 KIROLA aerobik

Aerodynamik *DeReWo* 32809

iz. f. ▶

1 aerodinamika

aerodynamisch *DeReWo* 35239

izlag. ▶

1 aerodinamiko

Affäre *DeReWo* 2287 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 afera; auzi

2 amodio kontu

Affe *DeReWo* 7808 Flexion: ~en, ~en

iz. m. ▶

1 tximino; tximu

Affekt *DeReWo* 22082 Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 izualdi; beroaldi; oldarraldi

● im Affekt ▶ (berehalako) oldar batean

2 PSIKOLOGIA afektu

Affinität *DeReWo* 25730

iz. f. ▶

1 kidetasun; antz; elkar erakartze

2 KIMIKA afinitate

Affront *DeReWo* 18481

iz. m. ▶

1 irain; laido

Afghane *DeReWo* 15074 Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

1 afganiar; afganistandar

Afghanin HumanGender Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

1 afganiar; afganistandar

afghanisch *DeReWo* 5929

izlag. ▶

1 Afganistaneko; afganistandar

Afrikaner *DeReWo* 8491 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 afrikar

Afrikanerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 afrikar

afrikanisch *DeReWo* 3404

izlag. ▶

1 Afrikako; afrikar

Afroamerikaner Langenscheidt

iz. bizidun m. ▶

1 afroamerikar

Afroamerikanerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 afroamerikar

afroamerikanisch *DeReWo* 29920

izlag. ▶

1 afroamerikar

After *DeReWo* 13561 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 ANATOMIA uzki

AG *DeReWo* 512

iz. f. ▶

1 EKONOMIA = Aktiengesellschaft S.A.
(sozietate anonimo)

2 = Arbeitsgemeinschaft lantalde

Ägäis *DeReWo* 29361

iz. f. ▶

1 Egear (itsaso)

Agenda *DeReWo* 4258

iz. f. ▶

1 POLITIKA gai zerrenda; agenda

Agent *DeReWo* 5528 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 agente

Agentin *DeReWo* 28111 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 agente

Agentur *DeReWo* 1930

iz. f. ▶

1 agentzia; bulego

Agglomeration *DeReWo* 30587

iz. f. ▶

1 samalda; saldo; pila

2 (*hiria*) konurbazio; aglomerazio

Aggregat *DeReWo 16199* Flexion: ~(e)s, ~e
iz. n. ▶

- 1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA unitate
- 2 ERAIKUNTZA GEOLOGIA KIMIKA
agregakin; agregatu

Aggression *DeReWo 7540* Flexion: ~, ~en
iz. f. ▶

- 1 eraso; erasoaldi
- II [pl.] ▶
1 oldarkortasun

aggressiv *DeReWo 2974*
izlag. ▶

- 1 oldarkor; erasotzaile
- 2 oldarrezko; erasozko
- II *izlag.adb.* ▶
1 oldarrean; erasoka

Aggressivität *DeReWo 11140* Flexion: ~, ohne
Plural

- iz. f.* ▶
1 oldarkortasun

Aggressor *DeReWo 25771* Flexion: ~s,
Aggressoren

- iz. bizidun m.* ▶
1 erasotzaile

Aggressorin HumanGender Flexion: ~s,
Aggressoren

- iz. bizidun f.* ▶
1 erasotzaile

Ägide *DeReWo 22421* Flexion: ~, ~n
iz. f. ▶

- 1 gidaritza; zuzendaritza
- unter jds. *Ägide* ▶ nb.-en
gidaritzapean

agieren *DeReWo 2968* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶

- 1 jardun; aritu
- 2 keinuka ari izan

agil *DeReWo 12646*
izlag. ▶

- 1 zalu; arin; bizkor

Agitation *DeReWo 28757*
iz. f. ▶

- 1 POLITIKA agitazio

Agonie *DeReWo 35385* Flexion: ~, ~n
iz. f. ▶

- 1 = Todeskampf hilzori; agonia
- 2 = Leiden minduria; agonia
- 3 = Passivität lozorro

agrar- *DeReWoAngepasst*
hitz elkartetan ▶

- 1 nekazaritza-; baserri-

Agrarkommissar *DeReWo 32444*
iz. bizidun m. ▶

- 1 nekazaritza komisario

Agrarkommissarin HumanGender
iz. bizidun f. ▶

- 1 nekazaritza komisario

Agrarmarkt *DeReWo 34589*
iz. m. ▶

- 1 nekazaritza merkatu

Agrarminister *DeReWo 16988*
iz. bizidun m. ▶

- 1 nekazaritza ministro

Agrarministerin HumanGender
iz. bizidun f. ▶

- 1 nekazaritza ministro

Agrarministerium *DeReWo 36653*
iz. n. ▶

- 1 nekazaritza ministerio

Agrarpolitik *DeReWo 13921*
iz. f. ▶

- 1 nekazaritza politika

Agrarprodukt *DeReWo 28796*
iz. n. ▶

- 1 nekazal ekoizpen

Agrarreform *DeReWo 26105*
iz. f. ▶

- 1 POLITIKA nekazaritza erreforma

Agrarsubvention *DeReWo 30662*
iz. f. ▶

- 1 nekazarietzako diru-laguntza

Agrarwirtschaft *DeReWo 32327*
iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA nekazaritza arlo

Agreement *DeReWo* 38276 [ing.]

iz. n. ▶

1 *jarg.* hitzarmen (informal); akordio (informal)

Ägypter *DeReWo* 12491 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 egiptoar

Ägypterin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 egiptoar

ägyptisch *DeReWo* 5493

izlag. ▶

1 Egiptoko; egiptoar

● die ägyptische Sprache ▶ egiptoera

Ahle *DeReWo* 14100 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 ezten

Ahn *DeReWo* 16654 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 arbaso; asaba

ahnden *DeReWo* 10364

ad. tran. +haben ▶

1 *goi.* zigortu

Ahndung *DeReWo* 39659 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ahnden ▶

1 *goi.* zehapen; zigor; mendeku

Ahne *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 arbaso; asaba

ähneln *DeReWo* 6948

ad. intran. +haben [+Dat.] ▶

1 antza izan

ahnen *DeReWo* 3811

ad. tran. +haben ▶

1 -en susmoa izan; susmatu

ähnlich *DeReWo* 606

izlag. ▶

1 antzeko; berdintsu; pareko

Ähnlichkeit *DeReWo* 10205 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 antz; antzekotasun; parekotasun

Ahnung *DeReWo* 5391 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ahnen ▶

1 susmo; aieru

2 ideia; uste

● keine (leise) Ahnung haben ▶ ezer ez jakin/arrastorik ez jakin

ahnungslos *DeReWo* 12079

I *izlag.* ▶

1 jakinaren gainean ez dagoen

2 ezer susmatu gabeko

II *izlag.adb.* ▶

1 ustekabeen; ezustean

2 ezer susmatu gabe

Ahorn *DeReWo* 24310 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 BOTANIKA astigar

Ähre *EAH2006* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 NEKAZARITZA buruxka; buru

Aids *DeReWo* 23830

iz. n. ▶

1 MEDIKUNTZA = HIES

aidskrank *DeReWo* 32546

izlag. ▶

1 HIESa duen; HIESaz gaixo

Aikido *DeReWo* 30923 [jap.]

iz. n. ▶

1 KIROLA aikido

Air *DeReWo* 6906 [fr.]

iz. n. ▶

1 itxura; eite

Airbag *DeReWo* 10075

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA airbag; aire-poltsa

Airbus *DeReWo* 3909

iz. m. ▶

1 HEGAZKINTZA airebus

Ajatollah *DeReWo 31256*

iz. m. ▶

1 aiatolah

Akademie *DeReWo 2787*

iz. f. ▶

1 ikastegi; akademia

Akademiker *DeReWo 9864*

iz. bizidun m. ▶

1 unibertsitate gradudun;
unibertstitate ikasle; unibertsitario

Akademikerin *DeReWo 36374*

iz. bizidun f. ▶

1 unibertsitate gradudun;
unibertstitate ikasle; unibertsitario

akademisch *DeReWo 5644*

I *izlag.* ▶

1 unibertsitateko; akademiko

II *izlag.adb.* ▶

1 ● akademisch gebildet ▶ unibertsitate
ikasketak dituen

Akkord *DeReWo 13472* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 MUSIKA akorde

2 ● im Akkord arbeiten ▶

honenbestean/abespeluan/piezakoan lan
egin

Akkordarbeit *Langenscheidt*

iz. f. ▶

1 honenbestean egindako lan;
abespeluan egindako lan; piezakoan
egindako lan

Akkordeon *DeReWo 8657*

iz. n. ▶

1 soinu; akordeoi

akkreditieren *VerblnfFormGrund -ge galtzen*

du

I *ad. tran. +haben* ▶

1 akreditatu; sinestamendu eman

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 akreditatu; sinestamendu eman

Akkreditierung *DeReWo 29997*

iz. f. ik. aditza: akkreditieren ▶

1 akreditazio; sinestamendu

Akku *DeReWo 15718* Flexion: ~s, ~s

iz. m. ▶

1 ELEKTRIZITATEA = Akkumulator
metagailu

2 ELEKTRIZITATEA = Akku-Batterie
kargatzeko pila

akkurat *DeReWo 21030*

I *izlag.* ▶

1 zehatz; arretatsu; egoki

II *izlag.adb.* ▶

1 zehatz; arretaz; egoki

akquirieren *DeReWo 26206 -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 EKONOMIA erosi

2 EKONOMIA eskuratu; beretu;
bereganatu; -z jabetu

Akquisition *DeReWo 12013*

iz. f. ▶

1 EKONOMIA erosketa

2 EKONOMIA eskuratze; erakartze;
jabetze

Akribie *DeReWo 26180*

iz. f. ▶

1 zorrotasun; zehaztasun; arreta

akribisch *DeReWo 10713*

I *izlag.* ▶

1 zehatz; arretatsu; zorrotz; zehatz-
zorrotz

II *izlag.adb.* ▶

1 zehatz; arretaz; zorrotz; zehatz-
zorrotz

Akrobat *DeReWo 18799* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 akrobata

Akrobatik *DeReWo 12610*

iz. f. ▶

1 akrobazia

Akrobatin *HumanGender* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 akrobata

akrobatisch *DeReWo 14976*

izlag. ▶

1 akrobaziazko; akrobazia-; akrobatiko

Akt *DeReWo 4009* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 ekitaldi; ospakizun
- 2 *goi.* = **Tat** egintza; egikera; egin
- 3 ZUZENBIDEA jarduera; jardute
- 4 ANTZERKIA ekitaldi
- 5 = **Geschlechtsakt** koito; sexu batze
- 6 ARGAZKIGINTZA MARRAZKETA biluzi

Akte *DeReWo 2833* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 akta; agiri; txosten; dosier

Aktenkoffer *DeReWo 36532*

iz. m. ▶

- 1 maletin

aktenkundig *DeReWo 29095*

izlag. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA
(txostenean) ageri; (artxiboetan)
jasota

Aktenordner *DeReWo 25027*

iz. m. ▶

- 1 sailkagailu; karpeta

Aktentasche *DeReWo 29905*

iz. f. ▶

- 1 paper-zorro

Aktenzeichen *DeReWo 9905*

iz. n. ▶

- 1 ZUZENBIDEA erreferentzia

Akteur *DeReWo 2041*

iz. bizidun m. ▶

- 1 ANTZERKIA ZINEMA antzezle; aktore
- 2 SOZIOLOGIA eragile

Akteurin *DeReWo 25935*

iz. bizidun f. ▶

- 1 ANTZERKIA ZINEMA antzezle; aktore
- 2 SOZIOLOGIA eragile

Aktie *DeReWo 995* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 FINANTZAK akzio

Aktienanteil *DeReWo 37548*

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK akzio-partaidetza

Aktienbörse *DeReWo 20354*

iz. f. ▶

- 1 FINANTZAK akzio burtsa

Aktienfond *DeReWo 19036*

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK (akzioetan oinarritutako)
inbertsio-funts

Aktiengesellschaft *DeReWo 7568*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA FINANTZAK sozietate
anonimo

Aktienhandel *DeReWo 34473*

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK ▶
- a akzio negoziaketa
- b burtsa

Aktienindex *DeReWo 13679*

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK burtsa-indize

Aktienkapital *DeReWo 21522*

iz. n. ▶

- 1 FINANTZAK kapital sozial

Aktienkurs *DeReWo 11978*

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK (akzioen) kotizazio; prezio

Aktienmarkt *DeReWo 5102*

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK akzio-merkatu; balore-
merkatu

Aktienmehrheit *DeReWo 39415*

iz. f. ▶

- 1 FINANTZAK akzioen gehiengo;
kapitalaren gehiengo

Aktienpaket *DeReWo 16897*

iz. n. ▶

- 1 FINANTZAK akzio sorta

Aktientausch *DeReWo 31678*

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK akzio truke

Aktion *DeReWo 521**iz. f.* ▶

- 1 ekintza; egite
- 2 ARLO MILITARRA POLITIKA ekintza; egintza
- 3 ZUZENBIDEA = *Geltendmachung* eskari
- 4 ● in Aktion treten ▶ ekin

Aktionär *DeReWo 2849* Flexion: ~s, ~e*iz. bizidun m.* ▶

- 1 EKONOMIA FINANTZAK akziodun; akzionista

Aktionärin *HumanGender* Flexion: ~s, ~e*iz. bizidun f.* ▶

- 1 EKONOMIA FINANTZAK akziodun; akzionista

Aktionismus *DeReWo 17123**iz. m.* ▶

- 1 *ekinkeria

Aktionsbündnis *DeReWo 19930**iz. n.* ▶

- 1 POLITIKA ekintza-batasun; kanpaina-batasun

Aktionsgemeinschaft *DeReWo 16914**iz. f.* ▶

- 1 POLITIKA ekintza-batasun; kanpaina-batasun

Aktionsgruppe *DeReWo 27959**iz. f.* ▶

- 1 POLITIKA (ekintza) talde

Aktionskreis *DeReWo 31789**iz. m.* ▶

- 1 = Aktionsradius irismen
- 2 POLITIKA kanpaina-koordinakunde

Aktionskünstler *DeReWo 38171**iz. bizidun m.* ▶

- 1 ARTEA performance artista

Aktionskünstlerin *HumanGender**iz. bizidun f.* ▶

- 1 ARTEA performance artista

Aktionsplan *DeReWo 15041**iz. m.* ▶

- 1 POLITIKA ekintza plan; egitasmo txosten

Aktionsprogramm *DeReWo 18842**iz. n.* ▶

- 1 POLITIKA ekintza plan; egitasmo txosten

Aktionsradius *DeReWo 37919**iz. m.* ▶

- 1 irismen

Aktionstag *DeReWo 6863**iz. f.* ▶

- 1 POLITIKA ekintza eguna

Aktionswoche *DeReWo 19250**iz. f.* ▶

- 1 POLITIKA ekintza aste

Aktiv *Langenscheidt**iz. n.* ▶

- 1 HIZKUNTZALARITZA aktibo

aktiv *DeReWo 560**izlag.* ▶

- 1 eraginkor; aktibo
- 2 gogotsu; kementsu
- aktiv werden ▶ ekin
- 3 = im Dienst jardueran; jarduean
- 4 HIZKUNTZALARITZA aktibo
- 5 KIMIKA aktibo

aktivieren *DeReWo 8713 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 abian jarri
- 2 bizkortu; areagotu
- 3 INFORMATIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA abiarazi; aktibatu

Aktivist *DeReWo 6363* Flexion: ~en, ~en*iz. bizidun m.* ▶

- 1 POLITIKA ekintzaile; aktibista

Aktivistin *DeReWo 23482* Flexion: ~en, ~en*iz. bizidun f.* ▶

- 1 POLITIKA ekintzaile; aktibista

Aktivität *DeReWo 1473**iz. f.* ▶

- 1 jarduera

Aktivposten *DeReWo 32239**iz. m.* ▶

- 1 FINANTZAK = Aktivum aktibo

Aktivum DeReWo 29225

iz. n. ▶

1 FINANTZAK = Aktivposten aktibo

aktualisieren DeReWo 12298 - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 eguneratu

2 gaurkotu

Aktualität DeReWo 10915

iz. f. ▶

1 gaurkotasun; oraingotasun

Aktuar DeReWo 31367

iz. bizidun m. ▶

1 zahark. idazkari; kontu eramalie;
kontulari

Aktuarin DeReWo 37197

iz. bizidun f. ▶

1 zahark. idazkari; kontu eramalie;
kontulari

aktuell DeReWo 567

izlag. ▶

1 gaurko; oraingo; egungo

Akupunktur DeReWo 20543 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 akupuntura

Akustik DeReWo 11737

iz. f. ▶

1 akustika

akustisch DeReWo 6458

izlag. ▶

1 hots-; soinu-; akustiko

Akut DeReWo 31264 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 HIZKUNTZALARITZA (azentu) zorrotz

akut DeReWo 4537

izlag. ▶

1 MEDIKUNTZA ▶

a (gaixotasun) akutu

b (sintoma) zorrotz; bizi

2 hurbil-hurbil; berehalako;
urgentziazko

AKW DeReWo 6250

iz. (laburtz.) n. ▶

1 = Atomkraftwerk zentral nuklear;
indarretxe nuklear

Akzent DeReWo 3824 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 HIZKUNTZALARITZA ▶

a azentu (marka)

b = Betonung azentu

2 = Aussprache doinu; azentu

akzentuieren DeReWo 30459 - -ge galtzen du

I *ad. tran.* +haben ▶

1 -i azentua jarri; azentuz markatu

2 azpimarratu; nabarmendu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 irud. areagotu

akzeptabel DeReWo 6301

izlag. ▶

1 onargarri; onartzeko moduko; onar
daitekeen

Akzeptanz DeReWo 5864

iz. f. ▶

1 harrera

2 onartze; onarpen

akzeptieren DeReWo 1912 - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 onartu; ontzat hartu

Alabaster EAH2006 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 hartzuri

Alarm DeReWo 4962 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 alarma; alerta

● Alarm schlagen ▶ alarma jo

2 = Aufregung asaldatze

Alarmanlage DeReWo 16462

iz. f. ▶

1 alarma-aparatu; alarma-gailu

Alarmbereitschaft DeReWo 20131

iz. f. ▶

1 alarma-egoera; alerta-egoera

Alarmglocke *DeReWo* 19064

iz. f. ▶

1 larrialdi kanpai

alarmieren *DeReWo* 4807 - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 asaldatu; larritu

2 -i deitu; abisatu

Alarmsignal *DeReWo* 33021

iz. n. ▶

1 alarma seinale; alerta seinale;
larrialdi seinale

Alarmstufe *DeReWo* 24131

iz. f. ▶

1 alarma-egoera maila; alerta-egoera
maila

Albaner Langenscheidt

iz. bizidun m. ▶

1 albaniar

Albanerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 albaniar

albanisch *DeReWo* 5474

izlag. ▶

1 Albaniako; albaniar

● die albanische Sprache ▶ albaniera

Albatros *DeReWo* 36699 Flexion: Albatrosses,

Albatrosse

iz. m. ▶

1 ZOOLOGIA albatros

albern¹ *DeReWo* 12809

izlag. ▶

1 lelo; ergel; hutsal

albern² *DeReWo* Homograph 12809

ad. intran. +haben ▶

1 ergelarena egin; tentelkeriak esan;
ergelkerietan aritu

Albtraum *DeReWo* 11346

iz. m. ▶

1 amesgaizto; amesgaitz; lokamuts

Album *DeReWo* 2437 Flexion: ~s, Alben

iz. n. ▶

1 album

2 = Schallplatte album; diska

Ale *DeReWo* 26127 [ing.]

iz. n. ▶

1 (ale motako) garagardo

Alemanne *DeReWo* 26943 Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

1 alamaniar

Alemannin HumanGender Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

1 alamaniar

alemannisch *DeReWo* 39029

izlag. ▶

1 alamaniar

Alfa *DeReWo* 24944

iz. f. ▶

1 (hizki grekoa) alfa

2 = Alfagras espartzu

Algarve *DeReWo* 29245

iz. f. ▶

1 Algarbe

Alge *DeReWo* 16623 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 itsas belar; gorbel

2 BOTANIKA alga

Algerier *DeReWo* 17207 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 aljeriar

Algerierin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 aljeriar

algerisch *DeReWo* 9969

izlag. ▶

1 Aljeriako; aljeriar

Algorithmus *DeReWo* 28693

iz. m. ▶

1 MATEMATIKA algoritmo

Alias Duden

iz. n. ▶

1 ezizen; izengoiti

alias DeReWo 5964

izlag.adb. ▶

1 beste izenez; alias

Alibi DeReWo 13398 Flexion: ~s, ~s

iz. n. ▶

1 ZUZENBIDEA alibi

2 = Ausrede zurigarri

Alien DeReWo 19717 [ing.]

iz. n. ▶

1 Lurretik kanpoko; estralurtar

Alkohol DeReWo 2211 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 alkohol

alkoholabhängig DeReWo 35458

izlag. ▶

1 alkoholzale; alkoholiko

Alkoholeinfluss DeReWo 14737

iz. m. ▶

1 alkoholaren eragin

- unter Alkoholeinfluss ▶ alkoholaren eraginpean

Alkoholeinwirkung DeReWo 33311

iz. f. ▶

1 alkoholaren eragin

- unter Alkoholeinwirkung ▶ alkoholaren eraginpean

alkoholfrei DeReWo 14480

izlag. ▶

1 alkoholik gabe; alkoholgabe

Alkoholgehalt DeReWo 33147

iz. m. ▶

1 (odola) (odoleko) alkohol maila

2 (edaria) (alkohol) gradu

Alkoholgenuss DeReWo 27060

iz. m. ▶

1 alkohol kontsumo

Alkoholika DeReWo 38359

iz. n. [pl.] ▶

1 alkoholdun edari; edari bizi

Alkoholiker DeReWo 12504 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 alkoholzale; alkoholiko

Alkoholikerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 alkoholzale; alkoholiko

alkoholisch DeReWo 16805

izlag. ▶

1 alkoholdun

2 alkohol-

alkoholisieren DeReWo 15112 - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 alkoholean beratu

2 mozkorrarazi

alkoholisiert DeReWo 11074

izlag. ▶

1 mozkor; hordi

Alkoholismus DeReWo 26382

iz. m. ▶

1 alkoholismo; alkoholzalekeria

Alkoholkonsum DeReWo 14180

iz. m. ▶

1 alkohol kontsumo

alkoholkrank DeReWo 26751

izlag. ▶

1 alkoholzale; alkoholiko

Alkoholmissbrauch DeReWo 27633

iz. m. ▶

1 alkohol-zalekeria; hordikeria

Alkoholproblem DeReWo 23201

iz. f. ▶

1 = Alkoholismus alkoholismo; alkoholzalekeria

Alkoholtest DeReWo 22457

iz. m. ▶

1 alkohol proba

Alkoholverbot *DeReWo 26874*

iz. n. ▶

1 alkoholaren debeku; lege lehor

Alkotest *DeReWo 32109*

iz. m. ▶

1 alkohol maila neurgailu

All *DeReWo 2589* Flexion: ~s, ohne Plural

iz. n. ▶

1 = **Universum** unibertso

2 = **Weltraum** espazio

all *DeReWoAngepasst*

izord. ▶

1 den; guzti; oro

allabendlich *DeReWo 22790*

I *izlag.* ▶

1 gaueroko

II *izlag.adb.* ▶

1 gauero

alle

adlag. prd./atr. ▶

1 *ipar. lgart.* hutsik; amaiturik

Allee *DeReWo 4697* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 zuhaitz-bide

2 etorbide; hiribide

Allegorie *DeReWo 27413* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 alegoria

allegorisch *DeReWo 33857*

izlag. ▶

1 alegoriazko; alegoriko

Allegro *DeReWo 17341*

iz. n. ▶

1 **MUSIKA** allegro

allein *DeReWo 388*

I *adlag.* ▶

1 bakarrik; bakarka

2 bakarrik; soilik

II *juntag.* ▶

1 *goi. zahark.* baina; ordea

alleine *DeReWo 2060*

izlag.adb. ▶

1 bakarrik; bakarka

2 bakarrik; soilik

alleinerziehend *DeReWoAngepasst*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 *guraso bakar gisa hezitzen duen

Alleinherrschaft *DeReWo 35543*

iz. f. ▶

1 autokrazia

alleinig *DeReWo 7678*

izlag. ▶

1 bakar; soil

alleinlassen *VerblnfFormGrund - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben [jdn.] ▶

1 bakarrik utzi

2 *irud.* ataka gaiztoan utzi

Alleinregierung *DeReWo 36362*

iz. f. ▶

1 **POLITIKA** alderdi bakarreko gobernu

Alleinsein *DeReWo 36629*

iz. n. ▶

1 bakartasun; bakardade

alleinstehend *DeReWo 10881*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 ezkongabe

Alleinunterhalter *DeReWo 16656*

iz. bizidun m. ▶

1 (bakarkako) animatzaile

Alleinunterhalterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 (bakarkako) animatzaile

allemaal *DeReWo 5680*

izlag.adb. ▶

1 zalantzarik gabe; noski; jakina

2 ● ein für **allemaal** ▶ behin eta betiko

allenfalls *DeReWo 3537*

izlag.adb. ▶

1 = **höchstens** gehienez

2 = **vielleicht** menturaz; agian; beharbada

allenthalben *DeReWo 14274*

izlag.adb. ▶

1 nonahi; non-nahi

allerbeste *DeReWo 17099*

I *izlag.* ▶

1 (guztien artean) onen

II *izlag.adb.* ▶

1 ● am allerbesten ▶ hobekien/hobetoen

allerdings *DeReWo 158*

adlag. ▶

1 alabaina; baina; ordea

2 noski; jakina; zalantzarik gabe

allererste *DeReWoAngepasst*

izlag. ▶

1 lehenbizi; lehendabizi; aurren-aurren

Allergie *DeReWo 9724* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA **alergia**

Allergiker *DeReWo 19974* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 MEDIKUNTZA **alergiadun; alergiko**

Allergikerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 MEDIKUNTZA **alergiadun; alergiko**

allergisch *DeReWo 16187*

izlag. ▶

1 **alergia-; alergiko**

allergrößte *DeReWo 21847*

izlag. ▶

1 (guztien artean) handien

allerhand *DeReWo 10082*

zenbat. kard. [mg.] ▶

1 dezente; franko; ugari

Allerheiligen *DeReWo 15427*

iz. n. ▶

1 ERLIJIOA santu guztien eguna; santu guztiak

allerheiligste *DeReWo 35294*

izlag. ▶

1 (guztien artean) sakratuen

allerhöchste *DeReWo 22977*

izlag. ▶

1 (guztien artean) goren; goien; garaien

Allerlei *DeReWo 26378* Flexion: ~s, ohne Plural

iz. n. ▶

1 nahasketa; saski-naski; popourri

allerlei *DeReWo 5466*

zenbat. kard. [mg.] ▶

1 mota guztietako; askotariko

allerletzte *DeReWoAngepasst*

izlag. ▶

1 (guztien artean) azken

allermeiste *DeReWoAngepasst*

izlag. ▶

1 gehien-gehien

allerorten *DeReWo 16864*

izlag.adb. ▶

1 *goi.* nonahi; non-nahi

allerorts *DeReWo 32315*

izlag.adb. ▶

1 *goi.* nonahi; non-nahi

allerwenigste *DeReWo 33053*

izlag. ▶

1 (guztien artean) gutxien; urrien

allesamt *DeReWo 4710*

izord. [pl.] ▶

1 denok (batera); hauek guztiak

allfällig *DeReWo 8493*

izlag. ▶

1 *Austria* balizko; gerta litekeen

allgegenwärtig *DeReWo 10589*

izlag. ▶

1 nonahiko

allgemein *DeReWo 942*

I *izlag.* ▶

1 orokor; arrunt

● im Allgemeinen ▶ oro har

II *izlag.adb.* ▶

1 oro har

allgemeinbildend *DeReWo 28231*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 orotariko kulturari dagokion
- 2 oinarritzko hezkuntza orokorrari dagokion

Allgemeinbildung *DeReWo 28391*

iz. f. ▶

- 1 orotariko kultura
- 2 oinarritzko hezkuntza orokorra

allgemeingültig *DeReWo 35740*

izlag. ▶

- 1 edonori dagokion

Allgemeinheit *DeReWo 8719*

iz. f. ▶

- 1 orokortasun; orotarikotasun
- 2 jendarte; gizarte

Allgemeinmediziner *DeReWo 30251*

iz. bizidun m. ▶

- 1 orotariko mediku

Allgemeinmedizinerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 orotariko mediku

Allgemeinwohl *DeReWo 39534*

iz. n. ▶

- 1 guztien onura; guztien ongizate

Allheilmittel *DeReWo 23441*

iz. n. ▶

- 1 panazea

Allianz *DeReWo 2605* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 itun
- 2 elkarte; batasun; koalizio
- 3 *zahark.* ezkontza

Alligator *DeReWo 23203* Flexion: ~s, Alligatoren

iz. m. ▶

- 1 ZOOLOGIA aligator

alliiert *DeReWo 6470*

izlag. ▶

- 1 aliatu

alljährlich *DeReWo 4221*

I *izlag.adb. ▶*

- 1 urtero

II *izlag. ▶*

- 1 urteroko

Allmacht *DeReWo 30539*

iz. f. ▶

- 1 guztiahaltasun; guztiahalmen; ahalguztiduntasun

allmächtig *DeReWo 16449*

izlag. ▶

- 1 ahalguztidun; guztiahaldun

allmählich *DeReWo 3752*

I *izlag.adb. ▶*

- 1 gutxika; apurka; arian-arian; pixkanaka

II *izlag. ▶*

- 1 pixkanakako; gutxikako; apurkako

Allrad *DeReWo 27270*

iz. m. ▶

- 1 *jarg.* AUTOMOBILA osoko trakzioko (ibilgailu)
- 2 *jarg.* AUTOMOBILA osoko trakzio

Allradantrieb *DeReWo 20712*

iz. m. ▶

- 1 AUTOMOBILA osoko trakzio-sistema

allseitig *DeReWo 36588*

izlag. ▶

- 1 alde guztietan
- 2 orokor
- 3 askotariko

allseits *DeReWo 11240*

izlag.adb. ▶

- 1 nonahi; edonon
- 2 eskuarki

Alltag *DeReWo 1669*

iz. m. ▶

- 1 egunerokotasun; eguneroko bizimodu

alltäglich *DeReWo 4142*

I *izlag. ▶*

- 1 eguneroko

II *izlag.adb. ▶*

- 1 egunero

Alltäglichkeit *DeReWo 37759*

iz. f. ▶

- 1 eguneroko kontu; huskeria
- 2 ohikotasun

Alltagsgegenstand *DeReWo 37623*

iz. m. ▶

- 1 eguneroko gauza; oinarrizko gauza

Alltagsgeschäft *DeReWo 38882*

iz. n. ▶

- 1 eguneroko kontu; eguneroko ardura

Alltagsgeschichte *DeReWo 36439*

iz. f. ▶

- 1 eguneroko istorio; anekdota

Alltagskultur *DeReWo 33644*

iz. f. ▶

- 1 eguneroko bizitza

Alltagsleben *DeReWo 17901*

iz. n. ▶

- 1 eguneroko bizitza

allumfassend *DeReWo 32559*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 orokor; orotariko

Allüre *DeReWo 28518 [fr.]*

iz. f. ▶

- 1 zahark. jokaera; portaera
- 2 [pl.] handikeria; handiustekeria

allwissend *EAH2006*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 orojakile; orojakin

allwöchentlich *DeReWo 39143*

I *izlag.adb.* ▶

- 1 astero

II *izlag.* ▶

- 1 asteroko

allzeit *DeReWo 22310*

izlag.adb. ▶

- 1 uneoro

allzu *DeReWo 2086*

adlag. [+adj.] ▶

- 1 (askoz ere) -egi

Alm *DeReWo 11347* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 (*Alpetan*) mendi-larre; mendi-zelai
- 2 = *Almhütte* (*Alpetan*) borda

Almosen *DeReWo 27809* Flexion: ~s, ~

iz. f. ▶

- 1 limosna

Alp *DeReWo 14440*

iz. f. ▶

- 1 (*Alpetan*) mendi-larre; mendi-zelai
- 2 = *Almhütte* (*Alpetan*) borda

Alpen *DeReWo 5025*

iz. pl. [pl.] ▶

- 1 Alpeak; Alpe mendiak

Alpenland *DeReWo 23948*

iz. n. ▶

- 1 Alpeetako lurralde; alpetar lurralde

alpenländisch *DeReWo 24435*

izlag. ▶

- 1 Alpeetako; alpetar

Alpenrand *DeReWo 39970*

iz. m. ▶

- 1 Alpeetako inguru

Alpenraum *DeReWo 23665*

iz. m. ▶

- 1 Alpeetako eremua

Alpenrepublik *DeReWo 22053*

I *iz. f.* ▶

- 1 *lgart. Austria*

II [pl.] ▶

- 1 *lgart. Austria eta Suitza*

Alpenverein *DeReWo 14338*

iz. m. ▶

- 1 (*Alpetan*) mendizale elkarte

Alpha *DeReWo 17484*

iz. n. ▶

- 1 alfa

Alphabet *DeReWo 18752* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

- 1 alfabeto

alphabetisch *DeReWo 25555*

I *izlag.adb.* ▶

1 alfabetoaren arabera; alfabeto hurrenkeran; alfabetikoki

II *izlag.* ▶

1 alfabetoaren araberako

Alphorn *DeReWo 29287*

iz. n. ▶

1 MUSIKA Alpeetako adar

alpin *DeReWo 5527*

izlag. ▶

1 alpetar; Alpeetako

2 goi mendietako

Alpinist *DeReWo 24290*

iz. bizidun m. ▶

1 mendizale; mendigoizale; alpinista

Alpinistin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 mendizale; mendigoizale; alpinista

Alptraum *DeReWo 9158*

iz. m. ▶

1 amesgaizto; amesgaitz

als *DeReWo 22*

juntag. ▶

1 (*konparaketa*) baino; ezen ez

2 ● nichts *als* ▶ baino ez/besterik ez

3 gisa; bezala

4 ● *als* ob; *als* wenn ▶ ba-... bezala

5 (*denborazkoa*) -nean; -la

alsbald *DeReWo 11891*

adlag. ▶

1 goi. berehala; laster

alsdann *DeReWo 36146*

I *izlag.adb.* ▶

1 goi. orduan; garai hartan

II *interj.* ▶

1 heg. *Austria* are; goazen

also *DeReWo 213*

I *juntag.* ▶

1 beraz; hortaz

II *Partikel* ▶

1 bada; ba

Alt *DeReWo 2230*

iz. m. ▶

1 MUSIKA kontralto

alt *DeReWo 99*

izlag. ▶

1 zahar; antzinako; behinolako; garai bateko

2 zahar; adineko; adindun; adintsu

3 *lgart.* alae

Altar *DeReWo 7628* Flexion: ~s, Altäre

iz. f. ▶

1 aldare; oparri

Altarraum *DeReWo 29055*

iz. m. ▶

1 ERLIJOA presbiterio

Altauto *DeReWo 32248*

iz. n. ▶

1 INGURUMENA auto zahar

altbacken *DeReWo 29548*

izlag. ▶

1 (*ogia*) atzoko; zahar

2 *irud.* = *altmodisch* zaharkitu; behinolako

Altbau *DeReWo 9842*

iz. m. ▶

1 eraikin zahar; gerra aurreko eraikin

Altbauwohnung *DeReWo 34094*

iz. f. ▶

1 etxebizitza (eraikin zaharrear); etxebizitza (gerra aurreko eraikinean)

altbekannt *DeReWo 11349*

izlag. ▶

1 (guztiz) ezagun; (aspalditik) ezagun

altbewährt *DeReWo 20576*

izlag. ▶

1 aspalditik erabili; hobeezin

Altbundeskanzler *DeReWo 29094*

iz. bizidun m. ▶

1 Kantziler Federal ohi

Altbundeskanzlerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 Kantziler Federal ohi

Altbürgermeister *DeReWo* 17151

iz. bizidun m. ▶

1 alkate ohi; auzapez ohi

Altbürgermeisterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 alkate ohi; auzapez ohi

altdeutsch *DeReWo* 35490

izlag. ▶

1 aleman zahar

Alte *DeReWo*

iz. bizidun f. ik. aditza: alt 2 ▶

1 *pej.* atso

2 *pej.* ama

3 *lgart.* neska

altehrwürdig *DeReWo* 15833

izlag. ▶

1 agurgarri; begiragarri

Alteigentümer *DeReWo* 31941

iz. bizidun m. ▶

1 jabe ohi; aurreko jabe

Alteigentümerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 jabe ohi; aurreko jabe

alteingesessen *DeReWo* 13668

izlag. ▶

1 (aspalditik) finkatu; sustraitu; errotu

Altenheim *DeReWo* 6602

iz. n. ▶

1 adinekoen egoitza; zahar etxe;
zaharren etxea; zaharren egoitza

Altenhilfe *DeReWo* 24285

iz. f. [sg.] ▶

1 adinekoentzako diru-laguntza

Altenpflege *DeReWo* 18532

iz. f. ▶

1 adinekoen zaintza

Altenpflegeheim *DeReWo* 27103

iz. f. ▶

1 adinekoen sendategi; adinekoen
egoitza

Altenpfleger *DeReWo* 33013

iz. bizidun m. ▶

1 adinekoen zaintzaile

Altenpflegerin *DeReWo* 32268

iz. bizidun f. ▶

1 adinekoen zaintzaile

Altentagesstätte *DeReWo* 21584

iz. f. ▶

1 adinekoen elkarte; erretirodunen
etxe

Altenwohnheim *DeReWo* 34497

iz. n. ▶

1 adinekoen egoitza; zahar etxe;
zaharren etxea; zaharren egoitza

Altenzentrum *DeReWo* 19752

iz. n. ▶

1 adinekoen etxe; erretirodunen etxe;
zaharren etxe

Alter¹ *DeReWo* 699 Flexion: ~s, ~

iz. n. [sg.] ▶

1 adin

2 zahartasun; adin handi

3 zahartzaro

Alter² *DeReWo* Homograph 1140 Flexion: ein ~r,

~n, ~n

iz. bizidun m. ik. aditza: alt ▶

1 *pej.* agure

2 *pej.* aita

3 *lgart.* mutil; txo

altern *DeReWo* 8405

I *ad. intran. +sein* ▶

1 zahartu; adindu

2 zahartu; higatu

II *ad. tran. +haben* ▶

1 = altern lassen zahartu

alternativ *DeReWo* 3416

I *izlag.* ▶

1 ordezeko; alternatibo

II *izlag.adb.* ▶

1 orde; alternatiba gisa

Alternative *DeReWo* 1486

iz. f. ▶

1 hautabide; aukera; alternatiba

alternieren *DeReWo 37179 - -ge galtzen du*
ad. intrans. +haben ▶
1 txandakatu; aldizkatu

Altersarmut *DeReWo 31430*
iz. f. ▶
1 adintsuen pobrezia; zahartzaroko pobrezia

altersbedingt *DeReWo 23481*
I *izlag. ▶*
1 adinak eragin; adinaren arabera
II *izlag.adb. ▶*
1 adina dela medio; adinagatik; adinaren arabera

Altersbeschränkung *DeReWo 28171*
iz. f. ▶
1 adin-muga

Altersdurchschnitt *DeReWo 28618*
iz. m. ▶
1 adinaren batezbesteko

Altersgenosse *DeReWo 17704*
iz. bizidun m. ▶
1 adinkide

Altersgenossin *HumanGender*
iz. bizidun f. ▶
1 adinkide

altersgerecht *DeReWo 26396*
izlag. ▶
1 adinari egokitu; adinaren arabera
2 adintsuentzako; adintsuentzat egoki

Altersgrenze *DeReWo 13756*
iz. f. ▶
1 adin-muga

Altersgruppe *DeReWo 6265*
iz. f. ▶
1 adin-talde

Altersheim *DeReWo 7752*
iz. n. ▶
1 zahar etxe; zaharren etxea; zaharren egoitza; adinekoen egoitza

Altersjahr *DeReWo 35989*
iz. n. ▶
1 (*adina*) urte

Altersklasse *DeReWo 4415*
iz. f. ▶
1 adin-talde

Altersrente *DeReWo 33825*
iz. f. ▶
1 erretiro (pentsio); erretiro (sari); zahartzaro-sari

altersschwach *DeReWo 37300*
izlag. ▶
1 zahar; maskal

Alterssicherung *DeReWo 25097*
iz. f. ▶
1 zahartzaroko berme
2 zahartzaro-aseguru; zahartzaro-sari

Altersstruktur *DeReWo 25270*
iz. f. ▶
1 adin banakuntza; biztanleria-piramide

Altersstufe *DeReWo 15654*
iz. f. ▶
1 adin-maila

Altersteilzeit *DeReWo 14080*
iz. f. ▶
1 *adinagatiko lanaldi murriztapen

Altersversorgung *DeReWo 14253*
iz. f. ▶
1 erretiro (pentsio); erretiro (sari); zahartzaro-sari

Altersvorsorge *DeReWo 8560*
iz. f. ▶
1 *zahartzaro aurreikuspen (dirufunts)

Altertum *DeReWo 27419* Flexion: ~s, ohne Plural
I *iz. n. ▶*
1 antzinaro; antzinate
II [*pl.*] ▶
1 antzinateko hondarrak; antzinateko monumentuak

Alterung *DeReWo 37914* Flexion: ~, ~
iz. f. ik. aditza: altern ▶
1 zahartze

Alterungsprozess DeReWo 39806

iz. m. ▶

1 zahartze (prozesu)

älteste DeReWoAngepasst

izlag. ▶

1 zaharren

2 zahark. nagusi; arduradun

Ältestenrat DeReWo 22165

iz. m. ▶

1 (legebiltzarra, alderdi politikoa, eliza)
ordezkari batzar

altgedient DeReWo 16013

izlag. ▶

1 beterano; zahar

Altglas DeReWo 37008

iz. n. [sg.] ▶

1 INGURUMENA beira zahar

althergebracht DeReWo 22273

izlag. ▶

1 ohiko; antzinako; tradizional

althochdeutsch DeReWo 38766

izlag. ▶

1 goi-aleman zahar

- die althochdeutsche Sprache ▶ goi alemaniera zahar

Altkanzler DeReWo 16847

iz. bizidun m. ▶

1 Kantziler ohi

Altkanzlerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 Kantziler ohi

Altkleider DeReWo 31622

iz. n. [pl.] ▶

1 INGURUMENA jantzi zaharrak; ehun zaharra

altklug EAH2006

izlag. ▶

1 (ume) sasijakintsu

Altkommunist DeReWo 39870

iz. bizidun m. ▶

1 pej. POLITIKA komunista tradizional

Altkommunistin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 pej. POLITIKA komunista tradizional

Altlast DeReWo 9154

iz. n. ▶

1 iraganeko zama; ondare

2 industria-eremu kutsatu; hondar toxiko

Altmeister DeReWo 10986

iz. bizidun m. ▶

1 KIROLA txapeldun historiko;
berealdiko txapeldun

Altmeisterin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 KIROLA txapeldun historiko;
berealdiko txapeldun

altmodisch DeReWo 10997

izlag. ▶

1 zaharkitu; behinolako

Altöl DeReWo 31140

iz. n. ▶

1 INGURUMENA olio zahar

Altpapier DeReWo 12694

iz. n. [sg.] ▶

1 INGURUMENA paper zahar

Altschulden DeReWoAngepasst

iz. pl. ▶

1 FINANTZAK aurretiko zor; zor zahar

Altstadt DeReWo 2596

iz. f. ▶

1 (hiriko) alde zahar; hirigune zahar

Altstar DeReWo 28735 [ing.]

iz. m. ▶

1 KIROLA txapeldun historiko

Alu DeReWo 14472

iz. n. ▶

1 KIMIKA aluminio

Aluminium DeReWo 8799

iz. n. ▶

1 KIMIKA aluminio

am Duden

I *Präpos.+Artikel* ▶

1 = an (an dem)

II *Partikel [+superlat.]* ▶

1 -en

Amalgam DeReWo 35384

iz. n. ▶

1 METALURGIA amalgama

2 nahaste

Amateur DeReWo 3118 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 amateur; zale; ez profesional

Amazone DeReWo 22449 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 MITOLOGIA amazona

Ambiente DeReWo 4767 [ital.]

iz. n. ▶

1 giro

Ambition DeReWo 6188 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 nahi bizi; grina

2 goranahi; handinahi; anbizio

ambitioniert DeReWo 6971

izlag. ▶

1 handinahi; handinahiko; handizale

ambivalent DeReWo 19986

izlag. ▶

1 anbibalente; baliobidun

Ambivalenz DeReWo 22089

iz. f. ▶

1 anbibalentzia; baliobitasun

ambulant DeReWo 4787

I *izlag.adb.* ▶

1 MEDIKUNTZA ospitaletik kanpo

II *izlag.* ▶

1 MEDIKUNTZA ospitaletik kanpoko

Ambulanz DeReWo 12551 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 ambulantzia

Ameise DeReWo 15596 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ZOOLOGIA inurri; txindurri

Amen DeReWo 23265

iz. n. ▶

1 ERLIJIOA amen

amen Duden

izlag.adb. ▶

1 ERLIJIOA amen; halabiz

Amerikaner DeReWo 1333

iz. bizidun m. ▶

1 amerikar

Amerikanerin DeReWo 8092

iz. bizidun f. ▶

1 amerikar

amerikanisch DeReWo 495

izlag. ▶

1 Ameriketako; amerikar

Aminosäure DeReWo 28301

iz. f. ▶

1 KIMIKA aminoazido

Ammoniak DeReWo 31994

iz. m. ▶

1 amoniako

Amnestie DeReWo 12945 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 amnistia

Amok DeReWo 24529

iz. m. ▶

1 sarraski; hilketa

● [Amok laufen](#) ▶ sarraskia egin

Amoklauf DeReWo 10785

iz. m. ▶

1 sarraski

Amokläufer DeReWo 18125

iz. bizidun m. ▶

1 sarraskitzaile

Amokläuferin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 sarraskitzaile

amortisieren *DeReWo 26204* - -ge galtzen du

I *ad. tran. +haben* ▶

1 FINANTZAK (zorri) (epeka) kitatu;
ordaindu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 FINANTZAK (inbertsioa) amortizatu

Amour *DeReWo 29423* [fr.]

iz. f. ▶

1 maitasun kontu; amodio kontu

amourös *DeReWo 37854* [fr.]

izlag. ▶

1 amodiozko

Ampel *DeReWo 4664* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 (zirkulazio) argi; semaforo
2 argiontzi; lanpara

Ampelanlage *DeReWo 19876*

iz. f. ▶

1 zirkulazio argi; semaforo

Amphetamin *DeReWo 18165*

iz. n. ▶

1 anfetamina

Amphibie Langenscheidt Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ZOOLOGIA urlehortar; anfibio

Amphibium *DeReWo 21943*

iz. n. ▶

1 ZOOLOGIA urlehortar; anfibio

Amphitheater *DeReWo 28326*

iz. n. ▶

1 anfiteatro

Ampulle *DeReWo 34083* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA (edukiontzi) anpulu

Amputation *DeReWo 32900* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA ebakitze; anputazio

amputieren *DeReWo 26540* - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 MEDIKUNTZA ebaki; anputatu

Amsel *DeReWo 29341* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ZOOLOGIA zozo

Amt *DeReWo 544* Flexion: ~(e)s, Ämter

iz. n. ▶

1 kargu

• im Amt ▶ jardunean

2 (administrazioa) bulego

3 zahark. TELEKOMUNIKAZIOAK operadore;
zentral

amten *DeReWo 23791*

ad. intran. +haben ▶

1 Suitza jardunean egon; kargua izan

amtieren *DeReWo 3229* - -ge galtzen du

ad. intran. +haben ▶

1 [als etw.] jardunean egon; kargua izan

amtlich *DeReWo 4144*

I *izlag.* ▶

1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA ofizial;
administrazioko

II *izlag.adb.* ▶

1 ofizialki

Amtmann *DeReWo 28559*

iz. m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA funtzionarioa

2 Austria POLITIKA alkate; auzapez

Amtsantritt *DeReWo 7060*

iz. m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA kargu hartze

Amtsarzt *DeReWo 26958*

iz. bizidun m. ▶

1 mediku ofizial; administrazioko
mediku

Amtsärztin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 mediku ofizial; administrazioko
mediku

Amtsblatt *DeReWo 25366*

iz. n. ▶

1 buletin ofizial; aldizkari ofizial;
agintaritzaren aldizkari

Amtsdauer *DeReWo 22357*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA agintaldi; karguaren iraunaldi epe

Amtseid *DeReWo 35156*

iz. m. ▶

- 1 POLITIKA karguaren zin-egite

Amtseinführung *DeReWo 19311*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA kargu hartze
- 2 POLITIKA kargu hartze ekitaldi

Amtsenthbung *DeReWo 24103*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA kargutik kentze; kargugabetze

Amtsenthbungsverfahren *DeReWo 26782*

iz. n. ▶

- 1 POLITIKA ZUZENBIDEA kargutik kentzeko bide

Amtsführung *DeReWo 19745*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA agintaritzaren jarduera

Amtsgericht *DeReWo 3225*

iz. n. ▶

- 1 ZUZENBIDEA lehen auzialdiko auzitegi

Amtsgeschäft *DeReWo 20276*

iz. n. ▶

- 1 [pl.] POLITIKA aginte jarduera; agintaritza

Amtshandlung *DeReWo 18048*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA ekitaldi ofizial

Amtshaus *DeReWo 28429*

iz. n. ▶

- 1 *Austria* udaletxe

Amtshilfe *DeReWo 31089*

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA administrazioen arteko laguntza

Amtsinhaber *DeReWo 7973*

iz. bizidun m. ▶

- 1 POLITIKA kargudun

Amtsinhaberin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 POLITIKA kargudun

Amtsjahr *DeReWo 21298*

iz. n. ▶

- 1 POLITIKA urtea karguan

Amtskirche *DeReWo 36180*

iz. f. ▶

- 1 eliza ofizial; eliza-erakunde ofizial

Amtskollege *DeReWo 7815*

iz. bizidun m. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA lankide (kargu berean)
- 2 ADMINISTRAZIOA POLITIKA homologo; kargu berdineko

Amtskollegin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA lankide (kargu berean)
- 2 ADMINISTRAZIOA POLITIKA homologo; kargu berdineko

Amtsleiter *DeReWo 12385*

iz. bizidun m. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA zuzendari; sailburu

Amtsleiterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA zuzendari; sailburu

Amtsmissbrauch *DeReWo 19883*

iz. m. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA prebarikazio

Amtsperiode *DeReWo 13918*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA agintaldi

Amtsrichter *DeReWo 16604*

iz. bizidun m. ▶

- 1 ZUZENBIDEA lehen auzialdiko epaitegiko epai

Amtsrichterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 ZUZENBIDEA lehen auzialdiko epaitegiko epai

Amtssitz *DeReWo* 19482

iz. m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egoitza

Amtssprache *DeReWo* 27108

iz. f. ▶

1 hizkuntza ofizial

Amtsstube *DeReWo* 24250

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA bulego

Amtstierarzt *DeReWo* 35988

iz. bizidun m. ▶

1 al baitari ofizial; administrazioko al baitari

Amtstierärztin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 al baitari ofizial; administrazioko al baitari

Amtsträger *DeReWo* 22030

iz. bizidun m. ▶

1 POLITIKA hautetsi; kargudun

Amtsträgerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 POLITIKA hautetsi; kargudun

Amtsübernahme *DeReWo* 25615

iz. f. ▶

1 POLITIKA kargu hartze
2 POLITIKA kargu hartze ekitaldi

Amtsvorgänger *DeReWo* 19034

iz. bizidun m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA aurreko (kargudun); aurretiko (kargudun)

Amtsvorgängerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA aurreko (kargudun); aurretiko (kargudun)

Amtszeit *DeReWo* 3009

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA agintaldi; karguaren iraunaldi

amüsant *DeReWo* 7807 [fr.]

I *izlag.* ▶

1 jostakin; jostagarri; libertigarri; dibertigarri

II *izlag.adb.* ▶

1 jostagarri; libertigarri; dibertigarri

Amüsement *DeReWo* 32847 [fr.]

iz. n. ▶

1 jostaketa; josteta; jolas; libertimendu; dibertsio; olgeta

amüsieren *DeReWo* 9269 [fr.] - *-ge* galtzen du

I *ad. tran.* +haben ▶

1 jostarazi; ongi pasarazi; dibertiarazi

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 jostatu; ongi pasatu; jolastu; dibertitu

an *DeReWo* 18

I *prepos.* +Dat. ▶

1 (lekuzkoa) -n; -en ondoan

2 (denborazkoa) -n

3 -gatik

4 ● an (und für) sich ▶ berez/egiaz

5 *lgart. beh.* [+Inf. +sein] ari izan

II ▶

1 -n; -ra

2 -ri; -rentzat

III *izlag.adb.* ▶

1 (ordutegi-taula) noiz heldu; noiz iritsi

2 ● von ... an ▶ -tik aurrera

3 *lgart.* ELEKTRIZITATEA = eingeschaltet piztuta; pizturik

● an sein ▶ piztuta egon

4 *lgart.* inguru

anabol *DeReWo* 34731

izlag. ▶

1 MEDIKUNTZA anaboliko; anabolismoari dagokion

Anabolikum *DeReWo* 24133 Flexion: ~s,

Anabolika

iz. n. ▶

1 MEDIKUNTZA anaboliko

Anachronismus *DeReWo* 29524 Flexion: ~,

Anachronismen

iz. m. ▶

1 anakronismo

anachronistisch DeReWo 24264

izlag. ▶

1 anakroniko

analog DeReWo 7774

izlag. ▶

1 antzeko; berdintsu; kideko

2 BIOLOGIA ELEKTRONIKA FILOSOFIA FISIKA

HIZKUNTZALARITZA **analogo**

Analogie DeReWo 24188 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 antz; parekotasun; kidesun

2 BIOLOGIA ELEKTRONIKA FILOSOFIA FISIKA

HIZKUNTZALARITZA **analogia**

Analphabet DeReWo 22873 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 analfabeto; eskolagabe

Analphabetin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 analfabeto; eskolagabe

Analyse DeReWo 2460

iz. f. ▶

1 azterketa

2 analisi

analysieren DeReWo 4327 - -ge galzen du

ad. tran. +haben ▶

1 aztertu

2 analizatu

Analyst DeReWo 4298

iz. bizidun m. ▶

1 FINANTZAK analista; aztertzaile

Analystin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 FINANTZAK analista

Analytiker DeReWo 21011

iz. bizidun m. ▶

1 analista

Analytikerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 analista

analytisch DeReWo 14370

izlag. ▶

1 analitiko; analisi bidezko

Ananas DeReWo 23431 Flexion: ~, ~se

iz. f. ▶

1 BOTANIKA **anana**

Anarchie DeReWo 16761

iz. f. ▶

1 FILOSOFIA POLITIKA **anarkia**

anarchisch DeReWo 23377

izlag. ▶

1 FILOSOFIA POLITIKA **anarkiko; legegabe**

Anarchist DeReWo 24147 Flexion: ~s, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 FILOSOFIA POLITIKA **anarkista**

Anarchistin HumanGender Flexion: ~s, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 FILOSOFIA POLITIKA **anarkista**

anarchistisch DeReWo 26828

izlag. ▶

1 FILOSOFIA POLITIKA **anarkista**

Anästhesie DeReWo 31227

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA **anestesia**

Anästhesist DeReWo 38170

iz. bizidun m. ▶

1 MEDIKUNTZA **anestesista**

Anästhesistin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 MEDIKUNTZA **anestesista**

Anatomie DeReWo 18470 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 BIOLOGIA MEDIKUNTZA **anatomia**

anatomisch DeReWo 25184

izlag. ▶

1 BIOLOGIA MEDIKUNTZA **anatomia-;**
anatomiko

anbahnen DeReWo 9732 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

1 **prestatu**

2 **hasiera eman; abiarazi**

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 (**gertaera**) **hurreratu; gerturatu;**
gaineratu; lepegaineratu

Anbau *DeReWo 4663* Flexion: ~s, Anbauten

I *iz. m.* ▶

1 ERAIKUNTZA eranskin; handitze; hegal

II *iz. m. [sg.]* ▶

1 NEKAZARITZA lantze; laborantza; hazkuntza

anbauen *DeReWo 7383* - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 ERAIKUNTZA erantsi; atxiki; handitu

2 NEKAZARITZA landu; hazi

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 (bizilagun gisa) kokatu; bizileku hartu; etxea eraiki

Anbaufläche *DeReWo 21102*

iz. f. ▶

1 NEKAZARITZA lursail; lur eremu

Anbaugesbiet *DeReWo 17088*

iz. n. ▶

1 NEKAZARITZA lurralde

Anbeginn *DeReWo 26837* Flexion: ~, ohne Plural

iz. m. ▶

1 *goi.* hastapen; hasiera; atari

• von [Anbeginn](#) ▶ hasieratik; antzina

anbelangen *DeReWo 14136* - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 [*jdn.*] egon

anberaumen *DeReWo 16196* - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 iragarri; -ra deitu

anbeten *DeReWo 35705* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 gurtu; adoratu; jauretsi

anbetreffen *DeReWo 32108* - irregularra,

bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 egon

Anbetung *DeReWo 25449*

iz. f. ik. aditza: anbeten ▶

1 ERLIJOA gurpen; adorazio

anbiedern *DeReWo 28950* - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben ▶

1 [*bei jdm.*] onginahia erakarri

anbieten *DeReWo 401* - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 eskaini

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 (nork) bere burua eskaini

2 (*aukera*) aukerakoa izan; egokia izan

Anbieter *DeReWo 2179* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 EKONOMIA saltzaile; hornitzaile; operadore

Anbieterin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 EKONOMIA saltzaile; eskaintzaile; operadore

anbinden *DeReWo 12006* - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [*an etw.*] lotu

Anbindung *DeReWo 6382*

iz. f. ik. aditza: anbinden ▶

1 lotura; lotune

Anblick *DeReWo 5810* Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 ikuskari; ikuspegi

2 irudi; itxura

anblicken *DeReWo 37715* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 begiratu; so egin

anbraten *DeReWo 28002* - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 SUKALDEA gorrastatu; gorrixkatu

anbrechen *DeReWo 12501* - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (*hornigaia*) erabiltzen hasi; gastatzen hasi

II *ad. intran.* +sein ▶

1 (*eguna*) urratu; argitu

2 (*gaua*) sartu

anbrennen *DeReWo 13926 - irregularra,*
bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

1 piztu; isiotu; su eman

II *ad. intrans. +sein* ▶

1 sua hartu

2 SUKALDEA erre

anbringen *DeReWo 9547 - irregularra,*
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 = befestigen jarri; ipini; kokatu

2 = bringen ekarri

3 = vorbringen (*eskaera, iritzia*) adierazi

Anbruch *DeReWo 38234*

iz. m. ▶

1 hasiera

Andacht *DeReWo 9090 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ▶

1 ERLIJOA elizkizun; ofizio

2 ERLIJOA debozio; (nor) bere baitan
biltze

andächtig *DeReWo 20493*

I *izlag.adb.* ▶

1 debozios

2 adi

II *izlag.* ▶

1 deboziosko

Andalusier *Duden*

iz. bizidun m. ▶

1 andaluziar

Andalusierin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 andaluziar

andalusisch *DeReWo 30866*

izlag. ▶

1 andaluziar; Andaluziako

Andante *DeReWo 24341 [it.]*

iz. n. ▶

1 MUSIKA andante

andauern *DeReWo 2542 - bereizgarria*

ad. intrans. +haben ▶

1 iraun

Andenken *DeReWo 12007*

iz. n. ▶

1 oroitzapen

2 oroigarri

andenken *VerbInfFormGrund - irregularra,*
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 pentsatzen hasi

2 [*gegen etw.*] -en aurkako iritzia izan;
-en aurkako gogoetak landu

ander *DeReWoAngepasst*

izord. ▶

1 beste

● unter anderem ▶ besteak beste

anderenfalls *DeReWo 31466*

izlag.adb. ▶

1 bestela; bestenaz

andererseits *DeReWo 1790*

adlag. ▶

1 bestalde

● einerseits..., andererseits... ▶
batetik..., bestetik...

ändern *DeReWo 657*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 aldatu; mudatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 aldatu; besteratu; bestelakotu

andernfalls *DeReWo 7982*

adlag. ▶

1 bestela; bestenaz

andernorts *DeReWo 11042*

izlag.adb. ▶

1 beste toki batean; beste zenbait
tokitan; beste nonbait

anderntags *DeReWo 33225*

izlag.adb. ▶

1 hurrengo egunean; biharamunean

anders *DeReWo 596*

I *adlag.* ▶

1 ezberdin; bestela; beste era batean

II *adlag. prd./atr.* ▶

1 ezberdin; bestelako; beste era bateko

andersartig EAH2006

izlag. ▶

1 bestelako; beste era bateko

andersdenkend DeReWoAngepasst

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 disidente

andererseits DeReWo 14884

adlag. ▶

1 = **andererseits** bestalde

andersherum DeReWo 28761

izlag.adb. ▶

1 alderantziz; batekoz bestera

anderslautend DeReWo 26083

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 ezberdin; kontrakoa adierazten duen

andersrum DeReWo 36575

izlag.adb. ▶

1 *lgart.* = **andersherum** alderantziz;
batekoz bestera

anderswo DeReWo 4913

izlag.adb. ▶

1 beste nonbait

anderthalb DeReWo 5811

zenbat. kard. ▶

1 bat eta erdi

Änderung DeReWo 1433 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ändern ▶

1 aldaketa; mudantza

Änderungsantrag DeReWo 24012

iz. m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA aldaketa-
proposamen

Änderungsvorschlag DeReWo 36438

iz. m. ▶

1 aldaketa proposamen

Änderungswunsch DeReWo 30275

iz. m. ▶

1 aldaketa eskaera

anderweitig DeReWo 12523

I *izlag.* ▶

1 bestelako; gainerako

II *izlag.adb.* ▶

1 beste nonbait

2 beste norbaiti; beste norbaitentzat

3 bestela; beste helburu batekin

andedeut DeReWo 4386 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

1 aieruz esan; hitz-erdika esan;
iradoki; aditzera eman

2 MARRAZKETA zirriboratu; zirriborroa
egin

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 sumagarria izan; hautemangarri izan

Andeutung DeReWo 14356 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: andeuten ▶

1 aieru

andienen DeReWo 27418 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben [jmdm. etw.]* ▶

1 eskaini

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 (nork) bere burua eskaini; limurtu

andocken DeReWo 37125 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

1 (espaziontzia) elkartu; ahokatu

Andrang DeReWo 6696 Flexion: ~s, Andränge

iz. m. ▶

1 [auf etw.] = **Ansturm** ugari etortze;
ugari biltze; jendetza

andrehen DeReWo 35261 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (txorrota) ireki

2 (gailuak) piztu; isiotu; abian jarri

3 *lgart. [jmdm. etw.]* (trikimailuz)

harrarazi; (trikimailuz) erosarazi

androgyn DeReWo 38447

izlag. ▶

1 BOTANIKA androgino

androhen DeReWo 9520 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 [jmdm. etw.] mehatxu egin

Androhung DeReWo 15509

iz. f. ik. aditza: androhen ▶

1 mehatxu

anecken DeReWo 30114 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 [mit/an etw.] oztopo egin; behaztopo egin

2 *irud.* atentzioa eman; harritu; iskanbila sortu

aneignen DeReWo 11761 - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben [+Dat.] ▶

1 eskuratu; -z jabetu

Aneignung DeReWo 30701

iz. f. ik. aditza: aneignen ▶

1 jabetze; jabekuntza; eskuratzte

2 erosketa

3 usurpatze; (indarrez) kentze

aneinander DeReWo 10640

izlag.adb. ▶

1 elkar; elkarri; elkarrekin

2 elkarrengan

3 elkarren ondoan

aneinandergeraten DeReWo 25695 -

irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 [pl.] elkar jo; (elkarrekin) liskartu; (elkarri) errieta egin

aneinanderreihen DeReWo 21795 -

bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

1 elkarren ondoan jarri; hurrenkeran jarri

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 txandakatu; aldizkatu

Anekdote DeReWo 7368 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 istorio; anekdota; pasadizo

2 behingo kontu

anerkant DeReWo 2778

izlag. ▶

1 aitortu; aintzatetsi; onartu

2 ospetsu; sonatu; famatu

anerkennen DeReWo 3272 - *irregularra,*

bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 aintzatetsi; onartu; aitortu

Anerkennung DeReWo 2256 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anerkennen ▶

1 onarpen; aintzatespen; aitortpen

2 esker on; estimu

anfachen DeReWo 26774 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 *goi.* piztu; sutu; kitzikatu; zirikatu; irazeki

anfahren DeReWo 5582 - *irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. intran. +sein* ▶

1 (*ibilgailua*) abiatu; martxan jarri

2 ● *angefahren* kommen ▶ heldu/iritsi

II *ad. tran. +haben* ▶

1 garraiatu; ekarri; eraman

2 (*ibilgailua*) jo; -en kontra jo

3 -rantz joan; -rantz abiatu; -rantz nabigatu

4 *irud.* errieta egin

Anfahrt DeReWo 13910 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 = *Anreise* helduera

2 joanera

3 = *Zufahrt* sarbide

Anfahrtsweg DeReWo 29165

iz. m. ▶

1 iristeko bide; heltzeko bide

Anfall DeReWo 14891 Flexion: ~s, Anfälle

iz. m. ▶

1 *MEDIKUNTZA* -aldi; krisi; kolpe; atake

2 -aldi

anfallen DeReWo 3987 - *irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 eraso; erasotu; oldartu

II *ad. intran. +sein* ▶

1 azaldu; agertu

anfällig DeReWo 10862

izlag. ▶

1 *MEDIKUNTZA* gaixobera; eribera

2 -bera; -kor

Anfälligkeit *DeReWo 33865*

iz. f. ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** gaixoberatasun; eriberatasun
- 2 joera; -beratasun; -kortasun

Anfang *DeReWo 367* Flexion: ~s, Anfänge

iz. m. ▶

- 1 hasiera; hastapen

anfangen *DeReWo 1438 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 hasi
- 2 egiten hasi; -i ekin; egin

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 hasi

Anfänger *DeReWo 4672* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 hasiberri

Anfängerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 hasiberri

Anfängerkurs *DeReWo 24407*

iz. m. ▶

- 1 hasiberrientzako ikastaro

anfänglich *DeReWo 5146*

I *izlag.* ▶

- 1 hasierako

II *izlag.adb.* ▶

- 1 hasieran; hasiera batean; lehenik; lehenik eta behin

anfangs *DeReWo 3991*

adlag. ▶

- 1 hasieran; hasiera batean; lehenik; lehenik eta behin

Anfangsbuchstabe *DeReWo 37682*

iz. m. ▶

- 1 hasierako hizki; haste letra; inizal

Anfangsformation *DeReWo 28170*

iz. f. ▶

- 1 **KIROLA** *partida hasierako talde

Anfangsjahr *DeReWo 24844*

iz. n. [pl.] ▶

- 1 hasierako urteak

Anfangsphase *DeReWo 9466*

iz. f. ▶

- 1 hasierako fasea

Anfangsverdacht *DeReWo 27388*

iz. m. ▶

- 1 **ZUZENBIDEA** (hasierako) susmo

Anfangszeit *DeReWo 18913*

iz. f. ▶

- 1 hasierako garai; hasiera

anfassen *DeReWo 8246 - bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 ukitu; haztatu; oratu; hartu
- 2 *irud. [jdn.]* = **behandeln** tratatu
- 3 -i ekin

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 lagundu

anfechten *DeReWo 10629 - irregularra,*
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 *goi.* **ZUZENBIDEA** aurkaratu

Anfechtung *DeReWo 25817* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: **anfechten** ▶

- 1 **ZUZENBIDEA** = **Einspruch** apelazio; eragozpenbide; eragozpen; objekzio
- 2 *goi.* = **Versuchung** tentazio

anfeinden *DeReWo 39388 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 jazarri; etsaitzat hartu; esetsi

Anfeindung *DeReWo 23225* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: **anfeinden** ▶

- 1 etsaitzat hartze; jazarpen; eraso

anfertigen *DeReWo 6308 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 egin; landu; ekoitzi; fabrikatu

Anfertigung *DeReWo 36848* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: **anfertigen** ▶

- 1 egite; -gintza; ekoizpen

anfeuchten *EAH2006 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 hezetu; (pixka bat) busti

anfeuern DeReWo 9991 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 = **anheizen** (*labea*) piztu; su eman
- 2 *irud.* **KIROLA** akuilatu; adore eman; aupaka ibili

anflehen EAH2006 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 **arrenka** eskatu; erregutu

anfliegen DeReWo 17731 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 **HEGAZKINTZA** -rantz abiatu; -rantz hegaldatu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 ● **angeflogen** kommen ▶ hegaka heldu/hegan etorri

Anflug DeReWo 14105 Flexion: ~s, Anflüge

iz. m. ▶

- 1 [+auf] **HEGAZKINTZA** *hurbilketa; *hurbiltze
- 2 *irud.* zantzu; aztarna

anfordern DeReWo 5901 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 **ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA** eskatu; deitu

Anforderung DeReWo 2874

iz. f. ik. aditza: anfordern ▶

- 1 **ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA** eskaera; deia
- 2 eskakizun; beharkizun; baldintza

Anforderungsprofil DeReWo 22104

iz. n. ▶

- 1 eskakizun

Anfrage DeReWo 1467

iz. f. ▶

- 1 galdera; kontsulta; eskaera

anfragen DeReWo 11887 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 eskatu

II *ad. intran.* +haben [bei jdn. wegen etw.] ▶

- 1 eskaera egin; galdetu; kontsulta egin

anfressen DeReWo 32515 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (*animaliak*) jaten hasi
- 2 *irud.* jan; higatu; herdoildu

II *ad. + 'sich'* +haben [+Dat.] ▶

- 1 ● **lgart. adkor.:** sich einen Bauch anfressen
▶ gizendu/buiatu

anfreunden DeReWo 10587 - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 [mit jdm.] adiskide bihurtu; adiskideak egin
- 2 [mit etw.] -etara etsi; -etara jarri; onartu

anfügen DeReWo 9691 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 erantsi; gehitu; atxiki

anföhlen DeReWo 14510 - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 uki izan

anführen DeReWo 6486 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 **KIROLA** buruan joan; liderra izan; aurrena izan
- 2 aipatu; adierazi
- 3 **lgart. [jdn.]** adarra jo

Anführer DeReWo 8431 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 buruzagi; buru

Anführerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 buruzagi; buru

anfüllen DeReWo 38453 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (guztiz) bete

Angabe DeReWo 380 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 adierazpen; aipamen; argibide; datu
- 2 [sg.] = **Angeberei** harrokeria; ahoberokeria
- 3 **KIROLA** (*pilota, tenis*) zerbitzu; sake

angeben *DeReWo 1609 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 adierazi; aipatu
- 2 markatu
- 3 salatu; salaketa egin
- 4 = **prahlen** harrotu; burgoitu
- 5 **KIROLA** (*pilota, tenis*) sakea atera; sakatu

Angeberei *EAH2006 Flexion: ~, ~en*

iz. f. [sg.] ▶

- 1 harrokeria; ahoberokeria

angeberisch *EAH2006*

I izlag. ▶

- 1 ahobero; harroputz

II izlag.adb. ▶

- 1 ahobero; harroputz

angeblich *DeReWo 1078*

I izlag.adb. ▶

- 1 omen; ei; ustez

II izlag. ▶

- 1 ustezko

angeboren *DeReWo 17693*

izlag. ▶

- 1 berezko; jaiotzetiko; sortzetiko

Angebot *DeReWo 399 Flexion: ~s, ~e*

iz. n. ▶

- 1 eskaintza; proposamen
- 2 **EKONOMIA MERKATARITZA** eskaintza

Angebotspalette *DeReWo 23195*

iz. f. ▶

- 1 **EKONOMIA MERKATARITZA** eskaintza sorta

angebracht *DeReWo 3750*

I izlag. ▶

- 1 egoki

II ad. partiz. ik. aditza: anbringen

angegangen *DeReWo 10806*

I ad. partiz. ik. aditza: angehen

II izlag. ▶

- 1 zahark. usteldu

angehaucht *DeReWo 24232*

I ad. partiz. ik. aditza: anhauchen

II izlag. ▶

- 1 joera duen

angehen *DeReWo 2209 - irregularra, bereizgarria.*

I ad. tran. +haben/sein ▶

- 1 eraso; erasotu
- 2 hasi; -i ekin; lantzen hasi
- 3 [*jd. um etw.*] eskatu; eskaera egin

II ad. tran. +sein ▶

- 1 -i egon; axola izan; -en ardura izan

III ad. intran. +sein ▶

- 1 piztu; abiatu; hasi
- 2 **BOTANIKA** sustraiak eman; sustraiak bota

IV ad. inper. +sein ▶

- 1 ● *lgart.*: **angehen können** ▶ onargarria izan/posible izan/sinestekoa izan

angehend *DeReWo 6519*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 -gai; izatekoa den; etorkizuneko; hasiberri

angehören *DeReWo 1603 - bereizgarria*

ad. intran. +haben [+Dat.] ▶

- 1 -ena izan; -koa izan; -i egon; parte izan

Angehörige *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 senide; etxeko
- 2 kide; bazkide

Angehöriger *DeReWo 1492*

iz. bizidun m. ▶

- 1 senide; etxeko
- 2 kide; bazkide

Angeklagte *DeReWo*

iz. bizidun f. ▶

- 1 **ZUZENBIDEA** akusatu

Angeklagter *HumanGender 1198*

iz. bizidun m. ▶

- 1 **ZUZENBIDEA** akusatu

angekratzt *DeReWo 31713*

I izlag. ▶

- 1 urratu
- 2 irud. kaltetu

II ad. partiz. ik. aditza: ankratzen

Angel *DeReWo 12950 Flexion: ~, ~n*

iz. f. ▶

- 1 (*arrantza*) kanabera; amu
- 2 gontz; partadera; orpo

Angelegenheit DeReWo 2444 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 gai; kontu; arazo; gauza; auzi

angeln DeReWo 15398

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (kanaberaz) harrapatu; (kanaberaz) arrantzatu

II *ad. intrans.* +haben ▶

1 (kanaberaz) arrantzan egin

2 *irud.* [nach etw.] harrapatzen saiatu

III *ad.* + 'sich' +haben [sich jdn.] ▶

1 *lgart. irud.* harrapatu

angeloben DeReWo 13456 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *goi.* zin egin

Angelobung DeReWo 34908

iz. f. ik. aditza: angeloben ▶

1 *goi.* Austria zin

Angelpunkt DeReWo 20150

iz. m. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ardatz

angelsächsisch DeReWo 16336

izlag. ▶

1 anglosaxoi

2 ● angelsächsische Sprache ▶

angolsaxoiera

Angelsportverein DeReWo 18156

iz. m. ▶

1 (kanabera) arrantza elkarte

angemeldet DeReWo 3130

I *ad. partiz. ik. aditza:* anmelden

II *izlag.* ▶

1 izena eman duen; altan

2 erroldatu

3 aurrez adosturiko

III *izlag. adb.* ▶

1 aurrez adosturik; hitzordua eskaturik

angemessen DeReWo 4628

I *ad. partiz. ik. aditza:* anmessen

II *izlag.* ▶

1 *irud.* egoki; erako; zentzuzko; bidezko

Angemessenheit EAH2006

iz. f. ▶

1 egokitasun; bidezkotasun

angenehm DeReWo 2963

I *izlag.* ▶

1 atsegin; atsegintsu; gogoko; laketgarri; goxo

II *izlag. adb.* ▶

1 atseginez; gustura

angenommen DeReWo 1865

I *ad. partiz. ik. aditza:* annehmen

II *juntag.* ▶

1 -z gero; ustez

angepasst DeReWo 11322

I *ad. partiz. ik. aditza:* anpassen

II *izlag.* ▶

1 *irud.* konformista

angeregt DeReWo 5351

I *ad. partiz. ik. aditza:* anregen

II *izlag.* ▶

1 bizi; alai

III *izlag. adb.* ▶

1 biziki

angesagt DeReWo 19541

I *ad. partiz.* ▶

1 *ik. aditza:* ansagen

II *izlag.* ▶

1 *lgart.* pil-pilean dagoen; modako; entzutetsu; ospetsu

angeschlagen DeReWo 4451

I *ik. aditza:* anschlagen ▶

1

II *izlag.* ▶

1 akastu; makestu; mailatu

2 KIROLA min harturiko; nekatu

III *izlag. adb.* ▶

1 KIROLA min harturik; nekatu

angesehen DeReWo 8076

I *ad. partiz. ik. aditza:* ansehen

II *izlag.* ▶

1 ongi ikusi; ospetsu

Angesicht DeReWo 2101 Flexion: ~s, ~er-e

iz. n. ▶

1 begitarte; aurpegi

- von Angesicht zu Angesicht ▶
*aurpegiz aurpegi

angesichts *DeReWo 1159*

prepos. +Gen. ▶

1 -en aurrean; aintzat hartuz

angespannt *DeReWo 5720*

I *ad. partiz. ik. aditza: anspannen*

II *izlag. ▶*

1 urduri

angestammt *DeReWo 11592*

izlag. ▶

1 ohiturazko; betiko

Angestellte *DeReWo*

iz. bizidun f. ▶

1 ik. anstellen langile; enplegatu

Angestellter *HumanGender 1878*

iz. bizidun m. ▶

1 ik. anstellen langile; enplegatu

angetrunken *DeReWo 13699*

izlag. ▶

1 *lgart.* mozkor; mozkortzen hasi

angewandt *DeReWo 6120*

I *ad. partiz. ik. aditza: anwenden*

II *izlag. ▶*

1 aplikatu

angewöhnen *DeReWo 39096 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▶*

1 -ra ohitu

II *ad. + 'sich' +haben [sich [Dat.] etw.] ▶*

1 -ra ohitu; -ra jarri; ohitura hartu

Angewohnheit *DeReWo 35863*

iz. f. ▶

1 ohitura; aztura

angezeigt *DeReWo 4990*

I *ad. partiz. ik. aditza: anzeigen*

II *izlag. ▶*

1 egoki; zentzuzko; bidezko

angleichen *DeReWo 14860 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 berdindu

2 moldatu

Angleichung *DeReWo 13837*

iz. f. ik. aditza: angleichen ▶

1 moldapen; doikuntza

Angler *DeReWo 11470 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

1 (kanabera) arrantzale

Anglerin *HumanGender Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ▶

1 (kanabera) arrantzale

angliedern *DeReWo 18467 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 [an etw.] erantsi; atxiki; gehitu

anglikanisch *DeReWo 29256*

izlag. ▶

1 anglikano

Anglistik *DeReWo 37603*

iz. f. ▶

1 ingeles filologia

Anglizismus *DeReWo 35981*

iz. m. ▶

1 ingelesetiko hitz; ingelesetiko esapide; ingeleskada

angolanisch *DeReWo 33081*

izlag. ▶

1 angoliar; Angolako

angreifbar *DeReWo 32222*

izlag. ▶

1 erasotzen erraz; erasogarri; zaurgarri; ahul

angreifen *DeReWo 4763 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 eraso; erasotu; oldartu

2 -i irain egin

3 (*hornigaia*) = anbrechen 1 erabiltzen hasi; gastatzen hasi

Angreifer *DeReWo 4138 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

1 erasotzaile; oldartzaile

Angreiferin *HumanGender Flexion: ~, ~nen*

iz. bizidun f. ▶

1 erasotzaile; oldartzaile

angrenzen DeReWo 4054 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 [an etw.] mugakide izan

Angriff DeReWo 1033 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 eraso; oldar

2 ● in Angriff nehmen ▶ -i ekin

Angriffsfläche DeReWo 36097

iz. f. ▶

1 erasotzeko une

● keine Angriffsfläche bieten ▶ erasotzeko aukerarik ez eman

Angriffskrieg DeReWo 31538

iz. m. ▶

1 agresio-gerra

angriffslustig DeReWo 27519

izlag. ▶

1 oldarkor; liskarzale; gerrazale

Angriffsspiel DeReWo 22344

iz. n. ▶

1 KIROLA *eraso joku

Angst DeReWo 696 Flexion: ~, Ängste

iz. f. ▶

1 beldur

Angstgegner DeReWo 16981

iz. bizidun m. ▶

1 KIROLA beldurtzeko aurkari

Angstgegnerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 KIROLA beldurtzeko aurkari

ängstigen DeReWo 32572

I *ad. tran. +haben ▶*

1 beldur eman; beldurtu; ikaratu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 beldur izan; beldurtu; ikaratu

ängstlich DeReWo 9877

I *izlag. ▶*

1 beldurbera; bildurti; izuti

II *izlag.adb. ▶*

1 beldurrez

Angzustand DeReWo 35257

iz. m. ▶

1 estutasun; izualdi

2 MEDIKUNTZA antsietate krisi

angucken DeReWo 16356 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 [gart. -i] begiratu

2 [sich (Dat.) etw.] -i (adi) begiratu

angurten DeReWo 35512 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (aulki uhalez) lotu

anhaben DeReWo 4816 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 (jantziak) jantzi; erabiltzen ari izan

2 [jdm.] ● jdm. nichts anhaben können ▶
-en kontra ezer egiterik ez izan

anhaften DeReWo 19274 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

1 = kleben atxiki

2 berezkoa izan; ekarri

Anhalt DeReWo 24765

iz. m. ▶

1 = Anhaltspunkt eredu; argibide;
azalpen

2 geldialdi

anhalten DeReWo 1406 - irregularra,
bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

1 geldiarazi; gelditu; gerarazi

2 [jdn. zu etw.] -ra bultzatu; -ra akuilatu;
iradoki

II *ad. intran. +haben/sein ▶*

1 gelditu; geratu; eten

2 iraun

Anhalter DeReWo 22395 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 auto-stopista

● per Anhalter fahren ▶ auto-stop egin

Anhalterin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 auto-stopista

● per Anhalter fahren ▶ auto-stop egin

Anhaltspunkt DeReWo 8872

iz. m. ▶

- 1 eredu; argibide; azalpen; erreferentzia

anhand DeReWo 3453

prepos. +Gen. ▶

- 1 -en bitartez; -en laguntzaz; -en bidez

Anhang DeReWo 9941 Flexion: ~s, Anhänge

iz. m. ▶

- 1 eranskin
- 2 segizio; jarraitzaileak

anhängen DeReWo 12827 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 eseki; zintzilikatu
- 2 lotu
- 3 erantsi; atxiki; gehitu

Anhänger DeReWo 1646 Flexion: ~s, ~

I *iz. bizidun m.* ▶

- 1 jarraitzaile; aldeko; zale

II *iz. m.* ▶

- 1 AUTOMOBILA atoi; trailer

Anhängerin DeReWo 32203 Flexion: ~, ~nen

iz. bizidun f. ▶

- 1 jarraitzaile; aldeko; zale

Anhängerschaft DeReWo 23139

iz. f. ▶

- 1 aldekoak; jarraitzaileak

anhängig DeReWo 13106

izlag. ▶

- 1 ZUZENBIDEA (prozesu) erabakitze; (oraindik) erabaki gabe

anhänglich DeReWo 26665

izlag. ▶

- 1 (pertsone) lotu; atxiki; txeratsu

Anhängsel DeReWo 27934 Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

- 1 zintzilikari
- 2 luzakin

anhauchen VerblnfFormGrund - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i putz egin; -i ufa egin

anhäufen DeReWo 15672 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 pilatu; metatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 pilatu; metatu

Anhäufung DeReWo 34487 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anhäufen ▶

- 1 metatze; pilatze; metaketa; pilaketa

anheben DeReWo 3805 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 jaso; igo

anheimeln DeReWo 39245 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 ezaguna izan; etxekoa irudi

anheimfallen DeReWo 14264 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +sein [jdm./etw.] ▶

- 1 goi. -i egon; -en jabetzara igaro
- 2 goi. jasan; -en mendeko bihurtu; -en biktima izan

anheizen DeReWo 8540 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (labea) piztu; su eman
- 2 irud. (giroa) berotu

anheuern DeReWo 12877 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 [jdn.] ITSASOA (marinela) (eskifaian) hartu; *enplegatu

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 ITSASOA (marinela) (eskifaian) *jardun

anhin DeReWoAngepasst

izlag.adb. ▶

- 1 Suitza orain arte; ordura arte

Anhöhe DeReWo 23893 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 goragune; munio

anhören DeReWo 5043 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 entzun
- 2 [jdm. etw.] (entzunez) igarri

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 itxura izan; tankera izan

Anhörung *DeReWo* 5801 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anhören 1 ▶

1 ZUZENBIDEA auzialdi

2 POLITIKA irakurraldi

Anilin *DeReWo* 38416 [pt.]

iz. n. ▶

1 KIMIKA anilina

animalisch *DeReWo* 37743

izlag. ▶

1 astakirten; abereki; basati

Animateur *DeReWo* 31581 [fr.]

iz. bizidun m. ▶

1 animatzaile; alaitzaile

Animateurin HumanGender [fr.]

iz. bizidun f. ▶

1 animatzaile; alaitzaile

Animation *DeReWo* 15613

iz. f. ▶

1 animazio

Animationsfilm *DeReWo* 25981

iz. m. ▶

1 ZINEMA animazio film; marrazki biziduneko film

animieren *DeReWo* 7806 [fr.] - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [zu etw.] alaitu; animatu; bultzatu; gogoia berotu

Animosität *DeReWo* 33059

iz. f. ▶

1 goi. ikusiezina; ezinikusi; herra

ankämpfen *DeReWo* 14952 - *bereizgarria*

ad. intran. +haben ▶

1 [gegen jdn./etw.] borrokatu; borroka egin

Ankauf *DeReWo* 9519 Flexion: ~s, Ankäufe

iz. m. ▶

1 FINANTZAK erosketa; eskuratze

ankaufen *DeReWo* 17129 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 erosi; eskuratu

Anker *DeReWo* 11729 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 aingura

● *Schiffahrt vor Anker gehen* ▶
ainguratu

ankern EAH2006

ad. intran. +haben ▶

1 ITSASOA ainguratu; aingura bota

anketten *DeReWo* 36857 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (katez) lotu; kateatu

Anklage *DeReWo* 2500 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 salaketa; akusazio

2 ZUZENBIDEA akusazio; egozbide

3 ZUZENBIDEA = Ankläger akusatzaile

Anklagebank *DeReWo* 12532

iz. f. ▶

1 ZUZENBIDEA akusatuen aulki

Anklagebehörde *DeReWo* 21692

iz. n. ▶

1 ZUZENBIDEA = Staatsanwaltschaft herri-salataritza; salatari publiko; ministerio publiko

Anklageerhebung *DeReWo* 31701

iz. f. ▶

1 ZUZENBIDEA akusazio; akusatze

anklagen *DeReWo* 4659 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn. +Gen./jdn. wegen etw.] salatu; akusatu; erruztatu

2 ZUZENBIDEA akusatu

Anklagepunkt *DeReWo* 20069

iz. m. ▶

1 ZUZENBIDEA akusazio; kargu

Ankläger *DeReWo* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 ZUZENBIDEA salatzaile; akusatzaile; salatari

Anklägerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 ZUZENBIDEA salatzaile; akusatzaile; salatari

Anklageschrift DeReWo 13232

iz. f. ▶

- 1 ZUZENBIDEA akusazio-idazki

Anklang DeReWo 8443 Flexion: ~s, Anklänge

iz. m. ▶

- 1 onespen; berrespen

● **Anklang finden** ▶ harrera ona izan/arrakasta izan

- 2 antz; eite; aipu

anklicken DeReWo 31878 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 INFORMATIKA klikatu; (saguaz) hautatu

anklingen DeReWo 18433 - irregularra,

bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

- 1 irudi; antza izan; eitea izan
- 2 sumagarria izan; sumagai izan

anklopfen DeReWo 19833 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 [an etw.] (atean) jo; kolpea eman

anknüpfen DeReWo 5553 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 [an etw.] (korapiloz) lotu
- 2 (harremanak) abiatu

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 irud. [an etw.] oinarria izan; -tik abiatu

Anknüpfungspunkt DeReWo 39159

iz. m. ▶

- 1 lotune

ankommen DeReWo 1350 - irregularra,

bereizgarria.

I *ad. intran. +sein* ▶

- 1 heldu; iritsi
- 2 *lgart. ik.* Anklang harrera izan; onarpena izan

II *ad. inper. +sein* ▶

- 1 [auf etw.] -en araberakoa izan
- 2 funtsezkoa izan; axola izan
- 3 ● etw. darauf **ankommen lassen** ▶ -ra menturatu

ankratzen VerbInfFormGrund - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 urratu; -n arrastoa egin
- 2 irud. kaltetu
- 3 *lgart. [sich (Dat.) jdn.] mutiletan egin;* neskatan egin

II *ad. + 'sich'* ▶

- 1 *lgart. [bei jdm.]* -i koipea eman; limurtu

ankreiden DeReWo 25188 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 *lgart. [jmdm. etw.]* -i leporatu; -i egotzi; erantzuki egin

ankreuzen DeReWo 16870 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (X-az) markatu

ankündigen DeReWo 615 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 iragarri; aldez aurretik esan
- 2 -en berri eman; aurkeztu; adierazi

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

- 1 (bertaratzeko asmoa) iragarri

Ankündigung DeReWo 3414 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ankündigen ▶

- 1 iragarpen; jakinarazpen; abisu

Ankunft DeReWo 4627 Flexion: ~s, Ankünfte

iz. f. ▶

- 1 helduera; etorrera

ankurbeln DeReWo 8737 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (biraderaz) abiatu; martxan jarri
- 2 irud. suspertu; bizkortu

Anlage DeReWo 853 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 hornikuntza; -tegi
- 2 instalazio; tresneria
- 3 = Musikanlage (musika) kate
- 4 zirriborro
- 5 = Veranlagung joera; talentu
- 6 FINANTZAK inbestimendu; diru-ezartze
- 7 eranskin

Anlageberater DeReWo 36042

iz. bizidun m. ▶

- 1 FINANTZAK finantza-aholkulari

Anlageberaterin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 FINANTZAK finantza-aholkulari

Anlageform DeReWoAngepasst

iz. f. ▶

1 FINANTZAK inbestimendu mota

Anlagenbau DeReWo 19358

iz. m. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA industria tresneriaren instalazioa; industria tresneriaren mekanika

Anlagenbauer DeReWo 30962

iz. bizidun m. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA industria tresneriaren mekanikari

Anlagenbauerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA industria tresneriaren mekanikari

Anlagevermögen DeReWo 39658

iz. n. ▶

1 FINANTZAK aktibo; aktibo ibilgetu

anlangen DeReWo 8553 - bereizgarria

I *ad. intran. +sein* ▶

1 = ankommen heldu; iritsi

II *ad. tran. +haben* ▶

1 = anfassen ukitu; haztatu; oratu

2 = anbelangen -i egon; axola izan

Anlass DeReWo 983

iz. m. ▶

1 okasio; aldi

2 zio; zergati

anlassen DeReWo 18641 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

1 ik. an 3 pizturik utzi; ez itzali

2 (jantziak) jantzita utzi; ez kendu

3 piztu; martxan jarri

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 ● sich gut anlassen ▶ itxura ona izan

anlässlich DeReWo 1888

prepos. +Gen. ik. Anlass ▶

1 -a dela eta; -a dela bide

anlasten DeReWo 19226 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 [jdm. etw.] = vorwerfen leporatu; egotzi

2 = aufbürden -en gain utzi; -en esku utzi

Anlauf DeReWo 4213 Flexion: -s, Anläufe

iz. m. ▶

1 KIROLA abiada; habaila

● Anlauf nehmen ▶ habaila hartu/abiada hartu

2 irud. ahalegin; saiakera

anlaufen DeReWo 5324 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. intran. +sein* ▶

1 abiatu

2 KIROLA abiatu; habaila hartu; abiada hartu

3 [gegen etw.] = anstürmen -en kontra egin; oldartu; eraso

4 lausotu; tindatu

5 ● angelaufen kommen ▶ korrika hurbildu

II *ad. tran. +haben* ▶

1 NAUTIKA -ra nabigatu; -n geldialdia izan

Anlaufpunkt DeReWo 28382

iz. m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA = Anlaufstelle arretarako gune; arreta zerbitzua

Anlaufschwierigkeit DeReWo 26672

iz. f. ▶

1 abiatzeko eragozpen; hasierako eragozpen

Anlaufstelle DeReWo 7505

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA arretarako gune; arreta zerbitzua

Anlaufzeit DeReWo 37997

iz. f. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA (makina) abiatzeko denbora-tarte

2 = Vorbereitungszeit prestatzeko epe

anlegen DeReWo 1905 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 jarri; ipini
- 2 jantzi
- 3 aplikatu
- 4 prestatu; atondu
- 5 FINANTZAK inbertitu
- 6 (haurra) -i bularra eman
- 7 irud. [auf etw./jdn.] helburua izan; xede izan

Anleger DeReWo 2798

I *bizidun m.* ▶

- 1 FINANTZAK inbestitzaile

II *iz.* ▶

- 1 ITSASOA = Anlegestelle ontziraleku; moila; kai

Anlegerin HumanGender

I *iz. bizidun f.* ▶

- 1 FINANTZAK inbestitzaile

II *iz.* ▶

- 1 ITSASOA = Anlegestelle ontziraleku; moila; kai

Anlegestelle DeReWo 33377

iz. f. ▶

- 1 ITSASOA ontziraleku; moila; kai

anlehnen DeReWo 13851 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (an etw.) -n bermatu; -en kontra pausatu; -ra arrimatu
- 2 (atea, leihoa) bildu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

- 1 [an etw.] -n bermatu; -en kontra pausatu
- 2 [an etw./jdn.] jarraitu; eredutzat hartu

Anleihe DeReWo 12937 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 mailegu
- 2 FINANTZAK jesapen

Anleihemarkt DeReWo 39426

iz. m. ▶

- 1 FINANTZAK jesapen merkatu

Anleihen DeReWo 7114

iz. n. ▶

- 1 Suitza EKONOMIA = Anleihe jesapen

anleinen VerblnfFormGrund - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (txakurra, aberea) (sokaz) lotu

anleiten VerblnfFormGrund - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i irakatsi; zuzendu; gidatu

Anleitung DeReWo 5302

iz. f. ik. aditza: anleiten ▶

- 1 argibide; erabilbide; jarraibide
- 2 gidaliburu; erabilbide eskuliburua

anliefern DeReWo 15522 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -z hornitu; ekarri

Anlieferung DeReWo 25486

iz. f. ik. aditza: anliefern ▶

- 1 hornitze; horniketa

Anliegen DeReWo 2451

iz. n. ▶

- 1 erregu; desira; egitasmu

anliegen DeReWo 10681 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +haben/sein ▶

- 1 (jantziak)

● eng anliegen ▶ estua izan

- 2 *lgart.* egitekoa izan; gertatu

Anlieger DeReWo 5340

iz. m. ▶

- 1 = Anwohner bertako; egoiliar

anlocken DeReWo 5653 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 erakarri; limurtu

anmachen DeReWo 15331 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 *lgart.* = festmachen lotu
- 2 *lgart.* piztu; su eman
- 3 SUKALDEA (entsalada) gatzozpindu; maneatu
- 4 ERAIKUNTZA (mortariua) nahasi; oratu
- 5 *lgart.* erakarri
- 6 *lgart.* probokatu; kitzikatu

anmahnen DeReWo 21791 - bereizgarria, -ge
galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 *goi.* ohartarazi; erreklamatu

anmalen DeReWo 31910 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 margotu; margoztatu; pintatu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 makillatu

Anmarsch DeReWo 38415 Flexion: ~s,

Anmärsche

iz. m. ▶

1 ARLO MILITARRA (bertaratze) martxa

2 *lgart.* joate; ibilaldi

anmaßen - bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 [*sich* (Dat.) *etw.*] eskudantzia hartu

anmaßend DeReWo 33750

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 harroputz; buruiritzi

Anmaßung DeReWo 31023

iz. f. ik. aditza: anmaßen ▶

1 eskudantzia; buruiritzi

2 ZUZENBIDEA usurpatze

Anmeldeformular DeReWo 19941

iz. n. = anmelden ▶

1 ADMINISTRAZIOA erroldatzeko

inprimaki; izena emateko inprimaki

Anmeldefrist DeReWo 25586

iz. f. ▶

1 (izena emateko) epe

anmelden DeReWo 2918 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (joatea) iragarri; izena eman; matrikulatu; inskribatu

2 (*ondasunak*) aitortu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 izena eman; (joatea) iragarri; hitzordua eskatu

2 ADMINISTRAZIOA erroldatu

Anmeldeschluss DeReWo 11968

iz. m. ▶

1 izena emateko azken eguna

Anmeldung DeReWo 715 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anmelden ▶

1 izenemate; matrikula

2 ADMINISTRAZIOA erroldatze

3 = *Ankündigung* iragarpen

4 (aurrez adosturiko) hitzordua

anmerken DeReWo 4585 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (oharra) idatzi; oharrak hartu

2 iradoki; adierazi; aditzera eman; iruzkina egin

3 [*jmdm. etw.*] igarri; nabari izan

Anmerkung DeReWo 9953 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anmerken 1-2 ▶

1 (idatzitako) ohar

2 iruzkin; adierazpen

anmessen DeReWo 4949 - bereizgarria

ad. tran. +haben [*jmdm. etw.*] ▶

1 (*joskintza*) neurrirako egin; neurriak hartu

anmieten DeReWo 13776 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 = mieten alokatu; errentan hartu

Anmietung DeReWo 36354

iz. f. ik. aditza: anmieten ▶

1 alokatze; akuratzte

Anmut DeReWo 22547

iz. f. ▶

1 *goi.* liraintasun; txairotasun; grazia; jas

anmuten DeReWo 3771 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *goi.* [*jmdm.*] irudi; eman; iduri izan

anmutig DeReWo 17547

izlag. ▶

1 *goi.* lirain; txairo; jaseko

annähern DeReWo 16621 - bereizgarria

I *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 hurbildu; hurreratu

II *ad. tran.* +haben ▶

1 hurbildu; hurreratu

annähernd *DeReWo 6240*

I *izlag. (orainald.partiz.) ▶*

1 gutxi gorabeherako; inguruko

II *izlag.adb. ▶*

1 gutxi gorabehera; inguru; edo

Annäherung *DeReWo 5498*

iz. f. ik. aditza: annähern ▶

1 hurbilketa; hurbiltze; hurreratze

Annäherungsversuch *DeReWo 37429*

iz. m. ▶

1 (maite) proposamen

Annahme *DeReWo 4104* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 onarpen; onartze

2 = *Vermutung* uste; aieru

Annahmestelle *DeReWo 24406*

iz. f. ▶

1 eramateko helbide; entregatzeko helbide

Annalen *DeReWo 22003*

iz. pl. [pl.] ▶

1 urtekari; kronika

annehmbar *DeReWo 25802*

izlag. ik. annehmen ▶

1 onargarri; onar daitekeen

annehmen *DeReWo 2023 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

1 uste izan

2 hartu; jaso; beretzat hartu

3 onartu; oniritzia eman

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 [+Gen.] -z arduratu

Annehmlichkeit *DeReWo 28059*

iz. f. ▶

1 erosotasun; aietasun; onura

annektieren *DeReWo 36897 - bereizgarria, -ge*

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 POLITIKA anexionatu; beretu

Annexion *DeReWo 37414* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 POLITIKA anexio; beretze

Anno *DeReWo 23804*

iz. n. ▶

1 *goi. urte*

● von Anno Tobak ▶ Moisesen denborako

anno *DeReWo 10458*

izlag.adb. ▶

1 *goi. urtean*

● anno dazumal ▶ Moisesen denboretan

Annonce *DeReWo 28833 [fr.]*

iz. f. ▶

1 iragarki; iragarki labur

annullieren *DeReWo 23107 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 baliogabetu; ezeztatu; deuseztatu

Annullierung *DeReWo 32868* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: annullieren ▶

1 baliogabetze; ezeztatze; deuseztatze

anonym *DeReWo 3599*

I *izlag. ▶*

1 izengabeko; izenpetu gabeko; anonimo; izen gordeko

II *izlag.adb. ▶*

1 izenik gabe; izena eman gabe; anonimoki

Anonymität *DeReWo 12281*

iz. f. ▶

1 izengabetasun; anonimotasun

Anorak *DeReWo 27582 [innuit]* Flexion: ~s, ~s

iz. m. ▶

1 anorak

anordnen *DeReWo 3948 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 agindu; manatu

2 ZUZENBIDEA xedatu

3 antolatu; ordenatu; apailatu

Anordnung *DeReWo 6127* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anordnen ▶

1 agindu; manu

2 ▶

a antolatze; ordenatze; taxutze

b hurrenkera; antolabide; ordena

3 ZUZENBIDEA xedapen

anpacken *DeReWo 6229* - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

1 = anfasen oratu; -i heldu

2 = angehen -i ekin

II *ad. intran. +haben* ▶

1 = anfasen lagundu

anpassen *DeReWo 2742* - bereizgarria

I *ad. tran. +haben [an jdn./etw.]* ▶

1 -i moldatu; (-en neurrira) egokitu;
araberatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 [an etw.] -i egokitu; -ra jarri; -ra etsi

Anpassung *DeReWo 5153*

iz. f. ik. aditza: anpassen ▶

1 moldapen; egokitze; doikuntza;
egokiera; egokitzapen

anpassungsfähig *DeReWo 38831*

izlag. ▶

1 egoki daitekeen; egokigarri;
moldagarri; malgu

anpeilen *DeReWo 8023* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 NAUTIKA = ansteuern -rantz abiatu;
-rantz joan

2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA (radar)
kokalekua zehaztu; lokalizatu

anpfeifen *DeReWo 12963* - irregularra,
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 KIROLA (txilibituaz) partidari hasiera
eman

2 *lgart. irud.* -i errieta egin

Anpfiff *DeReWo 7475* Flexion: ~s, ~e

iz. f. ▶

1 KIROLA partida hasteko seinale
(txilibituaz)

anpflanzen *DeReWo 20265* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (landareak) landatu; hazi

Anpflanzung *DeReWo 36933* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anpflanzen ▶

1 (landareak) lantze; landaketa

anpöbeln *DeReWo 24476* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *lgart.* -i errieta egin; gaitzitu; iraindu

Anprall *DeReWo 39125* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 [gegen etw.] talka; oldar

anprangern *DeReWo 9031* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 salatu; adierazi

anpreisen *DeReWo 6963* - irregularra,
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 gomendatu; goraiatu; laudatu;
gorazarre egin

2 MERKATARITZA ekaini

Anrainer *DeReWo 6361* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 auzo; auzoko

Anrainerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 auzo; auzoko

Anrainerstaat *DeReWo 34762*

iz. m. ▶

1 POLITIKA herrialde mugakide

anraten *DeReWo 15938* - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 aholkatu; gomendatu

anrechnen *DeReWo 9407* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 aintzat hartu; kontuan izan

2 [jmdm. etw.] FINANTZAK ▶

a (-en kontuan) zordundu

b (-en kontuan) ordaindu

3 *irud.* [jmdm. etw.] eskertu; estimatu

- jmdm. etw. hoch anrechnen ▶ *nbi.*
zbt. eskertu

Anrechnung DeReWo 23759

iz. f. ik. aditza: anrechnen 2 ▶

- 1 FINANTZAK kalkulatzeko
- 2 EKONOMIA FINANTZAK deskontu

Anrecht DeReWo 20060 Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

- 1 [auf etw.] eskubide

Anrede DeReWo 27017 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 trataera
- 2 idazpuru
- 3 zahark. Suitza hitzaldi

anreden DeReWo 29066 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i hitz egin

anregen DeReWo 4397 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 proposatu
- 2 [jdn. zu etw.] -ra bultzatu; -ra akuilatu; eragin
- 3 bizkortu; indartu

Anregung DeReWo 3365 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anregen ▶

- 1 proposamen
- 2 akuilatze
- 3 bizkortze; indartze

anreichern DeReWo 26600 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 [mit etw.] FISIKA KIMIKA
MEKANIKA/TEKNOLOGIA aberastu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 [mit etw.] pilatu; bete

Anreicherung DeReWo 26239

iz. f. ik. aditza: anreichern ▶

- 1 FISIKA KIMIKA aberaste

Anreise DeReWo 7934 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 = Ankunft iriste
- 2 = Reise bidaiia; joanera; etorrera

anreißen DeReWo 33080 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 urratu; tarratatu; hautsi
- 2 (paperezko edukiontzia) hautsi; ireki

II *ad. intran. +sein* ▶

- 1 urratu; puskatu; hautsi

anreisen DeReWo 4106 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 = ankommen heldu; iritsi
- 2 = reisen bidaiatu; joan; etorri

Anreiz DeReWo 5097 Flexion: ~es, ~e

iz. m. ▶

- 1 pizgarri; eragingarri; akuilu

anrennen DeReWo 24085 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 [gegen etw.] = anstürmen -en kontra egin; oldartu; eraso
- 2 ● angerannt kommen ▶ korrika hurbildu

anrichten DeReWo 4329 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 SUKALDEA prestatu; atondu
- 2 SUKALDEA (entsalada) gatzozpindu; maneatu
- 3 (kalteak) eragin; ekarri

anrollen DeReWo 18261 - bereizgarria

I *ad. intran. +sein* ▶

- 1 (ibilgailua) ▶
- a abiatu
b hurbildu; etorri
- 2 [gegen etw.] oldartu; eraso
- II *ad. tran. +haben* ▶
- 1 (itzulika) eraman; ekarri

anrüchig DeReWo 27057

izlag. ▶

- 1 susmagarri
- 2 ospe txarreko

anrücken DeReWo 9687 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 ARLO MILITARRA hurbildu; heldu

Anruf DeReWo 3622 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: anrufen ▶

- 1 dei

Anrufbeantworter DeReWo 16115

iz. m. ▶

1 TELEKOMUNIKAZIOAK erantzungailu

anrufen DeReWo 2861 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 deitu; dei egin; hots egin; hel egin

2 -ngana jo

II *ad. intran.* +haben ▶

1 [bei jdm.] (telefonoz) -i deitu; -i hots egin; -en etxera deitu

Anrufer DeReWo 6526 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 telefonoz deitzen ari den

Anruferin DeReWo 34879 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 telefonoz deitzen ari den

Anrufung DeReWo 32876

iz. f. ik. aditza: anrufen 1-2 ▶

1 hel egite

2 ERLIJOA erregutze

anrühren DeReWo 18117 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 ▶

a = berühren ukitu

b [ezezt.] (jakiak)

● etw. nicht **anrühren** ▶ zbt. ezta probatu ere egin

2 *irud.* hunkitu

3 = verrühren nahasi; oratu

anrührend DeReWo 16410

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 hunkigarri

Ansage DeReWo 12719 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 iragarpen; adierazpen

2 aurkezpen

ansagen DeReWo 2569 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 iragarri; adierazi; esan

2 aurkeztu

ansammeln DeReWo 15020 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 pilatu; metatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 pilatu; metatu

Ansammlung DeReWo 16249

iz. f. ik. aditza: ansammeln ▶

1 pilatze; metatze; pila; multzo

ansässig DeReWo 4651

izlag. ▶

1 [in] bertako; egoiliar

Ansatz DeReWo 2734 Flexion: ~es, Ansätze

iz. m. ▶

1 = Lösungsansatz azalpen; hurbilketa; planteamendu

2 = Beginn hastapen; erro

3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA luzakin

4 jalkin; pilatze; metatze

5 EKONOMIA FINANTZAK aurrekontu

Ansatzpunkt DeReWo 19777

iz. m. ▶

1 abiapuntu; abiagune; lotune

ansatzweise DeReWo 16519

izlag.adb. ▶

1 neurri batean; hein batean

anschaffen DeReWo 5677 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 ekarri

2 eskuratu; erosi

II *ad. intran.* +haben ▶

1 lan egin

2 ● *lgart.:* anschaffen gehen ▶ prostituzioan ibili

Anschaffung DeReWo 5596 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anschaffen 1-2 ▶

1 eskuratze; erosketa

Anschaffungskosten DeReWo 31651

iz. pl. [pl.] ▶

1 erosketaren prezio; erosteko xahupen

anschalten DeReWo 31757 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 ELEKTRIZITATEA = einschalten piztu

anschauen DeReWo 3196 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 heg. Austria Suitza = **ansehen** -i begiratu

anschaulich DeReWo 7122
izlag. ▶
1 argi; garbi; begien bistako;
adierazkor; ulerterraz

Anschauung DeReWo 17231 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: **anschauen** ▶
1 = **Erfahrung** esperientzia; eskarmentu
2 = **Meinung** ikusmolde; ikuskera; iritzi
3 = **Vorstellung** ideia; kontzeptu

Anschauungsmaterial DeReWo 38462
iz. n. ▶
1 HEZKUNTZA erakuskari; lagin

Anschein DeReWo 8909 Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▶
1 itxura; eite

anscheinend DeReWo 4994
izlag.adb. ▶
1 antza; antza denez; itxuraz;
dirudienez

anschicken DeReWo 15649 - bereizgarria
ad. + 'sich' +haben [zu etw.] ▶
1 *goi.* -ra egin

anschieben DeReWo 20994 - irregularra,
bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 bultzatu; bultza egin

anschießen DeReWo 19138 - irregularra,
bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 (su-armaz) jo

Anschlag DeReWo 1552 Flexion: ~s, Anschläge
iz. m. ▶
1 = **Plakat** afixa
2 [auf etw.] = **Attentat** eraso; atentatu
3 (*mekanografia*) joaldi; ukialdi

anschlagen DeReWo 5011 - irregularra,
bereizgarria.
I *ad. tran.* +haben ▶
1 (*afixa*) jarri; itsatsi
2 (*botoia, tekla, haria*) jo; ukitu; sakatu
3 [*sich (Dat.) etw. an etw.]* jo
II *ad. intran.* +sein ▶
1 [an etw.] = **anstoßen** jo; talka egin
III *ad. intran.* +haben ▶
1 = **wirken** eragina izan
2 (*txakurra*) zaunka egin

anschließen DeReWo 2711 - irregularra,
bereizgarria.
I *ad. tran.* +haben ▶
1 [an etw.] giltzatu; kakotu
2 ELEKTRIZITATEA piztu
3 [an etw./Dat.] = **anfügen** erantsi; gehitu
II *ad. intran.* +haben ▶
1 [an etw.] = **angrenzen** -en ondokoa izan;
-en mugakide izan
2 [an etw.] = **nachfolgen** -en ondorengoa
izan; -en hurrengoa izan
III *ad. + 'sich'* +haben ▶
1 [an etw.] = **angrenzen** -en ondokoa izan;
mugakide izan
2 [jdm./etw.] -ekin batu; -ekin bat egin
3 [jdm.] = **nachfolgen** -i jarraitu

anschließend DeReWo 643
I *izlag. (orainald.partiz.)* ▶
1 ondorengo; hurren; hurrengo
II *izlag.adb.* ▶
1 ondoren; jarraian; segidan

Anschluss DeReWo 1381
iz. m. ▶
1 lotura
2 ELEKTRIZITATEA MEKANIKA/TEKNOLOGIA
lotura; konexio; adarkatze; lotune
3 TELEKOMUNIKAZIOAK linea
4 *irud. (an jdn.)* harreman
5 jarraipen; segida
6 POLITIKA anexio

Anschlussstelle DeReWo 13588
iz. f. ▶
1 lotune

anschnallen *DeReWo 17417 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 (uhalaz) lotu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 segurtasun-uhala lotu

Anschnallgurt *EAH2006*

iz. m. ▶

1 segurtasun-uhala

anschneiden *DeReWo 22951 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 (*jakiak*) moztu; mozten hasi

2 (*bihurgunea*) moztu

3 (*solasgaia*)-i ekin; -i heldu; laburtu

Anschreiben *DeReWo 34947*

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA gutun

anschreiben *DeReWo 30751 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [*etw. an etw.*] idatzi

2 [*jdn.*]-i idatzi

3 (*zorra*) (kontuan) idatzi

● anschreiben lassen ▶ *zorretan erosi

anschreien *DeReWo 35511 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [*jdn.*]-i oihi egin; -i ahotsa goratu

Anschrift *DeReWo 9337*

iz. f. ▶

1 (posta) helbide

Anschubfinanzierung *DeReWo 26038*

iz. f. ▶

1 EKONOMIA FINANTZAK *abiatzeko finantzaketa

anschuldigen *VerbInfFormGrund - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 erruztatu; -i errua bota

Anschuldigung *DeReWo 8920 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: anschuldigen ▶

1 erruztapen

anschwellen¹ *DeReWo 12804 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 handitu; hanpatu; harrotu

anschwellen² *DeReWoHomograph 12804 -*

bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 handitu; puztu

Ansehen *DeReWo 4953*

iz. n. ▶

1 begiramen; begirapen; prestigio; entzute

2 begieste; aintzat hartze

ansehen *DeReWo 1653 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 begiratu; begietsi

2 [*jmdm. etw.*]-i nabaritu; -i igarri

3 [*etw. als etw.*]-tzat jo; -tzat hartu; iritzi

4 ● *etw.* mit ansehen ▶ -en lekukoa izan

5 ● *etw.* nicht mit ansehen können ▶ ezin jasan

ansehnlich *DeReWo 9187*

izlag. ▶

1 ikusgarri; ikusteko; deigarri

2 = beträchtlich nabarmen; kontuan hartzeko

ansetzen *DeReWo 2630 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 (*edalontzia, musika tresna*) ahoratu

2 [*an etw.*] = anfügen erantsi; gehitu

3 (*hitzordua*) finkatu; adostu

4 = veranschlagen jo

5 (*prestakinak*) prestatu

6 BOTANIKA ● Knospen ansetzen ▶ kimatu

7 ● Fett ansetzen ▶ loditu

8 [*jmdn. auf etw.*]-z arduratzeko agindu; -tik jarraitzeko agindu

II *ad. intran. +haben* ▶

1 -ra egin; egiten hasi

III *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 jalki; metatu

Ansicht *DeReWo 1022 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ▶

1 [*über etw.*] iritzi; uste

● meiner Ansicht nach ▶ nire ustez

- der Ansicht sein, dass... ▶ -ko uste izan
- 2 = Bild ikuspegi; bista
- 3 EKONOMIA • zur Ansicht ▶ erakuskari gisa

Ansichtskarte DeReWo 21590

- iz. f.* ▶
1 (irudia duen) posta txartel

ansiedeln DeReWo 3671 - bereizgarria

- I *ad. tran.* +haben ▶
1 kokatu; ezarri
II *ad. + 'sich'* +haben ▶
1 kokatu; ezarri

Ansiedlung DeReWo 7385 Flexion: ~, ~en

- iz. f. ik. aditza:* ansiedeln ▶
1 kokatze; ezartze; kokapen
2 = Siedlung kokaleku

ansingen DeReWo 35719 - irregularra, bereizgarria.

- I *ad. tran.* +haben ▶
1 -i abestu
II *ad. intran.* +haben ▶
1 abesten hasi
2 [gegen etw.] -en kontra abestu

Ansinnen DeReWo 10930

- iz. n.* ▶
1 asmo; exijentzia; iradokizun

ansonsten DeReWo 1945

- I *izlag.adb.* ▶
1 *lgart.* = sonst bestela; bestenaz; osterantzean
II *juntag.* ▶
1 Austria Suitza bestela; bestenaz; osterantzean

anspannen VerblnfFormGrund - bereizgarria

- I *ad. tran.* +haben ▶
1 [an etw.] -i lotu
2 (soka) tenkatu; estutu
3 (giharra) uzkurту
4 • *irud.:* alle Kräfte anspannen ▶ ahalegin handiak egin
II *ad. intran.* ▶
1 (zaldi) gurdia prestatu
III *ad. + 'sich'* ▶
1 urduritu
2 (soka) tenkatu; estutu
3 (giharra) uzkurту

Anspannung DeReWo 12477

- I ik. aditza: anspannen
II *iz. f.* ▶
1 estres; estutasun

ansparen VerblnfFormGrund - bereizgarria

- ad. tran.* +haben ▶
1 FINANTZAK (pixkanaka) aurreztu

anspielen DeReWo 8118 - bereizgarria

- I *ad. intran.* +haben ▶
1 [auf etw.] (hitzerdika) aipatu; (zeharka) aipatu
2 KIROLA sake egin
II *ad. tran.* +haben ▶
1 [jdn.] KIROLA -i pase egin

Anspielung DeReWo 7547 Flexion: ~, ~en

- iz. f. ik. aditza:* anspielen 1 ▶
1 [auf etw.] aipamen; hitz-erdi

anspitzen EAH2006 - bereizgarria

- ad. tran.* +haben ▶
1 (punta) zorroztu

Ansporn DeReWo 14471 Flexion: ~s, ~e

- iz. m. [sg.]* ▶
1 akuilu

anspornen DeReWo 16070 - bereizgarria

- ad. tran.* +haben ▶
1 akuilatu

Ansprache DeReWo 5086 Flexion: ~, ~n

- iz. f.* ▶
1 hitzaldi

• eine Ansprache halten ▶ hitzaldia eman

ansprechbar DeReWo 19860

izlag. ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** entzuteko gai; erreakzionatzeko gai
- 2 *lgart.* hitz egiteko prest

ansprechen DeReWo 1786 - *irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 -i hitz egin
- 2 -i gustatu; -k atsegin izan
- 3 (*solasgaia*) -i ekin; -i heldu

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 [*auf etw.*] erreakzionatu; -i erantzun
- 2 gustatu; atsegina izan

ansprechend DeReWo 6430

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 atsegin
- 2 ikusgarri; deigarri
- 3 ik. *ansprechen* 2

Ansprechpartner DeReWo 4783

iz. bizidun m. ▶

- 1 kontaktu pertsona

Ansprechpartnerin DeReWo 17354

iz. bizidun f. ▶

- 1 kontaktu pertsona

anspringen DeReWo 15557 - *irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 -en gainera jauzi; eraso; oldartu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 (*motorra*) abiatu; piztu

Anspruch DeReWo 1000 Flexion: ~s, Ansprüche

iz. m. ▶

- 1 = **Forderung** exijentzia
- 2 ● *etw. in Anspruch nehmen* ▶ **erabili**
 - jdn. (voll und ganz) in **Anspruch** nehmen ▶ nben. arreta guztia eskatu
- 3 [*auf etw.*] **ZUZENBIDEA** = **Anrecht** eskubidea; eskakizun
 - **Anspruch** erheben ▶ eskubidea erreklamatu

anspruchsberechtigt DeReWo 39017

izlag. ▶

- 1 **ZUZENBIDEA** eskubidearen titular; eskubidearen onuradun

anspruchlos DeReWo 33032

izlag. ▶

- 1 laño; apal; xume

anspruchsvoll DeReWo 3417

izlag. ▶

- 1 zorrotz; estu; kontentagaitz

anstacheln DeReWo 23659 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [*jd. zu etw.*] -ra akuilatu

Anstalt DeReWo 5314 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 **ADMINISTRAZIOA** erakunde; -tegi

Anstand DeReWo 12960

iz. m. [sg.] ▶

- 1 zintzotasun; prestutasun; lotsa on; jendetasun; begirune; duintasun

anständig DeReWo 8054

I *izlag.* ▶

- 1 zintzo

II *izlag.adb.* ▶

- 1 zintzo; zintzoki; jendetasunez

anstandslos DeReWo 35598

izlag.adb. ▶

- 1 zalantzarik gabe; zalantza egin gabe
- 2 arazorik gabe; erraz

anstarren DeReWo 28673 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i beha egon; -i begirik kendu gabe egon

anstatt DeReWo 3841

I *prepos.* +Gen. ▶

- 1 -en ordez

II *juntag.* ▶

- 1 ordez; beharrean

anstauben VerblnfFormGrund - *bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 hautsez estali; hautsa hartu
- 2 *irud.* zaharkitu

anstecken DeReWo 7993 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 [an etw.] (orratzez) lotu
- 2 = **anzünden** piztu; su eman
- 3 [jdn. mit etw.] **MEDIKUNTZA** kutsatu; itsatsi

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** kutsatu; kutsagarria izan; kutsakorra izan

III *ad. + 'sich'* +haben ▶

- 1 [mit etw.] -z kutsatu

ansteckend DeReWo 14626

izlag. (orainald,partiz.) ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** kutsagarri; kutsakor

Anstecknadel DeReWo 35421

iz. f. ▶

- 1 orratz

Ansteckung DeReWo 22270

iz. f. ik. aditza: anstecken 3,1,1 ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** kutsatze; kutsapen; kutsadura

Ansteckungsgefahr DeReWo 38952

iz. f. ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** kutsagarritasun; kutsakortasun

anstehen DeReWo 2570 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +haben/sein ▶

- 1 (itxaroteko) ilaran egon
- 2 -tzeko egon; -tzeke egon ▶

a **EKONOMIA ZUZENBIDEA**

- zur Entscheidung **anstehen** ▶ erabakitzeke egon

anstehend DeReWo 3600

izlag. (orainald,partiz.) ▶

- 1 -tzeko; hurbil; berehalako

ansteigen DeReWo 2821 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 igo; handiagotu; areagotu

anstelle DeReWo 4785

prepos. +Gen. ▶

- 1 -en ordez; beharrean

anstellen DeReWo 4262 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 [an etw.] -en kontra kokatu; -en kontra jarri
- 2 = **anschalten** piztu; martxan jarri
- 3 lana eman; enplegatu
- 4 egin; burutu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

- 1 (itxaroteko) ilaran jarri
- 2 *lgart.* *milikerietan ibili

Anstellung DeReWo 10687 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anstellen 3 ▶

- 1 = **Stellung** enplegu
- 2 = **Einstellung** (enplegu) kontratatze

ansteuern DeReWo 9739 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 **NAUTIKA HEGAZKINTZA** -rantz abiatu; -rantz joan

Anstieg DeReWo 2834 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 gorakada; igoera

anstiften DeReWo 24212 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 akuilatu; suspertu
- 2 [jdn. zu etw.] -ra akuilatu; -ra bultzatu

Anstifter DeReWo 39476 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 zirikatzaile; buruzagi; eragile; bultzatzaile
- 2 **ZUZENBIDEA** eragile

Anstifterin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 zirikatzaile; buruzagi; eragile
- 2 **ZUZENBIDEA** eragile

Anstiftung DeReWo 19352

iz. f. ik. aditza: anstiften ▶

- 1 [zu etw.] akuilatze

anstimmen DeReWo 9601 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 **MUSIKA** (abestia) entonatu; doinotu; abestu

Anstoß *DeReWo 5339* Flexion: ~es, Anstöße

iz. m. ▶

- 1 **KIROLA** (*futbola*) sake
- 2 *irud.* bulkada; eragin
- 3 *irud.* zirrara

● bei jdn. **Anstoß** erregen ▶
eskandalizatu/zirrara gaiztoa egin

● an etw. **Anstoß** nehmen ▶
eskandalizatu/zirrara gaiztoa hartu

anstoßen *DeReWo 8815* - *irregularra*,

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 bultza egin
- 2 [*auf etw.*] (*brindis*) -ri topa egin
- 3 **KIROLA** (*futbola*) sake egin; sakatu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 talka egin

anständig *DeReWo 27277*

izlag. ▶

- 1 eskandaluzko; eskandalagarri

anstrahlen *VerbInfFormGrund* - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 argiztatu
- 2 *irud.* -i irribarrez begiratu; -i pozez begiratu

anstreben *DeReWo 2587* - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 nahi izan; asmo izan; helburu izan; xede izan

anstreichen *DeReWo 25108* - *irregularra*,

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 margotu
- 2 markatu

anstrengen *DeReWo 8346* - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 nekatu
- 2 (*zentzumenak*) zorroztu
- 3 **ZUZENBIDEA** (*epaiketa*) hasi

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 nekagarria izan; neketsua izan

III *ad.* + '*sich*' +haben ▶

- 1 lehiatu; saiatu; ahaleginak egin

anstrengend *DeReWo 5760*

izlag. (orainald,partiz.) ▶

- 1 neketsu; nekagarri; unagarri; akigarri

Anstrengung *DeReWo 3623* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anstrengen ▶

- 1 ahalegin; eginahal; esfortzu

Anstrich *DeReWo 12749*

iz. m. ▶

- 1 pintura; margo
- 2 pintura-eskualdi

Ansturm *DeReWo 7015* Flexion: ~s, Anstürme

iz. m. ▶

- 1 [*auf etw.*] = **Andrang** oldarraldi; jendetza; harrabots; astrapalada

anstürmen *DeReWo 15917* - *bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 [*gegen etw.*] -en kontra egin; oldartu; eraso

ansuchen *DeReWo 12938* - *bereizgarria*, -ge

galtzen du.

ad. intran. +haben [*um etw.*] ▶

- 1 **Austria** **ADMINISTRAZIOA** eskaera egin
- 2 *zahark.* eskatu; baimena eskatu

antasten *DeReWo 17593* - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 mindu; urratu
- 2 = **anbrechen** erabiltzen hasi; gastatzen hasi

antauen *DeReWo 37323* - *bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 izotzetik kendu; desisozten hasi

II *ad. intran.* +haben/sein ▶

- 1 urtzen hasi

Anteil *DeReWo 893* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 parte; zati; hainbanako
- 2 **FINANTZAK** partaidetza; akzio

anteilig *DeReWo 20466*

I *izlag.* ▶

- 1 zatikako; proportzional

II *izlag.adb.* ▶

- 1 zatika; proportzionalki

Anteilnahme *DeReWo* 10422 Flexion: ~, ~n

iz. f. [an etw.] ▶

- 1 = **Teilnahme** parte hartze
- 2 = **Mitgefühl** erruki; gupida
- 3 = **Interesse** axola; arreta; interes

Anteilseigner *DeReWo* 11301

iz. bizidun m. ▶

- 1 **FINANTZAK** akziodun

Anteilseignerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

- 1 **FINANTZAK** akziodun

Anteilschein *DeReWo* 30336

iz. m. ▶

- 1 **EKONOMIA** akzio

Antenne *DeReWo* 8286 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 **TELEKOMUNIKAZIOAK** antena

Anthologie *DeReWo* 19976 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 **LITERATURA** antologia; bilduma

Anthropologe *DeReWo* 31321 Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

- 1 antropologo

Anthropologie *DeReWo* 30425 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 antropologia

Anthropologin HumanGender Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

- 1 antropologo

anthropologisch *DeReWo* 34029

izlag. ▶

- 1 antropologia-; antropologiko

Anthroposophie Duden

iz. f. ▶

- 1 **FILOSOFIA** antroposofia

anthroposophisch *DeReWo* 35401

izlag. ▶

- 1 **FILOSOFIA** antroposofiaren araberako

anti- *DeReWo* Angepasst

hitz elkartetan ▶

- 1 anti-; aurkako

antiamerikanisch *DeReWo* 39189

izlag. ▶

- 1 **POLITIKA** antiamerikar; Amerikaren aurkako

antiautoritär *DeReWo* 33493

izlag. ▶

- 1 **HEZKUNTZA** antiautoritario

Antibiotikum *DeReWo* 10549 Flexion: ~s,

Antibiotika

iz. n. ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** antibiotiko

antidemokratisch *DeReWo* 39176

izlag. ▶

- 1 **POLITIKA** demokraziaren aurkako; antidemokratiko

Antidepressivum *DeReWo* 36789

iz. n. ▶

- 1 **MEDIKUNTZA** beherdien aurkako

Antidiskriminierungsgesetz *DeReWo*

36800

iz. n. ▶

- 1 **ZUZENBIDEA** Bazterkeriaren Aurkako Legea

Antidopinggesetz *DeReWo* Angepasst

iz. n. ▶

- 1 **KIROLA ZUZENBIDEA** dopingaren aurkako lege

Antifa *DeReWo* 29440

I *iz. f. ▶*

- 1 **POLITIKA** antifaxismo; mugimendu antifaxista

II *iz. bizidun m./f. ▶*

- 1 **POLITIKA** = Antifaschist, Antifaschistin antifaxista

Antifaschismus *DeReWo* 37015

iz. m. ▶

- 1 **POLITIKA** antifaxismo

Antifaschist *DeReWo* 27321 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 antifaxista

Antifaschistin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

- 1 antifaxista

antifaschistisch DeReWo 17621

izlag. ▶

1 antifaxista

antik DeReWo 5562

izlag. ▶

1 antzinako

Antike DeReWo 8941 Flexion: ~, ohne Plural

iz. f. ▶

1 HISTORIA antzinate

antikommunistisch DeReWo 32758

izlag. ▶

1 antikomunista; komunismoaren aurkako

Antikörper DeReWo 17394

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA antigorputz

Antilope DeReWo 37622 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ZOOLOGIA antilope

Antiquariat DeReWo 23952 Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 liburu zaharren denda; antzinako liburuen denda

antiquiert DeReWo 20034

izlag. ▶

1 zaharkitu; behinolako

Antiquität DeReWo 14453 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 zaharkin; antigoaleko

Antiquitätenhändler Duden

iz. bizidun m. ▶

1 zaharki saltzaile; antigoalekoen saltzaile

Antiquitätenhändlerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 zaharki saltzaile; antigoalekoen saltzaile

Antisemit DeReWo 25044 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 antisemita

Antisemitin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 antisemita

antisemitisch DeReWo 9320

izlag. ▶

1 antisemita

Antisemitismus DeReWo 7788

iz. m. ▶

1 antisemitismo

Antlitz DeReWo 17690 Flexion: ~es, ~e

iz. n. ▶

1 aurpegi; aurpegiera

Antrag DeReWo 779 Flexion: ~s, Anträge

iz. m. ▶

1 [auf etw.] ADMINISTRAZIOA eskaera; eskabide

● einen Antrag stellen ▶ eskaera aurkeztu

2 POLITIKA (legebiltzarrean) mozio

3 = Heiratsantrag (ezkontzeko) mandatua

antragen DeReWo 27824 - *irregularra*,

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 goi. = anbieten eskaini

2 ADMINISTRAZIOA = beantragen -ko eskabidea egin

Antragsformular DeReWo 36145

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA eskabide (inprimaki)

Antragsteller DeReWo 10580

iz. bizidun m. ▶

1 eskatzaile; eskabidearen aurkezle

Antragstellerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 eskatzaile; eskabidearen aurkezle

Antragstellung DeReWo 30032

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA eskabide

antrauen DeReWo 39358 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 zahark. [jdm.] ezkondu

antreffen DeReWo 5953 - *irregularra*,
bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 aurkitu; -ekin topo egin

antreiben DeReWo 7510 - *irregularra*,
bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 bulkatu
2 bultzatu
3 *irud.* akuilatu; xaxatu

Antreiber DeReWo 32383 Flexion: ~s, ~
iz. bizidun *m.* ▶
1 *pej.* *bultzatzaile; *bultzagile;
*begirale

Antreiberin HumanGender Flexion: ~s, ~
iz. bizidun *f.* ▶
1 *pej.* *bultzatzaile; *bultzagile;
*begirale

antreten DeReWo 793 - *irregularra*, *bereizgarria*.
I *ad. tran.* +haben/sein ▶
1 (kargua) hartu
2 hasi
3 (*motorra*) (pedalaz) abiarazi; piztu
II *ad. intran.* +sein ▶
1 KIROLA = aufstellen 2 aurkeztu
2 ARLO MILITARRA ilarak eratu
3 [*gegen jdn.*] KIROLA -en aurka jokatu

Antrieb DeReWo 8130
iz. *m.* ▶
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA propultsio;
bulka
2 *irud.* akuilu

● aus eigenem **Antrieb** ▶ bere kabuz

Antriebstechnik DeReWo 35105
iz. *f.* ▶
1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA propultsio
sistema

Antritt DeReWo 16136 Flexion: ~s, ~e
iz. *m.* ▶
1 kargu-hartze
2 jabetze
3 haste; hasiera
4 azelerazio

Antrittsbesuch DeReWo 21892
iz. *m.* ▶
1 *hasiera-bidaia; *hasiera-bisita

Antrittsrede DeReWo 25655
iz. *f.* ▶
1 hasiera-hitzaldi

antun DeReWo 13594 - *irregularra*, *bereizgarria*.
ad. tran. +haben ▶
1 [*jmdm. etw.*] (*kalteak*) -i egin; -i eragin
2 ● es *jmdm.* **angetan** haben ▶ -i gustatu
3 [*sich (Dat.) etw.*] bere buruari kalte egin

● sich *etw.* **antun** ▶ bere buruaz beste
egin

Antwort DeReWo 916 Flexion: ~, ~en
iz. *f.* ▶
1 erantzun; ihardespen

antworten DeReWo 2334
ad. tran. +haben ▶
1 [*auf etw.*] erantzun; ihardetsi

Antwortschreiben DeReWo 37931
iz. *n.* ▶
1 erantzun (idazki)

anvertrauen DeReWo 8600 - *bereizgarria*, -ge
galtzen du.
I *ad. tran.* +haben [*jmdm. etw.*] ▶
1 -i ardura eman; -i agindu; -en
gomendio utzi; -i gomendatu
II *ad.* + 'sich' +haben [*jmdm.*] ▶
1 -en gomendio utzi; -i gomendatu

anvisieren VerblnfFormGrund - *bereizgarria*, -ge
galtzen du.
ad. tran. +haben ▶
1 ARLO MILITARRA jopuntu hartu; jomuga
hartu
2 *irud.* helburu izan; xede izan

anwachsen DeReWo 7469 - *irregularra*,
bereizgarria.
ad. intran. +sein ▶
1 BOTANIKA (*an etw.*) sustraitu; errotu;
lurra hartu
2 *irud.* areagotu; igo

anwählen DeReWo 30708 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 TELEKOMUNIKAZIOAK dei egin
- 2 INFORMATIKA hautatu

Anwalt DeReWo 1445 Flexion: ~s, Anwälte

iz. bizidun m. ▶

- 1 ZUZENBIDEA abokatu; legelari

Anwältin DeReWo 10939 Flexion: ~s, Anwälte

iz. bizidun f. ▶

- 1 ZUZENBIDEA abokatu; legelari

anwaltlich DeReWo 35364

izlag. ▶

- 1 ZUZENBIDEA abokatuaren; abokatu-

Anwaltskanzlei DeReWo 19892

iz. f. ▶

- 1 ZUZENBIDEA abokatu bulego; abokatu langela; legelari langela

Anwärter DeReWo 8970 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 hautagai; -gai; -nahi

Anwärterin DeReWo 38220 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 hautagai; -gai; -nahi

Anwartschaft DeReWo 37906 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 [auf etw.] hautagaitza; kandidatura

anweisen DeReWo 2677 - irregularra,

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 = anleiten -i irakatsi; zuzendu; gidatu
- 2 [jmdm. etw.] agindu
- 3 [jmdm. etw.] FINANTZAK transferra egin; transferitu

Anweisung DeReWo 5818 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anweisen ▶

- 1 agindu
- 2 = Gebrauchsanweisung erabilbide; erabilera-argibide
- 3 FINANTZAK transferentzia; transfer

anwendbar DeReWo 23272

izlag. ▶

- 1 aplika daitekeen; aplikagarri; egokigarri

anwenden DeReWo 4472 - irregularra,

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 erabili; aplikatu

Anwender DeReWo 9306 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 INFORMATIKA erabiltzaile

Anwenderin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 INFORMATIKA erabiltzaile

Anwendung DeReWo 3343 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: anwenden ▶

- 1 erabilpen; aplikatze
- 2 INFORMATIKA aplikazio

Anwendungsbereich DeReWo 36863

iz. m. ▶

- 1 aplikazio-eremu

anwerben DeReWo 17352 - irregularra,

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 ARLO MILITARRA errekrutatu; bildu
- 2 lanerako hartu; kontratatu

Anwerbung DeReWo 38169

iz. f. ik. aditza: anwerben ▶

- 1 ARLO MILITARRA errekrutatze
- 2 kontratatze; kontratazio

anwerfen DeReWo 27647 - irregularra,

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 [an etw.] -en kontra jaurti
- 2 (motorra) abiatu; piztu
- 3 lgart. (elektrotresna) piztu
- 4 KIROLA (eskubaloia) sake egin
- 5 ERAIKUNTZA zarpiatu

Anwesen DeReWo 5972 Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

- 1 onibar; lursail; etxalde

anwesend DeReWo 2240

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 bertan dagoen

● anwesend sein ▶ bertan egon

Anwesenheit *DeReWo 5981*

iz. f. ▶

1 bertan egote; agerrera; presentzia

anwidern *DeReWoAngepasst - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 nardatu; nakaiztu; -i narda izan; -i nazka eman

Anwohner *DeReWo 2201 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

1 bertako; egoiliar

Anwohnerin *DeReWo 18441 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ▶

1 bertako; egoiliar

Anwurf *DeReWo 28186 Flexion: ~es, Anwürfe*

iz. m. ▶

1 **KIROLA** (*eskubaloia*) sake
2 **ERAIKUNTZA** zarpiatze
3 = **Vorwurf** erantzuki

Anzahl *DeReWo 2585 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ▶

1 (zenbaki) kopuru

Anzahlung *DeReWo 24084 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ▶

1 **FINANTZAK** (ordaintzeko) aurrerakin;
(ordaintzeko) aitzinamendu

anzapfen *DeReWo 17419 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (kupela) zulatu; txotx egin
2 **TELEKOMUNIKAZIOAK** hartu; kontrolatu;
zulatu

Anzeichen *DeReWo 5093 Flexion: ~s, ~*

iz. n. ▶

1 adierazgarri; zantzu; seinale

Anzeige *DeReWo 2102 Flexion: ~, ~n*

iz. f. ▶

1 iragarpen; jakinarazpen
2 = **Annonce**, **Inserat** iragarki
3 **ZUZENBIDEA** salaketa

- **Anzeige** erstatten ▶ salaketa egin

4 **INFORMATIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA** ▶
a bistaratze
b pantaila

anzeigen *DeReWo 8113 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 adierazi; erakutsi; markatu; seinalatu
2 = **ankündigen** iragarri
3 **ZUZENBIDEA** salatu

Anzeigenpreisliste *DeReWo 15956*

iz. f. ▶

1 iragarkien prezio-zerrenda

Anzeiger *DeReWo 7847 Flexion: ~s, ~*

iz. m. ▶

1 adierazle

Anzeigetafel *DeReWo 22156*

iz. f. ▶

1 taula; panel
2 **KIROLA** markagailu

anzetteln *DeReWo 19360 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 amaraundu; bilbatu; azpilanetan
aritu

anziehen *DeReWo 2845 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 erakarri
2 jantzi
3 (*torlojua, soka*) estutu; tenkatu
4 *zahark.* = **zitieren** aipatu

II *ad. intran. +haben* ▶

1 (*zaldia, tren*) abiatu
2 **EKONOMIA FINANTZAK** (*prezioa, interesa*)
igo

III *ad. intran. +sein* ▶

1 *zahark.* etorri; heldu; iritsi

IV *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 jantzi

anziehend *DeReWo 15848*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 erakargarri

Anziehungskraft *DeReWo 12840*

iz. f. ▶

1 **FISIKA** erakarpen-indar
2 erakarmen

Anziehungspunkt *DeReWo 15225*

iz. m. ▶

1 erakargune

Anzug *DeReWo 5042* Flexion: ~s, Anzüge

iz. m. ▶

- 1 janzki; traje
- 2 azelerazio
- 3 ● im **Anzug sein** ▶ **hurbiltzen ari izan**
- 4 **Suitza POLITIKA** (**legebiltzarrean**) **mozio**

anzünden *DeReWo 6336* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 piztu; -i su eman

anzweifeln *DeReWo 13477* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 zalantzan jarri; dudan ipini

apart *DeReWo 21569*

izlag. ▶

- 1 aparteko; berezi

Apartheid *DeReWo 12380*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA apartheid

Apartment *DeReWo 24617* [in.] Flexion: ~s, ~s

iz. n. ▶

- 1 apartamentu

Apathie *DeReWo 38651*

iz. f. ▶

- 1 geldotasun; gogorik ez; hiltasun; apatia

apathisch *DeReWo 32883*

izlag. ▶

- 1 geldo; gogogabe; odolgabe; apatiko

Aperitif *DeReWo 34801* [fr.] Flexion: ~s, ~s~ve

iz. m. ▶

- 1 SUKALDEA gose-pizgarri; gosegarri; janaurreko; aperitibo

apern *DeReWo 19605*

I *ad. intran.* +haben ▶

- 1 heg. Austria Suitza lurmendu

II *ad. tran.* +haben ▶

- 1 heg. Austria Suitza zahark. -i elurra kendu

Apéro *DeReWo 15561*

iz. m. ▶

- 1 Suitza SUKALDEA = Aperitif gose-pizgarri; gosegarri; janaurreko; aperitibo

Apfel *DeReWo 4793* Flexion: ~s, Äpfel

iz. m. ▶

- 1 BOTANIKA sagar

Apfelbaum *DeReWo 22048*

iz. m. ▶

- 1 BOTANIKA sagarrondo

Apfelsaft *DeReWo 21471*

iz. m. ▶

- 1 sagar-ur; sagar zumo; mustio

Apfelwein *DeReWo 29265*

iz. m. ▶

- 1 sagardo

Aphorismus *DeReWo 32692* Flexion: ~, Aphorismen

iz. m. ▶

- 1 aforismo; zuhur hitz

Apokalypse *DeReWo 18890*

iz. f. ▶

- 1 apokalipsi

apokalyptisch *DeReWo 18683*

izlag. ▶

- 1 apokaliptiko
- 2 hondamendizko

Apostel *DeReWo 9602* Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

- 1 ERLIJOA apostolu
- 2 apostolu; hedatzaile

apostolisch *DeReWo 34878*

izlag. ▶

- 1 apostoluen; apostolu-
- 2 = päpstlich Aita Santuaren

Apotheke *DeReWo 1675*

iz. f. ▶

- 1 botika

Apothekendienst *DeReWo 34486*

iz. m. ▶

- 1 botika zerbitzu

Apotheker *DeReWo 7980* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 botikari

Apothekerin *DeReWo 27538* Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▶
1 botikari

Apparat *DeReWo 6938* Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▶
1 tresna; -gailu
2 TELEKOMUNIKAZIOAK telefono

Apparatur *DeReWo 28558* Flexion: ~, ~en
iz. f. ▶
1 tresneria; lanabeseria

Appartement *DeReWo 13104* [fr.] Flexion: ~s,
~s~e
iz. n. ▶
1 apartamentu

Appeal *DeReWo 30141* [in., fr.]
iz. m. ▶
1 erakargarritasun; lilura; xarma

Appell *DeReWo 4214*
iz. m. ▶
1 = **Aufruf** dei; deialdi; deiadar; eskari;
erregu
2 = **Mahnung** ohar; ohartarazpen;
iragarpen
3 **ARLO MILITARRA** (hilarak eratzeko) dei

appellieren *DeReWo 5216* - *-ge* galtzen du
ad. intran. +haben ▶
1 [an jdn.] deia egin; eskatu

Appetit *DeReWo 9160*
iz. m. ▶
1 [auf etw.] jangura; apetitu

● Guten **Appetit!** ▶ On egin!

appetitlich *DeReWo 31042*
izlag. ▶
1 gustagarri
2 (*jakia*) gozo

applaudieren *DeReWo 16673* - *-ge* galtzen du
ad. intran. +haben [jmdm./etw.] ▶
1 txalotu; txalo egin

Applaus *DeReWo 2854* Flexion: ~es, ~e
iz. m. ▶
1 = **Beifall** txalo
2 *irud.* laudorio; gorespen

Applikation *DeReWo 22748* Flexion: ~, ~en
iz. f. ▶
1 erabilpen; aplikatze; aplikazio

April *DeReWo 328* Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▶
1 apiril

Aprilscherz *DeReWo 28517*
iz. m. ▶
1 inuzentekeria

apropos *DeReWo 19596* [fr.]
izlag.adb. ▶
1 bidenabar esanda
2 -i dagokionez

Aquarell *DeReWo 6008* Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▶
1 urmargo; akuarela

Aquarium *DeReWo 12931* Flexion: ~s, Aquarien
iz. n. ▶
1 acuario
2 arrainontzi

Äquator *DeReWo 28795* Flexion: ~s, ~en
iz. m. ▶
1 **GEOGRAFIA** ekuatore

Äquivalent *DeReWo 34900* Flexion: ~(e)s, ~e
iz. n. ▶
1 baliokide; ordain

Ar *DeReWo 19836* Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▶
1 (*neurri unitatea*) area

Ära *DeReWo 3773* Flexion: ~, Ären
iz. f. ▶
1 aro; garai

arabisch *DeReWo* Angepasst
izlag. ▶
1 arabiar; Arabiako

● die **arabische Sprache** ▶ arabiera

Arbeit *DeReWo 173* Flexion: ~, ~en
iz. f. ▶
1 lan; behar

● An die **Arbeit!** ▶ Ekin lanari!

- bei der [Arbeit](#) ▶ [lanean](#)

arbeiten *DeReWo 306*

I *ad. intran. +haben* ▶

- 1 lan egin; behar egin
- 2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA funtzionatu; ibili
- 3 EKONOMIA (etekina) eman

II *ad. tran. +haben* ▶

- 1 landu; ekoitzi

III *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 • sich zu Tode [arbeiten](#) ▶ [lanean](#) leher gaizto egin

Arbeiter *DeReWo 1866* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 langile; behargin

Arbeiterbewegung *DeReWo 20992*

iz. f. ▶

- 1 HISTORIA POLITIKA SOZIOLOGIA langile mugimendu

Arbeiterin *DeReWo 17837* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 langile; behargin

Arbeiterkammer *DeReWo 7816*

iz. f. ▶

- 1 Austria POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ganbara

Arbeiterklasse *DeReWo 22972*

iz. f. ▶

- 1 HISTORIA POLITIKA SOZIOLOGIA langile klase; langileria

Arbeiterpartei *DeReWo 11393*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA langile alderdi

Arbeiterschaft *DeReWo 33749*

iz. f. ▶

- 1 SOZIOLOGIA LAN HARREMANAK langileria

Arbeitgeber *DeReWo 1511*

iz. bizidun m. ▶

- 1 SOZIOLOGIA LAN HARREMANAK nagusi; ugazaba; enplegu-emaile

Arbeitgeberin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 SOZIOLOGIA LAN HARREMANAK nagusi; ugazaba; ugazabandre

Arbeitgeberpräsident *DeReWo 20634*

iz. bizidun m. ▶

- 1 POLITIKA nagusien elkarteko lehendakari

Arbeitgeberpräsidentin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 POLITIKA nagusien elkarteko lehendakari

Arbeitgeberseite *DeReWo 27436*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA LAN HARREMANAK (negoziazioetan) nagusien ordezkari

Arbeitgeberverband *DeReWo 9101*

iz. m. ▶

- 1 POLITIKA LAN HARREMANAK nagusien elkarte

Arbeitnehmer *DeReWo 1829*

iz. bizidun m. ▶

- 1 SOZIOLOGIA langile; enplegatu

Arbeitnehmerin *DeReWo 20364*

iz. bizidun f. ▶

- 1 SOZIOLOGIA langile; enplegatu

Arbeitnehmerseite *DeReWo 33956*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA LAN HARREMANAK (negoziazioetan) langileen ordezkari

Arbeitnehmervertreter *DeReWo 12873*

iz. bizidun m. ▶

- 1 POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ordezkari; artekari sindikal

Arbeitnehmervertreterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ordezkari; langileen delegatu

Arbeitnehmervertretung *DeReWo 30828*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA LAN HARREMANAK langileen ordezkari

Arbeitsagentur *DeReWo 9593*

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK
*enplegu erakunde

Arbeitsalltag *DeReWo 23060*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK laneko
egunerokotasun

Arbeitsamt *DeReWo 2900*

iz. n. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK
*enplegu erakunde

Arbeitsaufwand *DeReWo 26229*

iz. m. ▶

- 1 ahalegin; egin beharreko

Arbeitsbedingungen *DeReWoAngepasst*

iz. f. [pl.] ▶

- 1 LAN HARREMANAK laneko baldintzak

Arbeitsbelastung *DeReWo 30020*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK *lan-zama

Arbeitsbereich *DeReWo 20420*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan eremu

Arbeitsbeschaffungsmaßnahme

DeReWo 21387

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA LAN
HARREMANAK enplegua sustatzeko
neurri

Arbeitsdienst *DeReWo 36179*

iz. m. ▶

- 1 HISTORIA LAN HARREMANAK
borondatezkotza; boluntariotza; lan
zerbitzu

Arbeitsdirektor *DeReWo 32350*

iz. bizidun m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK langileen ordezkari;
langileen delegatu

Arbeitsdirektorin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK langileen ordezkari;
langileen delegatu

Arbeitseinsatz *DeReWo 11779*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK = Auftrag (*lanean*)
zeregin; misio
- 2 (*lanean*) ahalegin; esfortzu

Arbeitserlaubnis *DeReWo 20513*

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK lan
baimen; lan egiteko baimen

arbeitsfähig *DeReWo 22508*

izlag. ▶

- 1 LAN HARREMANAK MEDIKUNTZA lanerako
gai

Arbeitsfeld *DeReWo 23707*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan eremu

arbeitsfrei *DeReWo 31026*

izlag. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lanik gabeko

● [arbeitsfreier Tag](#) ▶ jai-egun

Arbeitsgang *DeReWo 36266*

iz. m. ▶

- 1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ik. arbeiten 2
fase; aldi

Arbeitsgebiet *DeReWo 25135*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan eremu

Arbeitsgemeinschaft *DeReWo 3446*

iz. f. ▶

- 1 lantalde

Arbeitsgerät *DeReWo 25748*

iz. n. ▶

- 1 lan tresna; lanabes

Arbeitsgericht *DeReWo 9981*

iz. n. ▶

- 1 ZUZENBIDEA LAN HARREMANAK lan-
arloko auzitegi

Arbeitsgesetz *DeReWo 36945*

iz. f. ▶

- 1 Suitza ZUZENBIDEA LAN HARREMANAK lan-
arloko lege

Arbeitsgruppe *DeReWo 3068*

iz. f. ▶

1 lantalde

arbeitsintensiv *DeReWo 24422*

izlag. ▶

1 lan askoko

2 EKONOMIA lan-intentsitate handiko

Arbeitskampf *DeReWo 9758*

iz. m. ▶

1 SOZIOLOGIA POLITIKA LAN HARREMANAK

lan gatazka

Arbeitskleidung *DeReWo 37594*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lan-jantziak

Arbeitsklima *DeReWo 34008*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK laneko giro

Arbeitskollege *DeReWo 18134*

iz. bizidun m. ▶

1 lankide

Arbeitskollegin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 lankide

Arbeitskosten *DeReWo 17944*

iz. pl. ▶

1 EKONOMIA lan kosteak

Arbeitskraft *DeReWo 5257*

iz. f. ▶

1 SOZIOLOGIA lan indar

2 LAN HARREMANAK langile

Arbeitskreis *DeReWo 3073*

iz. m. ▶

1 lantalde

Arbeitslager *DeReWo 26211*

iz. f. ▶

1 (bortxazko) lan eremu

Arbeitsleben *DeReWo 14483*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK (bizitzaren) lan-garai

2 LAN HARREMANAK = *Arbeitswelt* lan-arlo;
lanaren mundu

Arbeitsleistung *DeReWo 23951*

iz. f. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA EKONOMIA
errendimendu

Arbeitslohn *DeReWo 39258*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK lansari; soldata;
aloger

arbeitslos *DeReWo 3042*

izlag. ▶

1 LAN HARREMANAK langabe

Arbeitslose *DeReWo*

iz. bizidun f. ▶

1 LAN HARREMANAK langabe; langabetu

Arbeitslosengeld *DeReWo 5038*

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK
langabezi sari; langabeentzako diru-
laguntza

Arbeitslosenhilfe *DeReWo 13476*

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK
langabezi sari; langabeentzako diru-
laguntza

Arbeitslosenquote *DeReWo 6783*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK langabeen tasa;
langabezia tasa

Arbeitslosenrate *DeReWo 17360*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK langabeen tasa;
langabezia tasa

Arbeitslosenunterstützung *DeReWo 37926*

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK
langabezi sari; langabeentzako diru-
laguntza

Arbeitslosenversicherung *DeReWo 11864*

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK
langabezia-aseguru

Arbeitslosenzahl *DeReWo 8918*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK langabeen kopuru

Arbeitsloser *HumanGender 2040*

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK langabe; langabetu

Arbeitslosigkeit *DeReWo 2034*

iz. f. ▶

1 EKONOMIA LAN HARREMANAK langabezia

Arbeitsmarkt *DeReWo 2196*

iz. m. ▶

1 EKONOMIA LAN HARREMANAK lan
merkatu

Arbeitsmarktpolitik *DeReWo 13356*

iz. f. ▶

1 POLITIKA lan-merkatuko politika
(aktiboa)

arbeitsmarktpolitisch *DeReWo 20806*

izlag. ▶

1 POLITIKA lan-merkatuko politikari
dagokion

Arbeitsmarktreform *DeReWo 21344*

iz. f. ▶

1 POLITIKA lan-merkatuaren erreforma;
lan-erreforma

Arbeitsmarktservice *DeReWo 14789*

iz. m. ▶

1 *Austria* ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK
enplegu erakunde

Arbeitsmaterial *DeReWo 38650*

iz. n. ▶

1 lantresnak; lanerako baliabideak

Arbeitsminister *DeReWo 9607*

iz. bizidun m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA lan ministro; enplegu
sailburu

Arbeitsministerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA lan ministro; enplegu
sailburu

Arbeitsministerium *DeReWo 19973*

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA enplegu ministerio;
enplegu saila

Arbeitsmöglichkeit *DeReWo 33947*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lan egiteko aukera;
enplegua eskuratzeko aukera

Arbeitsniederlegung *DeReWo 21316*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanuzte; greba

Arbeitsorganisation *DeReWo 30887*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanaren antolaketa

Arbeitsort *DeReWo 28861*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK lantoki

Arbeitspensum *DeReWo 34771*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK (lanean) egindako;
egindako lanaren kopuru

Arbeitsplatz *DeReWo 720*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK lanpostu

Arbeitsplatzabbau *DeReWo 21243*

iz. m. ▶

1 EKONOMIA LAN HARREMANAK lanpostu
murrizketa; lanpostuen murrizketa;
enplegu suntsiketa

Arbeitsplatzverlust *DeReWo 28730*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK lanpostuaren galera

Arbeitsprogramm *DeReWo 27798*

iz. m. ▶

1 egitarau; gai zerrenda

Arbeitsprozess *DeReWo 24814*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK lan mundu; lan arlo
2 LAN HARREMANAK *lanaren gauzatze

Arbeitsraum *DeReWo 28748*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK langela

Arbeitsrecht *DeReWo 16069*

iz. n. ▶

- 1 EKONOMIA ZUZENBIDEA lan arloko legedi

arbeitsrechtlich *DeReWo 22858*

izlag. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan arloko legediaren araberako

arbeitsreich *DeReWo 23712*

izlag. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan askoko
- 2 neketsu

Arbeitsschritt *DeReWo 31450*

iz. m. ▶

- 1 (lanean egin beharreko) urrats

Arbeitsschutz *DeReWo 25691*

iz. m. ▶

- 1 ZUZENBIDEA LAN HARREMANAK laneko segurtasun eta osasun

Arbeitssicherheit *DeReWo 38438*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK laneko segurtasun

Arbeitssieg *DeReWo 24968*

iz. m. ▶

- 1 *jarg.* KIROLA nekez lortutako garaipen

Arbeitssitzung *DeReWo 38782*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan bilera; laneko bilera

Arbeitspeicher *DeReWo 38496*

iz. m. ▶

- 1 INFORMATIKA laneko memoria

Arbeitsstätte *DeReWo 23357*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lantoki

Arbeitsstelle *DeReWo 11199*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA lantoki
- 2 EKONOMIA lanpostu

Arbeitsstunde *DeReWo 10169*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lanordu

Arbeitssuche *DeReWo 32571*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA lan bilaketa

● auf [Arbeitssuche](#) ▶ lan bila

Arbeitssuchende *DeReWo*

iz. bizidun f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

Arbeitssuchender *HumanGender 19715*

iz. bizidun m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

Arbeitstag *DeReWo 8326*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lanegun

Arbeitstagung *DeReWo 35418*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan jardunaldi; lan bilkura

Arbeitsteilung *DeReWo 16048*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA SOZIOLOGIA lanaren zatiketa

Arbeitstitel *DeReWo 21525*

iz. m. ▶

- 1 behin-behineko izenburu

Arbeitssuchende *DeReWo*

iz. bizidun f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

Arbeitssuchender *HumanGender 35417*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan-eskatzaile; enplegu bila dabilen

arbeitsunfähig *DeReWo 35477*

izlag. ▶

- 1 LAN HARREMANAK MEDIKUNTZA (lanerako) ezgai

Arbeitsunfall *DeReWo 14539*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK lan istripu

Arbeitsverhältnis *DeReWo* 10053

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK lan kontratu

Arbeitsvermittler *DeReWo* 29532

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK enplegu bitartekari

Arbeitsvermittlerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 LAN HARREMANAK enplegu bitartekari

Arbeitsvermittlung *DeReWo* 21228

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK enplegu bitartekaritza

Arbeitsvertrag *DeReWo* 12103

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK lan-kontratu

Arbeitsweise *DeReWo* 12410

iz. f. ▶

1 lan egiteko era; lan egiteko modu

Arbeitswelt *DeReWo* 8881

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lan arlo

Arbeitswoche *DeReWo* 39244

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lan-aste

Arbeitszeit *DeReWo* 3751

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanaldi

● gleitende [Arbeitszeit](#) ▶ lanaldi malgu

Arbeitszeitmodell *DeReWo* 26942

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK lanaldi eredu

Arbeitszeitverkürzung *DeReWo* 15691

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanaldi murriztapen

Arbeitszeitverlängerung *DeReWo* 34267

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanaldi luzapen

Arbeitszimmer *DeReWo* 17181

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK langela; bulego

archaisch *DeReWo* 11943

izlag. ▶

1 arkaiko

Archäologe *DeReWo* 8237 Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

1 arkeologo

Archäologie *DeReWo* 11350

iz. f. ▶

1 arkeologia

Archäologin *DeReWo* 35597 Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

1 arkeologo

archäologisch *DeReWo* 9565

izlag. ▶

1 areologia-; arkeologiko

Arche *DeReWo* 10147 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ontzi

● [Arche Noah](#) ▶ Noeren ontzia

Archipel *DeReWo* 24550 Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 GEOGRAFIA uhartedi; artxipelago

Architekt *DeReWo* 1809 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 arkitekto

Architektenbüro *DeReWo* 32790

iz. n. ▶

1 arkitektura bulego

Architektenkammer *DeReWo* 29628

iz. f. ▶

1 arkitektoen elkargo

Architektenwettbewerb *DeReWo* 22492

iz. m. ▶

1 arkitektura lehiaketa

Architektin *DeReWo* 17997 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 arkitekto

architektonisch DeReWo 7351

izlag. ▶

1 arkitektura-; arkitektoniko

Architektur DeReWo 3128 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 arkitektura

Architekturbüro DeReWo 13647

iz. n. ▶

1 arkitektura bulego

Archiv DeReWo 2891 Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 biltegi; artxibo

Archivar DeReWo 23104 Flexion: ~s, ~e

iz. bizidun m. ▶

1 artxibozain; agirizain

Archivarin HumanGender 23104 Flexion: ~s, ~e

iz. anim. f. ▶

1 artxibozain; agirizain

Archivbild DeReWo 21734

iz. n. ▶

1 ARGAZKIGINTZA KAZETARITZA artxiboko irudi

Archivfoto DeReWo 11607

iz. n. ▶

1 ARGAZKIGINTZA KAZETARITZA artxiboko argazki

archivieren DeReWo 26148 - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 artxibatu; sailkatu

Archivmaterial DeReWo 37556

iz. f. ▶

1 artxibo; artxiboan dagoen

Areal DeReWo 3018 Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 eremu; inguru
2 lursail

Arena DeReWo 2608 Flexion: ~, Arenen

iz. f. ▶

1 hondar; zezen plaza
2 kiroldegi

Arg DeReWo 21638

iz. n. ▶

1 zahark. huts; akats

● ohne Arg ▶ akatsgabe/tolesgabe

● im Argen liegen ▶ egoera txarrean egon

arg DeReWo 3262

I *izlag.* ▶

1 latz; gaitz

2 zahark. gaizto; maltzur; oker

II *izlag.adb.* ▶

1 *lgart. heg.* oso

Argentinier DeReWo 9621 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 argentinar; Argentinako

Argentinierin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 argentinar; Argentinako

argentinisch DeReWo 7078

izlag. ▶

1 argentinar; Argentinako

Ärger DeReWo 2693 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 [*über etw.*] haserre; haserredura; amorrur; sumindura; gaitzidura

2 *lgart.* istilu; iskanbila

● jmdm. Ärger machen ▶ -i lanak eman

ärgerlich DeReWo 6528

izlag. ▶

1 = verärgert haserre; estutu

2 haserregarri; sumingarri; gaitzgarri

ärgeren DeReWo 2465

I *ad. tran. +haben* ▶

1 haserretu; abaildu; amorratu; -i gogait eragin

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 haserretu; larritu; amorratu

Ärgernis DeReWo 11511 Flexion: ~ses, ~se

iz. f. ▶

1 eragozpen; haserrebidu

2 = Ärger haserre

arglos *DeReWo 24747*

izlag. ▶

- 1 tolesgabe; xalo
- 2 inozo; kaskarin; ergel; otzan

Argument *DeReWo 1962* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

- 1 argudio
- 2 **MATEMATIKA HIZKUNTZALARITZA**
argumentu

Argumentation *DeReWo 7367* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 argudiatze; arrazoibide

argumentativ *DeReWo 31537*

I *izlag.* ▶

- 1 argudiatzeari dagokion;
argudiatzearen bidezko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 argudiatzearen bidez; argudiatuz

argumentieren *DeReWo 4211* - *-ge galtzen du*

ad. intran. +haben ▶

- 1 argudiatu

Argusauge *DeReWo 31295*

iz. n. [pl.] ▶

- 1 *begi adi

- mit Argussaugen ▶ *begi adiz

Argwohn *DeReWo 21969* Flexion: ~s, ohne Plural

iz. m. ▶

- 1 [*gegen etw.*] goganbehar; gibel-beldur;
errezelo

argwöhnen *DeReWo 23330*

ad. tran. +haben ▶

- 1 susmatu; -en susmo izan

argwöhnisch *DeReWo 28250*

I *izlag.* ▶

- 1 [*gegen etw.*] goganbehartsu; irudikor

II *izlag.adb.* ▶

- 1 [*gegen etw.*] susmo txarrez

Arie *DeReWo 9228* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 **MUSIKA** aria

arisch *DeReWo 31459*

izlag. ▶

- 1 ariar

Aristokrat *DeReWo 37794* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 aristokrata

Aristokratin *HumanGender* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

- 1 aristokrata

aristokratisch *DeReWo 30507*

izlag. ▶

- 1 aristokrata-; aristokratiko

Arkade *DeReWo 16792* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 arku; zubi-zulo
- 2 arkuteria; arkupe

arktisch *DeReWo 24469*

izlag. ▶

- 1 iparpoloko; artiko

Arm *DeReWo 1321* Flexion: ~es, ~e

iz. m. ▶

- 1 beso; adar
- 2 **ANATOMIA** beso
- 3 = **Ärmel** mahuka; beso
- 4 *irud.* ● jdn. auf den Arm nehmen ▶ nbi.
adarra jo

arm *DeReWo 2078*

izlag. ▶

- 1 txiro; pobre; behartsu; lander
- 2 urri; eskas
- 3 = **bedauernswert** gaixo; koitadu;
gizajo; gajo

Armada *DeReWo 30961* [esp.]

iz. f. ▶

- 1 **ARLO MILITARRA HISTORIA** itsas armada
- 2 *irud. lgart.* samalda; oste

Armatur *DeReWo 27111* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 **MEKANIKA/TEKNOLOGIA** agingailu;
aldagailu; kontrol
- 2 (*iturgintza*) txorrota

Armaturenbrett *DeReWo 28741*

iz. n. ▶

- 1 agingailu-mahai
- 2 AUTOMOBILA agingailu-panel

Armband *DeReWo 25909*

iz. n. ▶

- 1 eskumuturreko

Armbanduhr *DeReWo 19241*

iz. f. ▶

- 1 eskumuturreko ordulari;
eskumuturreko erloju

Armbrust *DeReWo 30942* Flexion: ~, Armbrüste

iz. f. ▶

- 1 balezta

Armee *DeReWo 1450* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 ARLO MILITARRA armada; gudaroste

Armeeangehörige HumanGender

iz. bizidun f. ▶

- 1 ARLO MILITARRA soldadu; militar

Armeeangehöriger *DeReWo 36437*

iz. bizidun m. ▶

- 1 ARLO MILITARRA soldadu; gudari

Armeechef *DeReWo 21436*

iz. bizidun m. ▶

- 1 *lgart.* ARLO MILITARRA (armada) buruzagi

Armeechefin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

- 1 *lgart.* ARLO MILITARRA (armada) buruzagi

Armeeführung *DeReWo 35571*

iz. f. ▶

- 1 ARLO MILITARRA (armada) buruzagitza;
(armada) buruzagitasun

Armeesprecher *DeReWo 35392*

iz. bizidun m. ▶

- 1 ARLO MILITARRA bozeramaile militar

Armeesprecherin HumanGender 35392

iz. anim.f. ▶

- 1 ARLO MILITARRA bozeramaile militar

Ärmel *DeReWo 10482* Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

- 1 mahuka; beso
- 2 ● *irud.:* etw. aus dem Ärmel schütteln ▶
ezkerreko poltsikotik atera
- 3 ● *irud.:* die Ärmel hochkrepeln ▶
ekiteko prestatu

Armenhaus *DeReWo 28900*

iz. n. ▶

- 1 landerretxe; txirotegi

armenisch *DeReWo 14782*

izlag. ▶

- 1 armeniar

Armenviertel *DeReWo 27882*

iz. f. ▶

- 1 behe auzo; auzo txiro

Armlehne EAH2006

iz. f. ▶

- 1 beso-euskarri

Armleuchter EAH2006

iz. m. ▶

- 1 argimutil

ärmlich *DeReWo 19422*

izlag. ▶

- 1 txiro; lazeriatsu; apal; umil
- 2 urri; eskas

armselig *DeReWo 21894*

izlag. ▶

- 1 txiro; lazeriatsu; apal; umil;
miseriazko

Armut *DeReWo 3415* Flexion: ~, ohne Plural

iz. f. ▶

- 1 txirotasun; behartasun; pobrezia;
landerreria

Armutsbekämpfung *DeReWo 28364*

iz. f. ▶

- 1 txirotasunaren aurkako borroka

Armutsgrenze *DeReWo 20707*

iz. f. ▶

- 1 txirotasunaren atalase

Armutzeugnis *DeReWo 23189*

iz. f. ▶

1 gaitasun ezaren froga

- sich/jdm. ein Armutzeugnis ausstellen ▶ -en gaitasun eza frogatu

Aroma *DeReWo 12354* Flexion: ~s, ~sAromen

iz. f. ▶

1 urrin; lurrin; usain gozo

aromatisch *DeReWo 22286*

izlag. ▶

1 urrintsu; usain gozoko

2 KIMIKA aromatiko

Arrangement *DeReWo 7205* [fr.] Flexion: ~s, ~s

iz. n. ▶

1 antolakuntza

2 antolaketa; apaintza; gertaketa

3 MUSIKA moldaketa; egokitze

4 hitzarmen; akordio

Arrangeur *DeReWo 30097*

iz. bizidun m. ▶

1 MUSIKA moldatzaile; egokitzaile

2 *goi.* antolatzaile

Arrangeurin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 MUSIKA moldatzaile; egokitzaile

2 *goi.* antolatzaile

arrangieren *DeReWo 7923* - -ge galtzen du

I *ad. tran.* +haben ▶

1 antolatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 moldatu; konpondu

2 [mit jdm.] -ekin konpondu; elkar hartu

Arrest *DeReWo 29830* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 atxilotze; preso hartze

- unter Arrest stehen ▶ atxilotua egon

arrivieren VerblnfFormGrund [fr.] - -ge galtzen

du

ad. intran. +sein ▶

1 [zu etw.] bihurtu

2 arrakasta izan; gorakada izan;

gailendu

arriviert *DeReWo 24673* [fr.]

I ik. aditza: arrivieren

II *izlag.* ▶

1 arrakastatu; gailen

2 dotore; apain

arrogant *DeReWo 11222*

izlag. ▶

1 harro; buruiritzi; burgoi; arrandi; arranpalo

Arroganz *DeReWo 11161*

iz. f. ▶

1 harrokeria; arrandia; buruiritzi

Arsch *DeReWo 17331* Flexion: ~es, Ärsche

iz. m. ▶

1 ipurdi

Arschloch *DeReWo 24139*

iz. f. ▶

1 ipurtzulo

Arsen *DeReWo 25490*

iz. n. ▶

1 KIMIKA artseniko

Arsenal *DeReWo 6339* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 -tegi; armategi

2 *irud.* pila; mordo

3 [pl.] = Potenzial baliabide; ahalmen

Art *DeReWo 382*

iz. f. ▶

1 = Wesensart izaera

2 = Weise era; modu; gisa; molde

3 = Benehmen portaera; jokaera

4 = Sorte mota

5 BIOLOGIA espezie

Artefakt *DeReWo 36162*

iz. n. ▶

1 ARKEOLOGIA artefakto

2 ▶ eskuz egindako zerbit

3 MEDIKUNTZA *bere buruari egindako zauri

artenreich *DeReWo 33215*

izlag. ▶

1 BIOLOGIA INGURUMENA espezie anitzeko

Artenschutz DeReWo 19174

iz. m. ▶

1 INGURUMENA espezieen babes

Artenvielfalt DeReWo 17258

iz. f. ▶

1 BIOLOGIA espezieen aniztasun

Arterie DeReWo 36197 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ANATOMIA arteria

Artgenosse DeReWo 14190

iz. bizidun m. ▶

1 BIOLOGIA espeziekide

Artgenossin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 BIOLOGIA espeziekide

artgerecht DeReWo 15185

izlag. ▶

1 (aberea) espeziearentzat egoki

Arthrose DeReWo 29574

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA artrosi; giltzaduren gaitz

artifiziell DeReWo 33353

izlag. ▶

1 = künstlich artifizial

artig DeReWo 12461

izlag. ▶

1 zintzo; esaneko

Artikel DeReWo 1481 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

- 1 ZUZENBIDEA artikulu; atal
- 2 EKONOMIA salgai; produktu
- 3 KAZETARITZA artikulu
- 4 HIZKUNTZALARITZA artikulu

Artikulation DeReWo 25563

iz. f. ▶

- 1 HIZKUNTZALARITZA ahoskuntza; artikulazio
- 2 adierazpen

artikulieren DeReWo 13975 -ge galtzen du

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 ahoskatu
- 2 adierazi

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 adierazi

artikuliert DeReWo 35137

I *ad. partiz. ik. aditza: artikulieren*

II *izlag.* ▶

- 1 adigarri (ahoskatu)

Artillerie DeReWo 14757 [fr.] Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 ARLO MILITARRA artilleria

Artist DeReWo 8996 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 artista

Artistik DeReWo 22002

iz. f. ▶

- 1 akrobazia; trebetasun (handi)

Artistin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

- 1 artista

artistisch DeReWo 20040

izlag. ▶

- 1 akrobaziako; trebetasun handiko

Arznei DeReWo 12959 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 MEDIKUNTZA sendagai

Arzneimittel DeReWo 7966

iz. n. ▶

- 1 MEDIKUNTZA sendagai

Arzt DeReWo 664 Flexion: ~es, Ärzte

iz. bizidun m. ▶

- 1 MEDIKUNTZA sendagile; osagile; mediku

Arztbesuch DeReWo 18541

iz. m. ▶

- 1 MEDIKUNTZA ▶
a (sendagileari) bisita
b (sendagilearen) bisita

Ärztammer *DeReWo 12969*

izlag.adb. ▶

1 sendagileen elkargo; medikuen elkargo

Ärztenschaft *DeReWo 17448*

iz. f. ▶

1 *sendagileria

Ärzteteam *DeReWo 29725*

iz. n. ▶

1 **MEDIKUNTZA** sendagile talde; mediku talde

Arzthelfer *Duden*

iz. bizidun m. ▶

1 osasun-laguntzaile; klinika-laguntzaile; erizaintzako laguntzaile

Arzthelferin *DeReWo*

iz. bizidun f. ▶

1 osasun-laguntzaile; klinika-laguntzaile; erizaintzako laguntzaile

Ärztin *DeReWo 6729* Flexion: ~es, Ärzte

iz. bizidun f. ▶

1 **MEDIKUNTZA** sendagile; osagile; mediku

ärztlich *DeReWo 3469*

izlag. ▶

1 **MEDIKUNTZA** sendagilearen; medikuaren

Arztpraxis *DeReWo 12433*

iz. f. ▶

1 **MEDIKUNTZA** kontsulta (gela)

Asbest *DeReWo 18946* Flexion: ~es, ~e

iz. m. ▶

1 **KIMIKA** asbesto

Asche *DeReWo 7423* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 errauts; hausterre

Aschenbecher *DeReWo 20805*

iz. m. ▶

1 hautsontzi

Aschermittwoch *DeReWo 10309*

iz. m. ▶

1 Hausterre; Hauster egun

Asiate *DeReWo 15906*

iz. bizidun m. ▶

1 asiar; Asiako

Asiatin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 asiar; Asiako

asiatisch *DeReWo 4515*

izlag. ▶

1 asiar; Asiako

Askese *DeReWo 35097*

iz. f. ▶

1 aszetika
2 aszetismo

asketisch *DeReWo 30556*

izlag. ▶

1 aszesi-; aszetiko

asozial *DeReWo 27338*

izlag. ▶

1 senik gabeko; gizalegegabe

Aspekt *DeReWo 2399* Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 alde; alderdi; ikuspuntu
2 **HIZKUNTZALARITZA** aspektu

Asphalt *DeReWo 8984* Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 asfalto

Asphaltdecke *DeReWo 39243*

iz. f. ▶

1 asfaltozko zoru

asphaltieren *DeReWo 27031* - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 asfaltatu

Aspirant *DeReWo 21877* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 -gai; hautagai

Aspirantin *HumanGender* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 -gai; hautagai

Ass DeReWoAngepasst

iz. n. ▶

- 1 (kartetan) batekoa
- 2 (pertsona) aparteko; sekulako; onen

Assekurantz DeReWo 27480

iz. f. ▶

- 1 = Versicherungsgesellschaft aseguru; asurantzza

Assistent DeReWo 5367 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 laguntzaile

Assistentin DeReWo 13834 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

- 1 laguntzaile

Assistenz DeReWo 29696

iz. f. ▶

- 1 laguntza

Assistenzarzt DeReWo 30960

iz. bizidun m. ▶

- 1 MEDIKUNTZA sendagile laguntzaile

Assistenzärztin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

- 1 MEDIKUNTZA sendagile laguntzaile

Assistenztrainer DeReWo 27894

iz. bizidun m. ▶

- 1 KIROLA entrenatzaile laguntzaile; entrenatzailearen laguntzaile

Assistenztrainerin HumanGender 27894

iz. anim.f. ▶

- 1 KIROLA entrenatzaile laguntzaile; entrenatzailearen laguntzaile

assistieren DeReWo 20668 - -ge galtzen du

ad. intran. +haben ▶

- 1 [jmdm. bei etw.] -i lagundu

Assoziation DeReWo 10959 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 BIOLOGIA PSIKOLOGIA lotura; asoziazio
- 2 elkarte; elkartasun

asoziativ DeReWo 27518

izlag. ▶

- 1 PSIKOLOGIA *asoziazioaren bidezko
- 2 lotzeko; elkartzeko

asoziiieren DeReWo 19788 - -ge galtzen du

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 PSIKOLOGIA lotu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

- 1 elkartu

Ast DeReWo 7024 Flexion: ~s, Äste

iz. m. ▶

- 1 BOTANIKA (zuhaitz) adar

asten DeReWo 35173

I *ad. intran.* +haben ▶

- 1 ahalegin gogorak egin

II *ad. tran.* +haben ▶

- 1 zamatu; eraman
- 2 Igart. HEZKUNTZA ikasi

Asteroid DeReWo 20528

iz. m. ▶

- 1 ASTRONOMIA asteroide

Ästhet DeReWo 37092 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 esteta

Ästhetik DeReWo 7615 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 edertasun
- 2 FILOSOFIA estetika

Ästhetin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

- 1 esteta

ästhetisch DeReWo 4945

I *izlag.* ▶

- 1 eder
- 2 FILOSOFIA estetiko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 estetikoki

Asthma DeReWo 14217 Flexion: ~s, ohne Plural

iz. n. ▶

- 1 MEDIKUNTZA asma; hats bahitze

Astrologe DeReWo 35999 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 astrologo

Astrologie DeReWo 29124

iz. f. ▶

- 1 astrologia

Astrologin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▶
1 astrologo

Astronaut DeReWo 8922 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▶
1 astronauta

Astronautin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▶
1 astronauta

Astronom DeReWo 12321 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▶
1 astronomo

Astronomie DeReWo 16836
iz. f. ▶
1 astronomia

Astronomin HumanGender 12321 Flexion: ~en,
~en
iz. bizidun f. ▶
1 astronomo

astronomisch DeReWo 14747
izlag. ▶
1 astronomia-; astronomiko
2 *irud.* oso handi; oso altu

Asyl DeReWo 5875 Flexion: ~s, ~e
iz. n. ▶
1 babes

- Politika politisches **Asyl** ▶ babes politiko; asilo politiko

2 (babes) etxe

Asylant DeReWo 21528 Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▶
1 POLITIKA errefuxiatu; iheslari

Asylantin HumanGender Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▶
1 POLITIKA errefuxiatu; iheslari

Asylantrag DeReWo 15633
iz. m. ▶
1 ADMINISTRAZIOA babes politiko eskaera; asilo politiko eskaera

Asylbewerber DeReWo 5217
iz. bizidun m. ▶
1 POLITIKA ADMINISTRAZIOA babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylbewerberheim DeReWo 21635
iz. n. ▶
1 iheslarien babes etxe

Asylbewerberin HumanGender
iz. bizidun f. ▶
1 POLITIKA ADMINISTRAZIOA babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylpolitik DeReWo 22441
iz. f. ▶
1 POLITIKA iheslarien gaineko politika

Asylrecht DeReWo 13577
iz. n. ▶
1 ZUZENBIDEA POLITIKA babesa eskatzeko eskubide; asiloa eskatzeko eskubide
2 babes politiko emateko eskubide; asiko politiko emateko eskubide

Asylsuchende DeReWo Flexion: ein ~r/ eine ~,
~n, ~n
iz. (orainald.partiz.) bizidun f. ▶
1 babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylsuchender HumanGender 14905 Flexion:
ein ~r/ eine ~, ~n, ~n
iz. (orainald.partiz.) bizidun m. ▶
1 babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylverfahren DeReWo 19882
iz. n. ▶
1 ZUZENBIDEA babes politiko jasotzeko prozedura; asilo-prozedura

Asylwerber DeReWo 37118
iz. bizidun m. ▶
1 *Austria* = **Asylbewerber** babes eskatzaile; asilo eskatzaile

Asylwerberin HumanGender
iz. bizidun f. ▶
1 *Austria* = **Asylbewerber** babes eskatzaile; asilo eskatzaile

asymmetrisch *DeReWo 26760*

- I *izlag.* ▶
 - 1 asimetriko
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 asimetrikoki

Atelier *DeReWo 4487* Flexion: ~s, ~s

- iz. n.* ▶
 - 1 ARTEA ZINEMA estudio

Atem *DeReWo 4899* Flexion: ~s, ohne Plural

- iz. m.* ▶
 - 1 arnasa; hats

atemberaubend *DeReWo 7234*

- I *izlag. (orainald.partiz.)* ▶
 - 1 zorabiagarri; izugarri
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 izugarri

Atembeschwerden *DeReWoAngepasst*

- iz. f. [pl.]* ▶
 - 1 MEDIKUNTZA arnas zailtasun;
arnasestu

atemlos *DeReWo 19342*

- I *izlag.* ▶
 - 1 arnasa hartu gabe
 - 2 irud. adi-adi
 - 3 irud. etengabe
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 arnasestuka

Atemluft *DeReWo 30782*

- iz. f.* ▶
 - 1 arnasa aire; arnasteko aire

Atemnot *DeReWo 24173*

- iz. f.* ▶
 - 1 arnasestu; hatsanka; hats-bahitura;
itolarri

Atempause *DeReWo 18870*

- iz. f.* ▶
 - 1 irud. atsedenaldi; hats hartze; arnasa

Atemschutzgerät *DeReWo 25633*

- iz. n.* ▶
 - 1 arnas-babes; gas maskara

Atemwege *DeReWoAngepasst*

- iz. m. [pl.]* ▶
 - 1 ANATOMIA arnasbide

Atemwegserkrankung *DeReWo 33437*

- iz. f.* ▶
 - 1 MEDIKUNTZA arnas-gaixotasun

Atemzug *DeReWo 12592*

- iz. m.* ▶
 - 1 arnasaldi; hatsaldi

Atheist *DeReWo 30309* Flexion: ~en, ~en

- iz. bizidun m.* ▶
 - 1 ateo; jainkogabe

Atheistin *HumanGender* Flexion: ~en, ~en

- iz. bizidun f.* ▶
 - 1 ateo; jainkogabe

Äther *DeReWo 23924* Flexion: ~s, ohne Plural

- iz. m.* ▶
 - 1 FISIKA LITERATURA eter; espazio; zeru
 - 2 KIMIKA eter

ätherisch *DeReWo 22001*

- izlag.* ▶
 - 1 LITERATURA guztiz mehe; atzigaitz
 - 2 KIMIKA eter-

Äthiopier *DeReWo 25262*

- iz. bizidun m.* ▶
 - 1 etiopiar

Äthiopierin *HumanGender*

- iz. bizidun f.* ▶
 - 1 etiopiar

äthiopisch *DeReWo 16459*

- izlag.* ▶
 - 1 etopiar; Etiopiako

Athlet *DeReWo 2881* Flexion: ~en, ~en

- iz. bizidun m.* ▶
 - 1 KIROLA atleta

Athletik *DeReWo 28460*

- iz. f.* ▶
 - 1 KIROLA atletismo

Athletin *DeReWo 10602* Flexion: ~en, ~en

- iz. bizidun f.* ▶
 - 1 KIROLA atleta

athletisch *DeReWo 21227*

- izlag.* ▶
 - 1 atleta-; atletiko

atlantisch *DeReWo 24362*
izlag.adb. ▶

1 atlantiko; atlantiar

atmen *DeReWo 7325*

I *ad. intran.* +haben ▶

1 arnastu; arnasa hartu (eta bota)

II *ad. tran.* +haben ▶

1 goi. arnastu

2 irud. goi. hedatu

Atmosphäre *DeReWo 1951*

iz. f. ▶

1 ASTRONOMIA METEOROLOGIA atmosfera;
egurats

2 FISIKA atmosfera

3 = *Umgebung, Milieu giro*

atmosphärisch *DeReWo 12345*

izlag. ▶

1 atmosfera-; egurats-; atmosferiko

Atmung *DeReWo 20922*

iz. f. ik. aditza: atmen ▶

1 arnasketa

Atoll *DeReWo 27130* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 atoloi; atoll

Atom *DeReWo 5612* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 FISIKA atomo

2 izpi; tanta

Atomanlage *DeReWo 17983*

iz. f. ▶

1 instalazio nuklear

atomar *DeReWo 8394*

izlag. ▶

1 FISIKA atomo-; atomiko; nuklear

Atomausstieg *DeReWo 14152*

iz. m. ▶

1 *energia nuklearraren erabilpena
bertan behera uztea

Atombombe *DeReWo 11163*

iz. f. ▶

1 bonba nuklear

Atomenergie *DeReWo 10311*

iz. f. ▶

1 energia nuklear

Atomindustrie *DeReWo 24492*

iz. f. ▶

1 energia nuklearraren industria

Atomkern *DeReWo 38437*

iz. m. ▶

1 FISIKA atomo nukleo

Atomkraft *DeReWo 11771*

iz. f. ▶

1 FISIKA indar nuklear; energia
atomiko; energia nuklear

Atomkraftgegner *DeReWo 22376*

iz. bizidun m. ▶

1 energia nuklearraren aurkari

Atomkraftgegnerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 energia nuklearraren aurkari

Atomkraftwerk *DeReWo 5430*

iz. n. ▶

1 zentral nuklear; indarretxe nuklear

Atomkrieg *DeReWo 30179*

iz. m. ▶

1 gerra nuklear

Atommacht *DeReWo 19739*

iz. f. ▶

1 POLITIKA *arma nuklearrak dauzkan
herrialde

2 *arma nuklearrak dauzkan armada

Atommeiler *DeReWo 19511*

iz. m. ▶

1 erreaktore nuklear (handi)

Atom Müll *DeReWo 10697*

iz. m. [sg.] ▶

1 hondakin nuklearrak

Atom Mülltransport *DeReWo 35723*

iz. m. ▶

1 hondakin nuklearren garraiatze

Atompolitik *DeReWo 27016*

iz. f. ▶

1 **POLITIKA** energia nuklearraren gaineko politika

Atomprogramm *DeReWo 11853*

iz. n. ▶

1 **POLITIKA** energia nuklearra uztiatzeko programa

Atomrakete *DeReWo 36451*

iz. f. ▶

1 suziri nuklear

Atomreaktor *DeReWo 22570*

iz. m. ▶

1 errektore nuklear

Atomsprengkopf *DeReWo 39869*

iz. m. ▶

1 (suziriak daraman) lehergailu nuklear

Atomstrom *DeReWo 20202*

iz. m. ▶

1 errektore nuklearrean ekoiztutako argindar

Atomtest *DeReWo 14656*

iz. m. ▶

1 bonba nuklearren froga

Atomtransport *DeReWo 31253*

iz. m. ▶

1 gai erradioaktiboen garraiatze

Atomversuch *DeReWo 31735*

iz. m. ▶

1 bonba nuklearren froga

Atomwaffe *DeReWo 7930*

iz. f. ▶

1 arma nuklear; bonba nuklear

Atomwaffenprogramm *DeReWo 32322*

iz. n. ▶

1 **POLITIKA** *arma nuklearrak ekoizteko programa

Atomwaffensperrvertrag *DeReWo 28586*

iz. m. ▶

1 Arma Nuklearrak Ez Ugaritzeko Ituna

Atomwirtschaft *DeReWo 38320*

iz. f. ▶

1 energia nuklearraren industria

Atrium *DeReWo 19407* Flexion: ~s, Atrien

iz. n. ▶

1 **ARKITEKTURA** atari; patio

Attacke *DeReWo 3762* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 eraso
2 **MEDIKUNTZA** eraso; kolpe; krisi

attackieren *DeReWo 6535* -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 eraso; erasotu; jo

Attentat *DeReWo 4240* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 atentatu; eraso

Attentäter *DeReWo 7473* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 erasotzaile; hiltzaile

Attentäterin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 erasotzaile; hiltzaile

Attest *DeReWo 21900* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 **ADMINISTRAZIOA** **MEDIKUNTZA** mediku-ziurtagiri
2 zahark. agiri; egiaztagiri

attestieren *DeReWo 11634* -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 = **bescheinigen** (agiri ofizialez) ziurtatu

Attitüde *DeReWo 19997* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 jarrera; jokabide; portaera; itxura; planta

Attraktion *DeReWo 3589* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 ikuskizun; atrakzio
2 erakargarritasun; xarma
3 **FISIKA** erakarmen

attraktiv *DeReWo 1475*

I *izlag.* ▶

1 erakargarri; xarmagarri

II *izlag.adb.* ▶

1 erakargarri; xarmagarri

Attraktivität *DeReWo 6221*

iz. f. ▶

1 erakargarritasun; xarma

Attrappe *DeReWo 25550*

iz. f. ▶

1 gezurrezko; imitazio; antzeratze

Attribut *DeReWo 14007* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 ezaugarri; nolakotasun

2 HIZKUNTZALARITZA atributo

atypisch *DeReWo 38144*

izlag. ▶

1 atipiko

ätzen *DeReWo 29655*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 (garratzaz) erre; jan; irarri

II *ad. intran. +haben* ▶

1 irud. gaizki esaka aritu; maiseoan aritu

ätzend *DeReWo 20333*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 korrosibo; erregarri

2 irud. lgart. oso txar; oso itsusi

Aubergine *DeReWo 38375* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 BOTANIKA alberjina

auch *DeReWo 17*

adlag. ▶

1 ere; ere bai; baita ere; halaber

● auch nicht ▶ ere ez; ezta ere

Audienz *DeReWo 24091* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 audientzia; entzunaldi

● jdn. in Audienz empfangen ▶ nb. audientzian hartu

Audimax *DeReWo 31778*

iz. (laburtz.) n. ▶

1 (unibertsitatea) areto nagusi

Audio *DeReWoAngepasst*

iz. n. ▶

1 soinu-grabaketa

audiovisuell *DeReWo 29009*

izlag. ▶

1 ikus-entzunezko

Auditorium *DeReWo 14093* Flexion: ~s,

Auditorien

iz. n. ▶

1 auditorium; entzunleku; entzun-areto

2 entzuleak; entzuleria

Aue *DeReWo 8429* Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 poet. belardi; zelai; larre

aufarbeiten *DeReWo 7612 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (egitekoa) eguneratu; lantzen amaitu

2 (altzaria, artelana) zaharberritu

3 (arazoa, gatatzka) landu

aufatmen *DeReWo 7983 - bereizgarria*

ad. intran. +haben ▶

1 (behin eta sakon) arnasa hartu

2 larritasuna galdu; lasaitu

aufbahren *DeReWo 33400 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ik. Bahre ▶

1 (hilotza) andetan jarri; zerraldoan jarri

Aufbau *DeReWo 2044* Flexion: ~s, Aufbauten

iz. m. ▶

1 [sg.] eratzte; eraikitze; berreraikitze

2 [sg.] eraketa; erabide; antolaketa

3 eraikin; eraikuntza

4 AUTOMOBILA = Karosserie karrozeria

Aufbauarbeit *DeReWo 15636*

iz. f. ▶

1 eraikitze lanak; berreraiketa lanak; eratzte lanak

aufbauen DeReWo 1089 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 eraiki; berreraiki
- 2 sortu; eratu; antolatu
- 3 prestatu
- 4 [auf etw.] oinarritu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

- 1 sortu; hedatu
- 2 ● *Igart.:* sich vor jdm. aufbauen ▶ *nb.-en
aurrean jarri

Aufbauhilfe DeReWo 32669

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA POLITIKA berreraikitze
laguntza

aufbäumen DeReWo 11043 - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 (zaldia) zutitu
- 2 sumindu; erremindu
- 3 [gegen jdn./etw.] aurre egin; borrokatu;
altxatu

Aufbauphase DeReWo 35588

iz. f. ik. Aufbau ▶

- 1 hasierako fase

aufbauschen DeReWo 35068 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (haizeak) puztu
- 2 *irud.* puztu; hanpatu; areagotu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

- 1 (haizean) puztu; hantu
- 2 [zu etw.] areagotu

aufbegehren DeReWo 16240 - bereizgarria, -ge
galtzen du.

ad. intrans. +haben [gegen etw.] ▶

- 1 sumindu; erremindu; aurre egin

aufbereiten DeReWo 10890 - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

- 1 [für etw.] prestatu; moldatu
- 2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA KIMIKA araztu;
birprozesatu

Aufbereitung DeReWo 19325

iz. f. ik. aditza: aufbereiten ▶

- 1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA KIMIKA arazketa;
birprozesatze

aufbessern DeReWo 13409 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 hobetu; hobeagotu

aufbewahren DeReWo 7724 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 gorde

Aufbewahrung DeReWo 28167

iz. f. ik. aditza: aufbewahren ▶

- 1 gordailutze
- 2 gordetegi

aufbieten DeReWo 7163 - irregularra,
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 erabili; baliatu
- 2 ARLO MILITARRA mobilizatu
- 3 zahark. (eskontza) iragarri

aufblähen DeReWo 26203 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 puztu; buiatu; handitu
- 2 *irud.* puztu; handitu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

- 1 puztu; hantu
- 2 *irud.* puztu; hanpatu; areagotu
- 3 *irud.* harropuztu; handipuztu

aufblasbar DeReWo 30529

izlag. ▶

- 1 puzgarri

aufblasen DeReWo 36543 - irregularra,
bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 puztu; hantu; haizatu
- 2 *irud.* puztu; hanpatu; areagotu

II *ad.* + 'sich' ▶

- 1 *irud.* harropuztu; handipuztu

aufblicken DeReWo 35650 - bereizgarria

ad. intrans. +haben ▶

- 1 begiak altxatu; gorantz begiratu
- 2 [zu jdm.] miretsi; mira egin

aufblitzen DeReWo 16114 - bereizgarria

I *ad. intrans.* +haben ▶

- 1 distiratu

II *ad. intrans.* +sein ▶

- 1 *irud.* (bat-batean) burura etorri; (bat-
batean) bururatu

aufblühen *DeReWo 13063 - bereizgarria*

ad. intrans. +sein ▶

- 1 loratu; lilitu
- 2 *irud.* loratu; aurrera egin; gora egin; joritu

aufbranden *DeReWo 20727 - bereizgarria*

ad. intrans. +sein ▶

- 1 ITSASOA (*uhinek*) *ik.* Brandung oldartu; eraso
- 2 *irud.* hasi; (bat-batean) hedatu

aufbrauchen *DeReWo 14039 - bereizgarria*

ad. trans. +haben ▶

- 1 agortu; bukatu; ahitu

aufbrausen *DeReWo 13548 - bereizgarria*

ad. intrans. +sein ▶

- 1 (bat-batean) borborka hasi; aparra sortu
- 2 *irud.* (bat-batean) sumindu; suak hartu; suak eta garrak hartu

aufbrechen *DeReWo 3056 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. trans. +haben ▶*

- 1 (*atea, sarraila*) bortxatu
- 2 zartatu; pitzatu

II *ad. intrans. +sein ▶*

- 1 abiatu; partitu
- 2 zartatu; pitzatu

aufbringen *DeReWo 4280 - irregularra, bereizgarria.*

ad. trans. +haben ▶

- 1 (*dirua*) bildu
- 2 (*berrikuntza*) aurkeztu
- 3 (*zurrumurrua, ideia*) hedatu
- 4 *irud.* [*jdn. gegen sich/jdn.*] haserrarazi; narritatu
- 5 ITSASOA ARLO MILITARRA (*itsasontzia*) menderatu

Aufbruch *DeReWo 5758 Flexion: ~s, Aufbrüche*

iz. m. ik. aditza: aufbrechen ▶

- 1 abiatze; abiada
- 2 pitzadura; pitzatu

aufbrummen *DeReWo 25594 - bereizgarria*

ad. trans. +haben ▶

- 1 *ik.* brummen 1 (bat-batean) burrun egin
- 2 [*jmdm. etw.*] (zigorra) ezarri; -ekin zigortu
- 3 *lgart.* NAUTIKA hondoa jo

aufbürden *DeReWo 16411 - bereizgarria*

ad. trans. +haben [jmdm. etw.] ▶

- 1 *ik.* Bürde bizkarreratu; ezarri; eginarazi

aufdecken *DeReWo 6522 - bereizgarria*

I *ad. trans. +haben ▶*

- 1 desestali; -i estalkia kendu; ireki
- 2 agerrarazi; jakinarazi; salatu
- 3 (*kartak*) erakutsi
- 4 SUKALDEA (*mahai zapia*) zabaldu

II *ad. intrans. +haben ▶*

- 1 SUKALDEA mahaia atondu

Aufdeckung *DeReWo 21634*

iz. f. ▶

- 1 *ik.* aditza: aufdecken 2 bereziki ezagutarazte; agertze; salaketa

aufdrängen *DeReWo 7419 - bereizgarria*

I *ad. trans. +haben [jmdm. etw.] ▶*

- 1 harrarazi; eginarazi; inposatu; (bortxaz) ezarri

II *ad. + 'sich' +haben [jmdm.] ▶*

- 1 gogaitu; nardatu
- 2 (nahi gabe) burura etorri

aufdrehen *DeReWo 19548 - bereizgarria*

I *ad. trans. +haben ▶*

- 1 deskribildu; askatu
- 2 (*jarioak*) ireki
- 3 (*soka*) desegin
- 4 (*izurra, bibotea*) izurtu; kizkurtu
- 5 *lgart.* (*bozgorailua*) -en bolumena igo
- 6 *heg. Austria (argia)* piztu

II *ad. intrans. +haben ▶*

- 1 *lgart. irud.* alaitu (asko); harrotu; adoretu

aufdringlich *DeReWo 17691*

izlag. ▶

- 1 *ik.* aufdrängen 1 akigarri; nekagarri; estugarri

Aufdruck *DeReWo 19041* Flexion: ~s, Aufdrücke
iz. m. ▶

1 inprimatze; irudi

aufdrücken *DeReWo 14312 - irregularra,*
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 (bultzaka) ireki
- 2 (zigilua) jarri
- 3 *lgart. [jmdm. etw.]* harrarazi; eginarazi;
(bortxaz) ezarri

aufeinander *DeReWo 3697*

adlag. ▶

1 bata bestearn gainean

aufeinanderfolgen *DeReWo* Angepasst -
bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 bata bestearn ondolik joan

aufeinanderprallen *DeReWo 33530 -*
bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 elkar jo; talka egin

aufeinandertreffen *DeReWo 16394 -*
bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 KIROLA elkarrekin lehiatu
- 2 ARLO MILITARRA elkarren aurka
borrokatu; elkarren aurka gudukatu

Aufenthalt *DeReWo 3188* Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▶

- 1 geldialdi; egonaldi
- 2 *goi.* egonleku; bizileku

Aufenthaltsbewilligung *DeReWo 37003*
iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA (behin-
behineko) egoitza-baimen

Aufenthaltsdauer *DeReWo 34567*

iz. m. ▶

- 1 geldialdiaren iraupen
- 2 ADMINISTRAZIOA egoitzaren iraupen

Aufenthaltsurlaubnis *DeReWo 20521*

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egoitza-
baimen

Aufenthaltsgenehmigung *DeReWo 18392*
iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egoitza-
baimen

Aufenthaltsort *DeReWo 15744*

iz. m. ▶

1 egonleku; bizileku

Aufenthaltsraum *DeReWo 17497*

iz. m. ▶

1 aisialdi gune; aisialdi gela

Aufenthaltsrecht *DeReWo 26641*

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA bizileku-
eskubide

auflegen *DeReWo 10824 - bereizgarria, -ge*
galtzen du.

ad. tran. +haben [jmdm. etw.] ▶

1 ezarri; eginarazi

aufstehen *DeReWo 16732 - irregularra,*
bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. intran. +sein ▶

- 1 ERLIJIOA piztu; berpiztu
- 2 *lgart. oneratu; suspertu*

Auferstehung *DeReWo 12149* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auferstehen ▶

1 ERLIJIOA pizkunde

aufessen *DeReWo 30329 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 (gutziz) jan

II *ad. intran. +haben* ▶

1 (jaten) amaitu; (jaten) bukatu

auffahren *DeReWo 6426 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 ekarri; bertaratu; ezarri

II *ad. intran. +sein* ▶

- 1 (bat-batean) zutitu
- 2 *irud. ikaratu*
- 3 *irud. sutu; sumindu*
- 4 ● AUTOMOBILA (zu) dicht **auffahren** ▶
aurrekoari (gehiegi) hurbildu
- 5 [*auf etw.*] AUTOMOBILA jo; talka egin
- 6 ARLO MILITARRA bertaratu; posizioa
hartu

Auffahrt *DeReWo 14132**iz. f.* ▶

- 1 igotze
- 2 arrapala; maldaxka
- 3 sarbide
- 4 *heg. Suitza* ERLIJOA jasokunde

Auffahrnfall *DeReWo 12962**iz. m.* ▶

- 1 AUTOMOBILA atzetik jotze; atzetik talka egite

auffallen *DeReWo 1594 - irregularra, bereizgarria.**ad. intrans. +sein* ▶

- 1 [*auf etw.*] (gainera) erori
- 2 [*etw. jmdm.*] -z ohartu; -z konturatu
- 3 atentzioa eman; deigarri gertatu; arretra erakarri

auffallend *DeReWo 6651*I *izlag. (orainald, partiz.)* ▶

- 1 deigarri; nabarmen

II *izlag. adb.* ▶

- 1 era deigarrian; nabarmen; deigarriki; oso

auffällig *DeReWo 3924**izlag.* ▶

- 1 deigarri; nabarmen

Auffälligkeit *DeReWo 21458**iz. f.* ▶

- 1 deigarritasun; nabarmentasun

Auffangbecken *DeReWo 37758**iz. n.* ▶

- 1 = **Sammelbecken** (biltzeko) ontzi; (biltzeko) andel
- 2 *irud.* bilgune

auffangen *DeReWo 6884 - irregularra, bereizgarria.**ad. trans. +haben* ▶

- 1 (airetik) hartu; (airetik) harrapatu; (airetik) jaso
- 2 (*isurkariak*) bildu
- 3 (*ihselariak*) -i harrera egin
- 4 (*kolpea*) -i eutsi; moteldu

Auffanggesellschaft *DeReWo 30300**iz. f.* ▶

- 1 EKONOMIA *kaudimen gabeko/porrot egindako enpresaren ordezkotitate

Auffanglager *DeReWo 38519**iz. n.* ▶

- 1 babes eremu; ihselari eremu

auffassen *DeReWo 16397 - bereizgarria**ad. trans. +haben* ▶

- 1 = **verstehen** ulertu
- 2 [*als etw.*] -tzat hartu; -tzat jo

Auffassung *DeReWo 2462 Flexion: ~, ~en**iz. f. ik. aditza: auffassen* ▶

- 1 uste; iritzi; aburu

● *jds. Auffassung nach* ▶ *nb.-en ustez*

- 2 ulermen

auffindbar *DeReWo 34664**izlag.* ▶

- 1 atzemangarri

auffinden *DeReWo 7057 - irregularra, bereizgarria.**ad. trans. +haben* ▶

- 1 atzeman; aurkitu

aufflackern *DeReWo 27831 - bereizgarria**ad. intrans. +sein* ▶

- 1 (*garra*) bizitu; biziagotu
- 2 *irud.* bizitu; areagotu

aufflammen *DeReWo 18521 - bereizgarria**ad. intrans. +sein* ▶

- 1 *ik. Flamme* garrak bota; garra jario

auffliegen *DeReWo 9428 - irregularra, bereizgarria.**ad. intrans. +sein* ▶

- 1 hegan gora egin
- 2 (*atea, lehioa*) (bat-batean) ireki
- 3 *lgart. (isilpekoa)* agertu; ageri izan; porrot egin

auffordern *DeReWo 1111 - bereizgarria**ad. trans. +haben* ▶

- 1 [*jdn. zu etwas*] -i galdatu; -i eskatu; -i agindu; -i dei egin

Aufforderung *DeReWo 5403*

iz. f. ik. aditza: auffordern ▶

- 1 eskaera; dei; agindei

aufforsten *DeReWo 33974 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 zuhaiztu; basotu; zuhaitzberritu;
basoberritu

Aufforstung *DeReWo 32653*

iz. f. ik. aditza: aufforsten ▶

- 1 basotze; basoberritze

auffressen *DeReWo 19555 - irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. +haben ▶

- 1 (animaliek) (guztiz) jan; irentsi
2 irud. jan; indar-hustu; akitu

auffrischen *DeReWo 12268 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 berritu
2 irud. biziberritu

II *ad. intran. +haben ▶*

- 1 METEOROLOGIA (haizea) bizitu

aufführen *DeReWo 2501 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 ANTZERKIA antzetztu; jokatu; eman
2 MUSIKA jo; eman
3 aipatu; aipu egin

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 jokatu; portatu; gobernatu

Aufführung *DeReWo 1950 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: aufführen ▶

- 1 ANTZERKIA antzetzpen; emanaldi
2 MUSIKA emanaldi
3 aipamen; aipu
4 goi. jokaera; portaera

Aufführungspraxis *DeReWo 36073*

iz. f. ▶

- 1 MUSIKA emateko molde

auffüllen *DeReWo 10520 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (ontzia) (berriz) bete
2 (berriz) hornitu
3 [mit etw.] SUKALDEA (isurkaria) gehitu

Aufgabe *DeReWo 487 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: aufgeben ▶

- 1 egiteko; eginkizun; betebehar;
zeregin
2 MATEMATIKA ariketa
3 HEZKUNTZA ariketa; etxerako lan
4 uko egite; bertan behera uzte
5 KIROLA (baloi) *sake
6 (ekipaje) erregistratze; bidaltze;
gordailutze

Aufgabenbereich *DeReWo 16634*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK ardura; betebehar;
lan-arlo

Aufgabenfeld *DeReWo 30568*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK ardura; betebehar;
lan-arlo

Aufgabengebiet *DeReWo 21035*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK ardura; betebehar;
lan-arlo

Aufgabenstellung *DeReWo 20066*

iz. f. ▶

- 1 arazo; eginkizun; zeregin

Aufgabenteilung *DeReWo 31512*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK zereginen
partekatze; lanaren partekatze

Aufgabenverteilung *DeReWo 32986*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK zereginen banaketa;
lanaren banaketa

Aufgang *DeReWo 27495 Flexion: ~s, Aufgänge*

iz. m. ik. aditza: aufgehen ▶

- 1 igobide; eskailera
2 (argizagiak, ilargia) sorrera; irteera

aufgeben *DeReWo 1376 - irregularra, bereizgarria.*
I **ad. tran.** +haben ▶
1 (posta, ekipajea) igorri; bidali; erregistratu
2 (ariketa, lana) eman; eginarazi
3 -i utzi; bertan behera utzi; -i uko egin
4 **MEDIKUNTZA** hiletsi
5 **KIROLA** (baloia) sake egin
II **ad. intran.** +haben ▶
1 amore eman; etsi; errenditu; ematen egin

Aufgebot *DeReWo 6005 Flexion: ~s, ~e*
iz. n. ik. aditza: aufbieten ▶
1 baliabideen erabiltze
2 **Suitza** ARLO MILITARRA errekrutatze
3 ezkondei

aufgebracht *DeReWo 5239*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufbringen
II **izlag.** ▶
1 asaldatu; haserre

aufgehen *DeReWo 2986 - irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +sein ▶
1 (argizagiak, ilargia) sortu; ilki
2 = öffnen 1 ireki; zabaldu
3 **BOTANIKA** erne; jaio
4 **SUKALDEA** (orea) harrotu

aufgeklärt *DeReWo 5568 - bereizgarria*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufklären
II **izlag.** ▶
1 ikasi; eskoladun

aufgekratzt *DeReWo 39829*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufkratzen
II **izlag.** ▶
1 *lgart.* bizi; alai; urduri; burua berotu
III **izlag.adb.** ▶
1 *lgart.* bizitasunez; biziki; urduri

aufgelöst *DeReWo 17755*
I **ad. partiz. ik. aditza:** auflösen
II **izlag.** ▶
1 bere onetik aterea

● in Tränen **aufgelöst** ▶ negar batean

aufgeregt *DeReWo 6434*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufregen
II **izlag.** ▶
1 urduri

Aufgeregtheit *DeReWo 32910*
iz. f. ▶
1 urduritasun; asaldura

aufgeschlossen *DeReWo 9741*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufschließen
II **izlag.** ▶
1 *irud. [für etw.]* ireki; buru-ireki; gogozabal

Aufgeschlossenheit *DeReWo 35690*
iz. f. ▶
1 ik. aufgeschlossen 1 irekitasun

aufgesetzt *DeReWo 25683*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufsetzen
II **izlag.** ▶
1 *irud.* behartu; faltsu

● ein **aufgesetztes** Lächeln ▶ barre azala

aufgeweckt *DeReWo 21093*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufwecken
II **izlag.** ▶
1 *irud.* argi; buruargi; adimentsu

aufgewühlt *DeReWo 36053*
I **ad. partiz. ik. aditza:** aufwühlen
II **izlag.** ▶
1 *irud.* narritatu; bere onetik aterea

aufgießen *DeReWo 39414 - irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▶
1 (isurkaria) (gainean) isuri
2 **SUKALDEA** (kafea, infusioa) prestatu

aufgreifen *DeReWo 3996 - irregularra, bereizgarria.*
ad. tran. +haben ▶
1 [*jndn.*] harrapatu
2 [*etw.*] hartu; berriz hartu; berrartu

aufgrund *DeReWo 902*
prepos. +Gen. ▶
1 dela-eta; dela medio

Aufguss DeReWo 34252

iz. m. ik. aditza: aufgießen ▶

- 1 egoskin; infusio

aufhaben DeReWo 4927 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 zabalik izan
- 2 (*jantzia*) (buruan) jantzi; (buruan) eraman
- 3 HEZKUNTZA (*etxerako lana*) egin behar izan

II *ad. intran. +haben ▶*

- 1 (*denda*) zabalik egon

aufhalten DeReWo 2423 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 gelditu; geldiarazi; beranduarazi; oztopatu; eragotzi
- 2 [*jmdm. etw.*] zabalik mantendu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 egon
- 2 [*mit etw.*] jostatu; denbora galdu

aufhängen DeReWo 8143 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 zintzilikatu; eseki; eskegi
- 2 = *erhängen* urkatu
- 3 *lgart.* [*jmdm. etw.*] pasatu; harrarazi

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 = *erhängen* bere burua urkatu

aufhebeln DeReWo 20261 - bereizgarria

ad. tran. +haben ik. Hebel ▶

- 1 (palankaz) ireki

Aufheben DeReWo 30316

iz. n. ▶

- 1 *goi.* [*um/von etw.*] garrantzia; axola

aufheben DeReWo 2171 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 jaso; lurretik hartu
- 2 = *aufbewahren* gorde
- 3 ZUZENBIDEA ezeztatu; baliogabetu
- 4 = *beenden* (*bilera*) amaitu

aufheizen DeReWo 28223 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 berotu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 berotu

aufhellen DeReWo 18538 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 argitu; -i argi eman
- 2 *irud.* argitu; azaldu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 argitu
- 2 *irud.* argitu; alaitu
- 3 METEOROLOGIA atertu; garbitu; oskarbitu

aufhetzen DeReWo 38989 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 [*zu etw.*] akuilatu
- 2 [*gegen etw.*] asaldarazi; haserrarazi

aufheulen DeReWo 29531 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 (*animalia*) ulu egin; uhuri egin
- 2 (*gizakia*) alarao egin; orro egin; marruma egin

aufholen DeReWo 6578 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 (*denbora, lana*) errekuperatu; osatu

II *ad. intran. +haben ▶*

- 1 aurrera egin; atzerapena txikitu

aufhorchen DeReWo 11192 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 belarria eman; belarriak zorrotzu
- 2 ● *aufhorchen* lassen ▶ gailendu; nabarmendu

aufhören DeReWo 2497 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 amaitu; bukatu
- 2 [*mit etw./etw. zu tun*] -i utzi; -i laga

aufkaufen DeReWo 13389 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 EKONOMIA (estok guztia) erosi; pilatu

aufkeimen DeReWo 10712 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 BOTANIKA NEKAZARITZA erne; hozitu; jaio
- 2 *irud.* erne; sortu; hasi

aufklappen *DeReWo 35076 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 destolestu; zabaldu; ireki

aufklaren *DeReWo 34311 - bereizgarria*

ad. intran. +haben ▶

1 METEOROLOGIA atertu; garbitu;
oskarbitu; hodeigabetu

aufklären *DeReWo 5173 - bereizgarria*

I *iz. +haben ▶*

1 argitu; azaldu
2 [jdn. über etw.] -i azalpenak eman; -i
hastapenak irakatsi; abiarazi
3 ARLO MILITARRA arakatu; miatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 argitu; azaldu
2 METEOROLOGIA atertu; garbitu;
oskarbitu; hodeigabetu

Aufklärer *DeReWo 22127 Flexion: ~s, ~*

I *iz. m. ▶*

1 FILOSOFIA Argien Mendeko;
Ilustratzaile

II *iz. anim. m ▶*

1 ARLO MILITARRA = Aufklärungsflugzeug
(hegazkin) arakatzaille

Aufklärerin *Duden Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ▶

1 FILOSOFIA Argien Mendeko;
Ilustratzaile

aufklärerisch *DeReWo 25715*

izlag. ik. Aufklärung ▶

1 argitzaile; ilustratzaile

Aufklärung *DeReWo 2781*

iz. f. ik. aditza: aufklären ▶

1 azalpen; argitze
2 FILOSOFIA Argien Mende; Ilustrazio
3 ● sexuelle Aufklärung ▶ sexu hezkuntza
4 ARLO MILITARRA arakatze; miatze

Aufklärungsarbeit *DeReWo 19050*

iz. f. ik. Aufklärungskampagne ▶

1 sentiberatzeko ahalegin; hezitzeke
jarduera

Aufklärungsflugzeug *DeReWo 33770*

iz. n. ▶

1 ARLO MILITARRA hegazkin arakatzaille

Aufklärungskampagne *DeReWo 31201*

iz. f. ▶

1 sentiberatze kanpaina; heziketa
kanpaina

Aufklärungsquote *DeReWo 22323*

iz. f. ▶

1 ZUZENBIDEA (krimen) argitutakoen
ehuneko

aufkleben *DeReWo 32100 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 [auf etw.] itsatsi

Aufkleber *DeReWo 12023 Flexion: ~s, ~*

iz. m. ▶

1 eranskailu

aufkochen *DeReWo 23469 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

1 SUKALDEA irakin; (labur) egosi

II *ad. intran. +sein ▶*

1 SUKALDEA irakiten hasi

Aufkommen *DeReWo 14951*

iz. n. ▶

1 sortze; agertze; hedapen
2 EKONOMIA FINANTZAK diru-sarrerak

aufkommen *DeReWo 2368 - irregularra,
bereizgarria.*

ad. intran. +sein ▶

1 METEOROLOGIA sortu; hasi
2 (ideia) sortu; hedatu
3 (jauzia) lur hartu
4 [für etw.] ardura izan; erantzule izan;
ordaindu

aufkratzen *VerbInfFormGrund - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 urratu
2 lgart. alaitu; bizitu

aufkündigen *DeReWo 14568 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 amaitu; deuseztatu

aufladen *DeReWo 12152 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 zamatu; kargatu; haxekatu
2 ELEKTRIZITATEA (bateria) kargatu

Auflage DeReWo 1825 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 argitaraldi; edizio
- 2 ZUZENBIDEA baldintza; baldinkizun
- 3 estalki

auflagenstark DeReWo 38186

izlag. ▶

- 1 KAZETARITZA (argitaratutako) ale askoko

auflassen DeReWo 17292 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 *lgart. zabalik utzi*
- 2 (*txapela, betaurrekoak*) jantzita utzi
- 3 ZUZENBIDEA (*lursaila*) eman; laga

auflauern DeReWo 22680 - *bereizgarria*

ad. intran. +haben [+Dat.] ▶

- 1 EHIZA zelatatu; kirikatu; zaindu; barrandatu

Auflauf DeReWo 37742 Flexion: ~s, Aufläufe

iz. m. ▶

- 1 jendetza; jendeketa; zalaparta
- 2 SUKALDEA gainerre; gratinatu

auflaufen DeReWo 5461 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 NAUTIKA hondartu; hondoa jo
- 2 *irud. [mit etw.]* porrot egin
- 3 [*auf jdn./etw.*] talka egin
- 4 KIROLA = antreten aurkeztu; parte hartu
- 5 FINANTZAK (*interesak*) metatu

aufleben DeReWo 9102 - *bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 suspertu; bizitu; biziberritu

auflegen DeReWo 8386 - *bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 (gainean) jarri; (gainean) ipini
- 2 (*diska*) jarri; ipini
- 3 TELEKOMUNIKAZIOAK katigatu; eskegi; eskegi
- 4 (*inprimakia*) argitaratu
- 5 FINANTZAK jaulki

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 TELEKOMUNIKAZIOAK katigatu; moztu; eskegi

auflehnen DeReWo 30057 - *bereizgarria*

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 [*gegen jdn./etw.*] aurre egin; matxinatu; altxatu

auflesen DeReWo 27504 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (lurretik) bildu; batu; aurkitu

aufleuchten DeReWo 19488 - *bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 argitu; argi egin; distiratu

aufliegen DeReWo 11063 - *bereizgarria*

ad. intran. +haben/sein ▶

- 1 [*auf etw.*] oinarritu; bermatu

auflisten DeReWo 6831 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 zerrendatu; -en zerrenda egin

Auflistung DeReWo 20124 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 zerrenda; lista

auflockern DeReWo 12561 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (*lurra*) harrotu
- 2 *irud. arindu; jostagarri bihurtu; alaitu*

auflösen DeReWo 2413 - *bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 disolbatu; urtu
- 2 -i irtenbidea eman; erabaki; ebatzi
- 3 (*egitura, erakundea*) desegin; deuseztatu
- 4 (*manifestazioa*) sakabanatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 disolbatu; urtu
- 2 desegin; deskonposatu; galdu; usteldu

Auflösung DeReWo 3496

iz. f. ik. aditza: auflösen ▶

- 1 deuseztatze; desegite; usteltze
- 2 ebazpen; irtenbide emate
- 3 EKONOMIA likidazio
- 4 ZUZENBIDEA deuseztatze
- 5 ARGAZKIGINTZA bereizmen

aufmachen *DeReWo 4872 - bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 *lgart.* ireki; zabaldu

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 abiatu

Aufmacher *DeReWo 38604* Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 KAZETARITZA azaleko izenburu; lehen orrialdeko artikulu

Aufmachung *DeReWo 21790* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 itxura; egitura; eite

Aufmarsch *DeReWo 9600* Flexion: ~s,

Aufmärsche

iz. m. ik. aditza: aufmarschieren ▶

1 ARLO MILITARRA desfile; hedatze

aufmarschieren *DeReWo 19073 - bereizgarria,*

-ge galtzen du.

ad. intran. +sein ▶

1 ARLO MILITARRA desfilatu; hedatu

aufmerksam *DeReWo 1712*

I *izlag.* ▶

1 erne; ernai; oharkor; oharti

II *izlag.adb.* ▶

1 adi; arretaz; erne; ernai; buru-belarri; zurt

Aufmerksamkeit *DeReWo 2729*

iz. f. ▶

1 [sg.] arreta; ohartasun; aditasun; axola

2 opari (txiki)

aufmischen *DeReWo 30031 - bereizgarria*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 nahasi

2 *lgart. irud.* asaldatu; aztoratu; iskanbilatu

3 *lgart.* (ukabilka) jo

II *ad. intran.* ▶

1 *lgart.* atrakala sortu; sesio bila ibili; liskartu; ukabilka aritu

aufmöbeln *DeReWo 28737 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 *lgart.* berriztu; itxurapaindu

2 *lgart.* biziberritu; alaitu

aufmuntern *DeReWo 14089 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 animatu; adore eman; bihotza altxatu

aufmüpfig *DeReWo 19607*

izlag. ▶

1 *lgart.* matxinakor

2 *lgart. (umea)* bihurri; lotsagabe

Aufnahme *DeReWo 1759* Flexion: ~, ~n

iz. f. ik. aditza: aufnehmen ▶

1 harrera

2 ostatu emate

3 (erakundeetan) sarrera; onartze; onarpen

4 asimilatze; beretze

5 (jarduera) hasiera; hastapen

6 ARGAZKIGINTZA ZINEMA ▶

a grabaketa

b harraldi

Aufnahmeprüfung *DeReWo 23215*

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA sarrera-froga

aufnehmen *DeReWo 593 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 (lurretik) hartu

2 (barnean) hartu; bildu

3 ostatu eman

4 MEDIKUNTZA ospitaleratu

5 (erakundeetan) onartu

6 asimilatu; beretu

7 jan; -z elikatu

8 (jarduera) hasi

9 ARGAZKIGINTZA ZINEMA grabatu

10 FINANTZAK (mailegua) hartu

11 ● es mit jdm. aufnehmen ▶ nb.-ekin lehiatu

aufopfernd *DeReWo 32918*

I *izlag.* ▶

1 buru-ukatzaile; pairakor

II *izlag.adb.* ▶

1 bere burua ukatuz; pairakortasunez

aufopferungsvoll *DeReWo 27589*

I *izlag.* ▶

1 buru-ukatzaile; pairakor

II *izlag.adb.* ▶

1 bere burua ukatuz; pairakortasunez

aufpäppeln DeReWo 27632 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *lgart.* mainatu; mimatu

aufpassen DeReWo 4478 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

1 adi egon; erne ibili

2 [auf jdn./etw.] = beaufsichtigen zaindu;
arreta jarri

Aufpasser DeReWo 29679 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 zaintzaile; begirale

Aufpasserin Duden Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 zaintzaile; begirale

aufpeppen DeReWo 24159 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *lgart.* hobetu; itxurapaindu

aufpolieren DeReWo 15137 - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 politu; itxurapaindu; hobetu

Aufprall DeReWo 9444 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 [auf etw.] kolpe; talka

Aufpreis DeReWo 15963

iz. m. ▶

1 EKONOMIA MERKATARITZA (salneurri)
gehigarri

Aufputschmittel DeReWo 39883

iz. n. ▶

1 akuilatzaile; bizkorgarri

auffraffen DeReWo 24152 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (lurretik) bildu; (lurretik) batu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 (kostata) zutitu

2 *irud.* ahaleginak egin; adore hartu

auffragen DeReWo 19331 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

1 altxatu; goititu

aufrappeln DeReWo 38031 - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben ▶

1 *lgart.* (kostata) zutitu

2 *irud. lgart.* sendatu

3 *irud. lgart.* ahaleginak egin; adore hartu

Aufräumarbeit DeReWo 15717

iz. f. [meist pl.] ik. aufräumen ▶

1 garbitze lan; konpontze lan

aufräumen DeReWo 7898 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 ordenatu; jaso; txukundu; garbitu;
hondakinak kendu

2 *irud. [mit etw.]* amaitu; suntsitu;
deuseztatu

Aufräumungsarbeit DeReWo 38881

iz. f. [meist pl.] ik. aufräumen ▶

1 garbitze lan; konpontze lan

aufrechnen DeReWo 29724 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 EKONOMIA ▶

a faktura egin; ordaina eskatu

b [gegen etw.] EKONOMIA ordaindu;
konpentsatu

aufrecht DeReWo 5492

I *izlag.* ▶

1 zut; tente

2 *irud.* zintzo

II *izlag.adb.* ▶

1 zut; zutik; tente

aufrechterhalten DeReWo 7022 - irregularra,

bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 atxtiki; eutsi; baietsi

aufregen DeReWo 3330 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 larritu; artegatu; asaldatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 larritu; artegatu; asaldatu; aztoratu

Aufregung DeReWo 3633 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: aufregen ▶

1 urduritasun; artegatasun; asaldu;
asaldura

aufreiben *DeReWo 17896 - irregularra, bereizgarria.*
I **ad. tran.** +haben ▶
1 urratu; higatu; zambrotu
2 *irud.* akitu; nekatu
3 *irud.* ARLO MILITARRA garaitu; suntsitu
II **ad.** + 'sich' +haben ▶
1 *irud.* akitu; nekatu

aufreihen *DeReWo 22234 - bereizgarria*
I **ad. tran.** +haben ▶
1 lerrokatu; lerroan jarri
II **ad.** + 'sich' +haben ▶
1 lerrokatu; ilaran ipini; errenkadan ipini

aufreißen *DeReWo 11669 - irregularra, bereizgarria.*
I **ad. tran.** +haben ▶
1 (tarrat eginez) ireki; tarratatu; -i tarrat egin
2 (bat-batean eta guztiz) ireki; (bat-batean eta guztiz) zabaldu
3 (bortxaz) ireki; (bortxaz) zabaldu
4 zirriboratu; laburbildu
5 (bortxaz) hartu; harrapatu
II **ad. intran.** +sein ▶
1 (tarrat eginez) ireki; tarrat egin
2 urratu; apurtu

aufreiten *DeReWo 31208 - irregularra, bereizgarria.*
ad. intran. +sein ▶
1 (zaldian) desfilatatu
2 [*sich* (Dat.) *etw.*] zaldian ibiliz zauritu
3 ZOOLOGIA estali

aufreizend *DeReWo 30158*
izlag. (orainald, partiz.) ▶
1 kitzikatzaile; xarmagarri

aufrichten *DeReWo 13514 - bereizgarria*
I **ad. tran.** +haben ▶
1 zutitu; tentetu; tente jarri
2 eraiki; jaso; goratu
3 *irud.* [jdn.] -i adore eman
II **ad.** + 'sich' +haben ▶
1 zutitu; tente jarri
2 *irud.* [an *etw.*] adore hartu

aufrichtig *DeReWo 14476*
I **izlag.** ▶
1 egiami; tolesgabe
II **izlag. adb.** ▶
1 tolesgabeki; tolesgabetasunez; egiaz

Aufrichtigkeit *DeReWo 31818*
iz. f. ▶
1 tolesgabetasun; xalotasun

aufrollen *DeReWo 11756 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 biribildu; bildu
2 desbildu; desbiribildu; zabaldu; hedatu
3 *irud.* azaldu; hizpide hartu

aufrücken *DeReWo 12876 - bereizgarria*
ad. intran. +sein ▶
1 LAN HARREMANAK mailaz igo
2 = **aufschließen 1** ▶
a (aurrekorantz) mugitu
b ARLO MILITARRA lerroak estutu

Aufruf *DeReWo 4343* Flexion: ~s, ~e
iz. m. ik. aditza: aufrufen ▶
1 dei
2 POLITIKA deialdi
3 INFORMATIKA abiarazte

aufrufen *DeReWo 1708 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 (izeneg) deitu
2 POLITIKA deialdia egin
3 *goi.* suspertu
4 INFORMATIKA abiarazi

Aufruhr *DeReWo 12373* Flexion: ~(e)s, ~e
iz. m. ▶
1 iskanbila; zalaparta; asaldu

aufkunden *DeReWo 35689 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 MATEMATIKA gorantz biribildu

aufkräften *DeReWo 13048 - bereizgarria*
I **ad. tran.** +haben ▶
1 ARLO MILITARRA armatu; armak eman
II **ad. intran.** +haben ▶
1 ARLO MILITARRA armatu; armamentua indartu

Aufrüstung *DeReWo 17218**iz. f. ik. aditza: aufrüsten ▶*

1 ARLO MILITARRA armatze

aufrütteln *DeReWoAngepasst 22160 -**bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

1 = wachrütteln esnarazi; iratzarri

2 irud. ernarazi

aufsagen *DeReWo 19498 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

1 errezitatu

aufsammeln *DeReWo 28770 - bereizgarria*I *ad. tran. +haben ▶*

1 (lurretik) bildu; batu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 = ansammeln pilatu; metatu

aufsässig *DeReWo 36637**izlag. ▶*

1 abailgarri; matxinakor

Aufsatz *DeReWo 8816 Flexion: ~es, Aufsätze**iz. m. ▶*

1 HEZKUNTZA LITERATURA idazlan; artikulu; saiakera

2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA osagarri; gehigarri; eranskin

aufsaugen *DeReWo 23037 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

1 xurgatu; hurrupatu

aufschauen *DeReWo 38258 - bereizgarria**ad. intran. +haben = aufblicken ▶*

1 heg. Austria Suitza begiak altxatu; gorantz begiratu

2 [zu jdm.] miretsi; mira egin

aufscheinen *DeReWo 13086 - irregularra,**bereizgarria.**ad. intran. +sein ▶*

1 goi. = aufleuchten argitu; argi egin; distiratu

2 Austria agertu

aufschieben *DeReWo 10518 - irregularra,**bereizgarria.**ad. tran. +haben ▶*

1 (bultza eginez) ireki

2 atzeratu; geroratu; gibelatu

Aufschlag *DeReWo 7348 Flexion: ~s, Aufschläge**iz. m. ik. aditza: aufschlagen ▶*

1 [auf etw.] = Aufprall kolpe; talka

2 (jantzia) hegal

3 EKONOMIA gehigarri

4 KIROLA sake

aufschlagen *DeReWo 6109 - irregularra,**bereizgarria.*I *ad. tran. +haben ▶*

1 (liburua) ireki

2 (kolpe batez) ireki; hautsi; kraskatu; zartatu

3 (kanpadenda) muntatu

4 kokatu; (bizileku) hartu

5 EKONOMIA MERKATARITZA (salneurriari) gehitu

6 SUKALDEA harrotu

II *ad. intran. +sein ▶*

1 lur hartu; kolpea hartu

2 (sua) gora jo

III *ad. intran. +haben ▶*

1 KIROLA sake egin

aufschließen *DeReWo 17967 - irregularra,**bereizgarria.*I *ad. tran. +haben ▶*

1 (giltzaz) ireki

II *ad. intran. +sein ▶*

1 = aufrücken 2 ▶

a (aurrekorantz) mugitu

b ARLO MILITARRA lerroak estutu

2 (aurrera) mugitu; aurrera egin

aufschlitzen *DeReWo 26018 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

1 -i labana sartu

Aufschluss *DeReWo 8949**iz. m. ▶*

1 [über etw.] azalpen; argipen; argibide

2 MEATZARITZA uztiatze

3 BIOLOGIA KIMIKA soluzio; disoluzio

4 (espetxea) (gelen) irekitze; (gelen) irekitzeko ordua

aufschlüsseln *DeReWo 31822 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

1 bereizi; sailkatu; xehatu

aufschlussreich *DeReWo 13308**izlag. ▶*

1 adierazgarri; salatari; irakasgarri

aufschnappen DeReWo 38331 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (ahoaz) harrapatu
- 2 *irud.* (ustekabea) harrapatu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 (sarraila) ireki

aufschneiden DeReWo 20700 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (labanaz) ireki
- 2 (labanaz) xerratan ebaki; zatikatu

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 *lgart.* harropuzkerietan ibili; ahoberokeriak esan; espantuak egin

aufschrecken¹ DeReWo 14644 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i ikara eman; ikaratu; ikararazi; izutu; uxatu

aufschrecken² DeReWoHomograph 14644 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 ikaratu; izutu

Aufschrei DeReWo 12536 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: aufschreien ▶

- 1 oihi; garrasi; intziri
- 2 *irud.* arrangura; kexa; espa

aufschreiben DeReWo 10475 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 idatziz jaso; idatzi; izkiriatu
- 2 -i isuna jarri; isundu

aufschreien DeReWo 27665 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +haben ▶

- 1 oihi egin; garrasi egin; intziri egin

- vor Schmerz [aufschreien](#) ▶ minez intzirika egin

Aufschrift DeReWo 7448 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: aufschreiben 1 ▶

- 1 inskripzio; etiketa

Aufschub DeReWo 14730

iz. m. ik. aditza: aufschieben 2 ▶

- 1 atzeratze; geroratze; atzerapen
- 2 (*epea*) luzapen

aufschütten DeReWo 27621 - bereizgarria

ad. tran. +haben *ik. schütten* ▶

- 1 metatu; pilatu

aufschwingen DeReWo 28794 - irregularra, bereizgarria.

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 hegan gora egin
- 2 *irud.* mailaz igo
- 3 *irud. [zu etw.]* -t(z)eko eskudantzia hartu

Aufschwung DeReWo 3578 Flexion: ~s,

Aufschwünge

iz. m. ▶

- 1 (gorako) bulkada; (gorako) abiada
- 2 EKONOMIA goraldi; susperraldi

Aufsehen DeReWo 5244

iz. n. ▶

- 1 txundimena; eskandalu

- [Aufsehen](#) erregen ▶ txundimena sortu

aufsehenerregend DeReWo 18793

izlag. (orainald. partiz.) ▶

- 1 eskandaluzko; txundigarri

Aufseher DeReWo 21301 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 begirale; zaindari

Aufseherin Duden Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 begirale; zaindari

aufsetzen DeReWo 5980 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 (buruan) jarri
- 2 SUKALDEA sutan jarri
- 3 (*idatzi*) zirriborrotu; idatzi
- 4 HEGAZKINTZA lurreratu

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 HEGAZKINTZA lur hartu; lurreratu

III *ad. + 'sich'* +haben ▶

- 1 agondu

Aufsicht *DeReWo 6255*

iz. f. ▶

- 1 [über jdn./etw.] ikuskaritza; ikuskatze; gainbegiratze; zainketa; zaintze; zaingo
- 2 = **Aufseher** begirale; zaindari

Aufsichtsbehörde *DeReWo 10488*

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA ikuskaritza agintaritza

Aufsichtsgremium *DeReWo 27300*

iz. n. ▶

- 1 ikuskaritza batzorde; zaingo batzorde

Aufsichtspflicht *DeReWo 27845*

iz. n. ▶

- 1 *zaingo betebeharr

Aufsichtsrat *DeReWo 2265*

iz. m. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseilu; jagoletza kontseilu

Aufsichtsratschef *DeReWo 11273*

iz. bizidun m. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

Aufsichtsratschefin *Duden*

iz. bizidun f. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

Aufsichtsratsmitglied *DeReWo 19378*

iz. anim. n. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko kide

Aufsichtsratssitzung *DeReWo 17956*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko bilera

Aufsichtsratsvorsitzende *DeReWo 12550*

iz. bizidun f. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

Aufsichtsratsvorsitzender *DeReWo 15045*

iz. bizidun m. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK administrazio kontseiluko lehendakari

aufsitzen *DeReWo 24075 - irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. +sein ▶

- 1 (zaldia) (ganean) jarri; (ganean) igo
- 2 irud. [jmdm./etw.] -k atzipetua izan; -k engainatua izan

Aufspaltung *DeReWo 30388*

iz. f. ▶

- 1 ebakitze; banatze

aufspannen *DeReWo 34579 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 hedatu; zabaldu

aufsperrren *DeReWo 20868 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 lgart. (guztiz) ireki; zabaldu
- 2 heg. Austria = aufschließen 1 (giltzaz) ireki

aufspielen *DeReWo 3843 - bereizgarria*

I *ad. intran. +haben* ▶

- 1 MUSIKA jo

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 lgart. harropuzkerietan ibili; ahoberokeriak esan; espantuak egin
- 2 lgart. [als etw.] bere burua -tzat eduki; bere burua -tzat saldu

aufspießen *DeReWo 30668 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (alderik alde) zulatu; ziztatu
- 2 SUKALDEA buruntziratu

aufspringen DeReWo 11369 - *irregularra*,
bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 (bat-batean) zutitu
- 2 [auf etw.] -ra salto egin
- 3 (lehihoa, atea) (bat-batean) ireki; (bat-batean) zabaldu
- 4 (larrua) zartatu

aufspüren DeReWo 7326 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 EHIZA hatza aurkitu
- 2 irud. aurkitu; -en kokalekua zehaztu; lokalizatu

Aufstand DeReWo 5551 Flexion: ~s, Aufstände

iz. m. ▶

- 1 POLITIKA jaikialdi; matxinada; errebolta; oldarraldi; altxamendu

aufständisch DeReWo 11826

izlag. ▶

- 1 POLITIKA matxino; errebelde; errebel

aufstauen DeReWo 34814 - *bereizgarria*

I **ad. tran.** +haben ▶

- 1 (isurkariak) gelditu; geratu

II **ad. + 'sich'** +haben ▶

- 1 (isurkariak) gelditu; geratu
- 2 irud. pilatu

aufstecken DeReWo 26590 - *bereizgarria*

I **ad. tran.** +haben ▶

- 1 orratzaz batu
- 2 (eraztuna) jarri
- 3 lgart. = aufgeben 3 bertan behera utzi

II **ad. intran.** +haben ▶

- 1 lgart. = aufgeben 1 amore eman

aufstehen DeReWo 5487 - *irregularra*,
bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 zutitu; altxatu; jaiki
- 2 irud. POLITIKA ik. Aufstand matxinatu; jaiki; altxatu
- 3 (leihoa, atea) zabalik egon

aufsteigen DeReWo 3081 - *irregularra*,
bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 igo; gora egin
- 2 (auf etw.) -tik gora egin; ganean jarri
- 3 [in jmdm.] sortu; bururatu
- 4 KIROLA LAN HARREMANAK mailaz igo; promozioa lortu

Aufsteiger DeReWo 2338 Flexion: ~s, ~

I **iz. bizidun m.** ▶

- 1 pej. gorazale

II **iz. m.** ▶

- 1 KIROLA mailaz igo berri den talde; promozioa lortu berri duen talde

Aufsteigerin Duden Flexion: ~s, ~

I **iz. bizidun f.** ▶

- 1 pej. gorazale

II **iz. f.** ▶

- 1 KIROLA mailaz igo berri den talde; promozioa lortu berri duen talde

aufstellen DeReWo 1394 - *bereizgarria*

I **ad. tran.** +haben ▶

- 1 kokatu; jarri; ipini; eraiki; instalatu; ezarri; eratu
- 2 izendatu

- 3 KIROLA aurkeztu; hamaikakoan sartu

II **ad. + 'sich'** +haben ▶

- 1 kokatu; jarri; ipini
- 2 KIROLA aurkeztu; hamaikakoan sartu

Aufstellung DeReWo 4576 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: aufstellen ▶

- 1 kokatze; kokapena; jartze; eraikitze; eraikuntza; instalazio
- 2 izendatze; izendapen; eratze
- 3 KIROLA hamaikako

Aufstieg DeReWo 1729 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: aufsteigen ▶

- 1 igoera; igotze
- 2 KIROLA LAN HARREMANAK mailaz igotze; promozio

Aufstiegschance DeReWo 21209

iz. f. ▶

- 1 KIROLA LAN HARREMANAK mailaz igotzeko aukera; mailaz igotzeko mentura

Aufstiegsplatz DeReWo 20258

iz. m. ▶

- 1 KIROLA mailaz igotzeko tokia saikapenean

Aufstiegsrunde DeReWo 11648

iz. f. ▶

- 1 KIROLA mailaz igotzen lortzeko leihaketa; promozioa jokatzeke leihaketa

Aufstiegsspiel DeReWo 15942

iz. n. ▶

- 1 KIROLA mailaz igotzeko partida; promozioeko partida

aufstöbern DeReWo 30134 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 EHIZA hatza aurkitu
- 2 irud. (nekez) aurkitu

aufstocken DeReWo 4494 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA soilarua(k) gehitu
- 2 FINANTZAK (kapitala) gehitu

aufstoßen DeReWo 19481 - irregularra, bereizgarria.

I ad. tran. +haben ▶

- 1 (kolpe batez) ireki

II ad. intran. +haben ▶

- 1 korrok egin; aupats egin; poker egin
- 2 irud. [jmdm.] deigarri gertatu

aufstreben DeReWo 5368 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 goi. gora egin; altxatu
- 2 aurrera egin; goraka ari izan

aufsuchen DeReWo 5213 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i bisita egin; bisitatu; ikustera joan

Auftakt DeReWo 1377 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 MUSIKA LITERATURA anakrusa
- 2 irud. [sg.; zu etw.] abio; atariko; hasiera

Auftaktspiel DeReWo 15447

iz. n. ▶

- 1 KIROLA hasierako partida

Auftaktveranstaltung DeReWo 16669

iz. f. ▶

- 1 atariko ekitaldi; hasiera ekitaldi

auftanken DeReWo 25414 - bereizgarria

I ad. tran. +haben ▶

- 1 (gasolina) hornitu; berriz jarri
- 2 ● irud.: neue Kräfte auftanken ▶ atsedena hartu; indarrak bildu

II ad. intran. +haben ▶

- 1 (gasolinaz) hornitu; (gasolina) berriz jarri
- 2 irud. atsedena hartu; indarrak bildu

auftauchen DeReWo 1676 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 azaleratu; azaldu; agertu

auftauern DeReWo 24351 - bereizgarria

I ad. tran. +haben ▶

- 1 desizoztu; -i izotza kendu

II ad. intran. +sein ▶

- 1 urtu
- 2 irud. alaitu; gogoa berotu

aufteilen DeReWo 5007 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 zatitu; banakatu

Aufteilung DeReWo 8802

iz. f. ik. aditza: aufteilen ▶

- 1 zatitze; zatiketa; banakatze; banaketa

auftischen DeReWo 13754 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 SUKALDEA mahairatu; mahaigaineratu; mahaian jarri
- 2 irud. mahairatu; azaldu; hizpide izan

- Lügen auftischen ▶ gezurrak esan

Auftrag DeReWo 895 Flexion: ~s, Aufträge

iz. m. ik. aditza: auftragen 1 bereziki ▶

- 1 egiteko; zeregin; agindu; mandatu; misio
- 2 EKONOMIA MERKATARITZA eskaera

auftragen *DeReWo 8757 - irregularra, bereizgarria.*

I **ad. tran. m.** ▶

- 1 [jmdm. etw.] agindu
- 2 [auf etw.] ezarri
- 3 (jantzia) higitu
- 4 SUKALDEA mahairatu

II **ad. intran. +haben** ▶

- 1 SUKALDEA (janaria) mahairatu
- 2 *lgart. irud.* • dick **auftragen** ▶ handizkatu; puztu

Auftraggeber *DeReWo 7030 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ik. Auftrag 2 ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK bezero; eskatzaile

Auftraggeberin *Duden Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ik. Auftrag 2 ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK bezero; eskatzaile

Auftragnehmer *DeReWo 39507*

iz. bizidun m. ik. Auftrag ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK kontratista

Auftragnehmerin *Duden*

iz. bizidun f. ik. Auftrag ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK kontratista

Auftragsarbeit *DeReWo 30030*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK agindu; aginduzko lan

Auftragsbestand *DeReWo 21166*

iz. m. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaera-kopuru; eskaeren kopuru; aginduen kopuru

Auftragsbuch *DeReWo 21423*

iz. n. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaeren liburu; aginduen liburu

Auftragseingang *DeReWo 10303*

iz. m. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaeraren sarrera; eskaeraren sarrera-data; aginduaren sarrera; aginduaren sarrera-data

Auftragslage *DeReWo 15994*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaeren egoera; aginduen egoera

Auftragsvergabe *DeReWo 12029*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaera egite; agintze

Auftragsvolumen *DeReWo 26007*

iz. n. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK eskaera kopuru; agindu kopuru; negozio zifra

Auftragswerk *DeReWo 32763*

iz. n. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK aginduzko lan; agindu

auftreffen *DeReWo 34082 - irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. +sein ▶

- 1 [auf etw.] -k jo; -ekin talka egin

auftreiben *DeReWo 11630 - irregularra,*

bereizgarria.

I **ad. tran. +haben** ▶

- 1 (gora) bultzatu; gora eragin
- 2 puztu; handitu; harrotu
- 3 aurkitu; lortu

II **ad. intran. +sein** ▶

- 1 (uretan) azaleratu; igeri egon

Auftreten *DeReWo 5334*

iz. n. ik. aditza: auftreten ▶

- 1 agerpen; agertze
- 2 jarrera; jokaera
- 3 ANTZERKIA antzezpen; antzete; agertze

auftreten *DeReWo 876 - irregularra, bereizgarria.*

I **ad. intran. +sein** ▶

- 1 oinkatu; zapaldu
- 2 agertu; azaldu; gertatu
- 3 jarrera izan; jokatu
- 4 [als jmd./etw.] -ena egin
- 5 ▶

a ANTZERKIA agertokian sartu

b [als jmd./etw.] antzetzu

II **ad. tran. +haben** ▶

- 1 (ostikoz) ireki

Auftrieb *DeReWo 10232* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: auftreiben ▶

- 1 [sg.] FISIKA goranzko indarra
- 2 [sg.] bulkada; (goranzko) eragin

Auftritt *DeReWo 748* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: auftreten ▶

- 1 ANTZERKIA MUSIKA ▶
a emanaldi
- b (agertokian) agertze
- 2 [mit jdm.] eztabaida; liskarraldi

auftrumpfen *DeReWo 9501 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [mit etw.] arrakasta izan
- 2 jo eta su ari izan

auftun *DeReWo 9286 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 goi. zahark. = öffnen ireki
- 2 lgart. aurkitu; -ekin topo egin
- 3 lgart. [jmdm.] SUKALDEA platerrean jarri; zerbitzatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 goi. = öffnen ireki

auftürmen *DeReWo 21954 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ik. Turm ▶

- 1 pilatu; metatu

aufwachen *DeReWo 8259 - bereizgarria*

ad. intrans. +sein ▶

- 1 esnatu; iratzarri; atzarri

aufwachsen *DeReWo 3498 - bereizgarria*

ad. intrans. +sein ▶

- 1 hazi

Aufwand *DeReWo 2779*

iz. m. ik. aditza: aufwenden ▶

- 1 baliatze; erabiltze
- 2 EKONOMIA FINANTZAK xahupen; gastu
- 3 ● großer Aufwand ▶ erakuseria; arrandia; handikeria; eralgiketa

Aufwandsentschädigung *DeReWo 16039*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK gastuen diru-itzultze; egunsari; ordain

aufwärmen *DeReWo 9893 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 berotu
- 2 SUKALDEA birberotu; berriz berotu
- 3 irud. ahazmenetik atera; gogorarazi

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 berotu; berotan sartu

aufwarten *DeReWo 5271 - bereizgarria*

ad. intrans. +haben ▶

- 1 goi. [mit etw.] eskaini; opa izan
- 2 goi. [jmdm.] zerbitzatu
- 3 goi. zahark. [jmdm.] -i bisita egin

aufwärts *DeReWo 8482*

adlag. ▶

- 1 gorantz; gora; goiti

Aufwärtsentwicklung *DeReWo 34869*

iz. f. ▶

- 1 gorakada

aufwärtsgehen *DeReWo 36856 - irregularra, bereizgarria.*

ad. intrans. +sein ▶

- 1 gorantz joan

Aufwärtstrend *DeReWo 9385*

iz. m. ▶

- 1 goranzko joera; gorakada

Aufwartung *DeReWo 23419* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: aufwarten ▶

- 1 zahark. zerbitzu; morrontza
- 2 goi. zahark. bisita

aufwecken *DeReWo 39135 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 esnatu; ernatu; ernarazi; iratzarri; iratzarrarazi

aufweichen *DeReWo 15483 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 bigundu; beratu

II *ad. intrans. +sein ▶*

- 1 bigundu; beratu

aufweisen *DeReWo 2449 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 erakutsi; ezaugarri izan

aufwenden *DeReWo 12689 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben/sein ▶

- 1 [für etw.] baliatu; erabili
- 2 [für etw.] EKONOMIA FINANTZAK xahutu; inbestitu
- 3 ● (viel) Mühe aufwenden ▶ ahalegin handiak egin

aufwendig *DeReWo 4010*

I *izlag. ik. Aufwand ▶*

- 1 neketsu; neke; ederki kostataka
- 2 EKONOMIA FINANTZAK kostu handiko; xahupen handiko

II *izlag.adb. ▶*

- 1 nekez; kostu handiz; ederki kostata

Aufwendung *DeReWo 8224 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: aufwenden ▶

- 1 baliatze
- 2 [pl.] EKONOMIA FINANTZAK xahupen; gastu

aufwerfen *DeReWo 11586 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 gora jaurti
- 2 [auf etw.] gainean jaurti
- 3 pilatu; metatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 [zu etw.] bere burua -tzat eduki; bere burua -tzat saldu

aufwerten *DeReWo 7098 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i balioa gehitu; -en balioa igo

Aufwertung *DeReWo 8114*

iz. f. ik. aditza: aufwerten ▶

- 1 FINANTZAK balioa handitze; balioa igotze

aufwiegen *EAH2006 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 asaldarazi

aufwiegen *DeReWo 21274 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 orekatu; ordaindu; berdindu
- 2 [mit etw.] ordaindu

Aufwind *DeReWo 9763 Flexion: ~s, ~e*

iz. m. ▶

- 1 goranzko haize
- 2 goranzko abiada; goranzko bulkada

● im Aufwind ▶ gorantz

- 3 EKONOMIA goraldi

aufwirbeln *DeReWo 30150 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 zirimolatu

aufwühlen *DeReWo 16879 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (lurra) lardaskatu; irauli
- 2 *irud. (sentimenduak)* nahasi; irauli

aufzählen *DeReWo 9484 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 zenbatu; zerrendatu

Aufzählung *DeReWo 22870 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: aufzählen ▶

- 1 zenbatze; zerrenda

aufzehren *DeReWo 27435 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 ahitu; agortu; higatu; jan

aufzeichnen *DeReWo 8028 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 marraztu
- 2 idatziz jaso; idatzi
- 3 MUSIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA irarri; grabatu

Aufzeichnung *DeReWo 6805 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: aufzeichnen ▶

- 1 ohar
- 2 MUSIKA MEKANIKA/TEKNOLOGIA irartze; irarketa; grabaketa

aufzeigen *DeReWo 2983 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 *goi.* erakutsi; nabarmendu
- 2 *lgart. (eskolan)* eskua altxatu

aufziehen *DeReWo 6406 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 goititu; jaso
- 2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA -i giltza eman
- 3 = **großziehen** hazi
- 4 [*auf etw.*] (gainean) jarri; itsatsi
- 5 *lgart.* antolatu; zuzendu; organizatu
- 6 *lgart. [jdn.]* -i adarra jo

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 = **heraufziehen** hurbildu
- 2 ARLO MILITARRA = **aufmarschieren** hedatu

Aufzucht *DeReWo 25165 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: **aufziehen** 3 ▶

- 1 hazkuntza

Aufzug *DeReWo 8701 Flexion: ~s, Aufzüge*

iz. m. ▶

- 1 = **Lift ik. aditza:** **aufziehen** 1 igogailu
- 2 ANTZERKIA gertaldi; ekitaldi

aufzwingen *DeReWo 13172 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben [*jmdm. etw.*] ▶

- 1 inposatu; bortxaz ezarri

Auge *DeReWo 516 Flexion: ~s, ~n*

iz. n. ▶

- 1 ANATOMIA begi
- 2 (*katea, soka*) begi
- 3 BOTANIKA begi; kimu
- 4 SUKALDEA (olio) begi
- 5 ● *etw. ins Auge* sehen ▶ zbti. aurre egin
- 6 ● *etw. ins Auge* fassen ▶ zbt. kontuan hartu; zbt. gogoan erabili
- 7 ● *ins Auge* fallen/stechen ▶ bistara egon; nabarmendu
- 8 ● *jmdm. schöne Augen* machen ▶ nbt. maite keinuak egin
- 9 ● *unter vier Augen* ▶ nbtkin bakarka; nbtkin bakarrear
- 10 *lgart.* ● *ein Auge* zudrücken ▶ ez ikusiarena egin; ez ikusia egin

Augenarzt *DeReWo 17661*

iz. bizidun m. ▶

- 1 MEDIKUNTZA okulista; begi-artatzaile

Augenärztin Duden

iz. bizidun f. ▶

- 1 MEDIKUNTZA okulista; begi-artatzaile

Augenblick *DeReWo 2769 Flexion: ~s, ~e*

iz. m. ▶

- 1 lipar; une; istant

augenblicklich *DeReWo 13189*

I *izlag.* ▶

- 1 berehalako; bat-bateko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 berehala; bertan; abian; segituan

Augenbraue *DeReWo 19029*

iz. f. ▶

- 1 ANATOMIA bekain

augenfällig *DeReWo 18347*

izlag. ▶

- 1 bistako; begi-bistako

Augenklinik *DeReWo 37335*

iz. f. ▶

- 1 MEDIKUNTZA oftalmologia klinika

Augenlicht *DeReWo 29570*

iz. n. ▶

- 1 ikusmen

Augenlid *DeReWo 39868*

iz. n. ▶

- 1 ANATOMIA betazal

Augenmerk *DeReWo 8179*

iz. n. [sg.] ▶

- 1 = **Aufmerksamkeit** arreta; ohartasun; aditasun; axola

Augenschein *DeReWo 11751*

iz. m. ▶

- 1 itxura

- dem **Augenschein** nach ▶ itxuraren arabera

2 *goi.*

- *etw. in Augenschein* nehmen ▶ zbt. aztertu

augenscheinlich *DeReWo 15035*

izlag. ▶

- 1 bistako; begi-bistako

Augenschmaus *DeReWo 28183*

iz. m. ▶

- 1 (begientzako) gozamen

Augenweide *DeReWo 21116*

iz. f. ▶

1 (begientzako) gozamen

Augenwischerei *DeReWo 32221*

iz. f. ▶

1 engainagarri; asmakeria; gezur

Augenzeuge *DeReWo 6687*

iz. bizidun m. ▶

1 begizko lekuko

Augenzeugenbericht *DeReWo 19641*

iz. m. ▶

1 ZUZENBIDEA begizko lekukoaren testigantza

Augenzeugin Duden

iz. bizidun f. ▶

1 begizko lekuko

Augenzwinkern *DeReWo 17318*

iz. n. ▶

1 (begi) keinu

augenzwinkernd *DeReWoAngepasst 13553*

I *izlag. (orainald.partiz.)* ▶

1 umorezko; satiriko

II *izlag.adb. (orainald.partiz.)* ▶

1 begi keinuak eginez; umore keinuak eginez

August *DeReWo 342*

iz. m. ▶

1 abuztu; agorri

Auktion *DeReWo 7458* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 enkante

Auktionator *DeReWo 30288*

iz. bizidun m. ▶

1 enkanean emaile

Auktionatorin Duden

iz. bizidun f. ▶

1 enkanean emaile

Auktionshaus *DeReWo 13046*

iz. n. ▶

1 enkante etxe

Aula *DeReWo 5004* Flexion: ~, Aulen

iz. f. ▶

1 auditorium; entzunleku; entzun-areto

Aura *DeReWo 12564*

iz. f. ▶

1 aura; aire

Aus *DeReWo 349*

iz. n. ▶

1 KIROLA jokoz kanpo

● ins Aus ▶ jokoz kanpo

2 *irud.*

● das Aus ▶ amaiera; porrot

aus *DeReWo 27*

I *prepos. +Dat.* ▶

1 -tik

2 -ko

3 -zko

4 -z

II *adlag.* ▶

1 *lgart. amaiturik*

2 *lgart. itzalirik*

ausarbeiten *DeReWo 5026 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 landu; jorratu

ausarten *DeReWo 18594 - bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

1 endekatu

2 lotsagabetu; petraldu

ausbaden *DeReWo 28689 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 -en pagaburu izan; -en erruduntzat hartua izan

ausbaggern *DeReWo 31898 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ik. Bagger ▶

1 ERAIKUNTZA induskatu; hondeatu; dragatu

ausbalancieren *DeReWo 32627 - bereizgarria,*

-ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 orekatu

ausbauen *DeReWo 1510 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ERAIKUNTZA desmuntatu; ataldu; askatu
- 2 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA handitu; egokitu
- 3 *irud.* handitu; zabaldu; garatu
- 4 *irud.* sendotu

ausbaufähig *DeReWo 27015*

izlag. ▶

- 1 heda daitekeen; handi daitekeen; emenda daitekeen
- 2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA ERAIKUNTZA desmunta daitekeen; atal daitekeen

Ausbauplan *DeReWo 26575*

iz. m. ▶

- 1 handitzeko asmo; zabaltzeko asmo; garatzeko asmo; egokitzeko asmo
- 2 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA handitze-proiektu; garatze-proiektu

Ausbaustufe *DeReWo 28972*

iz. f. ▶

- 1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA garapenaldi; handitzearen aldi; handitzearen fase

ausbeißen *DeReWo 39778 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 ● sich einen Zahn **ausbeißen** ▶ (hozka eginez) hortza hautsi

II *ad. intran. +haben ▶*

- 1 GEOLOGIA azaleratu; azaldu

ausbessern *DeReWo 17559 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 konpondu; -i akatsak kendu

Ausbeute *DeReWo 11458 Flexion: ~, ~n*

iz. f. ik. aditza: ausbeuten 1 ▶

- 1 MEATZARITZA MEKANIKA/TEKNOLOGIA etekin; errendimendu; eraginkortasun

ausbeuten *DeReWo 15245 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 MEATZARITZA ustiatu
- 2 LAN HARREMANAK esplotatu

Ausbeutung *DeReWo 10628*

iz. f. ik. aditza: ausbeuten ▶

- 1 MEATZARITZA ustiatze; ustiapen
- 2 LAN HARREMANAK esplotazio

ausbezahlen *DeReWo 10972 - bereizgarria, -ge galtzen du.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 FINANTZAK LAN HARREMANAK ordaindu; kitatu; kitantza egin

ausbilden *DeReWo 5149 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK hezibidea eman; hezi
- 2 = entwickeln garatu; hedatu

Ausbilder *DeReWo 9548 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide) hezitzaile

Ausbilderin *Duden Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide) hezitzaile

Ausbildung *DeReWo 1018*

iz. f. = ausbilden ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK hezibide; hezkuntza; heziketa; prestakuntza

Ausbildungsberuf *DeReWo 17183*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA (berezko prestakuntza duen) lanbide

Ausbildungsbetrieb *DeReWo 18066*

iz. m. ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK apendizak hartzen dituen enpresa

Ausbildungsgang *DeReWo 27625*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK hezibide; ikasketa plan

Ausbildungsjahr *DeReWo 20684*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA ikasturte

Ausbildungsmarkt *DeReWo 24834*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK EKONOMIA HEZKUNTZA
*aprendizentzako lanbide merkatu;
*ikasbide merkatu

Ausbildungsmöglichkeit *DeReWo 27900*

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA ikasbidea
hartzeko aukera

Ausbildungsplatz *DeReWo 4661*

iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA
aprendizentzako lanpostu; ikasbide
plaza

Ausbildungsprogramm *DeReWo 33989*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA (lanbide)
ikasketa programa

Ausbildungsstand *DeReWo 31237*

iz. m. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK ikasketa
maila

Ausbildungsstätte *DeReWo 20458*

iz. f. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide)
ikasleku; (lanbide) ikastetxe

Ausbildungsstelle *DeReWo 17943*

iz. f. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK
aprendizentzako lanpostu

Ausbildungssystem *DeReWo 37054*

iz. n. ▶

- 1 (lanbide) hezkuntza sistema;
(lanbide) formakuntza sistema

Ausbildungsvergütung *DeReWo 38518*

iz. f. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK
aprendizen soldata

Ausbildungsvertrag *DeReWo 24633*

iz. m. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK
formakuntza kontratu; hezibide
kontratu

Ausbildungszeit *DeReWo 26765*

iz. f. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide)
ikasketen iraupen-denbora

Ausbildungszentrum *DeReWo 20872*

iz. n. ▶

- 1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK (lanbide)
ikasleku; (lanbide) ikastetxe

ausbleiben *DeReWo 3244 - irregularra,*
bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

- 1 falta izan; ez egon; huts egin

ausblenden *DeReWo 15199 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 ZINEMA IRRATIATB (*soinua, irudia*)
irteera-urtze
2 *irud. ukatu; ahaztarazi*

Ausblick *DeReWo 5910 Flexion: ~s, ~e*

iz. m. ▶

- 1 ikuspegi; bista

ausbluten *DeReWo 31691 - bereizgarria*

I *ad. intran. +sein* ▶

- 1 (erabat) odolustu

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 (*zauria*) odola jariatzen amaitu

III *ad. tran. +haben* ▶

- 1 *irud. (erabat) ahuldu; odolustu*

ausbooten *DeReWo 31565 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 [*jdn.*] ITSASOA (larrialdiko) txalupetan
lehorrera eraman

- 2 [*etw.*] ITSASOA txalupetatik lehorrera
eraman

- 3 [*gart. jdn.*] garaitu; bere tokitik kendu

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 ITSASOA txalupetara irten;
txalupeetan lehorreratu

ausbrechen *DeReWo 3054 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 erauzi; (hautsiz) atera
- 2 okatu

II *ad. intran. +sein* ▶

- 1 (espetxea) ihes egin
- 2 piztu; sortu; hedatu
- 3 [in etw.] -i eman; -zen hasi
- 4 GEOLOGIA (sumendia) erupzioa izan

ausbreiten *DeReWo 4175 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 hedatu; zabaldu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 hedatu; zabaldu; ugaltu

ausbremsen *DeReWo 31575 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn.] AUTOMOBILA KIROLA balaztada batez motelarazi; balaztada batez bazterrarazi
- 2 irud. [jdn.] baztertu

ausbrennen *DeReWo 7066 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 MEDIKUNTZA kauterizatu; erre
- 2 (erabat) erre

II *ad. intran. +sein* ▶

- 1 (erabat) erre; kiskali
- 2 (sua) ahitu

ausbringen *DeReWo 26226 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (lurrean) zabaldu; (lurrean) bota
- 2 MEATZARITZA atera
- 3 ZUZENBIDEA agindu

Ausbruch *DeReWo 5094 Flexion: ~s, Ausbrüche*

iz. m. ik. aditza: ausbrechen ▶

- 1 ihes; ihesaldi
- 2 (bat-bateko) hasiera; (bat-bateko) hedatze
- 3 GEOLOGIA (sumendia) erupzio

ausbrüten *DeReWo 31032 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 ZOOLOGIA (arrautzak) txitatu
- 2 irud. lgart. bilbatu; amaraundu
- 3 irud. lgart. -z gaixotu

ausbuchen *DeReWo 8890 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 TURISMOA (tokiak) agortu
- 2 (egutegia) (erabat) bete

ausbügeln *DeReWo 24924 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ik. Bügeleisen ▶

- 1 lisatu
- 2 lgart. irud. (okerra) zuzendu

Ausbürgerung *DeReWo 39624*

iz. f. ▶

- 1 ZUZENBIDEA erbestera; atzerriratz

Ausdauer *DeReWo 8916*

iz. f. ▶

- 1 jarraikitasun; egonarri; iraun

ausdauernd *DeReWo 20677*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

- 1 jarraiki; saiatu; irmo; nekaezin
- 2 BOTANIKA iraunkor

ausdehnen *DeReWo 8801 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 hedatu; zabaldu; luzatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 hedatu; zabaldu; luzatu
- 2 FISIKA zabaldu; dilatatu

Ausdehnung *DeReWo 9394 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: ausdehnen ▶

- 1 zabaltze; hedatze; luzatze

ausdenken *DeReWo 6281 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [sich (Dat.) etw.] asmatu; pentsatu; hausnartu

ausdiene *DeReWo 14400 - bereizgarria*

ad. intran. +haben [lehenald.] ▶

- 1 zahark. ARLO MILITARRA soldadutza bukatu; jarduera bukatu
- 2 lgart. ez ibili; balio ez izan

Ausdruck¹ *DeReWo 1918 Flexion: ~s, Ausdrücke*

iz. m. ik. aditza: ausdrücken ▶

- 1 adierazpen
- 2 termino; esamolde; esapide
- 3 ezaugarri; adierazgarri
- 4 adierazkortasun; adierazgarritasun

Ausdruck² *DeReWo* Homograph 1918 Flexion: ~s,
Ausdrücke
iz. m. ik. aditza: **ausdrucken** ▶
1 inprimatze; inprimaketa

ausdrucken *DeReWo* 19473 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 inprimatu

ausdrücken *DeReWo* 2952 - bereizgarria
I *ad. tran. +haben* ▶
1 adierazi
2 lauskitu; marruskatu
3 (*Saft*) zukutu
II *ad. + 'sich' +haben* ▶
1 hitz egin
2 ageri izan

ausdrücklich *DeReWo* 2547
I *izlag.* ▶
1 berariazko; zehatz
II *izlag.adb.* ▶
1 izendatuki; berariaz; espresuki

Ausdrucksform *DeReWo* Angepasst
iz. m. ▶
1 adierazpen; adierazteko era

Ausdruckskraft *DeReWo* 26418
iz. f. ▶
1 adierazkortasun

Ausdrucksmittel *DeReWo* 38180
iz. n. ▶
1 adierazpide

ausdrucksstark *DeReWo* 13234
izlag. ▶
1 adierazgarri; adierazkor

ausdrucksvoll *DeReWo* 26094
izlag. ▶
1 adierazgarri; adierazkor

Ausdrucksweise *DeReWo* 30432
iz. f. ▶
1 adierazteko era

ausdünnen *DeReWo* 24803 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 NEKAZARITZA bakandu; argaldu
2 mehetu; argaldu
3 *irud.* murriztu

auseinander *DeReWo* 4320
adlag. ▶
1 = getrennt banandurik
2 = voneinander elkarrengandik

auseinanderbrechen *DeReWo* 18698 -
bereizgarria
I *ad. tran. +haben* ▶
1 hautsi; zatitu
II *ad. intran. +sein* ▶
1 hautsi; zatitu

auseinanderdriften *DeReWo* 27396 -
bereizgarria
ad. intran. +sein ▶
1 elkarrengandik urrundu

auseinanderfallen *DeReWo* 26348 -
irregularra, bereizgarria.
ad. tran. +sein ▶
1 desegin; desintegratu; hautsi

auseinandergehen *DeReWo* 11481 -
bereizgarria
ad. intran. +sein ▶
1 banandu; (elkarrengandik) urrundu;
(elkarrengandik) urrunduz joan
2 *irud. lgart. [jnd.]* loditu

auseinanderhalten *DeReWo* 34140 -
irregularra, bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 bereizi

auseinanderklaffen *DeReWo* 22503 -
bereizgarria
ad. intran. +haben ▶
1 zabal-zabalik egon
2 (elkarrengandik) urrun egon

auseinandernehmen *DeReWo* 31449 -
irregularra, bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 desegin; ataldu
2 *irud. lgart.* (erabat) garaitu; jipoitu

auseinanderreißen *DeReWo* 36855 -
irregularra, bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 hautsarazi; leherrarazi

auseinandersetzen DeReWo 3984 -

bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (arazoa, argudioa) azaldu; argitu

2 ZUZENBIDEA banandu; bereizi

3 HEZKUNTZA elkarrengandik
urrundurik eserarazi

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 [mit jdm.] eztabaidatu; iharduki

Auseinandersetzung DeReWo 1569 Flexion:

~, ~en

iz. f. ik. aditza: auseinandersetzen 1 bereziki

▶

1 eztabaida; iharduki

außen DeReWo 1816

adlag. ▶

1 kanpoan; kanpoko aldean;
bazterrean

● nach außen (hin) ▶ kanporantz

● von außen ▶ kanpotik

● außen vor ▶ bazterturik

Außenamt DeReWo 19951

iz. n. ▶

1 *lgart.* POLITIKA ADMINISTRAZIOA =
Außenministerium Kanpo Arazoetako
Ministerioa

Außenanlage DeReWo 16442

iz. f. ▶

1 kanpoko instalazio

Außenbereich DeReWo 16091

iz. m. ▶

1 kanpoko alde; kanpoalde

Außenbezirk DeReWo 27610

iz. m. ▶

1 aldiri; kanpoko auzo

Außendienst DeReWo 22466

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK kanpoko zerbitzu

Außenfassade DeReWo 27828

iz. f. ▶

1 ARKITEKTURA aurrealde; fatxada

Außengrenze DeReWo 23933

iz. f. ▶

1 POLITIKA kanpoko muga

Außenhandel DeReWo 12509

iz. m. ▶

1 EKONOMIA kanpo merkataritza

Außenhaut DeReWo 35457

iz. f. ▶

1 HEGAZKINTZA ITSASOA *karkasa

Außenmauer DeReWo 36744

iz. f. ▶

1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA kanpoko
horma; fatxadako horma

Außenminister DeReWo 1453

iz. bizidun m. ▶

1 POLITIKA Kanpo Arazoetako ministro

Außenministerin DeReWo 7488

iz. bizidun f. ▶

1 POLITIKA Kanpo Arazoetako ministro

Außenministerium DeReWo 4955

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA Kanpo
Arazoetako Ministerio

Außenpolitik DeReWo 5627

iz. f. ▶

1 POLITIKA kanpo politika

Außenpolitiker DeReWo 24837

iz. bizidun m. ▶

1 POLITIKA kanpo arazoetako arloko
politikari

Außenpolitikerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 POLITIKA kanpo arazoetako arloko
politikari

außenpolitisch DeReWo 6367

izlag. ▶

1 POLITIKA kanpo politika dagokion;
kanpo politikako

Außenposten DeReWo 37428

iz. m. ▶

1 EKONOMIA (kanpoko) base

Außenseite DeReWo 37283

iz. f. ▶

1 kanpoko alde; kanpoalde

Außenseiter DeReWo 4591 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 (gizartetik) baztertu; zokoratu; bakarti

2 KIROLA outsider

Außenseiterchance DeReWo 32550

iz. f. ▶

1 KIROLA outsiderraren mentura (garaitzeko)

Außenseiterin DeReWo 35416 Flexion: ~s, ~

iz. anim.f. ▶

1 (gizartetik) baztertu; zokoratu; bakarti

2 KIROLA outsider

Außenseiterrolle DeReWo 29945

iz. f. ik. Außenseiter ▶

1 baztertuaren rol; baztertuaren zori

Außenspiegel DeReWo 15555

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA kanpoko atzerako ispilu

Außenstände DeReWo 33277

iz. m. [pl.] ▶

1 FINANTZAK MERKATARITZA kobratu gabeko zor; kobratu gabeko faktura

außenstehend DeReWo 12628

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 zerikusirik ez duen; urrun

Außenstelle DeReWo 7696

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA EKONOMIA eskumendeko egoitza; adar; filial

Außentemperatur DeReWo 28088

iz. f. ▶

1 kanpoko tenperatura; kanpo tenperatura

Außenverteidiger DeReWo 28971

iz. bizidun m. ▶

1 KIROLA hegaleko atzelari

Außenverteidigerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 KIROLA hegaleko atzelari

Außenwand DeReWo 17963

iz. m. ▶

1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA kanpoko pareta; kanpoko horma

Außenwelt DeReWo 11490

iz. f. ▶

1 kanpoko mundu

Außenwirkung DeReWo 34603

iz. f. ▶

1 kanporako eragin; itxura

außer DeReWo 949

I *prepos. +Dat.* ▶

1 izan ezik; salbu; -z kanpo; ez beste

II *juntag.* ▶

1 izan ezik; salbu

äußer- DeReWo 3207

izlag. ik. äußer- ▶

1 kanpoko; kanpoaldeko

außerdem DeReWo 302

adlag. ▶

1 horrezaz gain; gainera

Äußere DeReWo 15838

iz. (adjekt.iz.) n. ▶

1 kanpoalde

2 itxura

außerehelich DeReWo 35518

I *izlag.* ▶

1 ZUZENBIDEA ezkontzaz kanpoko

II *izlag.adb.* ▶

1 ZUZENBIDEA ezkontzaz kanpo; ezkontzaz at

● **außerehelich geboren** ▶ ezkontzaz at sortu; bort; sasiko

außereuropäisch DeReWo 28031

izlag. ▶

1 ez europar; Europatik kanpoko

außergerichtlich DeReWo 14516

I *izlag.* ▶

1 ZUZENBIDEA judizioz kanpoko

II *izlag.adb.* ▶

1 ZUZENBIDEA judizioz kanpo

außergewöhnlich DeReWo 2799

- I *izlag.* ▶
 - 1 ohiz kanpoko; ohi ez bezalako; berebiziko; ezohiko; ezohizko; aparta; aparteko
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 ohi ez bezala; ohiz kanpoko eran
 - 2 oso (oso)

außerhalb DeReWo 1614

- I *prepos.* +Gen. ▶
 - 1 -z kanpo; -tik kanpo; -tik at
- II *adlag.* ▶
 - 1 kanpoan

außerirdisch DeReWo 11633

- izlag.* ▶
 - 1 Lurretik kanpoko; estralurtar

auserkiesen VerblnfFormGrund - *irregularra*,

- ge galtzen du.
- ad. tran.* +haben ▶
 - 1 goi. zahark. hautatu; izendatu

äußerlich DeReWo 8627

- I *izlag.* ▶
 - 1 kanpoko; kanpotikako; kanpo-
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 kanpotik

Äußerlichkeit DeReWo 31958

- iz. f.* ▶
 - 1 itxura; azalekotasun; azalekokeria

äußern DeReWo 971

- I *ad. tran.* +haben ▶
 - 1 adierazi; esan
- II *ad. + 'sich'* +haben ▶
 - 1 [über/zu etw.] hitz egin; iritzia eman

außerordentlich DeReWo 2903

- I *izlag.* ▶
 - 1 ohiz kanpoko; ezohiko; ezohizko; aparteko; aparta
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 ohi ez bezala; ohiz kanpoko eran
 - 2 oso (oso)

außerparlamentarisch DeReWo 25378

- I *izlag.* ▶
 - 1 parlamentuz kanpoko
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 parlamentuz kanpo

außerplanmäßig DeReWo 20492

- I *izlag.* ▶
 - 1 ezohiko; berezi
 - 2 egutegitik kanpoko
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 egutegitik kanpo

außerschulisch DeReWo 24358

- I *izlag.* ▶
 - 1 eskolaz kanpoko
- II *izlag.adb.* ▶
 - 1 eskolaz kanpo

äußerst DeReWo 1762

- I *adlag.* ▶
 - 1 guztiz; oso; txit
- II *izlag.* ▶
 - 1 muturreko; okitu

außerstande DeReWo 29392

- adlag. prd./atr.* ▶
 - 1 ezgai; ezgauza

Äußerste DeReWo 25902

- iz. (adjekt.iz.) n. ik. äußerst* ▶
 - 1 mutur
- bis zum Äußersten gehen ▶ (azken) muturreraino joan

Äußerung DeReWo 2457 Flexion: ~, ~en

- iz. f. ik. aditza: äußern* ▶
 - 1 adierazpen

auserwählen DeReWo 19495 - -ge galtzen du

- ad. tran.* +haben ▶
 - 1 hautatu; izendatu

ausfahren DeReWo 14616 - *irregularra*,

- bereizgarria.*
- I *ad. tran.* +haben ▶
 - 1 [jdn.] (gurpil ganean) paseatzera eraman
 - 2 garraiatu; banatu
 - 3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA zabaldu; hedatu
 - 4 AUTOMOBILA

- ein Auto (voll) **ausfahren** ▶ autoz ezin bizkorrago joan
- II **ad. intran. +sein** ▶
 - 1 (tren) abiatu
 - 2 (itsasontzia) itsasoratu
 - 3 (autoz) pasieran ibili; (autoz) paseoan ibili

Ausfahrt DeReWo 8001 Flexion: ~, ~en
iz. f. ▶

- 1 (autoz) irteera; pasiera; paseo
- 2 (autoentzat) irteera
- 3 SCHIFFAHRT itsasoratze

Ausfall DeReWo 3366 Flexion: ~s, Ausfälle
iz. m. ik. aditza: ausfallen ▶

- 1 bertan behera uzte; kentze
- 2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA matxura; huts
- 3 ez egote; ez izate; huts
- 4 (ilea) galtze; erortze
- 5 [gegen jdn.] KIROLA ARLO MILITARRA kontraeraso; eraso

ausfallen DeReWo 1754 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. +sein ▶

- 1 bertan behera gelditu
- 2 [etw.] MEKANIKA/TEKNOLOGIA huts egin; hondatu
- 3 [jnd.] ez egon; huts egin
- 4 (ilea) erori; galdu
- 5 gertatu; emaitza izan
- 6 zahark. [gegen jdn.] ARLO MILITARRA kontraerasotu; -i eraso egin

ausfällen DeReWo 6599 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 KIMIKA jausarazi; prezipitatu
- 2 Suitza ZUZENBIDEA (zigorra) erabaki; ezarri

ausfallend DeReWo 38552

I **izlag. (orainald.partiz.)** ▶

- 1 ik. ausfallen oldarkor; erasozko

II **izlag.adb. (orainald.partiz.)** ▶

- 1 ik. ausfallen oldarrean; erasoka

Ausfallstraße DeReWo 38487

iz. f. ▶

- 1 (hiritik) irtetzeko errepede

ausfechten DeReWo 23000 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 irud. (eztabaida, liskarra); = austragen garbitu; -en garbitzea egin; xuritu; erabaki

ausfeilen VerblnfFormGrund - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 limatu; karrakatu
- 2 irud. = ausarbeiten landu; findu

ausfindig DeReWo 10877

adlag. ▶

- 1 aurki daitekeen

- **ausfindig machen** ▶ aurkitu; -en kokalekua zehaztu; lokalizatu

ausfliegen DeReWo 17034 - *irregularra, bereizgarria.*

I **ad. tran. +haben** ▶

- 1 (hegazkinez) atera; (hegazkinez) ebakuatu

II **ad. intran. +sein** ▶

- 1 (hegan) abiatu; (hegan) urrundu

ausflippen DeReWo 32731 - *bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 harritu; txunditu; flipa egin

Ausflucht DeReWo 34213 Flexion: ~, Ausflüchte

iz. f. ▶

- 1 aitzakia; desenkusa; maratila

Ausflug DeReWo 2420 Flexion: ~s, Ausflüge

iz. m. ▶

- 1 txango; irtenaldi

Ausflügler DeReWo 17627 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 TURISMOA txangozale

Ausflüglerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 TURISMOA txangozale

Ausflugsfahrt DeReWo 30546

iz. f. ▶

- 1 TURISMOA txango; irtenaldi

Ausflugsziel *DeReWo 14496*

iz. n. ▶

- 1 **TURISMOA** txangoaren helburu;
irtenaldiaren helburu

ausforschen *DeReWo 12894 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (sakontasunez) ikertu; (sakontasunez) aztertu
- 2 **Austria** = **ausfindig machen** -en
kokalekua zehaztu

Ausfuhr *DeReWo 11424 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ▶

- 1 **EKONOMIA MERKATARITZA** **ik. aditza:**
ausführen esportatze; esportazio

ausführen *DeReWo 2680 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 burutu; gauzatu; bete
 - einen Befehl **ausführen** (lassen) ▶
agindua bete(arazi)
- 2 = **darlegen** azaldu
- 3 = **spazieren führen** paseatzera eraman;
(kalera) atera
- 4 [*jdn.*] gonbidatu; eraman; -ekin
(kalera) atera
- 5 **EKONOMIA MERKATARITZA** esportatu

Ausführende *DeReWoAngepasst Flexion: eine*

~, ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

- 1 **ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA** **ik.**
ausführen betetzaille; burutzen duen
- 2 ▶
 - a **MUSIKA** jotzaille; interpretatzaile
 - b **ANTZERKIA** antzezle

Ausführender *HumanGender 13866 Flexion:*

ein ~r, ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

- 1 **ADMINISTRAZIOA ARLO MILITARRA** **ik.**
ausführen betetzaille; burutzen duen
- 2 ▶
 - a **MUSIKA** jotzaille; interpretatzaile
 - b **ANTZERKIA** antzezle

ausführlich *DeReWo 2753*

I *izlag.* ▶

- 1 zehatz; zehaztazun handiko;
zehaztazunez beteriko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 xeheki; zehatz; argi eta garbi

Ausführung *DeReWo 3916*

iz. f. ik. aditza: **ausführen** ▶

- 1 = **Durchführung** betetze; gauzatze;
burutze
- 2 azalpen
- 3 era; aldaera; modelo

ausfüllen *DeReWo 5188 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [*etw.*] (hutsunea) bete
- 2 [*jdn.*] ase; bete; gogobete

Ausgabe *DeReWo 1066 Flexion: ~, ~n*

iz. f. ik. aditza: **ausgeben** ▶

- 1 [*sg.; an jdn.*] = **Verteilung** banatze;
banaketa
- 2 (*liburua*) argitaraldi
- 3 **KAZETARITZA** zenbaki
- 4 **EKONOMIA** xahupen; gastu
- 5 **FINANTZAK** (*akzioak*) jaulkipen

Ausgabekurs *DeReWo 38446*

iz. m. ▶

- 1 **FINANTZAK** (*akzioak*) jaulkipen prezio

Ausgabenseite *DeReWo 30295*

iz. f. ik. Ausgabe ▶

- 1 *lgart.* gastuen alde
 - auf der **Ausgabenseite** ▶ gastuen
aldetik

Ausgabepreis *DeReWo 28838*

iz. m. ▶

- 1 **FINANTZAK** (*akzioak*) jaulkipen prezio

Ausgang *DeReWo 3608 Flexion: ~s, Ausgänge*

iz. m. ik. aditza: **ausgehen** ▶

- 1 [*aus etw.*] irteera
- 2 = **Ergebnis** emaitza
- 3 = **Beginn** abiaburu; abiagune;
abiapuntu; jatorria
- 4 **ARLO MILITARRA** baimen

- **Ausgang** haben ▶ baimenarekin egon

Ausgangsbasis DeReWo 31344

iz. f. ▶

1 oinarri; abiapuntu

Ausgangslage DeReWo 8670

iz. f. ▶

1 hasierako egoera; abiapuntu

Ausgangsposition DeReWo 10801

iz. f. ▶

1 hasierako egoera; abiapuntu

Ausgangspunkt DeReWo 6159

iz. m. ▶

1 abiaburu; abigune; abiapuntu

Ausgangssituation DeReWo 26732

iz. f. ▶

1 hasierako egoera; abiapuntu

Ausgangssperre DeReWo 23036

iz. f. ▶

1 ARLO MILITARRA ADMINISTRAZIOA
etxeratze agindu

ausgeben DeReWo 1623 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 = *verteilen* banatu

2 xahutu; gastatu; eralgi

3 **FINANTZAK** (*akzioak*) jaulki

4 [*jmdm. etw.*] ordaindu

● eine Runde *ausgeben* ▶ txanda bat
ordaindu

5 [*etw. für/als etw.*] -tzat saldu; -tzat
iragan

II *ad.* + 'sich' +haben [*für/als etw.*] ▶

1 bere burua -tzat saldu; bere burua
-tzat iragan

ausgefallen DeReWo 3693

I *ad. partiz. ik.* aditza: ausfallen

II *izlag.* ▶

1 berezi; ezohiko; bitxi; xelebrea

ausgefeilt DeReWo 12949

I *ad. partiz. ik.* aditza: ausfeilen

II *izlag.* ▶

1 landu; fin; heldu

ausgeglichen DeReWo 2572

I *ad. partiz. ik.* aditza: ausgleichen

II *izlag.* ▶

1 orekatu; orekadun; bare

Ausgeglichenheit DeReWo 23099

iz. f. ik. *ausgeglichen* 1 ▶

1 baretasun; sosegu

ausgehen DeReWo 685 - *irregularra, bereizgarria,*
-ge galtzen du.

ad. intrans. +sein ▶

1 = *hinausgehen* irten; atera

2 = *enden* amaitu; emaitza izan

3 (*argia, sua*) itzali; hil

4 = *ausfallen* (*ileak*) erori; galdu

5 [*jmdm. etw.*] amaitu; agortu; -rik gabe
gelditu

6 [*von etw.*] abiatu; abiapuntu hartu

7 [*auf etw.*] helburu izan; -ra joan

ausgehend DeReWo 7504

izlag. (orainald. partiz.) ik. *ausgehen* 2-3 ▶

1 amaitzen ari den

● in der *ausgehenden* Jungsteinzeit ▶
Neolitoaren amaieran

ausgeklügelt DeReWo 12838

I *ad. partiz. ik.* aditza: ausklügeln

II *izlag.* ▶

1 = *raffiniert* oso landu; sofistikatu

ausgelassen DeReWo 9830

I *ad. partiz. ik.* aditza: auslassen

II *izlag.* ▶

1 alai

III *izlag. adb.* ▶

1 alai

Ausgelassenheit DeReWo 35946

iz. f. ▶

1 alaitasun

ausgelaugt DeReWo 25866

izlag. ▶

1 lixibatu

2 *irud.* akitu; ahitu; lur jota

ausgemacht *DeReWo 6126*

I *ad. partiz. ik. aditza:* ausmachen

II *izlag.* ▶

1 adostu

2 = ausgesprochen erabateko; garbi

III *izlag.adb.* ▶

1 = ausgesprochen erabat; oso

ausgenommen *DeReWo 6539*

I *ad. partiz. ik. aditza:* ausnehmen

II *izlag.adb.* = außer ▶

1 [+Akk.] salbu; landa; izan ezik

ausgerechnet *DeReWo 1751*

I *ad. partiz. ik. aditza:* ausrechnen

II *izlag.adb.* ▶

1 hain zuzen (ere)

ausgesprochen *DeReWo 1739*

I *ad. partiz. ik. aditza:* aussprechen

II *izlag.* ▶

1 erabateko; garbi

III *izlag.adb.* ▶

1 erabat; oso

ausgestalten *DeReWo 21076 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 antolatu

2 apaindu

3 garatu; sakondu

ausgewogen *DeReWo 8980*

I *ad. partiz. ik. aditza:* auswiegen

II *izlag.* ▶

1 orekatu

Ausgewogenheit *DeReWo 23455*

iz. f. ▶

1 oreka; dendu

ausgezeichnet *DeReWo 1218*

I *ad. partiz. ik. aditza:* auszeichnen

II *izlag.* ▶

1 bikain

ausgiebig *DeReWo 6001*

I *izlag.* ▶

1 oparo; narro

II *izlag.adb.* ▶

1 oparo; narro

2 luzaro

Ausgleich *DeReWo 1648* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: ausgleichen ▶

1 ordain; konpentsazio

2 berdintze; orekatze; doikuntza

3 KIROLA berdinketa; adoste

ausgleichen *DeReWo 3525 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 ordaindu; konpentsatu

2 berdindu; orekatu

3 FINANTZAK kitatu

II *ad. intran. +haben* ▶

1 KIROLA adostu; berdindu

Ausgleichstreffer *DeReWo 18731*

iz. m. ▶

1 KIROLA adosteko gola

Ausgleichszahlung *DeReWo 18878*

iz. f. ▶

1 FINANTZAK ordain; kitagarri

ausgliedern *DeReWo 15307 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 [aus etw.] = herauslösen bereizi

2 = nicht behandeln baztertu; aintzat ez hartu

3 EKONOMIA *outsourcing egin

Ausgliederung *DeReWo 14031*

iz. f. ik. aditza: ausgliedern ▶

1 EKONOMIA = Outsourcing outsourcing

ausgraben *DeReWo 11395 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 lurpetik atera

2 induskatu

Ausgrabung *DeReWo 12776* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausgraben ▶

1 indusketa

ausgreifen *DeReWo 24198 - irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. +haben ▶

1 (oinez, zaldiz) abiada hartu; abaila hartu

ausgrenzen DeReWo 20620 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn. aus etw.] baztertu; kanporatu; kanpo utzi
- 2 [etw.] baztertu; aintzat ez hartu

Ausgrenzung DeReWo 11081 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausgrenzen ▶

- 1 bazterte; kanpoan uzte
- 2 bazterkeria

ausgucken DeReWo 35923 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 *lgart.* = aussuchen hautatu; aukeratu

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 [nach jdm./etw.] = ausschauen (begiez) bilatu

III *ad.* + 'sich'

aushalten DeReWo 5606 - irregularra,

bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 eutsi; jasan; irozo
- 2 *lgart.* [jdn.] mantendu

II *ad. intran.* +haben ▶

- 1 = durchhalten eutsi

aushandeln DeReWo 6152 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 tratua egin; negoziatu
- 2 POLITIKA negoziatu

aushängigen DeReWo 10725 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jmdm. etw.] eskura eman; eskuetartu

Aushang DeReWo 24704 Flexion: ~s, Aushänge

iz. m. ik. aditza: aushängen' ▶

- 1 afixa; kartel

aushängen¹ DeReWo 20531 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (atea, leihoa) orpotik atera
- 2 (afixa) jarri

aushängen² DeReWoHomograph 24704 -

irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +haben/sein ▶

- 1 (afixa) jarrita egon

Aushängeschild DeReWo 8265

iz. n. ▶

- 1 afixa; kartel
- 2 *irud.* erakuskari; adierazgarri

ausharren DeReWo 11638 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 goi. jarraikia izan; iraun; eutsi; itxaron

aushebeln DeReWo 17973 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 KIROLA (borroka libre) jauzarazi
- 2 *irud.* baliogabetu; ezeztatu

ausheben DeReWo 12338 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 ERAIKUNTZA induskatu; zulatu
- 2 (lurra) atera
- 3 (atea, leihoa) orpotik atera
- 4 (gaizkile taldea) desegin

aushecken DeReWo 26728 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 *lgart.* amaraundu; bilbatu; erabili

ausheilen DeReWo 38085 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 (erabat) sendatu; (erabat) osatu

ausheifen DeReWo 13454 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +haben [jmdm.] ▶

- 1 (estualdi batean) lagundu

Aushilfe DeReWo 21898 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 laguntza
- 2 LAN HARREMANAK ordezko; laguntzaile

Aushilfskraft DeReWo 37707

iz. f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK laguntzaile; behin-behineko langile; sasoiko langile

aushöhlen DeReWo 18865 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 hustu; barne-hustu; induskatu
- 2 *irud.* ahuldu; makaldu

ausholen DeReWo 12785 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

1 abiada hartu

2 *irud.* ● (weit) ausholen ▶ haririk gabe aritu

Aushub DeReWo 32750

iz. m. ik. aditza: ausheben 1-2 ▶

1 ERAIKUNTZA induskatze; zulatze

2 ateratako lur

aushungern DeReWo 31831 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 -i gosea igaroarazi; gosez hil

auskennen DeReWo 7655 - irregularra, bereizgarria.

ad. + 'sich' +haben ▶

1 [mit etw./in] (ondo) ezagutu

ausklammern DeReWo 13416 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 alboratu; baztertu; kanporatu

Ausklang DeReWo 9650 Flexion: ~s, Ausklänge

iz. m. ik. aditza: ausklingen ▶

1 amaiera

ausklingen DeReWo 6616 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 motelduz joan; amaitzeaz egon; amaitu

ausklinken DeReWo 35870 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (euskarritik) askatu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 (euskarritik) askatu

2 *lgart. irud.* = ausrasten bere onetik atera; haserretu

III *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 (euskarritik) askatu

2 *irud.* [aus etw.] = zurückziehen atzerantz egin; atera

ausklügeln VerblnfFormGrund - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 asmatu; pentsatu; sofistikatu

Auskommen DeReWo 24486

iz. n. ik. aditza: auskommen ▶

1 = Lebensunterhalt bizibide; ogibide

2 [mit jdm.] harremana

auskommen DeReWo 3733 - irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 [mit/ohne etw.] nahikoa izan; nahikotu

2 [mit jdm.] harremana izan

● gut mit jdm. auskommen ▶ nbtekin ondo konpondu

auskosten DeReWo 18460 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *irud.* gozatu; dastatu; bizi

auskundschaften DeReWo 38461 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 esploratu; miatu; kirikatu; zelatatu

Auskunft DeReWo 1365 Flexion: ~, Auskünfte

iz. f. ▶

1 argibide; informazio

2 argibide bulego

auskurieren DeReWo 17620 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (erabat) sendatu; (erabat) osatu

auslachen DeReWo 23082 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 -i barre egin; -i irri egin

ausladen DeReWo 21042 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [etw.] deskargatu; zamagabetu; hustu

2 [jnd.] -en gonbidapena ezeztatu

ausladend DeReWo 21118

izlag. (orainald,partiz.) ▶

1 irten; zabal; nasai

Auslage DeReWo 14123 Flexion: ~, ~n

iz. f. ik. aditza: auslegen bereziki ▶

1 (dendan) erakusgai; erakusleiho

2 [pl.] xahupenak; gastuak

auslagern *DeReWo 13241 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 (beste nonbaitean) gorde; (beste nonbaitean) biltegitratu
2 (lekuz) aldatu; lekualdatu
3 biltegitik atera; gordetegitik atera

Ausland *DeReWo 1015*
iz. f. ▶
1 atzerri

Ausländer *DeReWo 1593 Flexion: ~s, ~*
iz. bizidun m. ▶
1 atzerritar; kanpotar

Ausländeramt *DeReWo 30577*
iz. n. ▶
1 *lgart.* ADMINISTRAZIOA =
Ausländerbehörde atzerritarren
administrazioaren bulego

Ausländeranteil *DeReWo 18327*
iz. f. ▶
1 atzerritarren kopuru

Ausländerbeauftragte *DeReWo 19983*
iz. bizidun f. ▶
1 ADMINISTRAZIOA =
Integrationsbeauftragter atzerritarren
arloko arduradun; inmigrazioaren
arloko arduradun

Ausländerbeauftragter *DeReWo 27639*
iz. bizidun m. ▶
1 ADMINISTRAZIOA =
Integrationsbeauftragter atzerritarren
arloko arduradun; inmigrazioaren
arloko arduradun

Ausländerbehörde *DeReWo 11748*
iz. f. ▶
1 ADMINISTRAZIOA atzerritarren
administrazioaren bulego

Ausländerbeirat *DeReWo 11463*
iz. m. ▶
1 ADMINISTRAZIOA atzerritarren aholku
batzorde

ausländerfeindlich *DeReWo 13142*
izlag. ▶
1 xenofobo

Ausländerfeindlichkeit *DeReWo 15128*
iz. f. ▶
1 xenofobia

Ausländergesetz *DeReWo 20172*
iz. n. ▶
1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA
atzerritarren lege

Ausländerhass *DeReWo 37298*
iz. m. ▶
1 xenofobia

Ausländerin *DeReWo 16063 Flexion: ~s, ~*
iz. bizidun f. ▶
1 atzerritar; kanpotar

Ausländerkind *DeReWo 36178*
iz. anim. n. ▶
1 atzerritarren seme; atzerritarren
alaba

Ausländerpolitik *DeReWo 17443*
iz. f. ▶
1 POLITIKA atzerritarren arloko politika

Ausländerrecht *DeReWo 24462*
iz. n. ▶
1 ZUZENBIDEA atzerritarren arloko
legedi

ausländisch *DeReWo 1228*
izlag. ▶
1 atzerritar; atzerriko

Auslandsaufenthalt *DeReWo 22293*
iz. m. ▶
1 atzerriko egonaldi

Auslandseinsatz *DeReWo 15328*
iz. m. ▶
1 ARLO MILITARRA * atzerriko misio

Auslandsgeschäft *DeReWo 18993*
iz. n. ▶
1 EKONOMIA atzerriarekiko
merkataritza harreman; atzerriko
negozio

Auslandsinvestition *DeReWo 32993*
iz. f. ▶
1 EKONOMIA FINANTZAK atzerriko
inbestimendu

Auslandsmarkt DeReWo 37905

iz. m. ▶

- 1 EKONOMIA MERKATARITZA kanpo merkatu; atzerriko merkatu

Auslandsreise DeReWo 17523

iz. f. ▶

- 1 TURISMOA atzerrirako bidaia

Auslandsschuld DeReWo 30553

iz. f. ▶

- 1 FINANTZAK kanpo zor

auslassen DeReWo 4119 - *irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 = *weglassen* ez egin; egin gabe utzi
- 2 (*gantza*) urtu
- 3 *lgart.* = *ausgeschaltet lassen* ez piztu; itzalirik utzi
- 4 (*jantzia*) luzatu
- 5 ● seinen Ärger an jdm. *auslassen* ▶ haserrea nbtengan hustu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 [*über etw.*] (luze eta zabal) azaldu; -n luzatu

auslasten DeReWo 8414 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (eman ahala guztian) baliatu; (eman ahala guztian) erabili; -i (egin ahal adina) lana eman

Auslastung DeReWo 7460 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auslasten ▶

- 1 baliatze; erabiltze; ustiatze

Auslauf DeReWo 20068 Flexion: ~s, Ausläufe

iz. m. ik. aditza: auslaufen ▶

- 1 = *Abfluss* isurbide; konketa
- 2 NEKAZARITZA eskorta
- 3 = *Bewegungsfreiheit* mugitzeko askatasun; mugitzeko une

auslaufen DeReWo 3769 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. intran. +sein ▶

- 1 isuri
- 2 ITSASOA itsasoratu
- 3 iraungi; amaitu

Ausläufer DeReWo 23063 Flexion: ~s, ~

I *iz. m.* ▶

- 1 GEOGRAFIA GEOLOGIA METEOROLOGIA BOTANIKA adar

II *iz. bizidun m.* ▶

- 1 *Austria* mezulari

Ausläuferin HumanGender Flexion: ~s, ~

I *iz. m.* ▶

- 1 GEOGRAFIA GEOLOGIA METEOROLOGIA BOTANIKA adar

II *iz. bizidun f.* ▶

- 1 *Austria* mezulari

Auslaufmodell DeReWo 21060

iz. n. ▶

- 1 EKONOMIA MERKATARITZA *jadanik ekoizten ez den produktu

ausleben DeReWo 11784 - *bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 bizi; mamitu; gauzatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 bizitzaz gozatu

auslegen DeReWo 5092 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 erakutsi; erakusleihoan jarri
- 2 -z (lurra) estali; (lurrean) zabaldu
- 3 (*dirua*) aurreratu; maileguz utzi
- 4 LITERATURA azaldu; iruzkindu; interpretatu
- 5 [*für/auf etw.*] MEKANIKA/TEKNOLOGIA egokitu

Auslegung DeReWo 11326 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auslegen 4 bereziki ▶

- 1 azalpen; iruzkin; interpretazio

Ausleihe DeReWo 16613 Flexion: ~, ~n

iz. f. ik. aditza: ausleihen ▶

- 1 (*liburutegia*) mailegu; mailegutze

ausleihen DeReWo 7354 - *irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [*jmdm. etw.*] maileguz utzi; mailegatu
- 2 [*(sich (Dat.)) etw.*] maileguz hartu; mailegatu

Ausleihung DeReWo 35510 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausleihen ▶

- 1 mailegutze

Auslese DeReWo 17150 Flexion: ~, ~n
iz. f. ik. aditza: auslesen bereziki ▶
1 hautespen; sailkapen

auslesen DeReWo 35773 - irregularra,
bereizgarria.
ad. tran. +haben ▶
1 = aussondern bereizi; baztertu
2 hautatu; sailkatu
3 irakurtzen amaitu
4 INFORMATIKA -tik (datuak) erauzi; -tik
(datuak) irakurri

ausleuchten DeReWo 26878 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 argiztatu; argitu; -i argi eman

ausliefern DeReWo 4734 - bereizgarria
I ad. tran. +haben ▶
1 (salgaiak) banatu; eskura eman
2 [jdn.] ZUZENBIDEA POLITIKA estraditatu
3 ● irud.: jmdm. ausgeliefert sein ▶ -en
eskuetan erori; -en mende egon
II ad. + 'sich' +haben ▶
1 errenditu

Auslieferung DeReWo 6550 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: ausliefern ▶
1 (salgaiak) banaketa; eskura emate
2 ZUZENBIDEA POLITIKA estradizio

ausliegen DeReWo 8342 - irregularra,
bereizgarria.
ad. intran. +haben/sein ▶
1 ik. auslegen 1 (erakusleihoan)
erakusgai izan

ausloben DeReWo 15690 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 ZUZENBIDEA (ordainsaria) iragarri
2 (leihaketa saria) iragarri

auslöschen¹ DeReWo 14536 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 (sua) hil
2 (argia) itzali
3 ezabatu
4 suntsitu; hil

auslöschen² DeReWoHomograph 14536 -
irregularra, bereizgarria.
ad. intran. +sein ▶
1 (sua, argia) itzali

auslosen DeReWo 14373 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 zozkatu; zozketatu

auslösen DeReWo 1279 - bereizgarria
I ad. tran. +haben ▶
1 [etw.] eragin; piztu; abiarazi
2 ▶
a [etw.] trukatu; berreskuratu
b [jdn.] (presoa) trukatu; askatu
II ad. + 'sich' +haben ▶
1 piztu; abiatu

Auslöser DeReWo 5830 Flexion: ~s, ~
iz. m. ▶
1 eragile; pizten duen
2 (su-arma) kako; katu
3 ARGAZKIGINTZA kliskagailu

Auslosung DeReWo 8258 Flexion: ~, ~en
iz. f. ik. aditza: auslosen ▶
1 zozketa

ausloten DeReWo 8712 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 ITSASOA ERAIKUNTZA
MEKANIKA/TEKNOLOGIA zundatu
2 irud. zundatu; ikertu; aztertu

ausmachen DeReWo 2261 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 lgart. = ausschalten (argia, sua, gailua)
itzali
2 = vereinbaren adostu
3 = bilden izan; eratu; sortu
4 = sehen können begiztatu; ikusi
5 [jmdm. etw.] axola izan; inporta izan;
ardura izan

ausmalen DeReWo 11986 - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 margotu; koloreztatu; margoz bete
2 irud. [sich (Dat.) etw.] irudikatu;
imajinatu; pentsatu

Ausmaß DeReWo 3150 Flexion: ~es, ~e
iz. n. ▶
1 neurri; tamaina; luze-labur; hein

ausmergeln VerblnfFormGrund - bereizgarria
ad. tran. +haben ▶
1 indarra kendu; (erabat) ahitu;
(erabat) argaldu

ausmerzen *DeReWo 20624 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 erauzi; errotik atera; errotik kendu

ausmisten *DeReWo 32570 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 -ko simaurra kendu; -ko satsa kendu

2 *irud.* garbitu; antolatu; ordenatu

ausmustern *DeReWo 22375 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 baztertu; bota; erablitzeari utzi

2 **ARLO MILITARRA** ezgai deklaratu

Ausnahme *DeReWo 1803*

iz. f. ik. aditza: ausnehmen ▶

1 salbuespen

- mit **Ausnahme** von etw./jdm. ▶
zbt./nbt. salbu; zbt./nbt. izan ezik

2 *heg. Austria* erretiro

Ausnahmeerscheinung *DeReWo*

iz. bizidun f. ▶

1 salbuespen; gailentzen duen

Ausnahmefall *DeReWo 12674*

iz. m. ▶

1 salbuespen; salbuespenezko gertaera

Ausnahmegenehmigung *DeReWo 16622*

iz. f. ▶

1 **ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA**
salbuespenezko baimena

Ausnahmeregelung *DeReWo 16096*

iz. f. ▶

1 **ADMINISTRAZIOA** salbuespenezko arau

Ausnahmesituation *DeReWo 31188*

iz. f. ▶

1 salbuespenezko egoera

Ausnahmezustand *DeReWo 9777*

iz. f. ▶

1 **POLITIKA** emergentzia egoera

ausnahmslos *DeReWo 11005*

I *izlag. ▶*

1 salbuespenik gabeko

II *izlag.adb. ▶*

1 salbuespenik gabe

ausnahmsweise *DeReWo 8548*

I *adlag. ▶*

1 salbuespen gisa; salbuespena eginez

II *adlag. prd./atr. ▶*

1 [*gertaera-izenekin*] salbuespenezko

ausnehmen *DeReWo 12330 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 (barrutik) garbitu; -i tripak atera; hustu

2 *irud.* -i lapurtu; lumatu; larrutu

3 [*von etw.*] salbuetsi; aintzat ez hartu; baztertu; kendu

ausnutzen *DeReWo 5124 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 baliatu; -i onura atera; ustiatu

2 [*jnd.*] = **missbrauchen** esplotatu

Ausnutzung *DeReWo 22486*

iz. f. ik. aditza: ausnutzen 1 bereziki ▶

1 baliatze; ustiatze; ustiapen

auspacken *DeReWo 9494 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

1 -i bilgarria kendu

2 (*maletak*) desegin

3 *lgart. (isilekoa)* aitortu; salatu

II *ad. intran. +haben ▶*

1 *lgart. [über etw./jdn.]* zakua hustu; (isilekoa) aitortu; (isilekoa) salatu

ausparken *DeReWo 24574 - bereizgarria*

ad. intran. +haben ▶

1 **AUTOMOBILA** (autoa) aparkalekutik atera

auspfeifen *DeReWo 25913 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

1 -i txistukatu; txistu egin; uhukatu

ausplaudern *DeReWo 30193 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (*ezkutukoa*) salatu

ausplündern *DeReWo 36144 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 [*jdn.*] -i lapurtu; larrutu; lumatu

2 [*etw.*] harrapakatu; arpilatu; garbitu

ausprägen VerbInfFormGrund - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (txanponak) egin; irarri

II *ad.* + 'sich' +haben ▶

1 garatu; sortu

Ausprägung DeReWo 20833

iz. f. ik. aditza: ausprägen ▶

1 era; forma

ausprobieren DeReWo 4433 - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 frogatu

2 saiatu

Auspuff DeReWo 25549 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA MEKANIKA/TEKNOLOGIA ihes
hodi; ihes tutu

ausrangieren DeReWo 28734 - bereizgarria, -ge

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 (tren orga) baztertu

2 irud. baztertu

ausrasten DeReWo 18764 - bereizgarria

ad. intrans. +sein ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA (euskarritik)
atera; (euskarritik) askatu

2 irud. lgart. bere onetik atera; haserretu

ausrauben DeReWo 13181 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] -i lapurtu; larrutu; lumatu

2 [etw.] -n lapurtu; garbitu

ausräumen DeReWo 6648 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 hustu

2 [aus etw.] kendu

3 (zalantza) uxatu; desagerrarazi

4 (gaitz-ulertu) konpondu

ausrechnen DeReWo 10808 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 kalkulatu; kontuak atera

2 [sich (Dat.) etw.] kontuan izan;
aurreikusi

Ausrede DeReWo 9872

iz. f. ▶

1 aitzakia; estakuru; desenkusa;
zurigarri

ausreden DeReWo 27219 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 [jmdm. etw.] -t(z)eko asmoa kendu; -tik
gibelatu

II *ad. intrans.* +haben ▶

1 = aussprechen hitz egiten amaitu

● jdn. nicht ausreden lassen ▶ nbi.
hitza kendu

ausreichen DeReWo 2493 - bereizgarria

ad. intrans. +haben ▶

1 aski izan; nahikoa izan

ausreichend DeReWo 1843

I *izlag. (orainald.partiz.)* ▶

1 nahiko; aski

II *izlag.adb. (orainald.partiz.)* ▶

1 nahiko; aski

ausreifen DeReWo 22502 - bereizgarria

ad. intrans. +sein ▶

1 heldu; umotu; ondu

Ausreise DeReWo 12979 Flexion: ~, ~n

iz. f. ik. aditza: ausreisen ▶

1 TURISMOA irteera (herrialdetik)

ausreißen DeReWo 18158 - irregularra,
bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 erauzi; atera; idoki

II *ad. intrans.* +sein ▶

1 lgart. = flüchten ihes egin

ausreisen DeReWo 16307 - bereizgarria

ad. intrans. +sein ▶

1 (herrialdetik) irten; (herrialdetik)
atera; atzerrira joan

Ausreißer DeReWo 16615 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 ihesle; iheslari; ihesdun

Ausreißerin HumanGender 16615 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 ihesle; iheslari; ihesdun

ausreizen DeReWo 16272 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 baliatu; erabili; (guztiz) ustiatu

ausrichten DeReWo 2323 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA zuzendu;
egokitu; doitu

2 *irud. [nach/auf etw.]* egokitu; norabidetu

3 = erreichen lortu ▶

a [*gegen jdn./etw.*] ● nichts ausrichten
können ▶ ezin izan

b [*bei jdm.*] ● bei jdm. nichts ausrichten
können ▶ nbtengandik ezer lortzerik ez
izan

4 (hirugarren bati) esan

● jmdm. etw. (von jdm.) ausrichten ▶
nbi. (beste nb.en partez) zbt. esan

5 = veranstalten antolatatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 [*nach etw.*] norabidetu; egokitu;
moldatu; jokatu

Ausrichter DeReWo 8981 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 antolatzaile

Ausrichterin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 antolatzaile

Ausrichtung DeReWo 5404 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausrichten 1-2 ▶

1 egokitze; norabidetze; norabidea;
doitze

Ausritt DeReWo 26078

iz. m. ▶

1 (zaldiz) txango

2 *irud. Austria* zentzugabekeria;
astakeria; irain

ausrollen DeReWo 18540 - bereizgarria, -ge
galtzen du.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 desbiribilkatu; desbildu; zabaldu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 biraka joan gelditu arte

2 HEGAZKINTZA (lur harturik) geldituz
joan

ausrotten DeReWo 15616 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 deuseztatu; erauzi; ezereztu;
suntstitu

Ausrottung DeReWo 25240

iz. f. ik. aditza: ausrotten ▶

1 deuseztatze; ezerezte

ausrücken DeReWo 6994 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (inprimaketa) koskatu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 ARLO MILITARRA irten; abiatu

2 *lgart. ihes* egin

● *lgart.:* von zu Hause ausrücken ▶
etxetik ihes egin

Ausruf DeReWo 27360 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: ausrufen 1-2 ▶

1 oihu; deiadar; aldarrikapen

ausrufen DeReWo 5793 - irregularra,
bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 [*etw.*] oihukatu

2 [*jdn.*] deitu

3 [*jdn. zu etw.*] POLITIKA = proklamieren
izendatu

Ausrufezeichen DeReWo 23347

iz. n. ▶

1 (*idatzia*) harridura marka; harridura
ikur

Ausrufung DeReWo 26771 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausrufen 3 = Proklamation ▶

1 POLITIKA izendatze

ausruhen DeReWo 8542 - bereizgarria

I *ad. intran.* +haben ▶

1 atseden hartu; atsedendu; abaro
egin

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 atseden hartu; atsedendu; abaro
egin

ausrüsten DeReWo 5782 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 [*mit etw.*] hornitu; tresnatu

Ausrüster *DeReWo 23257* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

- 1 hornitzaile
- 2 ITSASOA (ontzi) jabe

Ausrüsterin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

- 1 hornitzaile
- 2 ITSASOA (ontzi) jabe

Ausrüstung *DeReWo 5460* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausrüsten ▶

- 1 hornidura; tresneria
- 2 ARLO MILITARRA armak; armamentu

Ausrüstungsgegenstand *DeReWo 38185*

iz. m. ▶

- 1 tresna

ausrutschen *DeReWo 13813 - bereizgarria*

ad. intran. +sein ▶

- 1 irristatu; labaindu; irrist egin

Ausrutscher *DeReWo 10456* Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

- 1 irristada; labainkada
- 2 *irud. oker*; hanka sartze; labainkada; lapsus

Aussaat *DeReWo 30827* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: aussäen ▶

- 1 NEKAZARITZA ereintza; ereite; ereinaldi

aussäen *DeReWo 37166 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 NEKAZARITZA erein

Aussage *DeReWo 1025* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: aussagen ▶

- 1 adierazpen; deklarazio

Aussagekraft *DeReWo 21137*

iz. f. ▶

- 1 adierazpen; adierazteko ahalmen; adierazteko balio

aussagekräftig *DeReWo 14611*

izlag. ▶

- 1 adierazgarri

aussagen *DeReWo 4282 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 adierazi; agerian utzi
- 2 ZUZENBIDEA lekuko gisa adierazi

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 ZUZENBIDEA mintzatu; adierazpena egin

ausschalten *DeReWo 6313 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [etw.] = **abschalten** itzali; amatatu; deskonektatu
- 2 *lgart. [jdn.] hil*; garbitu

Ausschank *DeReWo 24778* Flexion: ~(e)s,

Ausschänke

iz. m. ik. aditza: ausschenken ▶

- 1 (edari) salmenta
- 2 edaritegi; taberna
- 3 (tabernako) barra

ausschauen *DeReWo 9719 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 [nach jdm./etw.] (begiez) bilatu; zelatatu

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 *heg. Austria* = **aussehen** itxura izan; eman

III *ad. inper. +haben* ▶

- 1 *heg. Austria* = **aussehen** itxura izan; eman

ausscheiden *DeReWo 2468 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 kanporatu
- 2 BIOLOGIA MEDIKUNTZA eraitzi; kanporatu

II *ad. intran. +sein* ▶

- 1 [aus etw.] bazkidetza kendu; izena kendu; baja eman
- 2 [aus etw.] KIROLA kanporatu; kanpoan gelditu
- 3 = **nicht in Betracht kommen** aintzat ez hartzekoa izan

ausschenken *DeReWo 11932 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (edaria) atera; zerbitzatu; saldu
- 2 isuri

ausscheren *DeReWo 17321 - bereizgarria*

ad. tran. +sein ▶

- 1 (ilaratik) atera; bazterrera jo

ausschicken *DeReWo 38374 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 bidali; igorri; agindu

ausschießen *DeReWo 34444 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +sein ▶*

1 (tiroz) apurtu

2 *zahark.* = *aussondern* baztertu

II *ad. intran. +haben ▶*

1 *ITSASOA (haizea)* (bat-batean norabidez) aldatu

2 *BOTANIKA* atera; hazi

ausschildern *VerbInfFormGrund - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 -n (bide) seinaleak jarri

ausschlachten *DeReWo 23518 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 (*animalia*) (barrukiak) hustu

2 *lgart.* ataldu

3 *lgart.* ustiatu; esplotatu

ausschlafen *DeReWo 21968 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

1 lo eginez kendu

- seinen Rausch ausschlafen ▶
mozkorra lo eginez kendu

II *ad. intran. +haben ▶*

1 nahi beste lo egin

III *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 nahi beste lo egin

Ausschlag *DeReWo 8649 Flexion: ~s, Ausschläge*

iz. m. ik. aditza: ausschlagen ▶

1 *MEDIKUNTZA* negel

2 *FISIKA* oszilazio; desbideratze

3 *irud.* erabakigarri

- den Ausschlag geben (für etw.) ▶
(zbt.i dagokionez) erabakigarria izan

ausschlagen *DeReWo 11644 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

1 [*mit etw.*] estali; jantzi; gaineztatu

2 (*kolpez*) apurtu; (*kolpez*) erauzi

3 = *ablehnen* ukatu; -i uko egin

II *ad. intran. +haben ▶*

1 (*zaldia*) ostiko egin

2 *FISIKA* oszilatu; desbideratu

3 *BOTANIKA* atera; hazi; kimatu

ausschlaggebend *DeReWo 6097*

izlag. (orainald.partiz.) ik. Ausschlag ▶

1 erabakigarri

ausschließen *DeReWo 1344 - irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben ▶*

1 [*jdn.*] -i (*giltzaz*) atea itxi

2 [*jdn. aus etw.*] baztertu; kanporatu

3 [*aus etw.*] *KIROLA* kanporatu;
deskalifikatu

4 [*etw.*] baztertu; aintzat ez hartu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 [*von etw.*] parte ez hartu; esku ez hartu

2 (*etxea, autoa*) giltzak barruan utzi

ausschließlich *DeReWo 1656*

I *izlag. ▶*

1 eskusibo

II *izlag.adb. ▶*

1 baizik ez; soilik; soil-soilik;
esklusiboki

III *prepos. +Gen. ▶*

1 salbu; gabe; kanpo

Ausschluss *DeReWo 4616*

iz. m. ik. aditza: ausschließen ▶

1 baztertze; egozte; kanpoan uzte

2 *ZUZENBIDEA* ● unter Ausschluss der
Öffentlichkeit ▶ atea itxirik

3 *KIROLA* kanporatze; kanporaketa;
deskalifikazio

ausschmücken *DeReWo 39648 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 apaindu; edertu

ausschneiden *DeReWo 25134 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 ebaki; moztu

Ausschnitt *DeReWo 7366* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: ausschneiden ▶

- 1 ebakin
- 2 zati; lagin
- 3 (*jantzia*) biluzertz; eskote

ausschöpfen *DeReWo 5776* - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 (*isurkaria*) (burruntzaliz) atera
- 2 (burruntzaliz) hustu
- 3 *irud.* (erabat) baliatu; ahitu; agortu

ausschreiben *DeReWo 4490* - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 (osorik) idatzi
- 2 (idatziz) iragarri

Ausschreibung *DeReWo 4384* Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausschreiben 2 ▶

- 1 (idatziz iragarritako) leihaketa; iragarki

Ausschreitung *DeReWo 7106* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 istilu; nahasmendu
- 2 [*gegen jdn.*] eraso

Ausschuss *DeReWo 2014*

iz. m. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzorde
- 2 EKONOMIA MEKANIKA/TEKNOLOGIA hondakin

Ausschussmitglied *DeReWo 16105*

iz. anim. n. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordekide

Ausschusssitzung *DeReWo 25504*

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordearen bilera; batzorde bilera

Ausschussvorsitzende *DeReWo* Flexion: ein

~r/ eine ~, ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordeburu

Ausschussvorsitzender HumanGender

23880 Flexion: ein ~r/ eine ~, ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA POLITIKA batzordeburu

ausschütten *DeReWo 8209* - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 isuri; hustu
- 2 FINANTZAK banatu

● Gewinne ausschütten ▶ partila egin

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 ● sich (vor Lachen) ausschütten ▶ barrez lehertu; barrez ito

Ausschüttung *DeReWo 14612* Flexion: ~, ~en

iz. m. ik. aditza: ausschütten 2 ▶

- 1 FINANTZAK partila; banatze

ausschwärmen *DeReWo 24958* - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 (taldeka) atera; (samaldaka) atera; barreiatu

ausschweifen *DeReWo 16619* - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

- 1 kanporantz mugitu
- 2 *irud.* ildotik kanpo aritu; bide onetik atera; gehiegikerietan ari izan

ausschweigen *DeReWo 23168* - irregularra, bereizgarria.

ad. + 'sich' +haben [zu/über etw.] ▶

- 1 isilpean gorde; isilik atxiki

Aussehen *DeReWo 7555* Flexion: ~s, ohne Plural

iz. n. ik. aditza: aussehen ▶

- 1 itxura; irudi

aussehen *DeReWo 635* - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 itxura izan; eman

II *ad. inper. +haben* ▶

- 1 itxura izan; eman

aussenden *DeReWo 16747* - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 bidali; igorri; agindu

aussetzen *DeReWo 1948 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 (*umea, animalia*) utzietsi; (bazterrera) utzi; abandonatu
- 2 [*+Dat.*] eraginpean jarri
- 3 ● eine Belohnung (auf etw.) aussetzen ▶
zbt.en saria iragarri
- 4 = unterbrechen eten
- 5 ZUZENBIDEA atzeratu; geroratu
- 6 ● (eine Runde) aussetzen ▶ (txanda bat) galdu
- 7 [*an etw.*] kezka eman; gaitzetsi

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 eten
- 2 huts egin

Aussetzer *DeReWo 25162*

iz. m. ik. aussetzen 1-2 ▶

- 1 etenaldi
- 2 huts

Aussicht *DeReWo 1831 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ▶

- 1 ikuspegi; ikusmira
- 2 *irud.* = Chance aukera; etorkizun

aussichtslos *DeReWo 10094*

izlag. ▶

- 1 alferrikako; alferreko; etorkizunik gabeko

Aussichtsplattform *DeReWo 29322*

iz. f. ik. Aussicht ▶

- 1 begiratoki

Aussichtspunkt *DeReWo 23041*

iz. m. ik. Aussicht ▶

- 1 talaia; begiratoki

aussichtsreich *DeReWo 8173*

izlag. ▶

- 1 etorkizun handiko

Aussichtsturm *DeReWo 27306*

iz. m. ik. Aussicht ▶

- 1 talaia; behatoki

Aussiedler *DeReWo 9166 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

- 1 POLITIKA (alemaniar diasporako) etorkin

Aussiedlerin *HumanGender Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ▶

- 1 POLITIKA (alemaniar diasporako) etorkin

aussetzen *DeReWo 22660 - irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 *lgart.* (ezer egin gabe) gertatzen utzi

Aussöhnung *DeReWo 16117*

iz. f. ▶

- 1 baketze; adiskidetze; onezkoak egite

ausSORTIEREN *DeReWo 17048 - bereizgarria, -ge*

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

- 1 baztertu; zokoratu

ausSpähen *DeReWo 30235 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 esploratu; miatu; kirikatu; zelatatu
- 2 [*nach etw.*] (begiez) bilatu

ausspannen *DeReWo 26050 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 (gurditik) askatu
 - 2 ● jmdm. den Freund/die Freundin ausspannen ▶ nbi. mutil-laguna/neska-laguna kendu
 - 3 = ausbreiten 1 zabaldu; hedatu
- II *ad. intran. +haben* ▶
- 1 atsedent hartu; atsedendu

ausSpaRen *DeReWo 16865 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 hutsik utzi
- 2 baztertu; aintzat ez hartu

ausSperrEn *DeReWo 22007 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 = ausschließen 1 -i atea itxi
- 2 EKONOMIA -i itxiera patronala ezarri

Aussperrung *DeReWo 28476*

iz. f. ik. aditza: aussperren ▶

- 1 EKONOMIA itxiera patronala

ausspielen DeReWo 5256 - bereizgarria

- I **ad. tran.** +haben ▶
1 (kartetan) (karta) jokatu
2 [jdn. gegen jdn.] *bestearen aurka eginarazi
- II **ad. intran.** +haben ▶
1 (kartetan) *txanda izan
2 irud. porrot egin

ausspionieren DeReWo 28413 - bereizgarria, -ge
galtzen du.

- ad. tran.** +haben ▶
1 zelatatu; espiatu

Aussprache DeReWo 6845 Flexion: ~, ~n

- iz. f. ik. aditza:** aussprechen ▶
1 ahoskera; ebakera; oguzkera
2 = Gespräch elkarrizketa; eztabaida

aussprechen DeReWo 3002 - irregularra,
bereizgarria.

- I **ad. tran.** +haben ▶
1 ahoskatu; oguzi; ebaki
2 adierazi
3 ZUZENBIDEA ebatzi; ezarri
- II **ad. intran.** +haben ▶
1 = ausreden hitz egiten amaitu
- III **ad. + 'sich'** +haben ▶
1 [über etw.] = sich äußern (iritzia) azaldu
▶
a [für etw.] alde agertu
b [gegen etw.] kontra agertu
2 [bei jdm.] azalpenak eman; barrena hustu

Ausspruch DeReWo 16176 Flexion: ~s,

- Aussprüche
iz. m. ▶
1 esaera; esan
2 adierazpen

ausspucken DeReWo 19110 - bereizgarria

- I **ad. tran.** +haben ▶
1 ahotik jaurti; tu egin
- II **ad. intran.** +haben ▶
1 txistu egin; tu egin

ausstaffieren DeReWo 31169 - bereizgarria, -ge
galtzen du.

- ad. tran.** +haben ▶
1 [mit etw.] = ausstatten hornitu
2 [mit etw.] = herausputzen apaindu

Ausstand DeReWo 13101 Flexion: ~s, Ausstände
iz. m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK greba; lanuzte
● in den Ausstand treten ▶ greba egin
2 heg. Austria Suitza zahark. LAN HARREMANAK erretiro

ausständig DeReWo 30140

- I **izlag. ik. ausstehen** ▶
1 heg. Austria falta den; -tzeko dagoen
- II **iz. (adjekt.iz.) bizidun m./f.** ▶
1 LAN HARREMANAK grebalari

ausstatten DeReWo 2655 - bereizgarria

- ad. tran.** +haben ▶
1 [mit etw.] hornitu; zuzkitu

Ausstattung DeReWo 3511 Flexion: ~, ~en

- iz. f. ik. aditza:** ausstatten ▶
1 hornitze
2 hornidura; hornikuntza
3 tresneria; lanabeseria

ausstechen DeReWo 19624 - irregularra,
bereizgarria.

- ad. tran.** +haben ▶
1 [etw.] zulatu; (ziztakoz) atera
2 irud. [jdn.] gainditu; -i abantaila eramán; -en aurrean izan

ausstehen DeReWo 6091 - irregularra,
bereizgarria.

- I **ad. tran.** +haben ▶
1 = ertragen jasan; -i eutsi
● jdn. nicht ausstehen können ▶
nb.ekin ezin burutu
- II **ad. intran.** +haben/sein ▶
1 falta izan; -tzeko egon

aussteigen DeReWo 4018 - irregularra,
bereizgarria.

- ad. intran.** +sein ▶
1 [aus etw.] (trena, autoa) jaitsi; irten
2 irud. [aus etw.] atzera egin; (bertan behera) utzi

Aussteiger DeReWo 18326 Flexion: ~s, ~

- iz. bizidun m. ik. aussteigen 2** ▶
1 bohémio

Aussteigerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ik. aussteigen ▶

1 bohemio

ausstellen DeReWo 2183 - bereizgarria

I *ad. tran. +haben* ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakutsi

2 (dokumentua) jaulki; igorri

3 *lgart.* = ausschalten itzali

II *ad. intran. +haben* ▶

1 ARTEA (artelanak) erakutsi;
erakusketa izan

Aussteller DeReWo 3681 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ik. ausstellen 1-2,1 ▶

1 ARTEA erakusketari

2 (dokumentua) igorle

Ausstellerin HumanGender Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ik. ausstellen ▶

1 ARTEA erakusketari

2 (dokumentua) igorle

Ausstellung DeReWo 412 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: ausstellen ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakusketa

2 (dokumentua) jaulkitze; jaulkipen;
igorpen

Ausstellungsbesucher DeReWo 37846

iz. m. ▶

1 ARTEA TURISMOA erakusketa ikusi
duen; erakusketaren bisitari

Ausstellungsbesucherin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 ARTEA TURISMOA erakusketa ikusi
duen; erakusketaren bisitari

Ausstellungseröffnung DeReWo 13110

iz. f. ▶

1 ARTEA erakusketaren inaugurazio;
erakusketaren estreinatze

Ausstellungsfläche DeReWo 15657

iz. f. ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakustegi;
erakustoki

Ausstellungshalle DeReWo 18824

iz. f. ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakusketa areto;
erakusketa pabiloi

Ausstellungsmacher DeReWo 21343

iz. bizidun m. ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakusketaren
egile

Ausstellungsmacherin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakusketaren
egile

Ausstellungsort DeReWo 33384

iz. m. ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakustegi;
erakustoki

Ausstellungsraum DeReWo 11671

iz. m. ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakusketa areto;
erakustegi

Ausstellungsstück DeReWo 17265

iz. n. ▶

1 ARTEA MERKATARITZA erakusgai

aussterben DeReWo 7338 - irregularra,
bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 (hizkuntza) galdu; desagertu

2 BIOLOGIA galdu; desagertu

Ausstieg DeReWo 4863

iz. m. ik. aditza: aussteigen ▶

1 (tren) ▶

a = Ausgang irteera

b irtetze; jaiste

2 *irud.* (bertan behera) uzte; erretiratze

Ausstiegsklausel DeReWo 38110

iz. f. ▶

1 ZUZENBIDEA (bertan behera) uzteko
klausula

ausstopfen VerblnfFormGrund - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 (hutsarte) bete; lastoztatu

Ausstoß DeReWo 6741 Flexion: ~es, Ausstöße

iz. m. ik. aditza: ausstoßen ▶

1 FISIKA INGURUMENA igortze; igorpen;
aireratze; atmosferatze

2 EKONOMIA ekoizpenaren kopuru

ausstoßen *DeReWo 23620 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 **FISIKA INGURUMENA** igorri; aireratu; atmosferaratu
- 2 **EKONOMIA** ekoitzi
- 3 jaurti; egotzi; bota

ausstrahlen *DeReWo 4155 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 **FISIKA** igorri; irradatu
- 2 *irud.* hedatu
- 3 **IRRATIATB** eman

Ausstrahlung *DeReWo 6585*

iz. f. ik. aditza: ausstrahlen ▶

- 1 **FISIKA** irradatze; igortze
- 2 *irud.* eragin; karisma; xarma
- 3 **IRRATIATB** emanaldi

ausstrecken *DeReWo 15410 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 luzatu; hedatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 luzatu

ausströmen *DeReWo 28837 - bereizgarria*

I *ad. intran. +sein ▶*

- 1 [*aus etw.*] (*isurkaria*) erion; isuri
- 2 [*aus etw.*] (*gasa*) erion; ihes egin

II *ad. tran. +haben ▶*

- 1 jariatu; igorri
- 2 *irud.* sentiarazi; eman

aussuchen *DeReWo 7183 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 hautatu; aukeratu

Austausch *DeReWo 3666 Flexion: ~es, ohne*

Plural

iz. m. ik. aditza: austauschen ▶

- 1 truke

austauschbar *DeReWo 22921*

izlag. ▶

- 1 truka daitekeen; trukagarri

austauschen *DeReWo 3163 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 trukatu
- 2 ordezkatu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 [*mit jdm.*] (elkarrekin) hitz egin; elkarriketatu

Austauschprogramm *DeReWo 26151*

iz. n. ▶

- 1 **HEZKUNTZA** (ikasleak) trukatzeko programa

Austauschschüler *DeReWo 36373*

iz. bizidun m. ▶

- 1 **HEZKUNTZA** trukatzeko programan parte hartzen duen ikasle

Austauschschülerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 **HEZKUNTZA** trukatzeko programan parte hartzen duen ikasle

austeilen *DeReWo 14512 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [*etw. an jdn.*] banatu

Auster *DeReWo 22430 Flexion: ~, ~n*

iz. f. ▶

- 1 **ZOOLOGIA** ostra

austesten *DeReWo 38662 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 saiatu; -ekin frogak egin

austoben *DeReWo 10765 - bereizgarria*

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 (nekatzeraino) jauzika ibili; (nekatzeraino) amorratzen egon

austragen *DeReWo 2452 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (*posta, aldizkariak*) banatu
- 2 **MEDIKUNTZA** sabelean hazi
- 3 = **ausfechten** (*eztabaida, liskarra*) garbitu; xuritu; erabaki; ebatzi
- 4 **KIROLA** jokatu

Austragung *DeReWo 12944*

iz. f. ik. aditza: austragen 4 ▶

- 1 **KIROLA** partida

Austragungsort DeReWo 11768

iz. m. ▶

1 **KIROLA** partidaren toki; topaleku

Australier DeReWo 7638 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 australiar; Australiako

Australierin DeReWo 25090 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 australiar; Australiako

australisch DeReWo 4707

izlag. ▶

1 australiar; Australiako

austräumen DeReWo 27373 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (amesten) amaitu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 amesten amaitu; esnatu

austreiben DeReWo 15835 - irregularra,
bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 [jmdm. etw.] arao egin; exorzitatu

2 *irud.* [jmdm. etw.] uztera behartu;
utzarazi

II *ad. intran.* +haben ▶

1 **BOTANIKA** kimatu; muskildu;
eranmaundu

austreten DeReWo 10705 - irregularra,
bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (oinetakoak) higatu

2 (zapalduz) itzali

II *ad. intran.* +sein ▶

1 [aus etw.] (isurkaria) gainezka egin;
erion; isuri; irten

2 [aus etw.] (gasa) erion; ihes egin

3 [aus etw.] bazkidetza kendu; baja
eman

4 *lgart.* komunera joan

austricksen DeReWo 21581 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *lgart.* engainatu; atzipetu

austrinken DeReWo 38913 - irregularra,
bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 (edaria, edontzia) bukatu; ahitu; hustu

II *ad. intran.* +haben ▶

1 edaten amaitu

Austritt DeReWo 8068 Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: austreten ▶

1 [aus etw.] jario; isuri

2 [aus etw.] baja; bazkidetza kentze

austrocknen DeReWo 14776 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

1 lehortu; idortu

II *ad. intran.* +sein ▶

1 agortu; lehortu; idortu

austüfteln DeReWo 27078 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 *lgart.* = ausdenken hausnartu; bilbatu;
asmatu

ausüben DeReWo 2712 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 -n jardun; -n aritu

2 erabili

3 ● Einfluss (auf jdn.) ausüben ▶
(nb.engan) eragina izan

Ausübung DeReWo 12549

iz. f. ik. aditza: ausüben ▶

1 betetze; aritze; jardute

ausufern DeReWo 11975 - bereizgarria

ad. intran. +sein ▶

1 gainezka egin

ausverhandeln VerblnfFormGrund -
bereizgarria, -ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

1 *Austria* = aushandeln tratua egin;
negoziatu

Ausverkauf DeReWo 11662 Flexion: ~s,

Ausverkäufe

iz. m. ▶

1 **MERKATARITZA** likidazio; kitapen
salmenta; beherapen; merkealdi

ausverkaufen *DeReWo 4524 - bereizgarria, -ge*
galtzen du.
ad. tran. +haben ▶
1 MERKATARITZA (guztia) saldu; agortu

ausverkauft *DeReWo 5930*
I *ad. partiz. ik. aditza: ausverkaufen*
II *izlag. ▶*
1 MERKATARITZA agortu

auswachsen *DeReWo 29346 - bereizgarria*
I *ad. intran. +sein ▶*
1 BOTANIKA gara botá; garatu
2 umotu; nagusitu
II *ad. + 'sich' +haben ▶*
1 [zu etw.] bilakatu; bihurtu; areagotu;
okertu
2 = sich normalisieren normaldu;
zuzendu

Auswahl *DeReWo 1565 Flexion: ~, ohne Plural*
iz. f. ik. aditza: auswählen ▶
1 aukera; aukeraketa; hautaketa; hauta
2 KIROLA talde; selekzio

auswählen *DeReWo 3097 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 aukeratu; hautatu; hautetsi

Auswahlkriterium *DeReWo 34212*
iz. n. ▶
1 hautatzeko irizpide

Auswahlmannschaft *DeReWo 39639*
iz. f. ▶
1 KIROLA talde; selekzio

Auswahlspieler *DeReWo 37225*
iz. bizidun m. ▶
1 KIROLA selekzioko jokalaria; taldeko jokalaria

Auswahlspielerin *HumanGender*
iz. bizidun f. ▶
1 KIROLA selekzioko jokalaria; taldeko jokalaria

Auswahlverfahren *DeReWo 18735*
iz. n. ▶
1 hautatzeko prozese; aukeratzeko prozesu

Auswanderer *DeReWo 19656 Flexion: ~s, ~*
iz. bizidun m. ▶
1 emigratzaile; joankin; atzerriratzen den

Auswandererin *HumanGender Flexion: ~s, ~*
iz. bizidun f. ▶
1 emigratzaile; joankin; atzerriratzen den

auswandern *DeReWo 9549 - bereizgarria*
ad. intran. +sein ▶
1 emigratu; atzerrira joan

Auswanderung *DeReWo 23748*
iz. f. ik. aditza: auswandern ▶
1 emigrazio; atzerriratze

auswärtig *DeReWo 4988*
izlag. ▶
1 kanpoko; kanpo-
2 atzerriko

auswärts *DeReWo 4717*
adlag. ▶
1 kanpoan; kanpo

- von [auswärts](#) ▶ kanpotik
- nach [auswärts](#) ▶ kanpora(nts)

Auswärtserfolg *DeReWo 17726*
iz. m. ▶
1 KIROLA etxetik kanpoko garaipen

Auswärtsniederlage *DeReWo 25895*
iz. f. ▶
1 KIROLA etxetik kanpoko porrot

Auswärtspartie *DeReWo 25770*
iz. f. ▶
1 KIROLA etxetik kanpoko partida

Auswärtspunkt *DeReWo 35260*
iz. m. ▶
1 KIROLA etxetik kanpo irabazitako puntu

Auswärtssieg *DeReWo 7682*
iz. m. ▶
1 KIROLA etxetik kanpoko garaipen

Auswärtsspiel *DeReWo 5496*

iz. n. ▶

- 1 **KIROLA** etxetik kanpoko partida

auswaschen *DeReWo 38469 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 (urez) garbitu
- 2 (urak) higatu

auswechseln *DeReWo 7328 - bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [etw. (gegen etw.)] aldatu; ordeztu

Auswechslung *DeReWo 18422*

iz. f. ik. aditza: auswechseln ▶

- 1 aldatze; ordezkatz

Ausweg *DeReWo 5865 Flexion: ~s, ~e*

iz. m. ▶

- 1 irtenbide; ilkibide; konponbide

ausweglos *DeReWo 25327*

I *izlag.* ▶

- 1 irtenbiderik gabeko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 irtenbiderik gabe

Ausweiche *DeReWo 24938*

iz. f. ▶

- 1 (errepidean) baztergune

ausweichen *DeReWo 4189 - irregularra, bereizgarria.*

ad. intrans. +sein [+Dat.] ▶

- 1 aldendu; aldaratu; saihestu
- 2 *irud.* saihestu

Ausweichmanöver *DeReWo 26560*

iz. n. ▶

- 1 saihesteko maniobra

Ausweichmöglichkeit *DeReWo 34193*

iz. f. ▶

- 1 (ordezko) aukera; hautabide

Ausweichquartier *DeReWo 30994*

iz. n. ▶

- 1 ordezko toki

Ausweis *DeReWo 6635 Flexion: ~es, ~e*

iz. m. ▶

- 1 txartel; agiri
- 2 **ADMINISTRAZIOA** = **Personalausweis**
nortasun agiri; pasaporte

ausweisen *DeReWo 2744 - irregularra, bereizgarria.*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 [jdn. aus] **POLITIKA ADMINISTRAZIOA**
egotzi; kanporatu
- 2 [jdn.] -en agiria erakutsi
- 3 [jdn. als etw.] egiaztatu; begietaratu;
azaldu

II *ad. + 'sich'* ▶

- 1 agiria erakutsi
- 2 [als etw.] egiaztatu; azaldu

Ausweispapier *DeReWo 32386*

iz. n. [batez ere pl.] ▶

- 1 **ADMINISTRAZIOA** agiri; txartel

Ausweisung *DeReWo 8131*

iz. f. ik. aditza: ausweisen I ▶

- 1 **POLITIKA ADMINISTRAZIOA** egozte;
kanporatze

ausweiten *DeReWo 4101 - bereizgarria*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 zabaldu; hedatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 zabaldu; hedatu
- 2 *irud. [zu etw.]* bihurtu; bilakatu

Ausweitung *DeReWo 5206*

iz. f. ik. aditza: ausweiten ▶

- 1 zabaltze; hedatze
- 2 zabaldura

auswendig *DeReWo 13249*

adlag. ▶

- 1 buruz

● **auswendig** **lernen** ▶ buruz ikasi

auswerfen *DeReWo 31501 - irregularra, bereizgarria.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 egotzi; bota
- 2 **MEKANIKA/TEKNOLOGIA** jaurtiki
- 3 **MEDIKUNTZA** espektoratu

auswerten DeReWo 6379 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 balioztatu; ebaluatu; aztertu
- 2 = **ausnützen** baliatu; ustiatu

Auswertung DeReWo 6061 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auswerten ▶

- 1 balioztatze; ebaluazio; azterketa

auswiegen DeReWo 17994 - irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

- 1 pisatu

auswirken DeReWo 3120 - bereizgarria

ad. + 'sich' +haben ▶

- 1 [auf etw.] eragin; ondorea ekarri
- 2 [in etw.] eragina izan; azaldu

Auswirkung DeReWo 1965 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auswirken ▶

- 1 [auf etw.] eragin; ondorio

auswischen DeReWo 36265 - bereizgarria

ad. intran. +haben ▶

- 1 (trapuz) garbitu
- 2 (idatzia) (trapuz) ezabatu
- 3 ● *lgart.:* jmdm. eins **auswischen** ▶ nbi. jokaldi makurra jokatu

Auswuchs DeReWo 16346 Flexion: ~es,

Auswüchse

iz. m. ik. aditza: auswachsen ▶

- 1 **MEDIKUNTZA ANATOMIA** protuberantzia
- 2 *irud.* gehiegikeria

auszahlen DeReWo 4136 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 **FINANTZAK LAN HARREMANAK** ordaindu; -i dirua eman

auszählen DeReWo 20741 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

- 1 zenbatu
- 2 *Austria* hautatu

Auszahlung DeReWo 9192 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auszahlen ▶

- 1 **LAN HARREMANAK** ordaintze; ordainketa
- 2 **FINANTZAK** (*kutzazaina*) dirua ateratze; dirua emate

Auszählung DeReWo 13501 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auszählen ▶

- 1 zenbatze; zenbaketa

auszeichnen DeReWo 5541 - bereizgarria

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 saritu
- 2 **MERKATARITZA** salneurria adierazi; etiketatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

- 1 nabarmendu

Auszeichnung DeReWo 2083 Flexion: ~, ~en

iz. f. ik. aditza: auszeichnen ▶

- 1 (ohorezko) sari; ohore-domina
- 2 **MERKATARITZA** etiketa; txartela

Auszeit DeReWo 10453

iz. f. ▶

- 1 **KIROLA** atsedeen denbora
- 2 *irud.* atsedeen; oporraldi

ausziehen DeReWo 5673 - irregularra, bereizgarria.

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 [*sich* (Dat.)/jmdm. etw.] (*jantzia*) kendu; erantzi
- 2 [*jdn.*] biluzi; biluztu
- 3 = **verlängern** luzatu

II *ad. intran.* +sein ▶

- 1 etxea utzi; abiatu

III *ad. + 'sich'* ▶

- 1 biluzi; biluztu

Auszubildende DeReWo 5494

iz. bizidun f. ▶

- 1 **LAN HARREMANAK HEZKUNTZA** aprendiz; ikastun

Auszubildender HumanGender

iz. bizidun m. ▶

- 1 **LAN HARREMANAK HEZKUNTZA** aprendiz; ikastun

Auszug DeReWo 5318 Flexion: ~s, Auszüge

iz. m. ik. aditza: ausziehen 1 bereziki ▶

- 1 etxea uzte; irteera
- 2 **EKONOMIA KIMIKA** estraktu; aterakin

autark DeReWo 36447

izlag. ▶

- 1 autarkia-; autarkiko

authentisch *DeReWo 6067*

izlag. ▶

1 egiazko; zinetako; benetako

Authentizität *DeReWo 14437*

iz. f. ▶

1 egiatasun; egizakotasun;
benetakotasun; zinezkotasun

Autist *Duden*

iz. bizidun m. ▶

1 MEDIKUNTZA PSIKOLOGIA autista

Autistin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 MEDIKUNTZA PSIKOLOGIA autista

autistisch *DeReWo 29904*

izlag. ▶

1 MEDIKUNTZA PSIKOLOGIA autismo-;
autista

Auto *DeReWo 346 Flexion: ~s, ~s*

iz. (laburtz.) n. = Automobil ▶

1 AUTOMOBILA auto; automobil; beribil

Autobahn *DeReWo 1830*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA autobide; autobia;
errepide bikoitz

Autobahnabfahrt *DeReWo 33031*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA (autobide) irteera

Autobahnanschluss *DeReWo 26764*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA (autobide) sarrera

Autobahnauffahrt *DeReWo 38118*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA (autobide) sarrera

Autobahnausfahrt *DeReWo 35530*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA (autobide) irteera

Autobahnbrücke *DeReWo 23059*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA (autobide) zubi

Autobahnkreuz *DeReWo 28504*

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA (autobide) lotune

Autobahnmeisterei *DeReWo 31845*

iz. f. ▶

1 (autobide) artapen zerbitzua

Autobahnpolizei *DeReWo 16627*

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA (autobide) polizia

Autobahnraststätte *DeReWo 28552*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA (autobideko)
zerbitzugune

Autobahnzubringer *DeReWo 36549*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA (autobiarako) sarbide

Autobauer *DeReWo 7264*

I *iz. bizidun m.* ▶

1 AUTOMOBILA automobilak egiten
dituen; auto-fabrikatzaile

II *iz. m.* ▶

1 AUTOMOBILA automobilak egiten
dituen enpresa; automobil ekoizle;
auto-fabrikatzaile

Autobauerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 AUTOMOBILA automobilak egiten
dituen

Autobesitzer *DeReWo 23602*

iz. bizidun m. ▶

1 AUTOMOBILA automobila daukan

Autobesitzerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 AUTOMOBILA automobila daukan

Autobiografie *DeReWo 18421*

iz. f. = Autobiographie ▶

1 LITERATURA autobiografia

autobiografisch *DeReWo 20291*

izlag. ▶

1 LITERATURA = autobiographisch
autobiografiko

Autobiographie *DeReWo* 17442

iz. f. ▶

1 LITERATURA autobiografia

autobiographisch *DeReWo* 17825

izlag. ▶

1 LITERATURA autobiografiko

Autobombe *DeReWo* 16696

iz. f. ▶

1 bonba auto

Autobranche *DeReWo* 26251

iz. f. ▶

1 EKONOMIA automobil arlo

Autobus *DeReWo* 24059 Flexion: Autobusses,

Autobusse

iz. m. ▶

1 autobus

Autodidakt *DeReWo* 23214 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 HEZKUNTZA autodidakta

Autodidaktin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 HEZKUNTZA autodidakta

Autodieb *DeReWo* 21598

iz. bizidun m. ▶

1 autoa(k) lapurtu dituen; autoa(k)
lapurtzen dituen

Autodiebin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 autoa(k) lapurtu dituen; autoa(k)
lapurtzen dituen

Autodiebstahl *DeReWo* 29723

iz. m. ▶

1 auto lapurreta

Autofahrer *DeReWo* 1380 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 (automobil) gidari

Autofahrerin *DeReWo* 9109 Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 (automobil) gidari

Autofahrt *DeReWo* 18924

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA auto bidaia

Autofirma *DeReWo* 31554

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA automobilak egiten
dituen enpresa; auto ekoizle

autofrei *DeReWo* 12853

izlag. ▶

1 AUTOMOBILA INGURUMENA autorik
gabeko; autoa erabili gabeko

Autogramm *DeReWo* 9651

iz. n. ▶

1 autografo

Autogrammstunde *DeReWo* 20627

iz. f. ▶

1 autografoak emateko ordu

Autohändler *DeReWo* 15004

iz. bizidun m. ▶

1 AUTOMOBILA automobil saltzaile

Autohändlerin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 AUTOMOBILA automobil saltzaile

Autohaus *DeReWo* 6185

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA automobilak saltzen
dituen enpresa; kontzesiodun;
kontzesionario

Autohersteller *DeReWo* 8859

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilak
ekoizten dituen enpresa; automobil
ekoizle

Autohof *DeReWo* 33973

iz. m. ▶

1 (auto eta kamioientzako)
zerbitzugune

Autoindustrie *DeReWo* 9619

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA
automobilgintza; automobil
industria

Autokauf *DeReWo 28117*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA automobilaren erosketak

Autokäufer *DeReWo 33834*

iz. bizidun m. ▶

1 AUTOMOBILA automobilaren erosle

Autokäuferin *HumanGender 33834*

iz. bizidun f. ▶

1 AUTOMOBILA automobilaren erosle

Autokennzeichen *DeReWo 28537*

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA AUTOMOBILA matrikula (plaka); matrikula (zenbakia)

Autoknacker *DeReWo 33619*

iz. bizidun m. ▶

1 *lgart.* AUTOMOBILA = Autodieb automobilak(k) lapurtzen dituen

Autoknackerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 *lgart.* AUTOMOBILA = Autodieb automobilak(k) lapurtzen dituen

Autokonzern *DeReWo 12323*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilak ekoizten dituen enpresa

autokratisch *DeReWo 35485*

izlag. ▶

1 autokratiko

Autolenker *DeReWo 15464*

iz. bizidun m. ▶

1 *Austria Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Autolenkerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 *Austria Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Automarke *DeReWo 27494*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA automobil marka

Automarkt *DeReWo 20296*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobil-merkatu

Automat *DeReWo 6438* Flexion: ~en, ~en

iz. m. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA makina

Automatik *DeReWo 16438* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA automatismo
2 AUTOMOBILA enbrage automatiko

Automatikgetriebe *DeReWo 32569*

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA enbrage automatiko

automatisch *DeReWo 2653*

I *izlag.* ▶

1 automatiko

II *izlag.adb.* ▶

1 automatikoki

automatisieren *DeReWo 34895* -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 automatizatu

Automatisierung *DeReWo 27915*

iz. f. ik. aditza: automatisieren ▶

1 automatizazio; automatizatze

Automatisierungstechnik *DeReWo 37593*

iz. f. ▶

1 MEKANIKA/TEKNOLOGIA automatizazio teknika

Automatismus *DeReWo 38004*

iz. m. ▶

1 automatismo

Automechaniker *DeReWo 34995*

iz. bizidun m. ▶

1 AUTOMOBILA LAN HARREMANAK automobil mekanikari

Automechanikerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 AUTOMOBILA LAN HARREMANAK automobil mekanikari

Automobil *DeReWo 6824* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA automobil; auto; berebil

automobil *DeReWo 24530*

izlag. ▶

1 *goi.* AUTOMOBILA automobiler dagokien

Automobilbau *DeReWo 38920*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA automobilen ekoizpen

Automobilbranche *DeReWo 35821*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilaren arlo

Automobilclub *DeReWo 20076*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA Automobil Klub

Automobilhersteller *DeReWo 15702*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilak ekoizten dituen enpresa; automobil ekoizle

Automobilindustrie *DeReWo 10097*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilgintza; automobil industria

Automobilist *DeReWo 24043* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 *Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Automobilistin *HumanGender* Flexion: ~en,

~en

iz. bizidun f. ▶

1 *Suitza* AUTOMOBILA = Autofahrer (automobil) gidari

Automobilkonzern *DeReWo 25892*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA EKONOMIA automobilak ekoizten dituen enpresa

Automobilsalon *DeReWo 38734*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA automobil erakusketa

Automobilzulieferer *DeReWo 31145*

iz. m. ▶

1 *lgart.* AUTOMOBILA EKONOMIA automobil industriaren hornitzaile

autonom *DeReWo 5554*

I *izlag.* ▶

1 autonomo; beregain

II *izlag.adb.* ▶

1 autonomoki; era autonomoan

Autonomie *DeReWo 6448*

iz. f. ▶

1 POLITIKA FILOSOFIA burujabetza; autonomia

Autonomiebehörde *DeReWo 19040*

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA administrazio autonomo; autonomia erkidegoaren administrazio

Autonomiegebiet *DeReWo 25174*

iz. n. ▶

1 ZUZENBIDEA POLITIKA lurralde autonomo

Autopsie *DeReWo 36436* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA autopsia

Autor *DeReWo 833* Flexion: ~s, Autoren

iz. bizidun m. ▶

1 egile; autore

Autoradio *DeReWo 14633*

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA automobileko irratia

Autoreifen *DeReWo 20305*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA pneumatiko; gurpil zorro

Autorenlesung *DeReWo 21780*

iz. m. ▶

1 LITERATURA egileak egindako irakurraldi

Autorennen *DeReWo 27061*

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA KIROLA (automobil) lasterketa

Autorin *DeReWo 3147* Flexion: ~s, Autoren

iz. bizidun f. ▶

1 egile; autore

autorisieren *DeReWo 39308* - *-ge* galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 [etw.] baimendu; -t(z)eko baimena eman; autorizatu

2 [jnd.] -i baimena eman

autorisiert *DeReWo 31516*

I *ad. partiz.* ik. aditza: autorisieren

II *izlag.* ▶

1 baimendun

autoritär *DeReWo 8811*

I *izlag.* ▶

1 autoritario; larderiatsu

II *izlag. adb.* ▶

1 larderiaz

Autorität *DeReWo 6603* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 agintaritza; autoritate; aginte

Autosalon *DeReWo 31343*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA automobil erakusketa

Autoschau *DeReWo 37974*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA automobil erakusketa

Autoschlüssel *DeReWo 26471*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA giltza

Autositz *DeReWo 38847*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA jarleku; eserleku

Autostadt *DeReWo 14826*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA automobil industria duen hiri

Autostunde *DeReWo 27695*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA automobiler ordubetean egindako ibilbide

Autoteil *DeReWo 30855*

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA ordezko (atal)

Autotür *DeReWo 39174*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA ate

Autounfall *DeReWo 11101*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA istripu

Autoverkehr *DeReWo 11307*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA zirkulazio; trafiko

Autovermieter *DeReWo 38682*

iz. bizidun m. ▶

1 AUTOMOBILA errentako autoak ematen dituen

Autovermieterin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 AUTOMOBILA errentako autoak ematen dituen

Autovermietung Duden

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA automobil alokatze

Autowerkstatt *DeReWo 31883*

iz. f. ▶

1 AUTOMOBILA garaje; konpontze lantegi

Autowrack *DeReWo 27146*

iz. n. ▶

1 AUTOMOBILA ataltzeko automobil

Autozulieferer *DeReWo 18897*

iz. m. ▶

1 *lgart.* AUTOMOBILA EKONOMIA automobil industriaren hornitzaile

avancieren *DeReWo 14615* [fr.] - *-ge* galtzen du

ad. intran. +sein ▶

1 *goi.* aurrera egin

Avantgarde *DeReWo 8018* [fr.] Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ARTEA LITERATURA POLITIKA abangardia

Avantgardist *DeReWo* 34520

iz. bizidun m. ▶

1 ARTEA LITERATURA abangoardista

Avantgardistin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 ARTEA LITERATURA abangoardista

avantgardistisch *DeReWo* 19366

izlag. ▶

1 ARTEA LITERATURA abangoardiako;
abangoardista

Ave *DeReWo* 37822

iz. (laburtz.) n. = Ave Maria ▶

1 ERLIJOA agurmaria; abemaria

Aversion *DeReWo* 36467 [fr.] Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 [gegen etw.] ezinikusi; herra

avisieren *DeReWo* 32677 - bereizgarria

ad. tran. +haben ▶

1 iragarri

2 Suitza = benachrichtigen -i berri eman;
-i jakinarazi

Axt *DeReWo* 15077 Flexion: ~, Äxte

iz. f. ▶

1 aizkora

Azteke *DeReWo* 38084 Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

1 azteka

Aztekin *HumanGender* Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

1 azteka

Azubi *DeReWo* 8042 Flexion: ~, ~s

iz. (laburtz.) bizidun m./f. = Auszubildender
▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK aprendiz;
ikastun

Azur *DeReWo* 24119 [fr.]

iz. m. ▶

1 poet. = Blau urdin

Baby *DeReWo* 2582

iz. anim. n. ▶

1 haurtxo; (besoko) ume

babylonisch *DeReWo* 30463

izlag. ▶

1 babiloniar; Babiloniako

2 ● babylonische Sprache ▶ babiloniera

Babynahrung *DeReWo* 33769

iz. f. ▶

1 (haurrentzako) ahi

Babypause *DeReWo* 31728

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK = Elternzeit amatasun
baja; aitatasun baja; amatasun
lizentzia; aitatasun lizentzia

Babysitter *DeReWo* 21533

iz. bizidun m. ▶

1 umezain

Babysitterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 umezain

Bach *DeReWo* 2321 Flexion: ~(e)s, Bäche

iz. m. ▶

1 erreka; lats

Bachbett *DeReWo* 31830

iz. n. ▶

1 uberka; (erreka) ohe

Bachelor *DeReWo* 11061 [ing.]

iz. bizidun m./f. ▶

1 HEZKUNTZA Bachelor

Bachlauf *DeReWo* 31421

iz. m. ▶

1 errekaaren ibilbide

Back *DeReWo* 10316 Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 ITSASOA katilu; plater

2 ITSASOA jantokiko mahai

3 ITSASOA jantoki

Backe *DeReWo* 38912 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 ANATOMIA = Wange masail; matela

2 lgart. ANATOMIA ipurmasail; ipurmami

3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA zapata

backen *DeReWo 5205* Flexion: backt/bäckt, backte/buk, gebacken - *irregularra*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 labean erre; labean egin

II *ad. intran.* +haben ▶

1 [etw.] labean erre; labean egin

2 [jnd.] ogia egin

Bäcker *DeReWo 6007* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 okin

Bäckerei *DeReWo 6090* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 okindegi

Bäckerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 okin

Bäckerjunge *DeReWo 35596*

iz. bizidun m. ▶

1 zahark. okin mutil; okin aprendiz

Bäckermeister *DeReWo 20693*

iz. bizidun m. ▶

1 okin (tituludun); okindegiaren nagusi

Bäckermeisterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 okin (tituludun); okindegiaren nagusi

Background *DeReWoAngepasst 27694* [ing.]

iz. m. ▶

1 atze oihal; hondo

2 eskarmentu; esperientzia

Backhaus *DeReWo 23106*

iz. n. ▶

1 zahark. = Bäckerei okindegi

Backofen *DeReWo 18349*

iz. m. ▶

1 labe

Backstein *DeReWo 28240*

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA adreilu

Backstube *DeReWo 21071*

iz. f. ▶

1 (okindegi) labearen gela

Backware *DeReWoAngepasst 21610*

iz. f. [pl. batez ere] ▶

1 ogi; opil; gozopil

Bad *DeReWo 898* Flexion: ~(e)s, Bäder

iz. n. ▶

1 bainu

● ein **Bad** nehmen ▶ bainu bat hartu

2 = Badezimmer bainugela

3 = Badeanstalt igerileku

Badeanstalt *DeReWo 36799*

iz. f. ▶

1 igerileku

Badeanzug *DeReWo 30914*

iz. m. ▶

1 bainujantzi; igeritako

Badebetrieb *DeReWo 29649*

iz. m. ▶

1 igerilekuko zabaltze denboraldi

Badegast *DeReWo 12705*

iz. bizidun m./f. ▶

1 bainulari; igerilekuaren erabiltzaile

Badehaus *DeReWo 27206*

iz. n. ▶

1 bainuetxe

Badehose *DeReWo 22146*

iz. f. ▶

1 bainu praka; igeritako

Bademantel *DeReWo 31429*

iz. m. ▶

1 bainu soineko

Bademeister *DeReWo 18003*

iz. bizidun m. ▶

1 (igerilekuko) begirale; (igerilekuko) sorosle

Bademeisterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 (igerilekuko) begirale; (igerilekuko) sorosle

baden *DeReWo 3838*

I *ad. tran. +haben ▶*

1 bainatu

II *ad. intran. +haben ▶*

1 bainatu; bainua hartu

2 ● *irud. lgart.: baden gehen ▶* porrot egin

III *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 bainatu; bainua hartu

Badeort *DeReWo 18014*

iz. m. ▶

1 bainu hiri; balneario

2 hondartzadun hiri

Badesaison *DeReWo 22463*

iz. f. ▶

1 bainatzeko denboraldi; igerilekuko zabaltze denboraldi

Badesee *DeReWo 15012*

iz. m. ▶

1 bainatzeko aintzira

Badestrand *DeReWo 38551*

iz. m. ▶

1 (bainatzeko) hondartza

Badeunfall *DeReWo 39282*

iz. m. ▶

1 igeritan izandako istripu; igeritan izandako ezbehar

Badewanne *DeReWo 12292*

iz. f. ▶

1 bainuontzi

Badezimmer *DeReWo 14138*

iz. n. ▶

1 bainugela

Badminton *DeReWo 8247*

iz. n. ▶

1 KIROLA badminton

Bagatelle *DeReWo 31957 [fr.]*

iz. f. ▶

1 huskeria; ezdeus; ezdeuskeria; ezerez

bagatellisieren *DeReWo 36698 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 -i garrantzia kendu; huskeriatzat hartu

Bagger *DeReWo 6899 Flexion: ~s, ~*

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA hondeamakina; indusmakina; hondeagailu

2 ERAIKUNTZA draga; karramarro

baggern *DeReWo 33529*

ad. tran. +haben ▶

1 ERAIKUNTZA induskatu; hondeatu; dragatu

Baggersee *DeReWo 30387*

iz. m. ▶

1 urtegi; urmael (artifizial)

Baguette *DeReWo 32238 [fr.]*

iz. n. ▶

1 ogi (luze)

Bahn *DeReWo 562*

iz. f. ▶

1 bide; errail; ildo

2 = Eisenbahn ▶

a tren;

b burdinbide; trenbide

3 (papera, ehuna) zerrenda; tira

bahnbrechend *DeReWo 19016*

izlag. ▶

1 aitzindari; aurrendari; bide-erakusle

Bahnchef *DeReWo 15345*

iz. bizidun m. ▶

1 lgart. Trenbide sareko lehendakari

Bahnchefin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 lgart. Trenbide sareko lehendakari

Bahndamm *DeReWo 22322*

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA (trenbide) lubeta

bahnen *DeReWo 12039*

ad. tran. +haben ▶

1 lautu

2 ● sich (Dat.) den Weg bahnen ▶ aurrera egin

Bahnfahrer *DeReWo 32160*

iz. bizidun m. ▶

1 tren bidaiari

Bahnfahrer:in HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 tren bidaiari

Bahnfahrt DeReWo 24802

iz. f. ▶

1 tren bidaia

Bahngleis DeReWo 19996

iz. n. ▶

1 = Gleis burdinbide; trenbide

Bahnhof DeReWo 1046

iz. m. ▶

1 tren geltoki

Bahnhofplatz DeReWo 25430

iz. m. ▶

1 tren geltoki aurreko (enparantza)

Bahnhofsgebäude DeReWo 23825

iz. n. ▶

1 tren geltoki (eraikuntza)

Bahnhofshalle DeReWo 36312

iz. f. ▶

1 tren geltokiko atarte

Bahnhofspatz DeReWo 29280

iz. ▶

1 tren geltoki aurreko (enparantza)

Bahnhofsviertel DeReWo 33172

iz. n. ▶

1 (tren) geltokiko auzo

Bahnhofsvorplatz DeReWo 17387

iz. ▶

1 tren geltoki aurreko (enparantza)

Bahnkunde DeReWo 26474

iz. bizidun m. ▶

1 trenbide sareko bezero

Bahnkundin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 trenbide sareko bezero

Bahnlinie DeReWo 11709

iz. f. ▶

1 trenbide; burdinbide

Bahnreisende HumanGender Flexion: ein ~r,

eine -

iz. (orainald.partiz.) bizidun f. ▶

1 TURISMOA tren bidaiari

Bahnreisender DeReWo 35320 Flexion: ein ~r,

eine -

iz. (orainald.partiz.) bizidun m. ▶

1 TURISMOA tren bidaiari

Bahnsprecher DeReWo 28349

iz. bizidun m. ▶

1 trenbide sareko bozeramaile

Bahnsprecher:in HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 trenbide sareko bozeramaile

Bahnstation DeReWo 26059

iz. f. ▶

1 tren geltoki

Bahnsteig DeReWo 9196

iz. m. ▶

1 (tren geltokia) nasa

Bahnstrecke DeReWo 10015

iz. f. ▶

1 burdinbide; trenbide

Bahntrasse DeReWo 25221

iz. f. ▶

1 burdinbide; trenbide

Bahnübergang DeReWo 10230

iz. m. ▶

1 burdinbide pasagune; trenbide pasagune

Bahnunterführung DeReWo 33686

iz. f. ▶

1 (trenbidea) lurpeko igarobide

Bahnverbindung DeReWo 30077

iz. f. ▶

1 (tren) ibilbide

Bahnverkehr DeReWo 19159

iz. m. ▶

1 (tren) zirkulazio

Bahre *DeReWo* 35810

iz. f. ▶

1 anda; zerraldo

Baisse *DeReWo* 27320 [fr.]

iz. f. ▶

1 FINANTZAK beherakada

Bakterie *HumanGender*

iz. f. ▶

1 BIOLOGIA bakterio

bakteriell *DeReWo* 27263

I *izlag.* ▶

1 BIOLOGIA bakterio-

2 BIOLOGIA MEDIKUNTZA bakterio bidezko

II *izlag.adb.* ▶

1 BIOLOGIA MEDIKUNTZA bakterio bidez

Bakterium *DeReWo* 6429

iz. n. ▶

1 zahark. BIOLOGIA = Bakterie bakterio

Balance *DeReWo* 7821 [fr.]

iz. f. ▶

1 oreka

Balanceakt *DeReWo* 26759

iz. m. ▶

1 oreka ariketa

balancieren *DeReWo* 17865 - -ge galtzen du

I *ad. tran. +haben* ▶

1 orekan atxiki

II *ad. intran. +sein* ▶

1 oreka atxiki; orekari eutsi

bald *DeReWo* 557 Flexion: eher, am ehesten

adlag. ▶

1 laster; aurki

2 *lgart.* = fast ia

baldig *DeReWo* 6173

izlag. ▶

1 laster; bizkor; hurbil

baldmöglichst *DeReWo* 32253

I *izlag.* ▶

1 lehenbaileheneko; ahalik eta bizkor

II *izlag.adb.* ▶

1 lehenbailehen; ahalik eta lasterren;

ahalik eta bizkorren

Balken *DeReWo* 12021 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 ARKITEKTURA habe; ernai

2 KIROLA = Schwebebalken barra horizontal

Balkon *DeReWo* 5585 [fr.]

iz. m. ▶

1 balkoi

Ball *DeReWo* 928

iz. m. ▶

1 baloi; pilota

2 = Tanzfest (areto) dantzaldi

Ballade *DeReWo* 7606

iz. f. ▶

1 LITERATURA MUSIKA balada

Ballast *DeReWo* 19740 Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 lasta; astungarri

2 zama; karga

Ballaststoff *DeReWo* 34994

iz. m. [pl. batez ere] ▶

1 (elikadura) zuntz begetalak

Ballen *DeReWo* 30446 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 fardel; lotura; zama

2 ANATOMIA (eskua, oina) mami

ballen *DeReWo* 15059

I *ad. tran. +haben* ▶

1 ● die Faust ballen ▶ ukabila itxi; ukabila batu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 pilatu; metatu; opildu

Ballerina *HumanGender* [it.]

iz. bizidun f. ▶

1 ballet dantzari

Ballermann *DeReWo* 22269

iz. m. ▶

1 *lgart.* pistola

ballern *DeReWo* 28475

ad. intran. +haben ▶

1 *lgart.* tirokatu; tiro egin

Ballett *DeReWo 5162 [fr.]* Flexion: ~s, ~e

iz. n. ▶

1 ballet

Ballettschule *DeReWo 28030*

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA ballet ikastegi

Ballhaus *DeReWo 36944*

iz. n. ▶

1 = Ballsaal dantza areto

2 zahark. kiroldegi

Ballnacht *DeReWo 32774*

iz. f. ▶

1 areto dantzaldi

Ballon *DeReWo 9432* Flexion: ~s, ~s~e

iz. m. ▶

1 = Luftballon puxika; puztuki

2 baloi (aerostatiko)

Ballonfahrer *DeReWo 35059*

iz. bizidun m. ik. Ballon 2 ▶

1 baloi gidari

Ballonfahrer:in HumanGender

iz. bizidun f. ik. Ballon 2 ▶

1 baloi gidari

Ballonfahrt *DeReWo 31949*

iz. f. ik. Ballon 2 ▶

1 baloi bidaia

Ballsaal *DeReWo 26897*

iz. m. ▶

1 dantza areto

Ballspiel *DeReWo 25690*

iz. n. ▶

1 baloi joku; pikota joku

Ballungsgebiet *DeReWo 26932*

iz. f. ▶

1 konurbazio; aglomerazio

Ballungsraum *DeReWo 14706*

iz. m. ▶

1 konurbazio; aglomerazio

Ballungszentrum *DeReWo 24305*

iz. n. ▶

1 konurbazio; aglomerazio

Ballverlust *DeReWo 16124*

iz. ▶

1 KIROLA baloiaren galera

Ballwechsel *DeReWo 22896*

iz. m. ▶

1 KIROLA (tenis) joko

Balz *DeReWo 35862* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 BIOLOGIA araldi; bero

Bambus *DeReWo 30110*

iz. m. ▶

1 BOTANIKA banbu

banal *DeReWo 8295 [fr.]*

izlag. ▶

1 hutsal; banal

Banalität *DeReWo 20322 [fr.]*

iz. f. ▶

1 banaltasun; hutsaltasun; hutsalkeria

Banane *DeReWo 9108 [port.]* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

1 banana

Band¹ *DeReWo 612*

iz. n. ▶

1 xingola; zinta

2 irud. lotura

3 ANATOMIA lotailu

4 MEKANIKA/TEKNOLOGIA = Fließband kate

5 IRRATIATB FISIKA = Frequenzbereich

banda

Band² *DeReWoHomograph 612 [ing.]*

iz. f. ▶

1 musika talde; musika banda

Band³ *DeReWoHomograph 612*

iz. m. ▶

1 liburuki

2 ● irud.: Bände sprechen ▶ oso

adierazgarri izan

Bandage *DeReWo 25957 [fr.]*

iz. f. ▶

1 KIROLA MEDIKUNTZA lotura;

belauetako

Bandbreite *DeReWo 7789*

iz. f. ▶

- 1 IRRATIATB FISIKA banda zabalera
- 2 *irud.* aniztasun; askotarikotasun

Bande *DeReWo 4293*

iz. f. ▶

- 1 talde
- 2 *lgart.* (lagun) talde

Bandenmitglied *DeReWo 38428*

iz. n. ▶

- 1 taldekide

Bänderriss *DeReWo 22297*

iz. m. ▶

- 1 MEDIKUNTZA lotailu haustura

bändigen *DeReWo 33630*

ad. tran. +haben ▶

- 1 hezi; bezatu; menperatu

Bandit *DeReWo 18443* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

- 1 bidelapuru

Bandleader *DeReWo 19855* [ing.]

iz. bizidun m./f. ▶

- 1 (musika) taldeburu

Bandmitglied *DeReWo 19487* [ing.]

iz. anim. n. ▶

- 1 (musika) taldekide

Bandname *DeReWo 36973* [ing.]

iz. m. ▶

- 1 (musika) taldearen izena

Bandscheibe *DeReWo 28404*

iz. f. ▶

- 1 ANATOMIA ornoarteko disko

Bandscheibenvorfall *DeReWo 29582*

iz. m. ▶

- 1 MEDIKUNTZA disko hernia; disko lerradura

Bange *DeReWo 13567*

iz. f. ▶

- 1 = Angst beldur

bange Duden

izlag. ▶

- 1 beldur; urduri

- jmdm. (vor etw.) bange sein ▶ nb. (zbt.en) beldur izan

- 2 beldurkor; beldurti

bangen *DeReWo 11562*

I *ad. intran.* +haben ▶

- 1 *goi.* [um etw.] beldur izan

II *ad. inper.* +haben ▶

- 1 ● jmdm. bangt (es) (vor etw.) ▶ nb. (zbt.en) beldur izan

Banjo *DeReWo 36091* Flexion: ~s, ~s

iz. n. ▶

- 1 MUSIKA banjo

Bank¹ *DeReWo 496* Flexion: ~, ~en

iz. f. ▶

- 1 = Geldinstitut banku; banketxe

Bank² *DeReWoHomograph 496* Flexion: ~, Bänke

iz. f. ▶

- 1 = Sitzbank banku; jarleku; aulki

Bankangestellte HumanGender Flexion: eine

~, ~n, ~n

iz. (adjekt.iz.) bizidun f. ▶

- 1 bankuko enplegatu

Bankangestellter *DeReWo 16576* Flexion: ein

~r, ~n, ~n

iz. (adjekt.iz.) bizidun m. ▶

- 1 bankuko enplegatu

Bankchef *DeReWo 38830*

iz. bizidun m. ▶

- 1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankchefin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

- 1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankdirektor *DeReWo 26420*

iz. bizidun m. ▶

- 1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankdirektorin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

- 1 *lgart.* bankuko lehendakari

Bankenaufsicht *DeReWo 22866*

iz. f. ▶

1 FINANTZAK banku gainbegiratzeko batzorde

Bankengruppe *DeReWo 27195*

iz. f. ▶

1 FINANTZAK banku talde

Bankenkrise *DeReWo 25177*

iz. ▶

1 FINANTZAK bankuen krisi

Bankensektor *DeReWo 28452*

iz. m. ▶

1 FINANTZAK banku arlo

Banker *DeReWo 8278* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK bankari

Bankerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. bizidun f. ▶

1 LAN HARREMANAK bankari

Bankett *DeReWo 26179* [it.]

iz. n. ▶

1 oturuntz; bankete

Bankfiliale *DeReWo 24194*

iz. f. ▶

1 banku bulego

Bankgeheimnis *DeReWo 16751*

iz. n. ▶

1 FINANTZAK banku sekretu

Bankgeschäft *DeReWo 18209* Flexion: meist pl

iz. n. ▶

1 FINANTZAK banku eragiketa

Bankgewerbe *DeReWo 38030*

iz. n. ▶

1 FINANTZAK banku arlo

Bankhaus *DeReWo 17239*

iz. n. ▶

1 FINANTZAK banketxe

Bankier *DeReWo 14078* [fr.]

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK bankari

Bankkauffrau *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 LAN HARREMANAK banku enplegatu; bankuko enplegatu

Bankkaufmann *DeReWo 22207*

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK banku enplegatu; bankuko enplegatu

Bankkonto *DeReWo 21170*

iz. n. ▶

1 FINANTZAK banku kontu; bankuko kontu

Bankkredit *DeReWo 30848*

iz. m. ▶

1 FINANTZAK banku mailegu

Bankkunde *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 banku bezero

Bankkundin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 banku bezero

Bankmanager *DeReWo 37566*

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK bankuko batzorde exekutiboko kide; banketxe exekutibo

Bankmanagerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 LAN HARREMANAK bankuko batzorde exekutiboko kide; banketxe exekutibo

Banknote *DeReWo 14580*

iz. f. ▶

1 FINANTZAK billete

Bankomat *DeReWo 35327*

iz. m. ▶

1 Austria FINANTZAK = Geldautomat kutxa automatiko; diruzain automatiko

Bankraub *DeReWo 27091*

iz. m. ▶

1 banku lapurreta

Bankräuber *DeReWo* 13746

iz. bizidun m. ▶

1 banku-lapur

Bankräuberin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 banku-lapur

Bankrott *DeReWo* 15313 Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

1 FINANTZAK porrot; bankarrot

● Bankrott gehen ▶ porrot egin

bankrott *DeReWo* 18102

izlag. ▶

1 ● bankrott sein ▶ porrot egin; bankarrot egin

2 *lgart. irud.* sosik gabe

Bankrotterklärung *DeReWo* 31948

iz. f. ▶

1 FINANTZAK porrot aitorten

Bankschalter *DeReWo* 39204

iz. m. ▶

1 (banku) leihatila

Banküberfall *DeReWo* 18244

iz. m. ▶

1 banku lapurreta

Bankverbindung *DeReWo* 14517

iz. f. ▶

1 FINANTZAK kontu zenbakia

Bann *DeReWo* 6387 Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ik. aditza: bannen ▶

1 eskumiku

2 *goi.* = Zauber lilura

bannen *DeReWo* 7004

ad. tran. +haben ▶

1 eskumikatu

2 aldendu; uxatu; -i arao egin

3 = bezaubern liluratu

Banner *DeReWo* 16000 Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

1 zutoihal; estandarte

2 INFORMATIKA = Werbebanner (sareko) iragarki

Bannmeile *DeReWo* 35506

iz. f. ▶

1 *barrendegi babestu ▶ elkarretaratzeak debekatuak diren gunea

Baptist *DeReWo* 23112 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 ERLIJOA baptista

Baptistin *HumanGender* Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

1 ERLIJOA baptista

Bar *DeReWo* 3830

iz. f. ▶

1 taberna

2 (taberna) barra

bar *DeReWo* 5608

I *izlag.* ▶

1 FINANTZAK ik. Bargeld

● bares Geld ▶ esku diru

2 *goi.* = rein huts; soil; garbi

3 [+Gen.] gabe

II *izlag. adb.* ▶

1 FINANTZAK eskudiruan

● (in/gegen) bar bezahlen ▶ eskudiruan ordaindu

Bär *DeReWo* 3376 Flexion: ~en, ~en

iz. m. ▶

1 ZOOLOGIA hartz

2 ASTRONOMIA Hartz

● Großer Bär ▶ Hartz Handi; Zazpi Ahuntz; Idi-Ohoin

● Kleiner Bär ▶ Hartz Txiki; Zazpi Izar

Baracke *DeReWo* 15213 [fr.] Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

1 etxola; barraka

Barbar *DeReWo* 24566 Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun m. ▶

1 HISTORIA barbaro

2 basati; anker

Barbarei *DeReWo* 20428

iz. f. ▶

1 basakeria; ankertasun; gizalegerik ez

Barbarin HumanGender Flexion: ~en, ~en

iz. bizidun f. ▶

- 1 HISTORIA barbaro
- 2 basati; anker

barbarisch DeReWo 19937

izlag. ▶

- 1 basati; anker; gizalegabe

Barbecue DeReWo 35718 [ing.]

iz. n. ▶

- 1 barbakoia; erreki-jana

Barbier DeReWo 23613 [fr.] Flexion: ~s, ~e

iz. bizidun m. ▶

- 1 zahark. LAN HARREMANAK = Friseur
bizargile; bizargin

Barde DeReWo 23975 [fr.] Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

- 1 LITERATURA bardo; koblari

bärenstark DeReWo 18914

izlag. ▶

- 1 (oso) indartsu

barfuß DeReWo 16433

adlag. ▶

- 1 oinuts; oinutsik; oinutsean;
hankahutsik

Barfußpfad DeReWo 39894

iz. m. ▶

- 1 oinutsean ibiltzeko bide

Bargeld DeReWo 4363

iz. n. ▶

- 1 FINANTZAK esku diru

bargeldlos DeReWo 25682

I *izlag.* ▶

- 1 FINANTZAK txeke bidezko;
transferentzia bidezko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 FINANTZAK txeke bitartez;
transferentzia bitartez

Bariton DeReWo 12250 [it.] Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 MUSIKA baritono

Barkeeper DeReWo 27351 [ing.]

iz. bizidun m. ▶

- 1 tabernari; ostatari

Barkeeperin HumanGender [ing.]

iz. bizidun f. ▶

- 1 tabernari; ostatari

Bärlauch DeReWo 32577

iz. m. ▶

- 1 BOTANIKA hartz-baratxuri

barmherzig DeReWo 26836

I *izlag.* ▶

- 1 errukitsu; errukizko; bihozbera

II *izlag.adb.* ▶

- 1 errukiz; bihozberatasunez; karitatez

Barmherzigkeit DeReWo 26160

iz. f. ▶

- 1 erruki; bihozberatasun

Barock DeReWo 8267 [fr.] Flexion: ~(s), ohne

Plural

iz. m. ▶

- 1 ARTEA ARKITEKTURA MUSIKA barroko

barock DeReWo 6500 [fr.]

izlag. ▶

- 1 ARTEA ARKITEKTURA MUSIKA barroko
- 2 irud. lgart. bitxi; berezi; arraro

Barockmusik DeReWo 29030

iz. f. ▶

- 1 MUSIKA musika barroko

Barockzeit DeReWo 36239

iz. f. ▶

- 1 ARTEA ARKITEKTURA MUSIKA (aro)
barroko

Barometer DeReWo 26250 Flexion: ~s, ~

iz. n. ▶

- 1 METEOROLOGIA FISIKA barometro

Barrel DeReWo 8677 [ing.]

iz. n. ▶

- 1 upel

Barren DeReWo 18010

iz. m. ▶

- 1 barra; lingote
- 2 KIROLA barra paralelo

Barriere *DeReWo* 10429 [fr.] Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 hesi; langa; barrera
- 2 oztopo; hesi; traba

barrierefrei *DeReWo* 17317

izlag. ▶

- 1 oztoporik gabe; elbarrientzat egokitu

Barrikade *DeReWo* 12177 [fr.] Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 barrikada

barsch *DeReWo* 31708

I *izlag.* ▶

- 1 zakar; lakatz

II *izlag.adb.* ▶

- 1 zakarki; zakar

Bart *DeReWo* 8702 Flexion: ~(e)s, Bärte

iz. m. ▶

- 1 bizar
- 2 = Schlüsselbart (giltzaren) laztabin

bärtig *DeReWo* 20981

izlag. ▶

- 1 bizartsu; bizardun

Basalt *DeReWo* 25666

iz. m. ▶

- 1 GEOLOGIA basalto

Basar *DeReWo* 5915 [fr.] Flexion: ~s, ~e

iz. m. ▶

- 1 bazar; azoka

Base *DeReWo* 21285 Flexion: ~, ~n

iz. f. ▶

- 1 KIMIKA base
- 2 heg. zahark. lehengusina
- 3 Austria Suitza zahark. izeba

Baseball *DeReWo* 10222 [ing.] Flexion: ~s, ohne

Plural

iz. m. ▶

- 1 KIROLA beisbol

Baseballkappe *DeReWo* 39387

iz. f. ▶

- 1 (beisbol) txano

Baseballmütze *DeReWo* 39070

iz. f. ▶

- 1 (beisbol) txano

Baseballschläger *DeReWo* 24421

iz. m. ▶

- 1 KIROLA (beisbol) bate

basieren *DeReWo* 4402 - -ge galtzen du

ad. intrans. ▶

- 1 [auf etw.] oinarritu

Basilika *DeReWo* 13149 Flexion: ~, Basiliken

iz. f. ▶

- 1 ARKITEKTURA ERLIJOA basilika

Basilikum *DeReWo* 31606

iz. n. ▶

- 1 BOTANIKA albahaka; brasil

Basis *DeReWo* 1484 Flexion: ~, Basen

iz. f. ▶

- 1 oinarri
- 2 MATEMATIKA FINANTZAK oinarri
- 3 ARLO MILITARRA base

basidemokratisch *DeReWo* 32720

I *izlag.* ▶

- 1 POLITIKA zuzeneko demokrazia den; demokrazia zuzena den

II *izlag.adb.* ▶

- 1 POLITIKA demokrazia zuzenaren bidez; zuzeneko demokraziaren bidez

Basispunkt *DeReWo* 23327

iz. m. ▶

- 1 INFORMATIKA erreferentzia-puntu
- 2 FINANTZAK oinarri

Basistunnel *DeReWo* 26303

iz. m. ▶

- 1 ERAIKUNTZA (mendiaren zeharkako) tunel

Baske *DeReWo* 25522 Flexion: ~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

- 1 euskaldun
- 2 euskal herritar

Baskenland HumanGender

iz. n. ▶

- 1 Euskal Herri; Euskadi

Basketball *DeReWo 3027 [ing.]* Flexion: ~(e)s,
ohne Plural
iz. m. ▶
1 **KIROLA** saskibalo

Basketballer *DeReWo 11447*
iz. bizidun m. ▶
1 **KIROLA** saskibaloilari; saskibaloiko
jokalari

Basketballerin *HumanGender*
iz. bizidun f. ▶
1 **KIROLA** saskibaloilari; saskibaloiko
jokalari

Basketballkorb *DeReWo 38219*
iz. m. ▶
1 **KIROLA** (saskibaloiko) saski

Baskin *HumanGender* Flexion: ~n, ~n
iz. bizidun f. ▶
1 euskaldun
2 euskal herritar

baskisch *DeReWo 10848*
izlag. ▶
1 euskal; euskaldun
2 euskarazko
3 Euskal Herriko; Euskadiko

Bass *DeReWo 4072 [it.]*
iz. m. ▶
1 **MUSIKA** baxu

Bassin *DeReWo 35722 [fr.]* Flexion: ~s, ~s
iz. n. ▶
1 aska; uraska; azpil; urtegi

Bassist *DeReWo 10081* Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun m. ▶
1 **MUSIKA** baxu jole
2 **MUSIKA** (kantari) baxu

Bassistin *HumanGender* Flexion: ~en, ~en
iz. bizidun f. ▶
1 **MUSIKA** baxu jole
2 **MUSIKA** (kantari) baxu

Basso *DeReWo 28959 [it.]*
iz. m. ▶
1 **MUSIKA** = Bass baxu

Bast *DeReWoAngepasst*
iz. m. ▶
1 **BOTANIKA** errafia
2 espartzu; errafia

basta *DeReWoAngepasst 33276 [it.]*
interj. ▶
1 aski da!; nahikoa da!

Bastard *DeReWo 27090* Flexion: ~s, ~e
iz. m. ▶
1 **zahark.** sasiko; bort; bastart
2 **BIOLOGIA** = Hybride hibrido
3 *irud. adkor.* zital

Bastelarbeit *DeReWo 24561*
iz. f. ▶
1 eskulan

Bastelei *DeReWo 31031*
iz. f. ▶
1 eskulan
2 tramankulu

basteln *DeReWo 3601*
I *ad. tran. +haben* ▶
1 eskuz egin
II *ad. intran. +haben* ▶
1 eskulanak egin
2 [*an etw.*] eskuz egin; eskuztatu;
manipulatu

Bastion *DeReWo 16999 [fr.]* Flexion: ~, ~en
iz. f. ▶
1 gotorleku; baluarte; bastioi

Bastler *DeReWo 25183* Flexion: ~s, ~
iz. bizidun m. ▶
1 brikolajezale

Bastlerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~
iz. bizidun f. ▶
1 brikolajezale

Bataillon *DeReWo 21127*
iz. n. ▶
1 **ARLO MILITARRA** batalioi

Batterie *DeReWo 8005*
iz. f. ▶
1 **ELEKTRIZATEA** bateria; pila
2 **ARLO MILITARRA** bateria
3 *irud. lgart.* sail; andana

Batzen *DeReWo 26232* Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

- 1 puska; zati; koskor
- 2 *lgart.* pilo

Bau¹ *DeReWo 592* Flexion: ~(e)s, Bauten

iz. m. ▶

- 1 eraikuntza
- 2 eraikin
- 3 MEKANIKA/TEKNOLOGIA eraikuntza; egitura
- 4 *lgart.* espetxe

Bau² *DeReWoHomograph 592* Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

- 1 (*animaliak*) zulo; gordeleku

Bauabschnitt *DeReWo 7265*

iz. m. ▶

- 1 ERAIKUNTZA (eraikuntzaren) zati

Bauabteilung *DeReWo 34744*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA ADMINISTRAZIOA eraikuntza sail

Bauamt *DeReWo 10771*

iz. n. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendaritza; eraikuntza lanetako zuzendaritza; herri lanen zuzendaritza

Bauantrag *DeReWo 15495*

iz. m. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA obretako lizentzia eskaera; eraikuntza lanetarako lizentzia eskaera

Bauarbeiten *DeReWoAngepasst 3544*

iz. f. [pl.] ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikuntza lanak
 - öffentliche Bauarbeiten ▶ herri-lanak

Bauarbeiter *DeReWo 7563*

iz. bizidun m. ▶

- 1 LAN HARREMANAK ERAIKUNTZA eraikuntzako langile

Bauarbeiterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 LAN HARREMANAK ERAIKUNTZA eraikuntzako langile

Bauart *DeReWo 20933*

iz. f. ▶

- 1 ARKITEKTURA estilo
- 2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA eredu; modelo

Bauaufsicht *DeReWo 23366*

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA eraikuntza ikuskaritza

Bauausschuss *DeReWo 9781*

iz. m. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA eraikuntza batzorde

Baubeginn *DeReWo 5895*

iz. m. ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikuntza lanen hasiera

Baubehörde *DeReWo 20562*

iz. f. ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendaritza; eraikuntza lanetako zuzendaritza; herri lanen zuzendaritza

Baubewilligung *DeReWo 19236*

iz. f. ▶

- 1 *Austria* ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA = Baugenehmigung eraikuntza baimen

Bauboom *DeReWo 30299* [ing.]

iz. ▶

- 1 *boom urbanistiko; *eraikuntza-boom

Baubranche *DeReWo 16445*

iz. f. ▶

- 1 EKONOMIA eraikuntza alor; eraikuntza arlo

Bauch *DeReWo 4083* Flexion: ~(e)s, Bäuche

iz. m. ▶

- 1 ANATOMIA sabel; tripa
- 2 (*itsasontzia*) soto

Bauchredner *DeReWo* 39134

iz. bizidun m. ▶

1 sabeliztun; bentrilokuo

Bauchrednerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 sabeliztun; bentrilokuo

Bauchschmerz *DeReWo* 20554

iz. m. [pl. batez ere] ▶

1 **MEDIKUNTZA** sabeleko min; tripako min

Bauchspeicheldrüse *DeReWo* 32392

iz. f. ▶

1 **ANATOMIA** pankrea

Bauchtanz *DeReWo* 23556

iz. m. ▶

1 **ARTEA** sabel dantza

Baudenkmal *DeReWo* 18675

iz. n. ▶

1 **ARKITEKTURA** monumentu

Baudezernent *DeReWo* 13673

iz. bizidun m. ▶

1 **ADMINISTRAZIOA** proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Baudezernentin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 **ADMINISTRAZIOA** proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Baelement *DeReWo* 27106

iz. n. ▶

1 **MEKANIKA/TEKNOLOGIA ERAIKUNTZA** osagai; elementu

bauen *DeReWo* 582

I *ad. tran. +haben* ▶

1 eraiki

2 *irud. lgart.* egin; eragin

● einen Unfall **bauen** ▶ istripua eragin

II *ad. intran. +haben* ▶

1 eraiki

2 [*auf jdn./etw.*] fidatu

Bauer¹ *DeReWo* 1136

iz. bizidun m. ▶

1 **LAN HARREMANAK** nekazari; laborari; baserritar

2 (*xakea*) peoi

3 (*kartetan*) xango; txota

Bauer² *DeReWoHomograph* 1136 Flexion: ~s, ~

iz. m. ▶

1 (txori) kaiola

Bäuerin *DeReWo* 10299

iz. bizidun f. ▶

1 **LAN HARREMANAK** nekazari; laborari; baserritar

2 (*xakea*) peoi

3 (*kartetan*) xango; txota

bäuerlich *DeReWo* 8216

izlag. ▶

1 baserriko; baserritar; nekazarien; laborarien; landako

Bauernfamilie *DeReWo* 28058

iz. f. ▶

1 nekazari familia; baserritar familia

Bauernhaus *DeReWo* 15914

iz. n. ▶

1 baserri

Bauernhof *DeReWo* 5264

iz. m. ▶

1 baserri

Bauernmarkt *DeReWo* 9806

iz. m. ▶

1 baserritar azoka

Bauernopfer *DeReWo* 33422

iz. n. ▶

1 (*xakea*) ik. **Bauer**² peoi sakrifizio

Bauernpartei *DeReWo* 30361

iz. f. ▶

1 **POLITIKA** baserritar alderdi; nekazari alderdi

Bauernregel *DeReWo* 34230

iz. f. ▶

1 nekazari esaera; nekazari esakune

Bauernverband *DeReWo* 10742

iz. m. ▶

1 nekazari elkarte; baserritar elkarte

baufällig *DeReWo* 20313

izlag. ▶

1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA erortzear dauden; hondatu

Baufinanzierung *DeReWo* 34015

iz. f. ▶

1 FINANTZAK eraikuntzaren finantzaketa; eraikuntza finantzatze

Baufirma *DeReWo* 7777

iz. f. ▶

1 EKONOMIA eraikuntza enpresa

Baufläche *DeReWo* 37592

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA orube

Baufortschritt *DeReWo* 26939

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA eraikuntzaren aurrerabide

Baugebiet *DeReWo* 5728

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA (hiri) zabalguno

Baugenehmigung *DeReWo* 10052

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA eraikuntza baimen

Baugenossenschaft *DeReWo* 31165

iz. f. ▶

1 eraikuntza kooperatiba

Baugerüst *DeReWo* 27951

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA aldamio

Baugeschichte *DeReWo* 31200

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA eraikitze historia

Baugewerbe *DeReWo* 12978

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA EKONOMIA eraikuntza alor

Baugrube *DeReWo* 18898

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA zanga; lubaki

Baugrund *DeReWo* 26377

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA orube

Baugrundstück *DeReWo* 20575

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA orube

Bauherr *DeReWo* 5078

iz. bizidun m. ▶

1 ERAIKUNTZA ▶

a jabe

b kontratugile

Bauherrin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 ERAIKUNTZA ▶

a jabe

b kontratugile

Bauhof *DeReWo* 7743

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA eraikuntza materialaren biltegi

Bauindustrie *DeReWo* 17391

iz. f. ▶

1 EKONOMIA ERAIKUNTZA eraikuntza (industria)

Bauingenieur *DeReWo* 17851

iz. bizidun m. ▶

1 ERAIKUNTZA LAN HARREMANAK eraikuntzako ingeniari

Bauingenieurin HumanGender

iz. bizidun f. ▶

1 ERAIKUNTZA LAN HARREMANAK eraikuntzako ingeniari

Baujahr *DeReWo* 11637

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA eraikitze urte

2 AUTOMOBILA fabrikazio urte

Baukommission *DeReWo* 26082

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ERAIKUNTZA eraikuntza batzorde

Baukonzern *DeReWo 16380*

iz. m. ▶

- 1 EKONOMIA ERAIKUNTZA eraikuntza enpresa; eraikuntza partzuergo

Baukörper *DeReWo 25405*

iz. m. ▶

- 1 ARKITEKTURA eraikin; eraikidura

Baukosten *DeReWo 8303*

iz. pl. ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikuntzaren kostuak; eraikuntzaren prezio

Baukunst *DeReWo 24549*

iz. f. ▶

- 1 = Architektur arkitektura

Bauland *DeReWo 9949*

iz. n. ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikitzeo lur eremu; orube

Bauleistung *DeReWo 27922*

iz. f. ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikuntza lanak

Bauleiter *DeReWo 17113*

iz. bizidun m. ▶

- 1 ERAIKUNTZA arkitekto-laguntzaile; arkitekto tekniko; aparejadore

Bauleiterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 ERAIKUNTZA arkitekto-laguntzaile; arkitekto tekniko; aparejadore

Bauleitung *DeReWo 25652*

I *iz. f.* ▶

- 1 ERAIKUNTZA obra zuzendaritza; eraikuntza zuzendaritza

II *iz. bizidun m./f.* ▶

- 1 ERAIKUNTZA = Bauleiter, Bauleiterin

baulich *DeReWo 5666*

I *izlag.* ▶

- 1 arkitektoniko; eraikuntzari dagokion

II *izlag.adb.* ▶

- 1 eraikuntzari dagokionez

Baulücke *DeReWo 26671*

iz. f. ▶

- 1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA (eraikuntzen arteko) hutsune

Baum *DeReWo 1023*

iz. m. ▶

- 1 BOTANIKA zuhaitz; arbola
- 2 INFORMATIKA HIZKUNTZALARITZA zuhaitz
- 3 ITSASOA ezpeleta

Baumarkt *DeReWo 10414*

iz. m. ▶

- 1 MERKATARITZA brikolaje denda

Baumart *DeReWo 26750*

iz. f. ▶

- 1 BOTANIKA zuhaitz mota

Baumaschine *DeReWo 19477*

iz. f. ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikuntza makina

Baumaßnahme *DeReWo 6402*

iz. f. ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikuntza (proiektu)

Baumaterial *DeReWo 15562*

iz. n. ▶

- 1 ERAIKUNTZA eraikuntza ekai

Baumbestand *DeReWo 23276*

iz. m. ▶

- 1 INGURUMENA zuhaitz kopuru

Baumeister *DeReWo 9234*

iz. bizidun m. ▶

- 1 = Architekt etxegile; arkitekto
- 2 zahark. Austria Suitza etxegile; eraikuntza enpresaburu

Baumeisterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

- 1 = Architekt etxegile; arkitekto
- 2 zahark. Austria Suitza etxegile; eraikuntza enpresaburu

baumeln *DeReWo 13465 - regularra*

ad. intran. +haben/sein ▶

- 1 [*an (Dat.) etw.*] (zintzilik) kulunkatu

Baumgarten *DeReWo* 14635

iz. m. ▶

1 zuhaitzi

Bauminister *DeReWo* 26482

iz. bizidun m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA eraikuntza ministro

Bauministerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA eraikuntza ministro

Baumschule *DeReWo* 23436

iz. f. ▶

1 zuhaitz mintegi

Baumstamm *DeReWo* 14186

iz. m. ▶

1 (zuhaitz) enbor; (zuhaitz) gerri

Baumwolle *DeReWo* 18264

iz. f. ▶

1 BOTANIKA kotoi

Bauordnung *DeReWo* 25041

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegi

Bauplan *DeReWo* 15173

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA = Bauprojekt eraikuntza proiektu

2 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA zirriborro; plano

Bauplatz *DeReWo* 10754

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA orube

Bauprojekt *DeReWo* 10403

iz. n. ▶

1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA eraikuntza proiektu

Baurecht *DeReWo* 13917

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegi; eraikuntzari dagozkion arauak

baurechtlich *DeReWo* 29788

I *izlag.* ▶

1 ERAIKUNTZA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegiari dagokion

II *izlag.adb.* ▶

1 ERAIKUNTZA ZUZENBIDEA eraikuntza arautegiari dagokionez; eraikuntza arauen bitartez

Baureferat *DeReWo* 23958

iz. n. ▶

1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendaritza; eraikuntza lanetako zuzendaritza; herri lanen zuzendaritza

Baureferent *DeReWo* 27524

iz. bizidun m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Baureferentin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA proiektu eta obretako zuzendari; eraikuntza lanetako zuzendari; herri lanen zuzendari

Bauschutt *DeReWo* 18593

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA (eraikuntza eta eraispen) hondakinak

bausparen *DeReWo* 28709

ad. intran. +haben [inf. batez ere] ▶

1 FINANTZAK (etxebizitza erosi edo zaharberritzeko) aurreztu

Bausparkasse *DeReWo* 14328

iz. f. ▶

1 FINANTZAK (etxebizitza erosteko) aurrezki kutxa

Bausparvertrag *DeReWo* 23965

iz. m. ▶

1 FINANTZAK (etxebizitza erosi edo zaharberritzeko) aurrezki kontu

Baustein *DeReWo* 7833

iz. m. ▶

1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA harri; harlandu; adreilu

2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA atal

Baustelle *DeReWo 2689*

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA eraikuntza lan

Baustoff *DeReWo 13767*

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA = Baumaterial eraikuntza
ekai
2 lehengai

Baustopp *DeReWo 15821*

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA lanen gelditze; lanen
etete

Bausubstanz *DeReWo 12718*

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA (eraikinaren)
egoera; (eraikinaren) egitura

Bautätigkeit *DeReWo 18320*

iz. f. [sg.] ▶

1 ERAIKUNTZA garapen; jardun

Bauteil *DeReWo 11505*

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA MEKANIKA/TEKNOLOGIA
INFORMATIKA atal

Bauträger *DeReWo 14074*

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA inbestitzaile

Bauunternehmen *DeReWo 14965*

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA EKONOMIA eraikuntza
enpresa

Bauunternehmer *DeReWo 12947*

iz. bizidun m. ▶

1 eraikuntza enpresaburu

Bauunternehmerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 eraikuntza enpresaburu

Bauvorhaben *DeReWo 7261*

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA ARKITEKTURA eraikuntza
proiektu; eraikuntza egitasmo

Bauwagen *DeReWo 22899*

iz. m. ▶

1 (eraikuntza langileentzako) aterpe
mugikor

Bauweise *DeReWo 12892*

iz. f. ▶

1 ERAIKUNTZA eraikitzeke era

Bauwerk *DeReWo 4773*

iz. n. ▶

1 ARKITEKTURA ERAIKUNTZA eraikin

Bauwesen *DeReWo 22011*

iz. n. ▶

1 ERAIKUNTZA eraikuntza (alor)

Bauwirtschaft *DeReWo 10954*

iz. f. ▶

1 EKONOMIA ERAIKUNTZA eraikuntza alor

Bauzaun *DeReWo 24304*

iz. m. ▶

1 ERAIKUNTZA (eraikuntza lanetako) hesi

Bauzeit *DeReWo 6903*

iz. f. ▶

1 eraikitzeke epe; eraikitzeke denbora

bayerisch *DeReWo 1544*

izlag. ▶

1 = bayrisch bavariar; Bavariako

Bayern *DeReWo 676*

iz. n. ▶

1 Bavaria

bayrisch *DeReWo 9149*

izlag. ▶

1 bavariar

Bazar *DeReWo 25865 [fr., pers.]*

iz. m. ▶

1 bazar; azoka

beabsichtigen *DeReWo 7096 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 helburutzat hartu

2 [+zu +inf.] asmoa izan; saiatu;
ahalegindu

beachten *DeReWo 3729* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 aintzat hartu; kontuan izan; -n arreta jarri

beachtenswert *DeReWo 26644*
izlag. ▶
1 arreta merezi duen; kontuan hartzeko

beachtlich *DeReWo 3760*
izlag. ▶
1 aintzat hartzeko; kontuan hartzeko; estimagarri; nabarmen; garrantziko

Beachtung *DeReWo 6907* Flexion: -, ~en
iz. f. ik. aditza: beachten ▶
1 arreta; aintzat hartze

Beachvolleyball *DeReWo 24714*
iz. m. [n.] ▶
1 KIROLA hondartza boleibol; hondartza bolei

beackern *DeReWo 28659* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 NEKAZARITZA (lurra) landu
2 *lgart. [etw.]* (saiatuki) landu
3 *lgart. [jdn.]* gogatu; bairatu

Beamtenbund *DeReWo 19067*
iz. m. ▶
1 LAN HARREMANAK funtzionarioen elkarte; funtzionarioen sindikatu

Beamter *DeReWo 708*
iz. bizidun m. ▶
1 LAN HARREMANAK funtzionario

beamtet *DeReWo 29573*
izlag. ▶
1 LAN HARREMANAK funtzionario gisa enplegatu; funtzionario

Beamtin *DeReWo 15455*
iz. bizidun f. ▶
1 LAN HARREMANAK funtzionario

beängstigen *DeReWo 14279* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 *[jdn.]* beldurtu

beanspruchen *DeReWo 6106* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 erreklamatu; eskatu; galdegin; galdatu
2 erabili; baliatu
3 ● stark **beanspruchen** ▶ higatu; gastatu; ahitu
4 ● jdn. ganz beanspruchen ▶ nb.en arreta osoa hartu

beanstanden *DeReWo 11323* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 -engatik kezka eman
2 -en erreklamazioa egin

Beanstandung *DeReWo 14397*
iz. f. ik. aditza: beanstanden ▶
1 kexa
2 erreklamazio

beantragen *DeReWo 2438* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 -en eskabidea egin; eskatu

beantworten *DeReWo 2283* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 *[etw.]* -i erantzun

Beantwortung *DeReWo 15412*
iz. f. ik. aditza: beantworten ▶
1 erantzute

bearbeiten *DeReWo 9079* - -ge galtzen du
ad. tran. +haben ▶
1 (lurra) landu
2 (gaia) landu
3 ADMINISTRAZIOA (eskabidea) bideratu
4 *[mit etw.]* KIMIKA tratatu
5 MUSIKA ANTZERKIA LITERATURA moldatu
6 *lgart. [jdn.]* gogatu; bairatu

Bearbeitung *DeReWo 6796*
iz. f. ik. aditza: bearbeiten ▶
1 MUSIKA ANTZERKIA LITERATURA moldaera

Beat *DeReWo 4481* [ing.]
iz. m. ▶
1 = Takt 2 erritmo; konpas

Beatmung *DeReWo 34526*
iz. f. ▶
1 MEDIKUNTZA arnasketa artifizial

beaufsichtigen *DeReWo 22929 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ik. Aufsicht 1 ▶
1 zaindu; begiratu; ikuskatu

beauftragen *DeReWo 3489 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 [jdn. mit etw./jdn. etw. zu +inf.] agindu;
mandatua eman

Beauftragte *HumanGender Flexion: eine ~, ~n,*
~n
iz. bizidun f. ▶
1 mandatari

Beauftragter *DeReWo 12575 Flexion: ein ~r, ~n,*
~n
iz. bizidun m. ▶
1 mandatari

beäugen *DeReWo 18967 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 -i so egin; -i beha egon

bebauen *DeReWo 14229 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 ERAIKUNTZA (*lursaila*)-n eraiki; -n
etxeak egin
2 NEKAZARITZA (*lurra*) landu

Bebauung *DeReWo 7486*
iz. f. ik. aditza: bebauen ▶
1 ERAIKUNTZA eraikuntza
2 NEKAZARITZA lantze; laborantza

Bebauungsplan *DeReWo 3977*
iz. m. ▶
1 ERAIKUNTZA ADMINISTRAZIOA
hirigintzako plan

Beben *DeReWo 33214*
iz. n. ▶
1 ikara

beben *DeReWo 6422*
ad. intran. +haben ▶
1 ikara egin
2 irud. goi. (beldurrez) ikara ibili

bebildern *DeReWo 29936 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 irudiztatu

Becher *DeReWo 10723 Flexion: ~s, ~*
iz. m. ▶
1 edontzi; edalontzi; katilu

Becken *DeReWo 6397 Flexion: ~s, ~*
iz. n. ▶
1 ANATOMIA azpil hezur; pelbis
2 = Spülbecken harraska
3 = Waschbecken konketa
4 = Schwimmbecken igerileku
5 GEOGRAFIA arro
6 MUSIKA txindata

Bedacht *DeReWo 20783*
iz. m. ▶
1 goi. gogoeta; arreta

● goi.: ohne Bedacht ▶ pentsatu gabe;
arrapaladan

● goi.: voll/mit Bedacht ▶ zuhur

bedacht *DeReWo 13320*
I *ad. partiz. ik. aditza: bedenken*
II *izlag.adb. ▶*
1 zuhur; zentzuz

bedächtigt *DeReWo 19957*
I *izlag. ▶*
1 neurritsu; isilkor; zuhur
2 motel
II *izlag.adb. ▶*
1 neurriz; zuhur; zuhurki
2 poliki

bedanken *DeReWo 5233 - -ge galtzen du*
ad. + 'sich' +haben ▶
1 [bei jdm. für etw.] eskerrak eman

Bedarf *DeReWo 2163*
iz. m. [sg.] ▶
1 [an etw.] behar; premia

● bei Bedarf ▶ premia izanez gero

● (je) nach Bedarf ▶ beharraren
arabera

bedarfsgerecht *DeReWo 23394*

I *izlag.* ▶

1 beharraren arabera; beharrari egokitu

II *izlag.adb.* ▶

1 beharraren arabera; beharrari egokiturik

bedauerlich *DeReWo 8856*

izlag. ▶

1 tamalgarri; damugarri; zorigaitzeko

bedauerlicherweise *DeReWo 31080*

adlag. ▶

1 tamalez; zorigaitzez

Bedauern *DeReWo 9485*

iz. n. ik. aditza: bedauern ▶

1 damu; dolu

2 ● zu meinem (großen) Bedauern ▶
tamalez

bedauern *DeReWo 3340 - -ge galtzen du*

I *ad. tran.* ▶

1 [etw.] sentitu; damu izan

2 [jdn.] errukietsi; gupida izan

II *ad. intran.* ▶

1 ● Bedauere! ▶ Sentitzen dut!

bedauernswert *DeReWo 23983*

izlag. ▶

1 gupidagarri

bedecken *DeReWo 5928*

I *ad. tran.* ▶

1 estali

II *ad. + 'sich'* ▶

1 estali

2 METEOROLOGIA (*Himmel*) hodeitu

Bedenken *DeReWo 2642*

iz. n. ▶

1 [sg.] hausnarketa

2 [pl.] kezka; zalantza

bedenken *DeReWo 2567 - irregularra, -ge galtzen du.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 hausnartu; buruan erabili

2 kontuan izan; aintzat hartu

3 [jdn. mit etw.] = *beschenken* -i opa izan; -i eskaini

II *ad. + 'sich'* ▶

1 = *innehalten* hausnartu

bedenklich *DeReWo 6232*

izlag. ▶

1 = *zweifelhaft* zalantzarri

2 = *besorgniserregend* kezkarri; arriskutsu

3 = *besorgt* kezkatu

Bedenkzeit *DeReWo 17590*

iz. f. ▶

1 hausnartzeko epe; pentsatzeko epe

bedeuten *DeReWo 698 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 = *heißen* esan nahi izan; esanahi izan; adierazi

2 [jdm.] axola izan

3 *goi. [jdm. +dass/zu +inf.]* ▶

a agindu

b iradoki

bedeutend *DeReWo 1995*

I *izlag. (orainald.partiz.)* ▶

1 garrantzitsu; nabarmen; kontuan hartzeko

II *izlag.adb. (orainald.partiz.)* ▶

1 = *sehr* nabarmen; nabarmenki; askoz (ere)

bedeutsam *DeReWo 7732*

izlag. ▶

1 = *bedeutend* 1 garrantzitsu; nabarmen; kontuan hartzeko

2 = *vielsagend* adierazgarri; esanguratsu

Bedeutung *DeReWo 951 Flexion: ~, ~en*

iz. f. ik. aditza: bedeuten ▶

1 = *Sinn* 1 esanahi; esangura; adiera

2 = *Wichtigkeit* garrantzi

bedeutungslos *DeReWo 16965*

izlag. ▶

1 garrantzigabe; hutsal; ezerez; ezdeus

Bedeutungslosigkeit *DeReWo 23329**iz. f.* ▶

- 1 garrantzirik ez; hutsaltasun

bedeutungsvoll *DeReWo 27324**izlag. = bedeutsam* ▶

- 1 garrantzitsu
- 2 esanguratsu; esanahitsu

bedienen *DeReWo 2593 - -ge galtzen du*I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 [*jd.*] zerbitzatu
- 2 (*makina*) erabili; maneiatu
- 3 **FINANTZAK** (*zorrak*) kitatu

II *ad. intran. +haben* ▶

- 1 (*mahaian*) zerbitzatu

III *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 (*mahaian*) (*janaria*) hartu
- 2 *goi.* [*jds./einer Sache*] baliatu

Bedienstete *HumanGender**iz. (adjekt.iz.) bizidun f.* ▶

- 1 enplegatu; zerbitzari

Bediensteter *DeReWoAngepasst 7566**iz. (adjekt.iz.) bizidun m.* ▶

- 1 enplegatu; zerbitzari

Bedienung *DeReWo 10254*I *iz. f. ik. aditza: bedienen* ▶

- 1 zerbitzu
- 2 erabilera

II *iz. bizidun m./f.* ▶

- 1 = **Kellner**, **Kellnerin** zerbitzari

bedingen *DeReWo 29638 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 eragin; baldintzatu
- 2 behar izan; baldintza izan

bedingt *DeReWo 3094*I *ad. partiz. ik. aditza: bedingen* ▶

- 1 eragin; baldintzatu

II *izlag.* ▶

- 1 baldintzapeko; baldintzadun

III *izlag.adb.* ▶

- 1 neurri batean; hein batean; kautoki; erresalbuz

Bedingung *DeReWo 1328**iz. f. ik. aditza: bedingen* ▶

- 1 baldintza

bedingungslos *DeReWo 10832*I *izlag.* ▶

- 1 baldintzarik gabeko; baldintzagabe; erabateko

II *izlag.adb.* ▶

- 1 erresalburik gabe; baldintzarik gabe; erabat

bedrängen *DeReWo 30623 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 hertsatu; estutu
- 2 jazarri; esetsi

Bedrängnis *DeReWo 9929**iz. f.* ▶

- 1 estualdi; herstura; larrimin

bedrohen *DeReWo 2374 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 -i mehatxu egin; mehatxatu; zemaitu

bedrohlich *DeReWo 6343*I *izlag.* ▶

- 1 mehatxuzko; mehatxagarri; beldurgarri

II *izlag.adb.* ▶

- 1 mehatxuz
- 2 beldurrez

Bedrohung *DeReWo 4112**iz. f. ik. aditza: bedrohen* ▶

- 1 mehatxu

bedrucken *DeReWo 27086 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 [*mit etw.*] inprimatu

bedrücken *DeReWo 22579 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 [*jd.*] hertsatu; estutu; abaildu; ito

bedrückend *DeReWo 14251**izlag. (orainald.partiz.)* ▶

- 1 estugarri; itogarri

bedürfen *DeReWo 3127 - irregularra, -ge galtzen du.*I *ad. intran. +haben [+Gen.]* ▶

- 1 behar izan; premia izan

II *ad. inper. +haben* ▶

- 1 [*+Gen.*] beharrezkoa izan; premiazkoa izan

Bedürfnis *DeReWo 2652*

iz. n. ▶

1 premia; behar

bedürftig *DeReWo 6774*

izlag. ▶

1 behartsu; premiadun

Bedürftigkeit *DeReWo 32610*

iz. f. ▶

1 behartasun; onbehar

beeilen *DeReWo 18171 - -ge galtzen du*

ad. + 'sich' +haben ▶

1 presaka ibili; presatu; lehiatu

beeindrucken *DeReWo 2738 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] hunkitu

beeinflussen *DeReWo 3169 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 eragin; -n eragina izan

Beeinflussung *DeReWo 23638*

iz. f. ik. aditza: beeinflussen ▶

1 eragin

beeinträchtigen *DeReWo 5000 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 eragotzi; kaltetu

Beeinträchtigung *DeReWo 8729*

iz. f. ik. aditza: beeinträchtigen ▶

1 eragozpen; eragozte

beenden *DeReWo 1146 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 amaitu; bukatu; -i amaiera eman

beengen *DeReWo 36891 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 estutu; hertsatu

beerben *DeReWo 19468 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] -engandik jarauntsi

beerdigen *DeReWo 12714 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 lurperatu; ehortzi; -i lur eman;
hilobiratu

Beerdigung *DeReWo 6410*

iz. f. ik. aditza: beerdigen ▶

1 ehorzketa; lurperatze; lur-emate

Beere *DeReWo 15700 Flexion: ~, ~n*

iz. f. ▶

1 BOTANIKA baia

Beet *DeReWo 29569 Flexion: ~es, ~e*

iz. n. ▶

1 baratze maila; zapalda; taulen;
(baratze) alor

Beete *DeReWo 20774 Flexion: ~, ~n*

iz. f. = Bete ▶

1 BOTANIKA erremolatxa; beterraba

befähigen *DeReWo 35637 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 gaitu

befähigt *DeReWo 22560*

I *ad. partiz. ik. aditza: befähigen*

II *izlag.* ▶

1 gai; kualifikatu

Befähigung *DeReWo 34980*

iz. f. ik. aditza: befähigen ▶

1 gaitasun

2 gaikuntza

befahrbar *DeReWo 11686*

izlag. ▶

1 ibil daitekeen; ibiltzeko moduko

befahren *DeReWo 5642 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 ibili; -n ibili

Befall *DeReWo 28096*

iz. m. ik. aditza: befallen ▶

1 helde; eraso; izurrite

befallen *DeReWo 8349 - -ge galtzen du,*

irregularra.

ad. tran. +haben ▶

1 eraso

2 izurritu; kutsatu

befangen *DeReWo 23747*

- I *izlag.* ▶
 1 uzkur
 2 ZUZENBIDEA alderdikoi
- II *izlag.adb.* ▶
 1 lotsaz

Befangenheit *DeReWo 26135*

- iz. f.* ▶
 1 lotsa; uzkurtasun
 2 ZUZENBIDEA alderdikotasun;
 alderdikeria

befassen *DeReWo 2333 - -ge galtzen du*

- I *ad. + 'sich' +haben* ▶
 1 [mit etw.] -z jardun; -z arduratu; -n eragon
- II *ad. tran.* ▶
 1 [jdn. mit etw.] -i agindu; -i eginarazi

Befehl *DeReWo 5926 Flexion: ~s, ~e*

- iz. m. ik. aditza: befehlen* ▶
 1 agindu; manu; aginte

befehlen *DeReWo 10262 - irregularra, -ge galtzen du.*

- ad. tran.* ▶
 1 agindu; manatu

Befehlsform *EAH2006*

- iz. f.* ▶
 1 HIZKUNTZALARITZA = Imperativ agintera

Befehlshaber *DeReWo 18747*

- iz. bizidun m.* ▶
 1 agintzaile; agintari; buruzagi

Befehlshaberin *HumanGender*

- iz. bizidun f.* ▶
 1 agintzaile; agintari; buruzagi

befestigen *DeReWo 8204 - -ge galtzen du*

- ad. tran. +haben* ▶
 1 [an etw.] finkatu; lotu
 2 finkatu; sendotu
 3 ARLO MILITARRA gotortu

Befestigung *DeReWo 21221*

- iz. f. ik. aditza: befestigen 3 batez ere* ▶
 1 ARLO MILITARRA gotorleku

Befinden *DeReWo 24672*

- iz. n.* ▶
 1 (osasan) egoera
 2 goi. aburu; uste

befinden *DeReWo 569 - irregularra, -ge galtzen du.*

- I *ad. tran. +haben* ▶
 1 [jdn./etw. für +adj.] -tzat eman; iritzi
 ● etw. für gut befinden ▶ ontzat eman;
 -i oniritzi
- II *ad. intran. +haben* ▶
 1 erabaki; erabakia hartu
- III *ad. + 'sich' +haben* ▶
 1 izan; egon; aurkitu

befindlich *DeReWo 5499*

- izlag. ik. befinden 1* ▶
 1 kokatu

Befindlichkeit *DeReWo 13423*

- iz. f.* ▶
 1 (gogo) aldarte; (arima) egoera

beflügeln *DeReWo 8895 - -ge galtzen du*

- ad. tran. +haben* ▶
 1 akuilatu; bizitu; zirikatu; adoretu

beflügelt *DeReWo 25788*

- I *ad. partiz. ik. aditza: beflügeln*
 II *izlag.* ▶
 1 = geflügelt hegaldun

befolgen *DeReWo 12262 - -ge galtzen du*

- ad. tran. +haben* ▶
 1 (araua) bete
 2 (aholkua) aintzat hartu

befördern *DeReWo 4647 - -ge galtzen du*

- ad. tran. +haben* ▶
 1 [jdn.] LAN HARREMANAK ARLO MILITARRA
 goititu; mailaz igo
 2 [etw.] garraiatu

Beförderung *DeReWo 9731*

- iz. f. ik. aditza: befördern* ▶
 1 LAN HARREMANAK ARLO MILITARRA
 goititze; mailaz igotze

befragen *DeReWo 2829 - -ge galtzen du*

- ad. tran. +haben* ▶
 1 [jdn.] galdekatu; -i galdetu

Befragung *DeReWo 5226*

iz. f. ik. aditza: befragen ▶

1 galdeketa

befreien *DeReWo 2234 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 askatu; jaregin; libratu

Befreier *DeReWo 30667*

iz. bizidun m. ▶

1 askatzaile; jaregile

Befreierin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 askatzaile; jaregile

Befreiung *DeReWo 4917*

iz. f. ik. aditza: befreien ▶

1 askapen; askatze

befremden *DeReWo 15373 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] harritu; -i arrotz gertatu; -i bitxi iruditu

befremdlich *DeReWo 19219*

izlag. ik. befremden ▶

1 bitxi; arraro; harritzeko

befreunden *VerblnfFormGrund - -ge galtzen du*

ad. + 'sich' +haben = sich anfreunden ▶

1 [mit jdm.] adiskidetu

2 [mit etw.] -ra ohitu; -ekin etsi

befreundet *DeReWo 5158*

I *ad. partiz. ik. aditza: befreunden*

II *izlag. ▶*

1 [mit jdm.] -en adiskide

befrieden *DeReWo 24827 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 POLITIKA baketu

2 zahark. baretu; lasaitu

befriedigen *DeReWo 7856 - -ge galtzen du*

I *ad. tran. +haben ▶*

1 -i gogoa bete; asebate; askietsi

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 ● sich (selbst) befriedigen ▶ masturbatu

befriedigend *DeReWo 9226*

izlag. (orainald.partiz.) ▶

1 asegarri

2 HEZKUNTZA (kalifikazioa) ongi

Befriedigung *DeReWo 14153*

iz. f. ik. aditza: befriedigen ▶

1 asetze; betetze

2 poz; pozbide

befristen *DeReWo 10342 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 -t(z)eko epea erabaki; -t(z)eko epea izendatu; mugatu

befristet *DeReWo 7275*

I *ad. partiz. ik. aditza: befristen*

II *izlag. ▶*

1 [auf etw.] mugatu

2 LAN HARREMANAK aldi baterako

Befristung *DeReWo 27347*

iz. f. ik. aditza: befristen ▶

1 mugatze; mugaketa

befruchten *DeReWo 24990*

ad. tran. +haben ▶

1 BIOLOGIA ernaldu

2 BIOLOGIA MEDIKUNTZA ● künstlich

befruchten ▶ intseminatu

Befruchtung *DeReWo 15701*

iz. f. ik. aditza: befruchten ▶

1 ernalketa

2 intseminazio

befugen *VerblnfFormGrund - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [zu etw.] baimendu; ahalordetu

Befugnis *DeReWo 12288*

iz. f. ik. aditza: befugen ▶

1 ZUZENBIDEA = Berechtigung eskumen; eskuduntza

2 ZUZENBIDEA = Vollmacht baimen; ahalorde

befugt *DeReWo 28314*

I *ad. partiz. ik. aditza: befugen*

II *izlag. ▶*

1 ZUZENBIDEA eskudun

Befund *DeReWo 8291**iz. m. ik. aditza: befinden* ▶

- 1 (*ikerketa*) emaitza
- 2 **MEDIKUNTZA** diagnostiko

befürchten *DeReWo 1452 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 -en beldur izan

Befürchtung *DeReWo 4351**iz. f. ik. aditza: befürchten* ▶

- 1 susmo (txar)

befürworten *DeReWo 5514 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 -en alde agertu

Befürworter *DeReWo 5045**iz. bizidun m.* ▶

- 1 aldezaile; alde agertzen den

Befürworterin *HumanGender**iz. bizidun f.* ▶

- 1 aldezaile; alde agertzen den

begabt *DeReWo 7232**izlag.* ▶

- 1 [*für etw.*] dohatu; talentudun

Begabung *DeReWo 10251**iz. f.* ▶

- 1 [*für etw.*] dohain; buru-dohain; talentu

begeben *DeReWo 3371 - irregularra, -ge galtzen du.**ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 = *sich ereignen* gertatu; jazo
- 2 [*nach/zu*] joan

Begebenheit *DeReWo 13005**iz. f. ik. aditza: begeben* 1 ▶

- 1 gertaera; jazoera

begegnen *DeReWo 2782 - -ge galtzen du**ad. intran.* ▶

- 1 [*jdm./etw.*] topatu
- 2 *goi.* agertu; gertatu

Begegnung *DeReWo 1298**iz. f. ik. aditza: begegnen* ▶

- 1 topaketa

Begegnungsstätte *DeReWo 9258**iz. f.* ▶

- 1 topagune; elkargune

Begegnungszentrum *DeReWo 27881**iz. n.* ▶

- 1 topagune; elkargune

begehrbar *DeReWo 13863**izlag.* ▶

- 1 ibil daitekeen; ibiltzeko moduan dagoen

begehen *DeReWo 2129 - irregularra, -ge galtzen du.**ad. tran. +haben* ▶

- 1 (*bidea*) ibili
- 2 (*jaia, eguna*) ospatu
- 3 (*delitu, gaitz*) egin
- 4 (*eraikuntza*) ikuskatu

Begehren *DeReWo 10252**iz. n. ik. aditza: begehren* ▶

- 1 desira; gutizia; nahi; gura

begehren *DeReWo 30769 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 desiratu; desira izan; gutiziatu; nahi izan

begehrenswert *EAH2006**izlag.* ▶

- 1 desiragarri

Begehrlichkeit *DeReWo 18069**iz. f.* ▶

- 1 nahikeria
- 2 = **Begehren** desira; gutizia

begeistern *DeReWo 1338 - -ge galtzen du*I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 liluratu; -i gogo berotu; hunkiarazi; hunkitu

- 2 [*für etw.*] akuilatu; berotu

II *ad. intran.* ▶

- 1 liluratu; hunkitu; hunkigarria izan

III *ad. + 'sich'* ▶

- 1 [*für etw.*] -ekin berotu; -ekin grinatu

begeistert *DeReWo 16230**izlag. (orainald.partiz.)* ▶

- 1 hunkigarri; liluragarri

begeistert *DeReWo 2141*

I *ad. partiz. ik. aditza: begeistern*

II *izlag.* ▶

1 suhar; amorratu

III *izlag.adb.* ▶

1 grinaz; suharki; gogo beroz

Begeisterung *DeReWo 2696*

iz. f. ik. aditza: begeistern ▶

1 gogo bizi; grina; jaidura bizi

Begierde *DeReWo 16976*

iz. f. ▶

1 irritis; desira

begierig *DeReWo 33732*

I *izlag.* ▶

1 irritsu; irrikatsu; gutziatsu; gose;
aseezin

II *izlag.adb.* ▶

1 irrikaz; ase ezinez

begießen *DeReWo 29169 - irregularra, -ge
galtzen du.*

ad. tran. +haben ▶

1 ureztatu; garaztatu

Beginn *DeReWo 470 Flexion: -(e)s, ohne Plural*

iz. m. ik. aditza: beginnen ▶

1 hasiera; hastapen

Beginnen *DeReWo 29944*

iz. n. ik. aditza: beginnen ▶

1 haste

beginnen *DeReWo 171 Flexion: begann,
begonnen*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 hasi; -i hasiera eman

II *ad. intrans. +haben* ▶

1 hasi

beglaubigen *DeReWo 36902 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 ZUZENBIDEA egiaztatu

begleichen *DeReWo 8869 Flexion: beglich,
beglichen - irregularra*

ad. tran. +haben ▶

1 = bezahlen ▶

a (faktura) ordaindu

b (zorra) kitatu

begleiten *DeReWo 1134 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] -i lagundu; -i lagun egin

2 MUSIKA -i lagun egin

3 goi. [etw.] -ekin batera agertu; -i lagun
egin

Begleiter *DeReWo 5222 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ik. begleiten ▶

1 laguntzaile; lagun-egile

Begleiterin *DeReWo 15484 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun f. ik. begleiten ▶

1 laguntzaile; lagun-egile

Begleiterscheinung *DeReWo 22794*

iz. f. ▶

1 albo eragin; albo ondorio

Begleitung *DeReWo 3722*

iz. f. ik. aditza: begleiten ▶

1 laguntza; laguntze; lagun egite

2 laguneria

3 MUSIKA laguntza

beglücken *DeReWo 13259 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn. mit etw.] -i oparitu

2 [jdn.] zoriondu; zoriontsu sentiarazi;
zoriontsu bihurtu

beglückwünschen *DeReWo 25747 - -ge
galtzen du*

ad. tran. +sein ▶

1 [jdn.] zoriondu; zorionak esan;
zorionak eman

begnaden *DeReWo 24801 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 goi. [jdn. mit etw.] dohatu

2 zahark. = begnadigen

begnadet *DeReWo 20198*

I *ad. partiz. ik. aditza: begnaden*

II *izlag.* ▶

1 = begabt dohatu; talentudun

begnadigen *DeReWo 24115 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] ZUZENBIDEA -i barkatu; -i zigorra
arindu

Begnadigung *DeReWo 21891**iz. f. ik. aditza: begnadigen ▶***1** ZUZENBIDEA barkamen**begnügen** *DeReWo 6112 - -ge galtzen du**ad. + 'sich' ▶***1** [mit etw.] -ekin nahikotu; -ekin aski izan; -ekin askietsi**begraben** *DeReWo 5789 - irregularra, -ge galtzen du.**ad. tran. +haben ▶***1** = beerdigen lurperatu; ehortzi; hilobiratu; -i lur eman**Begräbnis** *DeReWo 13947**iz. n. ik. aditza: begraben ▶***1** = Beerdigung lurperatze; ehorzketa; lur-emate**begreifen** *DeReWo 2973 Flexion: begreift, begriff, begriffen - irregularra**ad. tran. +haben ▶***1** = verstehen ulertu; aditu; barrendu
2 [als etw.] -tzat hartu**begreiflich** *DeReWo 29962**izlag. ▶***1** ulergarri**begrenzen** *DeReWo 3388 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶***1** mugatu**Begrenzung** *DeReWo 9358**iz. f. ik. aditza: begrenzen ▶***1** mugatze; mugaketa
2 muga**Begriff** *DeReWo 1526 Flexion: ~s, ~e**iz. m. ik. aditza: begreifen ▶***1** kontzeptu; hitz; termino● jdm. (k)ein Begriff sein ▶ (ez) ezagutu**2** ideia; ezagutza; ulerbide● sich (k)einen Begriff (von etw.) machen ▶ (ez) jakin● schwer von Begriff ▶ tentel**3** ● im Begriff sein (etw. zu tun) ▶ -tzera joan; -tzeko zorian egon; -tzeko asmoa izan**begründen** *DeReWo 2111 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶***1** -en arrazoiak esplikatu; funtsatu
2 = gründen oinarritu**Begründer** *DeReWo 13850**iz. bizidun m. ▶***1** sortzaile; fundatzaile**Begründerin** *HumanGender**iz. bizidun f. ▶***1** sortzaile; fundatzaile**Begründung** *DeReWo 2241**iz. f. ik. aditza: begründen ▶***1** arrazoi; arrazoibide; oinarri
2 = Gründung sortze; fundatze**begrünen** *DeReWo 24948 - -ge galtzen du**I ad. tran. +haben ▶***1** lorategiz hornitu; lorategi bihurtu*II ad. + 'sich' +haben ▶***1** berdetu**begrüßen** *DeReWo 1521 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶***1** [jdn.] agurtu; -i agur egin; -i agur esan**2** [etw.] = gutheißén onetsi; txalokatu**begrüßenswert** *DeReWo 24219**izlag. ▶***1** txalogarri; atsegingarri**Begrüßung** *DeReWo 5157**iz. f. ik. aditza: begrüßen ▶***1** agur**begünstigen** *DeReWo 7412 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶***1** = fördern bultzatu; sustatu; -i lagundu; -i mesedegarria gertatu**2** [jdn.] = bevorzugen abantailatu; -i abantaila eman**3** ZUZENBIDEA (delitua, kriminala) estali**begutachten** *DeReWo 9059 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶***1** aztertu; -z irizpena egin**begütert** *DeReWo 35802**izlag. ▶***1** aberats; izandun

behaart DeReWo 36051

izlag. ▶

1 iledu; iletsu

behäbig DeReWo 20978

I *izlag.* ▶

1 lasai; geldi; motel

2 lodi; gizen

3 *Suitza zahark.* aberats

II *izlag.adb.* ▶

1 lasai (asko); poliki

behagen DeReWo 29705 - *-ge galtzen du*

ad. intran. +haben ▶

1 *goi. [jmdm.]* gustatu; laketu

behaglich DeReWo 22483

I *izlag.* ▶

1 *goi.* atsegin; eroso

II *izlag.adb.* ▶

1 *goi.* gustura; aise

Behaglichkeit DeReWo 39173

iz. f. ▶

1 erosotasun; aisetasun

behalten DeReWo 1661 - *irregularra, -ge galtzen*

du.

ad. tran. +haben ▶

1 gorde; atxiki

Behälter DeReWo 8276

iz. m. ▶

1 edukiontzi

Behältnis DeReWo 27212

iz. n. ▶

1 edukiontzi

behandeln DeReWo 1287

ad. tran. +haben ▶

1 tratatu

2 [*jdn.*] MEDIKUNTZA tratatu

Behandlung DeReWo 1901

iz. f. ik. aditza: behandeln ▶

1 tratu

2 MEKANIKA/TEKNOLOGIA tratamendu

3 MEDIKUNTZA osabide; sendabide

Behandlungsmethode DeReWo 20894

iz. f. ▶

1 MEDIKUNTZA osabide; sendabide

beharren DeReWo 7535 - *-ge galtzen du*

ad. intran. +haben ▶

1 [*auf etw. (Dat.)*] -n setatu; -n tematu; -n gogortu

beharrlich DeReWo 10125

I *izlag.* ▶

1 jarraiki; irmo; setati; temati

II *izlag.adb.* ▶

1 etengabe; atergabe

Beharrlichkeit DeReWo 19908

iz. f. ▶

1 tema; seta; jarraikitasun

behaupten DeReWo 1416 - *-ge galtzen du*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 baieztatu; adierazi

2 -i eutsi

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 = sich durchsetzen nagusitu

Behauptung DeReWo 4325

iz. f. ik. aditza: behaupten ▶

1 baieztapen; adierazpen

Behausung DeReWo 21350

iz. f. ▶

1 bizileku; bizitoki

beheben DeReWo 5634 - *irregularra, -ge galtzen*

du.

ad. tran. +haben ▶

1 (*gaitza, kaltea*) kendu; ezabatu; konpondu

2 *Austria* = abholen jaso

beheimatet DeReWo 8579

izlag. ik. Heimat ▶

1 [*in +Dat.*] jatorria duen; bizitoki duen

beheizen DeReWo 22347 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 (*eraikuntza*) ik. Heizung berotu

behelfen DeReWo 27299 Flexion: behilft, behalf,

beholfen - *irregularra, -ge galtzen du.*

ad. tran. +haben ▶

1 [*sich (Dat.) mit/ohne etw.*] konpondu; moldatu

beherbergen *DeReWo 7440 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 -i ostatu eman; aterpetu

beherrschbar *DeReWo 29799*
izlag. ▶
1 menderagarri; mendera daitekeen

beherrschen *DeReWo 2908 - -ge galtzen du*
I *ad. tran. +haben ▶*
1 menderatu; menperatu; mendean izan; menpean izan
II *ad. + 'sich' +haben ▶*
1 kontrolatu; (bere buruari) eutsi

Beherrschung *DeReWo 19363*
iz. f. ik. aditza: beherrschen ▶
1 mende; aginte; eskupe; burupe
2 burukontrol; autokontrol

● die Beherrschung verlieren ▶ (nor)
bere onetik atera

beherzigen *DeReWo 20989 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 aintzat hartu

beherzt *DeReWo 9800*
izlag. ▶
1 bihoztun; adoretzu

beihilflich *DeReWo 15135*
izlag. ▶
1 lagugarri

● jdm. (bei etw.) beihilflich sein ▶ nbi.
(zbtetan) lagundu

behindern *DeReWo 9336 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 oztopatu; eragotzi

behindert *DeReWo 2394*
I *ad. partiz. ik. aditza: behindern*
II *izlag. ▶*
1 MEDIKUNTZA elbarri; elbarritu; ezindu

Behinderte HumanGender Flexion: eine ~, ~n,
~n
iz. bizidun f. ▶
1 elbarri; elbarritu

behindertengerecht *DeReWo 11457*
izlag. ▶
1 elbarrientzat egokitu

Behindertensport *DeReWo 25423*
iz. ▶
1 KIROLA elbarrien kirol; elbarrituen kirol

Behinderter *DeReWo 3152 Flexion: ein ~r, ~n, ~n*
iz. bizidun m. ▶
1 elbarri; elbarritu

Behinderung *DeReWo 4022 Flexion: ~, ~en*
iz. f. ik. aditza: behindern ▶
1 oztopatze; eragozte; traba
2 MEDIKUNTZA elbarritasun

Behörde *DeReWo 716 Flexion: ~, ~n*
iz. f. ▶
1 POLITIKA Aginte
2 ADMINISTRAZIOA administrazio

Behördensprecher *DeReWo 29308*
iz. bizidun m. ▶
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio)
saileko bozeramaile

Behördensprecherin HumanGender
iz. bizidun f. ▶
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio)
saileko bozeramaile

Behördenvertreter *DeReWo 28638*
iz. bizidun m. ▶
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio)
saileko ordezkari

Behördenvertreterin HumanGender
iz. bizidun f. ▶
1 ADMINISTRAZIOA (administrazio)
saileko ordezkari

behördlich *DeReWo 11667*
I *izlag. ▶*
1 = amtlich ofizial; administrazioko
II *izlag.adb. ▶*
1 = amtlich ofizialki

behüten *DeReWo 25967 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 [vor jdm./etw.] babestu; gerizatu

behutsam DeReWo 7450

I *izlag.* ▶

1 zuhur; erresalbutsu; arretatsu;
axolati

II *izlag.adb.* ▶

1 arretaz; erresalbuz; begiratuki;
kontuz

Behutsamkeit EAH2006

iz. f. ▶

1 begiramen; arreta; erresalbu

beibehalten DeReWo 5808 - *-ge galtzen du,*

irregularra, bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 atxiki; -i eutsi; mantendu

beibringen DeReWo 5759 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. ▶

- 1 [jmdm. etw.] irakatsi; erakutsi
- 2 [jmdm. etw.] = antun (kalteak) -i egin; -i eragin
- 3 lgart. [jmdm. etw.] aitortu; azaldu
- 4 [jdn./etw.] ekarri

Beichte DeReWo 21279 Flexion: ~, ~n

iz. f. ik. aditza: beichten ▶

1 ERLIJOA aitortza

beichten DeReWo 30727

ad. tran. +haben ▶

1 ERLIJOA aitortu

beiderseitig DeReWo 20776

izlag. ▶

- 1 bi aldetako
- 2 elkarren arteko

beiderseits DeReWo 22881

I *prepos. +Gen.* ▶

1 -en bi aldetan

II *adlag.* ▶

- 1 bi aldetan
- 2 elkarrekin

beidseitig DeReWo 18202

I *izlag.* ▶

- 1 bi aldetako
- 2 elkarren arteko

II *izlag.adb.* ▶

1 bi aldetan

beieinander DeReWo 17905

I *adlag.* ▶

1 elkarrekin; elkarren ondoan

II *adlag. prd./atr.* ▶

- 1 ● gut beieinander sein ▶ (nor) bere onean egon
 - nicht ganz beieinander sein ▶ (nor) bere onean ez egon

beieinanderliegen DeReWo 22976 -

irregularra, bereizgarria.

ad. intran. +haben/sein ▶

1 elkarren ondoan egon

Beifahrer DeReWo 7818

iz. bizidun m. ▶

1 AUTOMOBILA gidarikide

Beifahrerin DeReWo 13958

iz. bizidun f. ▶

1 AUTOMOBILA gidarikide

Beifahrersitz DeReWo 18973

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA gidarikidearen toki;
gidarikidearen eserleku

Beifall DeReWo 2580

iz. m. [sg.] ▶

1 = Applaus txalo

2 = Zustimmung onarpen; oniritzi

beifügen DeReWo 16551 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 gehitu; erantsi

beige DeReWo 22583 [fr.]

izlag. ▶

1 beix

beigeben DeReWo 14542 - *irregularra,*

bereizgarria.

I *ad. tran. +haben* ▶

1 goi. gehitu; erantsi

II *ad. intran. +haben* ▶

1 ● klein beigeben ▶ amore eman

Beigeordnete HumanGender Flexion: eine ~,

~n, ~n

iz. bizidun f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ordezkari

Beigeordneter *DeReWo 4648* Flexion: ein ~r,
~n, ~n

iz. bizidun m. ▶

1 ADMINISTRAZIOA ordezkari

Beigeschmack *DeReWo 18506*

iz. m. ▶

1 kutsu; gibeldata

Beihilfe *DeReWo 6062*

iz. f. ▶

1 ADMINISTRAZIOA diru-laguntza
2 ZUZENBIDEA sopikuntza; konplizitate
3 zahark. laguntza

beikommen *DeReWo 16054 - irregularra,*
bereizgarria.

ad. intrans. +sein ▶

1 [etw. (Dat.)] -i irtenbidea eman;
konpondu
2 [jdm.] menderatu; garaitu

Beil *DeReWo 24231* Flexion: ~(e)s, ~e

iz. n. ▶

1 aizkora

Beilage *DeReWo 10000*

iz. f. ▶

1 KAZETARITZA gehigarri
2 SUKALDEA osagarri

beiläufig *DeReWo 12711*

I *izlag.* ▶

1 bidenabarreko

II *izlag.adb.* ▶

1 bidenabar; bide batez

beilegen *DeReWo 7377 - bereizgarria*

ad. trans. +haben ▶

1 = beifügen gehitu; erantsi
2 = schlichten (auzia, liskarra) garbitu;
erabaki; konpondu

Beileid *DeReWo 30416*

iz. n. ▶

1 dolumin

● sein Beileid aussprechen ▶
doluminak adierazi

beiliegen *DeReWo 14347 - irregularra,*
bereizgarria.

ad. intrans. +haben ▶

1 (gutuna, egunkaria) ik. Beilage 1
erantsia izan; eranskina izan;
gehigarria izan

beimesen *DeReWo 13504 - irregularra,*
bereizgarria.

ad. trans. +haben ▶

1 egotzi; eman
● Bedeutung beimesen ▶ garrantzia
eman

Bein *DeReWo 1397* Flexion: ~(e)s, ~e

iz. n. ▶

1 ANATOMIA zango; hanka
2 (altzaria) oin
3 zahark. = Knochen hezur

beinahe *DeReWo 2220*

adlag. ▶

1 ia; kasik

Beiname *DeReWo 20339*

iz. m. ▶

1 izengoiti; goitzen

Beinbruch *DeReWo 18590*

iz. m. ▶

1 zango hauste; izterrezur haustura;
berna-hezur haustura

beinhalten *DeReWo 4786 - -ge galtzen du*

ad. trans. +haben ▶

1 eduki; edukia izan; (barne) hartu

beinhart *DeReWo 18015*

I *izlag.* ▶

1 [gart. ik. Bein 3 (oso) gogor

II *izlag.adb.* ▶

1 [gart. (oso) gogor

beipflichten *DeReWo 14070*

ad. intrans. +haben ▶

1 [jdm. (in etw.)] arrazoia eman; bat
etorri

Beirat *DeReWo 5660*

iz. m. ▶

1 kontseilu

beirren *DeReWo 17323 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 [*jdn.*] nahasirik utzi; txunditurik utzi

- sich nicht beirren lassen ▶ ez larritu; ez nahasi

beisammen *DeReWo 17441*
adlag. ▶
1 elkarrekin; elkarren ondoan

Beisammensein *DeReWo 6904*
iz. n. ▶
1 lagunarteko; (lagunarteko) solasaldi

beisammensitzen *DeReWo 27077 -*
irregularra, bereizgarria.
ad. intran. +haben/sein ▶
1 elkartu; batzartu

Beischlaf *DeReWo 37995*
iz. m. ▶
1 *goi.* koito; sexu batze

Beisein *DeReWo 9089*
iz. n. ▶
1 presentzia

- im Beisein +Gen./von +Dat. ▶ -en aurrean; -en presentzian

beiseite *DeReWo 9733*
adlag. ▶
1 alde batean; alde batera; bazter; bazterrera

beißen *DeReWo 4706 Flexion: beißt, biss, gebissen - irregularra*
I *ad. tran. +haben ▶*
1 -i hozka egin; -i haginka egin; -i kosk egin; -i ausiki egin
2 (*insektoak*) -i heldu; ziztatu
II *ad. intran. +haben ▶*
1 hozka egin; haginka egin; kosk egin; ausiki egin
III *ad. inper. ▶*
1 azkurea sortu
IV *ad. + 'sich' ▶*
1 (*koloreak*) elkarrekin ondo ez joan; gozakaiztu

beisetzen *DeReWo 11773 - bereizgarria*
ad. intran. +haben ▶
1 [*jdn.*] = beerdigen ehortzi; hilobiratu; lurperatu

Beisetzung *DeReWo 17702*
iz. f. ik. aditza: beisetzen ▶
1 ehorzketa; lurperatze; lur-emate

Beisitzer *DeReWo 5963*
iz. bizidun m. ▶
1 batzordekide
2 ZUZENBIDEA aholkulari

Beisitzerin *DeReWo 29641*
iz. bizidun f. ▶
1 batzordekide
2 ZUZENBIDEA aholkulari

Beispiel *DeReWo 298*
iz. n. ▶
1 adibide; etsenplu

- zum Beispiel ▶ adibidez
- ohne Beispiel ▶ paregabe

2 = Vorbild eredu; jarraibide; ispilu

- ein Beispiel geben ▶ eredu izan

beispielhaft *DeReWo 7670*
I *izlag. ▶*
1 = vorbildlich eredugarri; ereduazko
2 = typisch ezaugarri
II *adlag. ▶*
1 adibide gisa

beispiellos *DeReWo 9193*
izlag. ▶
1 inoiz ez bezalako; paregabe

beispielsweise *DeReWo 727*
adlag. ▶
1 adibidez

Beistand *DeReWo 11886*
iz. m. ik. aditza: beistehen ▶
1 *goi.* urgazpen; laguntza

- *jdm.* Beistand leisten ▶ *nbi.* laguntza eman

beistehen *DeReWo 15070* Flexion: steht bei,
stand bei, beigestanden - *irregularra, bereizgarria*.
ad. tran. +haben ▶
1 *goi. -i lagundu; -i heldu*

beisteuern *DeReWo 4317 - bereizgarria*
ad. tran. +haben ▶
1 *[etw. zu etw.] -z lagundu; -en ekarpena egin*

Beitrag *DeReWo 771*
iz. m. ik. aditza: beitragen ▶
1 *ekarpen*

- einen Beitrag leisten ▶ *ekarpena egin*
- 2 **FINANTZAK** *ordainsari; kuota; tarifa*
- 3 **KAZETARITZA** *artikulu*

beitragen *DeReWo 1100 - irregularra, bereizgarria*.
I *ad. tran. +haben ▶*
1 *[etw. zu etw.] -en ekarpena egin*
II *ad. intran. ▶*
1 *[zu etw.] ekarpena egin; lagundu*

Beitragserhöhung *DeReWo 18217*
iz. f. ▶
1 **FINANTZAK** *ordainsariaren igoera; tarifaren igoera*

Beitragssatz *DeReWo 10578*
iz. m. ▶
1 **FINANTZAK** *ordainsari; kuota; tarifa*

Beitragszahler *DeReWo 17696*
iz. bizidun m. ▶
1 **FINANTZAK** *ik. Beitrag 2 ordaintzaile*

Beitragszahlerin *HumanGender*
iz. bizidun f. ▶
1 **FINANTZAK** *ik. Beitrag 2 ordaintzaile*

beitreten *DeReWo 5519 - irregularra, bereizgarria*.
ad. intran. +sein ▶
1 *[etw. (Dat.)] -ko kide egin; -n bazkidetu; -n izena eman*

Beitritt *DeReWo 2921*
iz. m. ik. aditza: Beitreten ▶
1 *bazkidetze; kide egite; izena emate*

Beiwerk *DeReWo 29889*
iz. n. ▶
1 *osagarri; apaingarri*
2 *huskeria*

beiwohnen *DeReWo 11575 - bereizgarria*
ad. intran. +haben ▶
1 *[etw. (Dat.)] ikusi; -en lekuko izan*
2 *goi. zahark. [jdm.] -ekin larrutan egin*

beizeiten *DeReWo 30458*
adlag. ▶
1 *garaiz*

beiziehen *DeReWo 26413 - irregularra, bereizgarria*.
ad. tran. +haben ▶
1 *heg. Austria Suitza = hinzuziehen ekarri; -i kontsultatu*

bejahren *DeReWo 17347 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 *baietsi*

bejubeln *DeReWo 11141 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 *txalokatu; gorakatu*

bekämpfen *DeReWo 3497 - -ge galtzen du*
ad. tran. +haben ▶
1 *borrokatu; gudukatu*

Bekämpfung *DeReWo 4279*
iz. f. ik. aditza: bekämpfen ▶
1 *[+Gen.] borroka*

bekannt *DeReWo 267*
izlag. ▶
1 *ezagun*
2 = *bekanntgeben* ● *jdm. bekannt geben ▶ -i jakinarazi*
3 = *bekanntmachen* ● *jdm. bekannt machen ▶ -i aurkeztu; -i ezaupidea eman*
4 ● *bekannt sein ▶ ezaguna izan*
5 = *bekanntwerden* ● *bekannt werden ▶ ezagun bihurtu*

Bekanntkreis *DeReWo 18624*
iz. m. ▶
1 *lagunarte*

bekanntermaßen DeReWo 20579

izlag. ▶

1 = **bekanntlich** jakina denez

Bekanntgabe DeReWo 8687

iz. f. ik. aditza: **bekanntgeben** ▶

1 jakinarazpen

bekanntgeben DeReWo 2559 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. tran. +haben ▶

1 jakinarazi; plazaratu; aditzera eman;
ezagutzera eman

Bekanntheit DeReWo 19631

iz. f. ik. bekannt ▶

1 [sg.] ezaguera; entzute; ospe

2 = **Berühmtheit** ospetsu; famatu

Bekanntheitsgrad DeReWo 14038

iz. m. ▶

1 entzute; ospe

bekanntlich DeReWo 3395

adlag. ▶

1 jakina denez

bekanntmachen DeReWo 17762 - *bereizgarria*

ad. tran. +haben ▶

1 = **bekanntgeben** jakinarazi; plazaratu;
aditzera eman; ezagutzera eman
2 aurkeztu; ezagun bihurtu

Bekanntmachung DeReWo 24230

iz. f. ik. aditza: **bekanntmachen** 1 ▶

1 jakinarazpen

Bekanntschaft DeReWo 11698

iz. f. ▶

1 ezaguera; ezaupide

2 = **Bekanntkreis** lagunarte

bekanntwerden DeReWo 104 - *irregularra,*

bereizgarria.

ad. intran. +sein ▶

1 ezagun bihurtu

2 adiskidetu

bekehren DeReWo 25812 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 **ERLIJIOA** onbihurtu; oneratu

Bekehrung DeReWo 39202

iz. f. ik. aditza: **bekehren** ▶

1 **ERLIJIOA** bihurrera

bekennen DeReWo 3786 - *irregularra, -ge galtzen du.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 = **eingestehen** aitortu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 [zu etw.] -en alde azaldu; -en alde
adierazpena egin

2 [zu etw.] -en errua aitortu

● Zuzenbidea sich schuldig **bekennen**

▶ bere burua erruduntzat jo

Bekennnis DeReWo 4993

iz. n. ik. aditza: **bekennen** ▶

1 aitortpen; aitorkizun

2 [zu etw.] -en aldeko adierazpena

3 **ERLIJIOA** sinesbide

beklagen DeReWo 2659 - *-ge galtzen du*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 deitoratu; auhendatu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 kexatu

beklagenswert DeReWo 37171

izlag. ▶

1 deitoragarri; auhendagarri

beklatschen DeReWo 26319 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 txalokatu

bekleiden DeReWo 26910 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 jantzi

2 **ADMINISTRAZIOA LAN HARREMANAK**

● ein Amt **bekleiden** ▶ kargua bete

Bekleidung DeReWo 10917

iz. f. ▶

1 jantziak; arropa

2 janzkera

beklemmen DeReWo 15694 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 hertsatu; estutu; abaildu; ito

Beklemmung *DeReWo 39516**iz. f. ik. aditza: beklemmen ▶*

- 1 estualdi; estutasun; larrimin; larridura

bekommen *DeReWo 223* Flexion: bekommt, bekam, bekommen - *irregularra, -ge galtzen du.*

I ad. tran. +haben ▶

- 1 jaso; izan; eduki
- 2 lortu

II ad. intran. +sein ▶

- 1 ● jdm. gut/schlecht bekommen ▶ nbi. on egin/nbi. ez on egin

bekömmlich *DeReWo 34779**izlag. ▶*

- 1 osasungarri; sendagarri

bekräftigen *DeReWo 5565* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 berretsi

Bekräftigung *EAH2006**iz. f. ik. aditza: bekräftigen ▶*

- 1 berrespen; berreste

bekunden *DeReWo 5788* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 goi. adierazi; aditzera eman
- 2 ZUZENBIDEA adierazi; testigantza eman; lekukotasuna eman

belächeln *DeReWo 15637* - *-ge galtzen du*

ad. intran. +haben ▶

- 1 -z trufatu; (-en kontura) barre egin

beladen *DeReWo 7849*

ad. tran. +haben ▶

- 1 -n zamat; -i zama ezarri

Belag *DeReWo 11806*

iz. m. ik. aditza: belegen 1 ▶

- 1 geruza; estaldura; gaineko
- 2 lertzo; saburra
- 3 zoladura; zolagain

belagern *DeReWo 19530* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 ARLO MILITARRA setiatu; inguratu
- 2 irud. jazarri; esetsi; atzetik ibili

Belagerung *DeReWo 18035**iz. f. ik. aditza: belagern ▶*

- 1 ARLO MILITARRA setio

Belang *DeReWo 4500* Flexion: ~(e)s, ~e

iz. m. ▶

- 1 garrantzia; munta; axola

- von Belang ▶ garrantzizko

- ohne belang ▶ ezdeus; muntagabe; garrantzirik gabe

belangen *DeReWo 19349* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn.] ZUZENBIDEA -i auzia jarri
- 2 zahark. [jdn.] = anbelangen egoki

belanglos *DeReWo 18430*

izlag. ▶

- 1 ezdeus; garrantzirik gabe; muntagabe

belassen *DeReWo 7171* - *irregularra, -ge galtzen du.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [(jmdm.) etw.] utzi; ez kendu
- 2 [etw. bei etw.] -n utzi

belastbar *DeReWo 18469*

izlag. ▶

- 1 sendo; zail; irauneko

Belastbarkeit *DeReWo 19467*

iz. f. ▶

- 1 ahalmen
- 2 iraun; sendotasun

belasten *DeReWo 1867* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [mit etw.] zamat; -i zama ezarri
- 2 irud. [mit etw.] -i zama ezarri; -i ardura ezarri
- 3 [mit etw.] FINANTZAK -i zordundu
- 4 [mit etw.] INGURUMENA kutsatu
- 5 [jdn.] ZUZENBIDEA akusatu; inputatu

belästigen *DeReWo 9390* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn.] eragotzi; gogaitu

Belästigung *DeReWo 10859*

iz. f. ik. aditza: belästigen ▶

1 eragozpen; gogait; gogaitasun

belaufen *DeReWo 3230* Flexion: beläuft, belief,

belaufen - *irregularra, -ge galtzen du.*

I *ad. tran. +haben ▶*

1 ibili

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 [*auf etw.*] (*hainbestekoa*) izan

beleben *DeReWo 5079* - *-ge galtzen du*

I *ad. tran. +haben ▶*

1 bizitu; bizkortu; areagotu; akuilatu;
piztu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 bizitu; alaitu

belebt *DeReWo 12547*

I *ad. partiz. ik. aditza: beleben*

II *izlag. ▶*

1 jendetsu

Beleg *DeReWo 5595* Flexion: ~s, ~e

iz. m. ik. aditza: belegen 2 ▶

1 froga; frogagiri

2 ARKEOLOGIA aurkikuntza

belegen *DeReWo 1629* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 = *bedecken* estali; -en gainean ezarri

2 = *beweisen* frogatu

3 TURISMOA erreserbatu; hartu

4 ARLO MILITARRA = *beschießen* tirokatu

Belegschaft *DeReWo 4364*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK langile zerrenda;
langileak

belehren *DeReWo 9502* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 -i irakatsi; zuzendu; -i jakinarazi

Belehrung *DeReWo 22918*

iz. f. ik. aditza: belehren ▶

1 zuzemen; irakaspen

beleibt EAH2006

izlag. ik. Leib 1 ▶

1 *goi. lodi*

beleidigen *DeReWo 6781* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [*jd.*] -i irain egin; iraindu; mindu;
erresumindu

Beleidigung *DeReWo 7255*

iz. f. ik. aditza: beleidigen ▶

1 irain; laido

beleuchten *DeReWo 5479* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 argiztatu; argitu

Beleuchtung *DeReWo 6851*

iz. f. ik. aditza: beleuchten ▶

1 argitze; argizatze

2 argiteria

belgisch *DeReWo 3792*

izlag. ▶

1 belgiar; Belgiako

belieben *DeReWo 23494* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [*zu +inf.*] -ra makurtu

2 ontzat hartu

beliebig *DeReWo 5797*

izlag. ▶

1 zeinahi; edozein

Beliebigkeit *DeReWo 21612*

iz. f. ik. beliebig ▶

1 [*sg.*] apeta; arbitrariotasun

beliebt *DeReWo 1349*

I *ad. partiz. ik. aditza: lieben*

II *izlag. ▶*

1 famatu; ospetsu; maite; entzun

Beliebtheit *DeReWo 6964*

iz. f. ik. beliebt ▶

1 ospe; fama; entzute

beliefern *DeReWo 9044* - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 hornitu; -i eraman

bellen *DeReWo 14946*

ad. intran. +haben ▶

1 zaunka egin; zaunkatu

Belletristik DeReWo 25425

iz. f. ▶

1 LITERATURA letra ederrak

belohnen DeReWo 3389 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn. für etw. mit etw.] saritu

2 [etw.] saritu

Belohnung DeReWo 5819

iz. f. ik. aditza: belohnen ▶

1 sari; ordainsari

belüften EAH2006 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 aireztatu; haizeberritu

Belüftung DeReWo 35558

iz. f. ik. aditza: belüften ▶

1 aireztapen; aireztatze

belügen DeReWo 20917 - *irregularra, -ge galtzen du.*

ad. tran. +haben ▶

1 [jdn.] -i gezurra esan

bemächtigen DeReWo 30972 - *-ge galtzen du*

ad. + 'sich' +haben ▶

1 goi. [+Gen.] -z jabetu; -en jabe egin

bemalen DeReWo 11553 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 margotu

Bemalung DeReWo 38726

iz. f. ik. aditza: bemalen ▶

1 margotze

2 margo

bemängeln DeReWo 7708 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 kritikatu; gaitzetsi

bemannen VerblnfFormGrund

ad. tran. +haben ▶

1 ITSASOA ARLO MILITARRA eskifatu

bemerkbar DeReWo 5994

izlag. ▶

1 sumagarri; nabarmen

2 ● sich bemerkbar machen ▶ arreta

ekarri

bemerken DeReWo 3309 - *-ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 = **wahrnehmen** -z ohartu; -z konturatu; antzeman; nabaritu

2 = **äußern** esan; adierazi; aditzera eman

bemerkenswert DeReWo 3443

izlag. ▶

1 ohargarri; kontuan hartzeko

Bemerkung DeReWo 4849

iz. f. ik. aditza: bemerken 2 ▶

1 adierazpen; oharpen; ohar

bemessen DeReWo 11522 - *irregularra, -ge*

galtzen du.

I *ad. tran.* +haben ▶

1 neurtu; egokitu; mugatu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 [nach etw.] -i egokitu; -en araberakoa izan

III *ad. partiz.* ▶

1 egoki; mugatu

● knapp bemessen ▶ (oso) mugatu

Bemessungsgrundlage DeReWo 25987

iz. f. ▶

1 (kalkulu) oinarri

bemühen DeReWo 1472 - *-ge galtzen du*

I *ad. tran.* +haben ▶

1 [jdn.] eragotzi; gogaitarazi

2 -engana jo; deitu

II *ad. + 'sich'* +haben ▶

1 ahalegindu

2 [um etw.] saiatu; -z arduratu

3 -z arduratu

bemüht DeReWo 5959

I *ad. partiz. ik. aditza:* bemühen

II *izlag.* ▶

1 ahalegin handiko

III *izlag.adb.* ▶

1 ahalegin handiz; ahalegin bizian

Bemühung DeReWo 2852

iz. f. ik. aditza: bemühen ▶

1 ahalegin; eginahal

benachbart *DeReWo 3013*

izlag. ▶

- 1 ondoko
- 2 auzoko

benachrichtigen *DeReWo 15285 - -ge galtzen du*

du

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn.] -i berri eman; -i jakinarazi; abisatu; -i abisu eman

Benachrichtigung *DeReWo 35898*

iz. f. ik. aditza: benachrichtigen ▶

- 1 jakinarazpen; abisu

benachteiligen *DeReWo 7409 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i desabantailak ekarri; baztertu
- 2 **SOZIOLOGIA** baztertu; diskriminatu

Benachteiligung *DeReWo 11809*

iz. f. ik. aditza: benachteiligen ▶

- 1 bazterkeria

Benefiz *DeReWo 9443*

iz. n. ▶

- 1 ongintza

Benefizkonzert *DeReWo 7546*

iz. n. ▶

- 1 **MUSIKA** ongintzako kontzertu

Benefizspiel *DeReWo 24348*

iz. n. ▶

- 1 **KIROLA** ongintzako partidu

Benefizveranstaltung *DeReWo 18478*

iz. f. ▶

- 1 ongintzako ekitaldi

Benehmen *DeReWo 18040*

iz. n. ik. aditza: benehmen ▶

- 1 portaera; jokabide; jarrera

benehmen *DeReWo 13912 Flexion: benimmt, benahm, benommen - irregularra, -ge galtzen du.*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 *goi. [jdm. etw.] = wegnehmen* kendu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 [jdm. gegenüber] jokatu; portatu

beneiden *DeReWo 12527 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn. (um etw.)] bekaiztu; bekaitz izan; inbidia izan

beneidenswert *DeReWo 32668*

izlag. ▶

- 1 bekaizteko moduko

benennen *DeReWo 3485 Flexion: benennt, benannte, benannt - irregularra, -ge galtzen du.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 izendatu

Benennung *DeReWo 19538*

iz. f. ik. aditza: benennen ▶

- 1 izen; izendapen; izendatze

Bengel *DeReWo 28708 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

- 1 mutiko; putiko

benommen *DeReWo 24390*

I *ad. partiz. ik. aditza: benehmen*

II *izlag.* ▶

- 1 durduzatu; zorabiatu; burtzoratu; sor

benoten *DeReWo 33724 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 **HEZKUNTZA** -i nota jarri

benötigen *DeReWo 1814 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 behar izan

Benotung *DeReWo 37949*

iz. f. ik. aditza: benoten ▶

- 1 **HEZKUNTZA** nota

benutzbar *DeReWo 37297*

izlag. ▶

- 1 erabilgarri

benutzen *DeReWo 2253 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 erabili; baliatu

benützen *DeReWo 9685*

ad. tran. +haben = benutzen ▶

- 1 erabili; baliatu

Benutzer *DeReWo 8521 Flexion: ~s, ~*

iz. bizidun m. ▶

1 erabiltzaile

Benützer *DeReWo 27595*

iz. bizidun m. = Benutzer ▶

1 erabiltzaile

Benutzerin *DeReWo 8521*

iz. bizidun f. ▶

1 erabiltzaile

Benützerin *HumanGender*

iz. bizidun f. = Benutzerin ▶

1 erabiltzaile

Benutzeroberfläche *DeReWo 35595*

iz. f. ▶

1 INFORMATIKA erabiltzaile-interfaze

Benutzung *DeReWo 10908*

iz. f. ik. aditza: benutzen ▶

1 erabilera

Benützung *DeReWo 22814*

iz. f. ik. aditza: benützen ▶

1 erabilera

Benzin *DeReWo 4499 Flexion: ~s, ~e*

iz. n. ▶

1 gasolina; bentzina

Benziner *DeReWo 12740*

iz. m. ▶

1 *jarg.* AUTOMOBILA gasolina motordun auto

Benzinmotor *DeReWo 24303*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA gasolina motor

Benzinpreis *DeReWo 10416*

iz. m. ▶

1 AUTOMOBILA gasolinaren salneurri; bentzinaren salneurri

beobachten *DeReWo 1358 -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 behatu; zaindu; -i begiratu

2 -z ohartu

3 aditzera eman

4 *zahark.* = beachten (*legea*) bete

Beobachter *DeReWo 2843*

iz. bizidun m. ▶

1 behatzaile

Beobachterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 behatzaile

Beobachtung *DeReWo 3995*

iz. f. ik. aditza: beobachten ▶

1 behatze; behaketa

2 oharpen

beordern *DeReWo 22574 -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 [*jd.* nach/zu] LAN HARREMANAK ARLO MILITARRA igorri

bepflanzen *DeReWo 19586*

ad. tran. +haben ▶

1 [*etw.* mit *etw.*] -n landatu

Bepflanzung *DeReWo 18682*

iz. f. ik. aditza: bepflanzen ▶

1 landaketa

bequem *DeReWo 4206*

izlag. ▶

1 [*etw.*] eroso

2 [*jnd.*] = faul 2 nagi

Bequemlichkeit *DeReWo 17992*

iz. f. ▶

1 erosotasun; aisetasun

2 nagitasun

berappen *DeReWo 12364 -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 *lgart.* = zahlen pagatu; ordaindu

beraten *DeReWo 1400* Flexion: berät, beriet,
beraten - *irregularra, -ge galtzen du.*

I *ad. tran. +haben* ▶

1 [*jdn.*] -i aholkua eman

- sich von jdm. beraten lassen ▶ nbi.
aholkua eskatu; nben. aholkua
hartu

II *ad. intran. +haben* ▶

1 [*über etw. (Akk.)*] (elkarrekin) hausnartu;
eztabaidatu; hizkatu

III *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 [*über etw.*] informatu; -en berri jakin;
informazioa bildu

2 ● sich mit jdm. über etw. beraten ▶
(elkarrekin) hausnartu

Berater *DeReWo 2888*

iz. bizidun m. ▶

1 aholkulari

Beraterin *DeReWo 13379*

iz. bizidun f. ▶

1 aholkulari

Beratung *DeReWo 1415*

iz. f. ik. aditza: beraten ▶

1 aholkularitza
2 elkarrizketa; eztabaida

Beratungsangebot *DeReWo 21853*

iz. n. ▶

1 argibideak; aholkularitza (eskaintza)

Beratungsdienst *DeReWo 24095*

iz. m. ▶

1 EKONOMIA aholkularitza (zerbitzu)

Beratungsfirma *DeReWo 28267*

iz. f. ▶

1 EKONOMIA aholkularitza (bulego)

Beratungsgespräch *DeReWo 15536*

iz. n. ▶

1 (aholkua hartzeko) elkarrizketa

Beratungsstelle *DeReWo 3978*

iz. f. ▶

1 argibide bulego; aholkularitza

Beratungsunternehmen *DeReWo 27412*

iz. ▶

1 EKONOMIA aholkularitza (enpresa)

Beratungszentrum *DeReWo 22410*

iz. ▶

1 argibide bulego; aholkularitza

berauben *DeReWo 9217* - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 [*jdn. +Gen.*] -i lapurtu; -i kendu

berauschen *DeReWo 11348* - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 horditu; mozkortu

berechenbar *DeReWo 18427*

izlag. ▶

1 kalkula daitekeen; kalkulagarri
2 aurrez ikus daitekeen

berechnen *DeReWo 5475* - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 -en kalkulu egin; -en kontuak atera

Berechnung *DeReWo 3877*

iz. f. ik. aditza: berechnen ▶

1 kalkulatzte
2 MATEMATIKA kalkulu

berechtigen *DeReWo 26369* - -ge galtzen du

ad. tran. +haben ▶

1 [*jdn. zu etw.*] -i baimena eman; -i
eskubidea eman

Berechtigung *DeReWo 12468*

iz. f. ik. aditza: berechtigen ▶

1 baimena; eskubide

beredt *DeReWo 23132*

I *izlag.* ▶

1 elokuenta; ele-eder; berritsu

II *izlag.adb.* ▶

1 elokuentziaz

Bereich *DeReWo 374*

iz. m. ▶

1 eremu; esparru; alor; arlo

bereichern *DeReWo 5694* - -ge galtzen du

I *ad. tran. +haben* ▶

1 aberastu; joritu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

1 aberastu; dirua egin

Bereicherung *DeReWo 8354**iz. f. ik. aditza: bereichern ▶*

- 1 aberasgarri
- 2 aberaste; joritze

Bereichsleiter *DeReWo 19900**iz. bizidun m. ▶*

- 1 LAN HARREMANAK arlo arduradun

Bereichsleiterin *HumanGender**iz. bizidun f. ▶*

- 1 LAN HARREMANAK arlo arduradun

bereinigen *DeReWo 11929 - -ge galtzen du*I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 garbitu; zuritu; konpondu

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

- 1 konpondu

bereisen *DeReWo 15768 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶*

- 1 TURISMOA -ra bidaiatu; -n (zehar) ibili

bereiten *DeReWo 3847 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶*

- 1 prestatu; gertatu
- 2 eman; sortu

bereithalten *DeReWo 12434 - irregularra,**bereizgarria.*I *ad. tran. +haben ▶*

- 1 prest izan; gertu izan

II *ad. + 'sich' ▶*

- 1 [für etw.] prest egon

bereitliegen *DeReWo 29371 - irregularra,**bereizgarria.**ad. intran. +haben/sein ▶*

- 1 prest egon

bereits *DeReWo 90**adlag. ▶*

- 1 dagoeneko; jadanik; jada

Bereitschaft *DeReWo 3157**iz. f. ▶*

- 1 prestasun; gertutasun

Bereitschaftsdienst *DeReWo 10738**iz. m. ▶*

- 1 LAN HARREMANAK zaintalde

bereitstehen *DeReWo 10523 - irregularra,**bereizgarria.**ad. intran. +haben/sein ▶*

- 1 prest egon

bereitstellen *DeReWo 4348 - bereizgarria**ad. tran. +haben ▶*

- 1 prestatu; gertatu

bereitwillig *DeReWo 12030*I *izlag. ▶*

- 1 gogotsu; eskuzabal

II *izlag.adb. ▶*

- 1 prest; prestutasunez; eskuzabaltasunez

bereuen *DeReWo 9514 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben ▶*

- 1 damu izan; -z damutu; -z garbaitu

Berg *DeReWo 1402 Flexion: ~(e)s, ~e**iz. m. ▶*

- 1 mendi
- 2 irud. mendo; mordo; pila

bergab *DeReWo 12595**adlag. ▶*

- 1 aldapan behera; maldan behera; mendian behera

Bergarbeiter *DeReWo 22072**iz. bizidun m. ▶*

- 1 LAN HARREMANAK MEATZARITZA meatzari

Bergarbeiterin *HumanGender**iz. bizidun f. ▶*

- 1 LAN HARREMANAK MEATZARITZA meatzari

bergauf *DeReWo 12671**adlag. ▶*

- 1 aldapan gora; maldan gora; mendian gora

Bergbahn *DeReWo 10747**iz. f. ▶*

- 1 funikular; teleferiko

Bergbau *DeReWo 7421**iz. m. ▶*

- 1 meatzaritza

Bergbauer *DeReWo 28557*

iz. m. ▶

1 baserritar; menditar nekazari

Bergbäuerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 baserritar; menditar nekazari

Bergdorf *DeReWo 22506*

iz. n. ▶

1 mendiko herri; mendiko herrixka

bergen *DeReWo 2481* Flexion: birgt, barg,

geborgen - *irregularra*

ad. tran. +haben ▶

1 salbatu; erreskatatu

2 = *enthalten* eduki; izan

Bergführer *DeReWo 20916*

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK mendigidari

Bergführerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 LAN HARREMANAK mendigidari

bergig *DeReWo 38386*

izlag. ▶

1 menditsu

Bergland *DeReWo 20300*

iz. n. ▶

1 mendilur

Berglauf *DeReWo 22546*

iz. m. ▶

1 KIROLA mendilasterketa

Bergmann *DeReWo 6409* Flexion: Pl. Bergleute

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK MEATZARITZA =

Bergarbeiter meatzari

Bergregion *DeReWo 29511*

iz. f. ▶

1 mendieskualde

Bergrennen *DeReWo 32594*

iz. n. ▶

1 KIROLA mendilasterketa

Bergrettung *DeReWo 17870*

iz. f. ▶

1 mendierreskate (zerbitzu);
salbamendu talde

Bergstation *DeReWo 24793*

iz. f. ▶

1 (*funikular*) helburu

Bergsteiger *DeReWo 11160*

iz. bizidun m. ▶

1 mendizale; mendigoizale

Bergsteigerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 mendizale; mendigoizale

Bergstraße *DeReWo 25311*

iz. f. ▶

1 mendierrepide

Bergtour *DeReWo 26957*

iz. f. ▶

1 *lgart.* mendibuelta

Bergung *DeReWo 9710*

iz. f. ik. aditza: Bergung ▶

1 salbatze; erreskatatze

Bergungsarbeit *DeReWo 22245*

iz. f. [pl.] ▶

1 salbamendu lanak

Bergwacht *DeReWo 30234*

iz. f. ▶

1 mendierreskate (zerbitzu);
salbamendu talde

Bergwelt *DeReWo 20696*

iz. f. ▶

1 mendipaisaia

Bergwerk *DeReWo 11183*

iz. n. ▶

1 MEATZARITZA meategi

Bericht *DeReWo 519*

iz. m. ik. aditza: berichten ▶

1 txosten

2 kontakizun

3 erreportaje

4 ● *jdm. Bericht* erstatten ▶ *nbi. berri*
eman; *nb. informatu*

berichten *DeReWo 467 - -ge galtzen du*

I *ad. tran. +haben ▶*

1 [*jdm. etw.*] -en berri eman; -z informatu

II *ad. intran. +haben ▶*

1 [*über etw.*] -en berri eman

Berichterstatter *DeReWo 15302*

iz. bizidun m. ▶

1 KAZETARITZA berri-emaile

Berichterstatterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 KAZETARITZA berri-emaile

berichtigen *DeReWo 21939 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 (*hutsa*) zuzendu

Berichtigung *DeReWo 9410*

iz. f. ik. aditza: berichtigen ▶

1 (*hutsen*) zuzenbide; zuzenketa

Berichtsjahr *DeReWo 29255*

iz. n. ▶

1 EKONOMIA FINANTZAK (*finantza*) urte; (*finantza*) ekitaldi

bersten *DeReWo 24579 Flexion: barst, gebarsten*

- *irregularra*

ad. intran. +sein ▶

1 *hautsi*; *lehertu*

berüchtigt *DeReWo 6306*

izlag. ▶

1 *izen txarreko*; *ospe txarreko*

berücksichtigen *DeReWo 2011 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

1 *kontuan izan*; *aintzat hartu*

Beruf *DeReWo 1116*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK *lanbide*; *ogibide*

berufen *DeReWo 2532 Flexion: beruft, berief,*

berufen

I *ad. intran. +haben ▶*

1 [*jdn. (zu etw.)*] *izendatu*

II *ad. + 'sich' +haben ▶*

1 [*auf etw.*] *aipatu*; -i *egon*

2 [*auf jdn.*] *lekuko jarri*

beruflich *DeReWo 1856*

I *izlag. ▶*

1 LAN HARREMANAK *lanbideko*; *profesional*

II *izlag.adb. ▶*

1 LAN HARREMANAK *lanbidez*; *ogibidez*

Berufsakademie *DeReWo 28342*

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK *lanbide* *eskola*

Berufsalltag *DeReWo 28325*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK *lanbideko* *egunerokotasun*

Berufsausbildung *DeReWo 9386*

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK *lanbide* *heziketa*; *lanbide formakuntza*

berufsbedingt *DeReWo 28556*

I *izlag. ▶*

1 *lanbideak eragin*

II *izlag.adb. ▶*

1 *lanbidea dela medio*

berufsbegleitend *DeReWoAngepasst 16516*

I *izlag. (orainald.partiz.) ▶*

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK *lan* *egitearekin baterako*

II *izlag.adb. ▶*

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK *lan* *egitearekin batera*

Berufsberater *DeReWo 28913*

iz. bizidun m. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK *lanbide* *orientatzaile*

Berufsberaterin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK *lanbide* *orientatzaile*

Berufsberatung *DeReWo 18908*

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK *lanbide* *orientazio*

Berufsbild *DeReWo 14878*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK lanbide; ogibide

berufsbildend *DeReWo 14501*

izlag. (orainald,partiz.) ▶

1 formakuntza-; formakuntzarako;
lanbide heziketarako

Berufsbildung *DeReWo 18825*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanbide heziketa

Berufsbildungszentrum *DeReWo 27337*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK lanbide heziketa
eskola; lanbide heziketa institutu

Berufserfahrung *DeReWo 15853*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lan esperientzia; lan
eskarmentu

Berufsfachschule *DeReWo 18991*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanbide heziketa
eskola

Berufsfeld *DeReWo 21514*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK lan arlo; lanbide alor

Berufsfuerwehr *DeReWo 10732*

iz. f. ▶

1 suhiltzaile profesionalak

Berufsgenossenschaft *DeReWo 19676*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK (*erakundea*)
mutualitate

Berufsgruppe *DeReWo 12170*

iz. ▶

1 lanbide alor

Berufsinformationszentrum *DeReWo 24129*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA lanbide
heziketa argibide bulego

Berufskollege *DeReWo 26090*

iz. bizidun m. ▶

1 LAN HARREMANAK lankide

Berufskollegin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 LAN HARREMANAK lankide

Berufskrankheit *DeReWo 37674*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lanbide-gaixotasun;
gaixotasun profesional; laneko
gaixotasun

Berufsleben *DeReWo 6705*

iz. n. ▶

1 LAN HARREMANAK lan bizi

Berufsschule *DeReWo 7410*

iz. f. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide
eskola; lanbide heziketa institutu

Berufsschüler *DeReWo 26574*

iz. bizidun m. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide
heziketa ikasle

Berufsschülerin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 HEZKUNTZA LAN HARREMANAK lanbide
heziketa ikasle

Berufssoldat *DeReWo 26698*

iz. bizidun m. ▶

1 ARLO MILITARRA soldadu profesional

Berufssoldatin *HumanGender*

iz. bizidun f. ▶

1 ARLO MILITARRA soldadu profesional

Berufsstand *DeReWo 16812*

iz. m. ▶

1 LAN HARREMANAK lanbide (alor)

berufstätig *DeReWo 6405*

izlag. ▶

1 lan egiten duen

Berufstätigkeit *DeReWo 18798*

iz. f. ▶

1 LAN HARREMANAK lan; lanean egote

Berufsverband *DeReWo 15231**iz. m.* ▶

- 1 LAN HARREMANAK ofiziale-elkarte; gremio

Berufsverbot *DeReWo 19463**iz. n.* ▶

- 1 LAN HARREMANAK ZUZENBIDEA lanbidean jarduteko debeku

Berufsverkehr *DeReWo 17770**iz. m.* ▶

- 1 puntako orduko trafiko; ordu goriko trafiko

Berufswahl *DeReWo 16186**iz. f.* ▶

- 1 LAN HARREMANAK lanbide hautaketa

Berufswelt *DeReWo 25410**iz. f.* ▶

- 1 LAN HARREMANAK lanbide mundu; lan bizitza

Berufswunsch *DeReWo 23879**iz. m.* ▶

- 1 LAN HARREMANAK HEZKUNTZA begietako lanbide; lanbide gogokoan

Berufung *DeReWo 2649**iz. f.* ▶

- 1 izendapen; izendatze
- 2 bokazio
- 3 ZUZENBIDEA helegite

Berufungsgericht *DeReWo 19418**iz. n.* ▶

- 1 ZUZENBIDEA apelazio auzitegi

Berufungsverfahren *DeReWo 25053**iz. n.* ▶

- 1 apelazio-errekurtso

beruhen *DeReWo 4341 - -ge galtzen du**ad. intran. +haben* ▶

- 1 [auf etw.] oinarritu; oinarri izan
- 2 ● etw. auf sich beruhen lassen ▶ zbt. bere horretan utzi

beruhigen *DeReWo 3131 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 lasaitu; baretu

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 lasaitu; baretu

Beruhigung *DeReWo 13340**iz. f. ik. aditza: beruhigen* ▶

- 1 lasaitze; baretze
- 2 lasaialdi; barealdi

Beruhigungsmittel *DeReWo 30399**iz. n.* ▶

- 1 MEDIKUNTZA lasaigarri; baregarri

berühmt *DeReWo 1324**izlag.* ▶

- 1 ospetsu; entzutetsu; entzun; ezagun

Berühmtheit *DeReWo 14592**iz. f.* ▶

- 1 = Ruhm ospe; izen; hots; fama
- 2 [jnd.] (persona) ospetsu; (persona) entzutetsu; (persona) famatu

berühren *DeReWo 3940 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 ukitu
- 2 *irud.* ukitu; hunkitu; bihotz-ukitu
 - jdn. peinlich berühren ▶ lotsarazi
- 3 *irud.* = ansprechen ukitu; aipatu

Berührung *DeReWo 9191**iz. f. ik. aditza: berühren* ▶

- 1 ukipen

Berührungsangst *DeReWo 14587**iz. f.* ▶

- 1 (elkar ukitzeko) lotsa
- 2 MEDIKUNTZA hafefobia

besagen *DeReWo 24319 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 esan nahi izan

besagt *DeReWo 4937*I *ad. partiz. ik. aditza: besagen*II *izlag.* ▶

- 1 aipatutako; aipaturiko

besänftigen *DeReWo 19297 - -ge galtzen du**ad. tran. +haben* ▶

- 1 lasaitu; baretu; baketu

Besitzer *DeReWo* 16182 Flexion: ~s, ~

iz. *bizidun m.* ▶

- 1 *lgart.* okupazio armadaren kide; okupatzaile

Besitzerin *HumanGender* Flexion: ~s, ~

iz. *bizidun f.* ▶

- 1 *lgart.* okupazio armadaren kide; okupatzaile

Besetzung *DeReWo* 5594

iz. *f.* ▶

- 1 ARLO MILITARRA okupazio
- 2 ITSASOA eskifaia

Besetzungsmacht *DeReWo* 16841

iz. *f.* ▶

- 1 ARLO MILITARRA okupazio armada

Besatzungsmitglied *DeReWo* 14743

iz. ▶

- 1 ITSASOA HEGAZKINTZA eskifaiako kide; eskifaiaren kide

Besatzungszone *DeReWo* 28490

iz. *f.* ▶

- 1 ARLO MILITARRA okupazio eremu

beschädigen *DeReWo* 2853 - -ge *galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i kalte egin; akastu; hondatu

beschädigt *DeReWo* 6194

I *ad. partiz.* *ik.* *aditza:* *beschädigen*

II *izlag.* ▶

- 1 akastun

Beschädigung *DeReWo* 13663

iz. *f.* *ik.* *aditza:* *beschädigen* ▶

- 1 hondatze
- 2 = Schaden kalte

beschaffen¹ *DeReWo* 7310 - -ge *galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 eskuratu; -z hornitu

beschaffen² *DeReWo*/Homograph 7310

izlag. *ik.* *schaffen*¹ ▶

- 1 egin; egokitu
 - so *beschaffen* sein ▶ horrelakoa izan

Beschaffenheit *DeReWo* 19033

iz. *f.* ▶

- 1 nolakotasun; izaera; tasun

Beschaffung *DeReWo* 10173

iz. *f.* *ik.* *aditza:* *beschaffen*¹ ▶

- 1 hornitze

beschäftigen *DeReWo* 2477 - -ge *galtzen du*

I *ad. tran.* +haben ▶

- 1 [*jdn.*] -i zer egin eman
- 2 [*jdn.*] LAN HARREMANAK -i lana eman; -i emplegua eman
- 3 arduratu; -k axola izan

II *ad.* + '*sich*' +haben ▶

- 1 [*mit jdm./etw.*] -z arduratu

beschäftigt *DeReWo* 899

I *ad. partiz.* *ik.* *aditza:* *beschäftigen*

II *izlag.* ▶

- 1 lanpetu; hartu
- 2 LAN HARREMANAK enplegatu; lanean diharduen

Beschäftigte *HumanGender*

iz. (*adjekt.iz.*) *bizidun f.* *ik.* *beschäftigt* ▶

- 1 LAN HARREMANAK enplegatu; lanean diharduen

Beschäftigtenzahl *DeReWo* 21561

iz. ▶

- 1 LAN HARREMANAK enplegatuen kopuru; lanean diharduten kopuru

Beschäftigter *DeReWo* 1275

iz. (*adjekt.iz.*) *bizidun m.* ▶

- 1 LAN HARREMANAK enplegatu; lanean diharduen

Beschäftigung *DeReWo* 3041

iz. *f.* ▶

- 1 zeregin; egiteko; jarduera; jardun
- 2 LAN HARREMANAK enplegu; lan

Beschäftigungsgesellschaft *DeReWo* 25422

iz. *f.* ▶

- 1 EKONOMIA LAN HARREMANAK enplegua sustatzeko entitate

beschäftigungslos *DeReWo* 23393

izlag. *ik.* *beschäftigt* ▶

- 1 langabe
- 2 lanbiderik gabe; ogibiderik gabe

Beschäftigungspolitik *DeReWo 19940*

iz. f. ▶

- 1 POLITIKA LAN HARREMANAK enplegua
sustatzeko politika

Beschäftigungsprogramm *DeReWo 27723*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK EKONOMIA enplegua
sustatzeko programa

Beschäftigungsverhältnis *DeReWo 19053*

iz. n. ▶

- 1 LAN HARREMANAK enplegu harreman;
lan harreman

beschämen *DeReWo 12724 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn.] lotsarazi; lotsatu; ahalketu

beschaulich *DeReWo 11197*

I *izlag.* ▶

- 1 lasai; bare; atsegin

II *izlag.adb.* ▶

- 1 lasai; soseguz

Beschaulichkeit *DeReWo 36067*

iz. f. ▶

- 1 lasaitasun; baretasun; sosegu; bake

Bescheid *DeReWo 4574*

iz. m. ▶

- 1 ● jdm. Bescheid geben/sagen ▶ nbi.
abisua eman
2 ● über etw. (Akk.) Bescheid wissen ▶
zbt. jakin; zbt. jakinaren gainean egon
3 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA
jakinarazpen

bescheiden *DeReWo 2355*

I *izlag.* ▶

- 1 apal; xume; umil

II *izlag.adb.* ▶

- 1 apal; apalki; umil

Bescheidenheit *DeReWo 10046*

iz. f. ▶

- 1 apaltasun; umiltasun

bescheinigen *DeReWo 7112 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA egiaztatu;
ziurtatu

Bescheinigung *DeReWo 17684*

iz. f. ik. aditza: bescheinigen ▶

- 1 ADMINISTRAZIOA ZUZENBIDEA ▶
a ziurtapen; egiaztapen
b ziurtagiri; egiaztagiri

bescheißen *DeReWo 39647 - irregularra, -ge*

galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

- 1 *irud. lgart. adkor. [jdn.]* -i iruzur egin;
engainatu; atzipetu

beschenken *DeReWo 14957 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdn.] -i opari egin; saritu

bescheren *DeReWo 4285 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 [jdm. etw.] oparitu
2 [etw.] ekarri

Bescherung *DeReWo 14622*

iz. f. ik. aditza: bescheren ▶

- 1 opari banaketa
2 ● *irud. lgart.:* schöne Bescherung! ▶
Ederrak gaude!

bescheuert *DeReWo 32894*

izlag. ▶

- 1 *lgart. txoro; ero*

beschießen *DeReWo 9957 Flexion: beschießt, beschoss, beschossen - irregularra, -ge galtzen du.*

ad. tran. +haben ▶

- 1 ARLO MILITARRA tirokatu

Beschilderung *DeReWo 14013*

iz. f. ▶

- 1 seinaleak
2 seinaleak jartze

beschimpfen *DeReWo 7884 - -ge galtzen du*

ad. tran. +haben ▶

- 1 -i laido egin; laidoztatu; -i irain egin;
iraindu; -i ahapaldi egin

Beschimpfung *DeReWo 15018*

iz. f. ik. aditza: beschimpfen ▶

- 1 irain; laido
2 laidoztatze

Beschlag *DeReWo 19821*

iz. m. ik. aditza: **beschlagen** ▶

- 1 **burdineria**
- 2 **lauso; lurrun**
- 3 ● **in Beschlag nehmen** ▶ **erabili; (nork)**
beretzat hartu

beschlagen *DeReWo 26542* Flexion: **beschlägt**,
beschluss, beschlagen - *irregularra, -ge galtzen du.*

I *ad. tran. +haben* ▶

- 1 **ferratu**
- 2 [*mit etw.*] **hornitu**
- 3 **lausotu**

II *ad. + 'sich' +haben* ▶

- 1 **lausotu**

Beschlagnahme *DeReWo 27160*

iz. f. ik. aditza: **beschlagnahmen** ▶

- 1 **ZUZENBIDEA bahitze; konfiskatze;**
konfiskazio

beschlagnahmen *DeReWo 7154 - -ge galtzen*
du

ad. tran. +haben ▶

- 1 **ZUZENBIDEA bahitu; konfiskatu**

beschleichen *DeReWo 25127* Flexion:

beschleicht, beschlich, beschlichen - *irregularra,*
-ge galtzen du.

ad. tran. +haben ▶

- 1 (*susmoak*) [*jdn.*] **hartu**

7.5 Curriculum Vitae

LEHEN ETA BIGARREN HEZKUNTZA

1980tik 1986ra Colegio Alemán de Madrid (Espainia)

1986tik 1992ra Hansa-Gymnasium Hamburg (Alemania)

1992tik 1993ra Colegio Alemán de Madrid (Espainia)

1993tik 1995ra Hansa-Gymnasium Hamburg (Alemania)

FORMAKUNTZA AKADEMIKOA

2003 Lizentziatura: Politika Zientzia

Freie Universität Berlin (Alemania)

2010 Lizentziatura: Itzulpengintza eta Interpretazioa

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

2011 Euskal Filologia eta Hizkuntzalaritza Masterra

Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU)

HIZKUNTZAK

Alemana, Gaztelania (DELE Superior), Euskara (EGA), Ingelesa (CAE)

ARGITALPENAK

Lindemann, D. 2015. *EuDeLex: Ein deutsch-baskisches zweisprachiges elektronisches Wörterbuch für DaF-Lernende*. In: J.-A. Calañas Contente & F. Robles i Sabater (arg.): *Die Wörterbücher des Deutschen: Entwicklungen und neue Perspektiven*. Frankfurt: Peter Lang, 87–108.

Lindemann, D. & San Vicente, I. 2015b. *Corpusetan oinarritutako hiztegi elebidun berria sortzen*. In Alegria, I., Latatu, A., Omaetxebarria, M.J. (arg.) *I. Ikergazte Nazioarteko ikerketa euskaraz: Kongresuko artikulu-bilduma*, Udako Euskal Unibertsitatea, 95-100.

Lindemann, D. & San Vicente, I. 2015a. Euskarazko maiztasun lematagia gaurko teknologien ikuspuntutik. In Fernández Fernández, B. & Salaburu Etxeberria, P. (arg.) *Ibon Sarasola, gorazarre. Homenatge, homenaje*. Bilbao: UPV-EHU, 441–456.

- Lindemann, D., Manterola, I, Nazar, R., San Vicente, I., Saralegi, X., 2014. [Bilingual Dictionary Drafting: The Example of German-Basque, a Medium-Density Language Pair](#). *Proceedings of the XVI EURALEX Conference*, 563-576
- Lindemann, D., 2014b. [Creating a German-Basque Electronic Dictionary for German Learners](#). *Lexikos*, (24), 331-349
- Lindemann, D., 2014a. [Zweisprachige Lexikographie des Sprachenpaares Deutsch-Baskisch](#), in M.J. Domínguez Vázquez, F. Mollica & M. Nied (arg.), *Zweisprachige Lexikographie im Spannungsfeld zwischen Translation und Didaktik*, Lexikographica Series Maior, De Gruyter, 263-286
- Lindemann, D., 2013. [Bilingual Lexicography and Corpus Methods. The Example of German-Basque as Language Pair](#). *Proceedings of CILC 2013. Procedia – Social and Behavioral Sciences*, (95), 249-257
- Lindemann, D., 2011. [Hiztegitza elebiduna: euskara-alemanera. XIX. mendeko hirulan](#). *Sancho el Sabio: Revista de cultura e investigación vasca*, (34), 209–232.

KONGRESUAK

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *Multilingual lexicography for less-resourced languages: The case of Basque*

Aurkezpen mota: Poster presentation

Kongresua: MultiLex 2015

Lekua: Santiago de Compostela

Urtea: 2015eko urria

Autoreak: David Lindemann, Iñaki San Vicente

Izenburua: [Corpusetan oinarritutako hiztegi elebidun berria sortzen](#)

Aurkezpen mota: Poster presentation

Kongresua: IKERGAZTE 2015

Lekua: Durango

Urtea: 2015eko maiatza

Autoreak: Miren Azkarate, David Lindemann

Izenburua: *Basque Lexicography and Purism*

Aurkezpen mota: Oral Communication

Kongresua: The Role of Lexicography in Standardisation and Purification of Lesser Used Languages

Lekua: Ljouwert/Leeuwarden

Urtea: 2015eko apirila

Autoreak: David Lindemann, Iñaki San Vicente

Izenburua: *Building corpus-based frequency lemma lists*

Aurkezpen mota: Oral Communication

Kongresua: 7° Congreso Internacional de Linguística de Corpus (CILC 2015)

Lekua: Valladolid (Spain)

Urtea: 2015eko martxoa

Autoreak: David Lindemann, Iker Manterola, Rogelio Nazar, Iñaki San Vicente, Xabier Saralegi

Izenburua: *Bilingual Dictionary Drafting: The Example of German-Basque, a Medium-Density Language Pair*

Aurkezpen mota: Oral Communication

Kongresua: XVI International EURALEX Conference

Lekua: EURAC, Bolzano/Bozen (Italy)

Urtea: 2014ko uztaila

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *Creating a German-Basque electronic dictionary for German learners*

Aurkezpen mota: Poster presentation

Kongresua: XVI International EURALEX Conference

Lekua: EURAC, Bolzano/Bozen (Italy)

Urtea: 2014ko uztaila

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *Creating a German-Basque electronic dictionary for German learners*

Aurkezpen mota: Hitzaldia

Kongresua: Internacional Conference Planning non-existent Dictionaries

Lekua: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa (Portugal)

Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *Electronic dictionary editing and publishing: The example of EuDeLex (software demo)*

Aurkezpen mota: Hitzaldia

Kongresua: Internacional Conference Planning non-existent Dictionaries

Lekua: Centro de Linguística da Universidade de Lisboa (Portugal)

Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *EuDeLex, ein deutsch-baskisches elektronisches Wörterbuch*

Aurkezpen mota: Hitzaldia

Kongresua: Congreso Internacional Los diccionarios del alemán: evolución y nuevas perspectivas

Lekua: Universitat de Valencia (Spain)

Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *EuDeLex: Base de datos lexicográfica, interfaz de usuario online y retribución instantánea de datos desde Wikimedia*

Aurkezpen mota: Hitzaldia

Kongresua: Congreso Internacional Los diccionarios del alemán: evolución y nuevas perspectivas

Lekua: Universitat de Valencia (Spain)

Urtea: 2013ko urria

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *Bilingual lexicography and corpus methods. The example of German-Basque as language pair*

Aurkezpen mota: Hitzaldia

Kongresua: V International Conference on Corpus Linguistics (CILC2013)

Lekua: Universitat d'Alacant (Spain)

Urtea: 2013ko martxoa

Autoreak: David Lindemann

Izenburua: *Zweisprachige Lexikographie des Sprachenpaares Deutsch-Baskisch*

Aurkezpen mota: Hitzaldia

Kongresua: GAL-Kongress Wörter – Wissen – Wörterbücher

Lekua: Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg (Germany)

Urtea: 2012ko iraila

BESTELAKO MERITUAK

Ikerketa Egonaldiak

Egonaldia: Institut Universitari de Lingüística Aplicada (IULA), UPF, Bartzelona,
2013/03/18-2013/05/17

Bekak

2012-2015

Predoc BFI-2011 (Eusko Jaurlaritzza)

2009-2010

Jesús de Olaizola ikerketa beka (Sancho el Sabio Fundazioa, Vitoria-Gasteiz)

Ikastaroak

6-10/07/2015

“[COST Lexicography Summer School: Retro-digitizing Dictionaries](#)”, Universidade Nova de Lisboa (Portugal)

24-28/09/2012

“The 2012 [Lexicom](#) International Workshop in Lexicography and Lexical Computing”, Alpinarium, Galtür (Austria)

Literatura-itzulpenak

2011tik 2012ra: Hiru euskal eleberriren itzulpena alemanerara:

Bernardo Atxaga: Markak. Gernika 1937; Gotzon Barandiaran: Errotik; Xamar: Orhipean

2013tik 2014ra: [Hermann Hesse-ren „Siddhartha“ eleberri klasikoaren euskarazko itzulpena](#), Irati Trebiñorekin batera, (arg.: erein-igela)